HLASATEL KALENDÁŘ

1965 — Ročník 68. — Cena 75c — Poštou $1.00

KALENDÁŘ HLASATEL

NA OBYČEJNÝ ROK

1965

ROČNÍK 68.

Tiskem a nákladem časopisu

DENNÍ HLASATEL,

1545 W. 18th STREET,

CHICAGO 8, ILLINOIS

SVÁTKY STÁLÉ A POHYBLIVÉ V ROCE 1965

Nový Rok	1. ledna
Svatých Tří Králů	6. ledna
Neděle Devítník	14. února
Neděle 1. po Devítníku	21. února
Neděle 2. po Devítníku	28. února
Popeleční středa	3. března
Květná Neděle	11. dubna
Zelený Čtvrtek	15. dubna
Velký Pátek	16. dubna
Bílá Sobota	17. dubna
Hod Boží Velikonoční	18. dubna
Nanebevstoupení Páně	27. května
Hod Boží Svatodušní	6. června
Svatá Trojice	13. června
Božího Těla	17. června
Hod Boží Vánoční	25. prosince

●

SVÁTKY AMERICKÉ

Narození Lincolnovo	12. února
Narození Washingtonovo	22. února
Den Matek	9. května
Den Zdobení Hrobů	30. května
Den Americké Vlajky	14. června
Den Otců	20. června
Prohlášení Nezávislosti	4. července
Dělnický Den	6. září
Židovský Nový Rok (Rosh Hashanah)	27. září
Den Pykání (Yom Kippur)	6. října
Kolumbův Den	12. října
Den Příměří	11. listopadu
Den Díkůčinění	25. listopadu

●

RŮZNÉ LETOPOČTY

Od stvoření světa dle Calciciusa	5914
Od stvoření světa dle letopočtu židovského	5725
Od založení města Říma	2718
Od počátku stěhování národů	1591
Od objevení Ameriky	473
Od zavedení gregoriánského kalendáře	374
Od prohlášení samostatnosti Spojených států	189
Od založení Československé republiky	47

Leden

January

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Pátek	**Nový Rok**	**Nový Rok**	Hodislav
2. Sobota	Makaria	Abela a Seta	Mečislav
	NEDĚLE PO OBŘEZÁNÍ PÁNĚ		
3. Neděle	Jenovefy	Enocha	Vlastimil
4. Pondělí	Tita biskupa	Izabely	Bohodar
5. Úterý	Telesfora	Simeona	Vlastibor
6. Středa	**Sv. Tří Králů**	**Zjevení Páně**	Světozar
7. Čtvrtek	Luciána	Rajmunda	Miloslav
8. Pátek	Severina	Severina	Čestmír
9. Sobota	Juliana a Bas.	Marciala	Zora
	NEDĚLE 1. PO ZJEVENÍ PÁNĚ		
10. Neděle	Agatona, pap.	Pavla poust.	Všeslav
11. Pondělí	Hýgina	Matildy	Milomír
12. Úterý	Probusa, bisk.	Reinholda	Ctislava
13. Středa	Veroniky, muč	Hilaria	Svatoslav
14. Čtvrtek	Hilariusa, b.	Felia	Sáva sv.
15. Pátek	Pavla, poust.	Maura	Domyslav
16. Sobota	Marcela	Marcela	Vladimír
	NEDĚLE 2. PO ZJEVENÍ PÁNĚ		
17. Neděle	Antonína, p.	Antonína	Dobroslav
18. Pondělí	Petra z Rime	Prisky	Jaroslav
19. Úterý	Sáry	Sáry	Branislav
20. Středa	Fab. a Šebest.	Fab. a Šebest.	Vladivoj
21. Čtvrtek	Anežky, p.	Anežky	Jaroslava
22. Pátek	Vincence, muč	Vincence	Slavomír
23. Sobota	**Zasn. P. M.**	Emerana	Vratislav
	NEDĚLE 3. PO ZJEVENÍ PÁNĚ		
24. Neděle	Timotea	Timotea	Milan
25. Pondělí	**Obr. sv. Pavla**	**Obr. sv. Pavla**	Všemil Ml.
26. Úterý	Polykarpa	Polykarpa	Všelad
27. Středa	Jana Zlatoust	Jana Zlatou.	Přibyslav
28. Čtvrtek	Karla Vel.	Karla Vel.	Zvěstoslav
29. Pátek	Františka Sal.	Valeria	Zdislav
30. Sobota	Martiny p.	Adelgundy	Dúbravka
	NEDĚLE 4. PO ZJEVENÍ PÁNĚ		
31. Neděle	Petra z Nol.	Virgila	Spytihněv

Lidová pranostika:

Na Nový rok o slepičí krok, na Tři krále (6. I.) o skok dále, na Hromnice (2. II.) o hodinu více — (přibývá dne).

Jsou-li červánky v novoroční den, přinesou jistě samou slotu jen.

Je-li leden suchý a studený, možno očekávati v únoru mnoho sněhu.

Krátký masopust — dlouhá zima.

Teplý leden, polituj Bože. Je-li teplo v lednu, sahá bída ke dnu.

Když leden mokrý bývá, jistě vína nedolívá.

Jména Ježíš, ke kamnům nejblíž.

Když roste tráva v lednu — roste špatně v létě.

Velké zimy a málo sněhu působí rolím i stromům škodu.

Jaký leden, takový červenec.

Je-li začátek a konec ledna krásný, bude úrodný rok.

Čtvrti měsíce:

Nový měsíc	Dne 2.
První čtvrt	" 10.
Úplněk	" 17.
Poslední čtvrt	" 24.

Únor

February

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Pondělí	Ignáce muč.	Brigity	Milorád
2. Úterý	**Očišt. P. M.**	**Hromnice**	Miloslava
3. Středa	Blažeje	Blažeje	Slavibor
4. Čtvrtek	Ondřeje kors.	Veroniky	Lidoslava
5. Pátek	Háty	Háty	Dobrohněva
6. Sobota	Doroty	Doroty	Vanda
	NEDĚLE 5. PO ZJEVENÍ PÁNĚ		
7. Neděle	Romualda	Reinharda	Šulislav b.
8. Pondělí	Jan z Mathy	Šalamouna	Ostromír
9. Úterý	Apolonie	Apolonie	Hořislava
10. Středa	Školastika	Školastiky	Lutona
11. Čvrtek	Eufrosiny	Eufrosiny	Svatoslava
12. Pátek	Eulalie	Eulalie	Volimíra
13. Sobota	Kateřiny z R.	Kastora	Otaslav
	NEDĚLE DEVÍTNÍK		
14. Neděle	Valentina	Valentina	Nemír, Milka
15. Pondělí	Faustina	Faustina	Pravoslav
16. Úterý	Juliany	Juliany	Liboslava
17. Středa	Silvina, b.	Konstancie	Svatopluk
18. Čtvrtek	Simeona b.	Konkordie	Jarohněv
19. Pátek	Konráda	Gabiána	Stislav b.
20. Sobota	Eleuthera	Eucharia	Žitomír
	NEDĚLE 1. PO DEVÍTNÍKU		
21. Neděle	Eleonory, p.	Eleonory	Zbislava
22. Pondělí	St Petra	St. Petra	Vratislav
23. Úterý	Petra Dam.	Serenia	Slavenna
24. Středa	Matěje, ap.	Matěje	Bohuš
25. Čtvrtek	Valburgy	Viktorie	Lumíra
26. Pátek	Markéty, kaj	Božetěcha	Hromislav
27. Sobota	Leandra	Leandra	Ludomysl
	NEDĚLE 2. PO DEVÍTNÍKU		
28. Neděle	Romana	Romana	Zeměslav

Lidová pranostika:

O Hromnicích (2.) musí si skřivánek vrznout, kdyby měl zmrznout.

Když přijdou Hromnice — konec je sanice.

O Hromnicích sníh — na jaře dešť.

Jezevec když o Hromnicích leze z jámy, poleze za měsíc zase do jámy.

O Hromnicích milejší je o v č á k o v i vlk než slunce.

O Hromnicích teplo, medvěd staví boudu; o Hromnicích mrzne, medvěd boura boudu.

Únor bílý, pole sílí.

Co si únor zazelená — březen si to hájí; co si duben zazelená — květen mu to spálí.

Svatý Matěj (24.) ledy boří nebo staví.

Na sv. Matěje, pije skřivan z koleje (taje).

Najde-li Matěj led, seká ho hned; nenajde-li led — dělá ho hned.

Silné severní větry ke konci února zvěstují úrodný rok.

Čtvrti měsíce:

Nový měsíc	Dne 1.
První čvrt	" 9.
Úplněk	" 16.
Poslední čtvrt	" 23.

Březen

March

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Pondělí	Albína	Albína	Budislav
2. Úterý	Anežky České	Simplicia	Anežka
3. Středa	**Popelec**	Kunhuty	Kunhuta
4. Čtvrtek	Kazimíra	Hadriána	Kazimír s.
5. Pátek	Bohumila	Bedřicha	Krásnoslav
6. Sobota	Bedřicha	Fridolina	Svatomíra
	NEDĚLE 1. POSTNÍ		
7. Neděle	Tomáše Akv.	Perp. a Fel.	Miroslav
8. Pondělí	Jana z Boha	Filomena	Milohost
9. Úterý	Františky	Crhy a Stra.	Polemír
10. Středa	40 mučedníků	Gaja	Božislav
11. Čtvrtek	Konstantina	Rufina	Jaroboj
12. Pátek	Řehoře	Řehoře	Náum
13. Sobota	Růženy	Arnošta	Netislav
	NEDĚLE 2. POSTNÍ		
14. Neděle	Matyldy	Zachariáše	Božena
15. Pondělí	Longina	Kristofa	Dluhoš
16. Úterý	Gertrudy	Kristiana	Budimír
17. Středa	Patricka	Patricka	Hrozislava
18. Čtvrtek	Gabriela	Anselma	Bohumil
19. Pátek	Josefa	Josefa	Bohdana
20. Sobota	Jachyma	Huberta	Izaslav
	NEDĚLE 3. POSTNÍ		
21. Neděle	Benedikta	Benedikta	Blahoslav
22. Pondělí	Oktaviana	Kazimíra	Bořivoj
23. Úterý	Otta	Otta	Žiroslav
24. Středa	Gabriela	Gabriela	Zbislav
25. Čtvrtek	**Zvěst. P. M.**	**Vtělení Páně**	Volimil
26. Pátek	Haštala m.	Emanuela	Věstislav
27. Sobota	Guntrama	Ruprechta	Svatoboj
	NEDĚLE 4. POSTNÍ		
28. Neděle	Jana kap.	J. Komenského	Tvoriboj
29. Pondělí	Eustrase, op.	Jetřicha	Mstislav
30. Úterý	Kvirina	Zosima	Tetka
31. Středa	Kvidona	Kvidona	Myslena

Lidová pranostika:

Sv. Eudokeje (13.) ještě psa sněhem po uši zavěje.

Březen — za kamna ještě vlezem; duben — ještě tam budem; máj — půjdeme v háj.

V březnu vítr z břízy fouká.

Prach v březnu má cenu zlata.

Březen bez vody — duben bez trávy.

Na sv. Řehoře každý sedlák lenoch, který neoře.

V březnu stár, boj se mar.

Na den Zvěst. Panny Marie (25.) dešť, rodí se rež.

Je-li na Květnou neděli hezky, následuje dobrý rok.

Jaro zvěstuje Zvěstování, ale zimu ještě nevyhání.

Březen přináší podletí.

Na jaře džber deště, lžíce bláta; na podzim lžíce deště, džber bláta.

Na jaře a v létě co den a noc zmočí, hodina vysuší.

Čtvrti měsíce:

Nový měsíc	Dne 3.
První čtvrt	" 10.
Úplněk	" 17.
Poslední čtvrt	" 25.

Duben

April

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Čtvrtek	Hugona	Theodora	Častoslav
2. Pátek	Františ. z P.	Theodosie	Veleslav
3. Sobota	Richarda b.	Rosamundy	Zeměmysl
	NEDĚLE SMRTELNÁ		
4. Neděle	Isidora	Ambroze	Hostislav
5. Pondělí	Vincence Fer.	Hozeáše	Milica
6. Úterý	Celestina	Irenea	Lubomír
7. Středa	Hermana Jos.	Zdeňka	Vladivoj
8. Čtvrtek	Alberta b.	Apolonie	Divis
9. Pátek	Marie Cleof.	Demetria	Jarobud
10. Sobota	Ezechiel	Daniela	Hořislav
	NEDĚLE KVĚTNÁ		
11. Neděle	Lva P.	Iva	Jaromír
12. Pondělí	Julia	Julia	Slavomír
13. Úterý	Hermenegilda	Justina	Pravoslav
14. Středa	Tiburcia m.	Justina m.	Ctibor
15. Čtvrtek	**Zelený čtv.**	Olympie	Bohoboj
16. Pátek	**Velký pátek**	Rudolfa	Bohovid
17. Sobota	**Bílá sobota**	Charisia	Slaviš
	NEDĚLE VELIKONOČNÍ		
18. Neděle	**Hod Boží Vel.**	Vernera	Slavojub
19. Pondělí	**Pondělí velik.**	Hermogena	Rastislav
20. Úterý	Sulpicia	Sulpicia	Vladimír
21. Středa	Anselma	Adolara	Želislav
22. Čtvrtek	Sotera a Gaia	Sotera	Vyšeslav
23. Pátek	Vojtěcha	Vojtěcha	Vojtěch sv.
24. Sobota	Jiřího	Jiřího	Věrnislav
	NEDĚLE 1. PO VELIKONOCÍCH		
25. Neděle	Marka ev.	Marka ev.	Radomír
26. Pondělí	Kleta	Nestora	Radbod
27. Úterý	Jaroslava	Anastazia	Jaroslav
28. Středa	Pavla z Kř.	Vitališe	Chranislav
29. Čtvrtek	Petra m.	Sibyly	Velimír
30. Pátek	Kateřiny Sien.	Eutropia	Dobrovít

Lidová pranostika:

V dubnu čas a panský kvas (nejistý jest).

Když záhy trn rozkvétá, záhy se žito zametá.

Mokrý duben přislibuje dobrou sklizeň.

O sv. Jiří vylézají z děr hadi a štíři.

Březen suchý, duben mokrý — naplňuje sud a pytly.

Na Boží hroby prší — sucho úrodu poruší.

Duben hojný vodou, říjen "Near beer".

Když vlašťovice letí, jest znamení podletí.

Mokrý duben a pak květen chladný, k sýpkám a k senu přístup žádný.

Záhy-li kosu slyšeti, můžeš se, rolníku, těšiti.

Jaro přízeň, léto trýzeň.

Na den sv. Tiburcia (14.), mají se všecka pole zelenat.

Dobrý duben — špatný květen.

Bouřky v dubnu zvěstují mokré léto.

Čtvrti měsíce:

Nový měsíc	Dne 2.
První čtvrt	" 9.
Úplněk	" 15.
Poslední čtvrt	" 23.

Květen

May

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Sobota	Filipa a Jak.	Filipa a Jak.	Branislav
NEDĚLE 2. PO VELIKONOCÍCH			
2. Neděle	Zikmunda	Zikmunda	Vladovít
3. Pondělí	**Nal. sv. kříže**	**Nal. sv. kříže**	Milivoj
4. Úterý	Moniky	Floriana	Svatoslava
5. Středa	Pia V.	Gotharda	Čestmír
6. Čtvrtek	Jana apošt.	Jana	Kostislava
7. Pátek	Stanislava	Stanislava	Dobromír
8. Sobota	**Zjev. sv. Mich.**	**Zjev. sv. Mich.**	Stanislav s.
NEDĚLE 3. PO VELIKONOCÍCH			
9. Neděle	**Den Matek**	Joba	Ludmila
10. Pondělí	Isidora, rol.	Epimacha	Radivoj
11. Úterý	Mamerta	Šebestiana	Soběslav
12. Středa	Jana z Fak.	Pankráce	Dobrohost
13. Čtvrtek	Serváce	Serváce	Tichoslav
14. Pátek	Bonifáce	Bonifáce	Střežislava
15. Sobota	Žofie	Žofie	Slavobor
NEDĚLE 4. PO VELIKONOCÍCH			
16. Neděle	Jana Nep.	Peregrina	Stojan
17. Pondělí	Baschála	Jodoka	Chvalimír
18. Úterý	Venance, m.	Venance	Jaromír
19. Středa	Petra Celest.	Potenciany	Milan
20. Čtvrtek	Bernardina	Anthanasie	Věkoslava
21. Pátek	Felixe	Prudence	Želimír
22. Sobota	Julie	Desidera	Vislava
NEDĚLE 5. PO VELIKONOCÍCH			
23. Neděle	Lesidera	Zuzany	Chtivoslava
24. Pondělí	Johany	Jany k.	Lubomíra
25. Úterý	Urbana, pap.	Filipa N.	Zbihněv b.
26. Středa	Filipa, Ner.	Luciana	Miroslava
27. Čtvrtek	**Naneb. Páně**	Béda, církv. uč.	Svatobor
28. Pátek	Germánka	Viléma	Rustav
29. Sobota	Marie M. z P.	Maima	Bohdana
NEDĚLE 6. PO VELIKONOCÍCH			
30. Neděle	Ferdinanda	**Zdob. hrobů**	Milomíra
31. Pondělí	Petronily	Lemice	Bojislav

Lidová pranostika:

Studený máj — v stodole (v zahradách) ráj.

Když máj vláhy nedá, červen se předá.

Len setý na sv. Helenu — bývá dlouhý.

Do sv. Ducha nesvlékej kožucha; o sv. Duše zůstaň v kožuše.

Chladný květen, červen vlažný, je pro sýpky, sudy blažný.

Myslivost. — Půvabné zábavy myslivecké v pokročilém jaru přestávají a lov obmezuje se jen na odstřelování srnců.

Pro tebe, sv. Filipe a Jakube,

jeden druhému měšec oškube,

nebo zase lépe pijí a hrají,

a na kostel nic nedbají, než po lukách a po trávnících sedí,

jedni jedí, druzí jedí, mladí jako kozy skáčí, a tak se jim zdá den kratší.

Čtvrti měsíce:

Nový měsíc	Dne 1.
První čtvrt	" 8.
Úplněk	" 15.
Poslední čtvrt	" 23.
Nový měsíc	" 30.

Červen

June

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Úterý	Fortunáta	Radima	Veleslav
2. Středa	Erazima, m.	Heleny	Radislav
3. Čtvrtek	Klotildy, kr.	Erazima	Bratomila
4. Pátek	Frant. Kar.	Karpatia	Dalibor
5. Sobota	**Nejsv. srd. P.**	Bonifáce	Lubomír
	NEDĚLE SVATODUŠNÍ		
6. Neděle	**Hod Boží Sv.**	Longina	Radomír
7. Pondělí	**Pondělí sv.**	Lukrecie	Lech
8. Úterý	Medarda	Medarda	Domoslav
9. Středa	Sv. Primus	Adlety	Stanislava
10. Čtvrtek	Markety, skot.	Onofria	Bohumila
11. Pátek	Barnabáše	Barnabáše	Vyšemír
12. Sobota	Jana z Fak.	Odulfa	Oleg
	NEDĚLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE		
13. Neděle	**Nejsv. Trojice**	Antonína	Žitomír
14. Pondělí	Basilína	Basiliše	Myslibor
15. Úterý	Víta, muč.	Víta	Vislav
16. Středa	Zbyňka, b.	Justiny	Milutín
17. Čtvrtek	**Božího Těla**	Volkmara	Zoroslava
18. Pátek	Marcela	Gerváše	Drahomír
19. Sobota	Gervas a Pr.	Silveria	Miloš
	NEDĚLE 2. PO SV. DUCHU		
20. Neděle	Silveria p.	Bohdala	Vladimír
21. Pondělí	Aloisia	Aloisia	Věkoslav
22. Úterý	Kristiny, ř.	Achace	Břetislav
23. Středa	Agripiany, p.	Edeltrudy	Radoslav
24. Čtvrtek	Jana křtitele	Jana Křtitele	Hostimil
25. Pátek	**Nejsv. Páně**	Eulogia	Mladen
26. Sobota	Jana a Pavel	Jeremiáše	Ivan
	NEDĚLE 3. PO SV. DUCHU		
27. Neděle	Ladislava	7 spících	Vladislav s.
28. Pondělí	Lva pap.	Lva	Velebit
29. Úterý	**Petra a Pavla**	**Petra a Pavla**	Krásica
30. Středa	Pam. sv. Pavla	Pavla pam.	Šárka

Lidová pranostika:

Červen studený — sedlák krčí rameny.

Je-li na Boží Tělo jasno, bývá dobrý rok.

Medardovo kápě (8.), čtyřicet dní kape.

Před sv. Janem modlí se za dešť, po sv. Janě přichází bez modlení.

Do sv. Jana Křtitele, nechval ječmene.

Sv. Vít, kořen štíp; sv. Petr, ten ho natrh; sv. Prokop, kořen dokop; sv. Markyta (13. července), vede žence do žita.

Netřeba Boha v červnu o dešť prositi, přijde hned jak začneme kositi.

Na Boží Tělo jaký den, dlouho se potom vrací ten.

Mnoho ryb — málo zrna.

Jaké počasí na Medarda, takové jest šest neděl po něm.

Jasný den na sv. Medarda, tiší rolníkova nařikání.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt Dne 6.
Úplněk " 14.
Poslední čtvrt " 22.
Nový měsíc " 29.

Červenec

July

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Čtvrtek	**Nejsv. Krve P**	Theobalda	Ljudevít
2. Pátek	**Navštív. P. M.**	Kamila	Mojmír
3. Sobota	Heliodora, b.	Oldřicha	Bréanislav
	NEDĚLE 4. PO SV. DUCHU		
4. Neděle	Prokopa	**Prohl. neodv.**	Prokop s.
5. Pondělí	Cyr. a Meth.	Cyr. a Meth.	Vratislava
6. Úterý	Isiáše	Upálení J. Husa	Bohdan
7. Středa	Vilibalda, b.	Vilibalda	Krásnoroda
8. Čtvrtek	Alžběta, port.	Kiliána	Milorád
9. Pátek	Brikcia	Ludviky	Stojhněv
10. Sobota	7 bratří	Amalie	Radomír
	NEDĚLE 5. PO SV. DUCHU		
11. Neděle	Pia I pap.	Pia	Valčislav
12. Pondělí	Jana Kvalb.	Jindřicha	Bořislav
13. Úterý	Markéty	Markéty	Radomila
14. Středa	Bonaventura	Karoliny	Dobroslav
15. Čtvrtek	Jindřicha	Roz apošt.	Dělorád
16. Pátek	Marie Karm.	Rutha	Myslislav
17. Sobota	Aleše	Aleše	Lubomila
	NEDĚLE 6. PO SV. DUCHU		
18. Neděle	Kamila z L.	Arnolda	Miroslav
19. Pondělí	Vincence z P.	Rufiny	Zoroslava
20. Úterý	Jeronýma, z ř.	Eliáše	Česlav s.
21. Středa	Viktora, voj.	Daniela	Přiměslav
22. Čtvrtek	Maří Magdal.	Majdal.	Želislav
23. Pátek	Apolináře	Apolináře	Olga
24. Sobota	Kristiny	Kristiny	Krasislava
	NEDĚLE 7. PO SV. DUCHU		
25. Neděle	Jakuba	Jakuba	Igor
26. Pondělí	Anny	Anny	Mislava
27. Úterý	Pantaleona	Pantaleona	Dušan
28. Středa	Innocence	Innocence	Svatomír
29. Čtvrtek	Marty	Marty	Křesomysl
30. Pátek	Abdona	Bořivoje	Ludomysla
31. Sobota	Ignáce z L.	Hynka	Dobromír

Lidová pranostika:

Co červenec neuvaří, toho srpen neupeče.

Sv. Prokop — síje houby.

Když se hřiby zrodí, chleba málo.

Roztrhne-li pavouk svoji síť, ve dvé, přichází na to brzy dešť.

Co do Jakuba odkvete, do Havla (16. října) uzraje.

Na sv. Eliáše (20.) dopoledne léto, odpoledne podzim.

Do Eliáše pod křovím schne, po Eliáši ani na křoví.

Parno o Jakubě, zima o Vánocích.

Hezký den na sv. Jakuba přislibuje mnoho ovoce.

Svatá Anna (26.) — chladno z rána.

Zvětšují-li mravenci na sv. Annu své hromady, dá se očekávati jistě tuhá zima.

Sv. Anna — žito žala.

Když na sv. Jakuba slunce svítí, má prý krutá zima býti.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt	Dne 5.
Úplněk	" 13.
Poslední čtvrt	" 21.
Nový měsíc	" 28.

Srpen

August

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
	NEDĚLE 8. PO SV. DUCHU		
1. Neděle	Petra v okov.	Petra v okov.	Rolislav
2. Pondělí	Alfonsa z L.	Gustava	Střezislava
3. Úterý	Štěpána A.	Augusta	Miroslav
4. Středa	Dominika	Dominika	Neklan
5. Čtvrtek	**P. M. Sněžná**	Osvalda	Chranislav
6. Pátek	Pr. Krista P.	Sixta	Něhoslav
7. Sobota	Kajetána	Donata	Piragost
	NEDĚLE 9. PO SV. DUCHU		
8. Neděle	Cyriaka	Cyriaka	Nezamysl
9. Pondělí	Romana m.	Romana	Ratibor
10. Úterý	Vavřince	Vavřince	Slavata
11. Středa	Filomeny, p.	Heřmana	Ratislav
12. Čtvrtek	Kláry	Kláry	Slavomíra
13. Pátek	J. Berchmanse	Hyppolyta	Svatopluk
14. Sobota	Eusebia	Eusebia	Branimír
	NEDĚLE 10. PO SV. DUCHU		
15. Neděle	**Naneb. P. M.**	**Naneb. M.**	Sobeslav
16. Pondělí	Rocha	Rocha	Prostivoj
17. Úterý	Liberáta	Bertrama	Miron s. m.
18. Středa	Heleny cís.	Agapita	Boleslav
19. Čtvrtek	Ludvíka Tol.	Sebalda	Ludomír
20. Pátek	Bernarda	Bernarda	Jacek
21. Sobota	Fr. ze Chantal	Adolfa	Dědomír
	NEDĚLE 11. PO SV. DUCHU		
22. Neděle	Timotea	Žibřida	Siemyslava
23. Pondělí	Filipa Ben.	Zachariáše	Sdziwoj b.
24. Úterý	Bartoloměje	Bartoloměje	Květuša
25. Středa	Ludvíka kr.	Ludvíka	Ludevít
26. Čtvrtek	Zefirina	Samuela	Otakar
27. Pátek	Josefa Kal.	Gebharda	Stoslav
28. Sobota	Augustina	Augustina	Vlastimil
	NEDĚLE 12. PO SV. DUCHU		
29. Neděle	Stětí Jana K.	Niceáše	Šťastný
30. Pondělí	Rosy p.	Benjamina	Radvan
31. Úterý	Raimunda	Raimunda	Bohudat

Lidová pranostika

Čeho **srpen** neuvaří, toho září neusmaží.

Počátkem srpna, studený vítr se **strnišť** fouká.

Je-li léto mokré, bývá v příštím roce drahota.

Kde **stoklasa**, má chléb pán i chasa; kde metlice, nemá ho hospodář ani slepice.

Na den sv. Vavřince (10.), jdou **oříšky** do věnce.

Krásně-li o Vavřinci a Bartoloměji (24.), na dobrý podzimek měj dobrou naději.

Panna Maria (15.) dává první oříšky; svatá královna dostane první výlupek (oříšek).

Když jsou v **srpnu** velké rosy, zůstane obyčejně pěkné počasí.

Když **kvetou** boby, nouze o chleby; a když kvete mák, to už ne tak.

Duben, máj, červen víno v sudech suší; srpen, září, říjen hospodáři kruší.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt	Dne 4.
Úplněk	„ 12.
Poslední čtvrt	„ 20.
Nový měsíc	„ 26.

Září

September

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Středa	Jiljího, opata	Jiljího	Jarmila
2. Čtvrtek	Štěpána kr.	Leodegarda	Dobroslav
3. Pátek	Mansveta	Mansveta	Branislava
4. Sobota	Rozalie p.	Rozalie	Přemyslav
	NEDĚLE 13. PO SV. DUCHU		
5. Neděle	Viktorina	Viktorina	Radslav
6. Pondělí	Zachariáše	**Dělnický den**	Držislava
7. Úterý	Regimy	Regina	Milena
8. Středa	**Nar. P. Marie**	**Naroz. Marie**	Rodoslava
9. Čtvrtek	Gorgonia m.	Brunona	Ctibor
10. Pátek	Mikuláše T.	Mikuláše	Přemyslav
11. Sobota	Prota	Prota	Mstidruh
	NEDĚLE 14. PO SV. DUCHU		
12. Neděle	Kvidona	Kvidona	Všeslav
13. Pondělí	Amáta	Materna	Grzymisla
14. Úterý	**P. sv. Kříže**	Kornela	Radomíra
15. Středa	**Sed. Bol. P.M.**	Nikodema	Strastimír
16. Čtvrtek	Ludmily	Eufemie	Věra
17. Pátek	Lamberta	Lamberta	Drahoslav
18. Sobota	Josefa k.	Títa	Jaroslav
	NEDĚLE 15. PO SV. DUCHU		
19. Neděle	Januaria	Januaria	Roslaw
20. Pondělí	Eustacha	Fausta	Myslaw
21. Úterý	Matouše ap.	Matouše	Bohuchval
22. Středa	Maurice	Maurice	Mislov
23. Čtvrtek	Tekly p.	Tekly	Vladimíra
24. Pátek	P. M de Merc	Stětí Jana	Dubravka
25. Sobota	Kleofáše	Kleofáše	Ladislav
	NEDĚLE 16. PO SV. DUCHU		
26. Neděle	Cypriána	Pravdomily	Pravomila
27. Pondělí	Kosmy a D.	Kosmy a D.	Kosma
28. Úterý	**Václava, kn.**	**Václava, arch.**	Václav král
29. Středa	Michala	Michala	Novomíra
30. Čtvrtek	Jeronyma	Jeronyma	Samomysl

Lidová pranostika:

Podzim na strakaté kobyle jezdí.

Panny Marie narození, vlašťoviček rozloučení.

Po sv. Matouši, čepici na uši.

Na sv. Maurice nesej pšenice — budeť samá metlice.

Na sv. Václava, každá pláňka dozrává.

Je-li hezky na sv. Jiljí, lze očekávati po čtyři neděle hezké počasí.

Padají-li před sv. Michalem žaludy, nastane brzká zima.

Pěkné růže v zahradách věští pěkný podzimek, pozdní zimu.

ZRNKA

Kdykoliv jsme vítězili, pokaždé se tak stalo více převahou ducha nežli mocí fysickou.

Svoboda se nedá vykřičet, vyplakat a vylamentovat; jen z ruky pilné naděje svitne.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt	Dne 2.
Úplněk	" 10.
Poslední čtvrt	" 18.
Nový měsíc	" 25.

Říjen

October

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Pátek	Remigia	Remigia	Blažena
2. Sobota	Leodegarda	Leodegarda	Vojslav
	NEDĚLE 17. PO SV. DUCHU		
3. Neděle	Bohumila, b.	Ludomíra	Jaroslav
4. Pondělí	Františka As.	Františka As.	Bra'slav
5. Úterý	Placida	Placida	Vratislav
6. Středa	Brunona	Bedřišky	Věronica
7. Čtvrtek	**Král.posv.růž.**	Abadiáše	Libuše
8. Pátek	Brigity	Pelagia	Bislaw
9. Sobota	Diviše	Diviše	Slavomila
	NEDĚLE 18. PO SV. DUCHU		
10. Neděle	Františka B.	Frida	Dobromil
11. Pondělí	**Mater. P. M.**	Burkharda	Zvonimír
12. Úterý	Maxmiliána	Maxmiliána	Mirogoj
13. Středa	Eduarda V.	Kolomana	Blahomír
14. Čtvrtek	Kallixta I.	Kallixta	Wiecoslaw
15. Pátek	Teresie	Teresie	Jadwiga s.
16. Sobota	Havla, op.	Havla	Lubislawa
	NEDĚLE 19. PO SV. DUCHU		
17. Neděle	Hedviky	Hedviky	Vlaslav
18. Pondělí	Lukáše ev.	Lukáše ev.	Zlatomír
19. Úterý	Petra z Alk.	Ferdinanda	Ostrihoj
20. Středa	Vendelína	Vendelína	Krešimír
21. Čtvrtek	Voršily	Voršily	Vojmír
22. Pátek	Korduly	Korduly	Věrnislav
23. Sobota	Severina	Severina	Vladislav
	NEDĚLE 20. PO SV. DUCHU		
24. Neděle	Rafaela arch.	Rafaela	Vlastimil
25. Pondělí	Krišpína	Krišpína	Stranislav
26. Úterý	Evarista	Evarista	Žitoslav
27. Středa	Sabiny	Sabiny	Dadiboh
28. Čtvrtek	Šimona a Judy	**Den čsl. sam.**	Blahomír
29. Pátek	Zenobius	Narcise	Božidar
30. Sobota	Marcela	Hvězd.	Tvrdomír
	NEDĚLE 21. PO SV. DUCHU		
31. Neděle	**Krista Krále**	Slav. reform.	Hněvoboj

Lidová pranostika:

Je-li vrána na blízku, je nejvyšší čas k setí.

Když se říjen blýská, zima plýská.

Šimona Judy, zima je všudy.

Když dlouho listí nepadne, tuhá zima se přikrade.

Divoké husy na odletu, konec i babímu létu.

Studený říjen ničí všechen hmyz i pro budoucí rok.

ZRNKA

Projevujme vůli svou vždy cestou zákonní a buďme jisti, že se vždy po dobrém to státi musí, čeho si celý národ přeje. Žádná moc na světě není tak silná, aby mohla oddati spravedlivé žádosti celého národa.

Buď vždy spravedlivým k dítěti. Slib mu jen to, co mu splniti můžeš a splň to, co jsi mu slíbil.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt Dne 2.
Úplněk „ 10.
Poslední čtvrt „ 17.
Nový měsíc „ 24.

Listopad

November

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Pondělí	**Všech Svat.**	**Všech Svat.**	Milič
2. Úterý	Pam. Dušiček	Pam. Dušiček	Bohumil
3. Středa	Huberta	Huberta	Bronisz
4. Čtvrtek	Karla Bor.	Ottona	Slavobor
5. Pátek	Zachariáše	Blandiny	Mojmír
6. Sobota	Linharta	Linharta	Vševolod
	NEDĚLE 22. PO SV. DUCHU		
7. **Neděle**	Engelberta	Engelberta	Zdeněk
8. Pondělí	Bohumíra	Bohumíra	Bohumír
9. Úterý	Theodora	Bohdana	Bohuchval
10. Středa	Ondř. Aveliny	Proba	Dobrila
11. Čtvrtek	Martina	**Den Příměří**	Křeslav
12. Pátek	Benedikt s b.	Jonáše	Vyšeslava
13. Sobota	Stanislava	Diega	Stanislav s.
	NEDĚLE 23. PO SV. DUCHU		
14. **Neděle**	Josafata, b.	Levina	Veselka
15. Pondělí	Leopolda	Leopolda	Wizimír
16. Úterý	Edmunda, ar.	Ottomara	Stojslav
17. Středa	Řehoře	Hugona	Jaromíra
18. Čtvrtek	P. chr. sv. P.	Gelasia	Namyslav
19. Pátek	Alžběty	Elišky	Stanimír
20. Sobota	Felixe z Val.	Edmunda	Čestmír
	POSLEDNÍ NEDĚLE PO SV. DUCHU		
21. **Neděle**	**Obětov. P. M.**	**Obětov. M.**	Novomír
22. Pondělí	Cecilie p.	Cecilie	Vojslava
23. Úterý	Klimenta	Klimenta	Dalibor
24. Středa	Jana z Kříže	Protase	Miluša
25. Čtvrtek	**Den Díkůčin.**	**Den Díkůčin.**	Hodimír
26. Pátek	Konráda	Konráda	Prelimír
27. Sobota	Virgila, bisk.	Libousta	Miloust
	NEDĚLE 1. ADVENTNÍ		
28. **Neděle**	Rufusa, muč.	Vintíře	Svatoslav
29. Pondělí	Saturnina	Klenfáše	Radhod
30. Úterý	Ondřeje ap.	Ondřeje	Radhošta

Lidová pranostika:

Hřímá-li v listopadu, bude úrodný rok.

Kvetou-li v listopadu znovu stromy, bude zima trvati až do května.

"Má se jako husa o Martině" (jest stále v nebezpečí).

Chodí-li husa o Martině po ledě, chodí o vánocích po blátě.

Svatý Martin přijede na bílém koni.

Na sv. Martina, kouřívá se z komína.

Je-li na sv. Martina slunečno, nastane tuhá zima.

Na sv. Kateřinu (25.), schováme se pod peřinu.

At' Kateřiny neb Kříže, když mrzne, topte chýše.

Sníh na sv. Ondřeje (30.), velmi žitu prospěje.

Jaké počasí na sv. Kateřinu, takové je v příštím lednu.

Jíní o Všech Svatých věští nám o Vánocích tuhé mrazy a krutou zimu.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt	Dne 1.
Úplněk	" 9.
Poslední čtvrt	" 16.
Nový měsíc	" 23.

Prosinec

December

DNY A TÝDNY	KALENDÁŘ Katolický	Evangelický	JMÉNA Staročeská
1. Středa	Eligia	Dluhoše	Náum
2. Čtvrtek	Bibiany	Kandida	Stražimír
3. Pátek	František X	Kasiana	Chvalislav
4. Sobota	Barbory	Barbory	Těšibor
	NEDĚLE 2. ADVENTNÍ		
5. Neděle	Sabasa, poust.	Sabaše	Lubomír
6. Pondělí	Mikuláše	Mikuláše	Bořivoj
7. Úterý	Ambrože	Agaty	Semen
8. Středa	**Početí P. M.**	Kaj den ev.	Boguwola
9. Čtvrtek	Leokadie	Jáchyma	Chvalimíra
10. Pátek	Melchiada	Judity	Křesislav
11. Sobota	Damaše	Damaše	Savin
	NEDĚLE 3. ADVENTNÍ		
12. Neděle	Sinesia	Otilie	Ratislav
13. Pondělí	Lucie p.	Lucie	Vyšemíra
14. Úterý	Nikasia	Nikasia	Hořislav
15. Středa	Kristiny, pa.	Ignacia	Slavoboj
16. Čtvrtek	Adely, cís.	Albina	Čedomil
17. Pátek	Lazara	Lazara	Vladimila
18. Sobota	Graciána	Vunibalda	Hostimír
	NEDĚLE 4. ADVENTNÍ		
19. Neděle	Nemesia	Nemesia	Osvětín
20. Pondělí	Křišťana, b.	Izáka	Bohumil
21. Úterý	Tomáše ap.	Tomáše	Tomislav
22. Středa	Zena, voj a m	Blaženy	Božena
23. Čtvrtek	Viktorie p.	Dagoberta	Vlasta
24. Pátek	Adama a Evy	Adama a Evy	Budimír
25. Sobota	**Nar. Páně**	**B. hod. vánoč.**	Bohuslav
	NEDĚLE PO VÁNOCÍCH		
26. Neděle	Štěpana m.	Štěpána	Štěpan s.
27. Pondělí	Jana ev.	Jana ev.	Ivan
28. Úterý	Mlaďátek	Mlaďátek	Hrdoslav
29. Středa	Tomáše Kant.	Johathana	Milada
30. Čtvrtek	Sabina, b.	Davida kr.	Miloš
31. Pátek	Sylvestra	Sylvestra	Bořislav

Lidová pranostika:

Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to běží.

Na sv. Barboru (4.), saně na dvoru.

Barbora mosty mostí, Judita hřeby ostří a Mikuláš přibíjí (4., 5. a 6.).

Po sv. Baruši — střež nosu i uši.

Svatý Mikuláš splachuje břehy.

Přichází-li zajíc do ohrady, bude zima ještě tužší.

Studený prosinec se sněhem, dá žito na každé výšině.

Jaký je prosinec, taký je příští červen.

Sv. Lucie (13.), noci upije.

Do Vánoc huj, od Vánoc cuvej.

Zelené Vánoce — bílé Velikonoce.

Vánoce v jeteli, letnice ve sněhu.

Jitřní jasné a obloha čistá — úroda hojná příští rok jistá.

Po studeném prosinci bývá úrodný rok.

Čtvrti měsíce:

První čtvrt	Dne 1.
Úplněk	" 8.
Poslední čtvrt	" 15.
Nový měsíc	" 22.
První čtvrt	" 31.

Panenka

Napsal Bedřich Moravec

V DRAŽKOVICÍCH slavili posvícení. Co se vlastně o posvícení v českých vesnicích slaví, marně byste se doptávali i nejstarších pamětníků. Je to zbytek starodávné roboty a náš lid je tak konservativní, že ctí podnes i památky své někdejší poroby. To mu nevezme nikdo. V Dražkovicích tedy měli posvícení, jako je mají všude po Čechách některou neděli na podzim. Jedlo se a pilo po celý den a vrchol slavnosti i veselí byl večer v hospodě, kde hřměly plechy muzikantů, točili se v kole ženatí i svobodní v jizbě naplněné prachem zvířeným s podlahy, ale ještě více tabákovým dýmem a výpary z alkoholu a z potících se těl tanečníků. Ale v této dusné atmosféře dýchalo se všem volně. Ozýval se výskot a smích, i staré babičky zasednuvší na "soudnou stolici", totiž lavice podél stěn, usmívaly se blaženě, pozorujíce ten veselý rej. Snad stařenky vzpomínaly na svá mladá léta. Bývalo ovšem i za jejich mladých let v Dražkovicích vždycky takhle o tom posvícení.

V reji tanečníků mihala se také modrá uniforma vojína, který čile vytáčel černovlasou dívčici, jejíž dlouhé dva vrkoče letěly za nimi jako havraní křídla. Dívka přes tu chvíli zdvihala svůj zardělý obličej k tanečníkovi a kdykoliv setkala se s jeho pohledem, zalesklo se její tmavé oko a vojín se v takovém okamžiku vždycky na dívku usmál. Pojednou hudba ustala a rej tančících se rozpoutal. Dívky seskupily se u dveří, starší tanečníci zasedli ke stolům a svobodná chasa sestoupila se do prostřed tančírny pod lampu, aby si tu zazpívala.

Vždyť je posvícení.

Vojín zasedl mezi sousedy.

U dveří sešly se dvě dívky právě přetančivší. Jedna černovlasá a černooká, plných tvarů, která byla právě s vojínem tančila; druhá štíhlá, skoro slabé postavy, modrooká s krásným jako len plavým vlasem. S chvatem stíraly si dívky pot s obličejů, upravovaly pocuchané šatečky a jen s tím byly hotovy, chopily se za ruce.

"Kdo je ten vojín, s kterým jsi tančila, Aničko, a který sem přišel s vašim tatím?" tázala se plavovláska.

"Vždyť je to můj strýc, Jiřík," usmála se černovláska rozpustile nad tím, že může družku překvapiti neobyčejnou novinou.

"Tvůj strýc?" divila se plavovláska. "Vždyť ho tu nikdo nezná."

"Starší ho znají jako hocha," vysvětlovala Anička, "ale z mladších nezná ho nikdo. Já sama viděla jsem ho včera poprvé, když k nám přišel. Od svých dětských let nebyl v Dražkovicích."

"A kde byl?" tázala se zase družka Aničky.

"Všecko ti povím," rozhovořila se Anička vrhnuvši pohled ke stolu, kde seděl její mladý strýv vojín. "Náš nebožtík dědeček měl v Praze bratra, zámečnického mistra. K tomu odešel strýc Jiřík hned, jak v Dražkovicích školu vychodil, vyučil se v Praze řemeslu u tohoto svého strýce, potom u něho pracoval, až do odvedli na vojnu. Je četařem a teď přišel domů, aby si od našeho tati vyzvedl podíl. Jsou mu už dvacetčtyři léta a za několik dní bude míti vysloužено."

"A domluvili se?" tázala se plavovláska.

"Hned včera a brzy," odpovídala Anička. "Strýc řekl, že peněz nepotřebuje a za živou moc nechtěl připustiti, aby se je tatí k vůli němu dlužil."

"To je hodný," řekla plavovláska, pohlédnuvši směrem, kde vojín seděl. "A také tě políbil, když přišel?"

"Ovšem," přisvědčila Anička a všecka se při té vzpomínce zarděla. "Přiznávám se ti, Lenko, že mi to připadalo divné, když mne takový mladý muž před našimi objal, k sobě přitiskl a na ústa políbil a při tom řekl naší mami: "Máš rozkošnou dcerušku, švakrová." Ale co na tom, viď, když je to můj strýc?"

Lenka nevěděla, co by odpověděla. Dívala se právě na strýce vojína a snad poslední otázku své družky úplně přeslechla.

Lenka byla dcera sedláka Čadila, který měl v Dražkovicích největší dvůr. U Čadilů byla Lenka jedináčkem. Po několik let zůstávalo u Čadilů manželství bezdětným a bylo tu k vůli tomu mrzutostí dost. Jednou dokonce Čadil vyčetl své ženě, že strom, který ovoce nenese, má býti vyt'at a spálen. Stojí prý to tak v písmě svatém. Co vlastně o ženách v písmě svatém stojí, Čadilová nevěděla, ale to věděla jistě, že ji muž vyčítá, že nemá dětí a rmoutilo ji to. A pojednou narodila se jí dceruška. Dali jí po babičce říkat Lenka. Od nepaměti jmenovala se u Čadilů hospodyně Lenka. Byla to taková zvláštní náhoda, jenom nynější hospodyně byla Marie, proto se jí snad první dítě narodilo po tolika letech manželství.

Ale do statku Čadilových přinesla malá Lenka mír a spokojenost. Oba rodičové zahrnovali své dítě láskou, protože bylo první a přišlo po tolika letech. A milovali je ještě více, když všechno nasvědčovalo tomu, že Lenka zůstane u Čadilů dítětem jediným.

Když bylo Lence šest let a matka zavedla ji poprvé do školy, vystrojila ji jako na svatbu. Oblékla ji v bílé šatečky, do vrkočů vpletla jí bílé pentličky, vždyt' bílá barva tak krásně slušela k plavým vláskům Lenčiným a k bílé její pleti. Tenkráte učitel ujal sličnou děvušku za ruku a řekl: "Jsi velmi hezká panenka a budeš se jistě také dobře učiti."

Lenka se sice obzvláště dobře neučila, slýchala doma od otce i od matky velmi často, učení ve škole, že je jen tak pro ty chudší, kteří z toho jednou budou shánět živobytí, ale ona — Lenka — že je jedinou dcerou z velkého statku a učiti se nemusí, protože toho nepotřebuje.

Lenka se tedy učila, jen co musela, ale nepatrná ta epizoda při zápisu do školy měla za následek, že ji nikdo jinak nepojmenoval než "Čadilovic panenka".

A Lidka se pro to nehněvala. Vždyt' to bylo tak hezké. Panenka, to je přece něco.

Také Čadilové se dceřina přezdívka líbila. Vypravujíc Lenku do školy, strojila svého jedináčka tak, aby se od všech ostatních školních dětí lišila a každý prvním pohledem poznal, že Lenka je dcerou ze statku a není baráčníkova. Šatečky měla Lenka vždy takové barvy, které slušely k její bílé pleti a plavým vláskům a téže barvy mívala také vázanku ve vlasech. A když se Čadilová dívala za ní oknem na náves, jak se připojila k ostatním školním dětem, říkávala naplněna mateřskou pýchou: "Ta naše holka vyhlíží skutečně jako pěkná vosková panenka." A panenkou zůstala Lenka i potom, když vychodila školu a pomalu dorůstala v sličnou děvu. Hezkou panenkou zůstala, ale v skutku jen voskovou. Jako do vosku vryly se v její duši mělké zásady rodičů, kteří jediné své dítě vychovávali v přepjaté lásce. Lenka byla povahy nesamostatné, vlastního úsudku neschopné, věděla jen, že je jediným dítětem bohatého rolníka, že se musí chovati tak, aby to každý hned na ní poznal, protože to rodičům působí radost, o nic jiného se nestarala a ve všem se řídila jen přáním svých rodičů. Byla

jejich modlou, ale také otrokyní jejich opičí lásky. Až do let panenských láska rodičů úplně jí dostačovala.

Také o dnešním posvícení byla Lenka u muziky skvostnou panenkou. Vypadala jako z cukru a Dražkovičtí chlapci ani si ji netroufali vzíti k tanci, aby tu parádu na ni nepomačkali. Lenka tedy tančila málo, leda že pro ni přišel Vojtěch Malina, s kterým byla také ted' přetančila, když se sešla se svojí družkou Aničkou a rozhovořila se o jejím strýci vojínovi.

Vojtěch byl mladý hromotluk, který se na světě ničeho nebál a tuto svou nebojácnost dával na jevo mnohdy dosti neomaleným způsobem. Tak ted' o té posvícenské muzice chodil schválně pro Lenku, protože nikdo z ostatních chasníků netroufal si požádati ji o tanec. Vždyt' ve svých naškrobených šatečkách vypadala jako slečna z města. Ale Vojtěchovi ty naškrobené šaty neimponovaly. On byl selský synek jako byla Lenka selská dcera; jeho tatík měl tak veliký grunt jako Čadil.

"Jsme si tedy rovni," myslil si Vojtěch a když panenka přišla k muzice, tak at' tancuje."

Chodil tedy pro Lenku jaksi ze vzdoru čekaje, že starý Čadil zakročí, aby už tu jeho holku nechal a bral také jiné. Měl už Vojtěch připraveno, co Čadilovi odpoví. Aby si svou panenku dal za sklo, aby se mu nezaprášila a nevodil ji k muzikám, když nechce, aby tančila. Vojtěch chtěl schválně vyvolati mrzutosti, aby ostatní chase ukázal, že se nebojí ani Čadila, který byl pro své jmění v obci všeobecně uznávanou autoritou. Ale to laciné hrdinství se Vojtěchovi dnes nepovedlo.

Starý Čadil seděl klidně mezi sousedy naslouchaje vypravování četaře Vítka, který seděl vedle svého bratra a povídal o svých zkušenostech z Prahy i z vojenského života a Lenka šla k tanci vždy ochotně, kdykoliv Vojtěch pro ni přišel.

"A umí tvůj strýček tančiti?" otázala se Lenka pojednou své družky.

"To víš, že umí," odvětila Anička Vítková. "Tančí po pražsku, to je docela jiné."

"To bych si tedy přála zatančiti si s ním," řekla Lenka polo vážně polo žertovně.

"Já mu to řeknu," nabízela se Anička.

"Co ti napadá," zvolala Lenka uleknuta a chopila svoji družku za ruku. "Co by si o mně pomyslil?"

A jako by četař Vítek tušil, o čem si dívky povídají, zdvihl se pojednou, rozhlédl se po místnosti a přistoupil k své neteři Aničce.

Hudebníci uchopili se právě svých nástrojů a tanečníci rozhlíželi se po svých tanečnicích.

"Budeš tančiti Aničko?" otázal se četař stanuv před Aničkou.

Četař Jiřík byl statný a hezký hoch. Byl jenom z chalupnické živnosti, kterou ted' spravoval jeho bratr, ale nebožtík chalupník Vítek dobře se o svého mladšího syna postaral, jak prve Anička byla Lence vypravovala. V Praze nabyl Jiřík nejen řemeslné dovednosti, ale získal si také zkušeností životních a uhlazenějších způsobů, což dobře dovedl uplatniti ve službě vojenské a což mu také pomohlo, že na vojně rychle postupoval.

Lenka pohlížela na švarného četaře široce rozevřenýma svýma modrýma očima.

"Tančila bych, strýčku," odvětila Anička na jeho otázku usmívajíc se šelmovsky, "ale tuhle moje přítelkyně Lenka vyslovila právě přání, že by si s vámi ráda zatančila a proto se vzdávám tance v její prospěch."

"Ale Aničko," vyrazila Lenka ze sebe úzkostlivě. Bylo jí skoro nepříjemno, že přítelkyně tak nepokrytě její přání prozradila.

"Bude mi zvláštním potěšením, slečno," řekl Jiřík podávaje Lence obě ruce, protože hudebníci právě byli spustili. Podala mu ruce ochotně, přitulila se k němu, když pravicí objal její boky, na okamžik zraky jejich se setkaly a potom už letěli. Hudba hrála divoký kvapík, Lence,

která těsně se přitiskla na širokou hruď Jiříkovu a svoji hlavinku sklonila na jeho rameno, zdálo se, že letí někam v neznámé končiny. Takhle ještě nikdy netančila. Ani jí to jako tanec nepřipadalo. Byl to let neurčitým prostředím, rozkoš dosud nepoznaná, požitek, jakého dosud nikdy nezažila.

"Tančí po pražsku," pomyslila si vzpomínajíc na dřívější slova Aniččina.

Několik očí sledovalo z počátku tančící párek. Rozhlédl se po kole tančících nejprve hromotluk Vojtěch Malina a spatřiv Lenku v náručí Jiříkově, usmál se spokojeně a řekl si: "Aha, panenka už tančí s každým. Ovšem Jiřík by si koš nedal líbiti. Přece jsem jí tedy tu pýchu vypudil z hlavy." Uchopil potom nejbližší děvče a vmísil se spokojeně do kola.

Anička odbyla dva hochy, kteří ji o tanec požádali, slibujíc jim: "Až po druhé, teď jsem unavena."

Zatím však odřekla, jenom aby mohla nerušeně pozorovati tančící párek. Skoro ji u srdce píchlo lítostí, když viděla, jak se Lenka vznáší v náručí Jiříkově. Viděla, jak se štíhlé Lenčino tílko k Jiříkovi tulí, tušila, že takový kvapík protancovaný s dovedným tanečníkem, je něco zcela jiného než obyčejné otloukání se v kole s tanečníkem neumělým, poznávala, že tanec může poskytnouti netušené rozkoše a už litovala, že své družce dala přednost. Vždyť mohla tak se strýcem tančiti sama, kdyby byla mlčela.

Ale dobré děvče násilím zapuzovalo svou lítost utěšujíc se: "Vždyť strýc pro mne ještě přijde. A noc je dlouhá, hudebníci budou jistě ještě kvapík opakovati. A kdyby dnes ne, vždyť je zítra pěkná hodinka a bude se tančiti ještě do půlnoci jistě. A strýc tu zítra ještě zůstane!"

Sedlák Čadil otoče se na své židli, aby se podíval, s kým Lenka tančí, usmál se spokojeně spatřiv ji v kole s Jiříkem.

"Vida, bratr Vítkův provedl naši panenku," řekl si v duchu. "To je od něho hezké. No, ovšem je z města a ví, co se sluší. Naše Lenka je první holka ve vsi a patří se proto, aby si ji všiml člověk z Prahy přede všemi ostatními holkami. Jiřík zná způsoby."

Zapředl potom hned blahosklonně rozmluvu s chalupníkem Vítkem, ačkoliv jindy měl na chalupníky a domkáře s vrchu, říkaje o nich, že jsou to hadráři, kteří do obce nejméně platí, ale nejvíce od ní potřebují.

Na soudné stolici u zdi seděla Čadilová a sledovala tanec své dcery také se spokojeným úsměvem.

"Ta vaše panenka to ale umí," řekla jí stará Soubustka, bába, jejímž jediným zaměstnáním bylo shánětí po vsi klepy. "Žádná holka tak netancuje jako vaše Lenka."

"Naše panenka umí po městsku i po selsku," odvětila Čadilová sebevědomě.

Několik bab potom sestrčilo hlavy dohromady, kritisujíce tančící párek.

Ale Jiřík s Lenkou ani netušili, kolik zraků je stíhá, letěli, tulili se k sobě, chvílemi se oči jejich setkaly, tu se na sebe usmáli, přitulili se těsněji a letěli dále.

Anička, pozorujíc ten tanec, vzdychla smutně, sklonila hlavinku a bylo jí do pláče. Ani nevěděla proč. Tušila jen, že ty dva lidi neměla svésti a už věděla, že jí mnoho bolesti způsobí, že tak učinila. Proto vzdychla smutně.

* * *

Nad chlumy kolem Dražkovic již svítal nový den, když panenka se svými rodiči odcházela od posvícenské muziky. Jiří s Aničkou provázeli je na náves; chalupník Vítek byl již dávno odebral se domů.

"Přijďte k nám zítra na pěknou," zvala Lenka Jiříka podávajíc mu ruku.

"Máte hodně koláčů?" smál se Jiřík. "Já je rád a na vojně nám je nikdo nepeče."

"Jen přijďte." zvala ho i Čadilová. "Koláčů máme napečených dost,

makových i tvarohových a kus husy bude také."

"Přijdete tedy k nám?" skoro dětinsky tázala se Lenka.

"To se ví, že přijdu, když mi toho tolik naslibujete," žertoval Jiřík.

"A ty k nám přijď s panem četařem!" zvala Lenka Aničku.

"Přijdu," řekla Anička jaksi stísněně.

Bolelo ji, že Čadilovi jejího strýce pozvali na pěknou. Jiřík byl po celou noc tančil střídavě s oběma děvčaty, ale Lenka visela na něm jako pijavice a bavila se s ním znamenitě, smála se blaženě a ani oka s něho nespustila. Anička dobře věděla, co takové počínání dívčino znamená.

Jiřík spal po muzice dlouho do dne, zbudil se až skoro před polednem, když už u Vítků všichni byli vzhůru. Pěkná hodinka je na vsi jako poloviční svátek, nedělá se nic, jen tak co je doma nutno, proto Anička byla ve svátečních šatech, když Jiřík vstal a ustrojený vešel do velké světnice. Před obědem se Anička otázala Jiříka: "Strýčku, půjdeme k Čadilovům, když nás pozvali?"

"Co bychom tam dělali?" otázal se udiven. Pamatoval se, že ho Čadilovi pozvali na pěknou, ale nebral věc vážně, když sliboval, že přijde.

"Byli by uraženi, kdybyste nešel," namítala Anička.

"Ale kde pak?" smál se Jiřík. "Takové pozvání je pouhá zdvořilost. Zveme někoho, ale předem víme, že nepřijde.

"Holečku, u nás ne," vmísil se do hovoru Jiříkův bratr, hospodář Vítek. "Jestli tě Čadilovi pozvali na pěknou hodinku, chystají pro tebe jistě nějakou poctu a čekají, že jistě přijdeš."

"Ale já se nerad dávám hostiti neznámými lidmi," řekl Jiřík v rozpacích.

"Ale já jsem, strýčku, slíbila Lence, že přijdu s vámi, Lenka je moje přítelkyně a já jsem zvyklá slib dodržeti," ozvala se Anička hledíc na strýce zkoumavým pohledem a dychtivě čekajíc, co odpoví.

"No, já také rád daným slibům dostojím," rozhodl se Jiřík. "K vůli tobě tedy půjdu."

Anička se blaženě usmála. Šel k vůli ní a ne k vůli Lence, to bylo jisté.

Lenka vidouc je přicházeti, vyběhla jim vstříc před statek. Byla bledá po tom nevyspání, ale hezounká, když se začervenala podávajíc Jiříkovi ruku. S Aničkou se políbila.

"A jak jste se vyspal? Asi málo?" zapřádala rozmluvu s Jiříkem.

"Ale dost," usmál se. "Jsem bdění zvyklý. Na vojně nespím na stráži celou noc a nemohu si to nahraditi ve dne, a dnes jsem dospával skoro dopoledne, to mi úplně stačí."

"Půjdeme tedy odpoledne zase tančit?" tázala se Lenka skoro rozpustile.

"To se rozumí, že půjdeme," souhlasil Jiřík. "Vždyť je to první posvícení, které trávím ve svém rodišti a tuším, že také poslední."

Lenka pohlédla zvědavě na Jiříka, jakoby čekala nějaké vysvětlení, ale Jiřík vešel do dvora spatřiv, že Čadil vyšel na zásep, protože mu to meškání mladých lidí na dvoře trvalo už dlouho.

"Vítám vás," řekl, podávaje Jiříkovi ruku. "To jste hodný, že jste přišel. No, pojďte dál!"

Vešli všichni do velké světnice, kde Čadilová už prostírala na stůl.

Ve zvonici na návsi začal právě kovář zvoniti poledne. Lenka odskočila k matce do kuchyně a potom nosila s matkou na stůl oběd. Jiřík jedl málo, ačkoliv ho Čadil stále vybízel, aby se nedal pobízeti a jedl jako doma. Také Lenka usednuvši vedle něho žadonila přes tu chvíli: "Beřte si, pane četaři! Košem mi nedáte?"

Anička se jídla skoro ani nedotkla.

Oběd byl hojný. Bohatý sedlák chtěl Jiříkovi ukázati, jak se u nich stoluje o posvícení a že je jeho žena dobrou kuchařkou.

Po obědě poseděli a povídali si. Pilo se pivo, Čadil pil statně, Jiřík jen málo, děvčatům uvařila Čadilová

kávu, přinesla koláče a přinesši si také hrneček kávy, přisedla do společnosti, aby se súčastnila hovoru.

Točil se zpočátku kolem všedních věcí, hlavně kolem včerejší muziky a různých více méně důležitých episod u ní se zběhnuvších až pojednou Čadil dal hovoru jiný, vážnější směr.

"Vy už dosluhujete, Jiříčku, neníliž pravda?" zeptal se.

"Ano, za čtrnáct dní budu z vojny propuštěn," přisvědčil Jiřík.

"Povídal mi včera váš bratr," hovořil Čadil dále, "No, to jste si přišel vyzvednout svůj podíl. A co pak začnete?" tázal se zvědavě.

"Ještě jsem se nerozhodl," odvětil Jiřík. "Mohl bych si zařídíti samostatnou živnost zámečnickou, ale k tomu je zapotřebí mnoho peněz, můj podíl na to nestačí, proto jsem si ho od bratra nevyzvedl."

"Ale něco byste přece vyženil," podotkl Čadil. "Takový živnostník ve městě je přece samostatným pánem."

"Na vyženění nelze spoléhati," vážně namítal Jiřík. "Ostatně nemám žádnou známost, která by mi poskytovala naději, že závodní kapitál vyžením. Potom s tou samostatností živnostníkovou není to tak tuze skvělé. Poznal jsem to důkladně, spravuje samostatně již po řadu let živnost svého churavého strýce. Živnostník je tuze odkázán na livovůli a rozmary svých zákazníků. Mnohdy musí jejich přáním a rozmarům vyhověti na úkor vlastního prospěchu, nechce-li zákaznictvo ztratiti. Potom se musí počítati s konkurencí a s tou dnes maloživnostník nestačí. V dohledné době zničí velkovýroba všechnu malou výrobu. Člověk musí hleděti do budoucnosti," vykládal Jiřík.

"To máte pravdu," svědčil Čadil, snaže se obličeji svému dáti moudrý výraz. "Na budoucnost musí člověk vždycky pamatovati. A co tedy začnete, až vás pustí z vojny?"

"Zadal jsem si o službu ke dráze," vypravoval Jiřík. "Můj plukovník moji žádost vřele podporoval a tak mám místo jisté."

"To je dobře," zvolal Čadil skoro nadšeně. "Služba je služba."

"Ovšem budu muset začíti od malého místa," vysvětloval Jiřík.

"No, to jinak nejde," moudře povídal Čadil. "Kdyby byla zlatka denně, jen když je jistá."

"Tak bledé to se mnou přece nebude," pokračoval Jiřík. "Mám složené zkoušky topičské i strojnické, budu tedy půl roku topičem na lokomotivě, potom budu několik měsíců jezditi na zkoušku, potom složím předepsané zkoušky a mám pevnou naději, že do roka budu řádným strojvůdcem."

"Je vám to přáno," řekl Čadil velkomyslně a uchopiv svou sklenici s pivem, zdvihl ji do výše a zvolal: "Tak na vaše štěstí."

"Na šťastnou budoucnost," řekl Jiřík, přiťuknuv si s Čadilem.

Také Lenka dotkla se svým hrnečkem s kávou sklenice Jiříkovy. Usmála se při tom naň a z toho úsměvu jejího bylo patrno, že mu toho vytouženého štěstí ze srdce přeje.

Anička, majíc ručky složené v klíně, seděla tu jako zařezaná. Zdálo se jí, že z toho štěstí strýcova nepadne na ni ani stín.

Odpoledne o třetí hodině se děvčata převlékla a šlo se do hospody na pěknou. Jiřík tančil skoro neustále jen s Lenkou. Mělo se tančiti jen do večera, ale tančilo se do půl noci, a bylo by se tančilo ještě déle, kdyby muzikanti, utýraní dvoudenní hrou, nebyli užili lsti a neusínali jeden po druhém za stolem.

Když o půlnoci Čadilovi šli domů, uznal Jiřík za zdvořilé, aby doprovodil Lenku. Rodiče šli napřed a panenka zavěsila se Jiříkovi v rámě a celou cestou s ním švitořila.

Před statkem se loučili. Zůstali tu sami dva před vraty, Čadilovi ospalí vešli rychle do stavení.

"Kdy odjedete, pane četaři?" tázala se Lenka stojíc těsně před Jiříkem a držíc ho za obě ruce.

"Zítra ráno, Lenko," odvětil. "V poledne musím býti v Praze, protože v tu dobu vyprší moje dovolená."

"A už se neuvidíme?" tázala se jaksi vzrušeně.

Proč bychom se neviděli?" opáčil vřele. "Až přestoupím do občanského života, budu míti spíše příležitost zavítati občas do svého rodiště."

"Přijed'te hodně často," švitořila. "Budu se na vás těšiti."

"Když mi tohle povídáte, to přijedu často," sliboval.

"K vůli mně?" otázala se živě a přitulila se k němu těsně.

"K vůli vám přijedu do Dražkovic," řekl. "Jak nastoupím službu, přijdu vám to oznámit."

"Budu na váš příchod čekati toužebně," řekla a položila mu hlavu na prsa. Ani nevěda, jak se to stalo, objal Jiřík sličnou panenku a když k němu vzhlédla, políbil ji na ústa. Nebránila se. Ovinula lokte kolem jeho krku a vzhlížejíc k němu otázala se šeptem: "Máte mne rád, Jiříčku?"

"Jste, Lenko, první děvče, které jsem líbal, protože je mám rád. Mám vás opravdu rád."

"Tedy mne často přijed'te navštívit," řekla. Políbila ho ted' sama, a jakoby se za svůj čin styděla, zmizela rychle ve tmě.

Postál chvíli, až slyšel zapadnouti dvéře, potom s tlukoucím srdcem odcházel k bratrově chalupě. "Vida, jaké štěstí mne doma čekalo," přemítal cestou. "Nejhezčí děvče mého rodiště přilnulo ke mně láskou. A já je miluji také nevýslovně. Skvělá hvězda zazářila mi na novou dráhu mého života — Lenka."

U Vítků už spali, jenom Anička čekala na Jiříka. Věděla, že doprovázel Lenku a proto pohlédla ted' na Jiříka nevypsatelným pohledem. Byla v něm dívčí zvědavost, ale také ještě mnohem více. Anička byla bledá a vzrušená, když Jiřík vešel. Jediný pohled v jeho planoucí tvář vysvětlil jí všechno. Už včera rozpoznala, co se mezi jejím strýcem a krásnou panenkou vyvíjí, nebylo jí do toho nic, konečně přála strýci to hezké a bohaté děvče, ale přece cítila bolest.

"Domluvili se dnes," vzdychla a nahlas řekla tichým hlasem: "Jděte si lehnout, strýčku! Musíte ráno časně vstávat, abyste došel ke vlaku."

"Máš pravdu, Aničko," řekl laskavě. "Jsem od toho tancování a věčného jídla a pití beztoho unaven."

Pohladil děvče po tváři a řekl: "Dobrou noc."

"Dobrou noc," odvětila tiše hledíc dlouho na dvéře, za kterými zmizel. Potom vzdychnuvši vyhledala své lůžko.

* * *

U Vítků ráno o šesté budili Jiříka, aby nezmeškal vlak. V té době, kdy se konají posvícení, bývá o šesté ráno ještě tma, u Vítků tedy svítili a sháněli, co chtěli dáti Jiříkovi ssebou. Když se oblékl a nasnídal, Vítková mu ukazovala veliký balík ležící na stole a řekla: "Švakříčku, tuhle si vezmi výslužku."

"Ale tos mi nemusela dávat," odmítal Jiřík. "Nech to svým dětem!"

"Však ty to sníš ještě, než z vojny půjdeš," hovořila Vítková. "Ostatně já jsem ti dala jen několik koláčů, všechno ostatní ti posílá Lenka jako posvícenskou výslužku. Vzít to musíš, aby Čadilovi nebyli uraženi."

Jiřík chvíli díval se v rozpacích na objemný balík. Nepochyboval, že skrývá různé lahody, ale ty lahody byly těžké, dokud byly nesnědené a na stanici dráhy byla dobrá hodina cesty.

Myšlenky jeho uhodl asi bratr, neboť vypukl pojednou v smích a řekl: "Jen na to tak smutně nekoukej! Je to těžké, ale v Praze ti to přijde vhod. Ostatně, Anička půjde s tebou na dráhu a pomůže ti nést."

Teprve ted' všiml si Jiřík, že je Anička přistrojena na cestu.

"Ty chceš jíti se mnou?" otázal se přistoupiv k děvčeti. "Půjdu, strýčku, aby se vám cestou nestýskalo," odvětila.

Potom se Jiřík loučil s bratrem a švakrovou, políbil menší děti, které

ještě spaly a vyšel z rodného domu. Za ním vyšla Anička nesouc balík. Šla jako oukropeček, vždyť ten balík ji nějak podivně tížil, protože obsahoval Lenčiny dárky. "Jak šťastná je panenka," pomyslila si Anička. "Tolik věci dala strýčkovi a já mu nemohu dáti nic. A ráda bych mu dala všecko."

Při této myšlence se Anička zarděla. Bylo štěstím, že byla hustá tma a Jiřík nemohl viděti Aniččin obličej.

Přes ves šli mlčky vedle sebe, ale když přišli na silnici, Jiřík děvče oslovil: "Dej mi ten balík, Aničko."

"Ale já vám jej ponesu, strýčku," řekla ochotně.

"Ani pomyšlení," řekl rozhodným vojenským hlasem. "Dej sem! Snad já silný muž nenechám si sloužiti slabým děvčetem? Co pak, kdyby to někdo viděl?"

"Ale nikdo toho neuvidí, strýčku," hovořila Anička, "vždyť je tma."

"To je jedno," řekl rozhodně. "Dej sem balík a pojď vedle mne! Po silnici se nám to dobře půjde a můžeme si povídati."

Vzal jí balík, hodil si jej přes rameno a volnou rukou uchopil Aničku za pravici a tak šli a povídali si. Ale povídali si jen o sličné panence a to povídání bylo Aničce hotovou mukou.

Znenáhla se jasnilo, až bylo viděti na cestu, ale hustá mlha válela se ještě po kopcích.

Aničce bylo chladno a tulila se proto k strýcovi. Jiřikovi bylo teplo, protože vzpomínal na Lenku. Každá myšlenka na ni ho rozehřívala. Měl plášť volně přehozený přes ramena, ale když zpozoroval, že se Anička chvěje ranním chladem, přitáhl ji k sobě, přehodil polovinu pláště přes ramena děvčete a řekl: "Neměl jsem tě přece brát ssebou . Před východem slunce je vždy nejvíce chladno. Nastydneš."

"Vždyť já jdu s vámi ráda," řekla oddaně. "A na zpáteční cestě se zase chůzí zahřeji."

Chvíli šli mlčky, při čemž Anička pod pláštěm tulila se k jeho rameni.

"Domluvili jste se, strýčku, s Lenkou?" otázalo se děvče náhle.

"Proč se ptáš, zvědavá?" řekl Jiřík polo žertovně, polo vážně.

"Lenka se mi přiznala, že vás má ráda," vysvětlovala. "Jsme přítelkyně a nemáme jedna před druhou žádných tajností."

"No, když se ti Lenka přiznala, musím se ti přiznati také," odvětil. "Mám Lenku opravdu rád, je to hezké a srdečné děvče."

"A zachovalé, strýčku," svědčila Anička. "Věřte mi, hodnějšího děvčete byste na celém světě nenašel. Vám bych Lenku přála, budou-li Čadilovi svolni."

Anička mluvila jedním dechem, připadalo jí jakoby pronášela svůj ortel smrti, ale musela tak mluviti, protože se nedovedla přetvařovati a srdečko kladlo jí slova do úst.

"Nevím, jak věc se ještě vyvine," hovořil Jiřík nepostřehnuv jejího vzrušení. "Čadilovi přijali mne dosti přívětivě, ale nemohu se dosud o Lenku ucházeti, až jak se uchytím v občanském životě."

"A budete Lence psáti?" zase Anička se tázala.

"Budu, a protože tedy nemáte mezi sebou tajností, dá ti jistě mé dopisy čísti a dozvíš se tedy, jak si spolu stojíme," hovořil Jiřík. "Ostatně budu v té záležitosti psáti také tvému otci."

Docházeli k městečku, dnilo se, lidé objevovali se v polích a Anička vyvinula se ze strýcova pláště. Nebránil jí, věda, proč to činí. Došli na nádraží, chvíli tu ještě pohovořili, než přijel vlak, potom Jiřík objal Aničku a vřele ji políbil. Vždyť byla jeho synovkyně. Nepozastavil se nad tím, že děvče opětovalo jeho políbek neobyčejně vřele a klidně vstoupil do vozu. A když se vlak hnul, ještě děvčeti kynul oknem na rozloučenou. A Anička slzíc vracela se k domovu, ohlížela se za odjíždějícím vlakem, až zmizel za lesem a cestu kropila slzami, vždyť s tím vlakem prchalo všecko její štěstí.

Třetího dne dostaly Lenka i Anička pohlednice od Jiříka. Oznamoval jim, že se šťastně dostal do Prahy a jak vzpomíná na veselé posvícení v Dražkovicích. Obě dívky věděly, co ta vzpomínka Jiříkova znamená. Potom po čtrnáct dní docházely dopisy Jiříkovy pravidelně, až konečně Jiřík oznámil, že byl z vojny propuštěn a nastoupil službu u dráhy. Oznamoval to Lence zvlášť a bratrovi také, kterému psal, aby mu poslal šatstvo a prádlo, které si byl před vojnou domů poslal. Dopravu strýcova majetku na dráhu obstarala ochotně Anička. Co by pro něho nebyla podnikla ráda?

Dopisy Jiříkovy docházely pravidelně. Psal, jak se mu vede, že je zaměstnán při některé pražské dráze, což se mu výborně hodí, protože odtud snadněji se bude moci podívat někdy domů, zatím ovšem domů ještě od posvícení nepřijel, nejspíše byl příliš zaměstnán a také tyhle věci psal hlavně Lence, bratrovi posílal jen stručné dopisy a Anička chtíc se něco bližšího o strýcovi dozvěděti, musela vždycky prositi Lenku, aby jí dala strýcův dopis přečísti, a Lenka to vždy neučinila. Patrně strýc psával Lence i jiné věci, které nechtěla ani své přítelkyni prozraditi, proto někdy jen ústně jí obsah dopisu sdělila.

Zatím přišla zima, přiblížily se Vánoce a Lenka sdělila Aničce, že Jiřík na Vánoce přijede do Dražkovic.

"Vida, Lenka o tom už ví, a nám ještě nic nepsal. A přece přijede na svátky k nám," pomyslila si Anička a bylo jí při tom nějak hořko u srdečka. A potom Jiřík skutečně bratrovi oznámil, že na vánoce dostane první dovolenou a přijede domů. Od příchodu tohoto dopisu počítala je také Lenka. A obě dívky měly stejné myšlenky. "Jak pak asi vypadá v občanském šatě?" A dočkaly se obě. Oznámil dopisem, kterého dne přijede a obě dívky šly mu na nádraží naproti.

Počasí bylo sice zimní, ale pěkné. Umrzlo bylo jako na mlatě, sněhu ležel jen nepatrný poprašek a s jasného zimního nebe usmívalo se mdlé slunce, které sice nehřálo, ale přece svítilo.

Dívky došly na nádraží dosti záhy a měly tedy dosti času povídati si o tom, kterého očekávaly. Konečně se vlak přihnal a Jiřík z něho vystoupil. Obě dívky zardělé chvátaly mu vstříc, když už z daleka usmívaje se podával jim ruku.

A jak se změnil! To napadlo obě-ma. Vypadal jako pán, jsa bezvadně po městsku ustrojen. A když s večerem dívky přišly s ním do vsi a Čadil viděl je oknem, řekl ženě: "No, ten Jiřík Vítkův byl by zrovna ženich pro naši panenku. Vypadá jako pán."

Svátky plynuly vesele, Jiřík byl několikrát pozván k Čadilovům, vždycky ho tu skvěle pohostili a Lenka neopoměla žádné příležitosti, aby se s Jiříkem sešla. Jak měla pokdy, přiběhla k Vítkovům navštívit Aničku, ale to byla jen záminka, aby se mohla sejíti s Jiříkem. Anička všecko to pozorovala s úzkostí. Žárlila na Lenku a přece ji stryci přála, ale bála se něčeho jiného, co nedovedla si ještě určitě představiti. Bála se o strýce a nevěděla vlastně proč. Přemýšlela o poměru strýcově k Lence dnem i nocí a stále se jí zdálo, že té lásce jejich něco schází.

A jednou, když Lenka od Vítků odešla, Anička dodavši si odvahy oslovila Jiříka. "Strýčku, řekl jste mi, že máte Lenku rád."

"No, děvče tenkrát jistě jsem nelhal," odvětil Jiřík vesele. "Vždyť jsem si vyžádal dovolenou na Vánoce hlavně proto, abych si s ní mohl pohovořiti."

"Ale když vy s ní nemluvíte o hlavní věci," namítala Anička.

"Když máte Lenku rád, tedy si ji přece chcete vzíti," hovořila Anička zblednuvši vážností svých slov. "A tu bych vám radila, abyste promluvil o té věci se starým Čadilem. Lenka vás má jistě ráda, ale je povaha tuze nesamostatná. Já nevím, jak bych vám to vysvětlila, ale zeptejte se na-

šeho tatí, on vám to lépe vysvětlí. Bojím se, aby Čadil nedal Lenku jinému a vy byste měl potom bolest."

Chvíli hleděl Jiřík překvapen na svou neteř.

"Tys moudré děvče a máš pravdu," řekl potom. "Musím věděti jistotu, protože Lenku upřímně miluji a skutečně bych byl velice nešťasten, kdybych měl býti v této první své lásce zklamán. Poradím se s bratrem, co mám činiti."

"Učiňte to, strýčku," radila Anička vřele, ačkoliv při tom byla neobyčejně bledá vlastní úzkostí a bolestí. "Hleďte, abyste od Čadilů dostal určitou přípověď už teď, dokud jste tu."

S bratrem promluvil Jiřík, jak se jen příležitost udála. "No, máš-li holku rád, hleď od Čadila dostati určitou přípověď," řekl mu bratr. "Čadil je podivný člověk. Dnes je takový a zítra jiný."

"Ale to snad není možné?" divil se Jiřík.

"Neklam se," hovořil bratr. "Na světě je všechno možné a lidé jsou všelijací. Povím ti příklad. Před třemi lety měl jsem lichého volíka, který se Čadilovi líbil a hodil se mu do páru. Smluvili jsme cenu, plácli jsme si, ale večer někdo řekl Čadilovi, že můj volík seče zadní nohou. Nebylo to pravda, neboť volík měl nohy rovné a chodil docela správně, ale Čadil smlouvu nedodržel a já nechtěje vyvolávati mrzutostí v obci, odvedl jsem volíka na nejbližší výroční trh a dostal jsem víc než mi dával Čadil. Tak, to máš malou ukázku o jeho povaze, a teď víš, s kým je ti jednati."

"Ale přece Lenka," namítl Jiřík.

"Ani na ni nespoléhej," pokračoval bratr. "Nepochybuji ani dost málo, že tě má upřímně ráda a že jen touží, aby se stala tvou ženou. Ale Lenka je mazlík, tuze podléhá vlivu svých rodičů. Je třeba, aby někdo Čadilovi donesl nějaký klep, hned bude Čadil proti tobě zaujat a přesvědčení své vemluví do dcery a štěstí tvoje bude zmařeno třeba pro hloupost."

"Snad příliš černě vidíš," řekl Jiřík zaraženě. "Není přece možno, aby taková malicherná věc rozhodovala o budoucnosti dvou lidí, kteří se upřímně milují."

"Jsi dětina a neznáš náš venkovský lid," smál se hospodář Vítek. "Já jsem si svou ženu vzal ovšem z čisté lásky a na nic jiného jsem se při tom neohlížel, ale takový sňatek z lásky je na venkově vzácností. Z pravidla uzavírá se sňatek jen náhodně a mnohokrát jsou snoubenci nuceni rozejíti se v poslední chvíli, protože se otcové nedohodli o jalovici nebo matky o jednu peřinu. Týmž okamžikem, kdy se staří rozejdou, rozplyne se také láska milenců v dým."

"To je hrozné," vzdychl Jiřík.

"Není to tak hrozné, protože je to až tuze obyčejné," usmál se bratr. "Říká se, že se sňatky uzavírají v nebesích, ale u nás v Čechách uzavírají se jen v hospodě. V tom je rozdíl. Tedy tím se řiď! Nevím, jak bych ti poradil, jsi dost moudrý sám, hleď tedy, aby se ti Čadil nemohl vykroutiti."

"Promluvím nejdříve s Lenkou," rozhodl se Jiřík.

* * *

Byl krásný zimní večer. Lenka šla od Vítků a Jiřík ji doprovázel. Tentokrát Anička tušíc, že dojde mezi strýcem a Lenkou k důležité rozmluvě, nešla se strýcem.

Jiřík veda Lenku za ruku, kráčel chvíli mlčky naslouchaje jen, co Lenka švitoří, ale náhle přetrhl proud její švitořivosti a řekl: "Lenčičko, zejtra končí moje dovolená."

"Však vím," odvětila smutně. "Potom vás zas za dlouhý čas neuvidím."

"Na tom tak mnoho nezáleží, více záleží na tom, jestli se někdy trvale sejdeme, abychom se už nikdy nerozloučili," jal se Jiřík hovořiti vážně. "Milujete mne opravdu, Lenko? Neklamete se ve svých citech?"

Panenka podívala se udiveně na Jiříka.

"Přece víte, že vás mám ráda, vždyť jsem vám to sama řekla," hovořila a hned objala ho kolem krku, tiskla se k němu a všecka se laskavostí rozplývajíc, horovala: "Proč se mne ptáte, Jiříčku? Vždyť přece poznáváte, že jsem celá radostná, když vás vidím a mohu býti u vás."

"Vaše slova naplňují mne blahem," řekl Jiřík šťasten a přitiskl milovanou dívku k sobě. "Miluji vás, ani vám nemohu říci jak, ale chci míti jistotu, že budete jednou moji, mám tedy zítra o vás říci vašemu otci?"

"Ach, učiňte tak, Jiříčku, prosím vás!" žadonila Lenka. "Přiznám se vám, že žiji v stálém strachu, že se vám zalíbí některé děvče v Praze a vy pak zapomenete na mne. Promluvte s naším tatím, budu-li věděti, že jsem vaší nevěstou, budu mnohem spokojenější."

"Zítra s ním tedy promluvím, Lenko," řekl Jiřík. "Buďte bez starosti! Milujete-li mne jako já vás, budeme jednou svoji. Nebudu od vašeho otce chtíti nic než vás, a to mi přece neodepře, když se jedná o vaše štěstí."

Místo odpovědi vrhla se Lenka na prsa Jiříkova a štkala blahem. Byla přesvědčena, že ji miluje upřímně, když o nic jiného nestojí, než o ni.

Plný měsíc plul po bezoblačné obloze, sesílal svým bledým světlem třestutý mráz na zem, ale milenci stojící za vraty dvora, mrazu necítili. Jiřík tiskna milované děvče v náruč, líbal je a hovořil k němu něžnými slovy, líčil mu budoucnost v nejrůžovějších barvách a Lenka naslouchajíc jeho horování jako u vytržení, kladla svou plavou hlavičku oddaně na jeho prsa a přes tu chvíli nabízela mu své rtíky k sladkému polibku.

Bylo hezky pozdě na noc, když milenci počali pomýšleti na rozloučení.

"Jistě zítra přijdeš o mne říci?" tázala se Lenka.

"Přijdu," odvětil Jiřík určitě.

Poslední políbení a Lenka mihla se po zášpí a zaťukala na dvéře. Když jí matka přišla otevřít, ještě se ohlédla po Jiříkovi. Stál dosud před vraty čekaje, až milá jeho dívka bude v bezpečí.

"Mami, zítra Jiřík přijde k nám pro připověď," oznamovala Lenka matce.

"Jen si jdi lehnout," odvětila matka laskavě. "Však to zítra nějak uděláme."

Lenka div nezajásala radostí. Ze slov matčiných poznávala, že rodiče v té věci už se domluvili a že tedy Jiřík dobře pochodí.

Druhého dne přišli k Čadilovům Vítkové. Jiřík uznal za vhodné vzíti s sebou staršího bratra, jak to vyžaduje vesnický mrav.

"Tak už zase do služby?" začal hovořiti Čadil.

Jiřík něco na to odvětil, že povinnost je nade všecko a potom stručně přednesl svoji prosbu o Lenku.

"Nejsme proti tomu," řekl Čadil. "Holka vás má ráda, a že vy ji máte rád, to víme také. Jedná se tedy jen o to, jak to s ní myslíte."

"Dříve si Lenku nevezmu, až budu strojvůdcem," pravil Jiřík. "Do roka to bude, do té doby, prosím vás, abyste mi Lenku opatrovali."

"Naše panenka je mladá, rok ráda na vás počká," pokračoval Čadil. "Je tedy jen třeba, abychom se domluvili ohledně přínosu, aby z toho později nebyly mrzutosti. Mladí lidé na takovou věc váhy nekladou, ale my staří musíme míti rozum."

Jiřík zblednuv pohlédl v rozpacích na svého bratra.

"Jiřík vás prosí o Lenku a po penězích se neptá," zasáhl v rozhovor hospodář Vítek. "Dáte-li jí něco, budou míti novomanželé snažší živobytí a méně starostí, nedáte-li jí nic, také dobře. Ručím za svého bratra, že nenechá svou ženu bídou strádati. Tu věc udělejte, jak sám za dobré uznáte. Jiřík bude se vším spokojen, jen když mu dáte Lenku."

Po slovech bratrových oddechl si Jiřík volněji, že trapná pro něho záležitost přínosu je skončena. A po-

tom slavilo se krátké zasnoubení. Lenka seděla vedle Jiříka, směla ho políbiti před rodiči, jsouc teď jeho nevěstou a peněžní záležitosti projednávali oba hospodářové. Snoubenci pro takové věci beztoho neměli smyslu ani pochopení. —

Odpoledne Jiřík odcházel k nádraží a Lenka ho kus cesty vyprovázela. Anička tentokráte se strýcem nešla. Dívala se za nimi s vykýře chalupy a plakala. Pro ni byl všemu konec. Strýc byl ženichem a ona mu vlastně k nevěstě pomohla. Ani teď vlastně nevěděla, proč pláče. Vždyť si přála, aby vše takto šťastně pro strýce skončilo, ale nějak bolně jí bylo u srdce a ta neurčitá bolest, pro níž Anička neznala důvodu, vynutila jí hořké slzy.

* * *

Snoubenci si pilně dopisovali. V Dražkovicích hnedle se vědělo, že si mladý Vítek vezme panenku Čadilovic, Čadil sám svědomitě se staral, aby se rozneslo, že se jeho dcera vdá do Prahy.

"A naše panenka bude přece jen paní," vykládal ženě: "Kdybych jí nakrásně dal grunt a někdo se k nám přiženil třeba s hodně penězi, Lenka byla by přece do smrti děvečkou a dost by se nadělala, a k těžké práci ona není. Tohle se jí hodí dobře."

A Čadilová souhlasila s mužem ve všem. V zasnoubení dceřině viděla jen štěstí svého jediného dítěte, ani jí toho muž připomínati nemusel. Jen toužila, aby se to štěstí už stalo skutkem.

Nikomu snad zima neuplynula tak zdlouha, jako Jiříkovi a Lence. Psali si často, ale co pak takové psaní! Kdyby se do něho napsala nejvřelejší slova, není to přece nic proti tomu, jako když se milenci mohou sejíti, pověděti si, co mají na srdci, opětovati bez počtukráte znovu sliby lásky a ty sliby spečetiti upřímným políbením nebo alespoň stisknutím ruky. Ba jeden jediný pohled vyváží více než nejvřelejší dopis.

Ale na shledání zatím nebylo pomyšlení. Jiřík jezdil někde na severu Čech, v službě byl stále a mimo to bylo mu skládati každý měsíc nějakou zkoušku. A Jiřík byl ve službě neunavný, zkoušky hleděl složiti s dobrým prospěchem, neboť konečným cílem všeho toho namáhání bylo zajištěné místo při dráze a s ním Lenka.

Myšlenka na milostnou panenku sílila Jiříka, když ho namáhání služby přemáhalo, kdykoliv ochaboval, myšlenka na Lenku dodávala mu nových sil.

"Někdy si také vzpomněl na svou synovkyni Aničku. "To dobré děvče," říkal si v takových chvílích, "jak bylo vždy vzrušeno a o mne starostlivo. Mám je rád, vždyť jsem její strýc a potom seznámila mne s Lenkou."

Stávalo se často, že se v duši Jiříkově zjevily obrazy obou dívek současně, vzpomínal na obě nerozlučné družky, ale obraz Lenčin vynikl vždy jasněji a Anička ustoupila do pozadí, jakoby byla Lenčiným pouhým stínem.

"Ale rád je mám obě," říkával si Jiřík. A nebylo mu možno vzpomenouti na jednu, aby nevzpomněl současně na druhou.

Tak přiblížilo se konečně jaro. Lenka na ně letos čekala s obzvláštní touhou. Na jaře bude v Dražkovicích pouť a snad na ni přijede Jiřík. A bodejť by nepřišel! Každý hledí na pouť zavítati do svého rodiště, i kdyby tu neměl nevěstu, natož Jiřík, když ví, jak Lenka touží po shledání s ním.

Psala mu o tom hned v zimě a slíbil, že si na pouť vezme dovolenou a do Dražkovic přijede. Přiznal se, jak se na pouť už těší, ani dočkati se nemůže. Lenka se také nemohla dočkati. Počítala týdny, potom už jen dny, a nějak pomalu jí ten čas utíkal.

* * *

Do kraje zavítal sličný máj a s ním přišla neděle, kdy se v Dražko-

vicích slavila pouť. Těšil se na ni každý, od malých dětí do starých dědečků a babiček. Nejvíce těšila se Lenka; přijede na pouť Jiřík. Netěšily se jen hospodyně, budou míti před poutí plno práce s úklidem a o pouti samé hrůzu všelijakého vaření a pečení. A nač to všechno? Sní se to, většina bez užitku se rozplývá a bude po pouti. Ale zbude hospodyním zase hromada uklízení. Také Anička se na pouť netěšila. Přijede Jiřík a příchod jeho znovu rozjizví jí bolest v srdečku. U Vítků pouť jindy neslavívali. Anička tedy ani jiná léta té věci mnoho důležitosti nepřikládala, ale přece bývala pouti ráda, protože přinášela jakousi změnu v jednotvárný venkovský život.

Chalupník Vítek byl takový člověk podivný, kterému někde v obci říkají "rýpal", někde mu říkají "přemysl" a někde konečně případněji "pokrokář".

"Pouť jest vlastně opraveným vydáním posvícení," říkával chalupník Vítek, když mu někdo vyčetl, že o takovou důležitou věc tuze nedbá a nedrží s ostatními. — "Zeptejte se našeho člověka, co je pouť a posvícení! Jí se, pije se, tančí, kouří se, o pouti chasníci kupují děvčatům od kramářů "pouti", více o tom náš lid neví. Zeptejte se našeho lidu, co je slavnost národní. Stáhne hlavu do límce a neví odpovědi. Řeknete, že jsou pouti a posvícení obyčeje po předcích zděděné, je to pravda. Ale je to zvláštní věc. Dluhů nechce nikdo po rodičích dědit a špatné obyčeje dědí ochotně. Najím se každého dne do syta a nevím, proč bych se měl některého dne v roce schválně přejísti, protože toho žádá starodávný zvyk."

No zkrátka rýpal nebo přemysl.

Lenka čekala každého dne, kdy Jiřík oznámí dopisem, kterým vlakem přijede, ale dopis nepřicházel. V sobotu před nedělí poutní konečně Jiřík psal, že na pouť do Dražkovic přijeti nemůže, protože nedostal dovolenou. Prvním květnem začalo lázeňské období, jezdí denně více vlaků a ředitel topírny prý Jiříkovi prohlásil rozhodně, že mu teď nemůže dáti dovolenou, když je třeba všech zřízenců do služby a zejména ne k vůli takové hlouposti, jako je venkovská pouť. Psal Jiřík, aby se Lenka nehněvala, později v létě že jistě dovolenou obdrží a do Dražkovic se podívá.

Skoro lítostí plačíc doběhla Lenka k Aničce, aby jí smutnou tu zprávu oznámila.

"To víš, služba je služba," těšila družku Anička. "Vím, že bys ho ráda viděla, ale musíš býti trpělivá. Několik těch měsíců uběhne jako voda, Jiřík si pro tebe přijede a budeš potom jeho navždy a už nic vás nerozloučí."

Anička mluvila přesvědčivě, ale slzy leskly se jí při tom v očích. Těšila družku a sama drásala si srdce.

"Ach, kdyby už to bylo," povzdychla si Lenka. "Tolik jsem se na tu pouť natěšila a selhalo mi. Chtěla jsem se Jiříkovi svěřiti, že Vojtěch Malinův stále mi nadbíhá, aby mi poradil, co mám dělat."

"Ale, Lenko, takovou věc bys přece nemohla prozraditi, to by strýčka velice bolelo," zděsila se Anička zblednuvši. "Přece jsi řekla, že máš mého strýce ráda, slíbila jsi mu věrnost, slavili jste zasnoubení a jsi tedy jeho nevěstou, co je ti tedy po Vojtěchovi?"

"Vidíš, když on všech těch věcí nedbá a kde může mne zastaví, i večer před náš statek přichází a čeká až k němu vyjdu."

"Ale, Lenko, ty tedy nevycházej a vůbec si Vojty nevšímej!" plna úzkosti radila Anička.

"Tobě se snadno řekne," smutně hovořila Lenka, "ale kdybych z domu nevyšla a s Vojtěchem nepromluvila, byla by to nezdvořilost a Vojtěch je přece selský synek, je ze statku a jeho otec by se snad na našeho hněval."

Anička už družky své nepřemlouvala, ale pevně si umínila, že bude hned zítra strýcovi psáti, jaké nebezpečí jeho lásce hrozí. Napíše mu,

že Lenka ho má sice ráda, ale nechápe, jaké povinnosti jí její láska ukládá a nedovede proto odmítati návrhy Vojtovy. Tak nějak to napíše, strýc už bude věděti, co je mu činiti, vždyť je muž světa zkušený.

O té věci přemýšlela Anička celou noc sestavujíc si v duchu dopis, který chtěla odeslati strýcovi.

U Čadilů byli o pouti všichni mrzuti. Čadilová měla nachystaných jídel a host nepřišel.

"Ten nám to vyvedl," zlobil se Čadil. "Napřed píše, že přijede na pouť a v poslední chvíli odřekne!"

"To víte, tati, že by přijel, kdyby mohl, už k vůli mně," ozvala se Lenka nesměle.

"I mlč!'! utrhl se na ni otec. "Kdyby tě měl rád, jak říkal, přijel by. Když jsem si namlouval tvoji matku, chodil jsem za ní dvě hodiny cesty, a musel jsem u ní býti každé neděle, kdyby šídla padala."

Lenka sklonila malomocně hlavinku. Zdálo se jí, že otec pronesl pravdu velice hlubokou.

Odpoledne ozvala se z hospody hudba a Čadil otázal se dcery: "A k muzice nepůjdeš?"

"Nevím tati," odvětila Lenka nejistě.

"No, to by bylo, abys si zkazila pouť, protože tvůj ženich na ni nepřijel," pronesl Čadil s moudrou tváří. "Ještě by nás lidé pomluvili, že jsme už jako ti Vítkovi, kteří jdou do hospody jen jednou za uherský měsíc."

Zdálo se sice Lence, že by k muzice choditi neměla, když tu nebude ten, kterého miluje a kterému se zaslíbila, ale zdálo se jí také, že otec má pravdu, že by si tím zadala před lidmi. Vždyť otec tomu musí rozumět. A tak u ní falešný stud zvítězil nad hlasem srdce. Povolila nerozhodná povaha podléhající vlivům nerozumných rodičů a Lenka šla k muzice s rodiči.

V téže době odehrávala se podobná scéna u Vítků, jen že měla jiný výsledek.

Anička znavená a bledá probdělou nocí a duševním utrpením, seděla u otevřeného okna naslouchajíc zvukům hudby, které se nesly z hospody. Ale ty zvuky jí nelákaly, jenom truchlivé vzpomínky budily jí v duši. Viděla Lenku jdoucí s rodiči k muzice a zachvěla se bolestí.

"Málo si váží jeho lásky," mihlo se jí v duši. "Lenka Jiříkovi nerozumí."

Tušila, že Lenka proti Jiříkovi se prohřešuje, ale nevěděla vlastně čím.

"Já bych nešla, kdybych byla nevěstou," řekla si v duchu.

"Nepůjdeme k muzice?" otázal se jí náhle otec.

Pohlédla k němu skoro překvapena a odvětila rychle: "Já nepůjdu, tatí, bolí mne hlava. Jděte sami."

"Šli bychom k vůli tobě, abys se proskočila," řekl Vítek vážně, "ale co bychom tam dělali bez tebe? Vid', matko!"

"Bodejť," odvětila Vítková. "Nelákala nás muzika, když jsme byli mladí, natož teď, když nám děti dorůstají. Muzika je tak pro lidi, kteří neznají jiného způsobu zbavíti se svých všedních starostí, než vyskákati je při hudbě a utopiti je v pivě a ani nevzpomenou, že za peníze, které při muzice utratí, mohli by se mnohých starostí zbýti."

"Matko, ty mluvíš moudře," řekl Vítek žertovně.

"Což mluvím také někdy hloupě?" tázala se Vítková upadajíc v žertovný tón mužův.

"No, tak jsem to nemyslel," udobřoval ji muž a poplácal ji po širokých zádech.

Manželé pohlédli při tom na Aničku. Dívala se už zas oknem na náves nejevíc zájmu pro své okolí. Vítek pohlédl významně na ženu. Žert uhasl na jeho tváři a také Vítková náhle sesmutněla.

"Ubohá holka," zašeptala Vítková.

Vítek jen pokrčil rameny a vyšel někam na zahradu.

V hospodě bylo veselo a Lenka hnedle zapomněla na mrzutost, kterou u nich způsobil Jiřík tím, že nepřišel. Vojtěch Malinův tančil s Len-

kou neustále a starý Malina zase bavil Čadila.

Právě zas Lenka ve svých bílých šatečkách vznášela se v kole po boku hranatého Vojty, když Malina oslovil Čadila: "Poslouchej, sousede! Z mého Vojtika a z té tvé panenky, to by byl párek. Jen se na ně podívej!"

"No, už nebude," odvětil Čadil jaksi kysele. "Víš, že jsem Lenku slíbil Jiříkovi Vítkovi."

"Slíbil, neslíbil," ušklíbl se Malina. "Kolik slibů na světě se nevyplní."

"Ale holka má Jiříka ráda," namítal Čadil.

"To mi nepovídej, tomu rozumím," usmál se Malina sebevědomě. "Holka má ráda toho, koho vidí a ten se jí také více líbí."

"Ale Jiřík od ní neupustí," řekl Čadil.

"Co pak ne," zase tak posměšně řekl Malina. "Kdyby o ní tak stál, byl by tu dnes. A potom sis měl přece věc rozmyslet. Kdo pak ví, jak je to s tou jeho službou? Dáš mu jediné dítě, zítra ho propustí, a máš je oba na krku. Kdybys dal Lenku k nám, byla by paní. A pomysli si! Až bychom jednou zemřeli, oba naše statky by se spojily v rukou našich dětí. Kdepak tu v okolí najdeš takový grunt, jaký by potom měly naše děti, hnedle sto strychů. To bys si měl rozmysliti!"

A Čadil si věc skutečně začal rozmýšleti. Zdálo se mu, že Malina nemluvil hloupě. Spojiti dva nezadlužené selské grunty, to je přece věc, která se hned tak nikomu nepovede. Vojtěch tančil s Lenkou celou noc, nepustil ji ani z ruky a Lenka smála se jeho obhroublým vtipům a Vojtěch, který býval jí jindy lhostejným, připadal jí pojednou mládíkem náramně zajímavým. "Má více kuráže, než Jiřík," pomyslila si Lenka.

Ovšem Jiřík jen s ostychem ji políbil, třeba že celou hodinu postáli v tmavé noci spolu samotni, kdežto Vojtěch hodil ji teď tančírnou drže ji kolem pasu a tiskna ji přede všemi lidmi k sobě, až se Lenka studem rděla. Měl opravdu mnohem více odvahy než nesmělý Jiřík a ukazoval veřejně, jak o Lenku stojí. A děvče kolísalo.

"Jiřík je sám vinen," myslilo si. "Proč nepřijel na pouť? Mohu já za to, že Vojtěch o mně stojí?"

Taková laciná výmluva byla její mělké duši vítanou. Vojtěch začínal jí býti zajímavým, tančila s ním už ráda, vždyť to byl přece první chasník ve vsi a zatím domlouvali se otcové u plných sklenic a obě matky sedící na soudné lavici podél stěny. Výsledek těchto úmluv ukázal se hned ráno.

Lenka vstávala nevyspalá a unavená tancem a rozčilením. Nejasně jen vzpomínala, že ji Vojtěch Malinův doprovázel domů a před statkem ji požádal o políbek. Bránila se, ale jen tak na oko, aby se neřeklo, že se nechá od každého líbati, ale tu svou obranu přece zařídila tak, že jí silný Vojta obě ruce odtrhl od obličeje a políbil ji několikráte na ústa. Konečně, vždyť si tu nepatrnou odměnu zasloužil, tančil s ní přece celou noc. Kdyby si byl po tu dobu hleděl jiného děvčete, mohl dosíci za své celonoční namáhání odměny mnohem sladčí. Lenka tedy příliš se nezdráhala, když více nežádal než políbení. Vždyť taková hloupost vlastně nic neznamená.

Čadilová poklízela v chlévě dobytek, Čadil už oblečen mrzutě procházel světnicí. Bolel ho žaludek od pití a hlava od kouření a také od těch řečí, které do něho po celou noc hučel starý Malina. Už jen Čadil čekal, až se Lenka objeví v světnici, aby si odlehčil od toho, co mu leželo na srdci.

"To ses vytančila včera s Vojtou," oslovil Lenku zívající.

"Dost, tatí," odvětila nedbale.

"Tak vidíš, že se tě všímá jiný, když ten Vítek o tebe nedbá," pokračoval Čadil.

"Ale, tatí, vždyť on přijíti nemohl, když mu nedali dovolenou," namítala Lenka.

"Nedali, nedali," jizlivě se rozkřikl

Čadil. "Tak tomu bude vždycky. Měla bys s ním vůbec přestati a hleděti si mladého Maliny."

"Ale, tatí, vždyť jste dal Jiříkovi přípověď," uleknutá řekla Lenka.

"Tenkráte jsem si věc dobře nerozmyslil," hovořil Čadil široce a vážně. "Člověk není nikdy dost moudry. Myslil jsem, že bys bez něho nemohla být živa, ale když jsi celou noc vydržela s Vojtěchem tančiti, vidím, že by ti Vojtěch byl tak milým jako Jiřík. Ostatně, ať to vezmeme, jak vezmeme, Vítek zůstane vlastně do smrti jen závislým dělníkem, i kdyby dostal tu službu, po které baží, kdežto Vojtěch je svůj člověk. Už tedy Vítkovi nepiš! K ničemu by to nevedlo."

Lenka usedla za stůl a malomocně opřela nevyspáním umdlenou hlavu do dlaní. Zjevil se jí v duši Jiříkův obraz s tím výrazným, moudrým okem a vážnou tváří a vedle něho spatřila Vojtův obličej zářící veselostí a rozpustilostí. A oba obrazy spletly se v její znavené duši tak, že jich na konec nedovedla od sebe rozlišiti a v mozku zůstal jen otcův rozkaz: "Už mu nepiš!"

Lenka byla zvyklá říditi se přáním rodičů a nepřemýšleti o nich. Přání otcovo tedy rozhodlo.

"Nebudu mu psáti. Proč nepřišel," umiňovala si.

Anička šla ráno ke kupci něco nakoupit. U kupce bývalo po ránu živo. Sešly se tu hospodyně a přemýtaly všecko, co v posledních dvaceti čtyřech hodinách v obci se stalo. Takový kupecký krámeček zastupuje na vsi vlastně místní časopis. Ani tiskem by se nejnovější místní zprávy neroznesly po vsi tak rychle, jako se roznesou z takového krámku. Je to zařízení dobře přihlížející k místním poměrům. Venkovský lid nerad čte, ale rád povídá. Noviny by stály peníze, vždyť i arch obyčejného papíru psacího stojí haléř, a několik místních klepen obstará tu věc zadarmo a ochotně.

V krámku dozvěděla se Anička, jak se Čadil s Malinou včera u muziky umlouvali ohledně Vojty a Lenky. Slyšelo to několik sousedů, kteří s nimi seděli u stolu a řekli to doma ženám, a ženy si o tom ráno povídaly u kupce. A Lenka prý celou noc tančila jen s Vojtou.

Anička snad ani všecko dobře nekoupila, co měla u kupce nakoupiti a všecka uděšená přiběhla domů. Chtěla otci oznámiti, jaké nebezpečí hrozí strýcově lásce, ale než se k slovu dostala, otec sám ji oslovil: "Musíš Jiříkovi psáti. Čadil včera s Malinou umlouvali svatbu mezi Lenkou a Vojtou."

Vítek už věděl všechno od souseda. Taková věc letí po vsi jako výbuch střelného prachu.

"A jak mu mám takovou hroznou věc napsati?" tázala se Anička úzkostlivě. "Vždyť se z toho může zblázniti. Má Lenku opravdu rád, to vím."

"Já to vím také," odvětil otec mrzutě. "Napiš mu tedy zkrátka, záleží-li mu na té holce, aby sem hned přijel a s Čadilem důkladně promluvil, jinak že ostrouhá kolečka na celé čáře. Starého Čadila znáš, a o Lence je jisto, že poslechne otce. Tak to tedy Jiříkovi napiš, jak se věc má. Ty už mu to dovedeš vyličiti. A pospěš! Odpoledne bys s dopisem mohla doběhnouti ke vlaku. Více v té věci pro brattra učiniti nemohu."

Anička tedy psala. Snažila se, aby v dopise svém zmírnila osten, který by strýci mohl způsobiti bolest, ale pravdy zatajiti přec nemohla a tušila, že dopis její může strýce uvrhnouti v zoufalství. Vždyť znala z vlastní zkušenosti, jak bolí zklamaná a neopětovaná láska. Ale nabylo zbytí. Odpoledne klusala slzíc k nádraží, aby tu dopis odevzdala, aby ho strýc obdržel ráno.

"Za několik dní mohlo by býti pozdě," říkala si v duchu. Vytrysklo jí v duši neurčité přání, aby skutečně bylo pozdě, ale tuto nejasnou myšlenku zatlačovala násilně a konejšila svůj duševní neklid:

"Přijede strýc, Lenka se vzpamatuje a všecko bude dobře."

Dopis Aniččin dostal Jiřík, právě když vjel s vlakem do nádraží. Přečetl si ho na lokomotivě, a sotva že s touto zajel do topírny, běžel k řediteli topírny a prosil ho v neobyčejném rozčilení: "Pane řediteli, prosím o dvou denní dovolenou."

"A k čemu," tázal se ředitel. "Přece ted', když je nejvíce jízdy, nemohu vám dáti dovolenou. A k čemu byste dovolené potřeboval?"

"Je nebezpečí, že se mi vdá moje nevěsta, nezakročím-li v čas," vysvětloval Jiřík rozčileně.

"Ale nechte ji klidně vdát," odvětil ředitel usmívaje se. "Vezme-li si jiného, poznáte alespoň, že vás ráda neměla a že tedy za nic nestála."

"Ale moje životní štěstí bude zmařeno," namítal v největší úzkosti Jiřík.

"No, poslouchejte, Vítku, u vás jsem přece hledal více rozmyslu," hovořil ředitel topírny vážně. "Vaše životní štěstí je ted' zde. Měsíc budete jezditi s rychlíkem, potom půjdete zase ke zkoušce a budete-li se dobře držeti, dostanete definitivu. To je životní štěstí. Potom se teprve můžete ohlédnouti po nevěstě. Děvčat hezkých je plný svět a bylo by smutné, aby takový švarný hoch, jako jste vy, nenašel náhrady za jedno nevěrné děvče. Nevěste hlavu! Já tu věc znám ze zkušenosti. Také jsem ve vašich letech měl nešťastnou lásku a byl jsem zrazen děvčetem. Chtěl jsem si tenkrát zoufati, ale dnes jsem rád, že jsem to neučinil. Tedy dovolenou vám nedám až na červené svátky. Do té doby budete míti pevné postavení pro budoucnost. Doufám, že nevyvedete žádnou hloupost, kterou byste si svou kariéru u dráhy pokazil. Jsem jist, že mi jednou za mé rozhodnutí poděkujete, až poznáte, že jsem jednal jen ve vašem prospěchu. A ted' můžete jít. Večer o šesté pojedete s rychlíkem do Saska."

Jiřík skloniv smutně hlavu, podrobil se rozkazu. A po několik dní potom dával ho ředitel topírny dnem i nocí do služby, popřávaje mu sotva několik hodin oddechu. Ostatní zřízenci soudili, že si ředitel na Vítka zasedl, ale nikdo netušil, že chce ředitel namáhavou službou vyhojiti srdeční bolest Jiříkovu.

A skutečně nabyl Jiřík klidu. Když parostroj jím řízený supal tmavou nocí, Jiřík vzpomínal na Lenku, ale přece musel veškeru svou pozornost věnovati stroji, kterému bylo svěřeno sta lidských životů, a začal proto o věci přemýšleti klidně.

"Co bych vlastně mohl doma dělati," přemítal. "Připomenouti Čadilovi a Lence jejich sliby? A k čemu to? Vždyť Lenka přece ví, co mi slíbila. Miluje-li mne, nemohou jí rodiče přinutiti, aby si vzala jiného. Je to pro ni zkouška, uvidím, jak v ní obstojí."

Uklidnil se trochu, ale přece psal Aniče i Lence. Odpověděla mu jen synovkyně, že Vojtěch Malinův ted' pilně dochází k Čadilovům, ale více nevěděla, protože nic o té věci dosud na veřejnost neproskočilo.

Lenka na Jiříkův dopis už neodpověděla.

"To šlo velmi rychle," smutně si vzdychl Jiřík. "A já ji tolik miloval!"

Nutil se do klidu, ale trpěl hrozně. A při tom svém duševním utrpení konal těžkou zodpovědnou službu, aby získal stálého postavení.

"A proč se vlastně namáhám?" napadlo mu některou chvíli.

A v takových chvílích, kdy byl blízek rozhodnutí zanechati všeho a vzdáti se místa, které mu kynulo už v nejbližší budoucnosti, vynořily se mu před duševním zrakem tmavé oči Aniččiny. Zdálo se mu, jakoby obraz jeho mladé synovkyně vznášel se nad tím supajícím parostrojem a nabádal ho k vytrvalosti.

"Strýčku, pamatujte na sebe!" opakoval si slova z jejího dopisu. "Najdete děvče, které vás bude více milovati než Lenka. Jenom ted' nezmalomyslněte, když máte takovou starost před sebou."

A tak se konečně přiblížily červené svátky. Ředitel topírny doručuje Jiříkovi dekret, kterým ho ředitel-

ství dráhy ustanovovalo strojvůdcem, řekl: "Ted' bych vám mohl dáti týdenní dovolenou. Chcete?"

Jiřík pohlížeje na dekret, po kterém tolik byl toužil, smutně se usmál. Co je mu platná celá ta těžce vydobytá věc? Chtěl ji míti, aby s ní dosáhl Lenky, ale z dopisů Aniččiných i bratrových nabyl už pevného přesvědčení, že krásná panenka je pro něho na vždy ztracena. Přece však chtěl osobně se přesvědčiti, chtěl míti jistotu, proto řekl řediteli: "Jen o třídenní dovolenou bych prosil. Navštívím bratra."

A jel do Dražkovic, ačkoliv věděl, že si sem jede pro ortel smrti své lásky. Ale chtěl míti jistotu i za obět' velkého duševního utrpení. V lásce někdy i taková bolest blaží.

Do Dražkovic přišel pozdě na noc, až se ho u Vítků všichni lekli. Anička dlouho nemohla se z překvapení vzpamatovati, ale potom k němu zrovna letěla a když ji políbil, vypukla v pláč. Cítila jeho bolest s ním.

"Proč pláčeš, Aničko?" otázal se Jiřík, drže děvče za obě ruce a nutě se k úsměvu.

"Pro vás, strýčku, co jste se k vůli Lence natrápil," odvětila Anička.

"No, nestalo se snad žádné neštěstí," zažertoval.

"Ale mohlo se státi," řekla stále slzíc.

Také oba manželé Vítkovi pohlíželi zaraženě na náhle se objevivšího Jiříka a Vítek jen čekal, jak bratr začne. Pohlédl jen na bratra, ale v pohledu tom byla určitá otázka. Bratr jí porozuměl a pokrčiv rameny, řekl, jako by odpovídal na otázku Jiříkovu: "Jak jsem ti povídal, stalo se. Panenka podléhá příliš vlivu starého Čadila a to je špatný člověk, dnes tak, zítra onak. Brzy zapomněl na slib tobě daný a děvče si myslí, že musí říditi se ve všem vůlí otcovou. To máš převrácenou výchovu. Samostatné myšlenky není Lenka schopna. No, zkrátka je to Čadilova panenka. Skutečná loutka v rukou starého. Měl jsi přijeti, jak jsme ti psali, snad by se bylo dalo ještě vše napraviti."

"Nebylo to možno," odvětil Jiřík malomyslně.

"Ted' už bude pozdě," hovořil bratr. "Vojta tam dochází denně a myslím, že staří už se domluvili. Lenka je pro tebe ztracena. Malinovi tě Čadilovi pomluvili a Lenka věří otci více než tobě. Ted' už tu nesvedeš nic."

"Proto jsem vlastně nepřijel," řekl Jiřík zblednuv. "Chci jen s Lenkou promluviti a potom at' si vezme toho Malinu. Chci jí jen vyčísti její věrolomnost a potom už na ni mysliti nebudu."

"To bys mohl obstarati hned," řekl bratr klidně. "A až tu smutnou věc odbudeš, budeš klidnějším."

"Ale ted' tam hned nechod'te, strýčku," ulekaná zrazovala ho Anička.

"Jen se neboj, děvče!" usmál se hospodář Vítek. "Jiřík má rozum a nevyvede žádnou hloupost."

"Bud' bez starosti, Aničko," řekl Jiřík stisknuv ruku své synovkyni. "Tu záležitost s Lenkou vyřídím úplně klidně." A Jiřík po té vyšel z bratrovy chalupy.

Byla pěkná noc na počátku léta. Na čisté obloze lesklo se bez počtu hvězd, dědinka dřímala v klidu, jenom z oken Čadilova statku zářilo ještě světlo, když sem Jiřík zamířil pevným krokem. Stanul pod okny, nahlédl dovnitř přes nízkou záclonku, a už dále nešel. Obraz, který se jeho zrakům naskytl, přesvědčil ho, že by bylo zbytečno vcházeti dovnitř, že by zbytečně Lence vyčítal nevěru. Pro něho bylo vše ztraceno.

Na lavici u kamen seděl Vojtěch Malina a držel kolem pasu Lenku, sedící vedle něho. Staří Čadilovi seděli u stolu mezi okny, Jiřík je neviděl, ale viděl jejich stíny na záclonách. Za to dobře viděl svoji milovanou panenku, jak se k Vojtěchovi tulí, blaženě se usmívá a jak Vojtěch k sobě ji tiskne, občas k ní se shýbne a na ústa ji políbí.

Při každém takovém pohledu, bo-

dlo Jiříka u srdce, přece však vytrval pod oknem delší dobu. Loučil se se všemi svými nadějemi, ale chtěl se s nimi loučiti hodně dlouho, třeba že to loučení mu působilo bolest, vždyť ta bolest bylo jediné, co mu z první jeho lásky zbývalo. Konečně mávl rukou v povětří a otočil se k odchodu. Bylo to opět právě v okamžiku, když Vojtěch Lenku před jejími rodiči políbil.

"Je smělejším, než jsem byl já, a to mají děvčata ráda," řekl si Jiřík, bolně se usmívaje.

Do příbytku bratrova vrátil se bled, ale klidný. Pohlíželi na něho všichni zvědavě. Čekali, že se vrátí rozrušen, buď s nářkem nebo s kletbou na rtech, a teď viděli, že se tak nestalo. Bratr a švakrová byli jeho klidu rádi, ale Anička se ho zděsila.

Dobře vycítila, že ten strojený klid je jen rouškou zakrývající sříravou bolest, jako když se rakev s mrtvolou pokryje vyšívaným přikrovem, aby věc nevypadala odpudlivě.

Jiřík těžce dopadl na židli, kterou mu švakrová ke stolu přistavila. Sundal klobouk, byl bled, ale čelo jeho bylo pokryto potem. Anička úzkostlivě na něho pohlížejíc, přitiskla si obě ruce na srdce. Tlouklo nepokojně k vůli strýcovu stavu. Kdyby promluvil, a řekl, jak u Čadilů pořídil, ale on mlčel a jen tupě díval se před sebe do prázdna.

Když mu švakrová předložila večeři, řekl: "Děkuji ti, Mařenko, ale jísti nebudu, nemám hrubě hladu."

"A co bys neměl? Hodinu cesty jsi šel pěšky. Jen jez!" řekla Vítková. Ale Jiřík jako by ji neslyšel. Seděl a jídla se nedotekl.

"Tak jak jsi pořídil u Čadilů?" zeptal se ho bratr přímo.

"Ani jsem tam nebyl," ozval se Jiřík malátným hlasem. "Lenka sedí s Vojtou a ten ji líbá. Co bych tam tedy dělal? Snad abych se svou bolestí byl pro smích šťastnějšímu sokovi? Je všemu konec."

"Dobře jsi učinil," přikývl Vítek hlavou. "Panenka je obyčejné venkovské děvče. Touží jen po oddavkách, ale hlubšího a ušlechtilejšího citu v ní není. Jen když dostane brzy muže, ať je jakýkoliv. Zklamal jsi se, ale neštěstí se nestalo. Zapomeneš a bude zas dobře."

Jiřík přisvědčil pokyvnutím hlavy, ale snad ani nevěděl, co mu bratr povídá.

Vítková potom Jiříkovi ustlala v přístěnku a vyzvala ho, aby si šel lehnout. Šel poslušně jako stroj, slyšeli ho, jak se odstrojuje a uléhá, ale věděli, že spáti nebude. Vítkovi však také nespali. Anička slyšela, jak si rodiče šeptají, věděla, že si povídají o Jiříkovi a nemohouc usnouti, myslela také na něho.

"Už nemiluje panenku," byla první její myšlenka, která ji naplňovala nevýslovnou radostí. Ale ta radost pohasla náhle, když si vzpomněla, že strýc nevěrou Lenčinou trpí. "Snad na ni zapomene," zase si myslila. "Jen kdyby zapomněl brzy!"

S tím konečně usnula, že strýc na sličnou panenku zapomene a bude zas dobře.

Druhého dne byl svátek. Jiřík spal do bílého dne a Vítkovi ho nechali spáti. Hádali, že asi dlouho do noci bděl k vůli svým myšlenkám a teprve k ránu usnul tvrdě únavou.

Také Anička bděla dlouho do noci, ale vstávala přece záhy, jak bylo jejím obyčejem. Byla všecka rozechvěna, v jakém stavu nalezne strýce ráno, ale nemohla se dočkati, až vstane.

Odešla tedy do vsi a když se vrátila, zastihla už strýce oblečeného. Seděl ve velké světnici za stolem hlavu maje opřenou v dlaních a před ním stál hrnek s kávou, kterou mu sem byla Vítková postavila, ale které se Jiřík dosud nebyl dotekl. Aničky vcházející ani Jiřík nezpozoroval. Tak byl v myšlenky svoje pohroužen.

Teprve když mu položila ruku na rameno, vzchopil se, pohlédl na Aničku udiveně, ale hned vzpamatovav se, chopil děvče za ruku a stisknuv ji, řekl s mdlým úsměvem: "To jsi ty, Aničko?"

"Jak jste se vyspal, strýčku?" tázala se nutíc se také do úsměvu.

"Dobře, děkuji ti," odvětil.

"A už jste kliden?" zase se tázala.

"To víš, že jsem," řekl. "Nebylo by nic platné, kdybych nebyl."

"Ale dlouho se ještě budete trápiti," pokračovala Anička.

"Proč bych se trápil," pokrčil rameny. "Co bych tím napravil? Mrzí mne, že jsem se zbytečně namáhal, abych Lence opatřil pěknou budoucnost, aby se jí se mnou dobře vedlo. Ted' je to všechno bezúčelné, když jsem konečně svého cíle dosáhl."

"Tak nemluvte, strýčku," domlouvala mu laskavě. "Vždyt' jste ještě mlád, sejdete se za svého života s jiným děvčetem, které vás bude míti rádo jako Lenka a zapomenete na ni, nevěrnici."

"Zapomenu, snad máš pravdu, ale do smrti se na jiné děvče nebudu moci podívati. Lenka se na mně tuze prohřešila. A ted' si představ můj budoucí život," začal se rozčilovati, "budu pracovati a nevím pro koho, jen pro sebe. A budu ve světě jako kůl v plotě, stále mezi cizími lidmi, nebudu míti nikoho, s kým bych se potěšil a poradil, když se večer vrátím z namáhavé služby. Já vůbec nevím, proč ted' budu žíti?"

"Strýčku, zapud'te hned takové myšlenky!" zvolala Anička uleknuta. "Mám o vás strach. Myslíte-li, že se vám bude v Praze stýskati, já půjdu s vámi. Uvidíte, že vám budu dobře hospodařiti a budete míti alespoň někoho svého stále kolem sebe."

"Jdi bláhová," usmál se Jiřík a sevřel děvče v náruč. "To ti napovídá tvoje dobré srdce, ale věc se nedá provésti. Jsem ti ještě příliš mladý strýc. Co by tomu řekli lidé? Ano, kdybych byl alespoň o deset let starší!"!

Anička začervenavši se studem, sklonila hlavu na jeho prsa. Bylo jí blaženě v jeho objetí, za žádnou cenu nechtěla se ho zbaviti, proto rychle v hlavince osnovala nové plány.

"Půjdu tedy do Prahy na službu," řekla pozdvihnuvši opět hlavu a hledíc mu zaníceně v obličej. "Samotného vás nepustím."

"Ani to nejde, děvče," zvolal Jiřík pojednou skoro vesele. Aniččin pohled řekl mu všechno. "Chceš-li se mnou do Prahy, musíš se státi mou ženou. Jenom tak by to šlo, že bychom se už nikdy nerozloučili a já bych rychleji zapomněl na Lenku. Chceš si mne vzíti, Aničko?"

Okamžik, po němž tolik Anička toužila, o němž však nedoufala, že někdy nastane, přišel příliš náhle. Dojem jím způsobený byl tak mocný, že děvčeti zmizela všechna krev z tváříček. Promluviti nemohlo ani slůvka, jen hlavou souhlasně kývlo a vypuknuvši v pláč, ale v pláč radostný, skrylo zas hlavu na prsou Jiříkových a lokty se mu křečovitě zavěsilo kolem krku.

Tak je zastihl hospodář Vítek, vstoupiv náhle do světnice.

"No, no," řekl překvapen.

"Bratře, dej mi Aničku za ženu," zvolal na něho Jiřík.

"Ale dám, jen co tomu řekne máma," vypukl Vítek v smích, ale slzy mu při tom vyskočily z očí. Smál se a plakal současně, jak bývá při výbuchu nezměrné radosti. A už volal ženu, aby se šla podívat, co se tu stalo neobyčejného.

"Mařenko, dej mi Aničku!" zaprosil Jiřík, když sem švakrová vstoupila.

"A to jste se nemohli domluviti před rokem?" ptala se Vítková. "Mohli jste si ušetřiti mnoho bolesti. Což jsi, ty krátkozraký člověče, neviděl, že by naše holka zrovna za tebe dýchala?"

"Nic jsem nevěděl, Mařenko, a potom byla toho Anička sama vina, že mne s tou sličnou panenkou seznámila," hovořil Jiřík. "Ale právě ta bolest naše nám otevřela oči a svedla nás."

"A co tomu říkáš, ty holka?" otázal se otec.

Anička usmála se skrze slzy na rodiče, ale setrvala v náručí strýcově.

"Už vidím, že bych vám marně bránil," řekl Vítek a sevřel oba v náruč. "Mějte se tedy rádi a buďte šťastni!"

A teď se také Vítková rozslzela a přiskočila, aby oba šťastné milence políbila.

* * *

Lásce Jiříkově a Aniččině bylo ještě postoupiti dlouhou zkoušku, ale nebyla to zkouška trpká, jen zkouška trpělivosti a tu přestáli bez bolesti.

Protože byli příbuzní, bylo třeba různých povolení občanských i církevních úřadů a Jiřík neúnavně v Praze psal a běhal po úřadech a pro ty starosti se svatbou zapomínal na sličnou panenku a konečně i na bolest, kterou mu způsobila první zklamaná láska.

A na podzim odvážel si z Dražkovic svoji Aničku do Prahy. Když ji zavedl do nově zařízeného bytu, Anička prohlížela si všecko s velikou radostí a potom pojednou zvolala: "Strýčku —"

"Teď mi už musíš říkati jen Jiříku," smál se tento. "Vždyť jsi mojí ženou a strýčkování tedy přestalo."

"Tedy, Jiříku," smála se mladá žena, "na něco bych se tě ráda zeptala. Hezky jsi to naše hnízdečko zařídil, ale řekni mi, máš-li mne rád!"

"Ale, dětino, jak bych si tě mohl vzíti za ženu, kdybych tě neměl rád?" odvětil a ženu svou objal.

"Ale Lenku jsi měl rád také?" otázala se trochu neklidná.

"No, vždyť víš, že jsem ji měl ze srdce rád," odvětil vážně.

"Jiříčku, jak je to možné, abys měl rád ji i mne?" trochu nejistě dotazovala se Anička.

"Ale, má zlatá, to ti mohu snadno vysvětliti," hovořil Jiřík vážně. "Ty si nepochybně myslíš, že mi první moji lásku nahraditi nemůžeš, ale mýlíš se. Věř mi, v mém srdci není vůbec bolesti ani touhy po něčem minulém. — Lenka je pryč a tys nastoupila plně její místo v mém srdci. To je přirozené. Tebe jsem měl rád dříve než Lenku. Jsi moje synovkyně, krev mého bratra, tedy i moje vlastní krev, jsi členem našeho rodu, potomkem mého otce, není tedy možno, abych tě nemiloval. Když jsi potom řekla, že mne miluješ více než jen láskou synovkyně, nebylo přece nic přirozenějšího, než že jsem tě musel pojmout za ženu. Kdybys mi byla řekla v době, když jsem měl rád Lenku, že mne máš tak ráda jako ona, byla bys mne sice uvedla ve veliký duševní zmatek, ale konečně bych byl Lenku přece jenom opustil a vzal si tebe."

"Jistě, Jiříčku?" otázala se Anička ještě trochu nedůvěřivě.

"Docela jistě," řekl pevně. "Mimo obyčejnou náklonnost k děvčeti padá v takovém případě na váhu i láska příbuzenská a vůbec myslím, že by nebylo na světě nešťastných milenců, kdyby každý zklamaný měl hned náhradu v sličné a milující synovkyni jako já."

"Věřím ti, ty bys mne nepřelhal," pravila Anička uspokojená. "Ostatně je to pravda. I já jsem tě milovala, když jsi měl rád tu sličnou panenku, trápila jsem se a přece jsem ti Lenku přála, protože jsem myslela, že s ní budeš šťasten. Upřímná láska nezná závisti."

"Konečně mi tedy rozumíš," usmál se Jiřík. "Láska vyhojí se jen láskou. Srdce lidské chce někoho milovati a miluje vždy jen toho, který je mu bližší, a tys přece mému srdci blíže než Lenka, jejíž povahu jsem vůbec ani neznal, kdežto o tobě jsem věděl, žes duše naprosto čistá a dobrá jako bývaly vždycky ženy v našem rodu. A jak bych tě tedy neměl nevýslovně milovati? Vždyť se mi zdá, jako by moje dobrá matička poslala mi v tobě část své bytosti a matičku svou miloval jsem nevýslovně."

Mlč už, já ti věřím," zvolala Anička vzrušeně. "Jsme opravdu jedna krev a jedna duše. A slib mi, že už

o těch minulých věcech víckrát mluviti nebudeme."

"Nebudeme, moje zlato," sliboval Jiřík ochotně. — "Budeme hleděti vstříc jen šťastné budoucnosti."

* * *

Dva roky uplynuly od Jiříkovy svatby. Zase byla v Dražkovicích pouť a u Vítků se na ni letos obzvláště chystali. Měl přijeti Jiřík s Aničkou, vyžádav si za tím účelem týdenní dovolenou.

Od těch dob, co si Aničku odvezl do Prahy, nebyl Jiřík ve svém rodišti. Vítková byla loni v Praze, když se její dceři narodilo první dítě a doma potom nadšeně vypravovala mužovi, jak švakr-zet' Aničku má rád, a jak jí to všechno pěkně zařídil, že ta holka s ním žije jako v nebi a ta Čadilovic panenka, že tuze prohloupila, že si Jiříka nevzala.

"Však se dobře tak stalo," řekl tehdy Vítek spokojeně. "Byla by se Anička bez toho pro Jiříka utrápila."

Letos měla Anička už druhé dítě, proto Jiřík před poutí psal, aby jim někdo přišel na nádraží naproti, aby jeho ženě pomohl nésti to menší dítě. Šli všichni. Malou Aničku, která byla ještě v peřince, nesla po celou cestu babička Vítková a malého Jiříčka, který sice už capal, ale velmi pomalu, nesli střídavě Aniččini bratří nebo dědeček Vítek.

A byla letos u Vítků veselá pouť. Vlastně na ni ani nikdo jinak nemyslil, než že jim poskytla příležitost, že se po dlouhé době zase jednou všichni sešli a mohli si popovídati o svém štěstí.

"A jak se má Lenka?" tázala se Anička, odskočivši k matce do kuchyně, aby jí pomohla při vaření.

"Co bych ti povídala?" pokrčila Vítková rameny. "Vytrestala se sama. Starý Malina šel na výměnek, vymínil si hodně a celý přínos Lenčin musel mu Vojtěch vyplatiti hotově. Postoupil mu tedy otec statek hodně draho. A Vojta je surovec. Ženu svou považuje vlastně jen za děvečku a honí ji z práce do práce, aby mu vydělala, co musel dáti tátovi. Už ani sličnou panenku nepoznáš. Sedřela se za ta dvě léta u Malinů úplně."

"Ubohá," vzdychla si Anička. "A co tomu říkají Čadilovi?"

"Co mohou říkati, když tomu chtěli," řekla matka. "Neříkají nic, ale trápí se, že své jediné dítě špatně vdali, protože si Čadil, jak je jeho zvykem, chtěl provésti svou a ukázati, že on všemu lépe rozumí."

Jiřík se za celý svůj pobyt v Dražkovicích o své první milence ani nezmínil a Anička chránila se, aby mu neřekla, co se dozvěděla od matky.

Ale stalo se jednoho dne, že Jiřík šel se svojí ženou na procházku, aby si prohlédl místa, kde se jako hoch prohánět a tu potkali Lenku. Vracela se z pole majíc lopatu přes rameno. Byla pohublá a ustaraná, šla shrbeně a z bývalé krásné panenky nebylo na ní nic než ten skvostný plavý vlas, který kdysi Jiříka uváděl v nadšení a jehož oba pletence ted' jarní vítr pohazoval Lence po vysedlých lopatkách. Lenka se Jiříkovi vyhnula. Ale Jiřík obrátiv se, pohlížel za ní dlouho, až zašla.

Když se od Lenky odvrátil, setkal se se zvláštním pohledem své ženy. Anička všecka se chvěla a pohlížela k němu s nedočkavostí. Bála se toho setkání svého muže s Lenkou.

"Co ten člověk z toho krásného stvoření učinil," řekl Jiřík vážně.

"Je ti to zadostiučiněním za to, že tě oklamala," řekla Anička.

"Ano," řekl Jiřík, zastaviv se a pohlédnuv s výčitkou na svou ženu, "tak málo mne dosud znáš? Někdy jsi u mně postřehla, že bych se radoval z cizího utrpení? Lenka se na mne prohřešila, je pravda, ale nemám jí přece čeho vyčítati, protože tys její provinění napravila. Lenka byla pro mne jen vzdušným obrazem, který mi ukázal, že ve skutečnosti miluji tebe. Proto jí nic zlého nepřeji a lituji jen, že ubohá dívka nedostala se muži, který by ji opravdu miloval. Vojta z ní učinil jenom svoji otrokyni, a to je mi líto . Ta

žena tráví teď život bez lásky v ustavičné dřině a to je osud přece jen tuze krutý. A v čem se vlastně to děvče provinilo? Poslechlo svých rodičů. A taková poslušnost je přece ctností! Toto setkání bude míti pro mne jen jednu bolestnou věc, že moje žena myslila, že jsem mstivým."

"Jiříčku, odpusť mi!" prosila Anička. "Vím, žes příliš dobrý, ale nevěděla jsem, že bys dovedl odpustiti i to, co ti Lenka učinila!"

"A nemusím jí odpustiti už k vůli tobě?" usmál se Jiřík a ženu objal. Políbila ho, usmívajíc se vědomím, že má nejlepšího muže na světě.

Hrdé povahy

A. J. B - á.

ZHLOUBI TEMNÉHO, staletého hvozdu, proraženého rudou záplavou zkrvavělého západu, za jehož fialovými oblaky, visícími nad obzorem, zmizel právě velebný panovník dne, božské slunce, vyšli na mez, do polí, s lesem sousedících, dva mladí muži.

Oba v elegantních, letních úborech, s bílými klobouky panama, s běloskvoucím prádlem od hlavy až k patě, uhlazení, sebevědomí.

Vyšší a statnější z nich, postavy ideálně souměrné, zastavil se náhle, obrátil plně svou přisnědlou, zdravě zbarvenou tvář, ve které nad rudými rty černal se hebký knírek a zářily dvě lazurně modré oči, jichž křišťálově měnivý lesk připomínal na prvý pohled záhadný, hluboký zrak rusalek, k velebnému obrazu, jenž se v podivuhodné kráse na západě objevil. V tichém, skoro zbožném nadšení sňal mladý muž s tmavých vlasů bílý klobouk a setrval chvíli nepohnutě v němém obdivu.

Za rozžhaveným obzorem, jehož nafialovělé šlehy zhuštěných oblak vznesly se výše, ustoupivše výhni, s jakou se slunce loučilo se dnem, líbajíc zemi krvavými rety, jejichž stopy skvěly se v ohnivé té záplavě jako zářivé blesky rubínů, do zlaté kopule pohádkové stavby zasazené, objevily se obrysy Středohoří. Níž a níže klesala výheň, měníc čím dále, tím více bělavý svůj lesk v zářící purpur královského hávu, jejž táhlo slunce za sebou, jako ohromnou, nevídaně krásnou vlečku.

A výše měnila se jemná směs nejněžnějších barev, jimiž se obloha skvěla v tajuplné, šedavé, stále temněji a temněji odstíněné závoje noci, kteráž více a více ukazovala světu přísnou svou tvář. Purpur zanikal, zastřen temně fialovou obrubou šedého, bělavými i tmavými záhyby oživeného úboru nastoupivší vládkyně. Tmavý obrys památného Řípu zmizel již docela, za to bližší tmavá silhueta velebného Bezdězu rýsovala znatelně své mohutné linie do šedi nastavšího soumraku.

Mladý muž z hluboka oddychl, položil klobouk na hlavu a obrátil se po druhu, jenž hulkou netrpělivě do země dloubal, vydlabav z dlouhé chvíle již notný dolík.

"Takový západ je s to očistit duši a unésti ji aspoň na okamžik do jiných, lepších světů. V takové chvíli mizí celý svět, člověk stává se důvěřivým šťastným dítětem a kleká bezděky před onou tajemnou silou, která řídí svět..."

"Hm, to se zdá jen tobě, ty nepochopitelný člověče!" prohodil menší muž, blondýn, příjemné, veselé tváře. "Tys opravdu zvláštní, Jarouši, a kdyby tě v tuto chvíli byla viděla naše společnost, jistě by v tobě nepoznala veselého lehkomyslníka, jemuž rozvaha a rozum uběhl kamsi na Kamčatku. Co by řekla krásná paní Hořická svému kavalíru, kdyby ho viděla a slyšela takto snít? Její oči staly by se samým údivem ještě jednou tak velkými. Hahaha!"

Inženýr Jaroslav Janda mávl nedbale rukou a jeho krásná, mužná tvář se zakaboněla.

"Vím, že ti není příjemno mluviti o svých dobrodružstvích, a že nepokládáš za rytířské, chlubiti se úspěchy, jaké nesporně u krásného pohlaví máš. Víš, že se stalo dávno přísloviím, kde se objeví lehkomyslník Janda, že srdce ženská na odskoku jsou. Šťastlivče! Našinec,

ubohý pozemšťánek, nemůže pak ovšem v blízkosti takové modly získati ani té jediné hvězdy, pro nás jsou všechny příliš vysoko a tobě padají k nohám, ani o to nestojíš. Ale odbočili jsme v hovoru, brachu. Ty bys se tedy rád podíval do světa, dejme tomu třeba do Anglie, nebo Ameriky, země svobody a zlata, a tvé lehkomyslně nadělané dluhy — odpusť, jsou to tvá vlastní slova — sráží ti křídla, jež bys rád k rozletu rozepnul. Nabídl jsem ti, že převezmu tvé dluhy — mně nezáleží na několika tisících, zvláště nyní, kdy výnos naší továrny úžasně stoupnul a ty váháš nabídku mou přijati. Z jakých příčin? Vždyť by to bylo samozřejmo, jen jakási půjčka, kterou mi během času splatiti můžeš. Jinak bys asi sotva také z dluhů svých vybředl. Či snad máš v plánu bohatou ženitbu?"

"Ne, ne, k manželství nemám, to vědí bozi, žádného nadšení, a myslím, že bych si spíše dovedl prohnati kulí lebku, než jíti k oltáři a vázati se. A pak věru nevím, nalezl-li by se nějaký otec, který by svěřil dceru muži mé pověsti. Na ten způsob bych se asi nikdy dluhů svých nezbavil. Půjčíš-li mi tedy potřebný obnos, pak bys dlouho čekati musil, než bych jej splatiti mohl."

"Tam, v zemi zlata, snadno nalezneš nějakou studnu, která tě zaplaví svými poklady..."

"Hm, ano, tam, ačkoliv pochybuji, neději se již takové poloviční zázraky, jako dříve, kdy se chudý podnikatel stával přes noc milionářem."

"Nu — ty bys také milionů nepotřeboval."

"Pravda. Ale, víš, Bohdane, že mám přece zpropadeně málo chuti, odejíti odtud. Po takových chvílích, jako ona předešlá, kdy zjeví se mi v neskonalé kráse půvab kraje, jenž mi za kolikaleté činnosti k srdci přirostl, spadá se mne každá touha po cizích, neznámých končinách? A proto snad přece jenom raději zůstanu!"

"I přes poslední veliký dluh, který jsi se zavázal do týdne splatiti?" tázal se mladý továrník, Bohdan Klimecký, patrně zaražen odpovědí přítelovou.

"U sta hromů!" dupnul hněvivě inženýr Janda. "Prokleté karty!"

Krásná hlava sklonila se zamyšleně k široké hrudi, ale za okamžik pozvedla se již s radostnou důvěrou. "Nu, a což tvůj slib? Vždyť mi chceš přece pomoci! Či rozmyslil jsi si to zas? Slibuji ti, že onen dluh byl posledním a chci-li tomu, musím toho docíliti."

"Hm, pomysli na své drahé choutky a na svůj šosácký plat. Jinému muži by ovšem stačil, ano i k obživě celé rodiny, ale ty jsi z jiného těsta než tací skromní muži, jimž probíhá tělem ryzí krev občanská. Na časté výlety, kde se za noc sta, ba tisíce utratí ve veselé společnosti a při hře, na zúčastnění se dostihů jiných a jiných, pravých to aristokratických choutek, by pak ovšem kapsa rozumného inženýra Jandy nestačila."

"Chci-li — dokáži vše!"

"Nevěřím!" s vytrvalostí jistil Klimecký a jeho oči plaše zatěkaly. "Cesta k peklu bývá také vydlážděna dobrým předsevzetím a úmysly. Ty ale neodoláš, Jaroslave!"

Tento se bezstarostně zasmál.

"Neznáš mě ještě. Prosadil jsem dosud vše, co jsem si vážně umínil."

"Ale já — já ti peníze ty chci půjčit jen tehdy, odejdeš-li odtud," pravil Klimecký s tvrdou určitostí.

Janda se naň udiveně ohlédl, ale v nastavším soumraku nerozeznal napjetí, jež projevoval každý tah tváře druhovy.

"Tak? Z jakého důvodu? Co máš proti mně, že chceš, abych se ti z cesty uklidil?" tázal se ostře mladý inženýr a jeho rusalčí zraky ztemněly, jako lesní hluboká tůně.

Klimecký, který myslel z počátku tu věc celou chytře obejíti a neprozrazovati tajemství, které ho nutilo na takovém obětavém podkladě urovnati si nepozorovaně cestu k cíli, poznal nyní, že nelze déle zatajovati pravou příčinu přátelské nabídky, ke

které by se byl asi sotva odhodlal, kdyby toho nebyl žádal jeho vlastní zájem.

"Nuže tedy, věz, že bys mi zmizením svým velmi posloužil, tak velice, že každá oběť, již ti nabízím, jest malou pro mne u porovnání s výhodou, jež by mi z toho vzešla."

"No — to jsem věru zvědav!" zasmál se Janda tak vesele, až se v přítmí jeho bílé zuby zaleskly.

"Znám tě již a jsem přesvědčen, že přijmeš mé přiznání klidně. Zkrátka, přiznám se ti. — Stojíš mi v cestě! Zamiloval jsem se, ale zároveň jsem poznal, že ona, která zaujala celé moje srdce, má oči a smysl pouze pro jednoho muže, pro Adonise naší společnosti, pro neodolatelného Jandu. Kdybys jí přišel s očí, jsem přesvědčen, že by za nějaký čas svolila —"

"— — státi se chotí bohatého, nezávislého muže, jakým jsi ty — —" dokončil Janda posměšně a dodal břitce: "A já, bláhovec, stavěl již zámky na tvé nezištné přátelské obětavosti. Haha — to je skutečně výborné!"

"Proto není třeba, abys ještě o mém přátelství pochyboval," namítal Klimecký.

"Myslíš? Nu dejme tomu," a inženýr se opět posměšně zasmál, ale pak si přejel rukou čelo a pravil změněným hlasem: "Věřil jsem dosud na přátelství, jako jsem nevěřil na lásku. Tato mě často již notně napálila, a tedy jsem s ní pro všecky časy nadobro vyrovnán. Ale přátelství? To bylo mi dosud svato, a zvlášť na tvoje bych přísahal, a když jsi mi prve nabízel svou půjčku, bylo mi jako dítěti, jemuž laskavá matka ruku podává, aby jej předvedla bezpečně přes úzkou lávku hlubokého potoka. Ale ovšem, mohl jsem se mýliti, vždyť ani nevím ze zkušenosti, jak taková matka s dítětem jedná, neboť jsem lásky její nikdy ani nepoznal. Hm — někdy je věru lehkomyslný Janda člověkem ku podivu vážným, vid', kamaráde. Avšak k věci! Na jak dlouho má zmizeti nepohodlný paňáca?"

Klimecký trhl netrpělivě ramenem.

"Asi na tři roky!" rozhodl rychle s velice chladnou vypočítavostí, která vyloudila na rty Jandovy trpký úsměv.

Pohlédl na přítele vážně a zakýval pak hlavou.

Ten poněkud zrudl rozpaky pod záhadným a nezvyklým pohledem veselého Jarouše a dodal rychle:

"Zaplacení půjčeného obnosu může ovšem býti i dále posunuto."

"Přistupuji na vše pod jednou podmínkou, že mi totiž povíš jméno oné dámy. Poznávám nyní teprve, kam se řítím a cítím hrozné opovržení k sobě, že musím, chci-li déle žíti, nabídku tvoji přijati. Avšak já jsem promarnil již všecko právo na takové ušlechtilé city, a proto jen dále. Nuže — ono jméno?"

Klimecký se na okamžik zastavil a váhal pronésti jméno dámy, k vůli které chtěl Jandu dostati odtud.

"A což jest-li — nu — ty bys konečně mohl se rozhodnouti a já bych pozdě želel své upřímnosti," řekl poněkud rozpačitě.

Inženýru naběhla zlostí na čele žíla, ale semknuv pevně ruce, přemohl se.

"Tuším, že ani ty nemáš právo domýšleti se, že jsem schopen nějakého nízkého činu. Lehkomyslník není ještě člověkem špatným, aby se mu nemohla věnovati důvěra. Jednou dané slovo jest mi svaté a kdybych pro jeho dodržení i celé nebe ztratiti měl. Pokud vím, není v celém městě ani okolí jediné ženské bytosti, na které by mi více záleželo, než na každém jiném mně lhostejném člověku. Proto můžeš býti jist, že mi ani nenapadne blížiti se k oné dámě. Jen zvědavost mě nutí, abych posoudil, zdaž ona dáma skutečně zasluhuje oběti, kterou k vůli ní podnikáš. Jinak měj můj slib, že po celý, tebou určený čas zůstanu vzdálen, a že po tu dobu v každém směru straniti se budu tvé vyvolené."

"A kdo mi ručí, že jméno dámy tě zůstane utajeno?"

"Bohdane, ty mně urážíš! Nezlehčil jsem dosud žádnou dámu."

"Nuže budiž, věřím ti a mám tvé slovo, že nebudeš déle váhati s odjezdem. Ale nezapomínej, že ani do té doby, než opět budeš moci své závazky zde uvolniti, nesmíš se k slečně Vlastě Šulcové přiblížiti.

"Vlasta Šulcová!"

Inženýr opakoval jméno to bezděky a oči jeho zahleděly se na okamžik do prázdna. Viděl v duchu obraz této dívky, kterou dosud přehlížel, a s níž mimo několik běžných společenských frází ani nepromluvil. A přece, ačkoliv jí dosud nevěnoval valné pozornosti, napadla mu její velká zdrženlivost, jež musila vyniknouti mezi družkami, které krásnému Jandovi vesměs otevřeně přízeň svou na jevo dávaly. Viděl v duchu její velké, tmavé oči v úzké, oduševnělé tváři, která mu byla nápadnou svou vážností, pro niž ji v duchu nazval mravokárcem. Nyní se mu vysvětlilo, že to, co jej vždy od ní odpuzovalo, na co nebyl u mladých dam zvyklý, a co v něm vždy probouzelo pocit zvláštní nespokojenosti nad sebou samým, nebyla pravá lhostejnost, nebyla to snad jen přísná kritika, co skoro pokaždé, byť jen i při běžném setkání ve zraku jejím postřehl, ale vážné varování, jemuž ve své lehkomyslnosti rozuměti nechtěl.

A ona — ona, že by? Nikoli, jistě Klimecký se mýlil. Nevěřil, že by byly ženy, které by svou lásku tak dokonale skrýti mohly. A již se mu mihly nesčetné sličné i méně sličné tváře oněch, které do pohledů svých vkládaly své srdce, jemu nabízené, a tato jediná byla by dokázala skrýti před ním city svého srdce tak, že mu ani jednou, ani nejslabší předtuchou nenapadlo, že by i ona —? Ale nikoli, Bohdan ze žárlivosti vidí více, než co je pravdou.

"Jsem jist, že se mýlíš!" prohodil za okamžik, kdy kráčeli již ulicemi průmyslového města B. Ostatně můžeš býti kliden — pro můj vkus není tato vážná kráska. Moralisující ženy nejsou nikdy příjemné, naopak, nanejvýš nepohodlné, jelikož žádají, aby se muž před nimi úctou rozplýval. A na to jsem si ovšem nezvykl."

"To je dobré!" zasmál se poněkud nuceně Klimecký. "Z takového vyjádření by měla asi paní Hořická, o které je přece všeobecně známo, jak velkou přízní tě vyznamenává, malou radost. Za to však bylo by hojivou náplastí na žárlivost jejího starého chotě. Ale takový dědek, který dokáže strhnouti na svou vyšeptalou hrud' mladou ženu, zaslouží pořádného trestu."

Za jiných okolností byl by snad Janda souhlasně vpadl do tohoto výroku, ale dnes mu bylo ošklivo z něho a současně nabýval přesvědčení, že bude skutečně nejlépe, když odtud zmizí a přetrhne tak rázem všechny, byť jen povrchní svazky s mladou, vášnivou paní, která počínala příliš vážně brati jeho nic neznamenající flirtování. Ano, i z toho důvodu, aby nerušil více klid v rodině Hořických — musí se ukliditi z pole.

Po konečné domluvě v ohledu finančním rozešli se oba páni, každý jiným směrem ke svému bytu. Zde vrhl se Jaroslav Janda v pokoji svém na plyšové lehátko a zadíval se okamžik vzhůru ke stropu. Ale pak vyskočil a počal neklidně přecházeti pokojem, načež zastaviv se, přelétl zrakem jeho stěny, na kterýchž visely nesčetné obrázky dívčích hlaviček i postav, většinou podobenky mu darované, ale také umělecké kopie Maroldovy, Muchovy a hlaviček Dědinových. Hořký úsměv zkřivil jeho krásnou tvář, ani jedna z těch hlaviček nepodobala se Vlastě Šulcové, ne žádná neměla takový záhadný, pátravý pohled. Ano, pátravý, odsuzující — ale také smutný, napomínající. Skutečně, teprve nyní věděl určitě, že to byl tichý smutek a napomínající prosba, která z jejího oka naň zírala. Sklonil hlavu k prsoum, upřel zasmušilý zrak k zemi a zadumal se. Ale za okamžik se hrdě vztýčil, pohodil hlavou do zadu a krátce se zasmál.

"Bláhovče, tato prohra se již napraviti nedá. To máš za svou lehkomyslnou pošetilost. Avšak nesklonil jsem nikdy hlavy před osudem, a tři léta nejsou ještě věčností."

II.

Záhy na to roznesla se zpráva, že onen krásný, společností zbožňovaný inženýr Janda odejel do Anglie.

Mluvilo se mnoho o příčině odjezdu jeho a mnozí posuzovatelé přiblížili se dosti pravdě, alespoň v tom tvrzení, že mladého muže přiměly k tomuto kroku jen veliké, lehkomyslně nadělané dluhy. I to, že chtěl také asi ukončiti nerozvážnou hru s krásnou paní Hořickou, chotí bohatého advokáta, vystihlo část pravdivého podkladu.

Jeho šéf řekl veřejně ve společnosti, že ho nerad ztrácel, ale že na výslovné a naléhavé jeho přání, nemohl jej zdržovati zvláště z té příčiny, jelikož sám též schválil jeho úmysl. Janda se totiž již dávno zabýval plánem, podniknouti cestu do Anglie nebo Ameriky, a zkusiti tam své štěstí, ale šéf se domýšlel, že se asi nikdy k tomu neodhodlá, poněvadž již příliš zapustil kořeny svého bytí do půdy zdejší. A že k tomu přece došlo tak náhle a nepředvídaně, mělo zajisté jen příčiny vážné.

"Škoda toho hocha," řekl vážný ten pán. "Měl jsem ho rád, přes všechny pošetilé kousky, které jen ke své škodě prováděl. Nu, v neznámém novém prostředí snad nalezne sám sebe, což bych si opravdu ze srdce přál. Dopouštěl se střeštěností, lehkomyslností a zpozdilostí, ale pokud jsem ho poznal, soudím, že to byl jen kvas neustálené, společností a výhradně dámami zhýčkané a proto v povrchnosti se utápějící povahy. Ta zkušená, kterou tak rychle podnikl, mu neuškodí, a já mám pevně za to, že se z něho stane kapitální chlapík. Jen aby jej horká krev a posavadní nerozvážnost nezavedla zase na scestí. Vrátí-li se, má u mne přijetí zajištěné."

Výrok ten byl více méně vyslechnut se zájmem, jaký vždy všecka společnost pro mladého inženýra jevila.

Náhodou vyslechla jej i Vlasta Šulcová.

Nikdo v celé společnosti netušil, jakou útěchou byla jí tato prostá slova Jandova šéfa, jedině snad Klimecký, jenž při tom bedlivě pozoroval její tvář, takže mu neušlo radostné, důvěřivé vzplání jejího hlubokého zraku. A v té chvíli byl tím více povděčen svému nápadu, kterým se mu podařilo odstraniti nebezpečného soka.

Důvěřoval sám sobě, že mnohem dříve — než skončí vyhnanství Jaroslavovo — získá si náklonnosti této spanilé, klidné, vážné bytosti, která ve všem tolik vynikala nad svými povrchními vrstevnicemi.

On, jako jediný syn bohatého továrníka, mohl voliti bez ohledu na věno své vyvolené. Ostatně Vlasta byla i bohatou, jako jediná dcera po zámožném vyšším státním úředníku, po němž vdova byla zdejší rodačkou, následkem čehož zakoupila si po úmrtí svého chotě malou, útulnou vilku, kde žila s milovanou dcerou klidným, bezstarostným životem zámožných lidí. Při tom ovšem doufala, že pro její skutečně roztomilou Vlastu přijde nějaký velký boháč, se kterým tato teprve řádně užije všecky radosti a zábavy mládí.

Mladý Klimecký, který se docela zjevným způsobem prohlašoval za obdivovatele a nápadníka mladé dívky, byl matce velmi vítaným ženichem, neboť právě jeho otec byl největším boháčem ve městě i okolí. Mladý muž dovedl získati si v matce své vyvolené důležitou pomocnici a přímluvkyni, ale přes to nepomohla mu ani tato důležitá okolnost, ani ono obratné odstranění Jandovo.

Nezískal tím ničeho, neboť Vlasta nebyla z dívek, které dovedou zapomenouti na svoji lásku, jakmile jim předmět její s očí zmizel. Ani různé pomluvy a všelijaké nepěkné řeči, kterými Klimecký doufal Jandu v očích jejích snížiti a jež jí proto

pilně a při každé příležitosti donášel, nedovedly zviklati její důvěru v onoho, ani umrtviti její lásku.

Ani ona tři léta, určená Klimeckým Jandovi, nezměnila ani nezmírnila city její k němu přes to, že po celý ten čas neslyšela ničeho, co se s ním asi stalo. Sama nemohla se po něm ptáti, a náhoda jí v ohledu tom nijak nepřála.

S jeho bývalým šéfem do styku nepřišla, ale za to chovala stále v srdci jeho slova, prozrazující důvěru v muže, kterého milovala. Všecka její bytost upnula se k onomu výroku, jako k nějaké věštbě. Doufala — doufala s celou vroucností své pravé lásky, že se Janda opět vrátí jiný, než jaký odešel, očistěný všech výhonků, které v jádru ušlechtilý keř jeho bytosti hyzdily a snižovaly. — Všecko její smýšlení o něm bylo jako by jedinou modlitbou. On jistě tam v daleké cizině, ve víru světa pozná sám sebe. Její srdce věřilo pevně dobrému jádru jeho bytosti. Byla skálopevně přesvědčena, že nemohl být špatným. Nikoliv! Vždyť jinak nebylo by se zajisté její srdce upnulo s tak vroucí láskou k němu. Nemohla by nikdy milovati ničemného nešlechetníka. Všecko, co o něm slyšela, byly jen bláhové, nepředložené, pošetilé a lehkomyslné kousky, ve kterých žádné špatnosti nemohla nalézti. — Byla pevně přesvědčena, že není schopen špatnosti, nebo nízkosti. A toto přesvědčení ji sílilo, ačkoliv sama nevěděla, jak k němu dospěla.

* * *

Tři léta lidského věku, jak dlouhá a nepřečkatelná zdají se do budoucnosti, a jak v pravdě jsou kratičká, když minula. Na stromu života odumírají dny — jako listí na podzim a léta padají nám dolů do klína, jako zralé plody, sotva jsme postřehli, že květ se rozvinul a svou vůni vydal.

Zase zrálo obilí a zem v majestátu živitelky milionů a milionů tvorů chystala se vydati bohaté, nepřekonatelné plody své neúnavně se obnovující úrodnosti.

V saloně paní Hořické, která byla již půl druhého roku vdovou, stavši se jedinou dědičkou velkého jmění svého chotě, shromážděna byla malá společnost, ku které patřila také Vlasta se svou matkou, i mladý továrník Bohdan Klimecký.

Mladý tento muž byl vlastně všude, kde byla Vlasta, i přes to, že vážné jeho nabídnutí rozhodně zamítla. Avšak Klimecký doufal, že jeho vyvolená změní své rozhodnutí, a proto se nevzdal své naděje, řídě se zásadou, že trpělivost nese růže.

Se salonem sousedila velká, krásná terasa, kdež bylo prostřeno ke svačině, ku které paní Hořická své hosty roztomile vybídla.

Mladá paní byla ohnivou brunetou krásných, černých očí a vlasů, méně výrazné, ale přes to poutavé a příjemné tváře, z které zářily karmínově rudé rty. Byla veselou, smála se ráda a proto, sotva že pominul nejhlubší smutek, který jí povinnost k manželu ukládala dodržeti, odložila ponurý černý šat, jenž jí málo slušel a obléknuvši nový úbor své oblíbené barvy, vrátila se volna a vesela do společnosti, kteráž dosti shovívavě posuzovala jednání mladé paní, uznávajíc, že její upřímné přihlášení se k radosti a svobodě nezasluhuje odsouzení, naopak, že jest po nerovném jejím manželství zcela samozřejmé.

Vlasta by nikdy nebyla pěstovala styky s touto paní, kdyby si toho nebyla přála její matka, která měla veselou, rozmarnou paní velmi ráda. Mladá dívka měla toliko jedinou přítelkyni, Elišku Zumrovou, skromnou a veselou učitelku, kteráž však nebývala do společnosti, kam Vlasta na přání matčino choditi musela, zvána, žijíc více v ústraní svým povinnostem a svému milovanému povolání.

U paní Hořické bylo přítomno ještě několik mladých dam i pánů, lidé to více méně Vlastě lhostejní. Netoužila nikdy po společnostech, navštěvujíc je hlavně na přání matčino, kteráž, jsouc od mládí zvyklá společenskému životu, milovala jej tak, že nemohla dceru v zálibě její pro

život v ústraní ani pochopiti, divíc se, jak je to možno, že Vlasta, krásná, mladá, nespěchá nijak do onoho pestrého společenského víru, v němž ona doposud nacházela své osvěžení.

Vlasta podřídila se bez námitky vůli matčině, provázela ji všude, kam se jí líbilo, neboť uznávala, že matka, ovdověvší poměrně mladá, má právo ještě na život, odpovídající jejím touhám, a že nalézajíc v nevinné zábavě rozptýlení, zapomíná na vše, o co ji osud časným odchodem milovaného chotě připravil.

Společnost bavila se zvlášť přičiněním paní Hořické velmi dobře, a ušla jí zamlklá zaraženost Klimeckého, jenž sedě jako obvykle po boku Vlasty, snažil se tuto baviti, jak to nejlépe uměl. A dnes skutečně nemohl nalézti žádné poutavé théma, on, vyškolený společník a obratný řečník.

Oči jeho spočívaly pátravě na tváři milované dívky, která mu za dobu tří let i přes vší úsilovnou snahu o získání její přízně zůstala právě tak vzdálenou, jako dříve.

"Ví-li už?" myslil si, hladě si nervosně hebký knírek. "Ne-li, stejně jí to dlouho utajeno nezůstane. A proto musím ještě dnes zvěděti, na čem jsem!"

"Slečno Šulcová, nechtěla byste se projíti po zahradě, ve stínu košatých lip?" tázal se náhle.

"Jdi, Vlastinko!" přimlouvala se matka, zaslechnuvši slova mladého muže.

Mladá dívka vstala ani ne tak proto, aby splnila přání obou, ale že sama toužila proběhnouti se půvabně zařízenou zahradou.

Za okamžik kráčela již s Klimeckým tichou alejí rozložitých lip, jichž rašící květy dávaly již nyní tušiti svou příští opojnou vůni.

"Slečno Vlasto, promiňte, zaútočím-li znovu na vás," počal mladý muž hovořiti jaksi neupraveně a rozrušeně. "Odmítla jste mne již jednou, ale já nepřestal doufati, že má vytrvalá láska nakloní mi přes to srdce vaše. Nemusím opakovati, co dávno již víte, že jen u vás jest moje štěstí, a proto snad mi ani nezazlíte, když s celou duší stále po něm toužiti nepřestávám. Slečno, povězte mi, zda-li opravdu ani nyní nejste mi nic více nakloněná, než tehdy, když jsem vám nabízel svou ruku?

Miluji vás horoucně a nesnesu déle tu nejistotu. Slibte mi aspoň — ne — ne — co to mluvím. Odpusťte, jsem nanejvýš rozrušen a musím konečně věděti, na čem jsem. Často se mi zdálo, že není možno, abyste tak vytrvale odmítala důkazy mé lásky, nemajíc příčinu k tomu. Rozhodl jsem se, že vás poprosím, abyste mi příčinu onu svěřila. Slečno Vlasto, milujete snad jiného?"

Vlasta, kráčející dosud se sklopenou hlavou podle něho, stanula náhle a pohlédla mu hrdě ve tvář.

"K takové otázce nejste oprávněn, pane Klimecký!"

"Ó, nebuďte tak zatvrzelou, Vlasto, slečno Vlasto!" vyhrkl Klimecký, stisknuv zuby. "Má láska k vám mne opravňuje k této otázce. Mohu snad věděti, na čem vlastně jsem!"

Paprsek sluneční prodral se právě řidší mezerou v koruně stromů, a zalil září svou celou její postavu. Krásný, plavý její vlas mihotal se v záři té kovovým, jiskrným leskem. Odvrátila na okamžik svou pobledlou tvář, ale pak řekla již klidněji, ačkoliv jí hlasem znělo mocné rozechvění:

"Na takovou otázku nejsem povinna odpovědět nikomu, a tudíž ani vám, pane Klimecký. Ale abych vám za důvěru oplatila pravdou, věřte, že ani sobě samé otázku tu nezodpovím. Prosím, nemluvte déle o tom! Mé city k vám se nezměnily, pane Klimecký, a chcete-li, opakuji vám ještě jednou, že nikdy vaši lásku nepřijmu, jelikož se bez lásky neprovdám! A nyní, prosím, vraťme se!"

Odbočila kvapně na stezičku, kdež se na okamžik sklonila ku krásnému, běloskvoucímu poupěti růže Karly Družky, ulomila je a ozdobila jím svůj živůtek, načež spěchala opět dále k terase, odkudž hlaholil veselý hovor.

Právě, když se octla pod ní, pravil nahoře jeden z hostů:

"Zcela určitě se vrátil, a přijal místo vrchního inženýra u svého bývalého šéfa. Mluvil jsem s ním!"

Vlasta se zastavila. Všecka krev zmizela jí z tváře, tušení jí pravilo, že je řeč o něm — o Jaroslavu Jandovi.

I Klimecký, jenž spěchal za ní, zaslechl také slova, právě promluvená, měl totiž tušení, že se týkají Jandy. Postřehl také Vlastino zblednutí a bylo mu, jakoby mu půda pod nohama zmizela. Vrátil-li se Janda skutečně, pak je pro něho Vlasta úplně ztracena. Tato jistota zdála se mu býti určitou.

Slyšel již o návratu jeho při cestě do vily paní Hořické, ale ačkoliv ho to skličovalo, nevěřil tomu, třeba že následkem oné nezajištěné zprávy rozhodl se podniknouti nový útok na srdce Vlastino, aby si je rychle zabezpečil, kdyby přec pravdou bylo to, že se Janda vrátil. Ale nepochodil — a nyní se mu zpráva o jeho příjezdu potvrdila. Leknutí a děs projely mu tělem, když spatřil zblednutí Vlastino. Již před léty pravilo mu tušení, že jest Janda jeho sokem, a nyní — nyní měl jistotu, která v něm probudila nesmyslnou žárlivost.

Ano — Vlasta milovala Jandu, toho lehkomyslného, pošetilého krasavce, nyní to věděl zcela určitě.

V té chvíli jistoty, že ji snad navždy ztrácí, zmocnil se ho takový zuřivý pocit pomstychtivosti, že byl by býval schopen Jandu probodnouti. — Rozhodl se také podniknouti vše, co v moci jeho bylo, aby překazil každé Jandovo sblížení s Vlastou. Každé příležitosti, každé zbraně musí se chopiti, ať jest jakákoliv, jen dosáhne-li jí svého účele.

Když dospěli mladí lidé společnosti na terase, volal Klimeckému vstříc mladý nakladatel Hubík, ví-li již, že je tu Janda.

"A uvěří-li panstvo, že ten zatrolený chlapík jest ještě zajímavějším, než-li dříve?" obrátil se mladý muž ke společnosti, když Klimecký na jeho zprávu mlčel. "Zdál se mi ještě větším, a statnějším, zdravě opálený, ale za to..."

"Nuže?" tázalo se několik hlasů najednou.

"Nemýlím-li se, nebude již takovým, jakým býval. Tak něco nového, mohutného čišelo z něho, a ta nebývalá vážnost mu zpropadeně slušela. Jsem jím opravdu nadšen."

Zrak Vlastin zabloudil k paní Hořické, jejíž tvář zářila nepokrytou radostí. V celém městě bylo známo, že se Janda před svým odjezdem mladé té paní kořil, a že ona kouzlu jeho bytosti podléhala právě tak, jako všechny ostatní ženy, s nimiž se neodolatelný tento muž stýkal. To byl také jeden stín, jenž padal na tajně milovaného muže v očích Vlastiných. V zábavě jeho s dívkami nemohl nikdo spatřovati nic zlého, ale zájem jeho o mladou paní starého muže, vrhal naň podezření z nekalých úmyslů, kterých byl zajisté velice vzdálen, o tom byla mladá dívka ve své lásce k němu skálopevně přesvědčena. A slova Hubíkova o nezvyklé vážnosti a změně Jandově naplnila neskonalým štěstím její důvěřivé srdce.

Paní Hořická přijala zprávu o nenadálém návratu Jandově s nemenším vzrušením.

Konečně, konečně přichází, jásala její duše uprostřed společenského rozhovoru. Zamilovala se do něho ještě za života svého starého chotě a její ohnivá, vášnivá povaha, sváděla ji často ke skutkům, jimiž jen dráždila žárlivost svého chotě. Lehkomyslnému Jandovi líbila se z počátku zábava s veselou, vtipnou a roztomilou paní, ale když mu počala tato příliš svou lásku dávati na jevo, počal se jí straniti, což ona přikládala ohledu, s jakým se vždy choval k jejímu muži. Byla pevně přesvědčena, že mu jest drahou, a proto po úmrtí svého chotě čekala, že se najisto vrátí, neboť zajisté udržoval s některým ze svých četných přátel styky písemné a věděl o všem, co se v B. dělo. Ale když minulo již více než půldruhého

roku a Janda se neobjevoval, počala v ní kolísati důvěra v jeho lásku a domnívala se, že při své kráse stěží odolával svodům žen a že se asi nepochybně již oženil s některou rusou kráskou bohatého Albionu. A zatím se vrací opět sem volný, svobodný a zůstane v B. S paní Hořickou zatočil se v náhlé radosti a nenadálém štěstí celý svět.

III.

Mladá paní neměla již klidu a s velkou netrpělivostí čekala, až se sezvaná společnost rozejde a ona bude moci odejíti na promenádu na náměstí nebo do sadu, kdež doufala Jandu spatřiti.

Konečně odešli poslední z hostí a mladá paní za nedlouho na to vyšla rovněž ze svého obydlí, oděna vkusnou letní toiletou, hořic netrpělivou touhou po vrátivším se ctiteli.

Zatím doprovázel Klimecký vyvolenou svého srdce s matkou její domů. Cestou potkali známou dámu paní Šulcové a ta, odbočivši od mladých lidí, připojila se k ní. Chvíle té využil mladý továrník a tázal se náhle Vlasty hlasem tlumeným:

"Co tomu říkáte, slečno Vlasto, že se Janda vrátil?"

Otázka ta, ač byla neočekávaná, nalezla Vlastu připravenu. Odpověděla zcela klidně a na oko lhostejně:

"Co bych tomu mohla říkati já? Nemám práva ani příčiny jednání pana inženýra posuzovati."

Klimecký mávl rukou a pohlédl Vlastě pátravě do očí.

"Jsem jist, že každý, kdo Jandu znal, pronese o tom svůj úsudek, třeba by i práva k tomu neměl. A proto jsem se domníval, že i vy, slečno Vlasto, posoudíte tento čin muže, jenž i vám zajisté, jako celému městu utkvěl v paměti svými špatnými kousky, které prováděl dříve."

"Nevím o žádných špatných kouscích pána Jandových, pane Klimecký, ale pouze o mladické svévoli, nerozvážnosti a pošetilosti jeho. A v tom je přece velký rozdíl, jak se domnívám."

Hlas mladé dívky zněl bezděky neobyčejně ostře.

"Tak vida, krásný Janda má i ve vás horlivou zastankyni, slečno Vlasto!" pronesl kousavě mladý továrník. "Ovšem, před mladými dámami hovořilo se vždy jen o nic neznamenajících pošetilostech, které Jandu nemohly snížiti v čistých jejich očích — špatné věci se ovšem tajily. Nepozorovala jste, jak působila zpráva o náhlém jeho objevení na paní Hořickou?"

Když Vlasta neodpovídala, skrývajíc za úplnou lhostejnost své rozechvění, pokračoval:

"Myslím, že rozrušení její neušlo nikomu ve společnosti. Ostatně paní Hořická je milá dáma, a já přál bych jí ze srdce, aby jí byl Janda zachoval náklonnost, kterou jí dříve prokazoval a myslím také, že asi zamýšlí ucházeti se o ni, jinak by se byl sem sotva vrátil."

Mocí snažila se Vlasta potlačiti bolest, jež jí dobře mířená slova Klimeckého způsobila. Představila si v duchu vábný obraz sličné paní Hořické, jejíž ohnivé oči nedovedly dnes skrýti radost nad zprávou o návratu Jandově. Vlasta spatřovala v této ohnivě vášnivé brunetce typ ženy, které měly Jandu na svědomí. On, stýkaje se s nimi, nenaučil se vážiti si ženského pohlaví a posuzoval všechny ženy podle měřítka, jež mu ony poskytovaly. Pak nebylo divu, že bloudil na kluzkých cestách. Ale víru, že i na této pouti uchoval si řádné, poctivé srdce, nemohla ve Vlastě zviklati ani úsilovná snaha Klimeckého, očerniti Jandu v jejích očích.

"Jsem jist, že by nebyl Janda odsud vůbec odejel, kdyby byla bývala paní Hořická volnou. Mluvilo se přece veřejně, že naň advokát Hořický velice žárlí. A já bych mohl dokázati, že měl k tomu pádné příčiny. Ale Janda si z toho nic nedělal. Jemu nebylo vůbec nikdy nic svato, co se týkalo žen. Paní Hořická má nyní také velké jmění, a to u Jandy

sesílí ještě její magnetickou přitažlivost."

Vlasta obrátila k němu zvolna svou výraznou tvář a pohlédla mu vážně do očí.

"Co jsem slyšela o panu inženýru Jandovi já, poučilo mne, že nebyl nikdy vypočítavým a pochybuji tudíž, že by tedy jmění u něho rozhodovalo."

"To jest velký omyl, slečno Vlasto!" zasmál se škodolibě Klimecký. "Nedivím se vám však, neboť vaše čistá duše nemůže se vmysliti v takovou povahu, jako je Jandova. Mně samotnému se svěřil ještě před svým odjezdem, že by rád bohatou ženitbou vybředl z dluhů a domnívám se také, že kroku tomu zabránila toliko láska k paní Hořické. Ostatně, takový muž, jako Janda, nemá o ženách nikdy lepšího pojmu."

"Tím hůře pro něho, pane Klimecký," zvolala Vlasta, přetřela si chladnými prsty čelo. Trpěla velice slovy Klimeckého, netuše, jak jsou jím vypočítavě uvážená. "Takový muž, který se nesešel se ženami, jež by v něm o sobě lepší mínění probudily, jest jenom k politování."

"Janda by věru nevěděl, jak s takovými ženami jednati, jemu se vždy lépe zamlouvaly ženy lehčího rázu, což ovšem ctihodnou a vážnou dívku, jakou jste vy, slečno Vlasto, musí vůči němu zaujati."

Vlasta stiskla zuby, aby ztlumila vzlyk, jenž se jí z prsou dral. Dovedla se však bleskurychle opanovati a byla hotova brániti dále svůj ideál.

"Mýlíte se zajisté, pane Klimecký. Vy sám jste povahou vyrovnanou, vás vedla láska rodičů bezpečně úskalím mládí, vy nepoznal jste snad ony zhoubné víry, jimiž nezasvěcená, důvěřivá mysl jiných projíti, aneb i v nich zajíti musí. Všichni mladí muži nemohou býti tak dokonalí, jako jste vy..."

Vlasta neubránila se, aby ve své roztrpčenosti nepotrestala též průvodce malou zlomyslností. Cítila dnes proti Klimeckému, kterého dosud přátelsky podle sebe trpěla, aby tím vyhověla přání matčinu, jejíž náklonnost si tento mladý muž dovedl udržeti, náhle tak silný odpor a nepřátelství, že se tomu až sama podivila. Byla by mu zajisté řekla ještě něco nepříjemného, kdyby se právě v té chvíli nebyla vrátila matka, odloučivši se konečně od známé dámy. I ona věděla od této mnoho novinek o Jandovi, které měla ona dáma z určitých míst, od paní Semerádové, choti továrníka a bývalého a nynějšího šéfa mladého inženýra.

"U Semerádových byl prý hotový svátek, když se inženýr Janda tak nenadále objevil," vyprávěla paní Šulcová. "Paní továrníkové je to prý až nemilé, že mu její muž tolikerou přízeň projevuje. Jak prý vlastního syna ho přivítal a hned mu nabídl, chce-li u něho zůstati, což on prozatím přijal. Jsem opravdu zvědavá, jaký asi bude nyní ten pověstný Janda, který dříve svými pošetilostmi tolik rozruchů způsobil. Možná, že se stal z něho řádný, usedlejší muž. Někdo se musí v mládí vybouřiti a jest pak tím nejlepším člověkem," hovořila paní Šulcová, netuše, jaký balsám vlévá tím do rozjitřené mysle své dcery. "Ačkoliv nebyla jsem dříve velkou přítelkyní pana Jandy, jsem nyní na něho sama zvědava. Zajisté by tím velice získal, kdyby byl odložil tam v cizině svou bývalou lehkomyslnost."

"Pochybuji, milostivá paní!" pospíšil si zviklati její víru Klimecký. "Lehkomyslnost byla u něho příliš zakořeněna, než aby ji jen tak odložiti mohl. Možná, že se bude zdáti vážným a jiným, a snad i jím v prvý čas bude, ale staré nectnosti se jistě zase přihlásí dříve nebo později."

"Nu, uvidíme!" pronesla paní Šulcová shovívavě, právě když stanula před malou její vilkou, načež podala mladému muži ruku k políbení a vzdálila se s dcerou, která jen lehce na pozdrav Klimeckému hlavu sklonila. — —

V pracovně továrníka Semeráda seděl zatím ten, jehož příchod rozčeřil tak mohutně klidné vlny všed-

ního života v B. Zdálo se skutečně, že jest ještě statnější a vyšší jak dříve. Krásná, pravidelná jeho tvář byla zdravě sežehnuta a zrumněna a jaksi vážnější, jak dříve a v přísnědlém tom obličeji svítily jeho podivuhodné rusalčí zraky tím nápadněji.

Továrník Semerád, malý, tlustý pán lysé hlavy a dobromyslné tváře, pohlížel s patrnou zálibou na královský zjev svého oblíbence, jenž mu neúnavně vyprávěl o odborných zkušenostech, které nabyl v zemi strojů a vynálezů, až konečně uznal starý pán za vhodné obrátiti hovor také v jiné koleje.

"Mám skutečně radost, že jste ve světě na nás nezapomněl a že se starou láskou přicházíte v náš kraj, pane vrchní inženýre. Naše společnost vás nerada ztratila a uvítá vás jistě s nadšením, zvláště naše mladé dámy, jejichž miláčkem jste býval. A víte-li pak, milý příteli, že jest paní Hořická již dva roky vdovou? Hovořilo se tehdy o tom, že se o ni zajímáte — a nedivil bych se tomu. Hezká, veselá ta dáma uvítá asi s radostí váš návrat. Nu, nyní jest volnou, máte tudíž cestu ke štěstí urovnanou —"

Janda schmuřil čelo, vzpřímil se poněkud v sedadle a učinil rukou odmítavý pohyb.

"Nu — nechci vám lézti do svědomí, mladý příteli, je to vaše soukromá záležitost a do té mi konečně nic není," prohodil továrník, postřehnuv stín nevrlosti na tváři Jandově. "Ale když se tak na nikoho nevyptáváte, soudil jsem, že vás touto zprávou vyburcuji z nepravé lethargie. Či vás skutečně nikdo z naší společnosti nezajímá? Tažte se mne — čekám na to a povím vám rád vše, co mi známo."

"Setkal jsem se na cestě k vám s nakladatelem Hubíkem a ten mi ve spěchu ledacos pověděl. Spěchal právě na návštěvu do vily paní Hořické, a od něho jsem také zvěděl, že jest mladá paní vdovou. Ubohý Hořický se tedy dlouho netěšil z vonné růže, kterou ozdobil svou hruď. Hm — bylo to ovšem pošetilé od něho, ale pošetilostí natropí se i jiní lidé dosti a já se jich natropil snad nejvíce. Ale konečně se otevrou oči každému a tak i mně. Ale rád bych věděl, pane továrníku, co dělá mladý Klimecký — Bohdan?"

"Ach ovšem, náležel přec také k vašim přátelům. Nu, pokud vím, rád by se již oženil."

"Oženil? Není tedy ještě ženat? Myslil jsem ..." Janda se odmlčel a pohled jeho zapátral s větším napjetím na tváři starého pána.

"Říká se o něm, že se vytrvale dvoří slečně Vlastě Šulcové, ale zdá se, že má právě tak málo štěstí, jako druzí slečnini nápadníci."

Janda se náhle vzpřímil a oči mu vzplanuly. Pak se ostře zasmál, ale hned na to stiskl rty, jako by chtěl další smích utlumiti.

"Tedy nic mu to nepomohlo!" pronesl chvějícím se hlasem tiše, jako by sám k sobě, aby zamezil možnou otázku šéfovu, pokračoval:

"Domníval jsem se, že bývalé svobodné dívky naleznu již všechny provdané. A zatím slečna Šulcová, která z nich platila za nejhezčí, je dosud svobodná. Hm — to jest skutečně podivné a Klimecký jest přece hodný hoch a také bohatý."

"Patrně na to ona nehledí a zasnoubena mohla býti i s jinými muži, kteří ji vytrvale obletují i přes její chladnost, s jakou jim oplácí jejich zbožňování."

Janda zapáliv si s dovolením šéfovým cigaretu, setrval chvíli v mlčení, upíraje zamyšleně zrak do prázdna.

Továrník dolil vyprázdněné sklínky vína před nimi na stolečku stojící a pobízel Jandu, aby si připil a pověděl mu, jest-li se mu tam v daleké cizině nezastesklo někdy po drahé, české vlasti, po milém kraji zdejším.

"Zdá se mi to některou chvíli nemožné, že jsem zase v B., a že to vše, co mám za sebou, byl jenom sen. Vaše laskavé přijetí doplnilo ten klam. Opravdu, uběhla ta tři léta, kteráž se mi zdála, když jsem od-

cházel, k nepřečkání dlouhá. Nemám tu své rodiny, stojím ve světě vůbec sám, a nemohu ani pochopiti, jak to bylo možné, že mně tam v daleké cizině napadla někdy nesmyslná touha po drahém domově, který vlastně ani tady nemám. Ale zdálo se mi stále, jak bych tu byl něco nekonečně drahého a milého zapomněl — a to mě vší moci táhlo nazpět sem."

"Snad jste tu přece něco zanechal a vaše domněnka byla tedy správná — snad část svého srdce, mladý příteli? Stýskal jste se mnoho s dámami a nevěděl jste možná ani, až teprve v cizině, že u některé z nich uvízla ona část bytosti vaší a přitahovala mocně onu, jež byla s vámi."

"Věru, nevěděl bych!" Slova ta šla mladému muži dosti těžko z úst. "Ztratil jsem již dávno všechnu víru v ženy, v jejich věrnost a čistotu, a nemohu jinak. Mé mládí a celý můj život vstřebal mi tuto pochybnost a pochybuji, že bych někdy mohl nalézti mínění jiné. Byl jsem ještě malý chlapec, když můj otec byl zastřelen svým sokem v souboji, a drama to odbývalo se před mýma očima tak jasně, že jsem tehdy sám div nesešílel. Slyším dosud hrozná slova, která užila má matka, nezakrývajíc nikterak svou nevěru vůči muži, jenž byl mým otcem. — Moje vlastní sestra si pohrávala jen s láskou mužů a jeden z dobrých mých známých, zamilovav se do ní, ježto byla čarovně krásnou, prohnal si kulí lebku proto, že mu nestála ve slově a stala se chotí muže jiného. A mně samého potkal podobný los; miloval jsem důvěřivě, a byl jsem strašně zklamán. Po těchto zkušenostech není divu, že nevěřím v ženy. Pohrával jsem si s nimi ve volných chvílích, ale abych se zamiloval do některé? Tomu jsem sám nevěřil. Ale tam v cizině přicházely mi často myšlenky, jednal-li jsem správně, že jsem šmahem všechny ženy odsuzoval. Tam poznal jsem dceru svého šéfa, milou to bytost, která skutečně žila jen pro svého snoubence, jenž přišel nešťastnou náhodou v továrně o život. A slečna Lejla, spatřivši zohavenou mrtvolu toho, jehož milovala, sešílela žalem a zuřila ubohá tak, že musila býti svěřena svěrací kazajkou a dopravena do ústavu choromyslných. A případ ten mě, pane šéfe, probudil z mého zatvrzení. — Hm, proč vám to povídám? Stal jsem se tak trochu podivínem a myslím, že bude B . . ská společnost velmi překvapena, až ve mně sezná zcela jiného, než jaký odtud před třemi roky odešel. Jak bylo s láskou u mne, bylo i s přátelstvím; byl jsem zklamán, jelikož jsem ve své pošetilosti a lehkomyslnosti hledal nemožné ideály. Avšak, odpusťte, žvaním opravdu samé nesmysly, ale to vaše výtečné víno rozvázalo můj jazyk." Janda se rozumně zasmál.

"Těší mne, že jste na onom velkém ostrově nalezl zase částečnou víru v ženu!" vpadl mu do řeči pan Semerád, nevšímaje si poslední jeho poznámky, neboť poslouchal vyprávění mladého muže s velkým zájmem. "Doufejme, že víra ta záhy ve vás se upevní. A přátelství? I ono ukáže vám snad brzo, že nelze podle několika jednotlivců odsuzovati všechny lidi. Musíte souditi také sám podle sebe. A vaše přímá, ryzí povaha, má také své bližence. Já vám, můj milý Jando, vůbec předpovídám skvělou budoucnost! Vím, že neskloníte ruce v klín a budete úsilovně pracovati na svém plánu, založiti zde novou továrnu. Jak jsem již řekl, podpořil bych rád a ochotně budoucí váš podnik, kapitálem, až uznáte za vhodno vyrukovati na veřejnost se svým kapitálním plánem. Mám radost, že získav bohatství, neodcizil jste se svému národu a že chcete v jeho středu a pro jeho dobro využíti hřivny své!"

"Bohatství to není ovšem ještě tak velké, abych jím na vlastní pěst' něco mohl podniknouti, ale uposlechnuv rady svého anglického šéfa, dobře jsem se potázal, vloživ svůj první malý kapitálek, získaný prodejem svého malého, velmi dobrého paten-

tu do podniku, v kterém za krátkou dobu úžasně vzrostl. A do té doby, než jej vyzvednu, dejme tomu, asi tak za rok, zmohutní zase o něco, a bylo by pak již možno i na vlastní pěst provésti plán, jenž se mi před očima vznáší. A ráčíte-li i vy, vážený pane šéfe, připojiti své známé jméno, pak bude skutečně úspěch zaručen. Prozatím platím ještě za bývalého chudého Jandu a prosím, abyste na to neráčil zapomenouti. Svěřil jsem se vám, svému otcovskému příteli a příznivci, těše se ze srdečnosti, s jakou jste mne uvítal, a která mně, člověku bez domova, vykouzlila malý tento — mně neznámý ráj, aspoň na okamžik. Vážím si nekonečně přízně vaší a jsem šťasten vaší důvěrou."

IV.

Byl již večer, když starý pán vrátivšího se inženýra propustil. Byl krásný, letní večer, jehož tichá velebnost rozprostřela svůj plášť i nad rušným za dne městem. Bylo již hezky pozdě, kdy většina lidí dlela již ve svém příbytku a chystala se spánkem občerstviti tělo i duši.

Měsíc vyhoupl se v celé své kráse na tmavou kopuli nebes a zaléval svým leskem ztichlé město. Bylo krásně a osamělému chodci téměř svatě v duši.

Zase tedy zde v milém B., jež mu přirostlo k srdci a na které tam v daleku s takovými zvláštními pocity vzpomínal. Bývalo mu skutečně tak, jakoby zde byl něco zapomněl, něco nečekaně drahého, milého, co mu nic na světě nahraditi nemohlo. A časem si pak uvědomil, že toto "cosi" jest bytost ženy, s kterou se za svého pobytu zde tak málo stýkal, a která prý ho milovala. Tušil, že tato láska, již ona tak hrdě skrývala před ním a přede všemi, byla zcela jinou, než s jakou se až posud u žen setkával. A proto zaujala všecku jeho mysl, proto táhlo ho to zpět, aby se přesvědčil, je-li pravdou, co mu Klimecký tehdy řekl a je-li možno, aby takto nesobecky a čistě ideálně dovedla žena milovati.

Když uslyšel, že Vlasta jest dosud svobodná, že nezadala svého srdce žádnému, z četných svých nápadníků, z nichž zajisté zvlášť Klimecký se všemožně vynasnažil, získati si její lásku, zachvělo se mu srdce dosud nepoznaným blahem. Je to skutečně možné, aby ona hrdá, sličná dívka milovala jej, pošetilého lehkomyslníka? Přichází nyní po třech létech zase zpět, aby se, je-li možno, o tomto zázraku přesvědčil.

Zadumán kráčel známými ulicemi a rozhlížel se občas v jakési naivní radosti, že skutečně nesní, že jest to pravda, že on — vyhnanec, kráčí opět milým českým městem, že již není v cizině, ale doma — doma v Čechách.

A zde se mu ještě více, než tam, zjevovaly dvě velké tmavé modré oči dívčí, tak vážné, hluboké, napomínající. Nyní nebylo již třeba připomínati mu vlastní důstojnost, od oné chvíle, kdy těžce a bolestně vzrušen, opouštěl téměř nuceně drahou vlast, stal se jiným, zcela jiným člověkem.

Jak asi bude se k němu chovati ona, která byla příčinou té změny, jež se s ním stala, a k vůli které se sem opět vrátil? Což mýlil-li se Klimecký ve své bezmezné žárlivosti, což bude-li se k němu Vlasta chovati právě tak chladně a odpudlivě, jako dříve?

Což je-li to vše, na čem stavěl svou celou budoucnost, své příští štěstí, pouhým klamem? Při nesčetných vzpomínkách stala se mu nekonečně drahou a kdyby se přesvědčiti měl, že domněnka Klimeckého založena byla na omylu, utržil by tím nejkrutější ránu, jíž mu osud připraviti mohl, podobnou oné, když ztratil milovaného otce pro nevěru matčinu.

Tam v daleku, když mu obraz zvláštní této dívky z mysli nešel, zlobíval se sám na sebe a peskoval se, což je mu, zpozdilému bláhovci, vlastně po ní? Ale její podoba nedala se tím zaplašiti. Připomínal si pak každé setkání s ní a vyvolával

z mysle všecko, co s ní kdy promluvil. A ačkoliv se snažil všemožně nalézti něco, co by ho bylo přesvědčilo — že mu Vlasta aspoň trochu nakloněna byla, nemohl se ničeho dopátrati. Chovala se k němu vždy tak vážně, hrdě, s velkou zdrženlivostí, a proto ho nezajímala, poněvadž zvykl u žen na snadné vítězství.

Její vážné, klidné vystupování vzbudilo v něm druhdy chuť k posměchu a vtipkováni. Ale od oné chvíle, co Klimecký promluvil, musil uvažovati o této zvláštní, ušlechtilé dívce, o tom, je-li skutečně na světě láska ženy, jež by dovedla býti tak hrdou, tak mlčenlivou.

Mimoděk zavedla Jandu zvláštní, neuvědomělá moc v ona místa, kde stála ve středu menší zahrádky vilka paní Šulcové. Zahleděl se k oknům téže, zvlášť ke dvěma dosud osvětleným, dokořán otevřeným. Snad ona to dosud bdí? Stanul tiše a mocný pocit dosud nepoznané radosti projel mu srdcem, že mladá obyvatelka tohoto poetického zákoutí nazývá se posud svým dívčím jménem.

"Je to skutečně možné, abys mne — mne milovala?" šeptala bezděky jeho duše. Viděl mihati se za okny neklidně sem a tam procházející se stín. Je to jistě ona? A proč bdí ještě, a proč tak neklidně přechází? Je to snad k vůli němu? Usmál se sám sobě a tomuto svému horoucímu přání. Ví zajisté, že on se vrátil, vždyť —ský, s nímž se setkal, a jenž spěchal k paní Hořické, na svačinu, řekl, že tam budou také dámy Šulcovy. "Zvím-li nyní, že to ona tam za okny, bude to dobré znamení!" pomyslil si, ale hned div se tomu hlasitě nezasmál. Stojí tu před okny dívky, jako nějaký nezralý, zamilovaný student.

"Jando, Jando, tys opravdu ztratil hlavu!" řekl si v duchu, ale nebyl s to odejíti odtud. Za okamžik objevila se v okně bílá dívčí postava, vyhlédla ven a odešla zase od okna, na to zhaslo světlo a dívka opět přistoupila k oknu a opřevši se o ně, zadívala se do tiché, měsíční noci. Jandovi se zdálo, že hledí v ta místa, kde stojí on. Upíral vytrvale horoucně planoucí zrak na dívčí postavu, a rty jeho šeptaly, bezděčně:

"Vlasto, Vlasto!"

Poslední slova pronesl téměř nahlas.

Postava v okně sebou trhla a hned na to stáhla záclony.

"Dobrou noc!" řekl ještě Janda, načež zvolna odcházel, obraceje se stále ještě po obydlí té, která v tuto chvíli tak cele jeho duši vyplnila.

Přijda do svého pokoje, prozatím v hotelu najatého, pohodil hlavou do zadu a vysmál se sám sobě.

"Takhle jedná třicetiletý chlapík, bývalý, pošetilý, lehkomyslný divoch. Kdo by mi byl tehdy, když jsem jím ještě býval, řekl, že nastanou chvíle v mém životě, kdy s nejvroucnější touhou v srdci zastavím se pod okny oné, kterou jsem druhdy ve své zaslepenosti tak přehlížel, byl bych se mu vysmál."

"Osude! Osude!"

* * *

Janda vyhledal záhy svého bývalého přítele Bohdana Klimeckého a vyrovnal u něho svůj dluh.

"Nuže, jsi opět zde a soudě dle všeho, vedlo se ti dobře!" řekl Klimecky po projednání a ukončení oné úmluvy, která před léty učinila z mladého inženýra vyhnance. Lehký, srdečný ton, s jakým Janda dříve s Klimeckým jednal, zanikl v hovoru bývalých přátel úplně. Janda nemohl si ušetřiti posměšnou poznámku, že se domníval, že Bohdan již dávno vplul v přístav manželský.

"Nepomohla tedy nijak velká tvoje oběť?!"

Klimecký sebou trhl a pokrčil rameny.

"Neskládám ještě zbraň!" řekl úsečně. "A že jsem na tebe žárlil, byla celkem velká bláhovost."

Slova ta projela jako meč srdcem Jandovým, třeba toho na sobě znáti nedal.

Odešel však od Klimeckého pln horečného neklidu a nepokoje, jenž se aspoň poněkud zmírnil, když vzpoměl slov šéfových, jež o Vlastě pronesl. Starý pán mohl se ovšem mýliti, ale Janda přiklonil přece víru svou spíše jemu, než žárlivému Bohdanovi.

O změně bývalého, svévolného lehkomyslníka, mluvilo se záhy po celém městě, třeba že se jí ještě mnoho nevěřilo. Mnozí podezřívali Jandu, že chce býti zajímavějším, věda, že mu tato vážnost více sluší, než nedůstojná, pošetilá svévole.

V.

V útulném pokojíčku učitelky Elišky Zumrové, prozářeném hřejivými paprsky slunečními, přistoupila k oknu, zatarasenému množstvím květin, Vlasta Šulcová, na vyzvání své přítelkyně, kteráž spatřivši kráčeti ulicí zajímavý mužský zjev, tázala se Vlasty, je-li snad tento neznámý, onen inženýr Janda, o němž nyní celé město hovoří.

Eliška přišla do B. teprve po odjezdu Jandově a neznala ho tudíž. S Vlastou znala se ještě z Prahy, kdy ona, jediná dcera bohatého vládního rady, ráda se družila k chytré a čiperné Elišce Zumrové, se kterou společně navštěvovala vyšší dívčí školu, tato za účelem samostatné budoucnosti, ježto byla dcerou chudé vdovy po učiteli.

Když Eliška obdržela v B. místo učitelky, přihlásila se opět k Vlastě, a tato, nenaleznuvši po přesídlení do B. družky takové, která by vnímavé a hloubavé její povaze postačila, s nadšením přivítala milou přítelkyni, obnoviv s ní opět bývalé, vřelé přátelství. Společnost hleděla ovšem poněkud skrze prsty na styk bohaté mladé dámy s jednoduchou, chudou učitelkou, ale na to se Vlasta neohlížela. Pěstovala dále styky s Eliškou, v jejíž společnosti prožívala nejkrásnější okamžiky. Eliška byla dívkou průměrně hezkou, drobné, souměrné postavy, a pro vše krásné a dobré zaujatou, právě tak, jako Vlasta, a proto si spolu tak dobře rozuměly. Slečna Šulcová chodívala k učitelce obyčejně po odpoledním vyučování a pak chodívaly spolu na procházky za město, do vzdálenějších lesů, kdež se málo kdy setkaly s některým členem společnosti, patřícím k smetánce městské honorace, kteráž vyhledávala místa pro pobavení hlučnější a živější.

Na vybídnutí přítelčino, zda-li muž naproti po chodníku kráčející jest inženýr Janda, přisvědčila tichým hlasem, sledujíc s celou duší postavu onoho, v němž přes všechny pomluvy viděla stále řádného, ušlechtilého muže, jehož srdce její tak vroucně milovalo.

Inženýr Janda, oděný ve světlý, letní oblek, smekl právě před starým pánem, v němž dívky poznaly starostu města.— S očividným potěšením spěchal starosta k inženýru a podával mu přátelsky pravici. Mladý muž stál obrácen obličejem k oknu, u kterého dívky stály a po celý kratičky hovor, do něhož jej starosta zapředl, stál před tímto s kloboukem smeknutým, takže bylo dobře viděti krásnou jeho tvář.

"On jest skutečně neobyčejně krásným," pravila Eliška k přítelkyni, nepozorujíc, jak je tato bledá a vzrušená. "Tys mi, Vlasto, doposud nikdy nevyprávěla o tomto zajímavém muži, ačkoliv ho zajisté také dobře znáš. Je to skutečně pravda, že býval dříve tak lehkomyslným, jak se o něm vypravuje? Neřekla bych nikdy, že by to bylo možné, vypadá tak vážně, nanejvýš distinguovaně. Kolegyně Žárová vyprávěla dnes o něm neuvěřitelné historky a já byla naň opravdu zvědavá. Ona však povídá až tuze mnoho a proto jsem si myslela, že se tebe zeptám, co je pravdy na tom?"

"Vyprávělo se mnoho o něm, ale mně vymizelo vše dávno již z mysle," řekla Vlasta, nespouštějíc s inženýra zrak. Jak mu slušela ta vážnost, jak tím získal celý jeho neobyčejně zajímavý zjev.

"A víš, co o něm říkal kolega Baudyš? Inženýr ho vyhledal jako jednatele sokolské jednoty, aby mu složil za léta své nepřítomnosti příspěvek, jako bývalý její člen. Při té příležitosti rozhovořil se prý inženýr v Baudyšově přítomnosti s několika pány, a víš co z toho hovoru náš bystrozraký kantor postřehl? Řekl nám toto: "že Janda není člověkem šťastným, protože přetrpěl již mnoho zklamání. A soudě dle posudků a různých příhod, které o něm zaslechl, domnívá se Baudyš, že to byly zvláštní příčiny, které činily inženýra tak lehkomyslným a pošetilým. Byl to prý jen jakýsi nátěr, pod nímž skrýval svou pravou, hlubokou povahu, a jejž spláchly vlny oceánu, který ho na čas od vlasti dělil. A náš Baudyš jest dobrým psychologem a nerad se mýlí."

Kdyby byl býval učitel Baudyš přítomen, byla by mu Vlasta v návalu vděčnosti za jeho dobré mínění o Jandovi jistě ruku stiskla. Tak jen hluboký zrak její vzplanul radostí a ještě vroucněji sledoval každý pohyb milovaného muže. Při tom nebyla dosti opatrná a vychýlila se poněkud nad trsy kvetoucích primulí z okna.

Jandův zrak padl v té chvíli právě na mladou dívku, která ihned s hlubokým ruměncem ustoupila. Ale přes to zrak její, silou podivné moci, nemohl se odtrhnouti od živě vzplanuvšího pohledu jeho rusalčích očí.

Janda, poznav Vlastu, uklonil se hluboce a ona zdánlivě klidně opětovala jeho pozdrav.

Oči inženýra Jandy se rozšířily a upřely se pevně, jako by nitro její proniknouti chtěly, v její zrak.

Vlasta se zachvěla a tvář její nyní zbledla.

Na štěstí nepozorovala Eliška její vzrušení. Učitelka postřehla však pohled očí Jandových a pronesla žertovně, když se byli pánové již vzdálili:

"Vlasto, to byl pohled! Divím se, že nejsi spálená na prach. Pozdravil tě jako bohyni svého srdce. Ale jest skutečně k zbláznění krásný, neviděla jsem dosud muže podobného, nedivím se, nedivím již, že dámy našeho města září nadšením, že se tento Adonis vrátil opět v jejich kruh. Jaká to tvář, jaká nádherná postava, věru, Apollo nemohl býti krásnějším. Ó, která by mohla odolati svůdnosti tohoto zjevu? Kdybych byla královnou, nabídla bych mu svůj trůn!"

Mladá učitelka se vesele rozesmála a Vlasta zatím snažila se přemoci své pohnutí.

Když později dívky nastoupily procházku k rozvalině hradu, jehož nakloněná báň zdála se již řítiti se po svahu dolů k proudu čilé Jizery, nehledala Vlasta, jak obvykle pohledem svým silhuetu velebného Bezdězu, jehož kráse nic se vyrovnati nemohlo, aniž naslouchala hovoru švitorné přítelkyně. Nevěděla vůbec ani, co se kolem ní děje, a jen s velkou námahou zachovala si klidný zevnějšek. Domnívala se, že Eliška nepozoruje její rozechvění, poněvadž se o něm nezmínila, ale učitelce neušla nápadná změna Vlastina a při své bystrosti vytušila, že její příčinou jest onen neobyčejně krásný muž, jenž i na její, láskou k jinému muži obrněné srdce, učinil hluboký dojem. Nechtěla však na Vlastě vyzvídati a lhostejným, veselým hovorem snažila se pomoci přítelkyni, aby nalezla opět samu sebe.

I na Jandu působilo toto nahodilé spatření Vlasty mocně. Musil neustále mysliti na její zardění a následující zblednutí. Její sličná, z okna vychýlená hlava, připadala mu ideálně krásnou a oči jeho zářily při pomyšlení, jakou hloubku citů prozradily při tomto náhlém jeho spatření její vážné, tmavomodré oči.

Vrátil se po chvíli nepozorován k rohu ulice, v níž Eliška Zumrová bydlela a s napjetím čekal, vyjde-li Vlasta z onoho domu, kdež u okna ji prve spatřil. Mohla ovšem zatím již odejíti, ale on tu přece vyčkal čtvrt hodiny a náhoda mu opět přála. Vlasta vyšla z domu v průvodu ne-

známé mu dívky a obě zamířily opačným směrem. Janda byl by se nejraději jako studentík rozběhl za Vlastou, ale spokojil se prozatím jen tím, že pozoroval aspoň z dálky mladou tuto dívku po prvé s bdělým zájmem muže o ženu, a po prvé cítil, jakou mocí působí naň její půvaby. Jak se mu nyní líbila ta její dívčí hrdost a povýšenost, o které si druhdy tak rád zavtipkoval a pro něž se Vlastě vždy najraději vyhnul.

Jak vznešená zdála se mu býti nade všemi a teprve nyní zřetelně cítil rozdíl mezi ní a oněmi, jimž dával přednost před ní.

Jedna z oněch dřívějších byla také paní Hořická. Janda nyní nechápal, jaké zalíbení mohl míti v oné lehkomyslné povrchní ženě, která vůči němu zapomínala na všecku ženskou důstojnost a nadbíhala mu téměř za každým rohem. Nemohl se jí ovšem vyhnouti, zvlášť nyní, kdy po třech letech sešel se s ní po prvé. A tu mu hned vyčetla, že ho již druhého dne po jeho návratu čekala a že touží s celou duší po rozhovoru s ním. Nikterak jí nevadilo jeho vážné, změněné, skoro upjaté chování, jeho zjev působil na ni přímo čarovně, takže ve své náruživé lásce k němu, zapomínala na všechnu nedůstojnou nepřístojnost svého chování.

Týž den večer sešel se Janda opět s mnoha známými při večeři v hotelu. V malé chvíli byl téměř obklopen zvědavci, kteří toužili zvěděti, jak se mu v cizině dařilo. Pověděl krátce a poněkud zdrženlivě, co společnost mohlo zajímati, a na konec připojil, jak se mu volně v milé vlasti dýše.

"Nyní se nepochybně oženíš a usídlíš trvale v naší milé B.?" tázal se ho mladý Hlinský.

Janda pokrčil lehce rameny a mlčel.

"Zdejší dámy podniknou jistě plnou párou útok na tvé srdce, Jando," smál se profesor Bozděch.

"A on má možná někde v záloze již vyhlédnutou plavovlasou dceru hrdého a bohatého Albionu. Pane, Angličanky jsou bohaté a nějaký milionový příval anglického zlata k nám do Čech by věru neškodil."

"Janda by nemusil brátí útočiště k bohatým Angličankám, u nás nalezne se také dosti zámožných dam, které by mu jmění své milerády položily k nohám."

"Ku příkladu paní Hořická..." vtipkoval Hlinský.

Janda mávl odmítavě rukou.

"Nu, snad nechcete spanilou Lauru zarmoutiti, ona věrně čekala na váš návrat!" podotkl mladý advokát Netušil.

"Co pak jest potřeba, abych se hned oženil?" usmál se konečně Janda, zpozorovav příchod Klimeckého, který se připojil ke kroužku Jandových známých.

"Pro nás byla by to velká výhoda, hochu," smál se Bozděch. "Kam se podějeme podle tebe? A my nechceme být odstrčenými. Udělej nám to tedy k vůli a ožeň se! Jinak za nedlouho naše městská kronika rozmnoží se několika případy utonulých z nešťastné lásky k tobě si zoufajících žen."

Ale Janda nepřipojil se k salvě smíchu, jak by to byl jindy učinil.

"Je vidět, že se stal z něho na západě notný morous! Ó, veselá radosti blahých dob, kam jsi zmizela?" zanotoval Hlinský.

"Kdo ví, co má Janda za lubem, on si může vybírati a vybéře si zajisté tu nejhezčí a — nejbohatší."

"Zajisté — zajisté!" podotkl ironicky Janda.

"K nejbohatším partiím patří nyní nesporně paní Hořická, a o tu, jak se zdá, náš inženýr nestojí."

"Má patrně za lubem partii ještě bohatší!" podotkl významně Klimecký.

"Nepochybně," přikývl posměšně v odpověď Janda.

"Vidíte? Už se přiznává!" zajásil Hlinský. —

Pozornost pánů obrácena v tom k výjevu na ulici a nikdo z nich nevšiml si otázky Klimeckého, již k Jandovi tlumeně pronesl.

"Paní Hořická se ti tedy zdá býti málo bohatou?"

"Ano — málo bohatou!" s touže ironií přisvědčil Janda.

Ačkoliv Klimecký poznal, že Janda nemluví pravdu, přijal ji za takovou, a rozhodl se z výroku jeho v nejbližší době těžiti.

Když se později Janda pánům poroučel, vytratil se za ním i Klimecký a přidal se cestou k němu.

"Jaroslave," počal bez jakéhokoli úvodu, "dovol mi, jako svému dávnému příteli otázku, na kterou si předem vyprošuji upřímnou odpověď."

"Není třeba, aby ses odvolával na naše bývalé přátelství, víš dobře, že neumím býti falešným. Co si přeješ?"

"Rád bych věděl, máš-li v úmyslu ucházeti se také o slečnu Šulcovou?"

"Mohl bych ti odpovědět, že nemáš práva tázati se mne na věc tak důvěrnou, ale nechci, abys mně mohl někdy vyčísti lstivé jednání. — Ano, chci se nyní blížiti slečně Šulcové, chci si její přízně získati a možno-li její ruky a také hned ti říkám, že není ničeho na světě, co by mě od tohoto úmyslu odvrátiti mohlo."

"Hm, pochybuji, že budeš míti více štěstí, než jiní," procedil skrze zuby a Jandovi neušlo, že jimi lehce zaskřípal.

"Možná, to záleží ovšem jen na slečně Šulcové."

"A nemyslíš, že by se mohla domnívati, že se o ni ucházíš, jen pro její jmění?"

"Pak by musila míti o sobě velmi skromné mínění. Či ji tak málo ceníš? Patříš také mezi její nápadníky?"

"O mně se přece nemůže nikdo domnívati, že bych se chtěl ženiti pro peníze," uraženě vyhrkl Klimecký a oči mu zlobně zajiskřily.

"Tys tedy jiný než druzí... haha — to je dobré!"

"Ovšem, mám sám dosti a nemusím pomýšleti, jako jiní muži na bohatou patrii. U tebe je tomu však jinak."

"Myslíš?" zasmál se opět Janda. "Soudím, že na přímou odpověď ode mne nemáš práva. Na zdar!"

Inženýr nadzvedl klobouk a odbočil do jiné ulice, dávaje Bohdanovi na jeho, že si nepřeje, aby ho dále provázel.

Ten stanul okamžik, pak se rychle obrátil a v duchu si umiňoval, že se všemi prostředky přičiní, aby sblížení Jandovo s Vlastou přerušil.

VI.

Druhého dne setkal se mladý továrník s dámami Šulcovými v městském, rozsáhlém parku, kdež se obyčejně scházívala každodenně četná společnost. Vlasta sem nerada chodívala, byly jí milejší procházky s Eliškou v ústraní přírody, ale matka milovala vycházky do parku a proto, přála-li si toho, provázela ji sem. A tu obyčejně setkali se s Klimeckým, jenž odbyv si povinný dohled v továrně, spěchal osvěžiti se zábavou v sadech; zatím co jeho otec po vykonané inspekci svých závodů odjel autem do své vily v ráji turnovského kraje, kdež jeho choť přes léto bydlela. Mladý Klimecký zajel do vily otcovy málo kdy, ježto ho zájmy jeho srdce vázaly k B.

Klimecký přiblížil se k dámám Šulcovým, snaže se býti milým společníkem, ale bystré paní Šulcové neušel zvláštní neklid a nepokoj v jeho chování i řeči.

Pronesla nahlas své mínění a Klimecký se očividně zarděl. Domníval se, že se mu podaří rozhovořiti se nenápadně o Jandovi, ale když paní Šulcobá postřehla jeho rozechvění, přiznal se bez dlouhého otálení, co jest jeho příčinou, neboť věděl, že když chytře provede svou věc, odměna ho za to nemine.

"Sešel jsem se včera s Jandou a dosud ve mne všecko vře, vzpomenu-li na jeho přiznání. Zvlášť nyní v blízkosti slečnině chvěji se nad úžasnou jeho frivolností."

Vlasta se zarazila a paní Šulcová pravila svým mírným, jako by chlácholivým hlasem:

"Domnívali jsme se, že se pan Janda v cizině úplně změnil, aspoň o tom celé město hovoří."

"Ovšem, změnil se — změnil, ale jen na oko, milostivá paní. Jinak nebyl by schopen pronésti výrok, jenž mne velmi pobouřil."

Paní radová naň pohlédla s tázavým napětím.

"Říkal před celou společností v hotelu "U věnce", že se míní záhy bohatě oženiti, a když jsem se ho cestou domů tázal, o kterou dámu se chce ucházeti, jmenoval slečnu Vlastu."

"Pane Klimecký!" zvolala Vlasta všecka poděšena a náhlá červeň zaplavila její tvářinku.

"To přece není možné!" vpadla paní Šulcová.

"Pokládám za svou povinnost, jako pravý přítel milostivých dam," — Klimecký se dvorně uklonil — "varovati slečnu Vlastu před tímto mužem, neboť on nechce se ucházeti o ní k vůli ní samé, ale pro její bohatství. Vyčetl jsem mu to přímo do očí a on mi na to zůstal odpověď dlužen. V hotelu byla řeč o paní Hořické, kterou Janda dříve tolik vyznamenával a o které celé město ví, jak jest do něho zamilovaná, a o té se vyjádřil, že jest pro něho málo bohatá."

"Hrozné, což jest možno, aby vzdělaný muž o takových záležitostech mluvil v hostinci, aby zlehčoval dámu před společností veselých soudruhů?"

"U Jandy jest všechno možné, milostivá paní."

Klimecký neuznal za vhodné svěřiti dámám, že Janda pronesl výrok svůj jen k vůli němu, a že jej nikdo jiný nezaslechl.

"Chvěl jsem se všecek, když jsem uslyšel, že se Janda odvážil pozvednouti zrak k slečně Vlastě. A třeba se tím dopouštím přestupku, když dámám svěřuji, co ke mně pronesl, pokládám za svou povinnost, varovati slečnu z velké úcty, již k ní chovám. Nemohu připustiti, abyste se, slečno Vlasto, stala předmětem nízké vypočítavosti muže, jehož pestrá minulost neručí nijak za jeho poctivé a řádné jednání."

Zatím, co paní Šulcová všecka rozčilená nad tolikerou troufalostí, pronášela břitká slova nad jednáním Jandovým, snažila se Vlasta nalézti sebevědomí. Celé nitro její vzpíralo se zoufale proti obvinění Klimeckého, neboť byla pevně přesvědčena, že Janda není schopen tak špatného činu, a že Klimecký jen ze žárlivosti hledí, třeba jen běžného výroku inženýrova použíti k jeho očernění, aby jej v očích jejích snížil.

Ale to nebylo možné, neboť Vlasta nemohla věřiti, že by Janda mohl býti tak nízké povahy. Věděla, že mu byla vždy lhostejnou a že, kdyby se o ni ucházel, nečinil by to z náklonnosti, ale také nikoli jen z nízké vypočítavosti. Ne — ne, raději by zemřela, než by uvěřila, že všecko dobro, jímž bytost jeho v srdci svém opředla, bylo klamné a nepravé.

Její hluboký, vážný zrak spočinul se strany na hezké tváři Klimeckého a její hrud' naplnila se zvláštním pocitem. Zdálo se jí, že musí tohoto hladkého, dvorného muže, jenž tak vytrvale o její přízeň se ucházel, nenáviděti proto, že se tak všemožně snažil snížiti a potupiti bývalého svého přítele, jehož obraz zidealisovala její láska na vzor mužné ušlechtilosti. Vlasta nebyla předjatou snilkou a věděla, že nikdo nemůže být tak dokonalý, aby neměl svoje chyby, byla přesvědčena, že i Janda má třeba mnoho takových, ale jistě ne žádné, které by ho snižovaly a pokořovaly a jež by nedovedly vyvážiti jeho dobré vlastnosti.

Tušila správně, že Klimecký více ze žárlivosti varuje ji před Jandou, než jen z péče o její osobní blaho. Pod nátlakem tohoto vědomí odpověděla mladému továrníkovi s hrdým sebevědomím:

"Děkuji vám, pane továrníku za upozornění, ale vděčna vám za ně býti nemohu, neboť moje nenucenost vůči panu Jandovi tím musí trpěti, což mi není nijak milé."

"Rozhodně jest velice dobře, milá Vlasto, víš-li, s jakými úmysly se pan inženýr chce k tobě blížiti. Jest známo, že si rád pohrává se srdcem žen, a že rád láme a odhazuje, a kdo ví, jaká osidla by tobě naličil? A kdybych zpozorovala, že má v úmyslu své předsevzetí ve skutek uvésti, jsem rozhodnuta hned na počátku plán jeho zkřížiti."

Zábava nemohla nalézti již svůj klidný spád. Mimo paní radovou, která v dalším veselém hovoru zcela již zapomněla na rušivý zvuk, který svou pronikavou disonancí klidnou její mysl rozrušil, cítili, jak Vlasta, tak mladý továrník, že ozvěna zvuku onoho oběma tísnivě na duši dopadá.

Klimecký poznal, že jeho sdělení, obratně z pravdy a lži sestavené, nemělo žádoucího úspěchu. Vlasta se nerozhorlila nad troufalství Jandovou, jak očekával. Musí býti stále na stráži, aby se ti dva nesblížili, nebot' nesnesl by toho, kdyby se Vlasta měla za Jandu provdati. Ne, ne — k tomu nesmí nikdy dojíti. —

Následujícího dne počal inženýr s obchůzkou povinných návštěv, jak toho společenské ohledy žádaly. Nejdříve ovšem zaměřil k dámám Šulcovým. Zde přijat byl prozatím Vlastou, jelikož paní Šulcová byla té chvíle domova vzdálena.

Nutíc se do klidu, vítala dívka mladého inženýra, a jejich obapolná vybroušenost pomohla jim záhy obeplouti úskalí Charybdy a uniknouti nebezpečí prozrazení citů, jež za klidnou maskou svých tváří skrývali.

"Těší mne, pane inženýre, že vás mohu zase v naší milé B. uvítati, a jak jsem slyšela, všecka společnost s velkým povděkem přijala váš návrat," hovořila klidně Vlasta, pokynuvši mladému muži na sedadlo. "Chcete nyní u nás trvale zůstat?"

"Ano, slečno! Těšil jsem se na návrat do vlasti a v tato místa, jež se mi stala druhým domovem, s rozkochaností malého studentíka, jenž touživě spěje v rodný kraj, domů, domů — na prázdniny! Ve dnech svátečních konal jsem mnohé výlety v Anglii po venkově, navštívil jsem různá místa, na která mne tamnější vlastenci s hrdostí upozornili, ale nikde nenalezl jsem podobného kraje, jako u nás. Snad jsem byl příliš stranickým, ale nemohl jsem za to, a když jsem opět po prvé spatřil v dáli modrati se obrysy našeho krásného Bezdězu, bylo mi jako děcku, jež spěchá do náruče matčiny.

Vše, vše mně tu vítalo, přes to, že tu nemám pravého domova, jejž může poskytnouti toliko rodinný krb. Ale laskavostí mého šéfa aspoň pro začátek obetkala duši mou sladkým klamem a vykouzlila mi útulný ráj domova. Přivítal mne jako svého syna, přes to, že bývalá má pověst zde nebyla právě dobrá!"

"Pan Semerád vám musí býti obzvláště nakloněn, pane inženýre. Napadá mi výrok jeho po vašem odjezdu před třemi lety!" pravila Vlasta a její velké oči spočívaly na jeho sličné, mužné tváři s výrazem teplé dobroty a laskavosti.

Jandy zmocnilo se hluboké pohnutí. Jak to bylo možné, že dříve viděl v očích těchto zcela něco jiného, než co vlastně prozrazovaly?

"Nechtěla byste být tak laskava a sdělíti mi aspoň část onoho výroku, totiž pamatujete-li si jej?" zaprosil.

Pohlédla naň nerozhodně.

"Pamatuji si již jen jádro z něho. Bylo v prvý čas, kdy se mnoho hovořilo o vaší povaze, kdy se nalezlo mnoho sudičů, mravokárců a odsuzovatelů. Při takové příležitosti vyslechla jsem také mínění pana Semeráda. Trest' jeho jest asi taková: že přes všecky pošetilé, nerozvážné kousky, které jste prý jen ku své škodě prováděl, máte povahu dobrou a ušlechtilou. Předpovídal, že vám pobyt v cizině neuškodí a že, máte-li skutečně dobré jádro, které on ve vás tuší, vrátíte se jako člověk zcela jiný. Zaslechla jsem také již, že jste se skutečně velice změnil," dodala s úsměvem.

Janda naslouchal měkkému dívčímu hlasu s pocitem, jakoby mu heb-

ká ruka chlácholivě čelo hladila. Oči obou se střetly v dlouhém pohledu.

Inženýr se vzpřímil a přejel si rukou čelo.

"Děkuji vám vřele, slečno, že jste mi opakovalua výrok mého šéfa. On mne má skutečně rád a možná, že mne proto vidí lepšího, než vlastně jsem. Ale že se se mnou stala skutečně velká změna, to nemůže nikdo lépe posouditi, než já sám. Nechápu nyní svého dřívějšího jednání a mámli býti upřímným, hanbím se hluboce za ně. A snad to, co mně sem takovou mocí pohánělo, byla touha, abych nynějším životem svým napravil bývalý názor o pošetilém lehkomyslníku Jandovi. Žil jsem dříve jako slepý, nesmyslný bláhovec, který tím hloupější kousky provádí, čím více se mu tleská, netuše, jak neupřímný jest tleskot ten a jaký výsměch a ponížení se za ním skrývají. Tehdy zdál se mi každý nepřítelem, kdo by mne chtěl varovati a nyní teprve poznávám, že jen poctivé, přátelské smýšlení bylo by to dokázalo. A víte, slečno Šulcova, že i vás jsem tehdy pokládal za přísnou mravokárkyni a za svou nepřítelkyni? Nyní vidím jasně a děkuji vám za všecku účast, jíž jste mi přinášela vstříc."

"Ve styku společenském naskytne se málo kdy příležitost učiniti si pravý posudek o druhém. Mně připadalo vždy, že jednáte jen z pouhé pošetilé nepředloženosti, že sám nevíte, co chcete a že přijde chvíle, kdy se změniti musíte. Ale že bych vás chtěla kárati, bylo ovšem pouhou vaší domněnkou. Něco takového mne nikdy nenapadlo! Varovati a upozorniti vás, ano, to byla bych chtěla učiniti velmi ráda, asi tak jako starší rozumná sestra, když varuje nezpůsobného bratra!" dodala s jemným úsměvem.

Janda sklonil okamžik krásnou hlavu, pak upřel v její tvář záhadné rusalčí zraky a než se nadála, chopil ji za ruku — již přitáhl ke svým rtům.

"Děkuji, děkuji vám poznovu, slečno! Kdybyste věděla, jak blaze na mne vaše slova působí!"

Oči jeho ztemněly a zvroucněly a Vlasta rychle odvrátila obličej, aby se vyvarovala jejich kouzelné moci. Při tom vzpomněla na Klimeckého a rychle stáhla ruku zpět. Náhlá úzkost zmocnila se opět jejího nitra, že by Janda mohl provésti něco, co by jej v očích jejích snížilo? Má skutečně v úmyslu ucházeti se o ni? Je-li v něm jádro dobré, které v jeho povaze tušil pan Semerád, i ona, nesníží se, aby předstíral city, jichž necítí, a hrál komedii, jen aby získal jejího jmění? Ale jak to Vlasta pozná? Jest ovšem bystrou, důvtipnou a nedá se snadno oklamati, ale miluje ho a láska vidí tak ráda vše krásné, pravé a dokonalé. Nejbolestnější, co by ji stihnouti mohlo, bylo by poznání, že není hoden úcty, že jím musí opovrhovati. V krátkém okamžiku vyslalo srdce její horoucí prosbu k Bohu, aby jednal vždy tak, by lásku její k němu podpořiti mohla hluboká vážnost i úcta. A kdyby pak i přistoupil k ní a nepředstíraje klamné pocity lásky, žádal by ji, aby mu svým bohatstvím pomohla k dosažení jistého cíle, přijala by ráda jeho ruku, dala by mu vše, co svým nazývá a přičinila by se vzbuditi vedle úcty k sobě i vřelejší city v jeho srdci. Jen kdyby se nesnížil a nepředstíral lásku k ní již nyní, když určitě věděla, že o ní srdce její ničeho neví.

Po krátké pomlčce tázal se inženýr, navštíví-li slečna slavnost, pořádanou v neděli Ústřední Maticí Školskou a hovor obrátil se pak již v obyčejné koleje.

Za malou chvíli poroučel se inženýr a dole na chodbě setkal se s vracející se paní radovou.

Podala mu s chladnou upjatostí ruku a pronesla několik bezvýznamných frází společenských.

Když vstoupila paní Šulcová za okamžik na to do salonu, aby s dcerou promluvila o návštěvě Jandově, nalezla Vlastu, stojící u okna v hlubokém zadumání. Stará dáma sta-

rostlivě povzdychla a pak Vlastu zavolala.

Ta sebou poněkud uleknutě trhla, ale zrak její snesl pevně a otevřeně pátravý matčin pohled.

Paní radové se ulehčilo, byla přesvědčena, že z této strany nehrozí Vlastinu srdci žádné nebezpečí.

VII.

V neděli konala se na velkém, stromy osázeném prostranství za městským divadlem matiční slavnost a tu naskytla se Elišce Zumrové příležitost poznati zajímavého inženýra Jandu blíže.

Stála s Vlastou před loutkovým divadélkem, v němž se bylo právě představení ukončilo a hudba dala mládeži znamení k tanci, když tu se před nimi objevil Janda a tázal se Vlasty, zda-li by mu dovolila, aby ji uvedl k tanci.

"Chci po třech letech zkusiti, nezapoměl-li jsem toho!" usmál se a svěží, zdravá jeho tvář byla té chvíle ozářená radostným úsměvem.

Vlasta, spatřivši, jak se kolo tančícími plní, a zahlédnuvši Klimeckého, jenž k ní právě měl namířeno, maje také patrně v úmyslu o tanec ji požádati, svolila, ale dříve, než přijala rámě inženýrovo, představila jej Elišce a tuto navzájem jemu.

"Jaká to překrásná dvojice, nemyslíte, milá kolegyně?" ozval se za zády Elišky známý hlas, když Vlasta s Jandou poodešla.

"Máte pravdu, nejkrásnější ze všech," přisvědčila horlivě a oči její sledovaly s nadšením Vlastu a Jandu, kteří se již vmísili v rej tančících.

"Slečna Šulcová jest skutečně zjev nezapomenutelný," ozval se znovu učitel Baudyš, štíhlý, skoro suchý brunet, inteligentní tváře.

"A inženýr Janda skutečným Adonisem!" škádlivě podotkla Eliška a bílé zuby zaleskly se za jejími zdravě rudými rty.

"Jehož ale Terminus přes hranice svého území nepustí!"

"Terminus nemá příčinu vykazovati Adonise za hranice, jeho Selene se mu nezpronevěří, přes to, že se jí Adonis velmi líbí," smála se učitelka.

Učitel stiskl vřele ruku Eliščinu.

"Vím, že jste mi věrná, Eliško, a kdyby přišlo tisíc takových krasavců, vím, že vám váš skrovný Frantík bude mezi nimi nejmilejší! Ale inženýr Janda jest věru znamenitý chlapík, a líbí se mi čím dále, tím více, než všichni zdejší mladí pánové. To je člověk mého vkusu a já bych ho nikomu nepřál tolik, jako slečně Šulcové, právě zase jako ji — jemu. Co říkáte, Eliško?"

Učitelka pokrčila rameny.

"Od Vlasty nedozvím se ničeho, nemá ve zvyku hovořiti o svých citech, ale pokud jsem pozorovala, domnívám se, že jí není lhostejný."

"Nedivím se, jiný to muž, než Klimecký, její vytrvalý ctitel a nápadník. Rád bych získal jeho přátelství, ale on jest neobyčejně uzavřený, nepochybně následkem smutných zkušeností. Ostatně uvidíme, co čas přinese!"

Na druhé straně, na vyvýšeném místě, stál Klimecký podle paní Hořické. Mladá paní byla oděna v drahocenný, poněkud nápadný úbor, a koketní její tvářička plála horečným napětím ve stínu pastýřského, širokého klobouku, pod dojmem sdělení Klimeckého. Žhavé její oči, vášnivě rozhořené, sledovaly krásnou postavu Jandovu v kole tančících.

"Janda se rozhodně změnil," pokračoval Klimecký v hovoru. "Ale já té jeho změně nevěřím. Chce jen na oko budit dojem solidního muže, aby chytil zlatou rybku do své sítě. Jest nepochybno, že za nedlouho stane se z něho počestný manžel. Spěchá horem pádem pod jařmo Hymenovo."

"Nevěřím tomu, pane Klimecký!"

"Což nevidíte?"

"Myslíte slečnu Šulcovu? Haha, nikdo mu nebýval tak lhostejný, jako ona."

"Dříve! Ale nyní? — Což nevidíte?"

Paní Hořická se pronikavě zasmála.

"Proč mi to říkáte, co mi po tom?"

"Milostivá paní, nezapírejte. Janda vám jest drahý, jako mně jest drahá slečna Šulcova. Máme stejné utrpení a můžeme jíti společně, za jedním cílem. Pomozte mi, nesnesu, aby mi Janda Vlastu odloudil."

"Pomoci? Ale jak?"

"Řekněte Vlastě vše, vždyť celé město ví, že se vám dříve Janda kořil —"

"Kořiti a milovati jest dvojí. Jeho celou láskou, pravdivou láskou, jsem se však nikdy honositi nemohla," hlas mladé paní zněl neobyčejně smutně." Vidím teprve nyní, že jsem klamala sama sebe. Janda dřívější, lehkomyslný, svévolný — mě vyznamenával svou pozorností, flirtoval se mnou, pane Klimecký, ale více nic; nemám práva si činiti nárok na jeho city."

Klimecký zatnul zuby do rtů. Zde mu unikal důležitý spojenec, jehož získati musil stůj co stůj.

"Milostivá paní, nezaložíte přece ruce v klín, když jde o vaše štěstí? Neodpírejte mi aspoň své podpory a pomoci, a slibuji vám, že za nedlouho se k Vám Janda kajícně vrátí."

"Bylo by to možné, pane Klimecký?"

"Musí to býti možné, milostivá paní, spoléhejte se na mne. Chcete býti mým spojencem?"

"Uvidíme!" podotkla mladá vdova a Klimecký v duchu zajásal, jako nad jistou výhrou. — —

Téhož večera zpíval Janda, jenž byl od dřívějška známým výborným tenoristou, na akademii "Písně Závišovy." Zpíval vždy velmi rád a nebylo mu ani nyní nijak obtížno splniti přání pořadatelského výboru slavnosti, který s velkým povděkem z jeho přítomnosti kořistil.

Jeho číslo bylo v pořadu slavnosti třetí a učitel Baudyš, jenž byl také členem pořadatelského výboru, provázel Jandův zpěv na klavíru.

Mladý inženýr zpíval krásně, sytým, měkce zbarveným tenorem a jeho přednes byl bezvadný a hluboce procítěný.

Obecenstvo naslouchalo, ani nedýchajíc.

Krásný, jako mladý bůh, stál Janda v popředí nástupiště a oči jeho zalétly občas nenápadně k Vlastě, která ve svém vkusném, bílém úboru vyhlížela velmi roztomile, zářic panensky čistým, sladkým půvabem a tlumočily jí, že vroucí slova Závišova "paní, moje paní", mířena jsou v ústech Jandových k ní, že jen pro ni zpívá, horoucí, tklivá ta vyznání, žalující a prosící o opětování vší té vroucí útěchy a lásky.

Později naskytla se Vlastě příležitost, vysloviti obdiv nad jeho přednesem.

"Slyšela jsem zpívati písně Závišovy za svého posledního pobytu v Praze — avšak neuspokojily mne tak jako dnes, ačkoliv je přednesl přední člen opery Národního divadla. Tehdy zpíval je muž, jenž si byl vědom své umělecké hodnoty a dnes je zpíval muž, jenž jim rozuměl."

"Děkuji vám, slečno Šulcová, těší mne, že jste mne pochopila a doufám také vycítila, že slovy Závišovými opěvoval jsem paní svého srdce."

"Každá píseň zní krásněji, je-li zpívána s citem, chápe-li zpěvák, co chtěl nejen její básník svým slovem, ale i skladatel svými tony říci!" odvětila Vlasta vyhýbavě, snažíc se zakrýti pohnutí, jež v ní vyvolala poznámka Jandova. "A písně Závišovy jsou překrásné, miluji je! Jeví se v nich bohatýrská mysl pěvcova, jeho velká úcta k ženě a věrnost, věrnost, jdoucí až za hrob!"

"Svým obsažným povzdechem: "moje paní!" vyvyšuje předmět své lásky na prestol nejvyšší. Jím klade jí k nohám vše a vidí v ní vzor vší dokonalosti. Nevěřil jsem dříve, že jsou ženy hodny takového zbožňování, ženy, které rády odpouštějí a jimž jest věrnost a láska celým životem."

Vlasta pohlédla do jeho neodolatelných očí, v nichž zračil se výraz velké touhy, ale také pochybnosti.

"Proč nemohly by býti takové ženy? Ano, mnohé stávají se mučed-

nicemi své věrnosti, své lásky a odpouštějí muži rády každé jeho provinění. Snad právě toto vědomí ženiny bezmezné obětavosti činí z mužů sobce a požitkáře, šlapající pravou svatou lásku. Muž je málo kdy hoden lásky ženiny."

"Ano, lásky takové, o jakéž mluvíte, nejsme mi, zpozdilí bláhovci, hodni. Ale žen takto milujících je také stále méně; jsou velkými výjimkami, které nechť jsou Bohem požehnány, neboť v jejich rukou leží onen krásný život, jak si ho Bůh představoval, když nás lidi na svět posílal. V těchto ženách spočívá obrození a šťasten muž, jamuž náleží láska ženy takové."

Proč jí to vše povídal. Což hrál snad již onu komedii, která mu měla získati lov zlaté rybky. Proč si jí nyní tolik všímá, kdežto dříve ji téměř přehlížel? Krutý žal sevřel jí srdce a z duše její letěla horoucí prosba k nebi, aby se nestal nehodným její vroucí lásky.

Celý večer stranila se hovoru s ním, ale přes to pozorovala ho neustále a přistihla ho často, jak ji pátravě hledá, jak mu oči vzplanou, když ji zahlédne.

"Ne, ne, on není špatným, jeho duše je dobrá, srdce ušlechtilé — mohla bych jej jinak milovati? — Srdce moje se neklame!"

Také jej pozorovala, když hovořil s paní Hořickou. Nezměnil se při tom nikterak, pohled jeho zůstal chladný, tvář lhostejná, spíše se v ní objevila pochmurná vážnost.

"Poslechni, Vlasto, nevěřím, že by Janda paní Hořickou miloval," šeptala jí přítelka Eliška, jež k ní tiše přistoupila a jako by vyčetla z její tváře její myšlenky. Uchopila přítelkyni pod paží a vyzvala ji, aby se s ní posadila na pohovku v rohu sálu. "Povím ti něco velice důležitého," sdělovala Vlastě tichým hlasem. "Ted' mi Baudyš oznámil, že došel telegram o zavraždění následníka trůnu v Sarajevě."

"Skutečně?" ulekla se Vlasta, "z toho by mohly povstati hrozné věci. — Prosím tě, pojď vyhledati pana učitele, abych to slyšela z jeho úst."

Učitel Baudyš hovořil právě s inženýrem Jandou a na tváři tohoto objevilo se též zděšení nad zprávou učitelovou.

Eliška chtěla k pánům přistoupiti, ale Vlasta ji zadržela:

"Není toho více třeba, Eliško, pojď, vrátíme se!"

Zpráva o zavraždění následníka trůnu, z počátku zatajovaná, rozletěla se přes to s rychlostí nezvyklou a vyvolala všeobecné vzrušení. Mělo se za to, že tato vražda jest předzvěstí velkých, světodějných událostí.

VIII.

Nastaly dusné parné dny letní, v nichž čas zvolna míjel, jako by se chtěl zastaviti, aby nedošlo k hrozné době příšerného krveprolévání, jež za nedlouho nastati mělo.

Pod zdánlivě klidným povrchem míru kvasily již příští hrůzy válečného období.

Avšak lidé přes to netušili, jaká velká, strašná doba se hlásí; život šel dále klidným chodem a jen když se hovořilo o sarajevské události, vyskytli se lidé, příšerné nedaleké neštěstí věštící.

Inženýr Janda vžil se již zase do svého povolání a podnikal různé, účinné změny v továrně za nadšeného souhlasu šéfova, jenž necítě se úplné zdráv, pověřil ho vrchním dohledem.

Vyšší moc, která v osudech lidí, spolu s náhodou hraje často velkou roli, sama jej určila k vedoucímu postavení, neboť starého ředitele závodu ranila mrtvice, takže ochrnut jsa trvale na půl těla, byl další činnosti neschopen a z té příčiny, že nikomu povýšením svým v cestu nevstoupil, přijal Janda s povděkem tento důkaz šéfovy důvěry.

Za jiných okolností v době dřívější, kdy býval ještě lehkomyslným Jandou, byl by asi povýšení svoje oslavil nějakou pitkou ve středu svých přátel a vyhodil značný obnos

za drahá vína a náležité pohostění kamarádů, jak to přátelské ohledy bývalého kroužku, jehož předním členem byl, žádaly, byl by tím asi rozmnožil své bývalé dluhy o nemalý obnos, ale nyní? Ani mu nenapadlo nějak výmínečně si zabouřiti, vybíti radost svou v nezdravém, lepší část člověka ubíjejícím "flámování", jak, bohužel, v takových případech bývá zvykem.

Jeho známí dověděli se o jeho povýšení teprve z jiných úst, jedině učiteli Baudyšovi, který se mu nyní stal pro svou vážnost milejší než všichni bývalí "kumpánové", pověděl sám, jak ho šéf vyznamenal.

Snad se stal Baudyš také proto Jandovi milým, že jeho snoubenka, učitelka Zumrová, byla přítelkyní Vlastinou a že prostřednictvím učitelovým dověděl se leccos zajímavého o své milované dívce.

Společnost bývalých přátel nevyhledával, stýkaje se s nimi jen při stolu, neboť všichni stravovali se jako on v témže hotelu, jenž byl jeden z nejlepších.

Úsilí paní Hořické, aby Jandu pohnula ke schůzce aneb k návštěvě u ní, bylo marné, nedostavil se, omluviv se, ani k slavnostem, jež za účelem přilákati ho k sobě blíž, pořádala ve své rozsáhlé zahradě. Zdálo se, že tato svůdná žena zmizela proň úplně ze světa.

V mysli jeho neměla podle Vlasty místa žádná ženská bytost a jeho úcta a láska k oné stoupala téměř každým okamžikem. Chápal se každé příležitosti, jež mu slibovalo setkání s ní a ucházel se všemožně o její přízeň způsobem tak jemným a ušlechtilým, že se Vlasta musila mnoho přemáhati, aby mu neprojevila, jak jest jí drahý. Čím častěji se stýkali, tím více shledávala mladá dívka, že tento, dříve tak lehkomyslný muž, jest vlastně povahy hluboce založené a vzácně ušlechtilé. Někdy se jí zdálo, že jí přímo vyčte z mysle její myšlenky.

Potkávala jej při svých procházkách s Eliškou téměř pravidelně, ať zamířily kamkoli, zdál se téměř vševědoucím — o každém jejím kroku věděl. Málo kdy svolila, aby je doprovázel, ač musila záhy poznati, že se o ni uchází skutečně vážně. Ale třebaže to zřejmě projevoval, cítila se tím Vlasta jen stísněná, vzpomínajíc na sdělení Klimeckého.

Pan Semerád dle svého slibu pomlčel o bohatství Jandově, které byl v Anglii nabyl a proto nikdo ještě netušil, že jest mladý ředitel vlastně bohatým mužem, jenž se svými plány o založení nového, zajisté za jeho výborného vedení dobrý výnos slibujícího podniku, mohl počítati za partii stejně skvělou a dobrou, jakou byl mladý Klimecký.

Zatím paní Hořická, které Klimecký donášel zprávy o úsilí Jandově získati Vlastu a prozradil jí cíl jeho častých procházek, zašla také v onu stranu do stinného lesa a od okraje téhož pátrala k cestě směřující sem z města.

Zde nemohl jí Janda ujíti.

Leč po prvé se jí podnik tento nezdařil. Spatřila v lese jen Vlastu s Eliškou, při čemž zmocnila se jí taková zášť a žárlivost vůči šťastnější sokyni, že se musila mocně přemáhati, aby na ni z houštiny nevyběhla a nevyčetla ji zdánlivé provinění se na jejím právu.

Zuřila téměř při myšlence, že se tu Vlasta snad s Jandou scházívá. Ó, kéž by ji mohla zničiti.

Ale po chvíli ji hněv přešel. Kdo ví, zda Vlasta se o to přičiňovala připoutati k sobě zájem tohoto motýla? Jen on se jí musí zodpovídati za svou nevěrnost, jen naň musí padnouti všechen její hněv. Mladá paní ve své vášnivé touze po milovaném muži neuvažovala, že opravdu naň práva nemá, že jeho dřívější dvoření a flirtování s ní nezavazovalo jej vůči ní nijak více, než pány druhé, s nimiž své přeletavé známosti navazovala. Zamilovala se do něho hlouběji, než bylo jejím zvykem, a okolností tou pokládala se za oprávněnou viděti v jeho bývalém flirtování závazek vůči sobě. A nyní, kdy se vrá-

til tak změněn, byl k zoufání krásný a neodolatelný a mladá paní nedovedla posud ničeho svým choutkám a žádostem odepříti. Proto nebyla schopna jasné rozvahy, vášeň její k němu denně vzrůstala, rozněcována jeho lhostejností ještě ve větší žár, takže docela zapomínala na svou ženskou důstojnost.

Když druhého dne čekala na mladého ředitele ve svém úkrytu na okraji lesa, přálo jí štěstí, neboť spatřila v dálce blížiti se jeho vysokou postavu. Zaběhla opatrně hlouběji do lesa a pak vyčkavši okamžik, šla jím zvolna zpět', jako by právě náhodou odtud vycházela.

"Konečně!" vydechla s planoucím pohledem, zastoupivši mu cestu; "nyní vás nepropustím dříve, dokud mi nepovíte, proč se mi vyhýbáte, Jaroslave."

Tento se zarazil, zrak vzplanul mu nelibostí, ale záhy nabyl opět klidu a řekl vážně:

"Jaká to bláhovost, milostivá paní. Nevyhýbám se nikomu, nemám zlého svědomí, abych to činil. Ale vzpomeňte, že jsem již před svým odjezdem do Anglie přerušil všecky svazky lehkomyslně uzavřené, které i dnes pokládám za neplatné."

"Tehdy jsem byla vázána a nemohlo býti jinak, ale nyní?"

"Nyní? Co bylo, není více, milostivá paní. Sama jste snad nevěřila, že by se takové bezvýznamné flirtování mohlo někdy vážně pojímati, zvlášť když mne má dřívější pověst musila usvědčovati jako lehkomyslníka, honícího se pouze za požitkem. Dnes je ze mne jiný člověk, vypořádaný s minulostí, na kterou, věřte, nerad vzpomínám a za níž se opravdu hanbím. Odčinit tím, ovšem, nic nemohu, ač bych za to dal kolik let svého života."

"To je dobré, jaký svatoušek se z vás vyklubal, Jarouši. A to jen pro tu — pro tu. Ale staré hříchy se zas přihlásí a pak zase ona bude pykat — ta hrdá — domýšlivá Vlasta!"

Janda sebou trhl a tvář jeho se prudce zarděla.

Vztáhl k ní velitelsky pravici a pravil s důrazem:

"Milostivá paní, prosím, abyste v mé přítomnosti nepronášela tímto zlehčujícím způsobem jméno této dámy, která..."

"Ha, ha," — vpadla uštěpačně Hořická, "člověk si musí mysliti, že vám přeskočilo kolečko v hlavě. To je najednou útlocitu v bývalém cyniku a svévolníku. Mé jméno neotálel jste zlehčovati flirtem a nevážností —"

"Za to ale musíte dávati vinu sama sobě, milostivá," namítl vážně. "Ani ten největší lehkomyslník a cynik nedotkne se ženy, která v něm musí probouzeti svým chováním nejhlubší úctu. Vaše jméno nemohlo býti žádnému muži svato. Odpusťte, že jsem si dovolil říci vám to, ale je toho třeba, abyste seznala, že nelze mi chovati k vám zájem hlubší. Zajisté sama poznáte, že jste nejednala jako žena útlocitná a vpravdě milující, jinak nestála byste tu přede mnou. Co nás svedlo, bylo okamžitým opojením bez hloubky a významu, nemyslela jste nikdy na svou ženskou důstojnost, která každou ženu v očích muže vysoko povznáší — a já — přes to, že jsem býval dříve lehkomyslníkem, nemohl bych nikdy opravdu milovati ženu, která nejposvátnější věc člověka — lásku, nedovedla jak se patří hodnotiti. Vidím, že jste v lese sama, milostivá paní — dovolte, abych vás doprovodil k městu —"

Janda věděl, že se příliš odvažuje, nabídnuv paní Hořické svůj průvod, ale jeho kavalírská ohleduplnost vyžadovala, aby tuto nyní krajně rozechvělou ženu neopustil ve chvíli, kdy obdrževši z jeho úst nečekané ponaučení, div nezápasila s mdlobou.

Poskytovala nyní pohled skutečně choré a zlomené ženy a Janda byl by pokládal za zbabělé, opustiti ji ve chvíli, kdy potřebovati mohla jeho opory.

Nabídl jí dokonce rámě, aby se oň

mohla při chůzi na nerovné půdě lesní opříti a ona mlčky dala se jím vésti. Nevěděla vůbec, co se kolem ní děje. Jako pádné rány dopadala na její hlavu slova Jandova, jemuž musela chtěj nechtěj přisvědčiti. Ale omráčilo ji pomyšlení, že je navždy, navždy konec a že ono právo, jež si nad Jaroušem osvojovala, nebylo oprávněné. Slova a snad i sliby, pronesené vůči ženám lehkomyslným a povrchním, se neberou nikdy vážně, právě tak, jako ony samy nemají hlubšího významu pro muže.

"Až vyjdeme z lesa, půjdu domů sama — není třeba, abyste vydával v šanc svou skvěle očištěnou pověst," — pravila trpce.

"Dovedu si ji sám uhájiti, milostivá paní!" podotkl.

Nepromluvili již a Hořická marně hleděla potlačiti své rozechvění, jež v ní probouzela blízkost tohoto muže.

Na pokraji lesa vytáhla ruku z jeho paže a rozhodla, že půjde dále sama.

"Nemohu se vám vnucovati, milostivá paní, a podrobuji se," uklonil se Janda a pozvednuv ruku její k ústům, políbil ji a dodal: "Žijte blaze a můžete-li, promiňte mi, že jsem vám kdy v životě vstoupil do cesty."

Vrátiv se zase do lesa, setkal se za chvíli s Klimeckým.

"Nechtěl jsem prve přerušiti tvé dostaveníčko s Hořickou," prohodil s úsměvem. "Stará známost jest tedy zase obnovena a snad se dočkáme sňatku?"

"Nebylo to dostaveníčko, nýbrž setkání úplně nahodilé."

"Ovšem, k němuž však bylo třeba lesního ticha, klenby nebeské a cvrlikání ptactva," zasmál se škodolibě Bohdan.

"Mysli si co chceš — nevěříš-li!"

Tato klidně pronesená slova provázel Janda smeknutím klobouku, načež odvrátiv se od bývalého přítele, odcházel.

Tento ovšem neměl nic rychlejšího na práci, než aby na pravém místě vyprávěl — co zpozoroval.

Nebylo divu, že Vlasta při zítřejším nahodilém setkání s Jandou byla opět chladnou a zdrženlivou.

Vyšla jako vždy s Eliškou ku zříceninám starého hradu, odkud tak rády rozhlížely se po půvabném romantickém údolí, jímž spěchala Jizera v náručí Labe.

Dívka byla neobyčejně zamlklou a inženýr ovšem postřehl na první pohled její upjatost.

Přes to rozhodl se provázeti dívky, ačkoliv svolení k tomu obdržel pouze od Elišky. Ta dobře tušila, že ředitele Vlasta miluje, třeba se jí doposud ničím nesvěřila. Dnes ovšem Jandovi prospělo, že se nalézal ve společnosti Baudyšově, který záhy zaujal svoji snoubenku tak, že od Vlasty brzo odskočila za jakýmsi botanickým nálezem, jejž Baudyš odhalil.

Oba kolegové různého rodu bavili se výborně a jejich srdečný smích často zahlaholil k zamlklému, opodál jdoucímu párku. Janda pokoušel se různým způsobem Vlastu pobaviti a pozornost její vzbuditi, ale když se mu to nedařilo, zmlkl rovněž. Jeho jasné, rusalčí oči upřely se pátravě se strany v její sličnou pobledlou tvářinku. Zdála se mu dnes neobyčejně smutnou a zaraženou. Co se asi stalo, že jest k němu tak upjatá?

Jandy zmocnil se velký neklid. Snad slyšela o něm něco nepříjemného? Možné by to bylo, vždyť jeho dřívější život neposkytoval žádné záruky stálosti a spolehlivosti.

Ale nyní? Což má neustále pykati za to, že dříve tak nerozumně a lehkomyslně ubíjel své lepší já?

Mladý ředitel hluboko oddychl a pohlédl Vlastě do očí.

"Co schází dnes mé paní? Což skutečně nikdy neuvěří, nikdy nevyslyší toužícího Záviše?"

Vlasta sevřela ruku v pěst' a přemohla dojem jeho tichých prosebných slov. Pohlédla mu do očí dlouze a pátravě a neodpověděla. Na to rozběhla se za Eliškou a zavěsivši se v její rámě, hovořila více s ní a s Baudyšem, než s Jandou, jenž za

ní pospíšil. Neušel jí ovšem prosebný, tázavý jeho pohled a nemohla vyhnouti se, aby po malém odskoku Eliščině za nějakým novým divem přírody, mladému řediteli, který poznovu s nekonečnou něžností a s tichou vroucností pronesl významné: "Má paní."

Dívka se hluboce zarděla a zmocnila se jí velká úzkost, ze všeho jeho počínání, přes všechnu vroucnost a zdánlivou procítěnost, mohlo by přece jen býti dobře hranou komedii.

Nuceně smála se později při návratu domů vtipům veselého učitele i své šťastné přítelkyně a rozhodla se ke skutku, který již dlouho v mysli její dozrával.

Doma ve svém tichém pokojíku usedla do lenošky a oddala se snění. Stále a stále slyšela jeho tichý, prosebný hlas — pronášející Závišův povzdech, tak velice obsažný a významný: "Má paní!" a stále viděla jeho rusalčí, záhadné oči, jeho neodolatelně krásnou, mužnou tvář, prozrazující mocné pohnutí. Bylo by možno, aby její velká důvěra a neoblomná, vroucí láska přinesly jí zklamání — bylo by možné, aby výraz jeho otevřeného oka a mužné tváře takto šálil? Nikoli, není to možné a ona musí se přesvědčiti o tom, musí se rozhodnouti k činu, aby se skončila tato nejistota. Vzpřímila se a odhodlána sedla k psacímu stolu.

IX.

Druhého dne, když se ředitel Janda vrátil z továrny, nalezl v poštovní schráce, připevněné na dveřích svého bytu, mezi jiným obsahem též i dopis s místním razítkem a psaný ženskou rukou.

Z počátku ho napadlo, že snad paní Hořická znovu se pokouší o získání jeho srdce, ale vzpomněl hned, že sličná vdova odjela, jak doslechl, kamsi do lázní.

Jeho známí vypravovali si snad zúmyslně v jeho přítomnosti, že odjela léčiti své, nešťastnou láskou otřesené zdraví. Při tom padlo několik významných pohledů na vážnou Jandovu tvář, jenž však lhostejnou poznámkou dal na jevo, že nechce o té věci mluviti, a tím méně vtipkovati, jak by byl zajisté učinil Janda dřívější. Pánové shledávali nyní mladého ředitele poněkud fádním — a nemohli zapomenouti na bývalého veselého lehkomyslného druha, který často bavíval celou společnost. Proto bývala mu ráda odpuštěna mnohá pošetilost a rozmarný kousek, neboť ta veselost a rozmarnost slušely jeho neodolatelné mužné kráse a zpravidla při srdečnosti jeho povahy nikomu neublížily.

Za to nyní jeho vážnost nedopustila, aby se v jeho přítomnosti žertovalo na úkor druhých a srdečnému vtipu a žertu zasmál se také rád, nebyl škarohlídem, ale vtipy hrubšího zrna s dvojím významem slov, v nichž si muži všech stavů tolik libují, odsuzoval, maje pro ně zasloužené opovržení. Na mladší muže, kteří byli okouzleni jeho distinguovaným zjevem a srdečností, působil tento jeho příklad velmi blahodárně a mnoho měl v ohledu tom zásluh, o nichž ani sám nevěděl.

* * *

Janda obracel v rukou zmíněný dopis, kroutil zamyšleně hlavou, ale když konečně, rozříznuv obálku, nahlédl do listu, trhl sebou v nesmírném úžasu a krev vehnala se mu do tváře.

Ona — Vlasta — Vlasta mu psala.

"Pane řediteli,
snad si zadávám příliš, odhodlávajíc se k tomuto dopisu, ale cítím, že jest to nevyhnutelné. Vycítila jsem, že se blížíte ke mně s určitými úmysly, že se chcete ucházeti o mne. A já — já nemám sil zadržeti Vás při tomto kroku, ježto Vás sama miluji. Ano, divte se, že se Vám vyznávám a odvažuji se tak učiniti dříve, dokud nemám jistoty, že se ohledně Va-

šich citů k sobě nemýlím. Ale já Vaše vyznání slyšet nechci, dokud nebude jasno mezi námi. Jsem tak zvanou bohatou partií a vím, že bohatá ženitba svedla již mnohé muže na scestí, že zapomněli na svou poctivost a předstírali city, o nichž srdce jejich nevědělo.

Nesmírná úzkost a bázeň, že byste snad i Vy mohl jednat podobně, pohání mne k vyznání neženskému, za to veskrze poctivému.

Nemohu mlčky přihlížeti, jak se snažíte získati mé přízně. Nesmírná, žhavá úzkost pobízí mne, abych se před Vámi pokořila v prach vyznáním své lásky, abych zabránila neštěstí Vašemu i svému. Nikoliv Vy, Vy, jehož miluje mé srdce s posvátnou úctou, Vy nesmíte se zapomenouti tak, abyste předstíral lásku — kterou necítíte. Mne samu snižovalo by nesmírně, kdybych musila doznati — že muž, jehož miluji, jest schopen nízké — podlé vypočítavosti.

Pro tuto svou bezmeznou náklonnost k Vám, jež srdce mé zaujala od oné chvíle, kdy jsem Vás poprvé spatřila, prosím Vás vroucně a zoufale, nepředstírejte mi city, o nichž srdce Vaše neví. Potřebujete-li skutečně mé peníze jako půjčku ode mne, podám Vám svou ruku, aniž byste se nutiti musil k lásce, jíž necítíte. Chci jen, abyste se choval ke mně poctivě, nesnižoval se ke lži a ponechal mi jasný ideál — jejž jsem si o Vás v dívčí blouznivosti utvořila, jakož i vědomí, že jsem své srdce nevěnovala muži nehodnému. Je-li Vám třeba našeho spojení, můžeme žíti podle sebe jako dva upřímní druhové. Předpokládám ovšem, což Vám zajisté už Váš jemnocit napoví, že toto mé přiznání zachováte jako hluboké tajemství jen pro sebe, a že mně nikdy nezahanbíte tolik, abyste o ně slůvkem zavadil.

Pochopíte snad, že jen velké rozrušení přinutilo mne k napsání dopisu a že potřebuji několik dní úplného klidu — abych nabyla zase svou rovnováhu. Po tu dobu, prosím, nevyhledávejte mne. Pak ale, doufám, že přijdete a jako poctivý a ušlechtilý muž budete jednati tak — abyste nejen v očích mých, ale i před sebou zůstal mužem vší úcty hodným, abych Vás i v budoucnu ctíti a Vás vážiti si mohla a nemusila se rdíti sama před sebou.

Na mou lásku k Vám neberte, prosím, ohledu, jen o to Vás prosím, ušetřte mě zklamání, že jsem své přiznání učinila muži nehodnému. Nezapomeňte se, zůstaňte hrdým a poctivým.

Prozatím neopomeňte mi poslati písemné potvrzení, že jste dopis můj přijal a pak rozvažte, prosím, v klidu a důkladně, co jest Vám činiti. Až překonám trapný pocit studu nad svým neobyčejným krokem, který jsem učinila jen proto, abych Vás na pravou cestu uvedla, jak mi to mé srdce velelo, oznámím Vám, kdy Vás budu moci opět spatřiti. Nesnižte se ke lži a k nedůstojnému, nepravdivému předstírání citů, jež necítíte! O to Vás poznovu žádá

Vlasta Šulcová."

Jandova ruka sklesla s dopisem dolů a jeho očí zahleděly se na okamžik před sebe. Pak splynul mu se rtů hluboký povzdech; pozvedl opět dopis a přitiskl jej něžně k vlhkým očím a horoucím rtům.

Jaká nesmírná, velká láska to musila býti, jež přinutila hrdou Vlastu k tomuto vyznání. A láska ta patřila jemu, jemu! Bylo to skutečně možno?

"Ty drahá, drahá Vlasto!" šeptaly rty hluboce pohnutého muže. "Ty, ty, má paní, musila jsi teprve v neskonalé čistotě a důstojnosti přijíti a přesvědčiti nevěřícího Tomáše, že jest ještě na světě čistá, pravá a věrná láska ženy, která muže povznáší a lepším činí. Jak ti děkuji, má hrdá, zbožňovaná Vlasto! Mně, právě mně, který skoro sám sebe

ztratil, věnuješ svou velkou, čistou lásku; jak mne tím oblažuješ! A já jak snadno mohl jsem promarniti toto své nesmírné, nynější štěstí. Svoje i tvoje, ty milovaná drahá duše má. Nikdy byl bych netušil, co pro mne jsi, nebýt Klimeckého. A proto, Bohdane, nehněvám se na tebe, na tvé obojetné, lstivé jednání, ono mi ukázalo cestu ke štěstí, k velkému, nesmírnému štěstí, po němž ty marně jsi toužil. Vlasta, drahá, nedostižná Vlasta jest má — má!"

Všecek rozrušen, pobíhal Janda po svém bytě, oči mu plály, a srdce bilo velkou, netušenou radostí, nesmírným, jásavým štěstím.

Otevřeným oknem hlaholil sem ze zahrady veselý zpěv ptačí, a závodil v jásotu se srdcem šťastného muže.

Když se mladý ředitel poněkud uklidnil, usedl k psacímu stolu a napsal Vlastě krátkou odpověď. Pak sám spěchal do samoty lesní, aby uprostřed velebné přírody snil o svém budoucím štěstí. Když se pak k večeru domů vracel, stanul opět na pokraji lesa, jako na počátku našeho vyprávění. Nádherné tehdejší panorama, jemuž se zářící jeho zrak obdivoval, a které v něm probouzelo horoucí lásku k domovu a české vlasti, se nyní opět opakovalo. Vše bylo takové, jako tehdy. Říp a obrysy Středohoří ztrácely se v mlžinách nastávajícího soumraku a jen Bezděz, k němuž dnes zapadající slunce mělo o něco blíže, než tehdy uprostřed jara, trčel do nebes, ozářen rudou záplavou.

Tehdy a dnes! Tehdy slova Bohdanova poprvé pohnula srdcem jeho k živějšímu zájmu pro krásnou, hrdou dívku, a dnes, dnes jest již jeho — jeho Vlastou! Jaký to šťastný, požehnaný rozdíl mezi tehdejškem a dneškem! Tehdy on sám rozháraný, nespokojený, neklidný lehkomyslník, s těkavou, jen za požitkem se honící myslí — a dnes vážný, zralý, rozumný, šťastný muž. A div ten láska způsobila. Láska, mocná, vznešená bohyně, na jejíž pokyn usmívavé štěstí rozdává své nejkrásnější, nejcennější poklady.

S obnaženou hlavou, jako tehdy, stál Janda v mocném pohnutí, sleduje nádherný západ slunce, a pak kráčel zvolna k městu. Zde přidal se k němu Baudyš, maje proň důvěrné sdělení.

"Jsem rozhodně toho mínění, že máme válku na obzoru. Kdo umí čísti mezi řádky, vyčetl již z dnešních novin mnoho..."

"Nevím, nečetl jsem dosud žádných," odtušil Janda.

"Balkán, ten Balkán, nedá diplomatům spáti! Kdyby k něčemu došlo, byla by to hrozné, dalekosáhlé!"

"Léta na počátku století bývají obyčejně bouřlivá. Nu, za nynějších okolností máme aspoň tu výhodu, že by byly lítice válečné brzo zažehnány."

"Myslíte, pane řediteli? Nu, možná, válčení na léta by to rozhodně nebylo. Při moderních vymoženostech musila by býti země do roka na ruby obrácena."

Pánové bavili se o výzkumech moderní techniky ve vzduchu, na moři i zemi, nemajíce ovšem tušení o tom, že skutečně hrozná, nejen měsíce, ale dlouhá léta trvající válka chystá se zapuditi posvátný, dlouho trvající mír.

X.

Po odeslání dopisu Jandovi, zmocnil se Vlasty velký nepokoj; neměla nikde stání a nevěděla, kam s neklidem svým utéci. Prvého dne, dokud byla jistou, že Janda ještě dopis nemá, odhodlala se navštíviti Elišku, ale i odtud se vrátila brzo znepokojená ještě víc. Zdálo se jí, že každý čte na její tváři, co učinila, jak velice se ve své nekonečné lásce k Jandovi prohřešila na své dívčí důstojnosti.

S rozechvěním otvírala následujícího dne jeho dopis. Co píše — jak píše? Byl jenom kratičký, ale obsažný.

"Drahá, milovaná Vlasto!

Děkuji Vám z nejhlubší duše za Váš velkomyslný dopis. Jsem nesmírně blažen a na kolenou líbám Vaši drahou ručku za tolikerou nezměrnou šlechetnost. S horoucí touhou očekávám, kdy mě 'má paní' k sobě zavolá.

S nejpokornější úctou a hlubokou odevzdaností Váš věrný

Jarouš Janda."

Klid jí dopis ten nevrátil, ale ulehčil velmi nesmírnému napětí mysle a přesvědčil ji, že jednala dobře. Ne, nemýlila se, neponížila se pro nehodného. On byl hoden její lásky. Věděla to, byla o tom přesvědčena, jen červ pochybnosti, Klimeckým nasazený, mohl v ní vírou tou poněkud otřásti. Ó, jak by ho byla ráda ihned zavolala, ale opět bránila jí v tom dívčí plachost a stud před prvním setkáním. Až toto bude za ní, pak bude šťastná, spokojená. Co by tomu matka řekla, kdyby věděla o dopisu, jejž Jandovi psala? A jak asi uvítá její spojení s ním, dobře vědouc, že se o ni ředitel uchází jen pro peníze? Bude to hrozně trapné, ale ona bojuje svůj boj a bude jí přece volněji u vědomí, že netřeba jí báti se více, že ji chce Janda předstíráním lásky klamati. Žila jako ve snách, prožívajíc posvátný svatvečer před velkou oblažující slavností neděle.

V sobotu navštívil Klimecký po dlouhé době opět ředitele Jandu. Chystal se již dlouho k této návštěvě, odhodlán promluviti s Jandou přímo o Vlastě. Nenáviděl v šílené žárlivosti tohoto neodolatelného krasavce a byl také přesvědčen, že Vlastu jen do neštěstí uvrhne. Provdá-li se zaň, nebude s ním šťastna, neboť on se zajisté zase brzo vrátí ke svým bývalým nectnostem. Proto bylo třeba, aby tomu dle možnosti zabránil.

Nalezl již nějakou záminku k návštěvě Jandy a ten uvítal bývalého svého přítele, se kterým zvlášť v době obapolného narukování a služby vojenské u téhož pluku, navázal styky co nejdůvěrnější, maje naplněno srdce štěstím s opravdovou srdečností.

Ale sotva se přátelé rozhovořili, přišel k Jandovi krejčí s rozešitým oblekem, aby jej na svém zákazníku vyzkoušel a ředitel odebral se s ním do vedlejšího pokoje.

Klimecký rozhlédnuv se pátravě kolem sebe, zpozoroval koženou tobolku, ležící na psacím stole podle mapy. Vedle ní ležela tužka v pouzdře, zápisník a peněženka, kteréžto věci asi vytáhl Janda právě před příchodem Bohdanovým, když chtěl si obléci jiný kabát a odložil je s onou tobolkou na psací stůl.

Klimecký rychle přistoupil ke stolu, jako by si prohlédnouti chtěl obrázky z Anglie, na vedlejším stojanu rozestavené, ale rozevřel rychle tobolku a nahléd do ní.

Hledal tu nějaký důkaz, kterým byl by chtěl inženýra Jandu usvědčiti z nečestného úmyslu a nalezl tu dopis od Vlasty, jejž bleskurychle přečetl. Chvěl se při něžných, pokorných a laskavých slovech milované dívky bolem, krutou žárlivostí a nenávistí, a jásal spolu, že mu podána jimi možnost podkopati vzrůstající Vlastinu důvěru k Jaroušovi nadobro. Více prohlížeti nemusil. Rychle vsunul zase papíry do tobolky, a když se Janda vrátil, nalezl ho zdánlivě klidného, an si prohlížel nový sešit "Českého Světa".

Jaroslav zamířil k psacímu stolku — vrhnuv naň již ode dveří pátravý pohled a zastrkal odložené věci rychle do kapes svého kabátu.

Po krátkém hovoru, týkajícím se mraků, objevivších se na doposud modrém politickém nebi, pravil Klimecký:

"Co bys tomu řekl, kdyby z toho skutečně byla válka a my musili narukovati?"

"Bůh nás toho uchovej, ale kdyby tak k tomu došlo, snad by to dlouho netrvalo. Šlo by se asi hned do pole — a tu by asi žádný z nás nešel rád — a já zvlášť nyní ne —"

"Máš snad právě nějaký plán v mysli?" vyzvídal Bohdan.

"Ano — ten nejvážnější v životě — ženitbu!" usmál se Janda šťastně.

"Aj, aj — ženitbu — ty?"

"Což pak nejsem už dosti zralý k manželství? Ostatně vzpomeň, že jsi mne sám ženiti chtěl již po mém návratu z Anglie —"

"Ano — ale Hořická — —"

"Nejedná se tu o ni!" vpadl mu Janda do řeči se zářícíma očima, "ale o slečnu Vlastu Šulcovu."

"Vlastu Šulcovu?"

Klimecký vyskočil a oči jeho se zlobně zajiskřily.

"To bych si vyprosil. O tu se ucházím já — to snad již víš!"

"Utiš se, Bohdane, myslím, že v té otázce hlavně rozhoduje sama slečna. Pokud vím, ucházel jsi se o její přízeň po celá tři léta mého vyhnanství a věř, že jsem se vracel s pevnou jistotou, že tě naleznu ženatého. Přiznávám se ti, že slečnu Vlastu miluji od onoho okamžiku, kdy jsi mne sám na ni upozornil — ona byla příčinou převratu, jenž se se mnou stal; lásce své k ní vroucí a hluboké děkuji, že jsem se vzpamatoval v čas. Nalezna ji nezadanou při svém návratu, umínil jsem si, že se pokusím o získání její ruky."

"Avšak i já tuto naději chovám a nevzdám se jí nikdy," vyhrkl podrážděn Klimecký. "Miluji Vlastu a nechci žádnou jinou a oženiti se přece musím. Tobě na tom nezáleží. Vím dobře, že hledáš jen bohatství. A takových nevěst nalezneš v okolí nadbytek."

"Tvá domněnka je příliš urážlivá, ale snad jsi k ní oprávněn mým dřívějším životem. Dnes ti mohu říci, že nikdy bych se za bohatství nezaprodal. Jsem sám dosti bohat tak, že okolnosti hmotné u mne rozhodovat nemohou."

"Ha — ha! Ty, že jsi bohat? Rád bych věděl —"

"Zdá se to nepochopitelné, ale je tomu tak, nechtěl jsem doposud hovořiti o tom, ale tvá urážlivá domněnka mne k tomu přinutila. Chceš-li se přesvědčiti o pravdě mých slov, promluv s panem Semerádem, s mým přivolením poví ti, je-li Jandovi třeba, aby v dobré partii hledal bohatství. Avšak buď jist, že by slečna Šulcová stala se moji chotí i přes to, kdybych byl tak chudým, jakým jsem v očích celé naší společnosti a tudíž i v jejích. Neboť ona mne miluje, Bohdane, a jako mne nepřinutí žádná moc světa, abych se své milované dívky vzdal, tak ani ona neustoupí nikdy ode mne!"

Klimecký povstal, jeho bledá tvář se prodloužila.

"Nejásej předčasně. Tvá věc není ještě tak jistou. Nejste doposud zasnoubeni. A já se do poslední chvíle nevzdám!"

"Je mi líto, Bohdane, že neuznáváš práva a moc lásky. Ta se přece vynutiti nedá!"

"Nedá — ale spokojím se s vděčností, již si získám, zachrániv ji před tebou. Ona je pro tebe příliš dobrou, ty nejsi hoden její lásky a ona to také sama pozná a uzná!"

Janda vyslechl s klidem tato urážlivá slova podrážděného přítele. Jeho tváří kmitl se paprsek jasu a měkký úsměv pohrál mu rty.

"Ba — nejsem jí hoden — to vím sám příliš dobře, Bohdane, ale mám ten nejpoctivější úmysl učiniti ji šťastnou, jak mi k tomu síly stačí. Minulost náleží minulosti, i ty Bohdane, máš dosti věcí za sebou, které tě nepovznáší. Bouřlivé kypění mládí! Něčeho špatného nedopustil jsem se nikdy. Ostatně mysli si o mně co chceš, mně postačí, že ona mi důvěřuje, že mne ona miluje —"

* * *

V neděli dopoledne 26. července 1914 navštívila Eliška Zumrová přítelkyni Vlastu, čekajíc ji marně po tři dny u sebe k obvyklé denní procházce.

Vlasta přivítala přítelkyni srdečně, skrývajíc mistrně své rozechvění. Chtěla právě napsati Jandovi lístek.

"Víš-li, že je válka na obzoru? Ach, Vlasto, mám hrozný strach, můj František musil by též. A pan Janda asi rovněž."

Vlasta neodpověděla.

Její hluboké, tmavé oči nehledně zatěkaly a lehký povzdech uklouzl jí ze rtů. —

"Ty, ty — nic se tě nedotkne. Ovšem, neměla bys koho obětovati, leč snad svého ctitele pana ředitele. Ale to není snoubenec a ty jej ostatně nemáš ani ráda, jako já mého dobrého Frantu!"

"Bylo by to neštěstí všeobecné!"

Vlasta upřela zrak do dálky. Byla by se ráda Elišce svěřila, ale cosi mocného jí v tom bránilo, že se nemohla k tomu odhodlati. Ještě se mladá učitelka navzdálila, když přišla služka ohlásiti Vlastě, že právě uvedla do salonu pana továrníka Klimeckého, jenž si přeje se slečnou promluviti.

"Nechtěla bys, Eliško, do salonu se mnou?"

"Nikoli — spěchám domů, k Frantimu, a pak — kdo ví, co sem Klimeckého přivádí."

Dívky se rozloučily a Vlasta nerada šla učiniti zadost společenské povinnosti.

XI.

Klimecký pohlížel té milované bytosti vstříc s vášní sotva utajenou, její půvabný zjev povzbuzoval jen nezkrotnou jeho touhu po ní.

Uvítala ho s obřadnou reservou, tázajíc se po účelu jeho návštěvy.

"Slečno Vlasto, blíží se hrozné události, válka je prý na obzoru — a my vojáci máme se na co těšiti. Snad již za nějakou čtvrthodinku nebylo by času ke klidnějšímu hovoru a já toho mám tolik na srdci, co bych vám, slečno Vlasto, rád pověděl. Nemusím opakovati, co dávno již víte, ale chci s vaším laskavým svolením přesvědčiti vás, že city moje k vám se nezměnily, že jste stále ještě cílem mého života, že nemám vřelejší touhy, než-li míti právo — býti vaší oporou, chrániti vás. Kdyby bylo třeba, což jest již jako jisté, odejíti, rád bych měl jasno mezi námi, slečno Vlasto! Již jednou jsem vás upozornil, abyste nevěřila řediteli Jandovi, ale vy jste dle všeho nedbala mého přátelského upozornění, jež směřovalo jen k vašemu blahu. Poznávám, že neustal rozprostírati své sítě kolem vás v touze, aby ulovil zlatou rybku. Ne — ne — prosím, dovolte mi domluviti! Vím, slečno Vlasto, že ho milujete a že jste se mu sama za ženu nabídla — vím — a přicházím poznovu varovati vás —"

Klimecký nedomluvil..

Vlasta smrtelně bledá vztáhla k němu obě ruce, jako na obranu a tlumený výkřik vydral se jí z prsou.

Sní — či bdí?

Co to mluví tento hrozný člověk?

Jest možno, aby on, její skvělý ideál, její milovaný Jarouš, mohl jednati tak bídně a podle?

"Pane Klimecký, co si mám myšliti?" tázala se, přemáhajíc žal.

Klimecký okamžik váhal, přemýšleje, jakým nejpádnějším způsobem vyhodil by Jandu ze sedla.

"Vím vše — psala jste mu!" pravil s důrazem, neotáleje usvědčiti přítele, že mu sám se smíchem všechno vyprávěl a její dopis mu ukázal, když on nemohl uvěřiti.

O Vlastu pokoušely se mdloby. Nemohla déle pochybovati o pravdě slov Klimeckého, musela mu uvěřiti a zničiti svou víru v ušlechtilost Jandovu. Nikdo jiný nemohl mladému továrníkovi říci, co věděl toliko Janda a ona. A že chtěl podati důkaz svého tvrzení, bylo novým usvědčením, jež z něho ztrhalo všechnu svatozář, kterou ho láska opředla. Pohlížela okamžik před sebe jako duchem nepřítomná a divokým žalem div jí srdce nepuklo. Nebyla by nikdy, nikdy pokládala Jandu za schopna tak nízkého jednání, tak podlého skutku. Měkký jeho hlas, šeptající vroucně slova: "má paní!" zavadil jí o sluch a krásné, hluboké city a horoucí úctu a lásku, tlumočící oči zjevily se jí před duševním zrakem.

Jaká hrůza, jaká hrůza, to vše byl klam, podlý nízký klam! Vlasta div nevykřikla zoufalým žalem. Nemohla ovšem tušiti, že podlost byla na straně Klimeckého, ježto si nedovedla představiti, že by stávala jiná možnost zvěděti její tajemství, než jakou on uváděl. Rázem byla v ní všecka důvěra v Jandu zničena, a srdce její, které ho tak nesmírně milovalo, zakoušelo při tom zoufalá muka. Pozvedla mdle ruku k čelu, jakoby se probouzela z mrákot. Strašný stud před Klimeckým div ji nezadusil. On ví o jejím neženském skutku, jenž ji tak nesmírně snižoval, jímž zašlapala svou dívčí důstojnost a jejž ji diktovala její velká láska k onomu nehodnému muži, jenž přes její varování, přes její oběť přece sám sebe ztratil. Tiché zasténání vydralo se Vlastě z úst a postava její se nejistě zapotácela.

Klimecký přiskočil a jakoby ji podpořiti chtěl, rozpřáhl náruč:

"Vlasto, drahá Vlasto, dovolte mi, — abych Vás pomstíti mohl. Přijměte mou oddanou lásku, již jsem vám už několikráte nabídl, staňte se mou nevěstou a já vás zachráním před každým drzým snižováním. Slibuji vám, že nebudu a nechci onomu naříčení věřiti, vždyť víte, že vidím ve vás svou světici, Vlasto!"

Na okamžik přitiskl Klimecký dívku k sobě, ale již se skláněl, aby ji políbil, ale ona, nabyvši tímto odporným sblížením sebevědomí, vymanila se mu z náruče a vzpřímila se.

"Ne, ne, odejděte, nechte mne samu!" vyrazila chvějícím se hlasem.

Mladý muž pohlížel na ni planoucím zrakem a vší mocí potlačil své vášnivé rozechvění.

"Vlasto, smilujte se, prosím vás, buďte mojí, nikdo vás nemůže více milovati, než já. — Sešílím snad, oslyšíte-li mne nyní!"

Vlasta pohlédla s námahou do jeho smrtelně bledé, rozčilením stažené tváře a trpký, neskonale bolestný úsměv pohrál jí rtoma.

"Nikoliv, nemožno, pane Klimecký, nemiluji vás, a nevdám se bez lásky, toť mé skálopevné rozhodnutí. A konečně, kdybych i přijala vaši nabídku, nemohl byste ani pak ničeho proti panu Jandovi podniknouti, jelikož mluvil pravdu. Aniž by se mne otázal, zda-li jej miluji, vyznala jsem mu svou lásku — ano, já sama nabídla jsem se mu za choť v tom případě, kdyby mé peníze potřeboval. Mé srdce náleží mu celé — nelze mi jednati proti jeho vůli. Věčně, věčně budu milovati jen jeho, a jelikož po vašem odhalení naše další sblížení jest nemožné, zůstanu navždy svobodnou — pane Klimecký!"

"Ó, Vlasto, není možno, abyste ho dále milovala, přičiním se všemožně, abych vám láskou nahradil toto utrpení, byste zapomněla na onoho muže, jenž není hoden, abyste mu pohled věnovala."

"Mýlíte se, pane Klimecký!" zvolala trpce Vlasta a v hlase chvěl se nesmírný žal. "Proč nebyl by on za to, že jsem svým bláhovým jednáním vzbudila jeho posměch, hoden mně, kteráž jsem mu sama ruku a srdce nabídla?"

"Vlasto!"

"Nechte mne domluviti. Řekla jsem vám již, že se více neprovdám a třeba, že uznávám, že jsme on a já sebe hodni, nestanu se nikdy jeho choti. A nyní, prosím, opusťte mne, musila bych se studem propadnouti, kdybyste ještě otálel."

Při tom ukázala velitelsky na dveře a Klimecký uznal, že mu nelze déle setrvati. Prohrál na celé čáře, prohrál svou ďábelskou hru, ku které svedla ho nesmírná láska k této ženě. Mezi jím a Vlastou jest již vše skončeno. Bylo-li něco, co ho uklidňovalo, bylo to vědomí, že Vlasta je na vždy ztracena také pro Jandu. Počítal správně, než se k tomu kroku odvážil, že hrdost Vlastina nedovolí Jandovi, aby se ospravedlnil. Ne, toho se báti nemusil. Vlasta nesejde se již s Jandou nikdy.

Vlasta odplížila se po odchodu Klimeckého do svého pokoje a zde, sklesnuvši na kolena, sklonila hlavu

k zemi, a zaplakala zoufale. Viděla před sebou Jandu, jeho krásnou, klasicky pravidelnou tvář se záhadným rusalčím zrakem a jeho skvostnou, bohatýrskou postavu. A tvář ta se stáhla k posměchu a zrádné, rusalčí oči volaly na oklamanou:

"Což mohlas být tak bláhovou, tak zpozdilou, a uvěřit nám — nám —?"

Vlasta srdcelomně vykřikla a padla do mdlob, ze kterých procitla na svém loži. Rozčilení a napjetí posledních dnů a — zvlášť strašlivé zklamání poslední chvíle, zlomilo úplně její síly.

Ležela na lůžku, netušíc, jaký hrozný shon a děs zavládl venku, při prohlášení bezodkladného zbrojení.

Nevěděla ani, že následujícího dne přišel se ředitel Janda do vilky dam Šulcových rozloučiti v naději — že Vlastu spatří, že s ní promluví, že ji ujistí o své vroucí lásce, že se s ní zasnoubí před odjezdem k pluku, jenž měl svou posádku v Praze.

Všecek zděšen přijal zprávu o nemoci milované dívky. Paní Šulcová mu sice sdělila, že nemoc její není nebezpečná, že za několik dní zase bude zdráva, ale třebaže tato zpráva zmírnila jeho obavy o ni, přece jej zbavila úplně naděje, že ji před svým odjezdem do války uvidí, že ji bude moci k sobě přivinouti, do modrých, hlubokých očí jí pohlédnouti, a hrdou, sličnou její tvář zulíbati, ujistiti ji svou láskou, která neplatí jejímu bohatství, jelikož on sám má tolik, co lidé bohatstvím zvou a ochotně by a rád všecko to jmění obětoval, kdyby jimi hrdé, drahé její srdce vykoupiti měl.

A nyní, nyní ji už ani neuvidí! Zapláče-li Vlasta pro něho? Při této myšlence zmocnila se Jandy jakási slavnostní zbožnost. Bylo mu, jako by pokleknouti měl a z hloubi duše poprositi Boha, aby ony slzy lásky přinesly jim oběma požehnání.

Když Vlastina matka sdělovala Jandovi, že jest dcera churava a že návštěv přijímati nemůže, bylo jeho zděšení tak patrné, že to až vzbudilo pozornost paní radové.

Vlasta mu slíbila, že jej k sobě zavolá, až bude míti sil pohlédnouti mu do očí, ale on nyní nemohl čekati, až ho zavolá, nemohl odejíti — snad navždy odejíti, aniž by ji spatřil. A možná, že ona snad ani neví, že on musí odjeti hned zítra za povinností vojenskou, neboť v takové vážné chvíli neposlouchala by svoji plachost a dovolila mu, aby se s ní rozloučil.

"Ví slečna, že většina jí známých pánů musí odejíti z B. a přihlásiti se k branné službě?"

Nemohl říci, že myslí v prvé řadě mezi těmi pány sebe, ale paní radová to ze slov jeho vytušila. Jeho prosebný pohled a patrná úzkost jí prozradila, že mu velmi záleží na tom, aby Vlastu ještě spatřil. Pozorujíc s větším zájmem jeho sličný zjev, řekla si v duchu, že se velmi změnil k svému prospěchu a myšlenka, že odchází do nebezpečí válečného ovzduší, naladila ji pro něho smířlivěji. Slíbila mu dosti ochotně vyříditi Vlastě jeho velkou úctu projevující vzkaz.

Se skloněnou hlavou a mocně rozrušen ubíral se domů, aby se připravil na cestu, když jej z hlubokého, chmurného zamyšlení vyrušil známý hlas Elišky Zumrové. Učitelka podávala mladému muži ruku a přála mu šťastný a brzký návrat. Oči její byly do červena uplakány, a veselá tvář neobyčejně vážná.

Janda si vzpomněl, že i její snoubenec musí narukovat a vyslovil jí srdečnou účast. Tato přítelka Vlastina zdála se mu býti poslem s nebe a sotva že učinil zadost společenským ohledům, tázal se, ví-li o tom, že slečna Vlasta se roznemohla.

"Snad je jí už lépe? Přicházíte odtamtud?"

"Ano, ale slečny jsem nespatřil!"

V těchto slovech tajil se smutek tak velký, že naň Eliška pohlédla s upřímnou účastí.

"Vyřídím jí srdečné pozdravy od vás, a povím jí, jak vás to rmoutilo, že jste se s ní nemohl rozloučiti," nabídla se srdečně.

"Chtěla byste? Ach, jak vám děkuji!" zvolal všecek oživen. "Neurazíte se, slečno, poprosím-li vás, abyste tu okamžik posečkala a donesla jí pak můj pozdrav?"

Eliška zakroutila horlivě hlavou a Janda zaběhl do květinářského obchodu, kdež požádal prodavačku o kytici rudých růží a načrtl na navštívenku horoucí slova:

"Má Vlasto! Spěchal jsem k vám — abych ve zbožné úctě poklekl před svou zbožňovanou paní. Náhlý odchod v neznámou — pohnutou budoucnost omluví snad tuto mou smělost a Vy, Vy, drahá, milovaná Vlasto, pošlete mu snad na rozloučenou ještě několik slov a nenecháte odejíti mne bez slůvka útěchy a lásky. Celým svým srdcem touží po tom Váš oddaný a věrný Jarouš Janda."

* * *

Vlasta přijala lístek a růže s obličejem úplně lhostejným a požádala Elišku, aby tyto vložila do vásy. Lístek odložila nečtený. Beztoho, co na něm napsal, je samá nízká, podlá lež.

"Vlasto! Což ho opravdu ani trochu nemiluješ?" zvolala Eliška, s podivem pozorujíc lhostejné přítelčino chování.

Tato mávla odmítavě rukou.

"Kdyby byla viděla jeho rozechvění, aspoň by ti ho bylo líto, Vlasto, a poslala bys mu na rozloučenou malý třeba vzkaz. Můj Franti by to obstaral!"

"Není třeba, Eliško. Ty bláhová, nemáš ještě ani potuchy, jak se hrají komedie, vid'?" pravila Vlasta se zoufalou chladností a srdce sevřelo se jí divokým žalem.

XII.

V prvé době krutého zápolení na východní frontě byly v bojujících utlumeny všecky zájmy osobní. Byli hnáni do předu a sami jsouce ovládáni vytrvalou nadějí, že válka každým okamžikem skončiti musí, překonávali různé velké útrapy snadněji, v touze po zachování života, v důvěře v brzké skončení těchto běd.

Učitel Baudyš byl náhodou u téhož pluku desátníkem, u něhož sloužil jako poručík ředitel Janda. Klimecký za to byl přeložen v poslední době k jinému pluku, který však ve frontě sousedil s Jandovým.

Nemaje tušení o zradě Klimeckého — scházíval se Janda s bývalým přítelem, ale většinou, když mu to okolnosti dovolovaly, trávil čas samoten aneb vyhledal Baudyše, jenž od své snoubenky časté zprávy dostával. Eliška psala o Vlastě, že se obětavě věnuje službě samaritánské, že ošetřuje s velkou vytrvalostí raněné vojáky, jichž doprava stále stoupá. Byla sice vždy velmi vážná, ale dovedla se také od srdce zasmáti, avšak nyní, od oné nešťastné války, kdy světový požár vznícen na několika stranách, zdá se Elišce, jakoby byla Vlasta pozbyla všechen svůj vnitřní klid a mír. Neusměje se nikdy a nerozhovoří ani v důvěrných chvílích. Eliška soudila, že skrývá ve svém srdci velký, nevyléčitelný zármutek a žal.

Baudyš svěřoval Jandovi všecky zprávy, neboť bylo mu téměř líto tohoto statného muže, jenž s takovou tklivou závistí sledoval vždy rozdávání došlé pošty, a pozoroval radostné tváře svých hochů, s jakými přijímali zprávy z domova, a od svých milenek. On neobdržel nikdy ničeho, toliko jedenkráte došel lístek od jeho šéfa, pana Semeráda, kterým se tento omlouval, že mu pro neustálou churavost ani psáti nemůže a žádal svého ředitele, aby přes to nezapomínal podávati mu zprávy o sobě.

Vždy, kdykoliv Baudyš Jandovi onu část dopisu, která se zabývala Vlastou, přečetl, zahleděl se Janda do dálky a rtům uklouzl povzdech chvějící se touhy: "Vlasto!"

Proč byla smutná? Strachovala se snad tajně o něho? Proč mu pak tedy ani slůvkem neprojevila, že naň vzpomíná? Proč, proč jej tak trý-

zní, když mu sama dříve sdělila, že ho miluje? Proč nechala jeho všecka přání nevyslyšena, proč neopětovala aspoň pozdrav po učitelce Zumrové jí poslaný? Tato proč nebrala konce a Janda pod tíhou jejich nezbadatelnosti dlouze povzdechl.

"Až budete, milý příteli, psáti slečně Zumrové, sdělte jí, prosím, také můj pozdrav a prosbu, aby i slečně Šulcové můj pozdrav tlumočila," prosil poněkud váhavým, ztichlým hlasem. "Jak jste šťastný, pane učiteli, že máte někoho, kdo vás v myslí chová, kdo vás v duchu všude provází. Na mne si nevzpomene ani živá duše," dodal s trpkým, bolestným úsměvem.

Za jiné okolnosti byl by Baudyš případně zažertoval o nespočetných dívčích srdcích, která jistě s největším zájmem na krásného Jandu vzpomínají, ale pohnutí a soucit s tímto osamělým krasavcem nedovolily mu, aby lehkým tonem zaháněl jeho rozteskněnost. K tomu byl příliš přesvědčen, že Janda, jemuž snad každý měl co záviděti, byl nešťastným, rozervaným mužem, který za časné mladosti prošel školou utrpení, jehož stín vrhal stálou šeď na vnímavou, hlubokou jeho mysl, což v letech, kdy býval zván ztřeštěným lehkomyslníkem, hleděl utlumiti vírem veselého, za požitkem honícího se života.

Učitel věděl od Elišky i následkem pozorování svých, že Janda Vlastu vroucně miluje, ale uzavřenost tohoto a podivné okolnosti, které jeho poměr k slečně Šulcové stavěly v temno záhad, nepřipustily, aby otevřeně s ním o tom pohovořil. Nebyl si následkem toho jist, zda by tím poskytl stísněnému srdci jeho příležitost, aby si důvěrným sdělením ulevilo, aneb zda-li by jej zájmem svým neurazil.

I Klimecký, jenž se občas s Jandou sešel, pozoroval stálý, nesmírný smutek tohoto a když si tak představil, jak býval tento krasavec veselý, nedolatelně humorný a živý, tu cosi jako výčitka zahlodalo v jeho nitru u vědomí viny, kterou na něm spáchal. Když i před ním na otázky druhů, proč žádnou poštu nedostává, odpověděl Janda podobně, jako učiteli Baudyšovi, že nemá na celém širém světě nikoho, kdo by naň vzpomínati mohl, pocítil Klimecký opět hlodavou lítost, že mu svými intrikami tak nelidsky ublížil. Ale vzpomínka, že by tu Janda mohl nyní dlíti jako šťastný snoubenec dívky, kterou on sám dosud šíleně miloval, zaplašila v něm všecka ušlechtlejší hnutí a činila ho k Jandovi zatvrdlým jako dříve.

Naděje, že válka nebude míti dlouhého trvání, mizely čím dál tím více, když i na jihu rozšířil se požár světový a Italie zasáhla v bojovnou činnost. Okolnosti zaplétaly se čím dál tím více, a rok minul, nepřinášeje žádného rozřešení a rozuzlení, naopak, stále víc a více zavíjela se zamotaná vlákna politického předíva.

V dlouhých chvílích bezradné touhy po jiskérce lásky milované dívky, rozhodl se Janda myšlenky své zachycovati dle možnosti na papír ve formě jakési životní zpovědi, kterou hodlal po dokončení uzavříti a zapečetiti a balíček opatřiti adresou Vlastinou. Zpověď tu měla však Vlasta obdržeti jen tehdy, kdyby Janda padl, jinak rozhodl se ji uschovati a kdyby snad někdy osud se naň usmál a dal mu dočkati se chvíle osobního setkání s Vlastou, chtěl jí odevzdati ten balíček sám.

Celý svůj život s upřímnou věrností klade v řádky své zpovědi, ve které Vlastě tykal, jak uvykl v duchu s ní hovořiti, nazývaje ji občas svou zbožňovanou paní. Líčil rozvrat své rodiny, kruhy, ve kterých dospíval v lehkomyslníka, jenž hýčkán a zase zrazován ženami, které se domníval milovati, ztratil všecku víru v pravou lásku, a stal se v ohledu tom svévolníkem, jenž nejsvětější city lidské šlapal v prach. V projevech této — poněkud choulostivé části, volil Janda slova tak jemná a vybraná, že tím Vlasta nemohla dotčena býti. Neopomenul sděliti jí též, že ji před

svým odjezdem do Anglie nazýval "hrdou Vlastou" a "mravokárcem", jelikož se mu zdávalo, že její vážný pohled tlumočí její nevoli a odsuzuje jeho lehkomyslné a pošetilé jednání. Vyhýbal se jí proto a teprve těsně před svým odjezdem z B. přesvědčil se, že její velké, tmavé modré oči jej neodsuzují, nekritisují, ale že jen jemně vytýkají a připomínají mu jeho vlastní důstojnost.

Sdělil jí, jak Klimecký svou nabídkou vzbudil v něm zájem pro ni a jak se mu také přiznal, že ho chce, jako soka, ze své cesty za cílem, odstraniti.

"Těžko odcházelo se mi po tomto poznání, jež jako blesk z čistého jasna s nebe k zemi vržený, vyburcoval mne z víru lehkomyslných pošetilostí a nedůstojné svévole, a nebýti onoho rozhodnutí, jež mi ukládalo zpřetrhati všecka pouta, vížící mne k neblahé minulosti a započíti život nový, lepší, vnitřní, nebyl bych snad odolal pokušení, zůstati v B. a blížiti se k Tobě, drahá má Vlasto, s upřímnými úmysly poctivého muže.

Pak tu byla ještě jedna okolnost, jež mi nedovolila jíti za hlasem srdce. Byla to má peněžní tíseň. Ta hlavně poháněla mě do světa, do země, jejíž průmyslové podniky stály na stupni nejvyšší vyspělosti a pobádala mne pokusiti se zde o štěstí. Pracoval jsem úsilovně a v činnosti mé posilovaly mě dvě hluboké, modré oči dívčí, které si duše má, když příliš srdce trpělo, s věrnou jasností vykouzlila a jež tolikerou důvěrou v lepší budoucnost dovedly vzpružiti sílu moji. Vlasto má, já zpozdilý, starý snílek, marně jsem zaplašoval obraz Tvů ze své duše při pomyšlení, že si se dávno již stala chotí Bohdanovou — a snil jsem o Tobě bláhové, rozkošné věci.

S nesmírnou touhou v srdci, ale bičován krutými obavami, že Tě naleznu provdanou a tudíž pro mne věčně nedostupnou, vracel jsem se po dlouhých třech letech vyhnanství do milovaných Čech, naší útulné B., jako muž bohatý, nezávislý, jemuž štěstí a vytrvalá píle pomohly získati ve světě jmění.

Ale cosi mne nutilo, abych prozatím zapřel své jmění a přijal od bývalého šéfa nabízené místo — a stal se opět chudým, závislým úředníkem, odkázaným toliko na svůj plat."

Nyní líčil Janda svůj návrat, svou radost, když uslyšel, že jest dosud volná. Když Klimeckému vracel svůj dluh, řekl mu přímo, že se nyní sám také o ni ucházeti bude, což ovšem tohoto proti němu popudilo, jelikož dosud sám Vlastu horoucně miloval, marně usiluje získati její hrdé srdce.

"V roztrpčenosti vyčetl mi Bohdan, že se chci ucházeti o Tebe jen pro Tvoje bohatství, a já pokládal za sebe nedůstojné, abych mu to vymlouval. Domníval jsem se, že mě dosti zná, aby mohl býti přesvědčen, že Janda i přes vší svou lehkomyslnost a svévoli, nikdy vypočítavcem nebyl. A ty sama, drahá Vlasto, nemohlas tomu věřiti, že by v mé lásce k Tobě mohlo rozhodovati Tvé jmění. Nikoli — jsem si jist, že Tě nemusím teprve přesvědčovati, že jsi mi tím největším, nejposvátnějším a nejdražším pojmem na světě, s nímž nemá bídný mamon nic společného. Prošed bouří života, jež mnou jako třtinou ovládla, a naleznuv v kritické chvíli konečně sám sebe a svou důstojnost, hledal jsem v Tobě to nejvyšší, nejblahodárnější, co žena skýtá muži, věrnost a čistotu, které jako jasnou svatozáří obklopovaly Tvůj hrdý, drahý zjev. V bouřích, kterými se dosud vyplňoval život můj, ztratil jsem tuto posvátnou víru v ušlechtilou ženu, a nyní poznav Tebe, duše má, toužil jsem vší svou bytostí po ní, dobře tuše, že jen taková spasiti mě může.

Čím blíže jsem Tě poznával, tím větší bylo ve mně přesvědčení, že to, co jsem po celý život marně hledal, a co jedině bylo s to odvrátiti kroky mé od propasti ponížení, nespokojenosti a rozervanosti, můžeš mi dáti jedině Ty, jejíž vážné, jasné oči staly se mými vůdčími hvězdami na cestě k dobru, jejíž hlas stal se mi zvukem

nejdražším a jejíž celá bytost byla mým spásným andělem.

Ony písně Závišovy, které jsem zpíval při slavnosti matiční, měly Ti naznačiti, že zřím v Tobě svou zbožňovanou, drahou paní, ke které se pnuly všecky naděje mého života v žhavé touze, že pro mne nezůstaneš nedostižnou, jako onomu nešťastnému pěvci jeho paní, ale že mně podáš v lásce ruku svou, aby ses stala skutečně na vždy mojí — mojí. V neskonalé té touze, která mou celou bytostí pronikla, mizel poslední zbytek bývalé mojí divokosti, cítil jsem v sobě neskonale povznášející pocit svaté, hluboké vážnosti.

Cítilas, milovaná Vlasto, s jakou posvátnou úctou blížil jsem se k Tobě? Byly okamžiky, kdy jsem byl o tom přesvědčen, ale nastaly chvíle, kdy odvracela jsi se bázlivě a plaše, a když jsem vroucnějším slovem projevil, co já k Tobě cítím, pohlédlas na mne úzkostlivě, jako postrašené dítě. Proč, má milovaná paní? Či obávala jsi se, že bych se mohl vrátiti k předešlému způsobu svého života? Můj zbožňovaný, drahý bloudku, proč bych se měl vraceti k době a ve zvyky, které ze mne činily nespokojence a rozervance? A proč utíkati z tichého, božského klidu, v němž nalezl jsem sama sebe, Tebe, svou spasitelku, která teprve mému životu dodala ceny. Ach, Ty nevíš, má drahá Vlasto, s jakou žhavou, nesmírnou touhou čekal jsem na okamžik, až mi dovolíš pokleknouti před Tebou, položiti tvář ve Tvůj klín, kdy přijmeš bývalého hříšníka na milost a políbkem svým smyješ jeho viny.

V horečný neklid mého srdce a ve svrchovaném napjetí mé duše, zapadl neočekávaný dopis. Ó, paní má, nelze nalézti slov, jež by Ti dostatečně vylíčiti mohly mou neskonalou blaženost, mou nehynoucí vděčnost za velkou oběť, jíž přinesla jsi své lásce k muži, jenž k Tobě vzhlíží jako k světici. Ty — má paní — Ty má zbožňovaná Vlasto! Ty čistá, hrdá bytosti — miluješ mne — mne! Posvátnost chvíle, kdy jsem četl drahé přiznání Tvé, zůstaví ve mně na vždy své stopy, nezapomenu nikdy na okamžik, kdy v horoucím zbožňování tiskl jsem ke rtům drahé Tvé řádky, a v neskonalém blahu naplnily se oči mé slzami — po prvé od mého dětství.

Maje v úctě přání Tvé, nesměl jsem spěchati k Tobě, jak mi to má touha velela, nesměl jsem Ti říci, jak velice se mýlíš, domnívajíc se, že bych ze zištnosti ponížiti se mohl tak a předstírati Tobě v podlé komedii city, které v posvátném žáru nejvyšší, nejušlechtilejší lásky plnily mou hrud'. Nemoha spěchati k Tobě, aspoň v duchu poklekl jsem před Tebou, má osvoboditelko, a děkoval Ti horoucně za Tvoji důvěru a lásku.

Čekal jsem v horečném napjetí, až mne k sobě zavoláš — a zatím — nespatřil jsem Tě více. Zůstává mi nepochopitelno, drahá má Vlasto, proč jsi mi neposlala aspoň poslední pozdrav, když mne náhlá povinnost vojenská volala do nebezpečného ovzduší války? Proč dala jsi mi odejíti, aniž jsi se rozloučila se mnou? — Byla-li chorobou vázána na své obydlí, proč jsi mi neposlala po slečně Zumrové pozdrav a vzkaz, po němž jsem tolik toužil a o němž jsi mohla věděti, jakou pro mne bude útěchou. Proč moje Vlasta tak zatvrzela? Ta myšlenka mne neopouští a mé srdce stále se s bolestí táže: "Proč mi má zbožňovaná milenka nedala s Bohem?"

Nesměl jsem Ti ani ústně poděkovati za Tvůj drahý dopis a na písemný dík, zaslaný pro jistotu odtud z pole, nedošla také odpověď. Mlčelas — a mne tím do zoufalství vháněla. Což jsi opravdu netušila, jaký žal tím mému srdci působíš? Což nepomyslelas na to, že se třeba více nevrátím? Nenapadla Tě, drahá má Vlasto, tato možnost?

Zoufale zeje přede mnou temná budoucnost, noční ticho přerušované občas zahvízdnutím nepřátelské kule, tupě mlčí k těmto palčivým otázkám, jež sežíhají mé srdce.

Všichni kolem mne dostávají dopisy, kdo naň vzpomíná, a jenž se modlí, jen pozdravy — každý má někoho milého, —já — já nedostávám ničeho z dálné domoviny. Nejdražší bytost má na světě — mlčí! Onehdy, podlehnuv horoucí tužbě, poslal jsem ti po učiteli Baudyšovi pozdrav, zaslaný jeho snoubence — ale ani ten nevyvolal kýženou, tak bolestně postrádanou ozvěnu. Vlasto, má Vlasto, proč nemáš smilování? Z jaké příčiny zatvrdilo se tolik tvé srdce ke mně, jenž jest v božském, nebetyčném blahu, jež jsi svým vyznáním způsobila? Či mýlilas se? Nemiluješ mne snad?

Ach, nemohu tomu uvěřiti — má víra v Tebe a v pravdu Tvých slov je skálopevná, a je-li mi určeno, abych zašel v této hrozné, krví páchnoucí cizině, budu umírati s vědomím, že můj anděl strážný, moje Vlasta, přece mne milovala..."

Následovalo líčení vojenského, krutého života, v němž jako jasná hvězda nad Betlémem zářila do zoufalého nitra Jandova jeho velká láska k Vlastě. Zmínil se v poslední části denníku svého o kruté seči, ve které byl raněn Klimecký velice těžce. Rád by k němu pospíšil, ale povinnost mu nedala opustiti důležitou posici, ve kterou byl jeho oddíl vklíněn. Než boj skončil, ležel již Klimecký několik dnů v lazaretu za frontou. Janda želel trpce, že kule, zasáhnuvší tohoto, nezastihla raději jej, aby rychlou smrtí zbavila jej muk a zoufalství, jež v skrytu své duše prodělává.

"S neutuchající touhou v srdci očekávám, že mne snad přece vyzveš, — abych aspoň písemně mohl odpověděti Tobě na Tvůj velkodušný dopis. Mé myšlenky jsou stále u Tebe, má milovaná, a jest mi nepochopitelno, že Ti dosud nezjevily, jak trpím neukojenou touhou. Hrozivá myšlenka, že snad lituješ své šlechetné zpovědi, mučívá mne dnem a nocí a srdce mé nemůže nalézti klidu. V nejistotě života, jež se v strašlivé válečné bouři nad mou hlavou vznáší, umínil jsem si podati Tobě v řádcích těchto důkaz své hluboké lásky, neboť každá chvíle může býti mým posledním projevem života, jejž jsi mi teprve Ty svou láskou cenným učinila. Můžeš si snad proto, drahá duše, představiti mou zoufalost při pomyšlení, že snad lituješ své velkodušnosti, s jakou poslalas mi své vyznání, které vložím spolu s těmito lístky do balíčku, jejž nyní zapečetím, aby nikdo nemohl čísti řádky Tvé, které mi byly v těžkých chvílích útěchou a povzbuzovaly ve mně naději, že stále ještě přijíti může okamžik, v kterém svého věrného do posledního dechu života — svého, vroucně Tě milujícího Jarku zavoláš. Buď s Bohem, má lásko, milovaná Vlasto, drahá má paní!"

Náhodou právě druhého dne, když toto opatření s dokončenými zápisky provedl, byl raněn nepřátelskou kulí do levé ruky a jako invalida dopraven prozatím do Uher, odkud na zvláštní žádost povolili přeložení do nemocnice v B. Nelze vypsati, s jakými pocity vracel se opět v tento drahý kraj, v místa, kde doufal brzo opět Vlastu spatřiti.

XIII.

Jelikož byl ředitel Janda jinak úplně zdráv, dovolil mu lékař vycházeti a bylo samozřejmo, že první vycházky použil k tomu, aby se sešel s Vlastou. Cestou potkával se s mnohými známými, kteří ho vítali a jimž stěží uniknouti mohl. I továrníka Semeráda, jehož dlouhá nemoc značně zkřesala, tak že o léta sestaral, potkal Janda, a musil chtěj nechtěj vyhověti přání šéfovu a jíti na okamžik do jeho bytu, představiti se jeho choti.

Zkrátil tu návštěvu, jak jen bylo možno a spěchal do villy paní Šulcové, ale zde nenalezl nikoho doma. Rozladěn tímto malým nezdarem, zamířil k parku, aby se tu poněkud prošel, maje v úmyslu, stavěti se při návratu ještě jednou ve ville.

Zíraje zamyšleně do dálky, spatřil

náhle vyjíti z postranní ulice štíhlou dívčí postavu, která pak před ním spěchala dále. Srdce se mu rozbušilo při pohledu na známou tu souměrnost postavy a půvabnou chůzi. Nemýlil se? Byla to skutečně jeho Vlasta? Srdce mu pravilo, že je to ona, a proto ji z povzdálí následoval. Zamířila také do parku a Janda, zrychliv krok, dohonil ji záhy, na postranní cestě, odbočující v onu část — které se veselá společnost vyhýbala, tak že byla téměř osamělou.

Pozdní podzim, jehož barevné hýření zvolna uvadalo, neměl již tolik ctitelů, jako na počátku své vlády, kdy ještě teplé slunko hřálo, jiřiny kvetly, astry jásaly a resedka s fialou závodily v sladké vůni a proto byl park téměř již opuštěn, hostě jen několik melancholicky založených duší, které v uvadající jeho kráse přicházely snít.

Zde Vlasta uvolnila krok a sklonivši zadumanou hlavu k prsoum, kráčela v zamyšlení zvolna dále. Mysl její byla pobouřena zprávou, která se městem jako bleskem rozlétla, že se Janda vrátil raněný. Nevěděla, jak jest raněn, ježto právě nedávno vystoupila z činnosti dobrovolné ošetřovatelky, jelikož jí toto namahavé povolání, jemuž se oddala s celou duší, velmi vysilovalo, tak že se ho musila k radě lékařově na čas vzdáti.

V zamyšlení neslyšela ani Jandův krok za sebou, a proto div nezavrávorala, když těsně za sebou zaslechla jeho hlas, pronášející tiše její jméno.

Ačkoliv bylo rozrušení její nemalé, tak že je nedovedla při vší své neobyčejné duchapřítomnosti před Jandou skrýti — přece se ovládla tak, že s nucenou lhostejností obrátila k němu svou bledou tvář.

Janda byl hluboce dojat, když spatřil na sličné tvářince zbožňované dívky stopy velkého duševního utrpení. Okamžik nebyl mladý ředitel schopen slova, pohlížel s nevýslovným výrazem v očích na pohnutou tvář té, jejíž zjev stále se mu před očima vznášel, a konečně pronesl s tichou vroucností:

"Vlasto!"

Trhla sebou a učinila rukou odmítavý pohyb.

Janda zbledl jako sníh bolestí a rozechvěním.

Co znamenalo toto odpuzující chování?

Což se naň Vlasta skutečně hněvala, — proč — z jaké příčiny?

"Byl jsem u vás, Vlasto, abych si vyprosil rozmluvu s vámi, nebyla jste již doma, za to mi náhoda přála a mohu s vámi promluviti zde. Neodvracejte se ode mne, či necítíte, že jste mi povinna vysvětlení? Nesnesu již déle tuto nejistotu, neboť po celých patnáct měsíců trýznila mne svou nezbádatelností. Toužím po vysvětlení, proč, z jaké příčiny jste na mne zanevřela? Vždyť jste přece musila vycítiti, jak nesmírně mě musí bolet vaše hrdá nepřístupnost. Proč jste mne dle svého slibu nezavolala tehdy před odchodem do pole? Proč jste mi ani na jediný pozdrav z pole vám zaslaný, neodpověděla? Vlasto, snad byste byla měla více slitování, kdybyste byla věděla, jak velice jsem trpěl touto vaší chladností. Což moje zbožňovaná paní zcela na mne zanevřela?"

Při těch slovech, pronášených s vroucí něžností a provázených horoucně tklivým pohledem jeho neodolatelných očí, musila Vlasta sebrati všecku sílu, aby zachovala svou rovnováhu. Srdce se jí svíralo zoufalým žalem, že všecka ta slova jsou klamem a nízkou podlou lží.

"Nenamáhejte se, pane řediteli, vidím nyní již jasně a nedám se poznovu oblouditi. Prosím, opusťte mne, nechci slyšeti slova, která mne svým klamem hluboce uráží!" pronesla tichým, ale rozhodným hlasem a přistoupila k blízké lavičce, hledajíc pro své chvějící se tělo nějakou oporu. Zůstala státi podle ní, doufajíc, že Janda odejde.

"Vlasto, nikdy jsem nepomyslil, že se dostaví chvíle, kdy vy, vy, která jste se stala bývalému lehkomyslníku

spásným andělem, promluví ke mně slova tak chladná, odměřená a moje vroucí, svaté city k vám tak hluboce urážející. Chci věděti, co vás, dobrou a laskavou pohnulo, že jednáte takto s mužem, o němž musíte být přesvědčena, jak neskonale a vroucně vás miluje?"

Janda mluvil tak vážně a vřele a zrak jeho tlumočil takou něhu, že se o Vlastu až závrať pokoušela. Cítila tlouci své rozbouřené srdce až v hrdle, ale nebylo možno zapomenouti na to, jak nesmírně ji ublížil, jak ji i sebe snížil, projeviv tajemství jejího srdce Klimeckému, vychloubaje se mu, že se mu sama za choť nabídla.

Toto hořké, tak nesmírně snižující vědomí, vzbouřilo v ní všecku její hrdost, jež jí pomohla přemoci rozechvění a důstojně čeliti jeho nástrahám.

"Opakuji vám poznovu, pane Jando, abyste se více nenamáhal; prohlédla jsem včas vaši komedii. Jelikož se mi ale naskytla tato příležitost, žádám vás o vrácení dopisu, neb odvolávám vše, co v něm napsáno jest. Dopustila jsem se politování hodného omylu, důvěřujíc vám tak neskonale, že jsem neváhala učiniti vám poctivé přiznání, které mne asi ve vašich očích snížilo tak, že jste se mnou jednal jako s děvčetem z ulice. Ovšem, a ta nezasluhuje žádných ohledů, nabízí se sama, jako jsem to učinila já!"

"Ó Vlasto — Vlasto!" vzkřikl Janda, jako by byl ránu obdržel, "jaká to strašná domněnka! Rcete mi, z jakého důvodu mluvíte o sobě takovým způsobem, kterého nemohu snésti? Což jste jen okamžik mohla pochybovati, s jakou zbožnou úctou k vám vzhlížím?"

Vlasta se trpce usmála.

"Ano — ano," pokývla bolestně hlavou, "s takovou úctou, že jste neváhal zraditi mou důvěru ve vaši mlčenlivost, že jste se chlubil, že se nemusíte ani namáhati získati přízeň Vlasty Šulcové — jelikož ona sama se vám nabídla. To je věru úcta až příliš zbožná!"

Mladý muž smrtelně zbledl. Okamžik pohlížel na ni, jako by nechápal, tvář jeho nabývala při tom hrozivého výrazu a oči pochmurně ztemněly.

"Ustaňte!" vzkřikl po chvíli a uchopiv ji za rámě, pevně je stiskl. "Nesnesu ani od vás, abyste mne takto urážela. Já — já, že jsem se někomu chlubil vaším přiznáním, já že jsem někomu svěřil to, co otřáslo srdcem mým až do nejhlubšího nitra, co mne povzneselo nad sebe sama, co jsem u sebe choval jako nejposvátnější tajemství? Musím věděti, co vás pohnulo k tomuto názoru, a kdo vám vyprávěl tuto podlost?!" Janda nutil se mocí do klidu, neboť pohled na její chvějící se postavu a bledou tvář ho odzbrojoval. Její krásné, modré oči ztemněly do černa mocným rozčilením. "Vlasto, nerozumím, z čeho mne obviňujete," dodal již jemněji, "prosím, nemučte mne déle, mluvte! Musím to věděti."

"Pan Klimecký znal celý obsah onoho dopisu. Přišel ke mně a žádal mě, abych mu dala právo, aby mne mohl hájiti," vydechla Vlasta tichým hlasem, sevřevši rukou opěradlo lavičky. Cítila, že se s ní točí celý svět. Rozrušení posledních okamžiků bylo pro její otřesené zdraví příliš mocné, a červánky sladké předtuchy, že on, on, jehož tak nesmírně milovala, není tak špatný, aby se byl mohl dopustiti skutku, z něhož jej Klimecký obvinil, oslňovaly příliš mysl její, zvyklou v poslední době jen na mrakové chmůry smutku a žalu.

"On, on — Bohdan!" zvolal udiveně Janda, přitisknuv ruku k čelu, "bylo by možné, aby z lásky k vám schopen byl takové podlosti? Avšak i v tomto případě zůstane mi nejasno, jak se mohl dozvěděti, co bylo naším nejhlubším tajemstvím. Jakým způsobem mohl se ho dopátrati?"

"Vy sám jste prý mu je sdělil," zašeptla Vlasta.

"Netušil jsem, Vlasto, že se dostaví chvíle, kdy své zbožňované paní budu musit dokazovati čestným slovem, že nejsem žádným ničemou a darebákem," pravil vyčítavě a zrak jeho tlumočil trpkou bolest.

Vlastě vydralo se z úst zavzlyknutí a rty její vyslaly k nebi tichý povzdech, aby naděje, která nyní tak slibně ťukala na její hrud', nebyla klamnou.

"Musím se dozvěděti, jak je to možné, že Klimecký mohl takto jednati," zvolal Janda opět a uchopiv Vlastu za ruku, přitáhl ji jemně ke rtům. "Chápu nyní, že moje Vlasta musila po onom záhadném odhalení pozbýti všechnu důvěru ve mne. — Nyní vím aspoň, kde hledati příčinu oné chladnosti a nepřístupnosti, která mě div do zoufalství neuváděla. Zde předávám sám v ruce vaše zpověď svou, ke které je připojen váš dopis." Janda vytáhl z kapsy zapečetěný balíček a podal jej Vlastě, pohlížeje při tom s měkkým úsměvem do jejích úzkostlivě těkajících očí. "Má Vlasta najde v obsahu tohoto balíčku opět svou víru ve mne. Nikdo nepovolaný neví o něm právě tak, jako o vašem dopisu, to mohu s čistým svědomím odpřisáhnouti. Ale nyní půjdu a nevrátím se k vám, dokud nebudu moci podati důkazy své neviny. Vypátrám ničemnost onu, jejíž obětí jsme se oba stali, a až bude jasno kolem mne, přispěchám opět ke své Vlastě v naději, že ji opět naleznu, a že ona ráda pak splní horoucí touhu mého srdce. S Bohem!"

Poznovu přitiskl Janda Vlastinu ruku ke rtům, a obrátiv se, rychle se vzdálil.

Vlasta stála u lavičky jako zkamenělá, její, nyní rozzářený zrak sledoval jeho krásnou, hrdou postavu, upnutou v důstojnický stejnokroj a se rtů splynul jí tichý, jako chvějící se vánek jemný povzdech:

"Ó, jak ti děkuji, můj Bože! Drahý — drahý Jaro! Vím, věřím nyní opět pevně, že jsi dobrý a ušlechtilý! Promiň mi, že jsem o tobě pochybovati mohla. — Však jsem proto nevýslovně trpěla."

Byla přesvědčena o jeho poctivosti, ačkoliv jí dosud bylo nejasné, jak se Klimecký onoho tajemství dopátral. Ale pocit nevýslovného štěstí, které ji nyní po tak dlouhý čas mílelo, a probuzená důvěra v onoho krásného, milovaného muže, nepřipouštěly, aby jen na okamžik pochybovala o pravdě jeho slov.

Zamyšlena stála ještě chvíli v parku, viděla jej stále před sebou s rukou v pásce, s opáleným obličejem, s vroucím, tak neskonale výmluvným zrakem.

Konečně utkvěl pohled její na balíčku, jejž jí odevzdal, starostlivě zapečetěném a její adresou opatřeném. S úsměvem přitiskla jej k srdci a spěchala k domovu.

XIV.

S rostoucím napětím a hluboce rozechvěná četla pak ve svém pokoji, ve kterém se uzavřela, Jandovu zpověď. I dopis svůj znovu přečetla a zardívajíc se hluboce, nechápala, že nalezla tehdy odvahu tyto řádky napsati.

V hlubokém pohnutí setrvala ještě chvíli, kdy již obsah balíčku úplně přečetla. Slzy řinuly se jí z očí a chvějící se rukou tiskla vroucí vyznání Jandovo k srdci a ke rtům. Tichá modlitba díků zalétla v hlubokém blaženém povzdechu k nebesům za jeho lásku, jeho ušlechtilost. Jak ho milovala, jak naň byla hrdá, jak nesmírně si ho vážila, svého — svého Jarouše. Neodolala, aby mu několika slovy nesdělila, že mu opět věří i přes nevysvětlitelnou záhadu, již netřeba jí objasňovati, že jej miluje a — očekává.

Sotva odeslala dopis, rozlétly se dveře a Eliška Zumrová vběhla do pokoje, jako velká voda.

"Vlasto, Vlasto, víš-li že je tu ředitel Janda? Jest raněn do ruky, přinesl mi dopis od Frantiho. Ach, kdybys jej viděla, bledý, opálený, s rukou v pásce, ale báječný, báječný,

říkám ti, Vlasto, v celém světě není podobného krasavce. — Můj Franti má naději na delší dovolenou a přijede prý co nevidět, ach já se naň těším, já z něho duši vylíbám, až ho zase spatřím. Jsem to ale ztřeštěná holka, vid', Vlasto! Ó, ty nemáš ani tušení, jak je člověku kolem srdce, když má tak někoho z celého srdce rád, jako já mého dobrého Františka. Kéž by už do války nemusil! Ale ještě jednu velkou novinu jsem zaslechla. Klimecký má být těžce raněn, slyšela jsem také z jiné strany, že svému zranění podlehl. To byla by pro jeho rodiče velká rána. Ale ono se někdy mnoho povídá. Vlasto, Vlasto, kdy se jen ta hrozná válka skončí a my opět budeme moci žíti tak klidně, jako dříve?"

Vlasta poslouchala přítelkyni jen na půl ucha. Toliko zmínka o Jandovi a zpráva o Klimeckém vzbudila v ní zájem. Po odchodu Eliščině, která se v duchu divila roztržitosti Vlastině, ztotožňujíc ji bystře s přítomností Jandovou, odeslala Vlasta tomuto po služce onen dříve již napsaný dopis.

Netrvalo dlouho a do villy dostavil se voják, přinášeje slečně odpověď od pana nadporučíka Jandy.

Záhy na to čtla již Vlasta, podléhajíc střídavému pocitu štěstí a neklidu:

"Moje Vlasto! Vroucí dík za milé Tvoje řádky. Spadla ze mne velká tíha a jsem neskonale šťasten. Avšak odpusť mi, nemohu-li dříve pohlédnouti v drahou Tvoji tvář, dokud Ti nepřinesu také své ospravedlnění. Tvůj Jarouš."

Vlasta by byla nyní Jandovi bezpodmínečně věřila i bez důkazů jeho nevinny, po nichž pátrati chtěl, ale rozuměla jeho snaze a něžnost její k němu pro tuto hrdou správnost nebetyčně stoupala. —

Bylo pravdou, co Eliška Zumrová Vlastě vyprávěla. Bohdan Klimecký podlehl ve vojenské nemocnici v Uhrách svému zranění. Krátkým dopisem volal své rodiče k sobě, ale nežli tito k němu dojeli, byl již chladnou mrtvolou. Hluboce sklíčení rodiče vraceli se opět domů, vezouce sebou rakev s pozůstatky synovými. Telegramem, řízeným na ředitele továrny, žádal továrník Klimecký, aby onen obstaral pohřební záležitosti. Spolu oznámil čas svého návratu do B.

Zpráva ta rozšířila se po městě bleskurychle a vloudila se ovšem též do nemocnice, kde dlel raněný Janda, jenž právě s lékařem vyjednával dovolenou pro sebe k jízdě do Uher za Klimeckým.

Chystal se již večerním vlakem odjeti, aby co nejdříve vypátral záhadu, již nedovedl pochopiti. A nyní ta zpráva! Konec všemu! Mrtvý mu již ničeho zjeviti nemůže. Vzal sebou do hrobu tajemství, jakým podlým způsobem zvěděl o dopisu Vlastině, a třeba že dívka Jandu přesvědčila o své důvěře, přece nevysvětlitelná ta záhada byla s to vrhati trvalý stín na jeho štěstí. A právě v onu dobu, kdy se hluboce zadumal nad neočekávanou zprávou o úmrtí Klimeckého, obdržela Vlasta dopis od tohoto, před smrtí jí zaslaný.

Její matka všecka vyděšena úmrtím svého oblíbence, povzdechla, když s Vlastou upřímně ubohého, mladého muže politovaly:

"Jsem ráda, že jsi se s ním přece nezasnoubila, milá Vlasto; jaké rozrušení a nepříjemnosti by tě nyní, jako jeho snoubenku, čekaly."

"Nemilovala jsem ho a nikdy nebyla bych se stala jeho."

"A což míníš stále zůstat neprovdanou? Mne mohla by neočekávaná nemoc zklátiti a ty zůstala bys pak osamělou."

"Doufejme, matičko, že budeš stále zdráva a že se také záhy dočkáš úplného štěstí své Vlasty."

"Ach, Vlastinko, ty máš něco za lubem!" ulekla se téměř paní Šulcová. "Jsi snad dokonce již zamilována a volila jsi již?"

"Ano, matinko, volila a třeba tě snad z počátku volba má neuspokojí, doufám, že později nahlédneš, že jsem nemohla nalézti muže lepšího!"

"Ale kdo je to, Vlasto, kdo je to, vždyť nemám ani tušení?" tázala se matka, všecka rozčilena.

"Doufám, že v nejbližších dnech přijde tě požádati o mou ruku, a ty mu ji neodepřeš, viď, matinko?"

"Ovšem — vždyť se jedná o tvé štěstí, ale pověz, kdo je to?"

"Jaroslav Janda, matinko!"

"Janda, ředitel Janda?" vykřikla paní Šulcová a zapotácela se všecka omráčená do lenošky, tak se s ní zatočil svět.

"Matinko, miluji ho nade vše, a on — on mne též!" přiznávala se Vlasta téměř s jásotem.

Paní radová kroutila okamžik hlavou, ale pak pohlédnuvši ve tvář dceřinu, zářící štěstím a blahem, jak ji dosud nikdy nespatřila, povzdychla odevzdaně a pohladivši rozpálené líčko Vlastino, — řekla měkce:

"Nu, dej ti Pán Bůh štěstí, dítě, snad jest to právě on, jenž ti ho v plné míře poskytne. — Tedy on — Janda; ostatně, já se naň nikdy v pravdě nehněvala — má cosi milého u sebe, co vzbuzuje důvěru, přes to, že byl takovým větroplachem. Pro mne jest zárukou, že jsi si ho oblíbila. Má hrdá, ušlechtilá Vlasta nemilovala by nikdy muže špatného."

"Matinko, matinko, jak mne činíš šťastnou!" zvolala dívka, vrhnuvši se matce kolem šíje.

* * *

Vlasta, obdrževši dopis a poznavši písmo Klimeckého, odebrala se hluboce rozechvěná do svého pokoje, a zde rozevřela chvějící se rukou list, jenž psal onen nešťastný muž, který byl nyní již chladnou mrtvolou. Cítila, že bude obsahovati objasnění záhady, která do nedávna stála jako hrozivý stín mezi ní a Jandou. A nemýlila se. Klimecký psal, že v předtuše blízké smrti musí duši svou zhostiti viny, kterou těžce ublížil nejen jí, jež mu zůstala i přes úsilí po křivých cestách kráčející, nedostižitelnou, ale i dobrému ušlechtilému muži, jenž neměl jiné viny, než že jí rovněž miloval a že ona lásku tuto opětovala.

"Nepřál jsem mu toho štěstí a snažil se zoufale podrýti Vaši důvěru v něho. Vždyť víte, že sám toužil jsem po Vás, a nikomu nebyl bych přál Vaší náklonnosti, tím méně jemu, jehož jsem pokládal za nehodna Vaší lásky. Později však ve vřavě válečné, kdy mi Janda často ukázal ryzí svou povahu v pravém světle, poznal jsem, jak velice jsem mu v bezuzdné své žárlivoshti ubližoval. Dřívější jeho lehkomyslná a zpozdilá pošetilost byla jen pláštíkem a pozdější jeho změna, již pokládal jsem za přetvářku, byla pravým zrcadlem jeho nitra. Hned z počátku, jakmile se objevil a zjevil mi, že se o Vás bude ucházeti, zaujal jsem stanovisko proti němu a působil dle možnosti stále k jeho škodě.

Ó, Vy mi snad nebudete ani moci odpustiti, že jsem podle vnikl do Vašeho velkého, jen jemu svěřeného tajemství!"

Nyní líčil Klimecký, jak vypátral v bytě Jandově, za okamžitého odchodu tohoto, v tobolce Jaroušově její dopis, jehož obsah posloužil mu k tomu, aby bývalého svého přítele v očích jejích pokořil a snížil. Strašný hněv a nesmírná zášť a žárlivost pobádaly ho ke skutku, který nyní před svou smrtí napraviti musí, aby nevzal ssebou do záhrobí hřích věčného prokletí z viny, jež dvěma lidem těžce ublížila, ztroskotavši jejich životní štěstí.

Mocná síla neskonalé lítosti nad spáchaným proviněním nutí jej, aby přiznáním upřímným a poctivým napravil, co zlého byl zavinil, a aby si vyprosil odpuštění. Poctivě vyznal, že podlehl zoufalé naději, že se mu podaří vzbuditi v ní ošklivost k Jandovi, její srdce vyslyší jeho lásku, jeho prosbu, a ona stane se přece jeho choti.

Tklivými slovy, jako člověk stojící již za prahem věčnosti, prosil ji, aby naň pro jeho velkou lásku k ní ve zlém nevzpomínala, aby mu odpustila a vyprosila mu též odpuštění Jando-

vo, jenž pro ni zajisté také rád odpustí ubohému hříšníkovi, který hřešil jen z velké lásky.

Ku konci svého dopisu prosil Klimecký Vlastu vroucně, aby mimo Jandu zachovala jeho přiznání v úplné tajnosti.

Nyní stála Vlasta před objasněnou záhadou a třeba že v srdci jejím jásalo štěstí nad dokázáním neviny Jandovy, přece se jí nad tklivými řádky dopisu Klimeckého oči zakalily lítostí a žalem nad ubohou, zmítanou jeho duší.

Byla přesvědčena, že Janda jel za Klimeckým, aby jej vyzval k přiznání a dle zpráv, dnes došlých, nezastihl již hledaného, jehož tělesné pozůstatky byly již na cestě k domovu. Ale dost možná, že i cestou zvěděl o smutném skonu svého bývalého přítele a dost možná, že ještě dnes vrátí se do B.

Snad zítra již přijde k ní, aby jí sdělil, že na mrtvém nemohl se již svého ospravedlnění domoci. A kdo ví, snad by proto otálel s příchodem svým, když nemohl splniti svůj slib? Vlasta se proto rozhodla napsati mu, že má ona sama již ono ospravedlnění v rukou a že s touhou očekává, až mu je bude moci sdělití.

XV.

Vlasta nevyšla toho dne ani z domu v předtuše, že Janda dnes jistě přijde — přijíti musí. Ustrojila se pečlivěji, než kdykoli jindy, dorozuměvši se dříve s matkou, které při večeři vyprávěla celou tu historii své i Jandovy lásky, v kterou Klimecký svými intrikami vrhal tmavý stín. Mladá dívka nesvěřila matce celou vinu Klimeckého, jehož zpověď chtěla dle jeho přání poctivě zachovati v tajnosti, ale jelikož radová věděla, že dcera obdržela dopis od něho, svěřila jí, za slib úplné mlčenlivosti, že se jí Klimecký v dopise přiznává, jak u ní Jandu osočoval z lásky k ní.

Paní radová pozorovala s úsměvem — všecka potěšena, zářící zjev své dcery a když se za nedlouho ředitel dostavil, poslala Vlastu napřed do salonu, aby dříve s ním sama promluvila, než ona jim oběma požehná.

Vlasta stanula za dveřmi salonu, s bušícím srdcem, pak oddychla si z hluboka — stiskla kliku a vešla.

Janda stál uprostřed pokoje a všecek rozechvěn, že konečně padla hradba všeho podezření vůči pravosti jeho lásky k Vlastě, očekával příchod milované, drahé dívky.

Tvář jeho byla pohnutím bledá, když se dveře otevřely a Vlasta vstoupila, pohlížejíc naň zrakem štěstím rozhořelým.

Několika rychlými kroky octl se u ní a zdravou paží přivinul ji k sobě, jako by ji nechtěl z objetí pustiti.

Vlasta cítila rychlé, silné údery jeho srdce, které jí prozradily, jaká bouře rozpoutala se v jeho hrudi. Ale nebyla to bouře, provázená hromobitím, nebylo v ní zhoubných blesků, jež spalovaly dříve v plamenech vášně všecky lepší city a ušlechtilé jádro jeho povahy. Byla to bouře rovněž živelná, základy otřásající a kypřící úrodně všecka dobrá předsevzetí, všecky ušlechtilé city, přinášející blahodárnou sílu k vytrvání, jako ona jarní bouře v přírodě, která hučí v korunách stromů a sviští nad klíčícími výhonky, aby je k dalšímu vývoji a životu posílila, aby nalité pupeny povzbudila k rozvití a k další úrodné činnosti, ustupujíc v čas mocnému vřídlu veškerého života — slunci, jež z nich blahodárnými paprsky svými další rozvoj vylíbá.

A tímto sluncem v životě Jandově byla nyní Vlasta, které nastával úkol, aby láskou svou podpořila milovaného muže k vytrvání na cestě dobra a ušlechtilosti.

Dlouho pohlíželi si oba z blízka do očí, nejsouce schopni odíti city svoje v slova.

Vlasta cítila, jak jí žhavá červeň zalila tvář pod horoucím pohledem jeho jasných, rusalčích očí.

Nyní byla již přesvědčena, že nejsou zrádné a že v nich vždy — vždy vídati bude své největší blaho.

Janda tiskl ji k sobě stále úžeji,

zraky jejich vpíjely se do sebe v sladkém zapomenutí a rty jejich mocí k sobě přitahovány, spojily se v nejblaženějším polibku, jenž proniknul a otřásl každým nervem jejich bytostí.

Zvolna uvolňovalo se jejich obapolné objetí.

"Má drahá, milovaná Vlasto — konečně — konečně jsi mou! Konečně nabyl bývalý lehkomyslník svůj trvalý klid, svůj vytoužený, drahý domov v srdci tvém, svou víru v ženy. Tys jej spasila, ty má zbožňovaná paní a tvá velká, svatá láska. Jak ti za ni děkovati mám?"

Janda poklekl před ní s neskonalou něžností, líbal její ruce, tiskna k nim svoji tvář.

"Jarouši, můj jediný Jarouši!" šeptala hluboce dojata, a pozvednuvši jej, uchopila oběma rukama jeho sličnou hlavu, přitiskla ji k šťastným svým prsoum, líbajíc jeho vysoké, čisté čelo.

Usedli pospolu na pohovku a znovu a znovu pohlíželi si do očí, jako by nemohli uvěřiti, že si náležejí.

"Netážeš se ani, Jarouši, co přineslo mi rozluštění oné záhady, která div naše štěstí nezničila?"

"Tuším to, Vlasto má. Klimecký napsal ti je sám! Kdybys mi nebyla naznačila, žes obdržela dopis od něho, kdo ví — byl-li bych se odvážil přijíti k tobě? Vždyť jsem ti řekl, že dříve nepřijdu, dokud se před tebou neospravedlním."

"Můj drahý, hrdý Jarouši, a což byla-li by ona záhada zůstala nevyjasněná?"

"Zůstal by i v našem štěstí stín mezi námi. — Mne bylo by stále pokořovalo vědomí, že nejsem náležitě očistěn před tebou. Avšak pověz mi, co píše ti nešťastný Bohdan?"

Vlasta podala mu dopis Klimeckého, jejž měla v saloně již připravený s podotknutím, že je určen i pro něho.

Hluboké pohnutí zračilo se ve tváři čtoucího, s které Vlasta nespouštěla štěstím rozzářený zrak.

Zdála se jí býti tak milá, dobrotou a ušlechtilostí projasněná. Jak šťastnou byla — že v ní bude moci stále čítat, jak byla hrdá a povznesená jeho láskou k sobě.

"Ubohý Bohdan!" vzdychl inženýr s upřímnou lítostí, skládaje dopis bývalého přítele. "Nebudeme naň ve zlém vzpomínati. Hřešil z lásky k tobě, má milenko Já mu nepřestanu býti vděčen, že nalezl sil k tomuto vyznání, aby doplněno bylo naše štěstí."

Vlasta přikývla a doktnuvši se něžně raněného Jandova ramene, tázala se, trpěl-li velice touto ranou.

"Což ta bolest nebyla ničím u porovnání s onou duševní trýzní, jíž mi působila nedůvěra mé Vlasty" — pravil s úsměvem. "A pak tvé stálé mlčení rvalo mi chuť k životu a dohánělo mne k zoufalství. Kolikrát byl jsem blízek toho, ukončiti ranou z pušky tyto útrapy a přece tajná síla vždy mne vzpružila — abych čekal a dočkal se nejkrásnější odměny, jež mne kdy potkati mohla. Ty vojenské svízele ponesu nyní rád u vědomí, že moje milovaná ženuška na mne myslí, že mne v duchu všude provází."

"Což se domníváš, že budeš musiti zase do pole?" Vlasta zbledla a přitiskla se k jeho rameni.

"Ovšem, drahoušku; až se má ruka uzdraví, musím opět — to víš — takového statného člověka nenechají doma. Ale lékař mi dal naději nejméně ročního pobytu v zázemí, a snad pak bude již po válce a pak nás již nic na světě nerozloučí. Ale ježto jest každá budoucnost nejistou, musíme využíti všecky chvíle přítomnosti pro své štěstí. Proto doufám, má Vlastičko, že nebudeš se vzpírati mé touze a staneš se v nejbližších dnech úplně mou. K válečnému sňatku není třeba dlouhých příprav a já mohl bych pak býti stále s tebou v domácím ošetřování, jen k elektrisování docházel bych pak do nemocnice. Vyplníš toto mé přání — Vlasto moje?"

"Podrobuji se ti ve všem, můj Jarouši," svolovala s uzarděním.

"Děkuji ti, má Vlasto, činíš mne nesmírně šťastným!" zvolal, stiskl jí ruku a zlíbal ji s vášnivou něžností. "Pak budeš má — má opravdu — a nic se již mezi nás nepostaví. Pak budeš určitě mou paní — mou zbožňovanou, krásnou paní!"

"A ty — mým pánem!" odvětila s měkkým úsměvem.

"Sladká, milovaná — ty moje spasitelko, můj anděli — pak jen ty — ty jediná navždy nade mnou budeš vládnouti — ty, mé štěstí, má radosti, můj živote. Ó, jak tě miluji, nedovedu ti říci, a jak jsem ti vděčen, poví ti celý můj příští život. Vlasto, kéž mi bozi nezávidí mé závratné štěstí, kéž mohu brzo po tvém boku býti činným ku prospěchu svého okolí, svého národa a milované vlasti. Nechci ve svém štěstí zapomínati na druhé a jakmile se rozklene duha míru, s novou chutí, pod hřejivým kouzlem tvých drahých očí půjdu za svou povinností, neboť pevně doufám, že český člověk oddychne si svobodně po této hrozné válce a že celému našemu národu nastanou doby lepší. Pak bývalý lehkomyslník Janda dokáže, že zasloužil si lásky nejušlechtilejší, nejlepší ženy na světě — své zbožňované, drahé, dobré Vlasty."

* * *

Za několik dní byla b...ská společnost překvapena zprávou o válečném sňatku ředitele Jandy s Vlastou Šulcovou.

Továrník Semerád, jenž byl svědkem při sňatku, přál novomanželům ze srdce štěstí, jež si oba zasloužili a políbiv mladé choti svého ředitele ruku, pravil dobrácky:

"Netušil jsem, milostivá paní, že vy jste tou šťastnou hvězdou, která vyvedla mého mladého přítele z bludiště mladické nerozvážnosti a svévole na cestu pravou, kde nalezl sám sebe. Na výsluní vaší lásky teprve se rozvinou jeho báječné schopnosti a já svými střízlivými zraky obchodníka vidím v něm již nyní budoucího významného velkoprůmyslníka. Vaše láska a štěstí rodinné zajisté budou mu oporou v práci, jež ho očekává."

Eliška Zumrová, která ovšem při slavnosti svatební nesměla scházeti, přála vesele a bodře družce svojí štěstí, kterého se jí láskou vyvoleného muže dostalo.

"Kdybych neznala tvou povahu, Vlasto, musila bych ti vytýkati neupřímnost!" — smála se při svatební hostině, která přes skrovný počet osob byla velmi obsažná a slavnostní, neboť aspoň toho přepychu chtěla si dovoliti paní radová při sňatku své dcery, o němž vždy snila jako o slavnosti nepředvídaně nádherné.

Tuto radost nahradilo jí však zajisté přesvědčení, že její Vlasta dobře volila a jde vstříc skutečnému štěstí.

"Ale já a můj Franti jsme dávno tušili, jak to s vámi oběma stojí," pokračovala Eliška. "Proto jsem mu v každém dopise psala o tobě, a on to zase dále sdělil na pravou adresu, aby nebyl pan ředitel tak smuten. Co asi řekne, až zví, že jste svoji? Bude míti srdečnou, upřímnou radost jako já, že se nalezli a spojili k společnému žití dva lidé tak dobří, ušlechtilí a výborní."

V den sňatku překvapila novomanžele zpráva, že se paní Hořická vrátila do své opuštěné villy, provázena sličným malým hošíkem, synkem vdovce, za něhož se byla provdala. Je prý ve svém novém manželství úplně spokojena a docela změněna, vědoma si povinností, v níž se uvázala. Její choť musil do války, což přimělo mladou paní, že se vrátila do B., kde doufala vyčkati jeho šťastného návratu. —

Mladým manželům Jandovým poslala k sňatku srdečné blahopřání, což zvláště inženýra naplnilo uspokojením.

* * *

Bylo ještě mnoho bolů a zármutků, jež vnesla do rodin válka a neušetřila tudíž ani naší mladé dvojice,

ale zase se dostavily chvíle, které přinesly bohaté odškodnění, a když konečně vším tím zlem válečným vykoupena českému národu zlatá, krásná svoboda, zakotvilo trvalé štěstí v srdcích všech, kdož chtěli poctivě pracovati a žíti k povznesení jeho a milované vlasti.

Panna Katynka

Napsal Karel Hornych
Myslivecká, ale pravdivá povídka

I.

BYLO PO HONĚ. — Přítomní čtyři páni střelci, mimo pana polesného Bohuše Dvořáka, k jehož obvodu tato honitba polní náležela, velice sobě libovali na vybraný slunečný den a dobrý úlovek koroptví. Ústroj pánů hostů byl různý, stejně tak postavení ve veřejném životě. — První, postavou nejvyšší z nich, okresní soudce asi padesátiletý, štíhlý, očí kaštanových, se slabým knírem, druhý pán s tmavým plnovousem, prošedivělých vlasů je továrník Nesvadba, štíhlý mladý blondýn je lékárník Rota, čtvrtý, kulat'oučký starší pán s malými šedými očky, ze kterých hledí jen samé šibalství, je sládek Chmelař, všichni z okresního města Nalžova, as jednu hodinu od místa, kde se hon odbýval, vzdáleného.

Naproti tomu musila osoba pátého střelce, pana polesného, v kroji lesníků oblečeného, každého ihned na první pohled zajímati. Postavou spíše vyšší, širokých ramen, silně klenutých prsou, muže asi třicetiletého, prozrazovalo ihned vojína. Hlava jeho byla souměrná, obličej tmavý, snad od slunce tak opálený, an právě držel lehký slaměný širák v ruce, bylo viděti, že má černé husté vlasy. Silný knír téže barvy jako vlasy; oči jeho velké, tmavomodré, hleděly nyní úplně klidně. Pozorovati však bylo, že z těchto očí někdy vyšlehují jiskry, před kterými nebylo provinilci dobře. Z celé jeho postavy již na první pohled rozeznals pevný, silný charakter, který ti prozradil: "Já vím co chci a dokáži to!"

Naproti tomu však, usmál-li se, což se velmi zřídka přihodilo, vyzíralo z jeho očí tak něco milého, že teprve v tomto okamžiku poznali jsme toho vnitřní "já", totiž velkou dobrotu srdce. Malá jeho ústa skrývala pod vousem běloskvoucí chrup, který v tomto okamžiku držel krátkou dýmku, z níž polesný statně pokuřoval. Byl to typ pravého mladého myslivce, jak si naše krásné dámské pohlaví jen může přáti.

Ohlédněme se nyní po naší společnosti. Protože byla již asi čtvrtá hodina odpoledne, bylo samozřejmě první jejich přání, dostati se co nejdříve do blízkého hostince uhasiti žízeň, pročež spěchali. Polnosti, na kterých se odstřel koroptví odbýval, náležely k blízké obci Dlouhodvory. Hostinec, kam pánové měli namířeno, náleží k velkostatku téhož názvu a stojí přesně u okresní silnice, mezi městem Slupi a okresním městem Nalžovem, asi hodinu jízdy od obce Dlouhodvory vzdáleným. Pan polesný poručil přispěchavšímu hajnému, aby byly koroptve vyháčkovány a doneseny do hostince do nějaké chladné místnosti a rozloženy, aby si je při odjezdu mohl vzíti již vychladlé do vozíku ssebou domů.

V tom však ještě bylo slyšeti střelce pana továrníka Nesvadbu:

"Prosím, pane polesný, nechť hajný a ti lidé se staví též v hospodě, musíme jim dáti též něco k posilnění."

Odpověď polesného byla za dík jen nadzvednutí klobouku a povolení hajnému slovy: "Stavte se!"

Hajný jménem Kubeš, tento dialekt rád uslyšel; byl již starší muž, tudíž věděl ze zkušenosti, že mimo několika sklenic piva a vuřtů, "kápne" něco i do kapsy.

Hostinský Čupřík, který slyšel výstřely, věděl, že jeho hostinec obdrží

dnes vzácnou návštěvu. Reservoval tudíž pokaždé pro pány střelce zvláštní místnost, neboť znal přání těch pánů, že si nepřejí míti mezi sebou osobu nepovolanou. Za prvními střelci se po chvíli dostavil i polesný, pro kterého byla volná židle mezi pány již přichystána. Hned, jak zelenáč vstoupil, byla jeho první starost o "Silvu", která musila obdržeti vodu a chleba. Obstarav takto oblíbenou fenu, přisedl ke stolu.

Střelci měli již vybaleno, co kdo pro posilnění žaludku a těla s sebou přinesl.

"Poslechněte, pane polesný, prosím, vezměte si se mnou šunku, posluže si," nabízel soudce Buřil.

"Děkuji!" byla odpověď "Moje hospodyně Katynka mi vsunula dosti do brašny."

Při tom vytáhl objemný balíček a rozbaliv jej na stole, vyňal z něho chlebíček a několik domácích homolek do tmavozlata zbarvených.

"Pane polesný, sláva! To bude moje a vy si vezměte celou tu mou šunku i s tím nechutným chlebem od pekaře." — A na souhlas, v momentě provedl výměnu.

"Pardon, pane soudce, což pak tu jste sám a my jsme vosk?" hlásili se druzí.

"Kdo dřív přijde, ten dřív mele, mládenci!"

"To vám, tatíku, nezůstaneme dlužni," odpověděli mu.

Již dle tohoto jednání bylo lze souditi, že si páni velice dobře rozuměli, a jak je dále budeme míti čest seznati, uvidíme, proč chtěli býti též samotni.

Mezi touto slovní potýčkou přinesl hostinský pivo, páni nedočkavše ani až pěna odpadne, přiťuknuli si navzájem, učinili první tah, za který by se ani Gambrinus nemusil styděť.

"Blbec, osel, hospoda," vrčel pan starý, sládek Chmelař, který měl na první tah sklenici prázdnou. "Aspoň kdyby ho pišišvora, starého vrtáka, bryndala napadlo, že sládek z náprstku pivo nepije."

"Buďte bez starosti, pane starý, stane se dle vašeho přání," dal k tomu souhlas lékárník, "požádáme šenkýře, aby pro vás nosil pivo aspoň nejméně v putně."

"Kdybyste raději krmil svou ochutnávárnu," byla odpověď pana starého, načež zavládlo na chvíli ticho, ale ne na dlouho. Soudce, který se pilně tužil a pochutnával si na prvním syrečku, nezpozoroval mrknutí a tajný pokyn panu starého, který seděl vedle pana soudce.

"Pánové, zítra bude určitě pršet," ujal se slova továrník.

"Ani pomyšlení," odpovídá na to soudce, "měl bych určitě bolení v kloubech."

"A já se s vámi, pane soudce, sázím oč chcete, račte se jen, vašnosto, dobře podívati, jak se támhle od západu stahují mračna!"

Je zvláštní, ba bylo chybou soudce, že nepostřehl jakýsi nekalý úmysl mluvčího, když byli tak intimně známí, že použil továrník oněch vybraných slov. — Soudce nic zlého netuše, otočil se, dívaje se oknem, otočí se zpět:

"Čerta, starého — — i hrom do vás má uhodit, zlodějové, homolky sem!"

"Není již jiná pomoc, milý soudce," povídá mu se smíchem lékárník, "nežli se bratrsky rozděliti, vždyť i já sám věřil panu továrníkovi, že bude pršet, neboť dle toho, jak pan starý dnes střílel, musí býti oblaka rozstřílená jako řešeto."

"I aby vám všem do huby," durdí se soudce.

"...homolka vlítla!" přetrhl mu řeč továrník.

"Zde jsou — ale spravedlivě rozdělit!" hlásí pan starý.

"Budiž!" souhlasí soudce.

"Bylo jich deset, dvě jsem snědl, zbývá na každého z vás k rozdělení po dvou."

Polesný po celou tuto debatu pojídal klidně šunku, jen tu a tam se pousmál, kdežto myšlenky jeho — kdož může vědět, kde bloudily. Když bylo vše snědeno a dobrým pivem zaléváno, ozval se pan starý:

"Řekněte, pane polesný, vaší vousaté Katynce, že jí za ty výtečné syrečky necháme ruce líbat."

"To jste měl přidati za svou osobu — též její vousy," přidal soudce.

"Vy tam býváte, pane soudce, v myslivně častěji než-li já, prosím, jen jí tu pusu za mne dejte."

"Prosím vás," tázal se ředitel polesného, "jak jste k tomu originálu přišel, to bych rád slyšel."

"Tím nejjednodušším způsobem, pane řediteli. Vždyť to je vlastní teta rolníka Kouta ze zdejší obce, kterého zajisté všichni znáte."

"Ale to je dosti zámožná rodina," namítáno.

"Ano — i moje hospodyně má své slušné věno a pěknou výbavu u mě složenou."

"To není možné pak pochopiti," ozval se továrník, "že v cizím domě slouží!"

"Musím vám to, pánové, tudíž vysvětliti, jak jsem ke své originelní Katynce přišel." — Napil se notně ze sklenice, utřel si šátkem knír a zapáliv dýmku, pokračoval:

"Když jsem byl před půl druhým rokem přesazen, již co polesný, do této myslivny, měl jsem svých pět švestek, jak se říká, v jednom pokojíku v přízemí brzo složeno a rozestaveno. Jinak vše v této velké a velmi pěkné budově zelo prázdnotou. Neměl jsem ani hrnéčku k uvaření oukropu. Stál jsem tam, jako kůl v plotě. Věřte mi, pánové, ta situace v první dny mého pobytu v myslivně, nebyla k závidění. Kam na stravu? Do hospody jít? Sotva bych tam, jak to, pánové, asi znáte, cos kloudného a teplého do žaludku obdržel, neboť při našem povolání nejsou hodiny našimi pány a pak — no zkrátka, vyhýbám se každé větší lidské společnosti, hlavně tam, kde působím jako lesní úředník."

"A to je chyba," ozval se ředitel, "promiňte, víte, jak vás již dnes tamnější lid nazývá? — lesní medvěd."

"Jest mi naprosto lhostejno, k jakým tvorům mě lid přirovnává, dovolte ale, ať dopovím. — Asi třetí den po mém nastoupení navštívil mne v mé poustevně známý pan Kout a beze všech dlouhých úvodu spustil: 'Pane polesný, vy potřebujete ihned hospodyni — a tou vám mohu posloužiti. Mám tetu, dosti zámožnou, asi padesát let starou, zdravou, silnou, výtečnou hospodyni, dobrou kuchařku, až úzkostlivě dbá na čistotu, ale nedá se nikým ovládnout, nesnese odporu — a to je právě největší a nejbolestnější stránka v mé domácnosti, to je ten kámen úrazu, kde jsou dva kohouti na jednom smetišti, jako u mne — moje mladá žena a vlastní teta."

Vyprávějící dokouřil, vstal, vyklepal dýmku do bedny u kamen, nacpal si znovu, zapálil a napiv se, usedl a pokračoval:

"Dále mi sdělil pan Kout: Nechci již předbíhati dalším událostem, ale jak já ji znám, myslím, že k vám půjde ráda, ona vycítí, že zde povede žezlo dle své vůle, ale radím vám, nenabízejte jí snad jakoukoliv peněžitou odměnu. Chodívá vždy v nejčistším úboru, stále nosí bílé punčochy. Myslím, že podobný dárek od vás byl by jí nejmilejší. Prstýnek neb něco podobného jí též nenabízejte, má proti podobným dárkům jakousi antipatii, snad z důvodu, že od mládenců, pokud byla mladá, nic takového neobdržela. Má zlatý řetízek s křížkem k zavěšení kol krku, památka to ještě snad po prapra-babičce — a to jí stačí. Je dosud svobodnou, nestrpí však, aby se jí říkalo slečno, nýbrž uděláte dobře, pojmenujete-li ji panno Katynko. — Konečně vás musím upozorniti, že má pěkný knírek; mám za to, že si to příroda při jejím narození spletla úplně. Prosím vás tudíž, vezměte si ji; mě zbavíte čerta z domu, budu vám vždy za to vděčen, neb vím, že budu míti po jejím odchodu doma nebe." — Polesný napiv se poznovu, pokračoval:

"Já jsem se, pánové, nerozpakoval a nekolkovaná smlouva byla rukou dáním a díkem kvitována. Druhý

den, byla to neděle, došel jsem do vsi, doptal jsem se na usedlost Koutových, brzy jsem zastavil před vraty, kde mne již hospodář očekával. Předav kočárek přispěchavšímu čeledínu, prohlašuji, že nádvoří, jakož i úplná čistota uvnitř statku, učinila na mne ten nejlepší dojem. Uveden do prostorné, útulné světnice a představen jsa zde přítomné ještě mladé, dosti hezké hospodyni, vyčetl jsem v jejím smutném zraku prosbu:

'Ode všeho zlého vysvobod' mne — o pane!'

Jsa domácí paní vybídnut, přijal jsem nabídnutou židli, načež chudinka mne prosila, jen abych se nelekl. Musil jsem se jejímu strachu srdečně zasmáti.

Abych ji upokojil, řekl jsem jí, že nejsem jen lesník, ale též důstojník. Ostatně jsem předem též přesvědčen, že panna Katynka a já budeme v brzku nejlepší kamarádi. Věřte mi to do slova — tím jsem ji částečně uklidnil.

Na to pan Kout vyšel ven a v zápětí bylo slyšeti: 'Teto! Teto!'

Jako odpověď, odkudsi s půdy, ozval se skoro mužský hlas:

'Pan Bůh mne netrestej, Josefe, co se stalo?'

'Máme zde návštěvu, nový, vzácný pan polesný nás navštívil, musíte jej jako má téta též uvítati.'

Šeptem mi hospodyně sdělila, že toto 'Pán Bůh mne netrestej' teta stále užívá. Dveře se otevřely a já prvně uviděl pannu Katynku.

Mohu říci, že na mne, až na ten slabý knírek, tak jako vše předešlé, učinila docela dobrý dojem. Popisu netřeba, znáte ji. Já v ní neviděl krom vousu mužatku, nýbrž jen ženu, náchylnou k poroučení, ale ne k poslouchání. Vždyť její kaštanové oči hledí dosti klidně ve vaši tvář. Nepozoroval jsem v jejím obličeji nic vzdorovitého; má přímý poctivý vzhled, a to mi stačilo. Když jsem vstal, abych se jí sám představil, dala ruce v boky a pravila:

'Pán Bůh mne netrestej, to je pašák!'

Viděl jsem, že se za tento výrok zastyděla, silně se začervenajíc, přes to podala mi pravici a tu mne překvapila její malá, ale velice jemná ruka. Za chvíli jsme byli v proudu umluveného manévru, předem s jejím synovcem projednaného.

"Nejsmutnější je," pokračoval jsem v hovoru, "že jsem sám a sám."

'Ožeňte se!' byl její výrok.

"Já — a ženit? Pochybuji, že se tak kdy stane. Mně jest v prvé řadě zapotřebí, ba je to velice nutno, řádné hospodyně, která by se nejen o mne, ale i o celou domácnost sama starala, neb abych se přiženil, já tomu nerozumím."

Konečně chtěje vše co nejrychleji skončit, řekl jsem:

"Nebudu choditi jako kočka kolem horké kaše a řeknu zkrátka: 'Tvrdilo se mi, že by se pro mou domácnost nejlépe hodila panna Katynka. Prosím vás, nechtěla byste převzíti jako hospodyně moji celou domácnost?"

Chvíli bylo ticho, Katynka pohlédla z jednoho na druhého, na to přistoupila ke mně a podávajíc mi svou pravici, odpověděla jasně a vážně, tak jak ve zvyku:

"Půjdu s vzácným pánem třeba ihned."

"A tak jsem, pánové, přišel k hospodyni, jakých velice pořídku. Je pravda, že i ona má slabé stránky, ale prosím, kdo je tak čistý, aby je neměl?"

"Je to všecko pěkné, že sobě chválíte Kačku co hospodyni," odpověděl pan soudce, šťastný manžel a otec šesti zdravých potomků, "není to ale, pane polesný, milující vaše žena. Právě při vašem povolání, kdy máte dosti často různé nepříjemnosti ve službě, jak milé jest manželu, když přijde domů a uvítají jej rozevřené paže usmívající se drahé polovice. Kdo tohle nezná, pánové, nikdy nevystihne cenu milující ženy. A to právě chybí vám, pane bručoune a lesní medvěde! Věřte mi, lesníku," pokračoval soudce, "že žena, sotva se vnoří ve váš zrak, okamžitě co nej-

lepší lékař ví, jak chmury vaše zažehnat."

"No víte, pane soudce," dobírá si řečníka pan starý, "je to všechno pěkné i s tím aleluja na naše polovice, ale jak důkaz pravdy u vás ukazuje, bývá toho požehnání lásky někdy po čertech mnoho a všeho mnoho škodí, říkal již Ben Akiba a ten tomu jistě rozuměl."

"Pánové," vmísil se do hovoru pan lékárník, "já s našim sládkem úplně souhlasím. Neb měl-li jeho táta syny podobné povaze pana starého, zde přítomného, nebylo by se co diviti, kdyby se byl utopil."

"Pravdu máte, lékárníčku," souhlasil pan soudce, "pana starého otec vařil aspoň pivo, které se dalo píti, ale to, co zbryndá . . ."

". . . I aby do vás hrom uhodil!" vskočil jim do hanění svého výrobku pan starý, neb to byla bolavá stránka i našeho sládka, haněti jemu jeho mok. "Je viděti dle čárek na vašich táckách, co jste jej vychlastli — bando zlořečená, rozumíte?"

"Výborně!" souhlasili zase všichni — "pan starý má pravdu a bude radno s pivem přestati," doložil pan továrník. — "Šenkýři!" zvonil na prázdnou sklenici. A když se volaný dlouho neobjevil, otevřel pan továrník dveře a houkl:

"Hospodá-á-á-ář!"

"Prosím, račte poroučet," ohlásil se hostinský, "jsem k službám!"

"Máte náhodou žampus nebo něco podobného?"

"Račte chvilinku posečkat, pánové, podívám se do sklepa. Tuším, že tam od veselky mé dcerky jedna láhev zbyla."

Vzdálil se a bylo chvíli ticho, páni sobě zažehli nové doutníky a náš polesný po celý ten čas při vzájemném škádlení pánů klidně kouřil ze své dýmky, která po celý den, kromě jídla, snad nevyhasla.

"Zda-li pak hajný a honci obdrželi, co jejich jest?" upozornil pan lékárník.

"Vše v pořádku, pánové, a můj dík," s úklonou se hlásí polesný.

"Neděkujte, pane polesný, to se u vás rozumí samo sebou. Každá zábava něco stojí, ale dnes jsme si báječně postříleli, začež jsme vám, mládenče, velmi povděčni!"

V tom již vstoupil hostinský, nesa na podnosu vyžádané víno a pět vinných sklenic.

"Čekat, hospodo!" zakřikl ho továrník, "zátku ještě nechati. Dříve než to vypijeme, zaplatíme a než se rozejdeme, vzpomněl jsem si, že vás musím pozvat do Barkova k odstřelu zvěře a sice příští neděli. Schůze u mne v devět hodin, v deset budeme na místě. Doufám, že i vy, pane polesný, budete tak laskav a dostavíte se. Vezmu dva kočáry. Velice byste nás potěšil, hlavně proto, že jste ve střelbě mistrem a pak ta vaše neocenitelná fena, nám všem milá Silva. Ano, že přijedete?"

"Tak milé pozvání a v tak velectěné společnosti ztráviti veselou chvíli odmítnouti nemohu. Přijedu, a sice ve svém kočárku a budu, nepřijde-li mi do toho něco nepředvídaného " ze shora" v 10 hodin, jak sobě přejete, na místě."

"Sečkejte, mládenci," ozval se pan soudce, "napadla mne báječná myšlenka. Znáte paní Říhovou, majitelku velkostatku v Barkově, sousedku honitby pana továrníka, pánové? To by byl úlovek pro našeho milého lesního medvěda!"

Nyní následovala taková "sláva a živio" — až uši brněly.

"Ticho, pánové, ani slovo již! Přece jen ale musím našeho zelenáče upozornit, že to je dvaadvacetiletá vdova. Prosím, by se nyní o té dámě zde již nemluvilo a bašta!"

Pan polesný, který zůstal úplně klidný, odpověděl:

"Pánové! Jako voják jsem měl dosti příležitosti seznat ženy. Věřte mi, že vším tím, co jsem viděl a slyšel, se mi ženské zprotivily. K tomu ke všemu obdržel jsem již jednou, jak se říká "košem", jsem tedy pevně rozhodnut, že se více žádné dámě nenabídnu a na tom zůstane!"

"Milý příteli," odpověděl mu pan

soudce, "je mnoho pravdy na tom, co jste pravil, ale přes to jsou čestné výjimky a nedávejte, abych tak řekl, všechny ženské do jednoho pytle."

"Připouštím, pane soudce, že není svět tak zkažen, ale své slovo nikdy nezruším."

"Známe již dobře vaši povahu, ale nezapomeňme, přátelé, že pan poručík netvrdil, že se neožení. Basta! Jen ještě upozorňuji a prosím o to, před našimi ženami ani muk!"

"Nyní zátku ven a lovu zdar!" ukončil debatu továrník. Jediná láhev arciť v brzku vypita, načež zavolán hostinský, výloha společnou a nerozdílnou rukou panem hostinským vypočítána, načež pan továrník křikl:

"Sem účet, hospodo!"

"Co, co to?" hlásili se druzí.

"Dnes já, zítra ty!" zněla odpověď.

Protože byly kočáry již k odjezdu přichystány, dán hajným do každého kočáru pro střelce polesným stanovený počet koroptví, načež poděkovav pánům hostům za výpomoc při odstřelu koroptví a milou zábavu, čekal až páni nasedli a odjeli.

Po odjezdu hostů nasedl i pan polesný do svého kočárku. Koroptve, zavěšené ve zvláštních, k tomu účelu dělaných koších, dány jeden ke kočímu, druhý i s fenou k pánovi, načež i třetí kočárek se rozejel k domovu.

V prvním kočáře, který jel k okresnímu městu Nalžovu, seděl pan rada a sládek. Když valnou část cesty ujeli nemluvíce, první navazoval na poslední debatu pan rada, nachýliv se k uchu pana sládka a řekl šeptmo, aby kočí nezaslechl, oč se jedná:

"Dobře jsme učinili, že jsme Říhovou nechválili, bud'te ujištěn, že by k ní ucítil jakýsi odpor. Dost možné, že by ani na hon nepřijel. Je to myslivec a tu mám za to, že by ani u něho nebyla nouze o nějakou pravděpodobnou výmluvu. Takto jsme mu nasadili do ucha červa, kterého se nezbaví. Nejsem prorokem, ale znaje oba, doufám, že z těchto dvou osob k sobě se tak hodících, jak podobou, tak duchem, bude v brzku ten nejhezčí a nejkrásnější párek pod sluncem!"

"Bůh to dej!" byla tichá odpověď.

Sledujme nyní myšlenky polesného: "Co pak to měli s tou paní Říhovou? Tak mladinká a již vdovou? Hm, hm, Barkov to není od nás daleko. Podívám se schválně, ač mně do ní nic není, do mapy. Vždyť mi vyprávěl náš starosta nedávno cosi. Pěkný statek, polnosti — řepná půda, luka, les, as devět set korců nebo jiter... konečně ke kozlu, co ti je do toho všeho, třeba hektarů. K smíchu. Jedna jako druhá. Nač si tím zbytečně lámat hlavu. Nesmysl. Ona majitelkou velkostatku — a ty? I ať mi dají pokoj se všemi vdovami a pannami! K smíchu! Mysli, Bohuši, raději na jiné věci a tamto nech plavat!" A aby svoje myšlenky sám udusil, ozval se hlasitě: "Silvo! Podej mi svou hlavu, abych tě pohladil, konalas dnes, nebo po myslivecku řečeno pracovalas dnes znamenitě!"

Ubohý, mladý myslivče! Dobře kalkuloval pan soudce! Bacila, kterého máš nasazeného ve svém nitru, se nezbavíš!

II.

Nyní se podívej se mnou, milá čtenářko neb čtenáři, do doupěte našeho lesního medvěda.

Obec Borovanky jest od okresního města Nalžova as osm kilometrů vzdálená. Urazivše as polovinu cesty po okresní silnici, dojdeme na návrší, odkud zříme prvně věž kostela, v dáli pak zříme jak mraky samé černé lesy. Tu a tam viděti prázdné pruhy, vykácené nedávno silné porosty. Pomalu přicházíme k velkému svahu, odkud v brzku vidíme obec Borovanky. Jdeme-li po celé délce obce směrem k lesu, napočítali bychom mimo kostela, farní budovy a školy as devadesát, spíše více obytných stavení, většinou zděných, taškami krytých a jen as de-

sátý díl stavení ze dřeva, došky krytých.

O významu slova "čistota a pořádek" neměli někteří obyvatelé, jak bylo znáti, pravého pochopení. Tu a tam od některých baráků viděti močůvku volně od hnojiště do příkopu na návsi odtékající. Po většině bylo však viděti v pořádku udržované, pěkné větší usedlosti, známka — že zde bydlí dobrý hospodář a zároveň dle všech známek i blahobyt.

Všude zříti hojnost ovocného stromoví, s hojnou úrodou, povětšině jabloní. A v půli vesnice přetíná jiná silnice naši, po které kráčíme. Zde stojí velmi slušný hostinec, jednopatrový, s dosti prostornými místnostmi.

Nedojdeme ještě ani na konec vesnice, když spatříme proti nám blíže lesa vysokou jednopatrovou budovu. Je to budova, jak odtud pozorovati, nedávno asi obílená. Stranou v pravo stojí stodola a kůlna, též nově natřená. Přicházejíce blíže po silnici, vidíme v čele štítu silné jelení parohy desateráka, přesně pak nad nimi znak velkostatku a majitele knížete F., což značí, že to obydlí myslivcovo. Myslivna jest od okresní silnice vzdálená asi 150 kroků. Vede k ní pěkně upravená as pět metrů široká vozová cesta. Po obou stranách cesty se táhne pěkný hlohový, živý plot.

Stojíme nyní přesně před obydlím pana polesného Dvořáka.

Jest koncem měsíce září, počasí teplé, jasné, tudíž viděti, jak čelem k silnici, tak k poledni straně jsou všechna okna též nedávno bíle natřená, dokořán otevřená. V oknech v přízemí jest viděti záclony, kdežto v prvním poschodí zeje vše prázdnotou. Laskavý čtenář uhodne ihned, že poschodí ono je neobydleno.

Obejdeme-li stavení vzad na stranu severní, vidíme, že se pěstuje zde i polní hospodářství. Jest zde dle předpisu složeno hnojivo a na něm, jakož i po různu samé slepice se svým pánem kohoutem, kvočny s kuřaty i několik hus zde přebíhá.

Byla asi jedna hodina odpoledne; všude je ticho, z něhož nás vytrhl slabý praskot smítek pod nohami pana polesného, jenž s puškou na levém rameni, s těžkým tesákem po boku, v pravici hůl a vyšším stavečím psem, právě se vracel ze služební obchůzky domů.

Polesný nešel tudíž po cestě, nýbrž přímo lesem, který dosahoval takřka až k myslivně. Došed k rohu zdiva, zaslechl hlučný, jemu povědomý hlas panny Katynky, z čehož rozpoznal, že jest velmi rozčilena.

Mezi jejím křikem slyšeti bylo hlasy mužské. Nachýliv se, zahlédl u dvířek státi dva muže, dle obleku cikány. — Otočiv svůj zrak k silnici, viděl po ní spěchati četníka, patrně oba cikány pronásledujícího. Křik trojice se neutišoval, nýbrž zvyšoval.

V tom jeden z chlapců křikl:

"Ty čarodějnice vousatá!" Sotva bylo osudné slovo vyřčeno, ba snad ještě nebyla celá věta pronesena, otevřely se rázem dvířka, jimiž vyběhla ven vysoká, hřmotná žena, v pravici držíc silnou měchačku, kterou cikána uhodila prudce do obličeje a zlomivši ji, s báječnou rychlostí než se cikáni vzpamatovali, vlepila druhému cikánu takové dva políčky z každé strany po jednom, že i tento zavrávoral zpět. Prvně vyplacený ucítiv, že mu z nosu teče krev, sáhl pravici pod kabát, avšak k další odvetě jeho nedošlo, zarazil jej hlas polesného:

"Reku drž!" a povel v nářečí cikánů: "Ruce vzhůru!" Sotva druhý povel byl dán, když tu Rek skočil na nejblíže stojícího chlapa a stisknuv mu svými tesáky krk, cikána položil na záda.

V tomto okamžiku přichvátal četník, pozdravil polesného, pak vyjmul služební knížku, ve které má četník záznam zatýkačem stíhaných osob, prohlíží a táže se cikánů po dokladech. Ležícímu na zemi, pod zvláštní ochranou Reka, vytáhl polesný jakýsi ušpiněný papír a současně delší nůž po obou stranách broušený

na způsob dýky, slabší nabitý revolver a několik paklíčů.

Četník prohlásil okamžitě cikány za zatčené. Pes odvolán a oba cikáni svázáni jedním řetízkem. Při tom byl Rek svým pánem pochválen, an v pravý čas chlapa uchopil. Nedalo se s určitostí očekávati, zda-li by cikán bez něho byl poslechl hlasu polesného. A tudíž nebylo vyloučeno, že by Katynka svůj soudcovský výkon mohla zaplatiti i smrtí.

Hospodyně, o kterou se v první řadě jednalo, sotva zaslechla hlas polesného, netarajíc se dále o cikány, učinila též zpětný krok za dvířka, neb stál zde ještě druhý cikán a zvolala:

"Pán Bůh mne netrestej, vzácný pán jde domů!" a byla několika rychlými kroky v kuchyni.

Četnický strážmistr, starší muž, otec několika dítek, podal nyní polesnému pravici k pozdravu, děkuje současně upřímnými slovy:

"Pane polesný, přijměte, prosím, můj nejsrdečnější dík, neb nebýti vašeho zakročení, pochybuji, že by tito lumpové čekali až k nim dojdu. — Dle toho, jak mám naznačeno a dle odebraných listin, jsou-li pravé, jsou to velice nebezpeční lupiči a několikanásobní vrahové. Jsou již přes dva roky hledáni nejen našimi, ale i sousedními státy. Tito dva mají na svědomí mimo toho, co provedli prve zde, i životy dvou pruských četníků, již po eskortování těchto lotrů byli v krátké době za sebou zavražděni."

Hovor tento dál se šeptmo stranou od cikánů, u kterých bděli nyní již oba ostražití strážcové majetku polesného, totiž fena Silva a Rek, oba k podobnému účelu vycvičeni.

"Zároveň se budete, pane polesný, pamatovati," pokračoval ve vyprávění četník, "neb jste o tom slyšel, že před dvěma roky byla v Barkovském dvoře zavražděna mladá dívka, služka paní Říhové, která se lupičům při vloupání, dle veškeré pravděpodobnosti, hlavně na základě vyšetřování, postavila na odpor, což zaplatila smrtí. Zakročením služky se lup nezdařil. I tato vražda se dle výslechu svědků klade za vinu těmto lotrům."

Kdyby si byl četník všiml při uvedení Barkovského dvora, obličeje polesného, musela by jej překvapiti náhlá změna obličeje a jak dýka ostrý pohled na cikány. Jako blesk projela mu mozkem myšlenka:

"Nebyla službou zachráněna dnešní paní Říhová? Nebyla by mohla býti tato zavražděna?"

Strážmistr však, aniž by co zpozoroval, vyprávěl dále:

"Protože oba chlapíci mají velikou sběhlost dostati se ven z kriminálu, neřkuli z rukou jednoho četníka, prosil bych, můžete-li, abyste poslal někoho na četnickou stanici pro posilu."

"Stane se ihned."

Čeledínu, který stál u dvířek, poblíže zatčených a držel "pro všechnu jistotu" v rukou podávky, dáno polesným nařízení, aby co nejrychleji zapřáhl do vozíku, což se ihned stalo. — Strážmistr načrtnul několika slovy "hlášení" veliteli stanice a odevzdal jej odjíždějícímu kočímu.

Když kočí odejel, požádal četník polesného, zda-li by neměl někde uzavřené místo pro oba vrahy.

"Dáme je do prasečího chlívka," byla brzká odpověď.

Oba cikáni nižších postav, obličejů naprosto šibeničních, asi 45 až 50 letí, musili chtěj nechtěj jíti vpřed a vlézti do zděného chlívku, dvířka zámkem uzavřena a Silva a Rek ponecháni tam co stráž.

Panu strážmistrovi dali ven židli a tak se zbraní v rukou očekával příjezd posily. —

Všude bylo až nápadné ticho, z čehož bylo lze souditi, že jest domácí pán zaměstnán jídlem. Ticho toto bylo přerušeno zvonkem z pokoje polesného; hned na to se u kuchyně otevřely dveře a z nich vystoupila hospodyně panna Katynka, nesouc na menším podnosu šálek černé kávy.

Máme ji tudíž přímo před sebou. Jest vyššího vzrůstu, dobře živena,

plných ňader, s vlasy již prošedivělými, kaštanových očí ostrého pohledu, nos silnější, ústa malá. Celkový dojem obličeje, k čemuž napomáhal slabý tmavý knír, byl podoben více muži, než-li ženě. Oblečena byla ve světlý prací šat, upjatý až ke krku, dosahující spodem do polou lýtek, při čemž bylo viděti na masitých nohou běloskvoucí punčochy s nízkými střevíčky, červenou páskou zdobené. Kol súženého pasu měla širší kožený pás, na němž zavěšeny byly klíče. Zvláštní ale u ní bylo, že za pasem zastrčena byla dřevěná měchačka, snad co symbol její moci.

Pan polesný, uslyšev klapnutí kliky, obrátil se a tázal se své hospodyně:

"Nic nového?"

"Nic, vzácný pane!" při čemž položila podnos s kávou na stolek, vytáhla pravou rukou měchačku a podepřela ruce v boky, pokračovala:

"Jsem s vámi, vzácný pane, nespokojena. Já ženská, vyplácím — Pán Bůh mne netrestej — takové lotry hned, a vy, takový mladý hromotluk, nic — jářku pranic. Jednomu jsem měchačkou rozbila jeho orlí zobák, až mu ta jeho hříšná černá krev vystříkla, druhý dostal do jeho prokleté černé masky dvě a to touhle mou rukou," při čemž její, poměrně malou ruku, přidržela panu polesnému s měchačkou před očima, "a vzácný pán nic — jářku, zase nic."

"Když jsem viděl, panno Katynko, jak tomu špinavému cikánu z nosu krev vystříkla, nechtěl jsem vám tu slávu ubrat, neboť bych si byl jen zašpinil ruku — nemyslíte?"

"Pán Bůh mne netrestej — já si ani ruce neomyla."

Rychle se otočila, vzala podnos i kávu a již byla ze dveří — Polesný se tomuto obratu srdečně zasmál. — Za malou chvíli dostavila se zase hospodyně, ale s jiným podnosem a jistě i s jiným šálkem.—

"Ták, teď mám ruce čisté a nádobí jsem dala též jiné, vzácný pane."

"Díky, panno Katynko, buď'te tak laskava a dejte strážmistrovi láhev piva."

"Již se stalo."

"Zároveň bych prosil pro sebe láhev."

"Vidíte, co člověk k vůli dvěma cikánům opomene; hned tu bude."

Polesný vzal šálek s kávou do ruky, procházel se pomalu a srkal kávu.

Když Katynka přinesla pivo a nalila do sklenice, tázala se, zda-li sobě vzácný pán ještě něčeho přeje.

"Ano, panno aKtynko. V neděli dopoledne jedu na hon do Barkova; znáte to tam?"

Ubohý náš medvěd. Kdo jej při této otázce dobře pozoroval, poznal, že ten škvor, dle výroku pana soudce, mu silně zbarvil tváře.

"Tot' se ví, že znám. Pěkný velkostatek, mladá, hezká vdova. Její muž byl sprostý chlap, hrubián, stále opilý, až si — Pán Bůh mne netrestej — čerti pro něj přišli. Ubohá mladá panička! A taková milá a hodná. Prý s ním vůbec nežila jako žena s mužem. A tak to trvalo celý rok, než ji Pán Bůh od toho zvířete osvobodil."

"Děkuji vám za informaci, ale já nejsem pozván od té dámy, nýbrž snad na sousední honitbu továrníka Nesvadby."

Aby svoje myšlenky plně zakryl, dotazoval se dále.:

"Pěstuje se tam hodně okopanin?"

"I ano, vzácný pane, tam jsou řepné půdy."

"Mně se jedná, panno Katynko, o to, mnoho-li si mám vzíti sebou nábojnic."

"To já nevím, tomu nerozumím. Já mám zvěřinu nejraději na pekáči."

Co zde takto rozprávěli, slyšeli jsme, že zvuk hlasu panny Katynky byl altový, dosti příjemný.

V tom bylo slyšeti na chodbě kroky dvou mužů. — Hospodyně, arcit' s nezbytnou měchačkou v pravici, nahlédnouc kdo to je, ohlašuje:

"Hajní jsou zde, vzácný pane!"

Načež vzala se stolu vyprázdněný

příbor, vešla do kuchyně, kde jej odevzdala služce k umytí. — Pan polesný dopil pivo a vešel druhými dveřmi přímo do úřadovny, otočil klíčem a nechal podřízené mu hajné vstoupiti. Zde přijímal hlášení a dával rozkazy.

Úřední jednání nebylo ještě skončeno, když zahrčel na dvoře kočárek, z něhož prvně vystoupil četnický strážmistr, velitel okresní četnické stanice a mladý četnický závodčí. Představený lesní správy, ukončiv rychle řízení, vyšel s hajnými na dvůr, sděliv jim v krátkosti příhodu s cikány. Sotva vyšli ven, viděli, jak první četník podává veliteli služební hlášení. Když zahlédl četnický velitel pana polesného, přikročiv k němu a vzdav čest, děkoval, jak jen nejlépe uměl těmito slovy:

"Pane poručíku, nepochopíte ani, jak vám musíme býti vděčni. Jest naprosto vyloučeno, že by bez vašeho zakročení se podařilo kolegovi tyto tak velice nebezpečné vrahy zatknouti, mohl býti, jako se stalo v Prusku dvěma četníkům, těmito vrahy též zabit. Zároveň, pane poručíku, jsem povinen vám hlásit, že na dopadení těchto dvou cikánů jest pruskou vládou vypsána odměna čtyři tisíce marek, kteroužto odměnu také obdržíte."

"Pane strážmistře, lituji, že nemohu přijmouti ani váš dík, neřku-li peníze. V prvním případě jest to pouhá náhoda, že jsem se v pravý čas dostavil, což bylo štěstím, an by byla moje hospodyně za prováděnou spravedlnost, které jsem se sám obdivoval, mohla zle odpykati. A co se týče vypsané odměny, uznáte, ačkoliv nejsem bohat, že jako důstojník nemohu přijmouti v tomto případě podobný peníz a prosím pana četnického velitele, aby tento obnos byl vydán panu strážmistru Vránovi."

"Pane poručíku, Bůh vám to splatí jiným způsobem. Znáte ten nepatrný příjem u četnictva a kolega Vrána má četnou rodinu."

"Prosím, nemluvte již o tom," pravil polesný. Nyní přistoupil i třetí četník, který pana polesného dosud neznal, by se též představil. Byl to ještě úplně mladý, plně zdravý muž, veselé a usměvavé tváře.

Velitel četníků popošel k strážmistru Vránovi a dle toho, jak se v jeho obličeji měnila barva, bylo k rozpoznání, že mu právě jeho velitel sděluje radostnou zvěst o rozhodnutí polesného.

Chudák strážmistr připadal nám v tomto okamžiku jako náměsíčník. Šel jaksi nejistě, krok, zase krok, by vzdal povinný dík, ale polesný tomu předešel tím, že řekl:

"Pane strážmistře, vyprošuji si, jen žádný dík. Mám velkou radost z toho, když vidím šťastné jiné, a to mi úplně stačí."

"A nyní vybereme hnízdo," převzal velení velitel. "Oba četníci se postaví podle mne s pohotovostí k bodnutí, a pana polesného bych prosil, an zde máme náhodou tak zdatnou pomoc dvou hajných, račte odvolat psy, hajný nechť pak otevře dvířka. Báti se, hajný Kučero, nemusíte, neb jim byla zbraň odňata."

"Já — a báti se? Prosím vás, co to je za zvíře, báti se? Toho tvora bych chtěl na mou duši viděti, abych ucítil to, čemu se říká báti se! Prosím, vzácný pane, odvolat psy," žádal hajný.

Když se tak stalo, uvolnil zámek, otevřel dvířka a nahlédnuv dovnitř, křikl:

"Hrom do chlapů! Jsou bez pout!"

"Poodstupte trochu, Kučero; mluvím trochu jejich nářečím," hlásil se polesný.

Načež křikl cosi a hned vylezl jeden — sotva by spoután, zas jakýsi povel, a vylezl druhý, který byl též spoután. Je pravda, že cikáni as rozuměli též českému jazyku. Ale jsouce oslovení jejich mluvou, spíše poslechli.

Starší hajný vlezl do chléva a odtud přinesl želízka četníkova. Patrný to důkaz, že nebylo radno jedinému četníku tyto několikanásobné vrahy eskortovati. Pohled jejich očí, krví podlitých a jak u dravce ceněných

bílých zubů byl pohled zlosyna, jemuž lidský život je pouhou čočovicí. Nebylo se tudíž co diviti, že oni pruští četníci při výkonu své služby byli od těchto dvou cikánů zabiti.

Hajný Kučera, přistoupiv nejprve k jednomu lupiči, pak pohlédnuv druhému do obličeje, křiknul: "Ha, znám vás!" a dříve, než tomu mohl kdo zabrániti, chytil každého jednou rukou za límec, odděliv je od sebe, srazil je oba na to dvakráte rychle a s takovou prudkostí, čelem proti sobě, že padli oba krvácejíce k zemi omráčení. V dalším útoku bylo však již hajnému zabráněno.

"Prosím vás, nechte mne," žádal, "jen mi nedávejte do rukou zbraň, pak neručím za sebe!"

Když se trochu uklidnil, vysvětlil svoje počínání takto:

"Pánové, když před dvěma léty měl být vyloupen dvůr v Barkově, byla tam zavražděna služka, s kterou jsem se zasnoubil. Já tenkráte zastupoval jsem tam strýce hajného, který byl nemocen a tutéž noc bylo úplně jasno. As k jedenácté hodině stál jsem skryt při okraji lesa a tu vidím kolem sebe jíti dva cikány, jak jsem u soudu udal a to jsou tito dva, určitě je poznávám. To jsou ti vrazi, kteří zavraždili mou Františku."

Tím bylo vysvětleno jeho počínání, zajisté omluvitelné. Polesný, klepnuv mu na rameno, vyzval jej, aby šel do kuchyně a nechal si dáti láhev sodovky. "To vám vrátí klid," dodal. Tu byl domácí pán požádán vrchním strážmistrem:

"Dovolte, dříve, než-li odejdeme, rád bych vyslechl vaši hospodyni; račte jen zůstati zde." V tuto chvíli dostavil se i starosta obce pan Malý. Mezi tím se oba cikáni ležící na zemi, vzpamatovali ze mdloby, způsobené jim hajným a zvedali se. Ihned ale proti nim napřažena byla dvě bodla četníků s povelem: "Sednout!"

Obličeje těchto individuí byly vskutku hrozné. Kůže na čele úplně zmodralá a napuchlá a celý obličej krví, tekoucí z nosu, úplně umazán. Patrný to důkaz, jakou sílu umí vyvinouti ruce hajného Kučery.

"Já myslím," oslovil polesný starostu, "že by k eskortování těchto vrahů byl nejlépe vůz s prkny, kde by se mohli oba chlapi, řetízky svázaní, uložiti."

"Máte pravdu," odpověděl tázaný a pojednav ještě se zbylými četníky, poslal kočího do vsi, a za malou chvíli stál zde vůz s vysokými postranicemi a hojnost provazů k svázání lupičů.

Četníci vystoupili na vůz a za nimi byli hozeni od občanů oba vrahové jako kus obyčejného dřeva s přáním, aby co nejdříve ucítili provaz na krku.

Když pan polesný propustil hajné, sotva vešel do úřadovny, uslyšel zaklepání na dveře. Na jeho "Volno!" vstoupila panna Katynka, ale jak chudák vypadala! Oči zarudlé od pláče, celá jako skleslá, její hrdé, pánovité a sebevědomé vystupování to tam, ano, i její žezlo, symbol moci chybělo, a to znamenalo mnoho.

"Panno Katynko, co je Vám, co se vám stalo?"

"Ba právě, vzácný pane, že se mi nic nestalo, mám, jak mi řekl četník, děkovati vám a já bídné stvoření — jsem vám ještě domlouvala, na místě abych měla poděkovati. Ne, vzácný pane, nenamítejte nic, musíte mne vyslechnouti. Slibuji vám, že celý svůj další život věnuji vám až do posledního vydechnutí své hříšné duše. Pán Bůh mne netrestej. A kdybyste mne i vyháněl, budu klečeti u vašich dveří a prositi vás, abych se vám a vašemu domu mohla věnovati, k čemuž mi dopomáhej Bůh!" Dořeknuvší to, chtěla se vzdálit. Polesný ji však zadržel a odpověděl pohnut:

"Katynko! Děkuji vám ze srdce za váš dobrý úmysl. Jsem s vámi plně spokojen a doufám, že se srovnáme i dále. Žádám tudíž, aby zůstalo vše, jak bylo. Budete vládnout, jako dosud. Nikdo ať nepozná, co se stalo."

"Ne, nepozná!"

"A svoje žezlo budete nosit v ruce — nebo za pasem dále."

"Pán Bůh mne netrestej, to musím rychle pro to žezlo," a už běžela pro své žezlo, by se ujala své vlády.

"Zlatá žena, zlaté srdce!" mihlo se v mysli polesného. A Katynka? Majíc měchačku zase v ruce, stála ve svém pokojíku před obrazem Matky Páně. Neslyšeli jsme však všecko, co šeptala její ústa, zaslechli jsme jen: "Zlaté srdce, zlatý muž a ne lesní medvěd."

III.

Byla neděle, určená k odstřelu koroptví a zajíců u Barkova. Obec menší, ponejvíce malé rodinné domky, čeledě a dělného lidu, pracujícího v blízkém dvoře paní Říhové. Dvůr ten, nedaleko obce stojící, pozůstával jako všechny jiné dvory oekonomie z veliké, velmi prostorné — ale starší jednopatrové budovy, s velikým, avšak málo vydlážděným dvorem, kde spatřiti bylo vše možné hospodářské nářadí.

Mohlo býti po desáté hodině dopolední; počasí bylo velice příjemné, an slunce tak nepražilo a přes strnisko vál mírný vlahý větřík, když vzdáleně ode dvora kráčela polní cestou jakás mladá dáma, s pánem dle volné chůze a ohnutého těla starcem, a dle toho, jak přihlíželi k odvážení ovesných pohrabin, mohlo se uhodnouti, že to jest majitelka statku se svým správcem.

Právě se zase zastavil a ten starý pán s úplně bílými, již prořídlými vlasy, čistě oholený, kaštanových, stářím sesláblých očí, starý, pětasedmdesátiletý, inventář dvora, opřen jsa o hůl, upozorňoval svou zaměstnavatelku:

"Zaplať Pán Bůh, milostpaní, že jsme vše dosti dobře dostali pod střechu."

"Ano, pane správče, ale i vy máte při tom velkou zásluhu," zaznělo překrásným, tak milým, jemným a čistým jak dětským hlasem z malých, malinových úst velice mladinké dámy.

"Ne, já ne, milostpaní, ale Pánu Bohu budiž dík."

"Nebudu se s vámi o tom, dědečku, přít."

Dáma tato vskutku mladinká, sotva dvaadvacetiletá, nebyla na první pohled krasavicí. Ale podíval-li se člověk do jejích, ještě dívčích a nevinných pomněnkových velkých očí, na její pohled nikdy nezapomněl. Z nich vycítilo se něco milého, hřejivého, tak že z tohoto zraku viděl jsi až na dno jejího přeušlechtilého srdce.

Postavou prostřední, čistě bílé pleti, zdravou přírodní barvou v obličeji obdařenou, těla nádherně rostlého, v bocích zúžená, krásně vyvinutých prsou. Co ale překvapilo, byly její vlasy. Neměla na hlavě klobouku a tak bylo patrno, že to jest čistá blondýnka. Vlasy v copy pletené tvořily kolem hlavy vysokou korunu, takže copy ty měly abnormální délku a rozpuštěny jsouce mohly tvořiti neproniknutelný závoj snad kolem celého těla. Oblečena byla ve světlý prací šat, v levé ruce držela drahý slunečník.

"Pane správče, co to je za výstřely?"

"Poslouchám též již delší chvíli, milostpaní, to jistě střílí pan Nesvadba."

"A kdo pak je s ním? Vždyť je slyšeti více výstřelů."

"Počkáme, milostpaní, můžeme si zde sednouti na mez!"

"Já nemohu, vždyť vidíte, že mám bílé šaty. Vás ale jistě bolí nohy, sedněte si; já jsem dosud mladá, mohu stát."

Když se stařec posadil, tázal se:

"Prosím vás, jak to bude s olejkou, co máme žádat za ni?"

"Ach, pane správče, já tomu mám rozuměti?" A smějíc se, objevily se v malých jejích ústech husté, čistě bílé zoubky, dodala:

"Čím víc, tím líp, počkáme, kdo více nabídne."

"I, podívejme se," durdil se správce, "a pak mi řekne, že tomu nerozumí. Máte ale zdravé náhledy,

milostivá paní, počkáme, vždyť je dosti kupců."

Mezi tímto a podobným hovorem blížili se střelci a tudíž i výstřely stále blíže k čekající dvojici.

"Přece do dálky ještě trochu vidím, poznávám je již, milostpaní. Je to ten stále stejný nerozlučný čtyrlístek střelců z Nalžova a sice pan okresní soudce Buřil, továrník Nesvadba, sládek Chmelař a lékárník Rota. Ten pátý? Kdo to je? Nemýlím-li se, tak to jest ten nový polesný v Borovankách, pan Dvořák."

"To je tedy on, který hlavně dopomohl k zatčení těch cikánů, jak lidé vypravují?"

"Ano, to je on."

"Ale poslechněte, pane správče, ten pán má asi velkou odvahu, znáte jej?"

"Nemám naprosto toho potěšení a té cti jej osobně znáti. Je zde teprve asi dva roky, ale dle toho, jak mi byl líčen, je to zvláštní povaha. Lid jej chválí, též se najdou jiní, kterým se nelíbí, to však nepadá na váhu; to nese služba lesního sama sebou. Všeobecně se o něm tvrdí, míním totiž lepší třídu lidu, že to je muž čestný, pevného charakteru, muž, který nikdy dané slovo nezruší. Jinak jej tituluje lid pro jeho málomluvnost — lesní medvěd."

"Ach, to je zajímavé — a proč jej tak pokřtili?"

"To je jednoduché," zněla odpověď. "Ve službě přesný, málomluvný, nemiluje prý společnost, a co je nejzajímavější, ženským se prý vyhýbá, jako čert kříži."

"A proč, prosím vás, pane správče? To je ještě svoboden?"

"To nevím, ale račte se ho na to pozeptati sama, neb jak je viděti, míří pan polesný k nám, alespoň mám za to."

"Pravíte, pane správče Borovanský? — Vždyť jsem asi před čtvrt rokem tu myslivnu viděla. Ach, jak se mi tam vše líbilo! Ta vysoká, bílá budova, v čele ty velké parohy, ta vzorná zahrada, ale ty růže, ty růže! Právě v plném květu. Pane správče, myslím, že kdo miluje růže, nemůže být zlý člověk. Medvěd, jaké to neslušné přirovnání. Schválně nechala jsem zastaviti kočár, abych si vše mohla prohlédnouti. Již ta úprava cesty a chodníku, ten les kolem, tam by se mi líbilo! Pravda, má úmysl jíti k nám. Co asi chce? Budu-li se jej báti, tak se vás chytnu, pane správče; ale raději bych odešla."

"Ne tak, milostivá paní, to naprosto nesmíte učiniti, byla by to proň urážka. Je to ryzí povaha, snad je ten jeho povrch trochu drsný, ale to nese jeho stav sám sebou. Musím vás ještě upozorniti, že to je velice oblíbená osoba mladého knížete. Prokázal prý mu v Uhrách, kde byli současně co důstojníci, neocenitelnou službu. Více však nikdo neví. — Obávati se tudíž nemáte proč, myslím naopak a pak radím vám, přijměte mile jeho poctivou pravici a prosím vás snažně, zůstaňte v konversaci s ním takou, jakou jste uvnitř. Buďte k němu laskavou, abyste jej přesvědčila, že i mezi ženami se najde ryzí srdce, jako je vaše."

"Ale, dědoušku, již tolikrát jsem vás prosila, jen ne pochlebovat."

"U mne to je omluvitelné, můj drahý klenote. Vždyť si činím nárok, že mám velkou zásluhu na tom, jakou jste. — Matku jste sotva znala, otec váš se více mimo domov zdržoval a musím ještě připomenout, pamatujete se ještě, jak jsem vás po poli na zádech nosíval? — Nyní jsem již věchýtek."

"Nenaříkejte, můj věrný příteli, mějte tedy radost ze své výchovy, a jste-li sláb, podívejte se zde na moje paže." Vyhrnuvši úplně volný rukáv, ukázala dobrodinci svému sněhobílou, silnou paži, jakou by jí leckteré zdravé venkovské děvče záviděl.

Nyní můžeme prozraditi, že byl pan správce Horák před nedělí u soudu a sešel se tam nahodile s panem soudcem, který jej zasvětil do projektovaného plánu, ale současně byl mu dán pokyn, jak si má vůči

mladé paní počínati, neboť při nedůvěřivé povaze pana polesného musili si počínati velice opatrně.

"Nyní ale pojďte, staroušku, musíme mu jíti vstříc, neslušelo by se, abychom onoho pána očekávali zde, jako sloužícího." Podavši starci ruku, pomohla mu vstáti, načež se ubírali vstříc panu polesnému.

* * *

Podíváme se nyní, jak se stalo, že pan polesný přišel tak náhle do styku s paní Říhovou. Když náš známý čtyrlístek střelců jel ráno na hon, přišla též samo sebou řeč na našeho medvěda. Pan soudce učinil majiteli honitby návrh, dáti polesného na hranici velkostatku s dodáním: "Víte já, jako jurista, jsem také trochu jasnovidcem a myslím, ponechati vše ostatní šťastné náhodě čili osudu. Tak se též stalo a náš myslivec neměl ani tušení o tom, jakému osudu jde vstříc. Klidné oči našeho střelce hleděly na výkon jeho Silvy, a ačkoliv koroptve, na které zalícil, octly se v řemínku jemu přiděleného honce, aneb padl-li výstřel na zajíce, jak přemetl kotrmelec, důkaz to, že je "pan Matěj" střelen do hlavy, což jest nejlepším výstřelem, an není zvěřina poškozena, jinak netrpí zajíc, jsa okamžitě mrtev, žádné bolesti.

Ale ať sobě hleděl náš nimrod sebe více střelby, přece tu a tam zamířil jeho zrak k rozsáhlým budovám blízkého dvora. Tu asi po hodině střelby, došed ještě blíže ke dvoru, zahlédl bílou postavu dámy procházeti se s jakýmsi pánem po cestě podle větší tabule strniska, kdežto na straně k našemu střelci byla též as taková výměra řepy. Pan polesný, který nyní chtěj nechtěj více pozoroval volné pohyby dámy, než-li práci feny, nevšiml si ani, že mu u nohou vyběhl zajíc, až na prudký pohyb psa vzad zahlédl zajíce, upalujícího směrem do řepného pole paní Říhové. Rychle zalícil, střelil; poznal, že je zvěř uhozena, nedovolil však, aby fena šla za zajícem, kterého viděl ještě asi na sto kroků v cizí řepě, načež se postřelený zajíc přikrčil nebo padl mrtev. Milý Bohuši, osud promluvil!

"Pfuj — to mám z toho, že jsem se díval více na onu dámu a nehleděl si raději svého. — Tak pitomně ho propásti a pak ještě chybiti, pfuj! Pár pohlavků si dát, Bohuši! Co teď? To je pro mne hodně mrzuté. — Aspoň kdyby byl některý z těch pánů poblíž, poslal bych jej na místo sebe žádat o svolení majitelky k vyhledání zajíce. Bohuši, nezbývá nežli jíti sám." Utrhnuv kus bramborové natě a naznačiv jí, kterým směrem se zajíc vzdálil, hodil mrzutě pušku na rameno a ubíral se podél hranic sousední řepy, aby se dostal na cestu, kde stála a jej pozorovala jemu neznámá dvojice. Je pravda, mohl jíti přímo přes řepu, byl by došel daleko dříve k nim. Nechtěl však, kdyby nahodile vyzvedl zvěř v cizí honitbě, že by byla mohla ocitnouti se za hranicemi, kde by ji náhodou hosté pana továrníka odstřelili. Cestou bylo slyšeti z úst polesného jen nesrozumitelné brumlaní. — Konečně vyhrklo z úst nešťastného střelce: "Bude to zase nějaká taková, jako tenkráte: zde není tržiště — hromy a blesky! To říci mně, ne, nechci ani vzpomínat." Nevíme, co tento výrok měl znamenati, ale doufáme, že se to též časem dozvíme, ale nyní, kdy je náš medvěd tak nakvašen, není radno se jej ptáti.

Když docházel ke svému cíli, viděl, že dáma onomu pánu, zajisté starci, nabízela k povstání ruku, pomoc, kterouž on přijal, a pak že volně jdou jemu vstříc. To když shlédl, přidal rázněji do kroku, neb pozornost tato se mu velice zamlouvala.

Nedošel však zcela až k nim, když Silva radostně poskočila a běžela k paní Říhové, tulila se k ní a jelikož jiné mluvy než psí neznala, kňučíc, buď se otírala o jednu stranu, hned paní oběhla k druhé straně, stále se dotýkala modrou (nosem) ruky té neb oné. — Nezbývalo dámě nic jiného, než že podala slunečník panu

správci, vzala do rukou ušlechtilou hlavu zvířete a hladila ji. Ani hvizd pánův, ani silný, jadrný rozkaz "Silvo!" ji nevyrušil z jejího lichocení. Když polesný došel na doslech k dámě, tato nečekajíc na představení se cizího střelce, volala radostně svým milým hlasem:

"Prosím vás, pane, odpusťte Silvě, ona je taková milá, vid' Silvo!" Na to se sehnula rychle ke psovi, neboť pohlédnuvši v hluboce modré oči, před ní se uklánějícího mladého muže, jsouc povahou ještě dítě, nesnesla tohoto na ni tak plně upřeného zraku.

Nezbývalo jí, červenajíc se, nic jiného, aby se z rozpaků vzpamatovala, než-li sehnouti se k Silvě. V tom jí šlehla hlavou myšlenka: Vždyť je určitě již ženat! a to jí dodalo tak dalece sebevědomí, že když pozvedla hlavu, mohla klidněji vyslechnouti přímo před sebou hluboký hlas:

"Dovolte, milostivá, mám tu čest a potěšení státi před majitelkou této honitby?"

Mladé paní nezbývalo než pohlédnouti na tazatele a odpověděti:

"Ano, pane, tou jsem."

"Budiž mi dovoleno tak, jak jsem, vám se představiti. Moje jméno je Dvořák a jsem polesným v Borovankách. Nežli přijdu k věci, pro kterou jsem se vám bez salonního úboru dovolil představiti, jest mou povinností omluviti neslušné chování mého psa a prosím za prominutí. Nikdy, co ji mám, něco podobného neučinila, a prosím, aby jí to bylo s vaším laskavým svolením připsáno k dobru její věrnosti. Chtěla asi, jako já se osměluji, projeviti vám svou přízeň."

"Pane polesný, přijímám ráda obé. Dovolte, abych vám představila svého správce, pana Hrušku."

Polesný podal ruku panu správci, řekl:

"Jsme tudíž kolegové. Těším se z tohoto setkání s mužem, který jak pozoruji, je tělem a duší oddán své zaměstnavatelce."

"Doufám, pane polesný, že budu moci odejíti z tohoto světa s tím vědomím, že jsem vždy konal řádně své povinnosti. Jsem již stařec, práce mne přemáhá — ale pokud se Nejvyššímu uráčí, a pokud se nenajde nová dobrá síla za mne, nemohu svou milou paní opustiti, to uznáte."

"Ale, ale dědečku, nemyslete na smrt! Vám pak, pane polesný, musím říci, že vás již znám. Zde se dnes o jiném nemluví, než-li jak jste si počínal při dopadení těch lupičů, odvážných vrahů, a zároveň, jak velkomyslně jste se zachoval vůči onomu četníku, darovav mu tak značný obnos peněz."

"Lituji, milostivá paní, ale je mi nemilé, že lid ze mne pro tak nepatrnou věc činí docela hrdinu. K vám pak vznáším co nejuctivější prosbu, abych nikdy z vašich milých úst neslyšel chválu nezaslouženou. Zároveň vám mohu při té příležitosti sděliti, že cikáni, u mne zatčení, mají mimo jiné spáchané vraždy — na svědomí i zavraždění vaší služky Františky."

"Ó, je to možné, je to zjištěno? Ubohá Fanynka — taková milá a hodná. Prosím vás, pane polesný, přestaňme o té věci, já bych se rozplakala. Povíme si o té hrozné noci někdy jindy a dovolte mi raději otázku: Zač mám děkovat, pane polesný, vaší, tak vzácné a milé přítomnosti?"

"Račte prominouti, že nyní teprve přicházím k věci, pro kterou jsem vás v procházce přerušil. Jsem pozván co host k odstřelu zvěře panem továrníkem Nesvadbou, a tu na vašich hranicích, k vlastní hanbě se doznávám, postřelil jsem zajíce, který zaběhl do vaší honitby. Nevím, je-li v tomhle ohledu mezi vámi jakési dohodnutí, přicházím s prosbou, zdali dovolíte, aby jej Silva vyhledala a přinesla."

"Ale, pane polesný, to jste k vůli zajíci vážil cestu až sem? Vždyť se rozumí taková dohoda sama sebou. No, tohle je přece mnoho. Pane polesný, těším se velice z toho, že mám tu čest a tak vzácnou příležitost vás

osobně poznati, věřte mi to, ale tak přísným na sebe přece nesmíte být; vy jste — vy jste..."

"...lesní medvěd!" vskočil jí do řeči polesný.

Srdečný, veselý smích, jako nejkrásnější zvuky zvonku, byl mu odpovědí.

Náš myslivec, chtěje se vzdáliti, sejmul klobouk a pravil:

"Seznav vás, milostivá paní, dovolím si nabídnouti vám svou pravici na rozloučenou."

Mladé paní při tomto nabídnutí připadalo tak, jako by jí vlastní matka našeptávala:

"Chop se této poctivé pravice, nepusť se jí, v ní je tvá záchrana, je to aspoň ruka přítele!" — a podala mu svou malou ručku, opomněla však ihned vzíti ji zpět, nýbrž se ozvala: "Ne, na rozloučenou nikdy ne!" Zastyděvši se za tento výrok teprve nyní, vztáhla svou ruku zpět.

Pan správce, mezi tím, co se mladí lidé bavili, na hraně příkopu pohodlně odpočíval. Nyní však zpozorovav, do jakých rozpaků se paní Říhová dostala tímto posledním výrokem, vstal zase a aby jí poskytnul chvíli času na vzpamatování, otázal se pana polesného:

"Pane polesný, nemohl byste při této příležitosti střeliti v naší honitbě něco málo zvěře do kuchyně milostpaní? My máme arciť svou vlastní honitbu, ale již po dva roky neměla milostpaní na talíři žádnou zvěřinu z těchto polností, to je smutné, co?"

"Jsem milerád vám k službám, přeje-li si milostpaní."

"Bude mi to milé, vždyť v celku krom pana správce nemám jinak nikoho, na koho mohla bych se obrátiti. Bohužel, pan správce není střelec, a pak je již stár a někoho jiného obtěžovati nechci. A páni, kteří se mi pod jménem nebo pláštíkem "střelci" nabízejí, po případě ani jimi nejsou a o takové nestojím. Nevím, pane polesný, jak to přijde, sotva vás znám, prosím vás, promiňte mi moji otevřenost, ale mám k vám plnou důvěru. Zde dědoušek jest již stár a já tak potřebuji rádce, přítele silné vůle a povahy," a slza, jako kapka rosy vytryskla jí z oka. Pan polesný, který zahlédl ten bolestný stín duše, zrcadlící se v jejím oku, smeknul klobouk a pohnut jsa sám, s hlubokou úklonou odpověděl:

"Milostivá paní, nejsem muž slov, poznovu zde vám nabízím pravici, a kdyby se stalo, ať kdykoliv, že byste potřebovala přítele, vzpomeňte si na tento okamžik, na mé dané slovo." A pozvednuv její malou ručku, na které nebylo ani rukavičky, ani prstenu, políbil ji.

Utrhnuvši mu ruku, zvolala:

"Pane polesný, toho mi nečiňte, tomu nejsem navyklá."

"Stalo se a rádo se tak stalo," byla odpověď.

"Nyní jest ale na čase, abych šel." Vytáhnuv notes, vyndal navštívenku, něco napsal a zavolav chlapce, poručil mu, by došel ještě s ním vyhledati postřeleného zajíce a na to by odevzdal lístek a zvěř panu továrníkovi, kterého dle výstřelů lehko najde.

"Vás ale, pane správče, musím prosit o jiného honce v zastoupení zde Francka."

"Mohla bych jíti s vámi?"

"Ne, děkuji, máte bílé šaty, k čemu by vypadaly?"

"Ale vždyť to jest prací látka a já bych vás tak ráda viděla, až budete stříleti."

"Budiž tedy, račte si sednouti zde na mez, abych měl volný výstřel."

"Pane správče," upozornila mladá paní starečka, "vás zajisté již bolí nohy; vsedněte na vůz, který právě přijíždí a nechte se dovézti domů; buďte ale tak laskav a pošlete nám po někom dvě láhve piva. Mám velkou žízeň a pan polesný asi též."

"Milerád přijmu a nyní "lovu zdar! Silvo, půjdem!" Nazvednuv k mysliveckému pozdravu klobouk, vzdálil se. Šel jako vyměněn. Tak milého, překvapujícího setkání se nenadál, neočekával. Viděl stále ty krásné, tak nevinné ještě dívčí pomněnkové oči, ta malá, jak v rozpuku

růže čajovky růžová ústa, ty nádherné zoubky, ah, jak rád by se vpil v tato ústa, ale to je nemožné. A což teprve ty bohaté vlasy? Jaká to vzácnost, jaký to poklad! Kam mne to zavedly myšlenky? Vždyť to je čirá nemožnost! Ona, tak zámožná — a já? Bohuši, trp, vždyť bys jí ani nemohl ruku k manželství nabídnout, dal sis slovo a slovo to dodrž!"

Takto přemýšleje, šel s puškou v ruce na místo, kde as byl zajíc zalehlý. V cestě však měl již práci. Silva vystavovala, koroptve vyletovaly, výstřely stíhaly jeden za druhým. A Silva pilně apportovala. Došel místa, nechal fenu hledat a za krátko již zajíce přinášela. Zajíce odevzdav chlapci, postupoval prozatím sám, obtěžkán v této řepě střelenými koroptvemi. Lověna mu přála, koroptví přibývalo. Střelených několik zajíců založil, učiniv u každého patrné znamení k pozdějšímu vyhledání. Honec, správcem vyslaný, se brzy dostavil, odevzdána mu zvěř a pokračováno směrem k místu, kde seděla paní Říhová.

Chceme-li stopovati myšlenky mladinké vdovy, zříme nejprve, že slzí. Nedivme se. Dívka čistá, nevinná, donucena k sňatku s mužem naprosto bezcharakterním, nemravným, surovým a alkoholikem a nyní, když poznala u pana polesného tuto mužnost, když viděla, jak jeho velké, hluboce modré oči hledí na ni tak otevřeně, tak věrně, jak litovala, že tento jí tak velice sympatický muž, pro kterého by obětovala vše, je jistě ženat. Nezáviděla cizí dámě, že popřáno jest jí, aby mohla v jeho náručí býti šťastnou a zlíbati jej při tom do sytosti. Jak by byla šťastna, kdyby měla takového muže. — Konečně se spokojil tím, že v něm našla přítele, že jej bude moci takto o leccos požádati a tím jej viděti. Nikdo však na mně nepozná, že budu trpěti."

Tak vzdychajíc, pevně pohlížela na střelce, na každý jeho rychlý pohyb. — Prvně tu měla příležitost viděti výkon výborně vycvičeného psa. Když zahlédla, že se střelec blíží, rychle sobě osušila oči, aby touženě očekávaný nepoznal stopy slz, vstala a jdouc mu řepou vstříc, až popošla blíže k němu a tázala se:

"Prosím vás, mnoho-li máte té zvěře?"

"Dvacet osm koroptví a čtyři zajíce."

"No dovolte, je tohle možno za tu malou chvilku? Jak to bylo pěkné, když jste sotva zvedl pušku, střelil a má milá Silva jak je hned přinášela!" A hladíc stále psa, pravila: "Ah, jak jsi hodná, jak jsi hodná, má milá Silvo!"

"Ano, je to výtečný aporter, při ní neztratím jedinou koroptev."

"A nyní, s dovolením, se pustíme do piva, ano?"

"Já bych navrhoval, milostpaní, abychom si sedli tamhle pod tu jabloň. A vy," obrátil se k honcovi, "běžte ihned se zvěří do dvora, ale ať je zvěř uložena do nějaké chladné místnosti a dobře rozložena každý kus zvlášť."

Paní Říhová vzala košík a když usedli na vyhlédnuté místo, vzala z košíku dvě čisté sklenice, vytáhla z lahve zátku a nalila se slovy:

"Prosím, poslužte si'!'

Tu si všimla, že její host vyňal z brašny menší balíček a rozbalil jej. Viděla zde dva slušné krajíčky chleba a čtyři homolky. Hned na to, vsunuv poznovu ruku do brašny, vzal odtamtud jiný chléb, který dal Silvě, ležící nyní po straně dámy.

"Přijímám milerád z rukou vašich nabídnuté pivo, vyprošuji si však, byste jedla se mnou můj skromný oběd myslivce. Doufám, že mi košíkem nedáte!"

"Ne, to ne, syrečky! To je mi vzácnost, ale dříve se napijeme na vaše zdraví!"

"A na vaše, milostivá paní'!'

Polesný, vytáhnuv z kapsy nůž a o papír jej otřev, chystal se, že jím rozkrojí homolky, k čemuž však nedošlo.

"Ne, pane polesný, to jest má povinnost! Nyní teprve vidím, jak

jsem zanedbala co hostitelka svojí povinnost, promiňte, prosím. Moje myšlenky byly daleko vzdáleny od jídla, uvidíte, že jindy vše nahradím."

"Netrapte se tím; aspoň takto poznáte, jak my lesníci žijeme v přírodě."

"Máte pravdu, jak se to tu krásně sedí!"

Sotva ochutnala první kousek homolky, zvolala:

"To jsou výtečné syrečky! Doufám, že to je vlastní výrobek vaší paní, že?"

"Mé paní? Prosím vás, kdo vám řekl, že jsem ženat? Já nebyl ještě nikdy zasnouben, neřku-li ženat."

"Vy — svoboden?" — Ó, co si o mne myslíte?" Vstanouc, omlouvala svoje chování. "Jak se musím před vámi hanbit, ach, jak je mi stydno! Já v plné důvěře, že jste ženat, jednala jsem s vámi, jako bych byla vaše sestra, jen co si o mně můžete myslet?"

A zakryla si oběma rukama obličej, do krvava zardělý.

"Milostivá paní, pravila jste mi, že máte ke mně důvěru. Snažně vás o to prosím, tuto důvěru mějte ke mně stále."

Načež vstal, mírně vzdálil ruce od jejího obličeje.

"Já vám slíbil přátelství a toto mé dané slovo má platnost ve všech okolnostech, i kdybyste se na mne hněvala. Právě v této vaši důvěře, kterou jste ke mně pojala, ukázala jste mi, že jste bez veškeré falše, ale to jest pro mne tak cenné, je mi to tak nevýslovně milé, že nic mne na dále ve vás nezklame. — Jsem povahou snad drsný, připouštím, ale buďte ujištěna, že jsem naprosto čestným mužem. Prosím, jen hlavu vzhůru, nemáte se proč styděti před svým oddaným přítelem. Co se stalo, slouží vám jen ke cti, poněvadž jste se mi ukázala, že jste ve svém nitru čistá, nezkažená. Postačí to? A nyní zase prosím o váš milý a laskavý pohled na toho lesního medvěda!"

Při tom nazvednuv slabě stále skloněnou hlavinku mladé paní, vnořil zrak svůj tak hluboko v zrak její, že cítila tento žár jeho očí až do poslední žilky v těle svém. Po té vzav paní Říhovou za ruku, přisedl zase, aby ukončili menu. Myslivče nezkušený!

Kdybys byl v tomto okamžiku rozevřel svoje paže, byla by ti paní Mařenka padla s výkřikem "Bohuši!" do náručí. To jsi neučinil a budeš trpěti dále.

"Že k vám mám plnou důvěru," přerušil nemilé ticho polesný, "budiž důkazem, že vám svěřím jakousi zpověď svého života, co ještě nikdo z úst mých neslyšel. Co se týče těchto syrečků, je jejich výrobcem moje hospodyně, starší žena, dosud svobodná, zvláštní typ a originál, jakých málo, jinak ale čistotná a výborná hospodyně panna Katynka. — Jiná zvláštnost u ní je, že je majitelkou slušného kníru a dosti zámožná. Co se mé osoby týče, jsem synem lesmistra a rodiče mám, díky Bohu, dosud na živu. Mám dobré vzdělání a jsem tělem duší lesníkem. Slouživ u vojska u jízdy co důstojník, byl jsem posádkou na krátký čas v městě, které nebudu jmenovati. Věděl jsem, že až vystoupím z vojska, což se muselo v brzku stát, mám pro sebe reservované místo. Nevěda, že tak lehko najdu takovou hospodyni, jakou mám, chtěl jsem se oženiti. To byl však pro mne velice těžký úkol. Neměl jsem nikdy žádných známostí, nevím proč, ale nikdy jsem společnost dam nevyhledával, ba přímo se jí stranil. Snad je příčinou toho, že jsem leccos viděl, mnohem více slyšel a tím, promiňte mi ten výrok, se mi ženské zhnusily. Předpokládal jsem, že jest jedna jako druhá. — Dnes arciť jsem nabyl zkušenost jinou. Jednu neděli odpoledne nemaje službu a nechtěje míti žádnou společnost, ani důstojníků, vyšel jsem si za město dosti daleko, sám a sám se procházeje. As po hodině své chůze zřel jsem proti sobě jíti dvě dámy, dle ústroje a chůze as k lepším kruhům náležející. Jedna dáma

byla již starší, druhá však mladá, souměrného těla a velkých, tmavých očí.

Líbila se mi. Představiv se jim, a na jejich dotaz vyprávěl jsem v dalším hovoru o svém postavení v civilu. Pojednou, bohužel, napadla mne nešťastná myšlenka, kterou jsem provedl a jež tak neblaze na další můj život měla vliv. Když jsem měl za to, že pojaly ke mně plnou důvěru, vyřkl jsem: "Dovolte prosím, milostivá slečno, mám dobře honorované místo co lesní úředník, nabízím vám svou ruku k manželství!" Slečna zůstala stát a chladnou, jako led, dostal jsem odpověď:

"Pane, zde není žádné tržiště!"

Po tomto uhození v tvář zapřísáhl jsem se, že žádné ženě, byť bych ji miloval až k šílenství, nenabídnu svou ruku. A tento slib je příčinou, proč jsem zamlklý, proč jsem samotář a proč jsem vaši milosti věrný a oddaný přítel, nebo lesní medvěd chcete-li. A nyní si zase zakouřím."

Paní Říhová, podajíc mu pravici, odpověděla:

"Na to já, milý příteli, dovolte, bych vás tak v soukromí zvala, nemohu jiného odpověděti, než-li že nejtěžší rány se svým časem zahojí, doufejte v to nejlepší."

Mladá paní vstala a vzala košík s lahvemi od piva, načež se pomalu ubírali ke dvoru. Silva se však stále držela po straně dámy, zapomínajíc na svého pána. Zábava jejich pohybovala se nyní ponejvíce o poměrech při zemědělství. Paní Říhová se často v hovoru divila, že má lesník i v tomto oboru dobrou zkušenost.

"Tomu se, milostivá paní, nedivte. Své doby musel jsem mimo les převzíti na výslovné přání knížete též dozor nad jedním menším dvorem poblíže revíru, kde zemřel starý správce, jelikož místo ono kníže rezervoval pro jednoho adjunkta, jenž právě si odbýval svoji vojenskou povinnost, připadla tíže zodpovědnosti na mne a služba ta protáhla se skoro na plný rok. A tu, když mladý člověk má zdravý a chápavý mozek, tak se něčemu přiučí."

Když došli k budovám, byl polesný pozván, aby přijal nějaké teplé občerstvení.

"Jsem tak vůči vám povinna za svoji zapomětlivost a náhradu za výtečné tvarůžky."

"Děkuji vřele za laskavé pozvání, vím, že to míníte upřímně, ale nechtějme p. t. publiku dáti látku k lámání hlavy. — Doufám, že se mnou souhlasíte, že ano?"

"Lituji velice, že vás nemohu vítati pod svou střechou, ale snad ráčíte míti pravdu. Snad jindy, milý příteli, mne navštívíte, smím doufati?" při čemž oči její prosebně hleděly v obličej přítele.

"Mám za to, milostivá, že ano. A sice máte zde na zvěř bohatou honitbu, navrhuji proto, abyste mi dovolila pozvati vaším jménem ony čtyři pány, abychom zde něco zvěře odstřelili; arciť že bych vám stanovený den dříve ohlásil. Zvěř možno ihned prodati, je totiž záhodno i finančně aspoň něco z honu získati."

"Děkuji a věřte mi, že se budu velice na ten den těšiti."

"Prosím při rozloučení, milostivá paní, o všem, co se mezi námi projednalo, zachovejte plné mlčení. A nyní — s Bohem!" —

Ruku, kterou mu podala, vzal do obou svých rukou, stiskl a políbil.

Po odchodu lesníka odešla mladá paní do své ložnice v prvním poschodí, aby nerušeně mohla o všem, co se stalo, přemýšleti. Byla šťastná, ale zaražená. Ruce zvednouc, šeptala její ústa: "Svoboden, svoboden, ach jak jsem šťastna! Všechno ti obětuji, můj milý, dám ti sebe, zahrnu tě láskou, jaké jen budu schopna. Tobě chci náležeti, ale jak se mohu státi tvou ženou, když ty slovo nezrušíš? — A že by tento hrdý muž dané slovo zrušil, ne, to on nikdy neučiní."

Že by tento den přinesl v jejím životě tak náhlý a sensační obrat, se nenadála.

"Je to náhoda, je to osud? Jsem

zcela šťastna, ale veselá býti nemohu."

Dlouho seděla v zamyšlení. — Zase vstala, pohlížejíc na stranu, kde prvně setkala se s mužem, který jest její lásky hoden. Konečně přistoupila k fotografii své matky a ruce sepnouc, hlasitě volala:

"Matko, matko, kdybys žila, jak potřebovala bych nyní tvé rady. K tobě se obracím v duchu, vnukni mi po tvém poslu spásnou myšlenku, aby dítě tvé bylo šťastno."

IV.

Třetí den po odjezdu polesného obdržel správce Hruška po zvláštním poslu dopis s poznámkou "velmi důvěrné". Na to obratem obdržel odesílatel psaní, ve kterém se nalézal jakýsi tvrdší předmět, snad podobenka.

"Šťastné dobrýtro, panno Katynko — vzácný pán je doma?" tázal se mladý hajný kterýsi den po honě v Barkově.

"Není," zněla odpověď.

"Poslechněte, Katynko, co pak se asi přihodilo našemu pánovi, jest-li byl nemluva dříve, je to dnes ještě horší. Chodíš s ním celé půldne, neuslyšíš ani slova. Táží-li se na něco, snad neslyší, odpoví-li, řekne ano nebo ne a dost."

Panna Katynka, žezlo držíc hajnému na rameni, levou ruku v bok opřenu, přemýšlí, pak volně odpovídá:

"Nemoc, hajnej, nemoc, pozoruji též. Od té doby, co byl v tom Barkově na honě, není svůj. Něco se mu tam stalo. Nemá-li práci v kanceláři, zavolá Silvu — mluví k ní jako k člověku. Zaslechla jsem vám jednou: 'Silvo, Silvo, ani nevíš jak jsi to pěkně provedla, jsi za to velmi hodná,' a podobné povídání."

"Kde že byl pán posledně na honě se Silvou?"

"No — v Barkově! Vždyť jsem vám to, vy trdlo, již řekla."

Hajný byl chvíli tiše, přemýšlí, pojednou se uhodí do čela: "Už to mám, jen tiše, panno Katynko, já vám to pošeptám do ucha."

Naklonil se k hospodyni, nešeptal ale dlouho, když jej Katy měchačkou do žeber dloubla, až milý hajný, ačkoliv postavou hromotluk, se prohnul a zvolala hlasitě:

"Pán Bůh mne netrestej, mne trefí radostí šlak. Už to je, už to je! Budeme míti dětičky, budeme míti dětičky! Kučero, ale hubu držet, nebo vám rozfackuji tu ochutnávárnu na cimpr-campr!"

"Zde je má ruka, panno Katynko, já vím, že se vzácným pánem není radno žertovat."

"A se mnou teprve, klacku, a nezapomeňte, že by vás to mohlo stát službu," dodala opatrná Katynka.

"Jestli pak víte, Katynko," začal hajný s jinou látkou, "že jste ve všech novinách, jak jste zfackovala cikány." Již chtěl hajný též sděliti, že byla Katynka vypodobněna, i ten vous že je uveden, ale vzpamatoval se včas a tento popis pro své štěstí zamlčel. Byl by určitě dostal "od cesty" podobný dík, jako cikáni.

"A co pak teprve vzácný pán," vzpamatovav se, pokračoval rychle hajný, "i o mně je tam psáno."

"V novinách, — já? Vedle vzácného pána?" A ohlédnouc se, zvolala: "Hled'te, Rek je tu, vzácný pán jde domů." Dořekla to a spěchala do kuchyně. — Vstoupivšího šéfa pozdravil hajný s nadzvednutím klobouku a čekal na oslovení pana polesného.

"Něco nového?"

"Ano — k službám!"

"Pojd'te do kanceláře!" Zavřel za sebou dveře a řekl rázně: "Hlášení!"

"V mém oddělení, v třináctce, kladena jsou oka na zajíce. Vše mám vyzkoumáno, znám pytláka, ale prosil bych o výpomoc druhého hajného na zítřek!"

"Dobře — dojděte s mým nařízením ihned k hajnému Kubešovi, každý hlídku čtyři hodiny. Hled'te odstřelit zajíce a dejte jej do oka na vhodné místo. Přijde-li chlap, čekat, až zajíce vyprostí z oka a až znovu

oko nalíčí, zakročit — ostatní znáte, s Bohem!"

"Děkuji za rozkaz, poroučím se."

Polesný zdržel se zde asi hodinu k zaznamenání nějaké úřední záležitosti, načež se odebral do svého mládeneckého bytu, odkudž se za chvíli ozval zvonek.

Panna Katynka, ustrojená vždy, jako by ji vyjmul ze škatulky, byla v okamžiku zde.

"Panno Katynko, když jste mi dala na hon do brašny homolky, tak je snědli druzí páni a já snědl jejich šunku. Těm pánům tak znamenitě chutnaly, že vám, což jsem vám opomenul při návratu vyříditi, nechají za ně ruce líbat a připili vám na zdraví."

"Cože, mně ruce líbat, at' to jen zkusí. Já jim dám ruku líbat, ale takhle!" Při čemž naznačila jednu přes hubu. "Já nejsem žádná frajlinka, nebo milostpaní, abych si nechala svoji poctivou pracku líbat."

"No — nehněvejte se na ony pány, oni to mysleli dobře! — Ale něco dalšího od vás žádám. Prosím vás, měla byste v týdnu trochu homolek, arcit' co nejchutnějších, k disposici? Budeme u té paní velkostatkářky střílet, a já bych se zase rád s vašemi syrečky chtěl pochlubiti, budou?"

Paní Katynka byla dosti chytrá, aby si z našeptání hajného neučinila správný úsudek, pročež odpověděla s velkou radostí:

"Budou, vzácný pane, budou — a jaké! Ani císař pán lepších nejedl. Přichystám, až pan poručí. Ty bude moci jísti i ta nejlepší dáma!"

"Díky, bude mi velmi milé, panno Katynko."

"Dovolte, vzácný pane, vy jste po několik dní, jak pozoruji, nesvůj. — Neschází vám něco?"

"Děkuji za dobrou vůli, ale proti tomu, co mi schází, vy nemáte léku a proto budeme trpěliví dále."

Vstal a tím dal hospodyni na jevo, že je audience ukončena. Ne však u naší Katynky.

"Vzácný pane, mě nevyženete, když nechci. Vy se ve mně velice mýlíte. Nemohu vás nutit, abyste se mi svěřil s vaší bolestí, ale velice chybujete. Bud'te ale ujištěn, že to, co vám schází, vyzkoumám a že najdu pak ten pravý recept k zažehnání, proti té vaší bolesti. Na to můžete vzíti jed. Vy ne, ale já to dokážu. Vzácný pane, zde je knížka příjmů a vydání, račte přehlédnouti a pak mi říci, přejete-li si v něčem změnu."

"Milá panno Katynko, kdyby měl každý takovou hospodyni a účetního — jako já mám, mohl by si gratulovat. Já si knížku přehlédnu, ale vím předem, že bude vše v nejlepším pořádku. Jen jedna pro mne bolavá položka tam není a to je vaše postavení zde."

"Vím, vím, co vzácný pán myslí, ale nežli bych to tam měla zaznamenati, to raději vezmu svých pět švestek a půjdu do světa širého anebo se oběsím. Já mám peněz až dost, to víte, vzácný pane sám, již o tom nemluvme! Já vás považuji za svého syna a syn nemá v takovémhle případě nabízet peníze. Já jsem spokojeně živa, co chci, to mám v plné míře, až na něco, co mi zde chybí, totiž veselá mladá panička a kolem nás dětičky. Já bych předala, vzácný pane, velení do rukou mladé paní a těm dětičkám bych byla tetou Katynkou. To zde chybí a to zde musí být, mladý pane, jinak z vás bude ne medvěd, jak vám lid říká, ale orangutan. Tak — ted' to víte a s Pánem Bohem!" a už byla ze dveří venku.

"Vzácná, dobrá duše," hovořil pro sebe polesný, a podívav se do skříně, kde visel jeho důstojnický palaš, vedl další monolog:

"Proč jsem šel právě v onu stranu na procházku? Tam padlo ono nešťastné slovo a tomu dostojím. Mařenko. Mařenko! Stále tě mám před očima, vidím ten tvůj milý pohled, ten lahodný, milý hlas, ty dolíčky v tvé tváři při tvém úsměvu a ty nádherné tvoje vlasy. Bohuši, jak to skončí? Ale hlavu vzhůru, stará vojno, vždyť sama řekla: Doufejte v to nejlepší."

Asi třetí den po odjezdu polesného z Barkova vidíme zase majitelku dvorce s jejím správcem procházeti se volně krok za krokem. Když pojednali o záležitostech hospodářských, tázal se starý pán:

"A nyní, milá paní, prosím vás, jak se vám líbil pan polesný a jeho povaha? Vyprošuji si však, s dovolením, jen čistou pravdu. Mám za to, že snad jsou prodlouženy dny, snad hodiny mého žití jen pro vás. Myslím, že Prozřetelnost boží se o to postará, abych se ještě dočkal a viděl vás zaopatřenou pod ochranou muže vás hodného, pročež promiňte mi otázku, kterou jsem vám učinil."

Mladá paní, vsunuvši ruku starcovu ve svou paži, odpověděla:

"Milý, drahý můj stařečku, není na světě pro mne druhého muže, jemuž bych se tak ráda obětovala tělem a duší, jako onomu pánu. Jaká to mužnost, jaký to charakter. Já si dala slovo, že si jej dobudu, protože mám-li býti šťastnou, musím ho míti!"

"A miluje i on vás?"

"Doufám pevně, že ano, neb když se mi jedné chvíle podíval do mých očí, poznala a ještě více vycítila jsem, jak mne má rád."

Stařec se zastavil a smekl klobouk, sepjav ruce, pohlížel k nebesům a modlil se: "Díky tobě, o Bože, nyní klidně mohu jíti spát, když se uskutečnilo mé přání po spojení těchto dvou vzácných duší."

Mladá paní, roníc slzy, musila oběma rukama zachytiti starce, aby neklesl. Po delší chvíli teprve vzpamatovav se, pokračoval v hovoru dále:

"Co jste myslela tím, že si jej musíte vydobýti, tomu nerozumím, myslím si opak."

"To je naše tajemství, dědoušku!"

"Ale, ale, vy už máte tajnosti mezi sebou, koukejme, koukejme, hned první den, to to šlo trochu rychle. No — nebudu se dále tázati."

"Pane správče, na čtvrtek příští týden pozvala jsem pět pánů k nám na hon. Chci po honě pány pohostiti, as dvě, tři jídla, souhlasíte?"

"Souhlasím s radostí, milostpaní, neboť jste zajisté pozvala i pana lesního. Jinak by to bylo podezřelé."

"Postačí o honě bud' paprika, nebo guláš. Máte-li dosti kuřat, kuřátka, neb husu, ale jen jedno, no řekněme dva chody, ale více ne."

"Děkuji za radu, já již to nějak zařídím."

"Ach, jak se naň těším, můj dědoušku, nemohu ani spát, už kdyby byl ten čtvrtek."

"Věřím vám, milé dítě, on je však také vaší lásky hoden. Ale milostivá — zda-li pak jste nezapomněla, že jest to lesní medvěd?" zažaškoval si starý pán.

Veselý, srdečný smích mu byl odpovědí.

V.

Ve středu večer, před honem v Barkově, již při světle vidíme polesného v pilném zaměstnání při plnění nábojnic, tušíme ale, že myšlenky jeho byly více jinde, než-li při výkonu práce, neb naprosto přeslechl chůzi muže po chodbě, též tak první klepot na dveře. Teprve při druhém klepání, jsa z myšlenek vyrušen, ozval se:

"Volno!"

Na to otevřely se dveře a vstoupil hajný Kučera. Po pozdravu hajného tázal se polesný:

"Co je?"

"Prosím, pane polesný, věc je vyřízena, ale smím-li si dovolit, prosil bych nedávat to soudu. Je to syn bohatého sedláka Mišky, lakomec, je vyplacen hotovými a to tak důkladně, že mu as přejde chuť jen na očko pomyslit." Chvíli bylo ticho, načež polesný upozornil hajného:

"To jste učinil chybu; chlap se vám bude mstít."

"Nebude, pane šéf; já měl obrácený kabát na ruby a na obličeji papírovou masku. Nedal jsem mu ani času, aby obličej zpozoroval, hlásku

jsem nevydal a jen platil hotovými. Ostatně je to místo činu na hranicích revírů, takže ani neuhádne, z kterého lesa se mu dostalo nebezných. Konečně jest vočkař pro zvěř horší, než-li když se střílí."

"Hled'te jen, hajný, celé oddělení důkladně vyšetřit, aby tam ještě nezůstalo někde očko nalíčené."

"Prosím, stane se a zajíce jsem zase přinesl zpět."

"Nechte si jej, zasloužil jste si jej; s Bohem!"

* * *

"Pán Bůh mne netrestej, milá Rézi," rokovala druhý den hospodyně s mladší služkou, "ten náš milostpán jest již od čtyř hodin vzhůru, byla jsem u něj ted' v pokoji, kouře tam je, že by to mohl krájet; začala jsem se kuckat, div mne to neudusilo, tak že jsem nemohla ani říci 'dobrýtro vinšuju!' — Jo, Rézi, skoč a přines z komory onu pěknou plechovou krabici, je tam na okně, a ty homolky, ty na pravo v tom žlutém hliněném hrnku. Já zatím spěšně uvařím kafíčko pro vzácného pána."

Rézi byla okamžitě zpět a postavila žádané věci na stůl. Pak obdržela rozkaz, aby vymetla síň a dala na dvorku vše do pořádku.

Když panna Katynka odnesla kávu do pokoje pánova, vrátila se, vzala plechovou krabici a nahlédnouc, zda-li jest i uvnitř čistá, znovu ji vytřela, pak vybírala z přineseného žlutého hrnku co nejopatrněji homolky. Každá jednotlivá byla důkladně prozkoumána a ty nejlepší pomalu vloženy do krabice. An byla naše Katy v kuchyni úplně sama a bezpečna, měla při výkonu své práce potichu se svým vlastním já samomluvu, která by se byla as velice nepříjemně dotkla tajné vášně pana polesného. Výslednicí jejího rozumování bylo:

"Počkám ještě, jak se to dál vyvine. Bude-li to s pánem stále horší, tak, Kačko, půjdu na námluvy já. Ta paní by neměla srdce pod šněrovačkou, kdyby se nade mnou neustrnula, však já na ní vyzvím, kde je ten bolák, a pak, no — pak učiníme krátkou operaci. Musím na to ale chytře; musel by v tom býti kozel, abych ji nedostala tam, kde ji budu chtít mít. Ach, jak se už na ty dětičky těším, až uslyším z těch malých hrdélek: 'Teto, Katynko!' To bude radost!"

Konečně jsouc s vybíráním do zlatohněda zbarvených homolek hotova, vzala pergamenový papír a namočivši jej, vložila na povrch homolek, zadělala víkem, po té zabalila do většího papíru a motouzem dobře obvázala.

O půl deváté vyjel polesný, fenu vzav na kočárek, z myslivny na hon do Barkova. Chybělo něco do půl desáté, když před samým dvorem, takřka současně, z opačné strany přijel na dvou kočárech nám známý čtyřlístek pánů střelců. Na nádvoří stála domácí paní, očekávajíc vítané hosty, ustrojena v šedý šat, jednoduše, ale velice vkusně.

První, kdo se jí představil, byla Silva, tulíc se k ní jako k dobré známé. Za ní přišli páni. Nejdříve se jí představili ti, kteří prvně se s touto paní viděli, pak následovali ostatní. Poslední byl náš polesný. Nic neprozravovalo v uvítacím pozdravu, jak toužebně se na tuto chvílku těšili. Za to, co nebylo řečeno, prozradil zrak a stisknutí rukou. První se ujal slova senior hostů pan soudce, řka:

"Milostivá paní! Svým laskavým pozváním učinila jste nám neskonalou radost. V prvé řadě jste nám dala příležitost popatřiti ve vaši milou tvář a zároveň vzdáváme již dík předem za laskavé vaše pozvání k odstřelu zvěře, snažně jen prosíme, byste nás přijala tak, jak jsme, beze všech zbytečných ceremonií; jsme jako lovci rádi veselí přes své stáří a postavení."

"Vítám vás, pánové, co nejsrdečněji a nejlaskavěji, mám však za to, že si nerozumíme," odpověděla mladá paní, usmívajíc se; "vždyt' na mně

jest, abych vám byla vděčná za vaši, mně tak milou návštěvu. Ostatně, zásluhu o pozvání má zde pan polesný, který tak ochotně se mi nabídl, vše sám obstarati. Prosím vás však, pánové, dříve, než-li vyjdete do pole, přijměte malé občerstvení. Zároveň si vyprošuji, abych po honě zde vás mohla uvítati."

"Košíkem vám dáti nesmíme, že ne, mládenci?" vesele takto děkoval pan soudce, načež vstoupili do široké chodby budovy a zde byli uvedeni do slušně zařízené jídelny, kam, sotva usedli, služka přinesla na velkém podnosu smažená kuřata, kdežto víno stálo již přichystáno na stole.

Zábava byla nenucená, veselá a dle jednání pánů bylo patrno, že bylo jakési předběžné usnesení se nedotýkati a nenarážeti na skrytý milostný románek. Pan starý, vzpomenuv při jídle na zažité homolky pana polesného, nezdržel se, by se nezeptal:

"Prosím vás, milostivá, když, jak jsme viděli, jak jste sledovala střelbu pana polesného, kterého jste nám tak pěkně zrekvírovala, sázel bych se, ač kdo chce, že vám v přestávce náš milý lesní medvěd nabízel homolky panny Katynky, či ne?"

"Ano a znamenitě jsem si na nich pochutnala. A že jsem se opovážila pozvati pana polesného k odstřelu koroptví pro svou kuchyň, byla šťastná myšlenka mého správce. Ale doufám, že mi to páni prominou, neb po dva roky jsem neviděla ani pírka v kuchyni z mé honitby."

"Je tohle možné?" tázali se. "To si nábl postřílíme. A co prosím vás budete dělat se zvěří, kterou dnes ulovíme?"

Hostitelka, která na tuto eventualitu nebyla vůbec připravena, otočila obličej svůj přímo na pana polesného s němou prosbou, jak na to odpověděti.

"Já jsem si dovolil, milostivá paní, zvěř, kterou budete moci postrádat, nabídnout zvěřináři, zároveň smluvena i cena."

"Vy jste za mne pamatoval na všechno, zůstávám vaší dlužnicí."

"K šlaku, to bych chtěl být na místě našeho medvěda, až bude ten dluh splácen. Dnes to asi již nebude, není k tomu čas," upozorňoval nejmladší střelec pan lékárník, zpozorovav však při tom silně zardělou tvář mladé paní, skončil rychle slovy:

"Pánové, vzhůru a lovu zdar!"

Poděkovavše za posilnění, vešli na dvůr, aby sobě z kočáru vzali zbraně a nábojnice. Tu zahlédla hostitelka, jak kočí pánů střelců nesl soudek piva k obytnému stavení.

"Co je to?" tázala se.

"Musíte prominout," pravil pan sládek, "já vařím ten truňk z vody, jakou zde nemáte!"

"Ale vždyt' já mám láhvové pivo doma."

"Neškodí, milostpaní; chcete-li býti tak laskavá, tak pošlete hned po poledni as deset lahví za námi do pole. My se nedáme prosit a rádi je vyžunknem," byla odpověď. "Jen žádný zákusek neposílejte, neb do našich brašen nám naše máteře určitě něco vsunuly. Tím prosím poníženě, neračte býti uražena, neb to je vždy zvykem našich drahých polovic, ať již jdeme na hon kamkoliv."

"Není mi to milé, pánové, ale jaká pomoc."

"Tak se aspoň já hlásím," ozval se polesný, "že krom munice nemám v brašně nic a milerád maličkost vámi zaslanou přijmu."

"Ach, jakou mi činíte radost!" zvolala panička a na důkaz té radosti podala žadateli ruku.

"To si myslím," zavrčel pan soudce a vzav továrníka za rukáv, pošeptal mu: "Podívejte se jen na její oči, to nám stačí!"

Páni, uklonivše se hostitelce, vzdálili se; za nimi též několik honců, kdežto pan polesný, vzav svého kočího stranou, nakázal mu, by balíček, který přivezli, odevzdal jako dar Katynky do rukou domácí paní, načež spěchal za odcházejícími střelci.

Silva, která se stále zdržovala po boku paní, musela nyní chtě nechtě s ním. Za chvíli bylo již slyšeti, jak stíhá jeden výstřel druhý, důkaz to, že jest zde na zvěř bohatá honitba. Vůz, pro zvěř určený buď stál, nebo pomalu popojížděl za lovci. As v jednu hodinu byl malý odpočinek.

Hostitelka se zásilkou piva poslala pro pana polesného studený nářez a krajíček chleba. Aby se dlouho nezdržovali, dáno několik lahví piva též honcům.

Po přestávce pokračováno ve střelbě až do tří hodin, kdy prohlásil polesný "dost a lovcům dík!" Úlovek byl znamenitý, tudíž byli páni střelci v báječně veselé náladě. Pro pány zde stály již přichystané kočáry a tito si milerádi nasedli, by si konečně odpočinuli. Při vjezdu do dvora, kde zase očekávala střelce paní Říhová, křičel již z daleka pan továrník:

"Milostpaní, rychle vavřínový věnec pro toho rošťáka; ten dnes střílel, jako malý bůh. Ale prosím vás, jen jej nechvalte! Nebo by ten medvěd na vás vycenil zuby a utekl by nám!"

Seskočiv mezi touto řečí s kočáru a podav domácí paní pravici, pokračoval:

"Víte, co by si zasloužil? Já vám to ale musím pošeptat. A nachýliv se k paní, tichounce zašeptal:

"Z vašich malinových rtů hubičku!"

Mladinká vdova začervenala se, jako planý mák, odvětila:

"Ale, pane továrníku! Kde jste nechali toho pána?"

"Má na starosti zvěř, přijede však brzy za námi; máme znamenitý úlovek."

Tu přistoupil pan lékárník a požádal domácí paní o laskavost, aby nechala přinésti vodu a ručník. Jelikož se právě objevila služka, bylo ihned pánům vyhověno. Paní se vzdálila ke vratům, nahlédnouti, zdali se toužebně očekávaný již blíží. Nečekala dlouho, neboť se již blížil jeho kočárek do dvora. Seskočiv rychle, omlouval se:

"Promiňte, že vás nechávám čekat — trochu jsem se zdržel u zvěře."

"Milý příteli, nevím ani, jak vám mám děkovat, když se tak o vše staráte."

"Dovolte, jsem vaším přítelem a tu mám za to, že konám svoji povinnost a nic více."

"Díky vám, milý příteli. A nyní, prosím vás, pojďte se mnou a přijměte zákusek; druzí páni, jak vidíte, stírají si s obličeje studenou vodou pot." A vsunula ručku do jeho nabídnuté paže, zvolala vesele na umyté již pány:

"Tak jej již vedu, ale vidím na jeho rukou, zabarvených od zvěře, že i pan polesný bude následovat vašeho příkladu."

"Velice rád tak učiním, ale dovolte, milostivá, já to učiním jako doma."

Svléknuv kabát a vyhrnuv rukávy u košile, požádal pány, kteří stáli u studny: "Pumpovat!" Celá sprcha vody následovala po vybídnutí polesného.

Když mladá paní viděla bujné kadeře polesného, odešla rychle do budovy, odkud se ihned vrátila, nabízejíc umytému hřeben a zrcátko.

"No, tohle je, pánové, přece mnoho!" protestoval sládek.

"Prosím, pánové, nechte laskavě debaty a následujte mne do jídelny; mohlo by se lehko státi, pane sládku, že by vám za další omeškání moje stará kuchařka nasypala do polévky papriky."

"Než to, raději půjdeme. Pan soudce, jako nejstarší z nás, nechť zahájí s milostivou myslivecký pochod v před!"

"Prosil bych," upozornil hostitelku polesný, "aby dříve, než zasednu sám ke stolu, byla služkou obsloužena Silva a Brok pana továrníka."

"Pane polesný, nemějte mi za zlé, neznám způsobů a obyčejů pravého myslivce; račte, pánové, vstoupiti zde do pokoje, já zatím nařídím, aby byli psi obslouženi." — Silva, kterou paní stála hladila, aniž by to snad

věděla, a Brok, šli na zavolání paní, byli zavedeni do kuchyně.

Paní vracejíc se, nedošla ještě ke dveřím jídelny, když ze sousedního pokoje plným akordem ozývala se hra dobrého pianisty, současně s doprovodem hlasů mužských "Kdož by tě, Mařenko, nemiloval..."

Když byl dozněl poslední tón, otevřela dveře a vstoupila. První pohled platil polesnému, který stoje u okna, díval se zamyšlen do dálky. U harmonia pak ve vedlejším pokoji seděl továrník a kolem něho stáli zpěváci, pan soudce a lékárník. —

"Nehněváte se na nás? Mne to lehtalo v prstech, když jsem zde shlédl tak nádherný nástroj, a těmto dvěma pánům to zase lehtalo v hlasivkách, a teď, "hněvej ty se na mne, nebo nehněvej" a zahrál stoje začátek nám známé písně, vstoupil s ostatními pány do jídelny, kde služka již přinášela první jídlo na stříbrném podnosu.

"Račte, pánové, který jste nejstarší, přijati místo v čele stolu."

"Tím jsem arcit' já," hlásil se pan soudce, "ale čestné místo náleží dnes králi střelby, a tím jest pan polesný."

Protože se tento vzpouzel, vzala jej paní hostitelka za ruku a slovy: "Mně neodmítnete, že ne," uvedla jej na vykázané místo.

"Kdybyste se tak podívala na mne," dobíral si ji pan starý, "jako na toho medvěda, tak bych se radostí zbláznil, ale ne, nemůže tak být," při tomto posudku pana sládka páni střelci usedli a pojídali prvně silnou hovězí polévku, pak guláš s brambory a naposledy nadívaná holoubata. Chutnalo při výborném ležáku pana starého a výtečně upravených pokrmech, znamenité. Pánové byli dobře naladěni a o dobrý humor nebylo nouze. Domácí paní přisedla ke stolu na prosbu pánů, teprve po přinesení černé kávy. Zde měla prvně příležitost seznati nenucenost, otevřenost ryzích povah pravých nimrodů. Celé to veselí málo hnulo našim polesným. Je pravda, usmál se též tu a tam různým vtipům, jakmile však byl přímo tázán paní Říhovou, tu obživl a byl úplně vyměněn; tu neseděl zamlklý, nýbrž prozradil se, že kdyby nebylo, jak my už víme "onoho slova", mohl by býti velmi vesel.

Bylo sedm hodin, pánové se zvedli, pan soudce jménem všech hostitelce poděkoval co nejuctivěji za tak milé pohostění, načež odcházeli.

VI.

Několik dní po honu, obdržela paní Říhová dopis od svého bratra, ženatého velkoobchodníka v Praze, který po přečtení dlouho držela otevřený v ruce, a pohřížena v myšlenkách, byla u toho, o kterém onen dopis jednal. Znovu jej pozvednuvši, četla:

"Milá sestro! Píšeš mi, že ses zamilovala do jakéhos polesného, jménem Bohuš Dvořák, že slouží u knížete F., a že byl u jízdy důstojníkem, že není nad něj krásnějšího atd. muže. Tobě, jako zamilované, musím, nechci-li Tě urazit, doslovně věřit. Neb tak a podobně horují všichni zamilovaní. Co se mi však zamlouvalo je, když jsi popisovala jeho povahu, jeho charakter, jak jej jiní líčili Tobě. Při takové povaze, jak sama pravíš, odpadá finanční jeho postavení, ačkoliv je dobré a k tomu jisté, naprosto. Cena muže pozůstává v jeho povaze. Nyní poslyš, jaká náhoda. Mám zde známého, již staršího důstojníka, se kterým se často scházím, a tu po obdržení Tvého dopisu, když jsme seděli u "Zlaté husy", úplně stranou jiných hostů, tázal jsem se jej, zná-li náhodou u jízdy jakéhos poručíka Bohuše Dvořáka, nyní polesného u knížete F. — 'Počkejte,' odpověděl mi, 'Dvořák,' zase chvíli vzpomínal, pojednou povídá: 'už ho mám, znám jej, přivedlo mi jej na mysl jméno knížete. Celý muž, velmi hezké postavy, čestný, zna-

menitý důstojník, pohledu hrdého, málomluvný, samotář, nepřítel ženských. Sešel jsem se s ním v Košicích, kde jejich oddíl byl právě posádkou. Nebyl prý dříve tak uzavřený vůči ženám, ačkoli nikdo nemohl o něm říci, že by byl měl někdy s některou krasotinkou jen nevinný flirt. Ale pojednou zanevřel tak na ženské, že kdyby to byl anděl, odvrátil se, 'a jedna jako druhá', byl jeho úsudek. Něco se mu asi přihodilo, ale co, nikdo neví. — Nyní poslyš, nevinný bobečku, co dále vyprávěl onen důstojník o Tvém Adonisu. Jeho Jasnost kníže jej má velice v lásce a má také proč. Kníže byl u téhož pluku rytmistrem a má Dvořákovi co děkovat za krytí své cti. Neprošlo o tom, co a jak, do veřejnosti nic, hned se vše ututlalo v zárodku. Na štěstí pro Dvořáka, bylo v to zasvěceno jen málo osob a doufám, že i vy zachováte mlčení. Sdělil jsem mu, že ses zamilovala do onoho poručíka, dnes polesného. 'To mne velice těší v zájmu vaší sestry,' řekl mi, načež pokračoval: 'Nyní poslyšte. U téhož pluku sloužil též jakýsi uherský magnát, hrabě Š. jako poručík. Neví se, co se stalo mezi rytmistrem a tím Mad'arem, avšak i zde hledejte ženu. Kterýsi den jsme šli na procházku, kníže, poručík Dvořák a já, za námi pak jiní důstojníci; totiž onen Mad'ar a jiný, mně neznámý nadporučík. Kníže a já bavili jsme se tak hlasitě, že jsme vůbec neslyšeli, co se za námi dělo, ačkoliv jsme byli v přírodě samotni. Za to Dvořák slyšel každé slovo; zůstal nepozorovaně stát, zaklepal Mad'arovi na rameno a řekl: Žádám pana poručíka, aby okamžitě odvolal právě pronesená slova o panu rytmistrovi a nestane-li se tak, mám zde již přichystanou rukavičku! Co jsem řekl, neodvolám! Dobře, zde je! — a vrhl rukavičku hraběti v tvář se slovy: Prosím šlechtice a důstojníka, aby pomlčel o všem, až do ukončení naší záležitosti. — Budiž! — byla odpověď'.

Pan rytmistr, ani já neměli jsme tušení, co se za námi stalo. Já sám jsem se teprve později dozvěděl ne příčinu, jen slova pronesená mezi soupeři, Dvořákem a Mad'arem. Dvořákem jsem byl požádán za svědka a zúčastnil jsem se předehry, druhý den v pět hodin ráno měl býti v jakési prázdné kolně za městem tajně odbýván souboj. Přes to, že se o Mad'aru vyprávělo, že je dobrý šermíř, přece výsledek byl, že podlehl Dvořákovi. Tento, aniž by brvou hnul, oblékl kabátec, opásal se palašem a docela po kamarádsku přistoupil k raněnému a otázal se jej: Smím vám nabídnouti svou pravici? — Raněný se nadzvedl a nabízenou pravici přijal. — Asi po čtrnácti dnech požádal raněný důstojník pana rytmistra o návštěvu a nyní se teprve kníže dověděl pravdy, ale nikdo jiný. — Dvořák odešel se cti od vojska a mohu vám prozraditi, že bude Dvořák tyto dny jmenován nadporučíkem."

Když dočetla i přílohu o pronájmu neb prodeji velkostatku Barkova, dlouho seděla mladá vdova v zamyšlení; konečně její rty zašeptaly:

"Jaký to muž! Co jsem já proti němu i s mým celým majetkem? Nic, pouhé nic! Ach, jak to skončí? On sám mne nepožádá, toť hrozné, kdo mi poradí, když nemám matku!" V tomto hlasitém stesku zaslechla zaklepání na dveře. Složila rychle dopis a zvolala jasným hlasem:

"Volno!"

"Šťastné dobrýtro vinšuju — Pán Bůh mne netrestej — slečinko, vy to tu máte hezké!"

"Panno Katynko, jste to vy, poznávám vás," a přistoupila k návštěvnici, podala jí obě své ruce na uvítanou.

"Ach, jak je mi milá vaše návštěva, vás mi posílá zrovna Bůh, prosím vás sedněte si."

"Inu, ano, jsem to já, Katy."

A mezi tím, co si paní Říhová se zájmem vyparáděnou Katynku prohlížela, tázala se tato:

"Prosím vás, slečinko, kde najdu paní Říhovou?"

"Vždyť to jsem já sama, panno Katynko?"

"Vy? Je to možné? Vždyť jste ještě jako dítě."

"Ale přes to jsem vdovou."

"Nešťastná paničko! Tak mladá a už jste tolik utrpení zkusila."

"Lepší, Katynko, na to nevzpomínat; a prosím vás, čemu mám děkovat za vaší, mně tak milou návštěvu?"

"Vzácná paní, mně leží na srdci ten náš pán, je nemocen."

"Co mu je — co mu schází?"

"Nejí, nepije, nemluví, jen brumlá, nespí, celé noci prochodí po pokoji, jenom silně bafá z té své fajfky. Je mně ho líto, vždyť jej mám ráda, jako kdyby to byla má krev! Chtěla jsem mu uvařiti koření proti nespavosti. A tu jsem si vzpomněla na vás, zda-li se mu zde něco nepřihodilo."

Mladá paní, strachu o milého Bohuše zbavena, začervenala se a odpověděla:

"Milá Katynko, zde se mu nic nepříjemného nepřihodilo, vždyť úplně zdráv odejel."

"To není možné, má to odtud, zde se mu to stalo. Vy jste mladá, chytrá, vy, když se svýma hezkýma očima na tak mladého muže jen podíváte, hned uhádnete, co mu schází. Kde pak já staré dřevo bych tomu rozuměla, prosím vás, vy to musíte vědět. Řekněte mi to, co se mu stálo, a my jej pak spolu vyléčíme. Svěřte se, jako své matce. Jest-li si ten můj milý pán něco udělá — pán Bůh mne netrestej — já to nepřežiji." A velké slzy tekly jí po lících.

Ó, Katynko, Katynko, jak výborně hraješ naštudovanou roli! — Paní Říhová zápasila chvíli sama sebou, až konečně, zakryla si rukou oči, pronesla pomalu:

"Není zamilován? Možná, že zde má tajnou lásku k některé dívce, já nevím, ale myslím si tak."

"Vzácný pán zamilován? Je to možné? A je — a je!" rychle dodala Katynka," Ach, jak mne činíte šťastnou! Budeme míti dětičky!" Vyskočila ze židle, pravila, chvátajíc ke dveřím: "Prosím vás, kde bydlí, řekněte mi to, abych ji mohla zlíbati."

Sotva však brala za kliku, již ji držela mladá paní za ruku a vedouc ji zpět k židli, cítila se donucena k přiznání, odpověděla:

"Nechoďte nikam, neboť ona, kterou má rád, a ta, jež jej miluje z celého srdce — stojí před vámi!"

"Pán Bůh mne netrestej!" zvolala Katynka a vyskočila, aby chytila mladou paní do svého objetí; plakala nyní tato věrná duše doopravdy. Delší chvíli to trvalo, než-li se uklidnila a vzavši mladou paní za obě ruce, odpověděla:

"Všemohoucí Bůh popřej vám plného štěstí za tato slova, milá, zlatá má paninko! A prosím vás, to vás ještě nepoprosil, abyste se stala jeho ženuškou? Žádám vás, řekněte mi vše, kde to vězí, kde je překážka, jako dcera své matce, abych viděla vše jasně, buďte ujištěna, že mám na mysli jen dobro vás obou a jako vlastní matka, poradím vám i já."

"To je, milá Katynko, právě to nejhorší, čeho se bojím. On dal kdysi slovo, že se žádné dámě nenabídne."

"Vzácná paní — to je zlé, tuze zlé, on slovu dostojí, já jej znám. Zde není jiné pomoci, než-li že musíte začíti — zlatá paničko!"

"Já — to je nemožné!"

"A to chcete být pro několik milých slov, která byste řekla, do smrti nešťastná? — Ke kozlu, když se vám tahle moje rada nezamlouvá, tak jej při nejbližší příležitosti vezměte kolem krku, jako děvčátko z vesnice a nemusíte při tom nic říkat, dejte mu hubičku a to ostatní udělá již vzácný pán sám!"

"Katynko, Katynko!" smíchem se dusíc, zvolala mladá paní. "Tahle

vaše rada není špatná, ale uznáte, že se pro mne nehodí. Za tuto první radu jsem vám vděčná, jinak uznávám, jednati mi nelze. Jen jak se s ním sejít?"

"I zde vám dám radu. Vy máte prý pěkný les, vzácný pán lesu rozumí, pozvete jej, aby si ho přehlédl a dal vám radu, ať jakoukoliv."

"To je, Katynko, znamenitá myšlenka, tu musíme upotřebit i k vůli jiné věci. A abych nezapomněla, srdečně vám děkuji za velice chutný váš dárek."

"To já ne, to pán, těší mne, jen když vám chutnaly."

"Co dělá pan polesný, Katynko?"

"Vzácný pán jel do Prahy, ustrojen jako voják, oficír, paničko. Měla jste jej vidět, jak mu to slušelo! O tom, že jsem byla zde, nemusí slyšet." "Má milá panno Katynko, jak jsem vám vděčna za vaší návštěvu, budu hledět se vám jednou odměnit, neb mám-li býti šťastnou, nelze mi jednati jinak, než jednati dle vaší rady."

Po pohoštění provedla domácí paní Katynku po různých místech hospodářství i obytného stavení, načež se rozloučili jako nejlepší přítelkyně.

VII.

*As za týden po návštěvě panny Katynky obdržel pan polesný od pa*na správce Hrušky jménem paní Říhové dopis, v němž jej tento zdvořile žádal o laskavé prohlédnutí lesíku ke statku náležejícího, dalo-li by se něco vykácet a přibližný odhad lesa. Souhlasí-li, že by to bylo paní nejmilejší, přijel-li by v neděli před druhou hodinou odpoledne.

Samozřejmě byla tato příležitost, aby se mohl s paní Říhovou opět sejíti, polesnému velice vítána a dle toho též odpověděl.

V týž den, již dlouho před stanovenou hodinou, stála mladá paní u okna, vyhlížejíc povoz pana polesného. Sotva zahlédla vozík, již spěchala do přízemí, odtud dvorem až před vrata, kde přivítala svého přítele.

Přivítání jejich bylo co nejsrdečnější. Na nádvoří čekal již pan správce u jiného kočáru, načež po vzájemném pozdravu obou pánů nasedli a jeli rychle k vzdálenějšímu lesu, hraničícímu s lesy panskými. Zábava mladých lidí pohybovala se v mezích, kde nic nepoukazovalo na tajemný poměr dvou se milujících osob. Když dojeli na místo určení, kde již hajný majitelky lesa očekával, tu pan polesný upozornil dámu, že bude nucen zajíti tu a tam s panem správcem, a kdyby jej to unavovalo, s hajným, nebylo-li by lépe pro milostivou paní, vzhledem k obleku, projíždět se prozatím v kočáře.

"Ale milý pane znalce, já se tak těšila na vaše různé odborné posuzování, prosím vás, nekažte mi tu radost! Vždyť jsem proto oblékla oblek, který všechno snese."

"A vaše nádherná koruna vlasů? S tím jste nepočítala?"

"Na všechno, milý příteli!" a smějíc se, vytáhla z kabelky šátek, jímž plně zakryla svoje bujné vlasy. — "Nyní snad nebudete nic namítat, zlý pane; libo-li, můžeme jíti, kam pán poroučí."

Přehlídka s odhadem porostu se prováděla za účelem, o kterém se později dozvíme. Mladá paní měla potěšení, když mohla přidržovat ma*pu při zjištění různých dimensí u jed*notlivých, arcit malých oddílů. Dále ji pan polesný upozorňoval nejen na stáří, ale i na způsob určení ročního přírůstku a dle toho se určila hned hmota ke kácení. Tu a tam že nutno porost probrati a zároveň že na některých místech jest zapotřebí vylepšení.

Opatrnost lesníka, by dáma, za ním jdoucí nepřišla nějakou větví k úrazu, byla nevšední a tak po tříhodinové chůzi, jednak porostem, neb po lesních cestách, byl úkol znalce ukončen.

Když zase nasedli do kočáru, prohlásila paní, že nejspíše bude ve dvoře nová návštěva a sice její bratr z Prahy s jeho švakrem oekonomem, který by rád najmul nebo koupil vět-

ší dvorec. Převzal by vše, jak to stojí a leží, po případě od ní.

"Zde panu správci jsem již vše sdělila. Nyní prosím vás, milý příteli, o radu, co vy o tom soudíte."

"Kdybych měl dáti své dobrozdání osobě jiné, než-li vám, milostivá paní — řekl bych: Na to odpověď zcela jednoduchá. Když ne prodat, tedy rozhodně pronajmout, an takové veliké hospodářství vyžaduje nutně statného hospodáře. Prosím vás snažně, milostivá paní, an se tato životní otázka týká vás, nežádejte ode mne to, co říci vám nemohu."

"An se zdráháte, milý příteli, dáti mi přesnou odpověď, nechám vše k rozhodnutí na příznivější chvíli, neb, jak pozoruji, vskutku naši hosté nás již očekávají."

Vytáhnuvši šátek, mávala jím na přivítanou. Ještě kočí nezastavil a již volala mladá paní:

"Jak milá to návštěva pro nás, drazí přátelé!"

Když vystoupili z kočáru, domácí paní představila svého přítele, řkouc:

"Zde pan polesný Dvořák, a zde můj bratr Pepa Krátký, zde švakr Buřil, oekonom. S panem správcem se již moji příbuzní znají. Prosím však švakra a bratra, by prominuli, my chodili lesem a je nutno, než se sejdeme v jídelně, bychom se s prachu očistili."

Po půlhodině sešli se v pokoji prvně páni, načež se dostavila hostitelka, ve velmi vkusné toiletě, z černých šatů s nově upraveným účesem. Čestné místo vykázáno dnes panu správci, po jeho pravici pan polesný, a domácí paní, proti němu pak oba hosté.

Když byl hlad zažehnán a příbory služkou odneseny, ozvala se hostitelka:

"Vím, pánové, že jste všichni kuřáci. Zde jsou doutníky a svého milého hosta, pana polesného, který je náruživým kuřákem dýmky, kteréhož požitku si přede mnou upírá, prosím, by se na mne nehněval, že jsem prosila Pepu, by pro vás něco podobného přivezl," při čemž, odšedši do vedlejšího pokoje, vrátila se a přinesla velecenný čibuk z mořské pěny, s troubelem z jantaru, vykládaný po celé délce polodrahokamy. Podle čibuku položila krabici s nejjemnějším bosenským tabákem.

"Milostivá paní...!" dále však nepronesl slova, neb její jemná ručka zakryla celý jeho ret i s knírem.

Šťastný lesní medvěd! Oběma rukama přitiskl tuto teplou pravici a ssál rychle do sebe toto horko, vycházející z celého jejího těla. Vzpamatovav se rychle, pustil ji, by učinil zadost přání hostitelky.

Co se toto odehrálo, stáli ostatní páni u jiného stolku, nahlížejíce do jakési knihy. Když byla přinesena černá káva, přisedli páni zase ke stolu, načež se bratr tázal hostitelky:

"Zda-li pak se ti, Mařenko, pochlubil pan polesný, že je jmenován nadporučíkem?"

"On — a pochlubiti se? To jej, milý Pepo, neznáš. Ale mohl jste mi to, pane polesný, i bez chlouby říci, přes to, že milujete více činy, než-li zevní pozlátko."

"Díky vám, milostivá; vašimi slovy ušetřila jste mi odpověď. Mám za to a musím to podotknout, že zásluha za toto jmenování je více na straně jeho jasnosti knížete, než-li mojí."

"Vykrucujte to, vašnosti, jak chcete, ale náš přípitek s upřímnou gratulací — pane nadporučíku — přijmouti musíte."

A mladá paní, vyzvednuvši sklenku s vínem a zazvoníc o sklenku pana polesného, slabě pronesla: "Živio!"

Tak učinili i páni po hostitelce. Zábavu přerušili Pražané, omluvíce se přehlídkou hospodářských budov, načež se i s panem správcem vzdálili.

Zůstavší dvojice seděla chvíli, nemluvíc. Mladá paní poznala, že se přiblížil pro ni rozhodující okamžik. Věděla, že nerozhodne-li se ihned, může býti tento tak milovaný muž pro ni navždy ztracen. Pročež nyní, nebo nikdy! Brzy blednouc, brzy se červenajíc, pomalu vstala, přistoupila až k polesnému, a tázala se:

"Milý příteli, jsme zde sami a pročež ještě jednou opakuji otázku vám známou a prosím vás, nebuďte aspoň ke mně tak uzavřený, tak chladný!"

"Já — já vůči vám chladný? — Nechtějte, abych sešílel!"

Slabě položila ruku na jeho rámě a ústa její šeptmo pronesla slova:

"A to čekáš, můj vroucně milovaný Bohuši, až já sama —" Nedopověděla větu, neb tu již objaly ji dvě silné paže a ústa její byla uzamčena rty milujícího.

Nebudeme rušit první posvátný okamžik a vstoupíme zase asi po půl hodině, bychom vyslechli aspoň částečně zpověď snoubenky. On seděl na židli, na klíně drže svou milku; ona měla pravou ruku ovinutou kol jeho krku, levou hladíc jeho knír, pokračovala:

"— ne, můj Bohuši, prosím tě, vyslechni mne! Není to zpověď hříchu, nýbrž zpověď mého utrpení. Otec náš měl tento dvorec silně zadlužený, odprodávat, trhat se prý styděl. Této jeho velké tísně využil nám neznámý Říha a nabídl se, že zaplatí dluhy, když za výměnu obdrží mne. O tom všem jsem nevěděla nic. Když mi však otec sdělil, v jaké situaci se nachází, a představil mi ustanoveného ženicha, ucítila jsem proti němu takový odpor, že jsem odešla z pokoje. Nebudu ti, můj milý, uvádět vše, konečně na velké prosby otce jsem se obětovala. Jak jsem as vypadala o svatební hostině, nevím. Ale před očima vidím úplně spitého Říhu, který v tomto stadiu opilosti bavil celou společnost tak oplzlými výroky, že jsem konečně vstala, chtíc odejíti. Můj muž i v této nepříčetnosti zpozoroval to, vstal, vrávoral ke mně a použiv slov, která mi je nemožno opakovati, učinil pokus dotknouti se mne tak nestoudně, že jsem odskočila a — vzkřiknuvši: 'zvíře!', udeřila jsem jej celou silou v psra tak, že strhnuv se stolu ubrus s nádobím, padl na zem.

Celý týden, hanbou se rdíc, nevyšla jsem z uzavřeného pokoje. Stará věrná služka, která mne obsluhovala, sdělila mi, že můj bratr, zvednuv Říhu — spohlavkoval jej a ihned se svou ženou odejel.

Otce mého za čtrnáct dní na to, po velkém výstupu se zetěm, ranila mrtvice. Tělesné trýznění, které jsem vytrpěla, nebudu ti, můj milý, líčit. Měla jsem však vždy dosti síly k tomu, bych se mu i jinak ubránila a Říha se mne, co ženy, dotknouti nesměl. A nyní, můj Bohuši, jaká to slast pro mne, říci ti, můj, můj ..." a rty své ukonejšivši polibky milovaného muže, pokračovala:

"Vyslyš další! Švakr mého bratra, tudíž i můj a tvůj, chce ode mne koupit tento statek se živým a mrtvým inventářem, krom toho, co nábytku pro potřebu si vymíním. — Vždyť, Bohuši, jsou u tebe pokoje prázdné, že ano?"

"Ano, můj klenote!" Ale dříve musíš přijeti co moje snoubenka ke mně a zde sobě prohlédneš to svoje budoucí bydliště, náš příští ráj."

"Tak učiním co nejdříve, poruč kdy a já dle přání tvého přijedu. Prosím tě, bys celou tíhu vyjednávání co nastávající můj muž vzal na sebe. A nyní pojď, můj milený, a zazpívej mi: "Kdož by tě, Mařenko ..."

"Má milá Mařenko, já nejsem zpěvák."

"Vždyť budu hrát na harmonium, prosím, pojď!"

"Budiž, můj miláčku, a já při tom rozpustím nyní ne tvoji, nýbrž svou korunu vlasů."

V tomto zaměstnání byli však vyrušeni výkřikem:

"Výborně, výborně!"

Naše hrající a vlásenkář ustali a šli, ona ruku vloženou v jeho paže, vstříc švakrům, kterým pan polesný, představil ji slovy:

"Pánové, moje snoubenka!"

Dodatek.

"Teto Katynko, prosím, kup mi koně, ano?" Tak slyšíme po šesti létech volat as čtyřletého hošíka, který skotačil kol "tety" panny Ka-

tynky, která na levé paži nesla asi dvouletou holčičku, a pravou rukou tlačila kočárek po ovocné zahradě, v němž klidně spalo třetí robě, druhý synáček pana nadlesního Dvořáka a jeho choti Mařenky.

První, co nás překvapilo, bylo, že panna Katynka byla bez vousů, musila se k vůli dítkám dvakráte za týden podvoliti operaci oholení knírů, provedenou hajnými.

Stranou u mohutné jabloně stál silný zdravý muž, pravou ruku svou maje ovinutou kol pasu své milé družky. Manželka jeho, obě své ruce měla ovinuté kolem prsou manželových, a hlavou, položenou na jeho srdci, byla dámou dnes plně rozkvetlou, silná, stále však dívčích pomněnkových očí.

"Bohuši můj, zda-li pak pozoruješ, že naše věrná Katynka již nepoužívá přísloví: "Pán Bůh mne netrestej?"

"Ano, má milá ženo, to je tím, že jí Bůh učinil šťastnou, má dětičky, po nichž tolik toužila.

"Cítíš-li se i ty též se mnou, můj vroucně milovaný muži, šťastným?"

Přivinuv manželku k svému srdci a políbiv ji z dlouha, odpověděl:

"Jsem-li já šťasten? Milená, není pera, které by mohlo vypsat ten vděk tobě za to vše, co v nitru svém blahého cítím!"

Hrbatá

Napsal Bedřich Moravec

I.

JEDNOHO DNE tiché město Lešetice nacházelo se v stavu neobyčejného vzrušení. Muži i ženy ve svátečním oděvu spěchali na náměstí a stavěli se tu před domem, v němž byl v přízemí krám a nad krámem veliká tabule s nápisem "V. Měsíček". Krám byl ted' zavřený a před ním stál pohřební vůz. Z domu obchodníka a městského radního Měsíčka odbýval se dnes pohřeb. Za chvíli přišli před dům hasiči, potom dostavilo se korporativně úřednictvo okresního soudu a úřadu berního, hned potom učitelé přivedli před dům školní mládež, protože obchodník Měsíček byl také místním školdozorcem. Brzy za učiteli přišli dva místní kněží s ministranty a kostelními zpěváky. Obřady v domě odbyly se rychle, zpěváci odzpívali některou svoji tuctovou píseň, která se hodila na dnešní případ, zpěv, v němž mluvilo se o dobré matce a něžné manželce, protože Měsíček pochovával ženu. Kněží potom odříkali modlitby a průvod se seřadil. Za rakví šel Měsíček, člověk ještě mladý, asi třicetiletý a vedle něho vedlo asi dvacetileté děvče, dvě děti, hošíka a děvčátko ve věku dvou a tří let. Lidé, kteří kráčeli v pohřebním průvodu, povídali o Měsíčkovi a o jeho ženě. Nebylo mnoho co povídati. Vyženil s nebožkou hezké peníze, ale stonala mu kolik let, byla souchotinářka, po každém dítěti poležela si kolik měsíců, potom se zas dlouho vlékla po stavení jako duch, při živnosti nemohla mužovi vypomoci v ničem. Bylo pro Měsíčka ještě štěstím, že si nebožka přivedla z domova, když se do Lešetic vdala, Helenu Petráčkovou, která vlastně vedla Měsíčkovi domácnost, i v obchodě ho zastala od těch dob, co se u paní Měsíčkové choroba objevila. Letošní zima, vlhká a nevlídná, sklátila paní Měsíčkovou do hrobu. Lidé, kteří v řeči přišli na Helenu, obraceli hned zraky své k ní, jak kráčela za pohřebním vozem, vedouc obě děti svého službodárce. — Bylo to hezké děvče. Mělo příjemný obličej s velkým modrým okem, bohatý rusý vlas, ale všecku tu krásu znešvařovala nepěkná postava. Helena Petráčková byla hrbatá. Následkem hrbu byla postava její trochu sehnutá ku předu a děvče mělo také kolíbavý chod. Bylo to ted' zřejmě viděti, jak vedlo obě děti Měsíčkovy, klátíc se z boku na bok.

Heleny se lidé mnoho nevšímaly, vždyt' to byla jen služka, více povídali o Měsíčkovi.

"Co si ted' počne bez ženy?" byla všeobecná otázka, na níž ozývaly se odpovědi nejrůznějšího druhu.

"Bude hospodařiti s tou Petráčkovou, jak tomu bylo za živobytí Měsíčkové," mínil někdo.

"Ovšem takový čeledín zapracovaný v domácnosti i v obchodě není penězi k zaplacení," podotkl jiný.

"Mýlíte se," řekl třetí. "Měsíček je obchodník a ti umí počítati. Je ještě mladý, ožení se, vyžení peníze a zlepší si obchod."

Tento úsudek zdál se nejsprávnějším, lidé se ho hned chytili a ještě nebyla mrtvola paní Měsíčkové spuštěna do hrobu, už se hádalo, která z městských slečinek hodila by se do domácnosti Měsíčkovy. O tom povídalo se také, když se účastníci

pohřbu rozcházeli a Měsíček s dětmi a služkou Helenou celý zdrcený vracel se k svému domu, a povídalo se o tom ještě několik dní po pohřbu. Ale dlouho ne. Helena Petráčková zůstala u Měsíčka, spravovala domácnost, vypomáhala pánovi v obchodu, na první pohled nic se nezměnilo. Co také? Vždyť za nebožky byl tu týž pořádek. Měsíčková seděla jen nahoře v pokoji, kašlala a duší domácnosti byla jen Helena. Za čas lidé zvykli novým poměrům u Měsíčků. Buď se Měsíček vůbec ženiti nemínil, nebo se nechtěl ukvapiti a čekal, až najde vhodnou partii.

* * *

Bylo už na jaře, když jednou večer Helena Petráčková oslovila Měsíčka: "Milostpane, prosím vás, dejte mi moji knížku, vyhledám si od prvního jinou službu."

"Ty chceš jíti pryč, Heleno?" tázal se Měsíček nemile překvapen. "Už se ti u mne nelíbí?"

Děvče se zapýřilo a mlčelo.

"Co se ti pojednou u mne nelíbí?" pokračoval. "Myslil jsem, že u mne zůstaneš stále po smrti ženině."

"Zůstala bych," odvětila Helena a ještě více se začervenala. "Až se oženíte, vrátím se ráda k vám do služby, ale teď musím pryč. Vy jste vdovec a já jsem svobodná, ve městě se ledacos povídá."

Děvče sklonilo hlavu, aby mu Měsíček neviděl do obličeje. Chvíli kupec přemýšlel, potom pohodiv hlavou, řekl: "Že bys dbala na hloupé lidské řeči! Kdepak bych teď našel ženskou, která by tě zastala? A což děti? Jsou ti zvyklé, vždyť jsi je sama vychovala. Abych se teď oženil je těžké. Víš, že mám děti rád a kdybych si vzal nějakou ženskou, která by mi děti bila a týrala, byl bych nešťastný. Jen u mne zůstaň!"

"Není to možné, milostpane," pravila Helena nepozvednuvši hlavy. "Vždyť já jdu nerada pryč, ale nemohu si pomoci."

Oba se na chvíli zamlčeli.

"Víš jak to uděláme?" začal zase Měsíček. "Zůstaň u mne a já si tě tedy vezmu, až uplyne rok smutku."

Helena zdvihla rychle hlavu, podívala se udiveně na Měsíčka. Delší dobu se rozmýšlela, jako by se nemohla rozhodnouti. Vždyť se jí taková věc zdála skoro nemožnou. Takový bohatý a vážený pán, aby si vzal ji, chudé děvče a ještě s tím hrbem, za který se sama tolik styděla. A pak návrh Měsíčkův přišel tak neočekávaně, že ji nesmírně překvapil.

"Tak bych tedy zůstala," zašeptala v rozpacích.

"Podej mi tedy ruku!" vyzval ji a když mu ji podala nesměle, dodal spokojeně: "Ujednáno tedy! Kdybys mi teď odešla, nevím, jak bych byl živ. Cizí ženské bych nezvykl a ty jsi přece jako moje druhá žena, víš už, jak to u nás chodí, rozumíš obchodu — no zkrátka, nemohl bych býti bez tebe."

* * *

Nějaký čas měli Lešetičtí ještě co povídati, ale sevšednělo jim záhy, když viděli Helenu denně v krámu, jako to bývalo za života paní Měsíčkové. Někteří dokonce soudili, že Měsíček dobře udělal, ponechav si Helenu k vůli svým dětem, které ji měly rády snad více než vlastní matku. Časem stala se také zmínka, kdy se asi Měsíček ožení. Že to bude muset jednou učiniti, bylo jisto, ale divili se lidé, že nehledá nevěsty a míní snad čekati, až uplyne rok smutku. Vždyť si mohl najíti nevěstu hned a se svatbou počkati až po roce. Docházeli tedy k Měsíčkovi různí dohazovači s návrhy, až konečně Měsíček prohlásil, že se ženiti nebude. Tak pak lidé soudili, že asi chce hospodařiti s Helenou Petráčkovou a měli mu to za zlé. Že by chtěl zůstati vdovcem z lásky k nebožce ženě, tomu nevěřil nikdo, vždyť s nebožkou vlastně ničeho neužil. Co s ní byl, skoro neustále stonala a ne-

býti té Petráčkové, kdo ví, jak by to dnes u Měsíčků bylo vypadalo. Ale že by se teď už ženiti nechtěl, to napňovalo každého udivením. — Vždyť by dostal mladé, hezké a bohaté děvče. Nebo, aby snad s Helenou —? To bylo každému k smíchu. Ovšem hezká byla jako obrázek — dokud se jí člověk díval jen do obličeje. Ale jak se jí podíval na hrbatá záda, zmizel hned všechen dojem krásy a děvče budilo jen soustrast nebo smích, dle toho, jaké povahy byl člověk, který Helenu z této stránky posuzoval. Lidé ovšem nevěděli, že Měsíček Heleně slíbil manželství. Ona se tím nikomu nepochlubila a Měsíček to také nikomu nepovídal.

Brzy se tedy v Lešeticích ustálilo přesvědčení, že Měsíček hospodaří s Helenou, ale dříve nebo později že se přece jen ožení, neboť na nic jiného se vzhledem k Heleně nemyslilo, než že vede Měsíčkovi domácnost, pomáhá mu v obchodě a vychovává mu děti.

Veřejné mínění malého města podléhá i nejmenším dojmům, dosti nepatrná událost upoutá všeobecnou pozornost a odvrátí ji od události jiné, třeba mnohem důležitější. Tak se stalo také v Lešeticích. Jiné události poskytly lidem látky k povídání a poměry u Měsíčků znenáhla sevšedněly. Po půlroce začalo se zase mluviti o Měsíčkovi. Ale častěji než jeho vyslovovalo se jméno Heleny Petráčkové. Všimli si lidé, kteří ji vídali v krámu, že se celý zevnějšek její změnil. Nejprve se o tom pronášely jen nesmělé narážky, později se začalo šuškati už určitěji a věc propukla dokonce, když obecní dareba a kořala Cancík, který se živil žebrotou, každému vyhrožoval, kdo mu nedal almužny a o každého brousil svůj vtip, pomstil se Měsíčkovi za to, že mu opilému nechtěl nalíti kořalky, hrubým vtipem vypravuje v hospodě, že té hospodyni Měsíčkové roste teď druhý hrb. Vtip se ujal, každý ho považoval za velmi duchaplný a proto záhy Cancíkův vtip koloval po městě od úst k ústům.

Helena přestala vypomáhati v krámě, kde ji stíhaly zvědavé a uštěpačné pohledy sousedek. Každý byl teď zvědav, jak to dopadne. Blížila se doba, kdy věc dospívala k rozuzlení. A když se lidé nejvíce těšili na skandál a látku k novým klepům — Helena jednoho dne zmizela z Lešetic. Nebyl by snad nikdo o tom zvěděl, kdyby se u Měsíčků nebyla objevila nová služka, žena už obstarožná a málomluvná.

Rozumí se, že bylo nemálo lidí zvědavých, kteří se nové služky zeptali, kam odešla Helena.

"Nevím," odpověděla na všechny takové otázky. "Už jsem jí tu nezastihla a pána jsem se po ní neptala."

Ale našli se také lidé mající dosti odvahy, aby se zeptali Měsíčka přímo. Odpovídal jim bez rozpaků, že Helena odjela k svému bratrovi do Drážďan. Lidé se už potom domyslili, že tam jela vyležet. Co by tam také teď dělala? Čekalo se teď, jak to dopadne, až se Helena vrátí s dítětem. Ale návratu Helenina se Lešetičtí nedočkali, za to dočkali se něčeho jiného.

Jednoho dne zastavil před domem Měsíčkovým cizí kočár, z něhož vystoupily dvě dámy, starší paní a mladá slečna. Měsíček vyběhl z krámu, aby je uvítal. Večer dámy opět odjely a nejbližší neděle byli Lešetičtí překvapeni, když farář ohlašoval v kostele, že se obchodník a městský radní pan Měsíček bude ženiti. Vědělo se tedy už, že to byla Měsíčkova nevěsta se svojí matkou, které nedávno byly v Lešeticích, aby si prohlédly, jak to u Měsíčků vypadá. Tajemstvím zůstalo, kde se Měsíček se svojí nevěstou seznámil a kolik s ní dostane. O svatbě nemluvilo se o ničem, než jak to dopadne, až Helena Petráčková do Lešetic se vrátí s dítětem. Ale Helena se nevracela. Měsíček byl už čtvrt léta ženat, mladá jeho paní otáčela se čile v krámu, švitořila s kupujícími a jednosvorný úsudek o ní vyzněl, že si pan Měsí-

ček vybral velmi hezkou a přívětivou paničku. Na Helenu už nikdo nevzpomínal. Snad umřela v porodnici, nebo se s ní Měsíček snad už před svatbou vyrovnal, když mu nedělala při oddavkách překážek.

Tak uplynula zima a lidé přestali se o Měsíčka starati. Na jaře šel kterýsi soused z Lešetic koupit krávu do vesnice Vodsliv, vzdálené hodinu cesty od města. Vrátiv se, povídal, že ve Vodslivách potkal Helenu Petráčkovou. Žije prý tam u své matky a živí se švadlenstvím. Stará Petráčková má ve Vodslivách chalupu, ale bez polí, pomáhá rolníkům při polních pracech a v stodole. Helena prý má roztomilou holčičku.

"Musel jí asi Měsíček dáti hodně peněz, když mu dá pokoj," mínil ten, jemuž soused vypravoval, že Helena Petráčková žije ve Vodslivách. Vědělo se tedy, že Helena neumřela, že má dítě, tím byla zvědavost ukojena, přestalo se o tom mluviti a všeobecně se myslelo, že to tak zůstane stále.

* * *

V Lešeticích byli tři advokáti. Původně usadil se tu jen jeden v době, když v Lešeticích zřízen okresní soud. Tento advokát byl zdejším rodákem, měl tedy hojně klientů mezi měšťany a rolníky z okolních vesnic a dařilo se mu tu dobře a v málo letech nastřádal si slušné jmění. Postavil se také v čelo vlasteneckého hnutí, jež jevilo se po letech šedesátých národními slavnostmi, zakládáním vlasteneckých spolků a hlavně při volbách. Tento Lešetický advokát účastně se také politického života, byl volen do všech spolků a korporací, to všechno pomáhalo mu k výdělku, prakci měl potom už takovou, že ani všechno zastupování přijímati nemohl. Někdy se také stalo, že zastupoval třeba městskou záložnu proti některému místnímu občanu a tento musel si opatřiti právního zástupce z jiného města. Brzy jevila se tedy v Lešeticích potřeba druhého advokáta. Usadil se tu tedy dr. Seminko. Přišel odněkud ze severních Čech, byl to už starší pán, provozoval prakci už na mnohých místech, ale nikde se mu nechtělo dařiti. V Lešeticích se uchytil dobře. Jako všude, byla i v Lešeticích místní opposice, Semínko přidal se k ní, klientů měl dost, neodmítl nikoho, byť by byl předem věděl, že záležitost je ztracena a povídalo se o něm, že "vypere i nejšpinavější prádlo". Se starým advokátem, který se během let stal měšťanostou, byl stále na kordy, nejen proto, že se to u vůdce místní opposice rozumělo samo sebou, ale také proto, že druhý advokát zastával ve městě i v okresu všechny výnosné hodnosti. Latinské přísloví "Daobus litigantibus tertius gaudet", platilo nejen v starém Římě, nýbrž i stejnou měrou také v Lešeticích a proto, když se oba doktoři nejvíce drželi za pačesy k vůli obecním věcem, usadil se v Lešeticích třetí advokát, žid. Dr. Stöber přinesl do Lešetic hezké jmění, zařídil se tu elegantně ve vlastním domě, který koupil na náměstí. Zastupoval nejdříve místní a okolní židovské obchodníky, ale znenáhla se kruh jeho klientů zvětšoval. V takových případech, kde bylo zapotřebí právního zástupce úplně nezávislého, brali si lidé jenom dra. Stöbra. Veřejného života neúčastnil se Stöber vůbec, také nevedl veliký dům, jako jeho oba kolegové, v kanceláři pracoval sám se svým sollicitátorem, jedním písařem a sluhou, který také zastával písaře. Tento personál přivezl si Stöber z Prahy, kde si odbýval prakci jako koncipient u svého bratra, který tu byl také advokátem. Sollicitátor Horák byl asi třicetiletý, byl ženat, měl tři děti. Byl to člověk tichý, velmi zdvořilý a ochotný; se stranami jednal obyčejně na místě svého šéfa a dovedl každou stranu uspokojiti tak, jako by vyjednávala s doktorem samotným. Říkalo se, že ho doktor dobře platí, protože žil ve velmi pěkných poměrech, což ovšem bylo dlužno připočísti také jeho šetrnosti, neboť neutrácel zbytečně a

paní Horáková byla výbornou hospodyní. Že nebyl zdejší, bylo výhodou pro kancelář dra. Stöbra. Druzí dva advokáti brali si svůj kancelářský personál z měšťanských synků, většinou takových, kteří to ve studiích nemohli nikam přivésti a byli rádi, když z protekce polapili místo špatně placeného advokátního písaře. Mnohého vlastně živili i potom rodiče a mladému pánovi jednalo se jen o to, aby měl nějaké zaměstnání, aby lidé o něm nemohli říkati, že se doma povaluje a nic nedělá. Tito lidé ovšem vynesli také ledacos z kanceláře, což klientům pak nebylo milé. U dra. Stöbra se taková věc nikdy nestala. Sollicitátor Horák se s nikým obyčejně nestýkal, neměl v Lešeticích přátel ani příbuzných, proto lidé rádi vyhledávali pomoci a rady u židovského advokáta, který každému posloužil ochotně a rád a pokud se týče palmaru, nikoho nepřetáhl.

* * *

Jednoho dne odbýval Horák za svého šéfa nějaké stání u soudu, odbyl to hladce a rychle jako obyčejně, aby už zas byl v kanceláři, kde bylo stále dosti práce. Horák byl svědomitý úředník, proto ho dr. Stöber dobře platil, znaje ho mnoho let z kanceláře svého bratra, kde pracovali společně a odkud si ho Stöber přivedl.

Když se Horák vracel od stání, okresní soudce na něho volal: "Sečkejte ještě, pane Horáku, je tu pro vás něco ex offo."

Horák se vrátil do soudní síně, soudce vyňal ze zásuvky nějakou listinu a řekl: "Jistá Helena Petráčková žádá, aby jí byl ustanoven poručník od soudu pro nemanželské dítě, protože nemá příbuzného ani známého. Soud ustanovil vás, protože jako advokátní sollicitátor nejlépe se k této funkci hodíte a ještě žádnou záležitost ex offo nemáte. Jedná se v tomto případě o zjištění otcovství. Vám nemusím říkati, jak si máte počínati, znáte to dobře. Mohl byste hned složiti slib."

Soudce jal se vyplňovati list poručenského dekretu a když mu Horák na místo slibu podával ruku, soudce řekl usmívaje se: "Příjemnou vám tato funkce není, vid'te? Bude s tím trochu práce a nepříjemností, až se dovíte bližší okolnosti."

"Jaká pomoc, když nelze odříci," usmál se Horák.

"Budete muset provésti spor o paternitu a do šesti měsíců podati zprávu soudu, jak spor dopadl," dodal soudce.

Horák napsal si na zadní stranu dekretu adresu Heleny Petráčkové a zastrčiv dekret mezi ostatní spisy, jež měl s sebou u soudu, uklonil se soudci a opustil soudní budovu.

V kanceláři přišel na poručnický dekret, napsal Peráčkové lístek, oznámiv jí, že je ustanoven za poručníka jejímu dítěti a žádaje ji, aby ho co nejdříve navštívila v jeho bytu.

Když Horák povídal šéfovi, že ho soud ustanovil poručníkem nemanželskému dítěti, doktor řekl: "Je to spor o paternitu. Budete s tím míti dosti práce. Ale zařídíme to tak. Až požádáte o ustanovení právního zástupce, žádejte, aby vám byl ustanoven v mé osobě. Bude to míti několikerou výhodu. Budete si moci všechno pracovati sám; je-li otec zámožný, získá útraty sporu naše kancelář a budou-li útraty nedobytné, nebudeme míti hotových výloh za jízdy a pochůzky. Tak to uděláme."

V poledne Horák přišed domu, řekl své manželce: "Matko, poslouchej! Jsem od soudu ustanoven poručníkem nemanželskému dítěti a psal jsem jeho matce, aby sem přišla, tak až ta ženská přijde, řekni jí, aby počkala, až se vrátím z kanceláře, kdybych zrovna nebyl doma."

"Nemanželské dítě?" zvolala paní Horáková s výrazem soucitu. "Ubožátko, to se musí dožadovati takové robě cizího zastoupení?"

"Inu, tak to máš," usmál se Horák. "O nemanželské dítě nestará se ani vlastní táta, budu ho teprve muset přinutiti, aby konal své otecké povinnosti."

Paní Horáková byla panička soucitná a měkkého srdce. Hezounký její obličej stáhl se teď v bolestný výraz, když povídala: "Ale ujmeš se toho dítěte, viď Stáňo?"

"Ty jsi blázínek, matko," usmál se Horák. "To víš, když jsem poručníkem, že musím konati povinnosti, které mi v takovém případě ukládá zákon. A zákon je v tom ohledu dosti přísný. Tedy nezapomeň, až sem ta ženská přijde, ať na mne počká, musím s ní mluviti."

* * *

Jednoho dne přišel na poledne domů a žena mu oznamovala: "Tady je ta holčička, které jsi poručníkem, jmenuje se Adlička a je to roztomilé dítě."

Paní Horáková měla dítě v náručí a ukazovala je mužovi. Horák podíval se na dítě jen zběžně a hledal očima jeho matku. Seděla na židli u stolu a zdvihla se teď pomalu pokročivši Horákovi vstříc.

"Jsem ustanoven vašemu dítěti poručníkem," oslovil ji Horák všimnuv si, že je hrbatá. "Musíte mi říci všechno."

Horák dnes ani neměl času k obědu. Zavedl Helenu do pokoje a tu se jí na všechno vyptával. Byla to zpověď svedené dívky, jejíž důvěřivost využil chytrý člověk, všední román, který obyčejně skončí před soudem s výsledkem různým dle toho, jak poctivým je člověk, který funguje jako poručník.

"Musíte přijíti do naší kanceláře," řekl Horák, když byl Helenu vyslechl. "Musíme sepsati 'species facti', než podáme žalobu. Budu vám psáti, až mi bude ustanoven právní zástupce. Do šesti měsíců musíme proces provésti."

Když Horák odešel do kanceláře, Helena ještě zůstala u paní Horákové. Paní hýčkala dítě a Helena jí vypravovala, co styděla se říci Horákovi. Ženské jsou mezi sebou sdílnější než oproti mužům. Potom se dítě rozplakalo, paní Horáková dávala je matce, aby mu dala prs, Helena se přiznala, že nemá mléka a paní Horáková honem ohřívala hrneček mléka, aby dítě upokojila. Potom Helena líčila, jak měla těžký porod, protože je hrbatá, s jakými bolestmi to dítě připravila na svět, a teď že bohatý otec ani k dítěti se nehlásí a velkomyslně ponechává jí starost o výživu a vychování svého dítěte. Obě ženy plakaly. Když Horák večer přišel z kanceláře, paní všechno mu povídala a tu Horák trochu se rozčilil.

"Uděláme pořádek," zvolal resolutně. "To by bylo smutné, aby takový bohatý člověk neplatil alimenty na své dítě."

"Ale ty z toho nebudeš míti nepříjemnosti?" ptala se paní Horáková trochu znepokojená.

"Jaké pak nepříjemnosti?" pokrčil rameny. "Jsem ustanoven soudem, musím vyhověti nařízení zákona a po panu Měsíčkovi mi není nic."

Za několik dní přišel dekret advokátní komory, kterým dr. Stöber byl ustanoven za zástupce poručníka nezletilé Adličky Petráčkové.

"To bude zajímavé," usmál se dr. Stöber. "Pan radní je bohatý pán, budeme žádati alimenty hezky vysoké, aby dítě ani matka nepřišly zkrátka. Myslím však, že ke sporu vůbec ani nedojde, protože pan Měsíček snad nebude zapírati."

V následujících dnech psal Horák Měsíčkovi dlouhý dopis. Oznámil mu, že je poručníkem nemanželské Adličky Petráčkové, že má soudem nařízeno zjistiti otce dítěte a vymoci matce dítěte podporu na vychování a vyzýval Měsíčka, by ho navštívil za příčinou smírného vyrovnání, jinak že do sedmi dnů podá žalobu. Měsíček nepřišel, nepsal. Horák tedy podal k soudu pečlivě vypracovanou žalobu. Tato ovšem nezůstala ve městě tajemstvím, rozkřiklo se, že Horák žaluje pana radního Měsíčka k vůli tomu dítěti hrbaté Petráčkové a záležitost přirozeně vzbudila všeobecný zájem. Obecenstvo rozdělilo se ve dva tábory.

"Nic mu neudělá," povídali jedni. "Kde pak taková ubohá hrbačka pořídí něco proti takového pánovi. Páni od soudu nejsou nikdy od pánů."

"Bude míti co dělati," říkali jiní. "Doktor Stöber nebude se ohlížeti na to, že je Měsíček radním. Bude jen hleděti, aby na tom procesu hodně vydělal. Měsíček se bude potiti."

Ale Měsíček se nepotil. Vzal si jako zástupce doktora Semínka a popřel všechno. Po několika stáních u okresního soudu došlo k vynesení rozsudku. Rozsudek zněl tak, jak ho předpisuje zákon. Aby obžalovaný odpřísáhl, že otcem není, v případě, že by tuto přísahu nenastoupil a nesložil, měla Helena Petráčková přísahati, že v době ne přes devět a ne pod sedm měsíců s Měsíčkem tělesně obcovala a že jí sliboval manželství.

Doktor Semínko jménem svého klienta přísahu nastoupil. Potom bylo ustanoveno stání ku složení přísahy a při tom došlo ke vzrušující scéně. Horák byl stání přítomen. Když soudce rozsvítil svíčky vedle křížku, aby z ní předčítal přísežní formuli, Horák zamračený a přísný oslovil Měsíčka pevným hlasem: — "Upozorňuji vás, pane Měsíčku, že mám důkazy, důkazy písemné, že jste otcem nezletilé Adličky Petráčkové. Zájmy své poručenské budu chrániti až do poslední instance a proto učiním hned trestní oznámení pro podvod spáchaný křivou přísahou, jakmile tuto přísahu složíte."

"Ale přísahejte a neposlouchejte ho!" řekl doktor Semínko, usmívaje se potutelně. "To známe. Jest to známý vtip nás právníků, tohle pohrození trestním oznámením." —

"Upozorňuji vás, pane doktore, že přivedete svého klienta do trestu," obrátil se Horák k Semínkovi.

"Ale vy mne nemáte nač upozorňovati," zvolal Semínko podrážděně. "Já vím, co dělám. Přísahejte, pane radní."

Měsíček byl bledý jako jeho jmenovec na obloze, ruka se mu třásla, když pozvedl ji k přísaze a přísežní formuli odříkával chtějícím se hlasem. Také Horák zbledl, ale když Měsíček odpřísahal, řekl pevným hlasem: "Slavný c. k. okresní soude, činím na pana Měsíčka trestní oznámení pro podvod spáchaný křivou přísahou."

Doktor Semínko trhl sebou překvapením a podíval se udiveně na Horáka.

"Rozmyslete si to! Nic nedokážete!" zvolal na Horáka.

"Prosím, aby moje trestní oznámení bylo protokolováno," řekl Horák pevně, neohlížeje se ani na Semínka ani na Měsíčka. Měsíček byl blíže k mdlobě.

Semínko vyvedl ho na chodbu. Zde zastihl je oba Horák, když byl podepsal své trestní oznámení a vyšel ze soudní síně. Povídali si něco a když šel okolo nich, doktor ho chytil za rukáv, tázaje se ho: "Za jakou cenu odvolal byste své trestní oznámení, pane sollicitátore?"

Horák vyškubl se Semínkovi, pohlédl na oba muže opovržlivě a neodpověděv jim, seběhl se schodů.

* * *

Veliký poplach způsobila ve městě zvěst, že Měsíček odpřísáhl, že není otcem dítěte Petráčkové. Čí mohlo býti? Vždyť přece každý věděl, že Helena ani z domu nevycházela a s nikým se nestýkala než se svým služebodárcem. Potom se zase rozkřiklo, že pan Horák dal to výš, že spor bude se znovu projednávati před porotou v krajském městě. Mínění o tom se různilo. Jedni se divili, že se Horák zastává tolik dítěte, po němž mu vlastně nic není, druzí souhlasíce s Horákem míníli, že dr. Semínko připravil radního Měsíčka do pěkné bryndy. Kdyby byl Měsíček na dítě něco dal, mohl si ušetřiti ostudy. Teď se naplatí a bude seděti.

A konečně tu byl třetí náhled, že Horák proti bohatému Měsíčkovi nepořídí nic, protože páni nikdy nebudou od pánů.

Zatím minulo asi čtvrt léta a ne-

stalo se nic. Byla zima. V záležitosti Horák contra Měsíček bylo ustanoveno porotní líčení v krajském městě. Horák byl nemocen, ale přece jel se svým šéfem drem. Stöbrem, jako svým zástupcem k porotnímu líčení. Železničního spojení s krajským městem nebylo, muselo se tam tři hodiny pěšky, cesta teď v zimě nebyla příjemná, ale přece šlo z Lešetic k přelíčení lidí dost, byl jich veliký zástup vesměs zvědavých dověděti se, jak to vlastně kdysi mezi Měsíčkem a jeho hrbatou služkou bylo. Při porotním líčení musí to všechno přijíti na jevo.

Porotní síň byla přeplněná obecenstvem a také k vůli zimě venku panující silně přetopená. Když sem Horák vešel s Helenou a doktorem Stöbrem, div že se nezalkl. Trpěl katarrhem plic, pokašlával a dýchal namáhavě, ale přemohl se, když pohlédl na Helenu. Vypadala, jako by ji krví polil. Dobře si všimla pohledů stíhajících její křivou postavu, zaslechla také mnohou štiplavou poznámku o svém hrbu, Horák to všecko viděl a slyšel též a usedaje vedle Heleny, pošeptal jí: "Buď te jen klidnou, spor vyhrajeme jistě."

Když byla přečtena žaloba Horákova a Helena jako hlavní svědkyně vzata do přísahy, zástupce žalovaného, doktor Semínko, přednesl odpověď na žalobu, v níž všechno popíral, uváděje množství nesmyslných důvodů, na základě jichž Měsíček nemohl býti otcem Adličky Petráčkové. Potom započato s výslechem svědků; napřed byla vyslýchána Helena, Horák věděl, že výslech bude trvati přes hodinu, vyšel na chodbu, aby se trochu zotavil.

Helena Petráčková vypravovala stručně, jak se dostala k Měsíčkovům. Jestliže prve, když se objevila v porotní síni, zevnějškem svým odpuzovala obecenstvo, tak že sympatie jeho klonily se spíše k obžalovanému, teď když ozval se příjemný hlas Helenin a obecenstvo nehledělo na její hrb, nýbrž do jejího krásného obličeje a slyšelo vypravování o utrpení ubohé hrbaté, byly sympatie všech posluchačů na straně Heleny.

Vypravovala hlasem, častým výbuchem pláče přerývaným, co se stalo mezi ni a Měsíčkem. Nebožka paní pocházela z Vodsliv a když se vdala za Měsíčka, vzala ji s sebou jako služku, ale spíše jako přítelkyni, aby se jí v Lešeticích nestýskalo. Po prvním dítěti začala paní Měsíčková stonati. Helena ošetřovala nemocnou, vychovávala děti, pomáhala v obchodě a vedla domácnost. Věděla, že paní dlouho živa nebude, snažila se proto, aby jí zbytek mladého života zpříjemnila, aby pan Měsíček také neměl příčin k stížnostem, že má nemocnou ženu a rozervanou domácnost. Činila vše nezištně; na vdávání nikdy nemyslila. Po smrti panině chtěla od Měsíčků odejíti, ale Měsíček jí slíbil manželství, prosil ji, aby neodcházela a neopouštěla jeho dětí, ježto by jiné ženě nezvykly. Když poznala, že je matkou, prosila Měsíčka několikrát, aby tomu udělal nějaký konec. Odkazoval ji stále na pozdější dobu, že prý to nechvátá, až konečně nastala doba, že každý musel stav její poznati. V nevýslovné úzkosti prosila teď Měsíčka skoro denně, aby dostál svému slibu, ale jemu se teď do manželství nechtělo. Stále vynacházel nové výmluvy a konečně dal jí peníze na cestu, aby jela k svému bratrovi do Drážďan. Sem jí Měsíček několikrát psal, stále ji utěšuje, že si ji vezme, až dítě se narodí. Její bratr byl v Drážďanech dílovedoucím v továrně a měl za manželku ředitelovu dceru. Byla to vzdělaná panička a poměry v rodině bratrově byly vůbec takové, že tu slehnouti nemohla a protože v Drážďanech není veřejné porodnice, odjela Helena do pražské porodnice. Od těch dob jí Měsíček nepsal, nic jí nedal a než vyšla z porodnice, kde dlouho ležela nemocná po těžkém porodu, Měsíček se oženil. Odešla tedy k své matce a stala se švadlenou, aby uživila své dítě. Na její prosebné dopisy o podporu jí Měsíček ani neodpověděl. Hledala potom po-

ručníka pro své dítě, ale nikdo se jí nechtěl ujmouti, jakmile slyšel, že otcem dítěte je bohatý městský radní. Požádala tedy soud, který ustanovil pana Horáka. Pan Horák ujal se jí jako bratr sestry a jeho dobrá paní podporovala ji všemožně, ačkoliv sama má několik malých dítek a na rozhazování nic.

Jedná-li se o ukázku lidské bídy nebo lidské zvrhlosti, najde se vždycky dost lidí necitelných, kteří se rádi pohledem na takový obraz pokochají. Tak bylo také při porotním líčení proti Měsíčkovi. Zejména dámský svět byl hojně zastoupen. Po řeči Heleniné mnohé oko se zarosilo slzami.

Předseda vyslýchal potom svědky, které vedl Měsíček z návodu svého zástupce. Od těch dob, co Měsíček se oženil, přijal do obchodu prodavače, mladého ještě člověka a ten ted' pod přísahou vypověděl, že jednoho dne v létě přišel poručník pan Horák do obchodu pana Měsíčka a řekl mu, aby mu dal dvě stě zlatých, že nechá celý ten proces na uznání otcovství padnouti.

"Znáte tedy pana poručníka osobně? Jak vypadá?" tázal se předseda svědka.

"Je velký štíhlý a má černý plnovous," odpověděl svědek.

"Tak nám, pane svědku, ukažte, který z těchto pánů to je!" nařídil předseda, ukazuje na lavici, kde seděl doktor Stöber s Helenou, Měsíček se svým zástupcem a několik Lešetických občanů jako svědci.

Helena, zaslechnuvši toto těžké obvinění Horáka, celá se zachvěla leknutím. Takové špatnosti, že by byl ten dobrý a laskavý pan Horák schopen? Nezbylo jí ted' času o tom přemýšleti; pozornost její upoutalo líčení, které za chvíli přineslo objasnění. Horák byl dosud na chodbě a náhodou měl z přítomných jenom doktor Stöber černý plnovous.

"Tenhle pán to byl," řekl Měsíčkův prodavač, ukázav na Horákova šéfa.

"Pane svědku, vy se mýlíte," usmál se předseda. "Pan poručník není v síni přítomen a pán, kterého označujete, je jeho právní zástupce. Povězte nám raději pravdu, jak to bylo!"

A tu se mladý člověk počal chvěti strachem a skoro plačky vypravoval, že ho jeho pán navedl, aby to tak u soudu řekl, že mu dá za to pětku.

V obecenstvu ozvalo se opovržlivé bručení, předseda okřikl obecenstvo, aby se chovalo tiše a státní nadvládní vstav, oznámil, že rozšiřuje žalobu také na toho křivého svědka.

Měsíček byl už bledý jako mrtvola.

Potom zavolal soudní sluha Horáka a ten spor rázem ukončil. Oznámil soudu, že Měsíček psal Heleně několikrát do Drážďan, aby byla trpělivá, že ji neopustí, že ví, že je to jeho dítě a on že své dítě nezavrhne, ale ted' že si ji vzíti nemůže, až za nějaký čas. Tyto dopisy předložil ted' Horák soudu jako důkaz otcovství a mimo to nabízel druhý důkaz přísahou Heleninou. Potom doktor Stöber promluvil velmi vřele k porotcům a Měsíček byl odsouzen. Předseda vynesl rozsudek, kterým byl Měsíček potrestán tříměsíčním vězením za podvod a odsouzen k placení měsíčního příspěvku na své dítě a k náhradě Heleně za vyležení .

* * *

Měsíček nastoupil trest ihned a Horák psal jeho manželce, aby mu poslala všechny zadržené příspěvky pro jeho poručenku. Odpovědi na ten dopis nedostal. Vymohl si tedy u soudu exekuční zájem a odebral se do bytu Měsíčkova, aby tu zájem osobně provedl. Za hodinu vrátil se do kanceláře celý rudý hněvem, a řekl svému šéfovi: "Je to lotr, pane doktore! Nic není platno, že jsem spor vyhrál, to ubohé dítě nedostane ani krejcaru. Měsíček postoupil všecko nemovité jmění notářským spisem své manželce, mimo to dal na dům vtěliti třicet tisíc zlatých dluhu pro svou manželku a také tento dluh zapsal do obchodních knih. Ty peníze jsou prý věno, které mu žena přinesla. To je ale lotr."

"Lotr ne, hlupák," usmál se doktor Stöber. "Je to zase jedna z dobrých rad pana kolegy Semínka. Víte, všichni advokáti jsou chytří, ale na štěstí ne všichni stejnou měrou. Když má Měsíček takový veliký dluh v knihách a nemovité jmění žádné, tak je tedy vlastně jako obchodník pasivní a vy jako poručník, požádáte za vyhlášení konkursu na jeho jmění."

"Pane doktore, vy jste geniální člověk!" zvolal Horák radostně. "To toho člověka jistě přinutí, aby se nad tou ubohou ženskou a nad svým dítětem smiloval, sice by se octl pro druhý podvod ve vězení."

A Horák sedl hned, aby napsal žádost ku krajskému soudu. Některý den potom dostal od Měsíčka z vězení dopis, v němž jej zapřísahal, aby žádost svoji o vyhlášení konkursu odvolal a neuváděl ho v záhubu, sliboval zároveň, že bude alimentační lhůty na dítě přísně dodržovati. Horák tedy žádost odvolal a paní Měsíčková složila v kanceláři doktora Stöbra všecky zadržené podpory i náhradu pro Helenu. Další měsíční lhůty docházely už pravidelně. Když si Helena poprvé přišla k Horákovi pro peníze, děkovala mu se slzami v očích za to, že se jejího dítěte ujal, pravíc: "Jak se vám kdy odsloužím, pane Horáku, za všecku vaši dobrotu a obětavost. Když mne všichni opustili a byla jsem už blízka zoufalství, ujal jste se mne vy." "K vůli žádné odměně jsem to neděl," řekl Horák vážně. "Ale věřte mi, že je mi nejlepší odměnou vědomí, že jsem opuštěnému dítěti pomohl k jeho právu a zjednal spravedlnosti průchod. Ani nevíte, jakou z toho mám radost."

Mezi Helenou a rodinou Horákovou vyvinul se ted' přátelský poměr. Ubohá hrbatá spatřovala v Horákovi vzor nejšlechetnějšího člověka a v paní Horákové nejlepší ženu na světě, proto k nim přilnula upřímnou náklonností. Horáka milovala, jako on by byl otcem jejího dítěte, ale milovala ho zvláštní láskou, která nedopouštěla, aby snad žárlila na jeho manželku. Milovala je oba, protože oba byli k ní dobří a laskaví. Často přicházela z Vodsliv do Lešetic, nejen prvního každého měsíce pro alimenty na své dítě, ale přicházela také mezi měsícem. Někdy pomohla paní Horákové něco ušíti na děti, vždycky však přivedla s sebou Adličku, která už běhala a žvatlala. Byla to dívčinka velice roztomilá a u Horáků měli ji všichni rádi. Nejvíce ovšem děti. Tento poměr trval rok.

Něco pozoroval Horák, s čím nesvěřil se ženě, co ho vlastně ani mnoho nehnětlo, ale přece jen mrzelo.

Na malém městě mění se lidské přesvědčení jako jarní větřík. Lidé, kteří z počátku říkali, že je Horák chlapík, když dokázal, že i takový pán, jako je Měsíček, musí být odsouzen jako každý prostý člověk, právě tito lidé změnili záhy svoje smýšlení a přesvědčení. Stalo se to ovšem vlivem, který přicházel shora. Netrvalo dlouho a o Horákovi bylo v Lešeticích jenom jedno smýšlení: "Je to židův sluha. Kdyby byl u křesťanského advokáta, nebylo by se to stalo. Je to také opovážlivost, váženého měšťana a městského hodnostáře připraví do kriminálu, takže teď ani nemůže být volen do městské rady. A proč to dělal? K vůli té hrbaté holce jistě ne. Ten žid i on vydělali při tom asi hezké peníze."

Toto smýšlení Lešetických jevilo se i skutky. Nikdo Horáka nepozdravil, nikdo na jeho pozdrav nepoděkoval, za to často spatřil Horák uštěpačný pohled nebo zaslechl uštěpačnou poznámku. Viděl a slyšel, ale mlčel.

Ukázalo se, že doktor Stöber má více životních zkušeností než jeho sollicitátor.

"Poslouchejte, s tím svým poručnictvím jste si asi mnoho neposloužil," oslovil jednou Stöber Horáka.

"Také pozoruji, pane doktore," usmál se Horák smutně. "Mračí se na mne kde kdo. Obávám se jen, aby ten proces neměl škodlivého vlivu na naši kancelář."

"To myslíte jako mne?" zasmál se doktor. "Nebojte se! Víte, já jsem

žid a pohlížím na lidi jinýma očima než vy. Mně je Němec jako Čech, nadávají mi, ale oba mne vyhledají, když potřebují mé rady a pomoci. A protože já nemám proti nikomu zvláštních ohledů, dám si svou radu a pomoc dobře zaplatiti. To je můj obchod. Ale s vámi je jinak. Vám by ti lidé hleděli všemožným způsobem ztrpčiti život. Ale nemusí to býti. Jděte do Prahy k bratrovi. Zaopatříte tam lépe své děti. Šel byste?"

"Dobrá," kývl doktor hlavou. "Dopíši tedy bratrovi, aby vás vzal do Prahy a poslal mi sem svého sollicitátora pana Snopka. Snopek je starý mládenec a hodí se sem dobře."

* * *

Horákovi chystali se k přestěhování do Prahy. Paní Horáková měla radost a Horák byl také spokojený. Než z Lešetic odjeli, odbyl se u Horáků dojemný výjev.

Přišla se rozloučit Helena a přivedla s sebou Adličku. Děvče už sice běhalo, ale hodinu cesty z Vodsliv do Lešetic nebylo by přece ušlo. Horákovi věděli, že Helena, kdykoliv děvče přivedla k nim, musela je většinou cesty nésti na svém hrbu.

A vždycky paní Horáková Heleně vyčítala, proč nevzkáže, že by jí nejstaršího hocha poslala naproti, aby jí dítě pomohl nésti. Dnes tedy Helena přišla k Horákovům naposled a protože věděla, že se jde s nimi rozloučit, rozplakala se hned, jak vstoupila do pokoje.

Horák byl vážný. Přešel několikrát pokojem a potom zastavil se před Helenou, aby jí oznámil, čeho třeba.

"Poručnictví Adličky se musím vzdáti," řekl, "ale máte to dobře zařízené. Poručníkem je teď pan doktor Stöber. Převzal to dobrovolně. Nedělejte si z toho nic. Je to žid, ale poctivý člověk. Znám ho už mnoho let a mohu vás ujistiti, že jsem se za svého života s lepším člověkem ještě nesetkal. Každého měsíce si dojděte do kanceláře pro peníze, kdyby tam nebyly, pan doktor se už postará, aby je Měsíček dal. O vaše dítě je postaráno co nejlépe. Ale do kanceláře musíte docházeti osobně, protože musíte vždy podepsati kvitanci. Něco bych vám rád poradil. Až bude dítě větší, budou také alimenty přiměřeně větší. Na to jsem pamatoval. Kdybyste tedy všecko nespotřebovala, hleďte Adličce něco uložiti, aby měla něco, až se jednou vdá. Víte z vlastní zkušenosti, jak zle je děvčeti, která nemá nic než tělo a duši. To jsem vám chtěl říci. Postaral jsem se o Adličku dobře a vy teď buďte jí dobrou matkou. Pan doktor vám ve všem dobře poradí."

Horák byl dojat. Helena plakala vzlykajíc, chopila se ruky Horákovy a chtěla ji políbiti.

"Snad byste nebláznila, vždy jsem vám rád pomohl," řekl Horák nutě se do úsměvu.

"Ale jiný by to neudělal," řekla Helena a uchopivši Adličku za ruku, postrčila ji k němu nutíc dítě: "Tak se s panem poručníkem rozluč! Je to tvůj největší dobrodinec."

Dítě podívalo se na Horáka a vztáhlo k němu obě ručky. Dvě velké slzy zaleskly se Horákovi v očích a splynuly pozvolna do jeho plnovousu.

"Tak sem pojď, ty škvore!" zvolal a uchopiv dítě, zdvihl je do výšky a dívaje se mu do tváře, mluvil trochu vzrušeně: "Vlastní táta tě nechtěl míti rád, ale já jsem tě měl rád, jako svoje. Měj se dobře! O budoucnost jsem se ti postaral, ale otcovu lásku jsem ti vysouditi nemohl. Na to není zákonů. Ale protože tě osud o lásku otcovu připravil, přeji ti, Adličko, abys našla v životě svém, až dospěješ, takovou lásku, která by ti nahradila všechno, čeho jsi musela teď postrádati."

Horák dítě políbil a podal je své paní, která plakala hlasitě.

Helena svíjela se v křečovitém pláči.

"Do smrti na vás nezapomenu," zvolala.

Horák odcházeje do druhého pokoje, mávl rukou nad hlavou. Měl ten posuněk znamenati: "Příliš brzy se zapomíná!"

II.

Přes vrch porostlý lesem táhla se silnice do širokého úžlabí, v němž bělala se veliká vesnice, obklopená poli a v pozadí opět lemovaná lesy. Srpnového parného dne, když vzduch nad poli tetelil se vedrem a v lese bylo dusno, kráčel lesem mladý muž. Kabát přehodil si přes levé rameno a toče si tenkou hůlčičkou, kráčel statně vpřed, jako by vedro na něho účinku nemělo.

Mladý pocestný byl zajímavým zjevem. Pod slaměným kloboukem, posunutým skoro až do týla vlnil se bohatý vlas zvláštní barvy. Byl zrzavý, ale přecházel do hněda, tak že z dálky vypadal skutečně hnědý a teprve z nejbližší blízkosti se pozorovateli objevil červený jeho nádech. Takové neurčité barvy byl také knír mladého muže, vzhledem k mladistvému vzezření obličeje, trochu mohutný. Za to oko mladého muže mělo barvu velmi určitou. Bylo černé jako uhel, veliké a lesklé. Celkový zjev osamělého chodce jevil samostatnost s jistým přídechem elegance. Když došel na kraj lesa, kde otvíral se pohled na otevřenou krajinu, sňal klobouk a zatočiv jím nad hlavou, zvolal s výrazem veselé bezstarostnosti: "Nazdar, můj nový domove!"

A rychlým krokem pustil se dolů do vsi. Kráčeje do vsi ohlédl se na velikou budovu s vysokým komínem, vedle níž stála pěkná vila se zahradou a řekl si: "Podívejme se! Není to tu špatné." Docházeje do vsi, ohlížel se po největší budově. Budovou touto byla škola a neznámý zamířil k ní. Když otevřel dvéře školní budovy, vyšel mu vstříc starý řídící učitel a usmívaje se, oslovil ho: "Nový pan kolega, není-liž pravda?"

"Jsem Stanislav Horák, nově do Zábřehů dosazený učitel," řekl mladý muž podávaje řídícímu ruku.

"Tak mi buďte vítán!" zakýval starý pán hlavou. "A pojďte dál!"

Uvedl ho do pokoje, kde jim přišla vstříc stará paní řídící vítajíc příchozího přívětivě: "To je tedy náš nový pan učitel." Horák se usmíval spokojeně. S uvítáním byl spokojen.

Starý řídící pročítal ustanovující dekret, který mu Horák podal.

"Tak, tak," řekl potom. "Vy jste tedy Pražák a dostal jste se až k nám do hor. No špatné to tu není."

Starý řídící se potom rozpovídal: "Víte, Praha u nás není, ale žíti se tu může. Když jsem sem byl dosazen já, bylo tu bídy dost. Tenkrát jsem tu byl sám, ale teď už tu máme trojtřídku. Mimo vás a mne je tu ještě podučitel pan Srdínko. Teď je na prázdninách u rodičů, je ještě svobodný. A co vy?"

"Inu, já jsem také svobodný," odvětil Horák usmívaje se.

"Ale teď se oženíte?" ptal se řídící.

"Chvátati s tím nebudu," usmál se zase Horák. "Na takovou věc je vždycky času dost."

"Teď ovšem," povídal starý pán. "Teď může svobodný člověk v Zábřehách žíti, ale před léty to tu možné nebylo. Svobodný učitel by tu nebyl dostal ani nic k jídlu."

"Řídící jal se Horáka seznamovati s místními poměry.

"Bývalo tu jen trochu bídy. Když jsem se sem dostal, sotva jsem tu se ženou mohl býti živ. Bylo tu několik nezámožných rolníků a ostatní obyvatelstvo sestávalo vesměs z tkalců. Byli to ubozí otroci. Pracovali pro faktora, který sem přicházel z Němec, dal do každé chalupy přízi a několik zlatých zálohy, za nějaký čas přišel si pro hotovou práci, doplatil odměnu a nechal tu zas novou přízi — a tak to šlo z roku do roku. Tenkrát se v naší krajině také hojně sil len, lidé dávali tkalcům tkáti domácí plátno, ale to všechno stačilo zdejším tkalcům sotva na špatné živobytí. Jednoho roku vystavěl tu

tkalcovnu jistý pan Petráček z Drážďan, vzal do práce všechny tkalce a začal tkáti látky nejen ze lnu, ale také z bavlny, kterou sem posílal ze Saska. Továrnička byla zprvu jen malá, pan Petráček tu nesídlil, byl úředníkem v nějaké velké továrně v Drážďanech a jenom v létě sem někdy dojížděl se svou paničkou. Měl tu dílovedoucího Němce, později vystavěl vedle továrny chaloupku a do ní přistěhovala se jeho sestra s dcerou. Ta mu závod spravovala kolik let. Byla ještě mladá, když sem přišla a její dceruška byla tak asi osmiletá. Myslelo se z počátku, že je vdovou, ale vzhledem k jejímu mladému věku a vzhledem k okolnosti, že měla s bratrem stejné příjmení, soudilo se, že snad nebyla vdaná. Ale jistoty se do dnes nedověděl nikdo. Snad se její pán jmenoval také Petráček. Závod rozšiřoval se stále, přišlo sem několik předních dělníků ze Saska a ti povídali, že pan Petráček společně se svým tchánem zařídili si v Sasku tkalcovnu mnohem větší než je v Zábřehách. Také mladé dělníky od nás bral pan Petráček do Německa a když se tam vycvičili, zas je posílal zpět do Zábřehů. S tímto průmyslovým podnikem přišlo k nám hojně peněz a znenáhla přicházel sem také blahobyt. Po několika letech pan Petráček zemřel, továrna stala se majetkem jeho vdovy, ale spravovala jí stále jeho sestra. Rok potom jsme se dověděli, že zdejší továrna přešla v majetek naší paní továrníkové, tak totiž zdejší paní říkáme. Stalo se to tak. V Německu umřel otec té německé paní Petráčkové a ona zdědivši továrnu v Německu postoupila závod v Zábřehách své švakrové. Naše paní továrníková začala pak hospodařiti samostatně. Továrnu rozšiřovala stále a jmění její se množilo. To víte, ženská s jediným dítětem mnoho nespotřebují. Z malé chaloupky vedle továrny vystavěla pěknou vilu, jak jste ji viděl, když jste šel okolo. Paní Petráčková je živitelkou celé krajiny a těší se tu proto všeobecné úctě a lásce. Tak teď znáte zdejší poměry a snadněji se do nich vpravíte."

Horák poděkoval řídícímu za všechna sdělení a vydal se potom v jeho společnosti do vsi hledat byt. Našel ho v útulné chaloupce, právě naproti továrně. Dělník z tkalcovny pronajal mu pokojík a manželka dělníkova nabídla se ochotně, že přijme pana učitele na stravu a bude mu obstarávati posluhu a prádlo. Byli to mladí ještě lidé s dvěma malými dítkami, přívětiví a veselí a Horák si tedy liboval, že trefil na takový příjemný byt. V následujících dnech měl trochu starosti s nábytkem, který přišel po dráze a zůstal na stanici cesty vzdálené, neboť do Zábřehů železná dráha nevedla. Povoz obstarala bytná a když se bytný večer vrátil z práce, pomohl Horákovi rozestaviti nábytek. Potom si Horák upravoval byt sám a zaměstnával se tím několik dnů, času na to bylo teď o prázdninách dost a proto tedy po několik dní do školy nepřišel. Ale jednoho dne přišel do jeho bytu řídící. Horák myslel, že starý pán přichází jen ze zvědavosti, aby si prohlédl jeho byt a skutečně rozhlédnuv se po vkusně zařízeném bytu Horákově, řídící si pochvaloval: "Máte to tu pěkné, pane kolego. Já jsem tolik věcí neměl, když jsem byl svobodný."

"No, vždyť už působím při učitelství sedmý rok, tedy jsem si mohl něco koupiti," usmál se Horák.

"Tolik let?" podivil se řídící. "Já vás měl za mladšího, pane kolego."

"Dnes už se člověk nedočká tak brzy učitelského místa jako za vašich let," řekl Horák ne bez trpkosti. "Jsem rád, že jsem se po šestiletém podučitelování doděkal místa učitelského a musel jsem vzíti za vděk tím, co bylo, až v Zábřehách." Horák teď řídícímu povídal, kde už všude působil.

"Už se vám nedivím, že jste se dosud neoženil," pravil řídící zamysliv se. "Ono to dnes už není při našem stavu skutečně takové jako za mých

mladých let, ale přece se ještě leckdos ožení jako podučitel."

"To je bud' blázen, který nepočítá a nepamatuje na budoucnost, nebo člověk bohatý, který si může na svou službu ještě připlácetí," pravil Horák pokrčiv rameny. "A já jsem na to ženění nebyl dosud ani dosti hloupý ani dosti bohatý!"

"No, Zábřehy nejsou špatná štace, vždyt' to hnedle uvidíte," mínil řídící.

"Ale jsou přece jen na konci světa," odvětil Horák trpce.

Řídící se odmlčel, nevěda, co by na to odvětil.

"Ano, proč jsem k vám přišel," počal řídící zase po chvíli. "Chtěl jsem vás doprovoditi k paní továrníkové a představiti vás."

"A proč, pane řídící? Co je mi po paní továrníkové?" tázal se Horák udiveně. "Myslím, že takové paní málo záleží na tom, kdo je v Zábřehách jmenován učitelem."

"A to se mýlíte, pane kolego," zvolal řídící neobyčejně živě. "Naše paní továrníková není jako ti jiní továrníci, kteří těží z práce chudého lidu, ale jinak jsou smýšlením i skutky Němci a nejčastěji peníze vydělané českým lidem obracejí na udolání českého národa. Paní továrníková je upřímná vlastenka a největší dobroditelka naší školy. Kdyby jí nebylo, místní školní rada by škole nezaopatřila nic. No, vždyt' to znáte z prakse. Na vzdělání svých dětí nevěnuje český člověk ani krejcaru, pokud ho k tomu nepřinutí zákon."

"Vlasteneckou upřímnost je dnes třeba přijímati velice opatrně," řekl Horák zase s takovým přitrpklým úsměvem. "Ale je-li paní továrníková dobroditelkou školy, je samozřejmé, že se jí musím představiti, protože jejího dobrodiní budu také účasten."

Horák chystal se vyměniti oděv, ale řídící zpozorovav jeho úmysl, zabránil mu v tom, řka: "Ale jen pojd'te, pane kolego tak jak jste! Paní továrníková je docela skromná paní a o nějaké ty parádnosti nedbá."

Šli tedy. Přišedše do vily, zastihli v přízemí v kuchyni služku a ptali se, kde je paní továrníková.

"Milostpaní je v zahradě," řekla jim služka. "Mám ji zavolati nebo račte jíti za ní?"

"Nechte toho, Baruško!" řekl řídící. "Půjdeme do zahrady."

Sestoupili po schodech do zahrady a šli střední širokou cestou posypanou bílým pískem. Paní továrníkovou zastihli v besídce obrostlé loubincem a jasmínem. Něco četla a zdvihla hlavu, když se přiblížili a řídící řekl:

"Račte prominouti, milostivá paní! Přicházím představit nového pana kolegu."

Paní továrníková rychle povstala a postoupila vstříc oběma učitelům. "Stanislav Horák, nově ustanovený zdejší učitel," řekl tento ukloniv se.

Paní továrníková podávala Horákovi ruku a on si všiml, že je hrbatá a víc než o hlavu menší než on. Řídící, který paní továrníkovou znal, překvapení svého kolegy nepostřehl a Horák dovedl je chytře zastříti.

"Odkud jste, pane učiteli?" ptala se paní továrníková místo všeho uvítání.

"Z Prahy, milostivá paní," odvětil Horák.

Na tváři paní továrníkové objevilo se jakési zklamání. Potom paní vyzvala oba učitele, aby se posadili, hovořilo se, jak to v takových případech bývá, jen o osobě, která se představuje. Horák povídal, že absolvoval ústav v Praze, kde potom působil, tento hovor vyplnil asi čtvrt hodiny a učitelé se poroučeli. Paní továrníková vyprovodila je před vilu a zde přála Horákovi, aby se mu v Zábřehách líbilo.

"Škoda, že nebyla v zahradě také slečna Adlička," řekl řídící, když odcházeli od vily.

Horák podíval se tázavě na svého šéfa.

"Je také hrbatá?" řekl trochu ironicky.

"Ale kdepak," řekl řídící nepozoruje narážky Horákovy. "Ta je rovná jako jedle a hezká jako andílek."

"Je tedy škoda, že jsme ji neviděli," řekl Horák jenom tak, aby něco řekl.

Doma potom přemýšlel o dnešním setkání. Docela jasně rozpomínal se na paní továrníkovou. Byla to dáma velmi sympatická. Přišed domů, přemýšlel Horák o dnešním setkání. Paní továrníková přicházela mu nějak tuze známá. Vzpomínal, kde všude působil, probral celý svůj život od dob, kdy dovedl samostatně usuzovati — marné všechno vzpomínání — neupamatoval se, že by se byl s paní továrníkovou někdy za svého života setkal.

"Je to jen nějaká nápadná podobnost s osobnosti, kterou jsem někdy letmo poznal," řekl si. "Je hrbatá, takových lidí viděl jsem už dost. Hrb je vlastně význakem svéráznosti a vzpomínky na takové osoby vynořují se pak v duši člověka velice samovolně."

Vzpomněl si také, co mu řídící povídal o slečně továrníkovic, ale řekl si také: "Ovšem, na vsi je každé děvče andílkem, které se šatí jinak než obyčejné selské holky. To známe. Takových andělů viděl jsem asi větší zástup než starý pan řídící."

Zbytek prázdnin ztrávil Horák tím, že prohlížel si krajinu, podnikaje delší vycházky do okolí. Ku konci srpna přišel poučitel Srdínko a Horák poznal ve svém mladém kolegovi člověka vážného a velmi vzdělaného. Seznámili se rychle a Horák poznal, že mu za poznaných okolností působení v Zábřehách nebude obtížným.

Jednou zeptal se z pouhé zvědavosti Srdínka na slečnu továrníkovic.

"Vy jste ji ještě neviděl?" podivil se Srdínko.

Horák řekl že ne. "To jste tedy nepoznal skvost ženské krásy," řekl poučitel.

"Hrbatý skvost jako je matka," řekl Horák jizlivě.

"Chraň Pán Bůh," zvolal Srdínko. "Což vám řídící nepovídal nic? — Adlička je krásná jako bohyně namalovaná malířem. Ale víte, co je tabu?"

"Nedotknutelná věc," usmál se Horák.

"Skutečně," hovořil Srdínko. "Paní továrníková střeží svou dceru jako oko v hlavě a nedovolí nikomu přibližovati se k ní."

"Na vsi je taková starostlivost vlastně zbytečnou," usmál se Horák. My se o slečnu továrníkové ucházet nemůžeme a selský synek tím méně. Patrně svou dceru chystá pro některého továrníka z Němec."

"Také si to tak myslím," souhlasil poučitel. "Bojí se, aby se Adlička nezamilovala předčasně a proti matčiným plánům. Mezi kapitalisty řídí se láska ovšem jenom podle peněz. Ale kdyby se vám naskytla příležitost spatřiti tu dívčí krásu, tak si toho popřejte."

"Já nejsem zvědav," řekl Horák chladně. Dcera paní továrníkové po vysvětlení Srdínkově pozbyla pro něho rázem veškerého půvabu. Krásná princezna, kterou hlídal drak v podobě hrbaté matky. Dosti hnusné pro člověka s moderními názory. Už na tu věc zapomněl. Za několik dní začala škola, Horák seznamoval se s dětmi, to byla věc mnohem důležitější a vážnější, než továrna s jejími obyvateli, po kterých mu vlastně nic nebylo.

* * *

Horák přivykl v Zábřehách skutečně dosti brzy. Ani si to tak snadné nepředstavoval, když sem přišel. Dosud působil vždy na větším místě a Zábřehy zdály se mu z počátku příliš malé a nepatrné. Ale teď byl spokojen. Děti v Zábřehách byly takové dobré a poslušné, jakých neměl ještě nikde. To ho naplňovalo spokojeností, cítil se v Zábřehách šťastným. A spokojenost jeho jevila se klidným způsobem života, jaký tu prožíval v tiché domácnosti tkalcovského dělníka a jeho hodné ženy. Podzim byl letos krásný. Podzimní nálada jevila se sice v žloutnoucím

s červenajícím se listí, v holých polích, ale lesy se dosud zelenaly a počasí bylo teplé. Horák, kdykoliv se vrátil ze školy, postál delší dobu u otevřeného okna, dívaje se do zahrady protější vily, kde na ozdobných keřích objevovaly se bobule bílé i červené, věštící, že hnedle bude létu konec. Do zahrady ted' už nikdo z vily nechodil. Paní továrníková nebyla tu od té doby, co nastalo počasí ne sice chladnější, ale smutnější. Po několik dní viděl Horák zahradníka, jak přikrýval růže a květiny slamou a klestem a zahradu připravoval na zimu. Když byl hotov v dílu, do kterého Horák viděl oknem, odešel do jiného díla zahrady a od toho dne zůstala část zahrady pod Horákovým oknem pustou.

A přece se sem Horák ještě díval rád. I ten pohled na pustnoucí zahradu byl zajímavým, přinášeje každého dne něco nového. Jednou některý strom zčervenal nebo jiný sežloutl, jindy zase ptáci obrali bobule s některého keře a Horák pozoruje tyto nenáhlé změny, říkával si: "Blíží se zima. Přichází pomalu, ale jistě. V zimě tu bude smutno."

Kdykoliv se ho zmocňovala taková truchlivá nálada, chopil se svých houslí, stoupl si k oknu a hledě do zahrady, hrál, co mu právě napadlo. Bývaly to fantasie smutné i veselé. Horák byl znamenitým houslistou a dovedl vyjádřiti v tónech, čím právě duše jeho oplývala. Jednoho dne zas tak hrál hledě na vzdálenou skupinu stromů, jež se svými sežloutlými listy, oblity podzimním sluncem, vypadaly jako zlaté. Horák dohrav, podíval se náhodou na pěšinu, vedoucí od vily pod jeho okno a trhl sebou překvapením. Pod oknem stála dívka. Rusý vlas leskl se jí v záři sluneční a veliké, modré oko hledělo ze sličného obličeje zvědavě vzhůru k oknu, u něhož stál Horák. Dívka patrně naslouchala jeho hudbě a byla jí tak nadšená, že setrvala ve svém postavení, i když Horák dohrál. Teprve když ji pozdravil, začervenala se a poděkovavši kývnutím hlavinkou, odcházela volným krokem k vile.

"Jistě slečna továrníkovic," pomyslil si Horák, hledě za děvčetem. "Srdínko nelhal, je skutečně neobyčejně krásná."

"Už jsem viděl slečnu z továrny," povídal Horák druhého dne ráno svému mladému kolegovi.

"A je hezká, co?" usmál se Srdínko labužnicky. "Blažený člověk, který to děvče dostane."

"Bude to nejspíše nějaký továrník," mínil Horák. "Jak jsme nedávno povídali."

"Ovšem, tak tomu asi bude," souhlasně přikyvoval Srdínko, "ale je přece škoda, že se našinci tak zřídka kdy naskytne příležitost spatřiti slečnu Adličku z blízka."

"Z toho podívání by našinec ani neměl nic," usmál se Horák. "Obdivování krásného obrázku."

Dobře, že se Srdínko neptal, kde Horák slečnu továrníkovic viděl, byl by Horák musel prozraditi věc, která se mu ted' stala velmi milou. Denně po škole stával u otevřeného okna a hrál na housle. Činil to s úmyslem, že dívka přijde pod okno, aby naslouchala jeho hře, nedočkavě díval se do zahrady, ale spanilé Adličky tam už nikdy nespatřil. Ale za to si za několik dní všiml, že jakmile začal hráti, pootevřely se skleněné dvéře vedoucí ze schodiště do vily. Někdo tam naslouchal jeho hře. Domyslil se, kdo to je a hrál s citem a celou duší, dokud se dvéře pomalu nezavřely. A tato hra na housle stala se ted' po odpoledním vyučování nejdůležitějším životním úkonem Horákovým. Jindy hrával jen pro sebe, jen aby mu ušel čas, ale ted' hrával s větší chutí, když věděl, že má posluchačku a že svojí hrou někomu působí potěšení. Opravdu jiného úmyslu neměl, než způsobiti potěšení svou hrou mladičké slečince z továrny. Dosud hrával jen v kostele na kůru, kde působil pro ty lidi dole, kteří vlastně hudbě nerozuměli, hrál, co bylo napsáno v notách, ať se mu to líbilo anebo ne. Ale ted' hrál co

sám chtěl, jedině ve snaze, aby se jeho hra líbila skryté posluchačce. V tom byla zvláštní vnada, která mohla ukojiti mladého umělce i kritisující neviditelné publikum. Jeden na druhým nebyl závislým, neznali se, neviděli se, duše jejich dorozumívaly se jen tóny houslí. I v tom bylo mnoho původního, co se Horákovi neobyčejně líbilo.

Ale tyto koncerty z okna netrvaly dlouho. Zmařily je neúprosné zákony přírody. Jednoho dne vyhlédl Horák oknem a spatřil, že zahrada u vily je celá bílá.

"Aj, sníh!" zvolal mrzutě a rozhlédl se dále. Červené i žluté lupeny stromů i keřů zmizely do rána, spadly na zem a čerstvě napadlý sníh je zakryl. Ale odpoledne přece Horák otevřel okno a hrál. Dvéře u vily zůstaly zavřeny. —

"Už do zahrady nepřijde. Je zima," řekl Horák mysle na luzný zjev továrníkovic slečny. "Zaplašila ji zima jako ptáky a motýly. Zima zničí všechnu krásu."

Druhého dne chtěl pokus opakovati, ale nepodařilo se mu otevříti okno. V noci mrazík a okno častým otevíráním navlhklé přimrzlo k rámům.

"Necháme toho tedy," řekl resignovaně. "Snad až zase na jaře budu jí moci zahráti."

Toho dne měl poslední půlhodinu odpoledního vyučování zpěv a vzal housle do školy. O třetí hodině pouštěje děti do školy, dal housle většímu chlapci s rozkazem: "Dones je do mého bytu!"

Řídící po škole svolal konferenci učitelského sboru, netrvala než asi půl hodiny, protože na Zábřežské škole nebylo nic nového, učitelé dorozumívali se denně a s tou konferencí nejednalo se tedy o nic, než aby se vyhovělo předpisům. Zá půl hodiny tedy vyšli Horák se Srdínkem ze školní budovy. Chlapec, který měl housle odnésti, stál před školou celý promrzlý drže v náručí několik obarvených prkének. Horák poznal hned zbytek svých houslí.

"Nešťastné dítě, cos to vyvedlo?" zvolal Horák, přijímaje od hocha vrak svého nástroje.

"Pane učiteli, klouzl jsem na schodech a upadl jsem na housle," oznamoval hoch třesa se strachem.

Srdínko rozčilil se více než Horák.

"Za to bys zasloužil!" křičel.

"Nemůže za nehodu," řekl Horák klidně. "Vinen jsem já. Mohl jsem si housle donésti domů sám. Neublížil sis?" obrátil se k hochovi.

"Mně se nestalo nic," odvětil hoch ustrašeně. "Ale že jsem padl zrovna na ty housle!"

"Jdi tedy domů!" řekl Horák mírně. "A neplač! Housle nemají duše. To se zase spraví. Jenom když jsi si neublížil."

Hoch odběhl jako střela.

"Já bych to klukovi neodpustil," řekl Srdínko.

"Nemám mu co odpouštěti," řekl Horák. "Za nic nemůže."

Vzpomněl si, že vinu nese vlastně řídící, že nedal posypati schody před školní budovou, když v noci udeřil mráz.

"A co s tím teď budete dělati?" tázal se poučitel.

"Pošlu housle do Prahy, houslař to spraví," odvětil Horák.

"Ale nebudou už míti takového hlasu," vysvětloval Srdníko dosud rozčilený. "Vaše housle měly krásný altový hlas. Když jste na ně hrál ve své třídě, slyšeli jsme je po celé budově. Houslař vám to slepí, ale ten krásný hlas bude asi ztracen."

"Jakáž pomoc," pokrčil Horák rameny. "Pošlu to přece do správky. Mám ty housle rád. Zdědil jsem je po svém otci a nemohu se tedy od nich odloučiti. Nebudou-li hráti, koupím si jiné, ale tyhle dědičné musím míti zase celé."

"Já bych žádal náhradu," řekl Srdínko resolutně.

"K tomu nemám práva, tak jako jsem neměl práva dělati si ze svého žáka poslíčka," pravil Horák vážně.

Srdínko se na něho podíval udiveně a už neříkal nic. Před bytem Srdínkovým se oba kolegové rozešli.

Horák doma skládal zbytky houslí do krabice, aby je zítra poslal poštou do Prahy, a dokončiv tu práci, řekl si smutně: "Tak už jsme dohráli."

* * *

Kousek cesty za Zábřehy začínal les hned při silnici. Táhl se po jedné její straně a zahýbal se pak od silnice do krajiny. Byl to výběžek lesa, jemuž starý Zábřežský lesní říkal "hloupý les". Jednou to jméno Horákovi vysvětlil. "Víte, je to tak," povídal. "Stalo se to za Marie Terezie. Tenkrát všude poráželi lesy, ale jiných nesázeli. Hrozilo nebezpečí, že celá naše vlast bude hnedle vypadati jako vyholená tvář starého dědka. Královna tedy hleděla to zameziti přísným nařízením. Vyšel dvorní dekret, že se má všude zasázeti borovice, protože rychle roste. Sázeli tedy všude borovici, i na půdách, kde nebylo naděje, že tento strom poroste. Tak vidíte, ten hloupý les při silnici je zbytkem lesního hospodářství, jaké bývalo před více než sto lety. Stále to dávám prořezávati a prosvětlovati, ale neroste to."

"A proč to tedy nevykácíte?" tázal se Horák.

"Leda bych bláznil," usmál se lesní. "To máte tak. Polní hospodářství dnes nevynáší nic a tak se činí stále větší nároky na výtěžek z lesů. A tu mám obranu v tom hloupém lese. Když můj chlebodárce někdy začne o tom, že lesy málo vynášejí nebo, že by měly vynášeti více, ukáži mu na ty staré borovíny a řeknu: "Račte se podívati, jak by to bylo vypadalo, kdybych byl nechal všechny ty borovíny státi. Za dvě stě let bychom z toho nedostali nic než trochu klestu. A tak tedy každou pohromu od našich porostů chytře odvrátím."

Horák tenkrát musel uznati, že lesní je chytrý člověk. A ještě jiný vliv mělo vypravování lesního na něho. Přilnul se zvláštní pietou k tomu kousku borového lesa při silnici. Kdykoliv šel okolo a podíval se na ty tenké a zkroucené borovice, oklestěné až k vrškům, vždycky si pomyslil: "Jsou to svědkové zašlých dob. Už od časů Marie Terezie tu stojí. Historické stromy — ty kdyby tak mohly vypravovati, co všechno viděly!"

Rád chodil Horák procházkou silnicí vedoucí k okresnímu městu, došel vždycky až k borovině, trochu se u těch zkřivených borovic zadumal, protože pamatovaly sedmiletou válku, o níž nevěděl nic, než co bylo v dějepise, a na to by se nebyl troufal zadušovati se, že je to pravda, ale ty borovice viděly skutečné události. Škoda, že stromy nedovedou vypravovati. S touto myšlenkou došel vždycky k borovině a zase se tak od ní vracel k domovu. Ale jednou vracel se jinak.

Bylo v prosinci, skoro už na sklonku tohoto měsíce. Sněhu ležela vysoká vrstva po krajině, ale na silnici byla projeta povozy a mezi kolejemi saní a vozů byla prošlapaná pěšina od lidí. Šlo se tedy po silnici dosti dobře. Horák došel až k prvním borovcím, když spatřil, že z lesa valí se dým, choule se nízko nad silnicí a rozptyluje se v mrazivém vzduchu po okolních lukách. První myšlenkou Horákovou, když spatřil dým bylo, že v lese pracují drvaři, že se lesní přece jen odhodlal tu borovou chamrad' vypasečiti, aby tu na jaře dal vysázeti smrky a jedle. Horák zrychlil krok, chtěje se podívati, jak drvaři odpravují břitkou pilou ty historické stromy. Ale hnedle se přesvědčil, že se ve svém předpokladu mýlil. Oheň plápolal při samém příkopu silničním, kolem ohně hřálo se několik mužů, žen i dětí divokého zevnějšku, v borovině stál vůz pokrytý špinavou plachtou a u vozu byla přivázaná hubená kobyla.

"Cikáni," řekl si Horák zastaviv se a přemýšleje, co ted' počíti. Byl na silnici úplně sám. Ohlédl se za sebe, nikdo od Zábřehů nešel. Co ted'? Vrátiti se? To nešlo. Kdyby se vrátil, pustí se cikáni za ním. Znal

jejich dotěrnost. Také se o nich dosti často v Zábřehách povídalo. V zimě utáboří se vždycky některá tlupa v zdejší odlehlé krajině a vždycky v lese při silnici. Jeden zábřežský soused byl před lety za bílého dne cikány přepaden.

Vyšel proti němu cikán a zeptal se ho, kolik je hodin. Soused vyňal hodinky z kapsy u vesty, ale než se na ně pořádně podíval, cikán mu je vytrhl a přeskočiv silniční příkop, zmizel v lese. Na to si teď Horák vzpomněl. Opíral se o řádnou sukovici a zdvihnuv ji do výše, řekl si: "Kdyby mi po hodinkách sáhl, přerazím mu všechny prsty."

Horák zatočil holí nad hlavou a vykročil. Po několika krocích mu napadlo, že by snad ani za to nestálo, aby k vůli hodinkám přerazil cikánovi prsty. Zase se zastavil, vyňal hodinky z kapsy a podíval se na ně. Byly to stříbrné kotvicovky, ale starodávné, sotva by dnes měly desítku ceny, ale Horák si vzpomněl, že ty hodinky zdědil po svém otci, že je otec kdysi koupil za dvanáct zlatých, ale vždycky je chválil, jaké jsou to dobré hodinky.

A Horák vykročiv, zase zatočil hůlkou a řekl si s neobyčejným vzdorem: "Ne prsty, ale ruku v předloktí cikánovi přerazím, kdyby mi chtěl vzíti tatínkovy hodinky!"

A nesa hůl vztyčenou a opřenou o rameno, šel odhodlaně vpřed, jako by schválně chtěl vyvolati srážku s cikány. Bylo v tom jeho vzdoru cosi vzrušujícího, neobyčejného, líbilo se mu, že může také jednou cítiti v sobě trochu hrdinství.

Přicházeje blíže k cikánskému táboru, cítil dým z ohně, viděl cikány rozložené kolem něho, spatřil jejich zvědavé zraky a kráčeje ostrým krokem, pomyslil si: "Jen přijďte! Ve mne se, holečkové, zmýlíte!"

Stalo se skutečně, nač se připravoval. Osmahlý cikán, o hlavu větší než Horák, zdvihl se od ohně, překročil silniční příkop a blížil se k Horákovi.

"Milostpane, prosimich, kolik to už máme hodin?" oslovil ho vyceniv své bílé zuby v úsměvu, který snad měl býti příjemným, ale podobal se šklebení dravé šelmy.

Horák odstoupiv na krok, vytáhl hodinky z kapsy, držel je v plné hrsti a hůl maje v pravici připravenou k udeření, řekl klidně: "Je zrovna půl čtvrté."

Cikán podíval se na Horáka a zamrkav prudce očima, řekl ustupuje: "Tak jim pěkně děkuji."

Cikán ustoupil stranou a Horák obešed ho obloukem, kráčel vítězoslavně po silnici dále. Ale neodešel ani třicet kroků, pustily se za ním děti volajíce: "Pánko, dejte nám krejcárek!"

Horák zastaviv se, ohlédl se po dětech. Doběhlo ho pět cikáňat, dva hoši a tři děvčata ve věku od šesti do třinácti let. "Nastavte, dám vám po krejcaru!" řekl Horák vyňav peněženku z kapsy. Pět osmahlých dlaní vztáhlo se dychtivě k němu a černá očka dětí svítila nedočkavostí. Horák vložil do dlaní po krejcaru, dlaně se hned lakotně sevřely.

"Nastavte, dám vám ještě po krejcaru," řekl Horák.

Dlaně se rychle otevřely a Horák vložil do každé ještě po krejcaru. "Abyste to nepromlsaly, děti," povídal Horák, "kupte si chleba!"

Nejstarší děvče usmálo se a odvětilo: "Chléb nám dají sedláci, krejcary dáme mamce."

"Tak, tak, děvečko," hovořil Horák pojednou zvláštním způsobem dojatý, "když máte rády mamičku, dám vám ještě po krejcaru."

Dlaně dětí se zase rychle otevřely.

"Tak jen hezky poslouchejte tatíčka a mamičku a učte se!" hovořil Horák vkládaje dětem do dlaní opět po krejcaru.

"Já se učím," ozval se hoch asi devítiletý pohlédnuv na Horáka sebevědomě.

"Čemu se učíš?" zeptal se Horák.

"Učím se na housle. Náš tatí mne učí," oznamoval hoch.

"Tak se jen uč!" řekl Horák vřele. "Hra na housle je hezká věc. Já

také hraji na housle a těší mne to. Až budeš velký, vyděláš hrou na housle mnoho peněz."

Chlapec živě přisvědčil hlavou a povídal, že lidé dávají tatíčkovi peníze, když zahraje na housle. Chvíli ještě Horák rozmlouval s dětmi, povídal jim, že je učitelem, že má takových dětí, jako jsou ony, každý den plnou třídu a všecky ty děti, že se od něho učí. Cikáňata ho poslouchala s vytřeštěnýma očima, usmívala se a když jim řekl, aby se už vrátila, rozběhla se klusem zasněženou silnicí zpět k táboru.

"Vykonal jsem kus dobré vychovatelské práce," povídal si Horák kráčeje dále silnicí. "Kdyby se proti cikánům nevystupovalo všude jen nepřátelsky, snad by se jejich divoká povaha také změnila."

Šel ted' silnicí vlastně bezúčelně, přešel už místo, kam obyčejně docházel na odpolední procházce, mohl se vrátiti, ale zapomněl na návrat zapadnuv ve své myšlenky o cikánech.

A v tom spatřil, že někdo přichází mu po silnici vstříc a vzpomněl si najednou na návrat.

"Bude to někdo ze Zábřehů," pomyslil si. "Vrátím se s ním."

Za chvíli poznal, že je to žena. Ale šla pomalu, jako by se jí o to nejednalo, aby jí cesty ubývalo.

Horák si pomyslil, že jí půjde rychleji vstříc a upozorní ji, že jsou v borovině cikáni, aby se snad nelekla. Beztoho už se kvapem šeřilo. Ale po několika krocích trhl sebou překvapením. Poznal slečnu z továrny a rozběhl se k ní celý skok.

Pozdravil ji a oslovil: "Kde jste se tu vzala, slečno?"

Poděkovala, usmála se v rozpacích, řkouc: "Šla jsem odpoledne procházkou a zašla jsem až za borovinu, když jsem se vracela, spatřila jsem, že se v borovině utábořili cikáni. Vrátila jsem se tedy čekajíc, že někdo od nás půjde po silnici, abych v jeho společnosti přešla kolem cikánů, ale nemohu se nikoho dočkati."

"Ale bojím se cikánů," namítala.

"I nebojte se a poj'dte se mnou! Nic se vám nestane!" řekl usmívaje se sebevědomě. Naplnila ho ted' ještě bojovnější odvaha než prve, když šel kolem cikánů sám. Slečnu z továrny byl odhodlán brániti ještě urputněji než své hodinky.

"Vy se cikánů nebojíte, pane učiteli?" zeptala se pohlédnuvši mu do očí tázavým pohledem.

Její krásné oči povzbudily ještě více jeho odvahu, tak že zvolal neobyčejně pevně: "Slečno, ani dost málo. Vždyť jsem přece před chvílí prošel kolem jejich tábora. Zaručuji se vám svou ctí, že vám cikáni neublíží ani pohledem."

"Ale povídá se o nich tolik hrozných věcí," řekla Adlička nejistě.

"Bude to většinou přehnáno bázlivými lidmi," odvětil pohrdavě. — "Pojd'te, slečno, abyste nenastydla, když už tak dlouho chodíte po silnici."

Přesvědčivý jeho tón přiměl děvče, že vykročilo po jeho boku, ale šlo na opačné straně od lesa pohlížejíc ustrašeně na místo, odkud valil se dým z lesa na silnici. Horák svíraje hůl v pravici a odhodlaný svésti k vůli děvčeti třeba zápas s cikány, šel vpřed ostrým krokem a Adlička tulila se k němu. Když přišli blíže, Adlička vsunula bezděky své rámě pod jeho levý loket a přitulila se k němu. Horák přivinul její rámě ku svému boku a sevřel pevněji hůl v pravici. Ted' mohli cikáni přijíti, byli by poznali, co dovede Horák! Ale nestalo se nic. Horák díval se na cikány a neviděl tedy, jak Adlička strachy bledne, ale tušil, že se bojí, podle toho, jak se k němu tiskla. Cikáni pozdravili Horáka úsměvem a děti krčící se u ohně volaly na něho: "Dobrou noc, zlatý pánko učiteli!"

"Dobrou noc, děti," odvětil jim Horák docela klidně.

Deset kroků za táborem cikánů Adlička se vzpamatovala ze strachu, pustila se jeho lokte a přidala do kroku. Horák musel vykročiti, aby jí stačil. Teprve když borovina s cikány byla daleko za nimi a obje-

vily se chalupy vesnice, Adlička si oddechla a nabyla zase řeči.

Nejprve podívala se na Horáka svýma modrýma očky, které se ted' už zase leskly vesele a zaptala se: "Poslouchejte, pane učiteli, opravdu byste se mne zastal proti cikánům?"

"No, jistě, slečno," odvětil vážně. "Když jsem vám slíbil svoji ochranu, tak bych vám tedy nebyl dal ublížiti."

"A co byste byl dělal, kdyby vás byl cikán napadl?" vyzvídala dále.

"Byl by dostal holí do hlavy, že by na druhou ránu nečekal," tvrdil Horák.

"Ale což, kdyby byli vyšli dva?" zase se ptala.

"Druhému byl bych vrazil bodec do obličeje," řekl Horák a ukázal Adličce dlouhý bodec, který měl dole na hůlce. —

"Ale cikáni mají také nože a střelnou zbraň," namítala zase Adlička.

"Víte, je to tak," vysvětloval Horák znalecky. "Nožem proti holi by cikán mnoho nepořídil, nůž je kratší nežli hůl a střelné zbraně cikáni rádi neužívají, působí to veliký hluk. Ostatně každý výstřel netrefí a já bych se byl bránil i proti střílejícím cikánům."

Adlička vyslala k němu vděčný pohled.

"Ale vždyt mne ani neznáte," řekla a usmála se zase na něho.

"Slečno, přece se známe dobře," jal se hovořiti vřele. "Poslouchala jste, když jsem hrával na housle a já vás viděl v zahradě. Seznámili jsme se tedy hudbou, a to je lepší než hledanými slovy."

"Tedy vy jste mne viděl?" otázala se zaprýřivši se.

"Ovšem, slečno, a bylo mi líto, že jste víckrát už do zahrady nepřišla," odvětil s výčitkou.

"Nastalo potom chladnější počasí a matinka zahradu zavřela," omlouvala se. "Ale vaší hře naslouchala jsem ráda. Hudbě rozumím. Hraji na piano."

"To bychom si tedy, slečno, mohli někdy zahráti spolu," zvolal nadšeně.

"Nevím, jestli by to šlo, pane učiteli," řekla sklonivši hlavinku v rozpacích. "Matinka by to nedovolila. Nesmím se s nikým stýkati."

"Totiž s mladými muži? Vid'te, slečno?" usmál se.

Adlička nepozvednuvši hlavy, neodpověděla, jenom se zase začervenala.

"To je divné," pokračoval Horák, "paní matinka se o vás tolik bojí a na takovou dalekou procházku v zimní nepohodě vás pustí."

"Matinka věděla, že jdu sama a netušila, že zajdu tak daleko," odvětila Adlička.

Podobným způsobem bavili se až do vsi, došli sem už za úplného šera a na kraji vesnice potkali vrátného továrny, který šel už slečně naproti a vyřizoval, že paní továrníková má starost, že se slečna tak dlouho zdržela na procházce. Vrátil se však hned vida, že Adlička se nachází v průvodu Horákově.

Před továrnou podal Horák Adličce ruku, řka: "Co mi radíte slečno? Mám se pokusiti o dovolení k společné hře?"

"Zkuste to!" řekla a stisknuvši podávanou pravici, zmizela v průjezdu továrny.

* * *

Pohlížeje za zmizevší Adličkou, postál Horák dlouhou chvíli před továrnou pohřížený v myšlenkách. Potom se vzpamatoval, že by toto jeho prodlévání mohlo býti nápadným vrátnému, který ho mohl viděti oknem svého přízemního bytu, otočil se tedy a ubíral se rychle do svého bytu.

Bytná přinesla mu večeři a rozsvítila mu lampu na stole. Byla to povídavá žena, při takové příležitosti jako ted' obyčejně Horákovi oznamovala všechno, co se za celý den ve vsi sběhlo, činila to také dnes, ale Horák ji ani neposlouchal. Tato jeho nevšímavost přiměla mladou ženu k otázce: "Snad nestůněte, pane učiteli?"

"Nikoliv, ale trochu jsem se unavil

procházkou ve sněhu," odvětil, aby ji upokojil. "Byl jsem daleko."

Bytná zakývala spokojeně hlavou a nechala ho o samotě.

Nedotknuv se večeře, shasil Horák světlo a přistaviv si židli k oknu, díval se přes zasněženou zahradu k vile. Svítil měsíc, zahrada vypadala jako postříbřená. V oknech vily zářilo světlo a chvílemi mihl se stín na bílé zácloně.

"Zdali je to stín Adličin?" pomyslil si Horák. Přemýšlel o dnešním setkání a v duchu viděl stále spanilý zjev slečny z továrny a slyšel její zvonivý hlásek. Na chvíli byl z dumání vyrušen hlukem, který povstal na silnici. Dělníci opouštěli továrnu po denní práci. Potom zavládlo venku opět ticho. Byla nádherná zimní noc a Horák díval se do ní dále obíraje se stále vzpomínkami na Adličku. Zjev její opanoval celou jeho duši. Seděl tak zabrán v příjemné vzpomínky dlouho, až pohasla světa v prvním patře vily, pak teprve se zdvihl a odstoupil od okna.

Uléhaje bez večeře na lůžko, umiňoval si: "Zkusím zítra, dovolí-li továrníková, abych směl s Adličkou hráti dueta. Bylo by to rozkošné. Proč by nedovolila? Vždyť v tom není nic zlého ani nečestného a musí poznati, že nemohu se snad odvažovati k naději, že by mi dceru svou dala. O nic se mi nejedná, než abych tomu krásnému stvoření zjednal trochu zábavy v té zdejší pustině."

Usnul se vzpomínkou na krásnou dceru paní továrníkové, i ve snách se jejím obrazem obíral a druhého dne zabýval se stále jen myšlenkou, že požádá paní továrníkovou o dovolení, aby směl s Adličkou hráti. Chtěl jíti do továrny po třetí hodině, ale čím více se tato hodina blížila, tím více Horáka opouštěla odvaha a když po třetí odcházel ze školy domů, řekl si: "Půjdu tam až zítra. Nehodí se taková žádost hned druhého dne po seznámení." —

Sotva vešel do svého pokoje, ozvalo se zaklepání na dvéře a vstoupila služka z továrny vyřizujíc: "Milostpaní se nechá poroučet, aby byl pan učitel tak laskav a navštívil ji dnes, až bude míti chvíli pokdy."

Horák trhl sebou překvapením. Vzpamatovav se po chvíli odvětil radostně: "Vyřiďte milostivé paní, že se osmělím asi za půl hodiny užíti laskavého pozvání!"

Když služka odešla, Horák rychle se převlékal a strojil. Velkého výběru ve své skříni ovšem neměl, ale i z toho mála hleděl pečlivě vybrati, co měl nejlepšího. Než byl se strojením hotov, krátký zimní den chýlil se ku konci. Když se konečně Horák vypravil na návštěvu, bylo venku už šero a ve vile svítili.

* * *

Nepokojně tlouklo Horákovi srdce, když odcházel do vily. Od své první návštěvy, když se tu byl s řídícím představiti, pamatoval se, že továrníkovic bydlí v patře a v přízemí že jsou byty služebných. Skutečně vyběhla z kuchyně služka, která byla po třetí hodině pro něho a přívětivě ho pozdravujíc, řekla: "Milostpaní je v saloně. Dovedu tam pana učitele."

Rozběhla se hned po schodech a Horák kráčel pomalu za ní.

"Co mi asi továrníková chce?" přemítal ještě teď po schodech, ale nedovedl si odpověděti. Ostatně, když se toho nedomyslil doma, teď už na dlouhé přemýšlení nezbývalo času. Služka otevřela mu dveře předního pokoje a Horák už spatřil skleněnými dveřmi v salonu sedící paní továrníkovou a také Adličku.

"Milostivá paní, použiv laskavého pozvání," začal Horák, ukláněje se —

"Odpusťte, pane učiteli, že jsem pro vás poslala," přerušila ho paní továrníková. "A račte se posaditi!"

Paní ukázala na židli naproti pohovce, na níž seděla s dcerou. Horák posadiv se, podíval se na Adličku. Usmála se rozpačitě trochu se začervenavši. Několik okamžiků panovalo ticho, jak to za takových příležitostí bývá. Horák té chvíle použil, aby si prohlédl paní továrníkovou. Byla do-

sud statná a hezká paní, nápadně podobná své dceři. Byla dnes oděná růžovým županem, pod nímž její hrb nevynikal tak nápadně.

"Ujal jste se včera mé dcery, pane učiteli," začala továrníková hovořiti, "chci vám za to poděkovati."

"Za to, že jsem slečnu doprovodil do vsi?" otázal se Horák překvapený.

"Za to ne, ale že jste ji zbavil strachu před cikány," pokračovala paní továrníková. "Moje Adlička není zvyklá na vzrušující scény a setkání s cikány mohlo pro ni míti smutné následky."

"Ovšem, milostivá paní, toho jsem se také včera obával," přiznával se Horák. "Slyšel jsem, jak pečlivě slečnu vychováváte."

"Totiž já si nelichotím, že bych byla výtečnou matkou a způsob mého vychovávání, že by byl nejlepší," hovořila paní pohlédnuvši na svého hosta vážně. "Tomu rozumíte jako učitel lépe. Hledím toliko, abych Adličku ušetřila mnohého trpkého zklamání, jež přinášejí styky se světem."

Horák přisvědčil hlavou na znamení, že rozumí. Hovor se točil ted' chvíli kolem vychovatelství, potom začala paní továrníková zase hovořiti o včerejším setkání s cikány. Ted' se teprve do hovoru vmísila také Adlička, smáli se tomu všichni a paní továrníková řekla spokojeně: "Dnes se tomu směješ, ale včera ti asi do smíchu nebylo."

"Strachu měla slečna dost, to jsem viděl," podotkl Horák. Zase pokračovalo se v hovoru o cikánech, a Horák se zmínil, že se s cikány v lese sešel už kolikrát, ba už i jako malý chlapec.

"Povídal jste mi, když jste byl u nás poprvé, že jste z Prahy, tam přece není cikánů," řekla paní továrníková pojednou neobyčejně živě a zraky její utkvěly se zvláštním výrazem na jeho tváři.

"Ovšem, milostivá," řekl Horák, "ale jako hoch byl jsem vychován na venkově."

"V Lešeticích, vid'te?" zvolala paní povstavši. "Váš pan otec byl tam advokátním úředníkem?"

"Ano, milostivá paní, a jak vy to víte?" divil se Horák.

"Znala jsem v těch letech vaši rodinu," odvětila paní. A kde je ted' váš pan otec?"

"Milostivá paní, tam, odkud se lidé už nevracejí," odvětil Horák smutně.

Paní přešla několikrát pokojem, Horák díval se za ní udiveně, Adlička zase hleděla na Horáka se zvláštním výrazem překvapení. Horák měl nějaké tušení, že paní továrníková hledí přemoci nějaké zvláštní pohnutí. Když se před ním opět zastavila, řekla: "Váš pan otec byl šlechetný muž."

Horák si všiml, že hezké modré oko paní továrníkové je zalito slzami a hned také jemu oči zvlhly a řekl vřele: "Milostivá paní, vaše slova naplňují mne nesmírnou radostí. Můj otec byl skutečně dobrý muž. S kým jsem o něm mluvil, každý o něm mluvil tak jako vy, milostivá."

"A vaše paní matinka je jistě živa?" ptala se paní továrníková zase tak dychtivě.

"Což maminka je ještě chlapík," usmál se Horák blaženě.

"To mi musíte všechno povídati," řekla paní a usednuvši proti Horákovi, zahleděla se mu do tváře a nutila ho: "Povídejte, povídejte, jak žije vaše matinka, znám ji dobře."

"Je v Praze, milostivá paní," vypravoval Horák. "Nemohla se po otcově smrti rozloučiti se svým rodištěm. Zbylo po otci několik set zlatých, ale matka je vyčerpala brzy na naše zaopatření. Ale zaopatřila nás dobře. Vzala si na byt studenty a tak vytloukala živobytí všelijak. No, když jsme dorůstali, byli jsme také trochu nápomocni. Alespoň jsme se snažili, abychom matce nepůsobili mnoho starostí. Matka má ted' malé studentíky na bytu, když nemůže vychovávati vlastní děti, vychovává cizí."

"Ale jak žije vaše matinka?" zeptala se paní rychle.

"Nedostatku nemá, milostivá paní," odvětil Horák porozuměv otázce paní továrníkové. "Jsme tři bratři a vdaná sestra. Nejstarší bratr je nadporučíkem u dělostřelectva, druhý bratr je ženat a je asekuračním úředníkem, sestra je vdaná v Praze za magistrátního úředníka. Všichni posíláme matce každého měsíce příspěvek dle sil svých. Mohla by matka jíti buď ke mně nebo k sestře, ale matka nechce."

Horák ukončiv, podíval se na paní. Obličej její jevil vážný výraz.

"Je to hodná paní," řekla. "Znám ji dobře. Nepamatujete se, pane učiteli, když jsem chodívala v Lešeticích k vám?"

"Milostivá paní, k nám chodilo mnoho lidí," řekl Horák.

"Ale na mne se snad přece pamatujete. Rozpomínejte se!" naléhala paní.

"Obličej milostivé paní je mi sice povědom," řekl, "hned při prvním setkání —"

"Byla vám povědomou moje postava," usmála se paní trochu trpce, ale přece jen radostně. "Tedy se snad upamatujete na mladou hrbatou ženu, která k vám velmi často chodívala s malým dítětem."

"Ovšem, milostivá paní, s malým děvčátkem," zvolal.

"Jež jste často nosil na zádech přicházeje té ženě vstříc na silnici za město —" dodala.

"Nikoliv, to byl můj bratr Josef, který je nadporučíkem, já byl tehdy ještě docela malým škvorem," usmál se.

"Tedy jste to vy, který jednou na rozkaz otcův musel tomu cizímu dítěti darovati dřevěného koníka, protože se děvče od něho nechtělo odloučiti," pomáhala paní jeho vzpomínkám.

"Opravdu, to jsem byl já!" zvolal Horák živě. "Na tu episodu ze svého dětství se pamatuji, jako by to dnes bylo. A tu také živěji si vzpomínám na vás. Vy jste —"

"Ovšem, já jsem ta hrbatá žena, tehdy velmi nešťastná, která se k vašemu dobrému tatíčkovi utíkala o pomoc," řekla paní vypuknuvši náhle v pláč. "A to dítě, které tehdy od celého světa bylo opuštěno a nemělo nikde zastání, než ve vaší rodině — je moje dcera."

Nastala chvilka dojemného mlčení. Horák podíval se na Adličku. Měla také slzy v očkách a hleděla k zemi.

"Buďte mi srdečně vítán!" řekla paní továrníková a podala Horákovi obě ruce. "Nedoufala jsem, že se někdy setkám s někým z rodiny Horákovy. A tak podivně mne osud svedl s vámi."

Za chvíli služka přinášela večeři, Horák musel zůstati. Při večeři zase se hovořilo o Lešeticích, ale paní továrníková o sobě nevypravovala nic a její osoba zůstala tedy Horákovi stále tajemnou. Jenom jedno věděl, že paní továrníková vděčí jeho zvěčnělému otci za neocenitelnou službu a že tedy dovolí, aby směl s Adličkou někdy si zahráti.

A když se už hodně připozdilo a on zdvihl se k odchodu, paní továrníková mu řekla: "Pane učiteli, přijďte k nám často, velmi často! Věřte, že mi způsobíte radost, kdybyste přišel každého večera."

"Milostivá paní, osmělil bych se o něco poprositi," řekl Horák trochu nejistě. "Slečna se mi svěřila, že miluje hudbu, také u mne je hudba jedinou vášní, kdybyste tedy dovolila, abych směl někdy něco zahráti na housle a slečna, aby mne doprovodila na piano."

"Ale to přijďte hned zítra!" zvolala paní živě. "Způsobíte mi potěšení a pomůžete mi zkrátiti ty dlouhé zimní večery."

"Zítra ne, milostivá," usmál se. "Chlapec rozbil mi housle, jsou dědičné po otci, tedy z piety k němu poslal jsem je k správce do Prahy. Až je dostanu, tedy bych přišel."

"Jen přijďte," řekla paní, podávajíc mu zase obě ruce. "Nepřijdete-li, pošlu pro vás."

Adlička, když mu ruku podávala, podívala se na něho tak, až se mu hlava zatočila. Děvuška neřekla nic,

ale z pohledu jejího vyzíralo přání: "Jen přijď!"

Horák ani nevěděl, jak se dostal domů. Nespal celou noc přemýšleje o tom podivném přijetí ve vile. Odkud tolik blahovůle? Co jen tatíček té paní prokázal. Horák vzpomínal. Hrbatá paní továrníková zjevovala se v vzpomínkách na jeho dětství sice stále živěji, i na malou Adličku se rozpomínal, ale na to si vzpomenouti nemohl, proč chodily k nim v Lešeticích. Dospěl konečně k závěru, že snad otec jeho nynější paní továrníkové byl nápomocen při nějakém soudním sporu, jímž osud její lépe se utvářil. Ano, tak tomu bude.

Ráno řídící učitel i podučitel Srdínko věděli, že byl Horák včera u továrníků a zahrnuli ho otázkami. Řekl jim jen na vysvětlení, že paní továrníková je známá jeho nebožtíka otce. To zatím oběma dostačilo. K povídání to dalo ovšem látky dost, ale něčeho určitého nedohádal se nikdo.

V následujících dnech Horák hledě toužebně k vile, říkal si: "Bez houslí tam nemohu jíti." Sedl a psal si o housle do Prahy. Potom, když přišly poštou, dychtivě je vyňal z pouzdra a ještě dychtivěji přejel smyčcem přes struny. Usmál se spokojeně. Spravené housle nepozbyly svého původního silného hlasu, jemuž Srdínko říkal altový. Večer sebral noty a běžel do vily.

"Dal jste na sebe dlouho čekati," vyčítala mu paní továrníková a tutéž výčitku postřehl v očích Adličky. První hudební pokus dopadl dobře. Adlička byla zručnou pianistkou a hrála s pochopením. Po celý zbytek zimy docházel Horák každého večera do vily. Po večeři hrál, Adlička ho doprovázela, paní továrníková sedávala u piana majíc loket opřený o jeho svrchní desku a hlavu vloženou do dlaně opřené ruky, naslouchala hudbě v zamyšlení a nespustila oči s obličejů obou mladých lidí.

A jednou zeptala se Horáka: "Pane učiteli, vaše maminka sem nikdy nepřijede?"

"Přijede na jaře," odvětil. "Poznala by ráda nynější mé působiště."

"Pište jí tedy, aby přijela hodně brzy," žádala paní.

"Dříve to není možné až o Velikonocích," řekl. "Až se ti její studentici rozjedou na několik dní do svých domovů. Matka musí se stále něčím zabývati, dbá tedy o své svěřence velmi úzkostlivě, jako by byli její vlastní."

"Ale potom ji k nám přivedete," nařizovala paní továrníková. "Pište jí, že tu najde starou známou."

"Budu jí to psáti," slíbil Horák.

Po vsi se rozneslo, že pan učitel Horák vyučuje slečnu továrníkovic hudbě. Nemohly přece časté jeho návštěvy ve vile zůstati nepovšimnuty. Že nechodí za slečnou, to věděl každý, nemohlo tedy býti jiné příčiny než to vyučování.

* * *

O Velikonocích skutečně paní Horáková přijela do Zábřehů a hned prvního dne šla se synem vykonat návštěvu ve vile.

"Kdo by to mohl býti?" povídala synovi, když jí vypravoval, co se od paní továrníkové dověděl. "Jednu hrbatou s dítětem znám, ale to bylo ubohé, opuštěné děvče a nemělo žádných nadějí na továrnu, leda tak na souchotiny."

Paní továrníková viděla oba přicházeti a vyšla jim vstříc na schody. Sotva paní Horákovou spatřila vystupující na schody, rozpřáhla náruč. Horáková se na ni dívala udiveně, ale jen několik okamžiků a potom zvolala v radostném překvapení: "Helena! Opravdu?"

Obě ženy padly si do náruče vzlykajíce pohnutím. Adlička stojící za matkou zapýřená a rozpačitá, hlavu majíc skloněnou, podívala se chvílemi úkosem na Horáka, který se na ten pohnutlivý výjev díval celý udivený. Paní továrníková vtáhla Horákovou do pokoje.

"A to je vaše Adlička?" zeptala se Horáková ukázavši na děvče. Továrníková přisvědčila.

"Jakou máte hezkou dcerušku!" zvolala Horáková, skoro nadšeně a vztáhnuvši obě ruce k Adličce dodala: "Slečno, dejte mi upřímnou hubičku! Mám o vaši krásu také trochu zásluhy — bývala jsem často vaší kojnou."

Paní továrníková vypukla v hlasitý pláč, Horák díval se tázavě s jedné ženy na druhou, viděl jen, jak jeho matka Adličku objala a políbila, ale zatím nedověděl se nic. Teprve, když matku odvedl z vily, aby jí ukázal ves a školu, zeptal se: "Mami, čím pak vlastně je paní továrníková zavázána mému otci?"

"Ty to nevíš?" podivila se matka.

"Nevím, mami," pravil. "Paní továrníková o ničem se mi nezmínila."

"Ubohá," řekla matka. "Je to věc, o níž s tebou nelze hovořiti. Nebožtík tatínek byl poručníkem slečniným a provedl k vůli ní těžký soudní spor."

"O tuto továrnu?" ptal se syn.

"I kde pak," utrhla se matka podrážděně. "Soudil se s daremným otcem, aby vymohl dítěti alespoň živobytí."

"Tedy paní továrníková nebyla vdaná?" otázal se syn.

Matka zavrtěla hlavou.

"A spor dopadl dobře?" zase syn se ptal.

"Pro dítě ovšem," vzdychla matka, "ale pro nás ne. Otec musel z Lešetic, protože se soudil s váženou osobou. Myslím, že mohl býti o kolik let déle živ, kdyby tam byl zůstal. V Praze bylo méně platu a více práce. Vždyť se pamatuješ, jak to u nás chodívalo, když jste byli malí."

V srdci Horákově ozval se pocit jakési trpkosti proti paní továrníkové a matka uhodnuvši, proč se náhle odmlčel, honem dodala: "Abys snad křivě nesoudil k vůli těm následkům. Otec vykonal poctivě, co mu nařizovaly zákony, za ostatní nikdo nemůže. Znal jsi otce, jak byl v tom ohledu svědomitým."

* * *

Paní Horáková musela zůstati ve vile. Ted' o svátcích, když se neučilo, měl Horák dosti času prováděti matku a seznamovati ji se svým novým působištěm, při tom docházel často do vily, musel tu vždycky zůstati na oběd a když se sem po odpolední vycházce s matkou vrátil, zdržely ho zase přes večeři. Paní továrníková chovala se k Horákovi velice laskavě a Adlička jevila zřejmou radost, kdykoliv sem přišel. Stávalo se také velmi často, že obě matky sedíce vedle sebe na pohovce, povídaly si o minulých časech, vybírajíce ze své paměti zašlé vzpomínky. V takových chvílích bývali Horák a Adlička ponecháni sami sobě. Ona obyčejně seděla u piana a on nechav hry, opřel se o opěradlo její židle a nahnut nad její hlavinkou povídal jí o všelijakých věcech, o nichž se domníval, že by ji mohly zajímati. Ona měla sta otázek k němu, týkajících se zevního života, kterého dosud neznala, a on odpovídal jí tak rád, sděluje se s ní o své životní zkušenosti . Takovým způsobem odhalovali si mladí lidé i nejtajnější záhyby své duše, jež se bezděky vzájemně sbližovaly. A kdykoliv se ho Adlička na něco ptala, obracela k němu svůj obličej, z něhož zazářily na něho její očka a když se setkala s jeho pohledem, který vnikal jí až do srdce, začervenala se vždycky a usmála se na něho přívětivě. V takových okamžicích pocítil Horák zvláštní rozkoš, ale blažívý ten pocit ustoupil hned trpkému, když mu v zápětí napadla myšlenka: "Čí to krásné stvoření asi jednou bude?"

Velmi často se také stávalo, že paní továrníková pohlédla kradmo po své dceři a zastihnuvši její blažený úsměv a zářivý pohled, kterým hleděla do očí mladému učiteli, usmála se matka spokojeně a za chvíli zas pokryl se její obličej výrazem starostlivým.

Těch několik dní velikonočních prázdnin uplynulo jako voda a přiblížil se den, kdy Horáková chtěla opustiti Zábřehy. Zdržovala ji sice

paní továrníková, zvouc ji, aby pobyla u ní ještě několik dní, ale paní Horáková se zdržeti nedala ukazujíc k tomu, že přijedou její malí studentíci a ona tedy musí býti v Praze o den dříve před nimi. To byl ovšem důvod, proti němuž nebylo čeho namítati a tak nastal večer, kdy byli všichni ve vile posledně pohromadě. Ráno chtěl Horák matku doprovoditi na nádraží. Toho večera Horák a Adlička zas koncertovali.

Paní továrníková dnes velmi často hleděla k pianu a několikrát hluboce se zamyslila, jak by zápasila s nějakým důležitým rozhodnutím a pojednou chopivši paní Horákovou za ruku, řekla: "Co byste tomu říkala, kdybych dala vašemu Stanislavovi svoji Adličku?"

"Co bych říkala?" zvolala paní Horáková v největším překvapení. "Což oni se mají rádi?"

"Podívejte se!" vybídla ji paní továrníková ukázavši směrem k pianu. Horáková sledujíc ruku paninu, spatřila mladé lidi právě v okamžiku, když se zase jeden druhému zahleděli do obličejů. "Co bych říkala?" opakovala paní Horáková. "Já bych byla šťastná, kdyby Stanislava takové štěstí potkalo."

"Zeptejme se jich!" rozhodla se paní továrníková.

Když se matky zvedly, mladí lidé se vzpamatovali.

"Už jste dohráli?" zeptala se paní továrníková.

"Dohráli, milostivá paní," odvětil Horák, protože Adlička zaleknutá k odpovědi se nedostala.

"Nechtěl byste s Adličkou koncertovati celý život?" ptala se zas paní usmávši se.

Horák nechápaje, mlčel a jen se díval střídavě na obě matky.

"To byste si však musel Adličku vzíti za ženu, já ji přece k vůli vaší hudbě nemohu nechati svobodnou," řekla paní továrníková stále se usmívajíc. "Vždyť já tu věčně nebudu. Tak co? Máte Adličku rád?"

"Milostivá paní!" zvolal Horák nanejvýš vzrušen. "Vy byste opravdu —?"

Paní nedala mu domluviti, ale podavši mu ruku, řekla slzíc: "Jinému bych ji nedala, ale vy jste syn šlechetného člověka a když vám dám Adličku, splácím vašemu zvěčnělému otci část svého dluhu."

A zatím co Horák nejsa slova mocen, líbal drobnou ručku paní továrníkové, Adlička už vrhla se paní Horákové na prsa šeptajíc: "Mám ho tuze ráda a vím, že on mne také má rád."

"Buďte s ním šťastná, moje drahá, ten chlapec je dobrý jako dítě," řekla paní Horáková tisknouc Adličku k sobě.

"A teď se, děti, políbte!" vyzvala snoubence paní továrníková doloživši vážně: "Vím, že je to první vaše políbení a že po něm oba toužíte!"

* * *

Následující jaro zastihlo ve vile množství změn. Horák přestěhoval se už na zimu do vily ku své mladičké choti. Pomáhá své tchyni při vedení závodu, ale dosud učí na škole v Zábřehách. Vymínil si před svatbou, že svůj stav neopustí, dokud toho nebude nutně třeba, aby o něm lidé nemohli říkati, že ho živí manželka. Také stará paní Horáková přestěhovala se z Prahy do Zábřehů, aby byla účastna štěstí mladých manželů. O tom štěstí, které pana učitele Horáka potkalo, mluvilo se v Zábřehách dlouho. Nejvíc to ovšem vrtalo hlavou podučitelovi Srdínkovi. Bylo to skutečně podivné. Napřed nechtěla paní továrníková svou dceru žádnému mladému muži ani ukázati a najednou zavolá si do vily učitele a dá mu dceru.

Ovšem Horák nemohl nikomu povídati, co bylo příčinou jeho nenadálého štěstí a že paní továrníková umínila si lásku oplatiti láskou a že dala dceru ráda synovi muže, kterého kdysi tajně, ač beznadějně miloval.

Zčeřená hladina

Napsala A. Bělská

1.

TIŠE HALILA se země v šedý závoj soumraku. Nafialovělá obloha, prorvána na západě krvavou září, zdála se každým okamžikem klesati k zemi. Určité obrysy se znenáhla ztrácely a počaly splývati s kalnou tísnivostí tmy, která zahalila za nedlouho celý kraj do svého temného pláště.

Z městečku Zákolanům ubírali se ujetou polní cestou dva mladí muži, zaujatí horlivým rozhovorem. Hlasy jejich hlaholily hlučně a každý byl by aspoň jednoho z nich poznal podle hlasu, třeba že pro temno do tváře mu nebylo viděti.

A tím byl zákolanský učitel Hořava, který vedl si k sobě na návštěvu přítele z blízkého okresního města.

Doktor Minář navštěvoval často přítele učitele v Zákolanech, které byly od jeho působiště jen půl druhé hodiny vzdáleny. Poněvadž teprve před nedávnem zakotvil svou životní lodičkou v M..., záleželo teprve na osudu a štěstí, zda učinil dobrý tah na šachovnici života, když si zvolil M... za své působiště. On alespoň choval doposud ty nejlepší naděje, v čemž jej učitel Hořava podporoval, jsa přesvědčen, že jeho snaživého přítele očekává tu dobrá budoucnost — protože okolí M... bylo zámožné a zdálo se, že v budoucnosti vyroste na významné průmyslové město.

Advokát Minář neměl majetku, dost těžce zařídil si novou svou kancelář, jsa hlavně podporován ochotným a obětavým přítelem, který, jsa sám dost zámožný, pomáhal mu i nyní ještě v malých peněžitých nesnázích, zapůjčiv mu i do zařízení obnos dosti značný.

"Vím, že o to nepřijdu, Štěpáne — aspoň ten mrtvý kapitálek v tvých rukách oživne. Počkám ti, jak dlouho budeš chtíti — mám aspoň záruku, že na svého kamaráda nezapomeneš, až u tebe zat'uká štěstí. To víš, musíš se smířiti s vědomím, že každý začátek je zlý, zvláště pokud se týče zakládání existencí nezávislých," těšíval učitel přítele, když čas ubíhal a počáteční mizerie v klientele Minářově se nechtěla zlepšiti.

Ale konečně přece se stojatá voda prolomila a živější proud rozčeřil její hladinu. Doktorovi počalo se dobře dařiti, takže mohl svůj dluh příteli splatiti. Stal se známým a hledaným, a byl stále zván i do rodin z různých ohledů, ale on nejraději vyhledával společnost přítele Hořavy, třeba že jej dělila od něho vzdálenost dosti značná.

Zvykl si na domácnost Hořavovu přes to, že byla jen skromná a bylo mu v ní milo přes všechnu povrchnost, ku které sváděla ho jeho povaha. I na vlastní svůj prospěch zapomněl tu mysliti, jak bývalo obyčejně jeho zvykem.

Učitel Hořava naproti tomu byl mužem povahy hluboce založené, nezištné, ryzí, třebaže měl také své zvláštní sklony a libůstky. Kdo znal blíže jeho poměry, podivil se, proč se nevěnoval vyššímu studiu, jsa velice nadán a vědychtivý a že zvolil si za svůj životní cíl povolání učitelské. Vedla ho k tomu ideální touha vychovávat pro svůj národ řádné, silné a cílevědomé vlastence.

Jeho otec, zámožný obchodník, přál si míti syna obchodníkem, maje v úmyslu odevzdati mu jednou svůj

obchod. Když syn k tomuto povolání lásky nejevil, stál otec na svém, aby aspoň příslušnými hodnostmi dosáhl syn té hodnosti, která by otce odškodnila za to, že se musil pro něho vzdáti svého zamilovaného snu.

Ale Max se rozhodl s nadšením pro učitelské povolání a nic nepomohly domluvy otcovy, aby alespoň filosofii se věnoval, a profesorem se stal, když chce býti pedagogem. Max toužil po tom, vyučovati jen drobnou mládež, jí chtěl klásti do dušiček posvátná zrnka lásky k vlasti, jsa přesvědčen, že záleží na tom, aby toto zrnko včas vloženo bylo v pružnou mysl dětskou, aby později už samo, zaléváno šířícím se rozumem, vyrůsti mohlo v zelený strom, pevný a mohutný, jejž nebyly by zdolati mohly žádné vnější vlivy a bouře sebe prudší. A s tou láskou k vlasti vkládal v srdce dětská samé jen ušlechtilé snahy a byl opravdu jeden z těch nejpovolanějších učitelů, na něž všichni bývalí žáci po celý život vzpomínají s úctou a láskou.

Sotva Max obdržel trvalé místo v Zákolanech, skonal jeho otec náhle mozkovou mrtvicí. Max prodal otcův obchod a přivezl si do svého působiště matku i sestru. Ale paní Hořavové nesvědčilo tiché okolí, v něž byla tak náhle převedena. Stýskalo se jí neustále po rušném životě a shonu v obchodním domě mužově a jsouc sama obchodnicí téměř rozenou, nepřestávala želeti, že obchod mužův s nějakou najatou silou nevedla dále a nezůstala v prostředí, s nímž byla všecka srostlá.

Steskem po bývalém životě počala jaksi chřadnouti a když ji v té době překvapila těžká nemoc, nebylo v jejím ochablém těle sil k jejímu zdolání a tak záhy následovala chotě v neznámo, odkud více návratu není.

Tato trpká rána dolehla velice těžce na milujícího syna, který se obviňoval, že sám zavinil předčasné matčino úmrtí. Dlouhý čas byl velice zádumčivý, až konečně zvítězila v něm chuť k životu a práci, do které se zase vrhl s celým úsilím člověka, jenž si předsevzal býti co nejplatnějším členem lidské společnosti. K tomu vroucí láska k jediné sestře stala se mu oporou.

Jmění její po rodičích uložil ve státních papírech a za svůj podíl koupil si krásný, útulný domek s rozsáhlou zahradou. Domek měl v přízemí čtyři světlé, vzdušné pokoje s kuchyní a s příslušenstvím a nahoře dva vzdušné, rozkošné arkýřové pokojíky. Nad toto obydlí nebylo v Zákolanech příjemnějšího — vynikalo čistotou, úpravou, útulností a vkusem.

Sestra učitelova, Milada, hospodařila tu se služkou a Max byl stále úplně spokojen. Oba žili v klidu svým povinnostem v lásce a shodě a zdálo se, jakoby žádný z nich neměl jiných tužeb, než té, aby tak jako nyní zůstalo vždy.

Oba činili dobrodiní, jak jim to jen poměry dovolovaly, byli známí pro to v celém okolí a s vážností a úctou vycházel jim každý vstříc.

A přece ono vzácné kvítko — štěstí — ono dokonalé štěstí, jehož hlavním heslem je zakládání rodin, nemohlo tu býti domovem.

Sourozence blažila vzájemná láska, vyčtli si přání téměř z očí — nebylo mezi nimi neshod, ale při tom oba postrádali bolestně ono štěstí, jež může člověku dáti jen vlastní rodina.

Úmrtím milované matky povstala v jejich životě mezera, kterou bylo nutno, jak oba v sobě cítili, neprojevivše toho vůči sobě, nahraditi bytostí jinou, s níž poutává se život jednotlivce k novým úkolům, které ho teprve docela vyplniti mohou.

Bratr a sestra milovali se sice tou nejvroucnější, něžnou sourozeneckou láskou, ale povahy jejich se v mnohém neshodovaly a každá hledala svůj vlastní způsob štěstí.

Milada bylo živé, veselé děvče a jelikož venkovské ústraní, v němž žila s bratrem, skytalo velice málo zábav a společností, ve kterých byla by se pobaviti mohla, postrádala čím dál tím více rušný život velkoměsta.

Ale i pro ni chystala doba svůj lék a ten se naskytl v osobě bratrova přítele — doktora Mináře.

Tento byl o něco mladší učitele Hořavy, ale choval se na rozdíl tohoto k Miladě jako k dospělé dámě, čímž velice u ní získal. Dívka ctila a milovala značně staršího bratra jako otce, jeho vážnost a tichá uzavřenost bránila jí podati se v přítomnosti jeho své vrozené veselosti a živosti, která by byla zajisté z čela jeho zaplašila mnohé chmury.

Ale on s ní zacházel jako s děckem, když se rozveselila a rozdováděla — a to ji přivádělo z míry a dotýkalo se důstojnosti jejích sedmnácti let.

Doktorem Minářem padl světlý paprsek radosti a rozptýlení v šeď jejího, doposud velmi jednotvárného života. Dvorný, veselý doktor, mužně krásný, elegantní, stal se v očích mladé dívky dokonalým ideálem muže.

Stalo-li se někdy, že byl učitel příliš zaměstnán, bavívala se Milada s Minářem nenuceně a srdečně, jako by se již znali ode dávna. A nebylo divu, když v romantické hlavičce dívčí záhy počala láska tkáti svá sladká pouta. Její kadeřavá hlavička podala se záhy zcela blaženému kouzlu první lásky, kterou úzkostlivě skrývala před bratrem, aniž věděla vlastně proč. Ale Štěpán si toho přál a jeho vůle pro ni byla svatou.

Vyznav mladé dívce lásku, zavázal ji doktor současně k mlčení, uváděje za důvod svou prozatímní nemožnost ženitby, která mu ukládala, aby zájmy svého srdce jí podřídil a nepochlubil se příteli se štěstím, jež mu poskytovala oddanost Miladina.

Tak to chápala mladá dívka, nepřipustivši si k mysli ani stínu podezření, že by v chování a přání Štěpánově mohla býti opatrnost. Neuvažovala, proč že by dobrý bratr Max nemohl vítati známosti její s přítelem Štěpánem, jí stačilo, že on žádal, aby ve skrytu a tajně prožívali pospolu romantiku prvního milování.

A učitel skutečně ničeho netušil, vodil přítele neustále do domácnosti, přivítal ho srdečně, když sám do Zákolan zabloudil. Jsa opravdu mužem ryzího charakteru, veskrze čestným člověkem, důvěřoval v totéž i u přítele a ani ve snách mu nenapadlo, že by Minář mohl jeho přátelství zneužíti.

II.

Milada očekávala dnes pány s dobrou večeří, na které zcela samotatně zkoušela svou zručnost v umění kuchařském, neboť toto obstarávala v domácnosti učitelově — stará matčina služka Rozárka, výborná to hospodyně, která už za dob života paní Hořavové celou její domácnost vedla, takže se mohla tato ve všem na ni spolehnouti.

Ale když Milada zamilovavši se, projevila moudře přání učiti se vaření, ráda ji Rozárka poučovala a netrvalo dlouho a bystrá, dovedná dívka skutečně neobyčejně záhy pochopila taje umění kuchařského a Rozárka si pochvalovala, že se z ní stane jistě jednou výborná hospodyně, jakou byla její matka.

Po večeři hovořilo se mile v útulné jídelně, takže se Minářovi ani domů nechtělo.

"Již za tři měsíce máme Vánoce, Štěpáne — zůstaneš zde — nebo máš v úmyslu zajeti si někam?" tázal se Hořava, loupaje si nádherné jablko ze své zahrady.

"Jest-li se nade mnou nikdo nesmiluje, budu je tráviti jako vždy — opuštěn, jako ta hruška v poli — někde v neútulném hostinci," deklamoval melancholicky Minář. "Kdo je tak šťasten, jako ty, starý kamaráde, který máš tak útulný, rozkošný domov a roztomilou hospodyňku v něm a třebaže jsi svoboden, máš hřejivý rodinný krb."

"Přijdeš tedy k nám, to jest přece samozřejmé. Nenecháme tě na holičkách, vid', Miládko! Ale kdo ví, komu dáš ještě přednost. Vždyť svobodný muž tvého stavu bývá všude vítaným hostem, zvláště kde mají

dcery na vdávání, tu tatínek už má povinnosti shánětí jim nějaké vhodné ženichy."

"Máš pravdu!" odtušil s nádechem sebevědomí Minář. "Našinec se musí míti na pozoru. Kdyby popustil uzdu vrozené veselosti a odložil uzavřenost, ke které je poměry přinucen, jistě by to brzy odpykal svou zlatou svobodou. Různí přátelé a přítelkyně by si jej tak dlouho ve svých léčkách přehazovali, až by nešťastník chtěj nechtěj uvízl v síti nemilosrdného manželství."

"Proč nemilosrdeného? Snad nezůstaneš svoboden?" namítl učitel. "Ovšem na rozhodnutí máš stále ještě dosti času."

"Ba, vždyť sotva uživím sám sebe!" prohodil Minář zvolna se zvláštním důrazem a oči jeho spočinuly významně na tváři Miladině. "Dříve se neožením, dokud nebudu moci své ženě poskytnouti pohodlný život v dostatku všeho, co je k němu třeba. Pohleď, Maxi, tys přece o několik — tuším asi o tři roky — starší a sám také na nějaké vázání nepomýšlíš. Proč ty se neoženíš. Tak stár jako ty, svoboden nebudu, ne — tak dlouho mládencem nezůstanu!" žertoval nenuceně. "Divím se vám, slečno Miládko, že už sama Maxovi nějakou nevěstu nevyhledáte. Uvidíte, že jinak se k ženitbě nikdy neodhodlá".

"Na takové hlouposti jistě Miládka ani nevzpomene," poněkud nevrle zvolal učitel a jeho čelo se zachmuřilo.

Za okamžik povstal a opustil mlčky jídelnu. Brzo na to ozvala se z jeho pokoje mistrná hra na housle.

Doktor Minář sklonil se k sličné hlavince Miladině a pohlédl jí dlouze do očí. Veselost ozařovala celou jeho tvář a svítila zvláště v jeho jiskrných, skřipcem ozbrojených očích. Vzal malou ručku dívčinu do svých dlaní a pravil:

"Vidíte, Miládko, takto si musí počínati zamilovaný. Kdybych ho nebyl pozlobil nevěstou, byl by tu ještě seděl s námi. Je to zrovna k nepochopení, že ho nenapadne, že bych tak vytrvale odolávati mohl vašim půvabům, vaší kráse a roztomilosti. Max je trochu podivínem a nutno ho schytra obcházeti. Nu — ale co bychom o tom debatovali, hlavní věcí jest, že jsme na chvíli sami — sami, vid'te, Miládko moje?"

Dívka mu odpověděla blaženým úsměvem a jako ve snách naslouchala lichotivému hlasu milovaného muže.

Za chvíli vrátil se Max a pohovořiv ještě okamžik s přítelem, vyšel s ním do polí, aby ho vyprovodil kousek na cestě k jeho domovu. Miloval takové procházky v přírodě, a vždy těšil se, když se mu naskytla k tomu příležitost.

Za nějakou chvíli vracel se domů zamyšlen a jaksi podivně zneklidněn. Poznámka přítelova o ženitbě narazila v jeho srdci na strunu, jež měla tuze bolestný zvuk, probouzejíc v něm city, jež zať'ukají na srdce každého člověka, který nežije svůj život tak, jak mu to ukládá sama příroda a Bůh.

S hlavou skloněnou, nevšímaje si ničeho kolem sebe, ubíral se k olšovému hájku, jehož středem pospíchal čilý potok, hluboký a rvavý jako horská říčka a jejž musil učitel po blízké lávce přejíti.

Náhle zarazil všecek polekán krok. K jeho sluchu dolehlo mu právě bolestné zasténání.

"Bože, můj Bože!"

Nemeškal a rychle vydal se po hlase a pak na okamžik tiše stanul, pátraje ostražitě kolem sebe. Chvíli nemohl ničeho rozeznati, ač zrak úsilovně napínal, ale když vyšel měsíc z protrhaných mraků a na okamžik zemi ozářil svým bělavým světlem, uzřel mladý muž nedaleko sebe ženskou postavu, která klečela na břehu, jako by se modlila. Právě se požehnala křížkem na čele, ústech a prsou, rozpjala náruč a než mohl učitel tomu zabrániti, vrhla se do chladného proudu hluboké bystřiny.

Událost ta byla dílem okamžiku.

Učitel ovšem nemeškal a octnuv

se za neštastnicí ve vodě, uchopil ji za šaty. Ve chvilce držel již bezvládné tělo ženy, která nepochybně hned po svém skoku do vody omdlela a vystoupil, pracně se bráně rvavému proudu, na břeh, kdež položil neznámou na mech.

Byl chvíli v nesnázích, neboť pokládal za vyloučenou možnost utopení při lázni tak kratičké, leč že by neznámá trpěla srdeční nemocí a život její ukončen byl mrtvicí toho druhu. Skoro tomu vše nasvědčovalo, neboť žena ležela před ním vzdor jeho námaze a snaze přivésti ji k sobě, skutečně jako mrtvá. Nebylo možné dlouho se rozmýšleti a obydlí jeho nebylo tak daleko, aby nemohl provésti úmysl, jenž mu projel hlavou.

Pozvedl opět bezvládné, útlé tělo do náruče a pospíchal se svým břemenem k domovu.

Milada všecka polekána hned mu přispěla ku pomoci, když mu přišla otevříti a nařídila Rozárce chystati nějaký horký odvar. Sama připravila neznámé lůžko v hostinském pokoji, na něž za pomoci dobré polekané Rozárky uložila cizinku, již převléknutou do čistého prádla.

Pak vyšla ven a sdělila čekajícímu bratru, aby s ním promluvila o neznámé, která se jí zdála býti ještě velice mladou.

"Je to podivná nidloba, Maxi — ale srdce jí bije tichounce a myslím, že i pravidelně."

Učitel odkvapil pro lékaře, jemuž ze šetrnosti k neznámé neřekl ničeho o jejím sebevražedném úmyslu, zmíniv se jen, že vidě z daleka, jak se na lávce potoka zavrávorala a spadla do vody, ze které ji vytáhl.

Snad leknutím pozbyla vědomí.

Lékař neříkal ničeho, prohlédl nemocnou, předepsal lék a nařídil naprostý klid a bedlivé ošetření. Ježto nebylo možno ničeho se dověděti z úst cizinky, která záhy přišla k vědomí, ale jevila naprostou netečnost k svému okolí, nebylo také možno vypátrati, odkud přišla a kam patří. Miladě se aspoň zdálo, že ji ani lékař nezná, ale ten nepochybně nechtěl ničeho říci před Rozárkou, neboť když vyšel k učiteli do vedlejšího pokoje, dal mu hned na jevo, že tu dívku zná, což ovšem vzbudilo tím větší Maxův zájem.

"Nepamatujete se na nedávnou aféru milotickou?" tázal se, aniž by jmenoval koho v dívce odhalil.

"Myslíte onen skandál s defraudací? Jak by mi mohlo ujíti něco takového? Vždyť je tomu sotva několik týdnů a celé okolí Milotic bylo a jest snad ještě doposud vzhůru nad onou událostí," odvětil Hořava, pohlížeje pátravě na lékaře.

"Nuže — ona dívka jest dcerou obžalovaného pokladníka Remiše," sděloval lékař tiše.

Učitel překvapením pobledl.

"A domníváte se, pane doktore, že jest Remiš vinen. Zdá se mi, že nikoli!"

"Čert aby se v tom vyznal. Všecko svědčí proti němu. A to víte, sám se k tomu nepřizná. Ale byl to doposud úplně bezúhonný člověk a žil také docela skromně, neměl žádných drahých choutek, to je to, co za něho se přimlouvá."

"Slyšel jsem o něm vždy jen chválu a uvažuji-li o všem, zdá se mi, že obviněn nevině. Stává se to dosti často," namítl Hořava, provázeje doktora městečkem.

"Prosím vás, zoufalost spletla už ledaskomu hlavu. Nechci ho rovněž tak s určitostí podezřívat, chraň Bůh, čest jest poklad tuze drahocenný, aby ho člověk bez příčiny špinil, ale zde je právě těch příčin několik. Nátlak nesnází a různých nehod promění mnohdy beránka ve vlka. Kdo ví, do jaké úzké uličky byl Remiš zahnán, než se odvážil provésti onen zločin," soudil mladý doktor.

"Myslíte tedy, že Remiš nejen defraudoval, ale i zapálil?" tázal se učitel udiven. "To by bylo přílišné! Mně se stále zdá, že se stal obětí hrozného omylu. Muž, který vedl taková léta bezúhonný život, nepodlehne ve chvíli sebe kritičtější pokušení d'áblovu. Hleďte jen, co již

toho ubožáka stálo pouhé podezření. Štěstí a rodinný klid, v němž po léta žil, jest snad na vždy ztroskotán. Nic nemůže poctivce více zraniti, než když se vrhne stín na jeho čest."

"Ovšem, maličkost to není. A to děvče je skutečně k politování. Sotva se vrátila z ústavu domů, zatkli jí otce, za nedlouho pochovala matku, kterou v předčasný hrob uvrhla zoufalost nad osudem manželovým. Říkal mi kolega milotický, že takového případu neštěstí, jako tam, nebyl nikde jinde svědkem. Slečna Remišova se doma ani neohřála a už ji počal krutý osud nemilosrdně bičovati. Pro takovou mladou duši musí to býti hrozné. Ona ovšem za nic nemůže a jen člověk otrlý a nevzdělaný mohl by ji proto pohaněti. Ostatně každý máme své svízele, a jakmile člověk vkročí do života, už aby se s ním jen pral."

"Mnozí lidé s oblibou zvedají kámen na ty, jež jsou často čistší než oni," zamyšleně odtušil Hořava. "Jak často trpí děti za hříchy rodičů. Ale když jednou se podezření vyskytne, pak se stěží hledá očista. Ale někdy zase čirá náhoda poslouží tu víc než dlouhé pátrání a z nenadání vrhne světlo ve tmu. Kéž by jen spravedlnost zvítězila. Odpusťte, zdržel jsem vás, pane doktore. Má poklona!" a učitel podav lékaři ruku, vracel se k domovu.

Tma pohltila vše ve svou náruč a učitel po paměti loudal se známou cestou, zabývaje se v myšlenkách příhodu účetního Remiše.

Došed svého obydlí, otázal se sestry, jak se nemocné daří a poprosil ji, aby jí věnovala veškerou svou péči. Toho však vůbec nebylo třeba. Milada skutečně se vzornou obětavostí ošetřovala nebohou dívku, která neustále se probouzela z horečného spánku a zoufalými výkřiky a nářkem přerušovala ticho kolem sebe.

Učitel pověděl sestře, kdo jest jejich nenadálý host a ona s upřímným zájmem sledovala mladistvou, rozpálenou tvářičku na lůžku, která sebou stále nepokojně sem tam zmítala. Její dobré srdce prosto bylo vší podezřívavosti a umínilo si podati nešťastné dívce upřímnou náklonnost pravého přátelství.

A zatím její vážný bratr uvažoval rovněž o mladé bytosti, která za tak podivných okolností nalezla cestu do jeho domu a která tak mladistvá a sličná byla již syta tohoto života. Usedl k otevřenému oknu a zahleděl se do podzimní bezhvězdné — temné noci. A z toho temna zářily mu vstříc dvě tmavě modré oči dívčí, rozhořelé zvláštním, horečným leskem.

"Což pak jsem nějaký snílek?" tázal se, vytrhnuv se po chvíli z těchto myšlenek, načež vytáhnuv z pouzdra své housle, hrál dlouho do noci.

III.

Aféra účetního Rmiše byla jednou z těch řídkých událostí, které vzbuzují všeobecnou pozornost. V Milotících nebylo člověka, který by jej nebyl znal jako muže velice váženého a vlídného, který neměl nepřátel, právě pro svou skromnou nenáročnost.

A pojednou byl tento vážený, všeobecně oblíbený muž podezříván z defraudace a žhářství. Po celou dobu svého dlouholetého úřadování v místním cukrovaru snášel se s každým velmi přátelsky a jeho dobrota stala se téměř příslovečnou.

Jen s ředitelem cukrovaru, mužem to velice pánovitým a bezohledným, který se domníval, že každý jeho úředník jest jeho nevolníkem, míval dosti tuhé potyčky, ať v zájmu svém, či svých soudruhů v kanceláři, anebo i v zájmu dělnictva.

Ředitel byl sobec hrubého zrna, měl stále na zření jen svůj vlastní prospěch a jiné úředníky a dělnictvo stále utiskoval. Sám se svým, v každém ohledu bohatým služným spokojen nebyl, ale od druhých byl by žádal, aby pracovali zadarmo. Při slovních půtkách musil pokladník Remiš spolknouti od něho mnohé hořké

jadérko, ale přes to nedal si ani od tohoto svého bezohledného šéfa práva svoje zkracovati a dovedl je vždy před ním uhájiti.

A poněvadž působil od počátku své úřednické činnosti v místním cukrovaru, netroufal si potměšilý ředitel užíti vůči němu zbraní, jichž užíval proti jiným podřízeným, stali-li se mu nepohodlnými. Hlavní z nich bylo propuštění ze služby.

Ačkoliv bylo patrné, že by Remiše, který bděl nad svou pokladnou a vůbec majetkem svého službodárce jako ostříž, rád vyhodil ze sedla, netroufal si proti němu zakročiti způsobem, jehož se neštítil v druhých případech.

Majitel milotického panství a cukrovaru odevzdal všecko řízení svého majetku do rukou úřednictva, o nic se nestaral, jen o to, jak by promrhal jmění, které jeho řádný, nedávno zesnulý otec získal a zvelebil. A ředitel cukrovaru Jánský věrně kráčel ve stopách svého službodárce a v utrácení a hýření snad ho ještě předčil.

Svým kavalírským vystupováním získal si Jánský všude neobmezenou vážnost, každý rád vyhověl každému jeho přání, ochotně vyřídil jeho objednávky, poslal účet a trpělivě čekal, až si ředitel vzpomene, že každý slušný a poctivý člověk má také zaplatiti, co dluhuje.

Jánský byl vdovcem a neohlížel se ve svém světáctví na nikoho, ani na svého jediného syna, který skryt jsa před světem, trpěl nevinně za hříchy otcovy.

Ředitel byl již ve svém mládí oddán alkoholu, až sáhl k absintu a propadal v tajnosti různým vášním, o nichž jeho okolí ani tušení nemělo.

Oženiv se, neodložil svých vášní a neustále zajížděl do Prahy, aby si tu v pustých orgiích vynahradil svůj doma zdánlivě bezúhonný, třebaže kavalírský život. A tu se splnila smutná pravda, že nevinné děti odnesou hříchy nesvědomitých rodičů a bývají nešťastně zatíženy buď tuberkulosou, šílenstvím, skrofulosou, ano i zločinností.

Lidstvo nechce v tyto následky věřiti, přes to, že nás příklady denně poučují o strašných účincích alkoholu a různých vášní, jež z něho vznikají i do několika generací. A tak všichni, kdož jsouce oddáni tomuto démonu "posilují se" jakýmkoliv alkoholickým nápojem, zvlášť v míře nadprůměrné, jsou nepřímými vrahy nejen sebe, ale v míře daleko vyšší — svých potomků, jimž mimo četná zatížení vočkují svým životem kletbu často naprosté zkázy.

Jsou-li sami dosti silni, aby unikli chapadlům příšery, která se vyklubává z jejich "zábavy", připravují tím jistěji zničení oněm nevinným tvorům, které přivedli, nebo přivedou na svět — otravují totiž zvolna své vlastní děti.

Mladý Jánský byl takovým ubohým tvorem. Churavěl stále, jak na duchu, tak na těle. Otec o něho vůbec nedbal, a stýkal se s ním, jen když toho nutnost žádala.

Ostatně Richard Jánský se sám svému otci všemožně vyhýbal. Ve svých jasných okamžicích, kdy mrákoty ducha jeho opouštěly, poznával se zvláštní instinktivní prozíravostí, že ten, jemuž děkuje za svůj život, jest spolu jeho největším škůdcem a nepřítelem.

Třebaže byl mladý, tělesně velmi sličný muž ve své občasné chorobě připoután stále k domovu, přece nepostrádal část otcovy lstivosti, s jejíž pomocí dovídal se o jeho prostopášném životě. Byly tu různé dopisy a stopy, které otce usvědčovaly z nezřízeného hýření — a toto vědomí nesmírně pobuřovalo mladého muže, který odloučen od veškerého světa a jeho radovánek, živořil jen bídně.

Richard obýval v rozsáhlém bytě otcově dva pokoje, z kterých nikdy nevycházel. Okna těchto dvou pokojů obrácená byla do nejzazší části parku, kde se po celý čas nikdo neobjevil.

Poněvadž mladý majitel panství pověřil ředitele svého cukrovaru Ján-

ského ve své bezmezné důvěře k němu i vrchním dozorem nad ostatními svými statky, mohl si tento neomezený vládce nad vším jeho zbožím dovoliti mnohé, co by jinak nebylo bývalo možné.

Ředitel obýval celé křídlo zámku — kdežto v pravém bydlila rodina správcova a několik mladších hospodářských úředníků.

Ostatní úředníci, zaměstnaní v cukrovaře, bydleli ve zvláštní budově k tomuto připojené a spojené se zámkem dlouhým, rozsáhlým parkem, takže ředitel nemusil nikdy obcházeti a dostal se do továrny vedlejším vchodem přímo z parku, kteroužto výsadu mohl si ovšem dovoliti pouze on. Ostatní úřednictvo musilo vždy používati vchodu hlavního.

Cukrovar byl již starou budovou, jen zařízení vnitřní bylo zcela nové a moderní.

Škoda, nedávným požárem způsobená, byla velmi značná — ježto jím byly zachváceny i kanceláře, a pokladny, o nichž se nabylo trochu pozdě přesvědčení, že nebyly nikterak ohnivzdorné. Příčinou bylo to, že požár vypukl v noci a byl zpozorován teprve pak, když jeho zamezení ukázalo se marné.

Asi o měsíc dříve, než se tato katastrofa v cukrovaru přihodila, odejel ředitel Jánský na delší dovolenou do Italie, aby se tu v mořských lázních zotavil, což ovšem nemělo důvodů a byl to proto jen výlet za zábavou, jako všechny jeho dosavadní cesty.

Při vypuknutí požáru působila právě nepřítomnost ředitelova největší rozruch a domněnka, že byl požár založen zúmyslně, podporovala jenom tento zmatek.

Vrátný, jenž současně obstarával službu nočního hlídače, dívával se velice rád a často na dno kořalkové sklenky a toho dne podlehl svodům jejím ještě důkladněji. Žena, která mu jindy vyčetla každý kalíšek kořalky, přinesla mu sama láhev silné pálenky, a to chuti tak lahodné, že ji vypil na ráz.

Před soudem o své důkladné opičce pomlčel. Vyprávěl jen, že zcela určitě zahlédl vysokou postavu účetního Remiše, zahalenou ve volný havelok, jaký se obyčejně nosíval. Ale jelikož se pan účetní často chodíval přesvědčit, zda hlídač nespí, nepřikládal tomu žádné důležitosti. Jen to mu bylo nápadné, že jindy vždy tak vlídný a hovorný úředník ani se naň neohlédl a sotva odpověděl na jeho ponížený pozdrav. Hleděl za ním, jak obešel dvůr, zmizel v oddělení, kde byly kanceláře. Nazpět ho již vyjíti neviděl. Vychladl venku při obhlídce tak, že navrátiv se do domku, tvrdě usnul, z kteréhožto spánku ho žena vzbudila všecka poděšena křičíc, že v továrně hoří.

Budovy tovární padly skoro úplně za oběť, neboť strhl se té chvíle právě veliký vítr, takže přispěchavší hasičské sbory musily hlavně okolní budovy chrániti před zhoubným živlem.

Výpověď hlídačova usvědčovala téměř účetního. Hned druhý den ráno byl zatčen. Po těžkém, bolestném rozloučení s manželkou a dcerou, odvedli ho do žaláře, kde se choval důstojně, dovolávaje se spravedlnosti pro svou nevinu.

Náhoda, která člověka často tak zákeřně přepadá, aby osudu napomáhala, i zde rozhodla v jeho neprospěch.

V neblahý ten večer rozhodl se účetní navštíviti přítele, ale — jelikož ho nezastal doma, šel se projít do sadu za město, aby na svěžím vzduchu pozbyl pronikavé bolesti v hlavě, která ho po celý den mučila. Procházel se tu při svitu měsíce sám a sám, až konečně jasnou září upozorněn byl na neštěstí. Byl mezi prvními, kteří přiběhli k ohni —

Ovšem, toto své tvrzení nemohl ničím dokázati, neboť němí svědkové jeho přítomnosti v sadě nemohly jeho alibi dokázati.

Za několik dní po ohni přijel ředitel z Italie, kamž mu zpráva o neštěstí telegraficky podána byla, a zažádal rázně o brzké přelíčení. Přes to však trvalo to přes tři měsíce, než-

Il bylo k němu přikročeno. Mělo se konati nejbližší dny a milotické obyvatelstvo chystalo se navštíviti přelíčení v krajském městě.

IV.

Učitel Hořava po probdělé noci hned, jakmile se vrátil ze školy, zašel do Milotic k příteli Minářovi a požádal ho vřele, aby se záležitosti účetního Remiše ujal.

"Vím, že je to spletitá záležitost a velice nesnadný úkol, ale tvůj bystrý, prozíravý duch jistě nalezne východisko. Nalezneš zajisté brzo pravého vinníka a dopomůžeš k očistě nevinnému," zahoroval učitel, důvěřuje pevně v právnickou vyspělost přítelovu.

"Báchorky, příteli, soudím, že v celé té věci nelze již ničeho učiniti," namítal Minář. "Věř mi, mnoho chuti do toho nemám, ale že ty mě o to žádáš, pokusím se. Aspoň trochu života vnese se do mé ubohé praxe. Považ, bude to prvý klient, kterého budu veřejně obhajovat."

"A proto se přičiníš, abys ho ze všeho vysekal a nevinu jeho dokázal," nadšeně zvolal Hořava.

"Zvolna, zvolna, hochu, jen žádné větrné zámky. Musím se dříve přesvědčit o nevině účetního a pak mohu teprve jednati; ale vynasnažím se vší silou, to ti slibuji."

"Chci doufati v nejlepší výsledek — dej to Bůh!"

Ještě téhož dne zajel doktor Minář do krajského města a dal se uvésti k Remišovi, jako jeho právní zástupce.

Po delší rozmluvě s obviněným pokladníkem, který byl k sobě po několikatýdenní vazbě již úplně nepodoben, ve které mu obžalovaný dopodrobna vylíčil svou nevinu, — vyšel Minář z věznice, jsa přesvědčen o jeho pravdomluvnosti.

Tak se mu zdálo vše jasné, jen hlavní překážkou v úspěšné obhajobě, jíž se chtěl upřímně podjati, byla naprostá temnota v otázce: "Kdo jest viníkem?"

"Musím ho vypátrati stůj co stůj, i kdyby byl ukryt na začarované hoře a za devaterou zdí, a bude prvním krokem v lepší budoucnost — k vytouženému blahobytu!" mnul si pln důvěry ruce mladý advokát.

Ježto prozatím byly úřední hodiny ukončeny a on dnes nemohl tak jako tak na celé věci ničeho započíti, odebral se do Zákolan k příteli Hořavovi, aby mu pověděl své mínění v záležitosti Remišově. Byl si tak jist dobrým rozuzlením vláken této tajemné události, zamotaných zdánlivě naprosto beznadějně, a podával příteli tolikerý způsob možnosti dobrého výsledku, že učitel nepřestával se obdivovati Minářovu ostrovtipu.

Milada hluboce dojata, děkovala mladému muži, cítíc se šťastnou a hrdou, že ji miluje. S radostí zvěstovala své nové přítelkyni Alence Remišové, která se už byla pozdravila, že mohla již lůžko opustiti, naději mladého advokáta, takže i tato počala se kojiti nadějí, že přítel jejího ochránce vrátí jejímu drahému otci čestné jméno. Milada sama byla s bratrem pevně přesvědčena o nevině Alenina otce.

Když se vrátil učitel Hořava, který jako obyčejně odcházejícího přítele na kus cesty vyprovázel, domů, nalezl obě dívky v důvěrném hovoru.

Sourozenci nabídli nešťastné dívce svůj domov k pobytu co nejdelšímu, aby se nemusila vraceti do smutného, osamělého obydlí svého otce, a ona přijavši s povděkem tuto nabídku, cítila se záhy u těchto dvou srdečných lidí, jako doma.

Milada vyprávěla jí dopodrobna, jak se její bratr stará o to, aby se náležitě vyšetřila ona trapná záležitost, ve které padla všecka vina na jejího nešťastného otce, o jehož nevině byla skálopevně přesvědčena.

Alena již kolikráte měla příležitost poděkovati Hořavovi za jeho upřímnou účast a obnovila dík svůj i nyní, kdy opustiv přítele, navrátil se opět domů a nalezl dívky pospolu.

Setkav se s krásnýma očima Aleninýma, naplněnýma horoucí vděčností,

zarděl se vážný tento muž jako panenka a mávl odmítavě rukou.

"Není třeba díků, slečno! To se rozumí samo sebou. Každý poctivý člověk rád hájí pravdu a zamezuje řádění slepého příkoří —" podotkl poněkud rozpačitě.

Cítil vždy v přítomnosti Alenině ono mocné kouzlo probouzející se lásky, jež ho byla tak dlouho míjela. Některou chvíli zachvátila jej taková bezuzdná, přímo dětinská radost, že by byl nejraději hned k ní přistoupil a pověděl jí, že ji má rád a otázal se jí, zda chce společně s ním kráčeti k vrcholu pozemského blaha, jež duše oddaně a vroucně milující nacházejí v obapolné shodě a v čarovném úsilí oblažovati se navzájem.

Za krátkého jejího pobytu v jeho domě poznal, že je jednou z oněch řídkých, dívčích bytostí, jejichž duševní schopnosti a ctnosti vyváží veškeré pozemské bohatství, ba, ještě daleko předčí, neboť toto možno za každým krokem pozbýti, kdežto ony trvají až za hrob a nedovede je nic zničiti.

Jiný muž byl by hleděl využíti příležitosti dívčina stálého pobytu ve svém domě, ale učitel Hořava ve své vážné uzavřenosti nebyl člověkem výbojným a jeho, téměř dětsky citlivé smýšlení nebylo by připustilo využíti ke svému prospěchu okolnost, jež byla vlastně následkem neštěstí, do něhož padl její milovaný otec. Vrozená jemnost nedovolila učiteli, aby kořistil z okolnosti, v níž se ubohá dívka octla nepřízní svého osudu, a proto nedovolil si vůči ní pronésti ani té nejmenší poznámky, ani pohledu, z něhož by se souditi mohlo na to, co se děje v jeho srdci.

"Můj přítel jest přesvědčen, že se mu podaří dokázati nevinu vašeho pana otce, slečno Alenko!" řekl hlasem tak důvěřivým, že dívka všecka okřála. "Vím, že se o to všemožně přičiní, protože si přeje rozluštěním této aféry získati jméno!" dodal a pohovořiv dále jen o všedních věcech, vzdálil se opět.

Alena se na okamžik zamlčela, až Milada vytrhla ji z myšlenek, tázajíc se, nad čím se tak zamyslila. — Milada nabídla hned v první důvěrné rozmluvě Aleně tykání, takže záhy mezi oběma dívkami zavládl pravý sesterský poměr.

"Ach, milá Miladko, je mi někdy tak úzko při pomyšlení, že tu s vámi přebývám, jako bych patřila k vám — a že se vám to musí zmrzeti. Tak se mi někdy zdává, že pana bratra opouští již všechna trpělivost."

"Která pak zlá muška ti našeptala takové nesmysly, Alenko?" káravě zvolala Milada. "Omluvou je ti jen to, že doposud neznáš dokonale mého dobrého Maxe. — A přece se divím, jak tě mohlo napadnouti, že bys jemu mohla připadati obtížnou. To by mého bratra opravdu zamrzelo, kdybys si myslela něco podobného."

"Odpusť mi, ty dobrá duše. Mám už takovou úzkost v srdci, že jsem všem lidem v cestě. Ty jsi takové milé dítě, Miládko, hledíš tak prostě a klidně na život bez velkého rozmýšlení, zahlazuješ stíny jasem slunečním. A v tom jest věru velký Boží dar — a též záruka, že nepodlehneš přívalu trampot, které lidský život každému přináší."

"Však i ty nalezneš klid, až se ona neblahá záležitost urovná. Ty budeš najisto šťastnou, vyčetla jsem ti z dlaně osud, čeká tě jistě los závidění hodný," žertovala Milada se zářícíma očima.

"Ty šotku, nevěděla bych, odkud by to štěstí tak náhle zavítalo," skoro trpce usmála se Alena.

"Chceš to vědět?"

"Nezapřu zděděnou vlastnost Evinu."

"Nuže, miluje tě řádný, nesmírně dobrý muž. Jsi-li skromná a nežádáš-li od svého osudu nadbytek statků pozemských, nalezneš v lásce jeho nejkrásnější štěstí," vážně vykládala Milada.

"Ale jdi, dušinko. Prosím, abys nezapomínala, že jsem v ohledu tom příliš citlivá. Kdo by mohl milovati mne, kteráž nosím jméno potřísněné,

byť jen domnělou vinou zločinu?" bolestně tázala se Alenka.

"Ach, láska na takové věci nehledí, má zlatá, a proto buď bez starosti. Potměšilý Amor hledá jen příležitost, aby vás mohl spojiti," žertovala Milada.

"Prosím, mlč již — nevíš, jak mne ty tvoje žerty bolí!"

"Však uvidíš, že to nejsou žerty," usmála se Milada. "Ale přeješ-li si — mlčím již!"

V.

Od onoho dne, kdy se ujal záležitosti Remišovy, pátral doktor Minář po důkazech, jimiž by mohl dokázati jeho nevinu.

Hned nazítří zašel k vrátnému a to ve chvíli, kdy zastal v bytě jen ženu jeho, suchou, tuberkulosní osobu, která sípavým hlasem spustila hned vytrvalý spád své výmluvnosti, takže doktor postřehl, že se mu zde naskytla příležitost mnohého se dopátrati.

Když obratně zavedl hovor na účetního, tu se vrátná teprve octla ve svém živlu. Provázejíc řeč svou líných pohyby rukou, vyprávěla, jak všichni páni z cukrovaru i pan ředitel, ubohého pana účetního litují, jaký to byl dobrý člověk, že je zrovna k neuvěření, že něco tak hrozného spáchati mohl.

"Ale vědí, co v tom vězí?" tázala se s důležitou důvěrností osob, které postřehly, že hovor jejich vzbudil pozornost.

"Ona paní účetní stále stonala, drahá vína pila, nejlepší jídla připravovala, což ovšem snadno pohltilo příjmy pana účetního. Měli ovšem jmění soukromé, ale to zase na druhé straně bylo vyčerpáno. Slečinka byla několik let v nejdražším ústavu—hm, jen si to spočítaj, co taková hloupost stojí zbytečných peněz. A ještě k tomu, jak mi nedávno pan ředitel sdělil (Pan ředitel jest velmi hodný pán a často mi ledacos poví), došel účetního dopis — bylo to ještě před tím, než pan ředitel odjel do Italie — v němž ho prý nějaký příbuzný prosí o výpomoc několika tisíc korun, které prý mu v době roční zase splatí. Myslíme si totiž s mužem — však i pan ředitel to mému muži řekl, že asi účetní tomu svému příbuznému poslal peníze, které si vypůjčil asi z tovární pokladny, neboť se proslýchá, že jmění teď už žádné nemají, vždyť jsem jim, myslím, už řekla, že všecko projedli.

A tu se stalo, čeho se pan Remiš nenadál. Pan baron potřeboval větší obnos, dopsal oň panu řediteli a on potom účetního vyzval, aby panu baronovi v určité době za jeho nepřítomnosti peníze odeslal. Nepředvídaná tato věc dohnala asi Remiše k zločinu. Obával se prozrazení a také si třeba myslil, že se na ten způsob nejsnadněji zbaví dluhu. Ale podobný skutek sám Pán Bůh odsuzuje a proto mu v patách kráčel trest. — Věřejí mi, zlatý pane, že to nic jiného není, však on se k tomu před soudem přizná. Mého starého hrozně mrzí, že si ho lépe neprohlédl, když ten večer přišel do cukrovaru na prohlídku. Ale beze vší pochyby musil to býti on —"

"Což pak s ním váš muž ani slůvka nepromluvil?" tázal se doktor s napjetím.

"I toto, on ho jen pozdravil a pan účetní jen cosi zabručel a šel dále. Měl už asi celý plán svého skutku v hlavě. A vědí, pane doktore, jak si můj starý jen trochu přihne, tu s ním mnoho řečí není. A toho večera měl do zásoby, bylo to právě v den desítiletého ředitelování našeho pána a tu si on — podívají se na tu pozornost —na mého muže vzpomněl i v daleké cizině a poslal mu bedničku s několika lahvemi výtečné breberky, s tou podmínkou, aby ji vypil při noční hlídce právě v onen památný den. Nedivím se muži, že byl "nalíznut" — já jsem jen ochutnala a tak se mi z toho hlava zatočila.

Což on náš milostpán nic špatného nedá. A nás má velmi rád, říkává, že by věrnějších lidí nenašel. No — však také ne! Nedáme dopustit na

našeho pána i přes všecky řeči a povídání, které se o něm roztrušují!"

"To jest jen chvály hodno, milá paní, neboť nyní jest skutečně o věrné služebníky nouze," zalichotil ženě Minář. "Neposlal vám pan ředitel se zásilkou žádný dopis?"

"Vždyť jsem jim řekla, že psal, abych mužovi dala kořalku večer do hlídky. Ale ten dopis jsem musila panu řediteli vrátit. Hned třetí den po ohni, kdy se s cesty vrátil, sám si proň přišel, nějaká adresa prý na něm byla a tu nutně potřeboval. Však mi to dalo práce, než jsem ho našla, ale protože jsem najisto věděla, že jsem ho nespálila, musila jsem hledati tak dlouho až jsem ho šťastně objevila," vykládala povídavá vrátná.

"Nu a váš muž snad ani netušil, že mu pan ředitel takový dárek poslal."

"I kde pak, jemu to bylo jedno, jen když měl co pít. Ale milostpán sám nechtěl, abych mu to řekla a vůbec nikomu neměla jsem se zmiňovati, však mi za to přivezl krásný šátek, který mi všecky ženské závidí. No a já také doposud o ničem ani nepípla. Prosím jich, když si to milostpán nepřeje, co teprve budu o tom mluvit."

"Jste řádná žena, matko. Ale víte-li pak, že říkají lidé, že pan účetní vašemu muži sám láhev s kořalkou podstrčil, aby se opil?" tázal se doktor.

"Ovšem, že to vím, mladý pane, však jsem se tomu dost nasmála. No, ať si povídají," prohodila bezstarostně, netuše, že zatajováním zdánlivých malicherností pomáhá usvědčovati nevinného.

"Býval pan ředitel vždy k vám tak štědrý?"

"I co jich napadá, pane doktore! To museli zvonit všemi zvony, když si na nás něčím vzpoměl. Ale od té doby, co přijel z té cesty, je jako proměněn. Ale zdá se mi, že bych uhodla proč. Už asi týden bydlí tu v zámku krásná, mladá slečna, jejímž poručníkem jest náš milostpán, a on se od té doby jenom rozplývá. Jest prý nesmírně bohatá — to mi zase vyprávěla její komorná. A ta stará dáma, která je tu s ní, jest její teta, také prý bohatá jako Rotšild a ta slečinka jednou po ní všecko zdědí. Ale poslouchají, mladý pane, ta slečinka stojí za podívanou, jak živa jsem neviděla tak krásnou dámu," povídavá žena nalezla nové přádénko rozmluvy.

"Přijímají dámy hosty?" tázal se doktor se zájmem.

"Doposud nebyl tu nikdo. Ale ony jezdí každého dne do Pýřan, kde se slečně velmi líbí, chce tam koupit tu krásnou, nedávno postavenou villu. Ale abych jim to dapověděla, mladý pane. On náš pán jest velký lišák a vsadila bych se, že si ještě na tu krásnou slečnu myslí a tak si myslím, že se stal jen proto tak štědrým, že už měl tehdy v plánu hon na zlatou rybku, a že byl jist jejím ulovením — takové to asi bude," horlivě se svěřovala žena v radosti, nad pozorností, s jakou takový jemný pán jejímu klábosení naslouchal.

Doktor byl už jako na trní, věděl již dosti a byl přesvědčen, že mu žena pověděla vše, co věděla. Toužil seznámiti se s ředitelem. Rozmluvou s vrátnou mnoho se mu objasnilo, ale přece nemohl domněnky své prohlásiti za pravdu, dokud neměl pádných dokladů.

Musil opatrně hledati nitky souvislosti a jelikož mu zbýval již jen krátký čas, musil si pospíšiti, aby do určité doby pravého vinníka vypátral.

Hned druhého dne v poledne dal se u ředitele Jánského ohlásiti.

Byl přijat s vážnou důstojností.

Minář ihned postřehl v postavě a pohybech ředitelových jistou, přímo překvapující podobnost s Remišem. Shledáním tímto nabylo tušení jeho tím větší pevnosti.

"Nikdy nebyl bych řekl, pane doktore, že by byl účetní Remiš schopen spáchati takový zločin," podotkl v proudu řeči ředitel. "Jistota, že nikdo jiný, než on mohl zde býti pachatelem, mě v první chvíli přímo zdrtila. Znám ho tolik let — hm, a

pak to pomyšlení, že jsem se denně stýkal a přátelsky jednal s palicem. Mé poctivé počestnosti příčí se pomyšlení na to tak, že již při pouhé zmínce o tom zmocní se mne zimnice. A proto prosím, ptejte se zkrátka, co vám dlužno věděti."

"Ujal jsem se záležitosti Remišovy jen proto, že jej pokládám za zcela nevinného. Mým úkolem jest vypátrati pohnutky zločinu a pak se již snadno pravý vinník nalezne. Tuším, že se ani neskrývá, jsa jist — že jest spravedlnost slepá — snad je dosti blízko nás a známe ho právě tak dobře, jako účetního," lehce uvažoval doktor Minář a pohlížel při tom s nenápadnou pátravostí v zelenavé oči Jánského. Proto neušlo mu nervosní vzplanutí jeho očí, jakož i nepatrné zbledlnutí jeho brunátné tváře.

"Troufáte si mnoho od svého bystrozraku, mladý muži," tónem otcovského přítele vpadl mu do řeči ředitel.

"Oh, nikoli, pane řediteli, v našem povolání nesmí nám ujíti žádná sebe nepatrnější událost, z které lze vyvoditi jsoucnost se záležitostí nám svěřenou. Velké věci kombinují se často z malichemých episodek a na právníku se žádá, aby nalezl klíč k historii sebe zamotanější. A čím jest zavilejší, tím více dráždí v nás touhu prozkoumati ji. Tato se mi nezdá ani tak složitá a doufám, že bez velkého namáhání dopátrám se pravdy. Zde nám může pomoci k objasnění celé věci třeba jen na pohled bezvýznamná láhev kořalky, kterou se onoho neblahého večera vrátný opil."

Tato zúmyslná poznámka měla ještě větší účinek, než-li sdělení první. Minářovi zasvitly radostí oči — nepochyboval již.

VI.

V tom z lehka zaklepáno na dveře. Ředitel uvítal svou sličnou neť Vlastu Hanouskovu jako spásu. Neobyčejnou krásou této dívky byl i doktor Minář vševek opojen. Seznal, že jest čas k odchodu a proto se záhy dvorně poroučel.

Slečna Vlasta, dívka živé, veselé povahy, postřehla jediným pohledem, že se jí zde naskytá milé pobavení a proto, usmívajíc se, prohodila:

"Strýčku, snad nenecháš pana doktora odejíti? Pozvi ho přece k obědu; víš, tetinka jest dnes v náladě, kdy ráda uvidí hosta a pan doktor jako mládenec může nám bez odmluvy svou milou společnost věnovati."

Minář, záře radosti, hluboce se uklonil a pohlížel tázavě na ředitele, jehož obličej prozradil, že v něm přání Vlastino vzbudilo nelibost. Nemohl však vystoupiti odmítavě, zdvořilost kázala, aby mladého muže pozval a proto pravil krátce:

"Potěšíte i mne svou společností, pane doktore."

Mimo nadání ocitl se Minář v ohni. Milada i záležitost Remišova byly ihned zapomenuty. Jako očarován naslouchal roztomilému švitoření mladé krasavice a zlatá gloriola jejího bohatství podporovala ještě více jeho nadšení. Zde kdyby tak mohl nastražiti udici. Velký zájem pro aféru Remišovu rozplynul se jako mýdlová bublina pro nával myšlenek, stavících mu před oči nepředvídaný prospěch vlastní osoby.

Ředitel, který z počátku se do oběda jaksi nutil, rozjařil se dobrým vínem a pozoruje skrytě nadšením planoucí tvář doktorovu, oddechl si ulehčeně.

Oběd se protáhl do tří hodin. Jelikož se mělo za chvíli svačit, nabídl ředitel Minářovi procházku parkem, než se do plamínkové besídky v zahradě květinové nachystá nové občerstvení.

"Jsem tu teprve týden, ale park jsem si již důkladně prohlédla. A není malý, však uvidíte," vyprávěla vesele Vlasta, vznášejíc se v bílých, vzdušných šatech po boku doktorově, jako lehký obláček.

Ředitel prozatím mladé lidi opustil — slíbiv, že se k svačině opět dostaví.

Doktor obdivoval se s přehnaným

zájmem všemu, nač ho sličná dívka upozornila a v duchu zatím spřádal plány. Obratně, s cvikem vyškoleného světáka, bavil dívku zajímavými příhodami, takže i nahlas projevila uspokojení, že se s ním seznámila.

"Musíte nás, pane doktore, častěji navštěvovat," zvolala s volností rozhýčkaného jedináčka, jemuž se všecka přání na ráz vyplní.

Doktor ovšem rád slíbil, že bude vyhledávat pohostinný dům jejího strýce, pokud mu to čas dovolí.

"Žiji zde beztoho fádní život a nebýti trochu té prakse v úřadě, zahynul bych brzo nudou," podotkl.

"Představuji si vaše povolání, pane doktore, velmi zajímavým. Luštění těžkého, složitého případu musí být pro právníka pravou rozkoší. Kdyby mě byl život ukládal voliti životní povolání, byla by vám ve mně přibyla najisto konkurentka."

"Oh, tak spanilý advokát by již při svém objevení se každou při vyhrál, kam bychom se musili my — muži před ním skrýti?" žertoval Minář.

Zašli v rozjařeném hovoru hlouběji do parku, v onu část, ku které vedla vyhlídka z bytu ředitelova syna Richarda.

"Zde jest to krásné, romantické, tu prodlévám nejraději. Zůstanu-li zde déle, vyžádám si na baronovi povolení, abych tu zříditi mohla rybníček s labutěmi. Uprostřed téhož postaví se útulná besídka a to bude patrně zamilované mé místečko. Velmi ráda vesluji a pohlížím na hladinu vodní. Ještě dnes musím o tom se strýčkem promluviti. Těším se již na to!"

Vlasta hovořila vesela a nenuceně, jako děcko, při čemž její černé oči v radosti nad krásným světem přímo světélkovaly.

Zasmála se vesele svému plánu, ale v tom se zarazila. Vytřeštěně pohlížela vzhůru k otevřenému oknu zámku, v němž se za mřížemi objevila bledá tvář, ušlechtile krásná tvář mladého Jánského. Jeho blankytně modré, krásně modelované oči spočívaly s horečným zájmem na tváři spanilé dívky. Jeho slabé tělo chvělo se jako v horečce.

"Kdo je to?" tázal se doktor se zájmem, pohlížeje vzhůru v bledou tvář ubohého mladíka. Nevěděl dosud ničeho o synu Jánského a neslyšel vůbec o tom, že by v zámku bydlel nějaký churavý mladík.

"Je to strýčkův příbuzný, časem nepříčetný," vysvětlovala Vlasta, které rovněž nebylo známo, jak blízký jest příbuzenský svazek mezi ředitelem a churavým mladíkem.

"Pojď, pojď!" volal za mřížemi mladý Jánský hlasem tak roztesknělým, že je mráz obešel.

"Pojďte odtud. Vždy, když mě vidí, volá takto na mne. Až mě hrůza obchází!" zvolala bledá Vlasta. "Říkám si, že sem více nevkročím, a přec mě sem ta divoká krása přírody tak nevýslovně vábí a pak si myslívám, že se mi podaří proklouznouti, aniž by mne viděl."

"Vždyť je to člověk za mřížemi a nic se vám tedy nemůže státi. Ale divím se, že ho pan ředitel nedá raději do sanatoria."

"K tomu je třeba mnoho šlechetnosti, míti na očích stále takového nešťastníka. Ostatně, strýček se s ním vůbec nestýká. Říkal mi, že by mu v ústavě stejně nepomohli a zde prý nikomu nepřekáží a jest přece jen částečně na svobodě."

Když zasedli k svačině, zmínila se Vlasta o příhodě v parku.

"Nejlépe učiníš, když se onomu místu v parku vyhneš. Zbytečně svou přítomností nemocného dráždíš. Třeba neměl jasný rozum, přece poznává krásnou dívku a touží po ní," prohodila teta Vlastina.

"Možná, že se do tebe zamiloval," připojil ředitel, cynicky se směje. Necítil ani trochu lítosti k ubohému nešťastníku, jemuž byl dal život a k jehož útrapám měl pouze necitelný úsměv.

Když se doktor po svačině vzdálil, rozjímal cestou k domovu spokojeně o svých nových plánech. Vzpomněl i na záležitost, která ho sem přivedla a slíbil si, že se musí stůj co stůj

pravdy dopíditi. Avšak ne již v zájmu uvězněného účetního, ale v zájmu vlastním.

VII.

Od té doby čekali marně u Hořavů v Zákolanech na příchod mladého doktora. V první době omlouvali ho zaměstnáním, když však ani řádky vysvětlení neposlal, počalo je to znepokojovati. Alenka Remišova klonila opět smutně hlavinku, a Milada nalezla ji často v zoufalém pláči. Byla už úplně zdravá, vyčkávala jen v Zákolanech dne, kdy otec bude předveden před soud a jak se záležitost jeho ukončí. Pak chtěla odjeti pryč za povoláním, ku kterémuž účelu psala již nyní žádosti o místo vychovatelky nebo společnice.

Milada, ač v nitru svém hluboce znepokojená pro neobvyklé doktorovo otálení, přece neustále milou přítelkyni těšila. Když se už rozhodující den kvapem blížil a doktor se dosud neobjevoval, rozhodl se učitel Hořava, že přítele vyhledá sám. Bylo mu trapno při pohledu na úzkost Alenčinu a sestřinu starost přičítal jenom zájmu o ní. Netušil posud, že by srdce milé sestry mohla svírati ještě jiná starost.

Nezastal Mináře doma — bylo dopoledne ve čtvrtek — kdy celý den měl prázdno; umínil si tedy, že naň počká do odpoledne, kdy najisto doufal dočkati se ho. Zatím se šel projít za město a volil širokou silnici, vroubenou z obou stran vysokými topoly. Krásné podzimní barvy hýřily kol něho svou ladnou pestrostí, listí skvělo se kanárčí žlutí, měděnou hnědí, temnou zelení a karmínovou červení ve všech odstínech.

Silnice vedla podle vyhořelého cukrovaru, kolem něhož se pak stáčela jiná cesta kaštanovým stromořadím vroubená, která vedla dále kolem zámku.

Učitel ubíral se touto cestou; přišel málo kdy v tyto končiny; nezvyklé okolí budilo v něm zájem, a tak mu krátilo dobu čekání. V malé chvíli octl se v tichém hájku, který přiléhal po jedné straně k zámeckému parku.

Hořava, prošed hájek, vracel se zase do kaštanového stromořadí, když zaslechl hrčení blížícího se povozu. Tušil, že asi někdo jede na návštěvu do zámku a jelikož by se byl ve své náladě nerad setkal s lidmi, ustoupil na osamělou lesní stezku.

Povoz zastavil skutečně před zámkem a učitel zaslechl známý hlas:

"Zdržím se beztoho déle — vrať te se raději!"

Tato slova pronesl ke kočímu doktor Minář.

Učitel rychle spěchal k prostranství před zámkem; chtěl přítele zastaviti a požádati o zprávy, jak daleko dospěl ve svém pátrání, ale přišel již pozdě. Zahlédl jen mřížovými vraty, kterak Minář spěchá cestou mezi překrásnými, uměle provedenými záhony květin k zámku a postřehl též, že nese v ruce velkou kytici bílých orchideí a růží.

Hořava zavrtěl nedůvěřivě hlavou. Zlobil se sám na sebe, že svou příslušnou plachostí omeškal příležitost k rozmluvě s přítelem. Podle slov, která promluvil ke kočímu, bylo patrno, že se brzo nevrátí a proto pokládal Hořava za zbytečné čekati naň. Ale poněvadž měl dosti času, obešel zámek zpředu a vracel se druhou stranou nazpět k cukrovaru. Cestou nahlížel stále do parku, doufaje, že by zde přítele objeviti mohl.

Do ticha zapadly měkké nádherné tóny jedné studie Berlitzovy, hrané mistrně. Stanul všecek vzrušen a naslouchal s celou duší. Po chvíli kráčel zase zpět, aby byl blíže zdroje sladké hudby, až se octnul při oné části parku, do které ústila okna bytu syna ředitelova.

Hudba zatím umlkla a Hořava v zadumání čekal nový příliv krásných tónů. Ale místo něho zaslechl podivný výkřik, končící nesrozumitelným voláním. Zastavil se a naslouchal. Mřížemi, hustě zarostlými hlohem, nemohl ničeho spatřiti, ale za to nyní slyšel zřetelně slova, tam kde-

sí u okna skoro s výkřikem pronášená. Při zvuku zvláštního, úpěnlivého zoufalství jevícího hlasu, zachvěl se ustrnutím a bezděčně napínal sluch, aby mu ničeho neušlo.

"A teď mě zavírá — bojí se mne — ó já vím! On to byl — on — poznal jsem ho — a za to má chudák Remiš. Hm, a ty, hlupáku — snad víš víc než já. Kde jsi tenkrát byl? Mně říkáte blázen! A nevěříte — nevěříte! No uvidíme — vždyť na světě je také spravedlnost — a třeba se dlouho pravda ukrývala, přece vyjde jednou na jevo — ho — marné zapírání — viděl jsem na vlastní oči a bylo mi zcela dobře — volno — lehce a myslil jsem, že budu zdráv — zdráv, jako všichni kolem mne. A budu jím — tobě na vzdory. Sám Bůh tomu chce! Nemohl jsem spát — to mě ještě nezavíral, ale teď — teď, že mu do očí — mluvím pravdu? Nemysli si — třeba byls mocný, také na tebe dojde! Já bych to odpřisáhl — tys to byl — ty, a ne on — ale co já — co já mohu?"

Hlas umlkl a učitel postál ještě chvíli za mřížovým plotem a v rozechvění očekával další slova neznámého. Ale náhle utichlo vše.

Ještě dlouho přecházel učitel kolem, poledne bylo již dávno odzvoněno, když se zvolna ubíral k městu. Nepřímá tato zpověď vzbudila v něm nemalé vzrušení. Vyzvěděv na hostinském, u kterého pojídal pozdní oběd, že ředitel Jánský má nepříčetného syna, který obývá některé místnosti v zadní části zámku, byl přesvědčen, že hlas, jejž slyšel, nepatřil nikomu jinému než mladému Jánskému.

"Sprošťuje účetního viny, ale koho to obviňuje?" přemýšlel. "Ó, kdybych mohl s ním promluviti. Ale možno, že Minář už se něčeho dopátral."

Zmocnila se ho velká netrpělivost, když ještě nenalezl přítele doma, ale přes to si umínil, že s ním ještě dnes mluviti musí. Nepochyboval, že mu doktor poví mnoho zajímavého, čímž Alenku pak potěšiti hodlal.

Bylo už k šesté hodině, když se konečně Mináře dočkal. Tento přicházel všecek rozjařen z návštěvy u Jánských, kde se byl tak dlouho zdržel. Jakmile zahlédl Hořavu, stáhl nevrle obočí, ale tento jsa zaujat příliš svými myšlenkami, nepozoroval toho.

"Čekám na tebe už od jedenácti hodin," počal učitel hovořiti, podávaje příteli ruku. "Proč k nám nyní vůbec nechodíš? Víš přece, s jakou netrpělivostí čekáme na tvoje zprávy, zvláště nebohá slečna Alenka trvá stále v horečném napětí. Jak jsi pokročil v pátrání? Prosím, sděl mi nějaké podrobnosti — abych té nešťastné dívce aspoň nějakou útěchu přinésti mohl.

"Musíte být všichni trpělivější, můj milý," odbyl ho Minář. "Takovou věc nelze hnát útokem. Není to tak snadné, Maxi, jak jsme se domnívali a obávám se, že rozhodně zůstane vina na Remiši. Pátrám neúnavně, takže mi ani času nezbývá zajíti k vám, a bohužel, čeho jsem se doposud dopídil, vše svědčí proti Remišovi. Sotva asi z toho vyvázne — nemohu si pomoci. Dnes od rána běhám s místa na místo, abych aspoň trochu světla nalezl v zavilé té věci a mohl ve prospěch účetního něco zaznamenati, ale marně," lhal klidně Minář.

"Nu — a v zámku jsi se nedozvěděl ničeho? Pobyl's tam přece skoro celých šest hodin?" tázal se Hořava.

"V zámku?" zdlouhavě protáhl Minář. "Kdo ti řekl, že jsem byl v zámku? Což mě někdo stopuje?" tázal se podrážděně.

Učitel neodpověděl, jen s úžasem pozoroval náhlou změnu v chování přítelově. Tušil, že jakýsi vlastní prospěch zapůsobil na jeho smýšlení. Nebýti touhy, aby mohl Alence přinésti útěchu, byl by Mináře beze slova opustil, ale takto se musil dozvěděti aspoň nějakých podrobností."

"Mé dosavadní pátrání usvědčuje Remiše ve všem," počal hovořiti mla-

dý advokát již zcela mírně. Cítil, že musí podati příteli nějaké vysvětlení, vždyť mu byl příliš zavázán. Mrzí mne, že jsem se do toho pouštěl a hodlám ještě včas ustoupiti. Vzdám se obhajování Remiše."

"Ty tedy nemíníš splniti, co jsi slíbil?" tázal se Hořava s významnou vážností.

"Však víš, kdo mne k tomu vyzval. Sám, z vlastní vůle nebyl bych na tu věc ani pomyslil. Poznávám-li však, že jest všecko moje úsilí marné, ustupuji včas, než si pokazím důvěru. Víš přece, co to u advokáta znamená a já jsem mimo to nováčkem, který musí býti teprve opatrným. Tak jednal by každý. Musím míti v prvé řadě na zřeteli svou existenci, milý hochu. Ostatně jsem nyní velmi zaměstnán a nerad bych tříštil své síly vedlejšími záležitostmi."

"Věřím ti a přijímám tvé rozhodnutí," pronesl vážně Hořava a pohlédl pátravě mu do očí. "Zaměstnání tvoje vyžaduje asi příliš mnoho dvornosti, když musíš na návštěvy choditi s kyticemi.

"Jakými kyticemi?" divil se Minář. "Či mě chceš chytit na lep?"

"Nu, viděl jsem tě dnes, jak jsi šel do zámku s kyticí v ruce " přiznal učitel otevřeně.

"Ach tak, dnes dopoledne?" Minář se nuceně zasmál. "Vidíš, hochu, to byl můj poslední pokus. Zdálo se mi za zdmi zámeckými ledacos nápadno i přičinil jsem se vší silou dostati se tam a pátrati. Byl jsem po té pozván sestřenicí ředitelovou a dnes, kdy jsem dostal opětné pozvání k obědu, žádala zdvořilost, abych svou pozornost a vděčnost projevil květinovým darem."

"A přece jsi ničeho nevypátral!" Hořava zasmál se skoro drsně, tušil, že se za horlivostí Minářovou skrývá výmluva. V duchu trpce si vyčítal, že příliš důvěřoval licoměrnému příteli. Náhle jako by mu rouška s očí spadla, poznával, že mladý doktor není takovým, za jakého ho měl.

"Víš něco o churavém synu ředitele Jánského?" tázal se ještě, jsa již na odchodu. "Ne-li, tedy ho navštiv, promluv s ním, domnívám se, že zde mohl bys se mnoho dozvěděti."

Neušlo mu náhlé zblednutí Minářovo a pokračoval s vážným posuňkem odporu. "Promiň, zapomínám, že jsi se dalšího pátrání vzdal. Tolik ti však musím říci, že jako čestný muž měl jsi nám to oznámiti dříve, abych mohl panu Remišovi zajistit a vyhledat sám řádného obhájce."

Minář naň vytřeštil zrak, řka vážně: "Není třeba hledati obhájce nového. Ujímám se znovu té věci, co by dokázal jiný, dokáži též," pravil nejasně; v nitru jeho vznikla obava, že by jeho zájmy novým obhájcem Remišovým poškozeny býti mohly. Hněval se v duchu sám na sebe, že se dal strhnouti k poznámkám, jež příliš odhalovaly jeho nitro. Pokusil se proto ihned úsilovně napraviti, co byl pokazil.

"Promiň, jsem podrážděn rozmrzelostí, že se mi dosud tak málo podařilo vypátrati. Však víš, že na výsledku té věci stavím svou budoucnost, nemusím tě snad proto přesvědčovati, že všecko své úsilí vyčerpávám, abych cíle svého dosáhl. Mluvil jsi o synu ředitele Jánského? Nebýti tak pozdě, došel bych tam ještě jednou, ale hned zítra ráno si vyprosím přístup k němu. Říkáš, že něco ví? Ó, kéž by ses neklamal! Těším se z této nové vzpruhy a znova upínám všecku naději k přesvědčení, že ubohému Remišovi přece pomohu," horlivě hovořil mladý advokát. "Nebýti tak pozdě, šel bych s tebou na okamžik k vám, ale pohleď, tam čeká práce," ukázal na několik listin na stole rozložených.

Učitel oddal se znovu naději přes náhlý odpor a neuvědomělou ještě nedůvěru k tomuto uhlazenému elegánu. Rozradován a potěšen slibem Minářovým, podal mu ruku a připojiv poznovu prosbu o pečlivé pátrání, poroučel se.

VIII.

"Odvažujete se příliš mnoho, pane doktore!" zvolal ředitel Jánský k doktoru Minářovi, který stál v bezvadném salonním úboru před ředitelem nikoli skromně jako prosebník, ale sebevědomě, ba téměř vyzývavě, jsa jist, že jeho žádost nemůže býti odmítnuta.

"Co můžete vy, chudý začátečník, nabídnouti mé neteři za její velké bohatství, vliv, krásu a roztomilost? Divím se vám, můj milý. Takové hrdé, nádherné růže nerostou pro chudé, skoro bezvýznamné muže. Kam jste až oči pozvedl, bláhový! Domníváte se snad, že vzhledem k přízni vám projevované mohu neteř svou přinutiti, aby se stala vaší? Ona jest úplně samostatnou a může činiti, co jí líbo."

Ředitel pohlížel poněkud uštěpačně ve tvář mladého muže, ale při bedlivějším pozorování bylo možno poznati, že za svými hrdopyšnými slovy skrývá jistý neklid. Cítil, že by ho mohl doktor jedním slovem zničit a proto chtěl svá předešlá slova zahladiti důvěrným vyznáním.

"Pokud se mne týká, nemám ničeho proti vám, nebot' se mi svou chytrostí a ostražitostí líbíte více, než kdo jiný. Bohatství tu též nerozhoduje. Ale což kdybych vám řekl, že jsem si na Vlastu sám myslel, že i sestřenice tomu přála a zdá se, že by ani Vlasta ničeho nenamítala. A ted' se objevíte vy. Pochopíte, že jsem vás v duchu již kolikrát poslal ke všem čertům. Rcete, ustoupil byste na místě mém?"

"Neustoupil bych nikdy nikomu," hrdě přiznal se Minář. "Ale to může říci jen muž zcela bezúhonný, pane řediteli," dodal významně.

Obličej Jánského zbrunátněl, pohlédl zlobně na mladého muže. Zmocnil se ho jakýsi vzdor. Kdo může mu co dokázati?

"Nuže, vy mne přímo vyzýváte, jak mám jednati," zvolal ukvapeně. "Tuším, proč se zajímáte o Vlastu, vábí vás též vedle její krásy i její nesmírné bohatství, a proto vám, mladý muži, přímo povím, že toliko z důvodu, že neteři mé nepřinášíte vstříc pravou, nezištnou lásku, jakou by si zasloužila, odmítám rozhodně vaše o ni ucházení. Nemyslete si však, že byste přímo u ní lépe pořídil, ona bude vždy jednati jen podle mojí rady. Váží si mne příliš jako strýce a poručníka a zajisté mne poslechne."

"Připouštím, ale zároveň vás, pane řediteli, upozorňuji, že bych pak slečně nesmlčel vysvětlení, čím vlastně její strýc jest. Mou povinností bylo by odhalit před ní temnou rouško vašeho života a poučiti ji, že v nedávném zločinu, který zde rozčeřil hladinu klidného soužití a za nějž trpí člověk nevinný, hrál jste hlavně úlohu — vy!"

"Doktore'!" zasípal ředitel, zbledlnuv na smrt. Poznal, že se nemýlil, obávaje se bystrosti a důvtipu tohoto muže.

Špatný nalezl sobě rovného; cítil, že by se marně vymykal, že by marně zapíral.

"Nu, pane řediteli, nelekejte se, vím to pouze já. Můžete děkovati jen mému zájmu o slečnu Vlastu, že nejste již na pranýři veřejného opovržení. Jen naděje, že se mi podaří získati ji, zdržovala moje kroky, které bych byl hned prvého dne, kdy jsem překročil váš prah, podnikl v zájmu spravedlnosti."

"Ha, ha," zasmál se ředitel křečovitě, "a myslíte, že by vám někdo věřil? Kdo opováží se poskvrniti čest a pověst ředitele Jánského, sám nemá čisté svědomí. Myslíte, že bych něco takového nechal bez trestu?"

"Zbytečné řeči, pane řediteli, byl bych pozval vrátnou k soudu a ta by objasnila vše. Víte, jak je mnohomluvná. Jedině ona mě upozornila, kde se nalézá pravý viník. Při vší promyšlenosti plánu svého jste notně klopýtl. Také jste mohl láhev likéru koupit třeba v Praze anebo jinde a postaviti ji vrátnému na stůl sám!"

"Ale co to mluvíte? Vždyt' jsem

byl onoho večera ještě za horami. Tenkráte zářila nade mnou čistá obloha italská!" zvolal ředitel živě a na jeho, jako vosk zbledlé tváři, zasvitl paprsek naděje.

"Víte sám, pane řediteli, že mluvíte lež, neboť jste nikoho ani nepodplatil, nýbrž k vůli jistotě sám ruku k dílu přiložil. Obával jste se prozrazení a sám jste se prozradil. Ovšem jméno paličovo nezvýšilo by tuze hrdý a oslňující lesk jména ředitele Jánského," úsměšně připojil Minář.

"Mlčte již, mlčte," s úzkostí zajektal ředitel, "i zdi mají uši."

"Skutečně nerad bych, abyste byl zatčen," přiznával se Minář. "Neboť žádá toho můj vlastní prospěch. Vím, že nyní, věda, že vás mám — prostě řečeno — v hrsti, budete jednati v zájmu mém. Slečna nebude zajisté otálet a podá mi svou ruku, když jí domluvíte. Mohl bych míti naděje, že mne i miluje, neboť ráda baví se se mnou, ale nejsem tak bláhový. Jak muž — tak dívka — oba zírají na sňatek s vypočítavostí obchodnickou, a já si v ohledu tom nedělám illusí," objasňoval své názory doktor.

"A což, nespokojil byste se, dám deset — dvacet i třicet tisíc, je to pěkný obnos," navrhoval ředitel.

"Fuj, chcete mne podplácetí? Ne, děkuji. Nebudu a nechci mlčeti za jinou cenu, než za slečnu Vlastu. Neotálejte, v několika dnech jest přelíčení, musím míti ještě dnes jistotu," doléhal ušlechtilý zástupce spravedlnosti.

Na dveře bylo zprudka zaklepáno. Jako všichni, kdož nemají čistého svědomí, lekli se i tito dva sebe hodní muži.

Bez vybídnutí vkročil do pokoje vysoký, štíhlý mladík, krásných, modrých očí, které této chvíle zářily odhodláním a jasným ohněm pravdy. Jemné rty mladíkovy, zdobené temným knírkem, chvěly se rozčilením.

"Co tu chceš, Richarde?" zvolal ředitel polekaně.

"Však víš, co chci!" drsně odvětil mladík a v bledé jeho tváře vstoupil ruměnec rozčilení. "Kolik měsíců tomu již, víš, od onoho strašného večera, kdy mne zavíráš, abys se se mnou nesetkal, abych ti nemohl říci do očí, hroznou, ale svatou pravdu. Třeba žes mým otcem, opovrhuji tebou, sám jsi tomu chtěl. Když jsi přišel k poznání, že syn tvůj jest zničen tvojí vinou — že trpí za tvou prostopášnost a odpykává tvoji hýřivost, přestal jsi se starati o něho. Z počátku bylo mi vše lhostejno, ale nyní cítím, že Bůh smiloval se nade mnou a posílá mi světlé okamžiky, jež se stále více množí. Trpěl jsem nesmírně za tvoje viny, otče! A nyní snad budu ještě zdráv! Cítím, že se stal zázrak — já, já — vyhostěnec světla — štěstí, přece snad ještě jednou zasednu k bohaté tabuli života, abych okusil jeho darů. Ale tím spíše chápu tu hrůzu tvého provinění a chci pomoci — pravdě na světlo."

"Tos mi řekl už nesčíslněkrát — nyní mám ale návštěvu a nemám čas poslouchati tvé výklady, vzdal se, Richarde!" mírně domlouval mu ředitel.

Cítil, že se mu boří půda pod nohama, doposud mohl zapírat, ale nyní je tu on, — on, který — —

Nedomyslil.

"Však to jest mi právě vhod, že máš návštěvu. Kdybych mohl, svolal bych sem všecky, kdo ti věří a strhl bych jim roušku s očí; však ty se ani toho nebojíš, poněvadž jsi příliš jist, že by pomatenému Richardovi nikdo nevěřil."

Mladý muž mluvil s neobyčejným klidem, jen občas zachvěly se mu koutky úst rozčilením, které hleděl všemožně potlačiti. Vyhlížel ve chvíli té úplně zdráv a nikdo by nebyl uvěřil, že po dlouhou dobu sevřena byla jeho mysl mátohami šílenství.

"Nemohu a nechci dopustit, aby za tebe zkoušel čestný, hodný muž — a jelikož nemohu, jsa střežen, sám k soudu a pak — stěží bylo by mi uvěřeno, chci aspoň v tobě vzbudit svědomí. Nenech ho déle trpěti, jdi,

udej se! Avšak ty to neuděláš a on zahyne v hanbě vinou tvou. Novým hříchem obtížíš duši svou a já snad znova a znova trpce a nevinně pykat budu," mladý muž téměř zoufale zalkal. "Měj smilování, vykup jeho i mne z této trýzně. Ah, pane," a Richard obrátil se k Minářovi, "smilujte se aspoň vy nade mnou, zkraťte moje muka. Já jediný vím, že účetní Remiš nevinně trpí, já jediný znám a viděl jsem paliče — hleďte, tuto stojí!" ukázal na otce, který stál před ním, opíraje se o skříň.

"Co mi tu pravíte, vím již dávno, pane Jánský," odvětil Minář. "Jsem obhájcem Remišovým."

"Vy? Díky Bohu, dokažte jen nevinu křivě obžalovaného, pokuste se, abych se dostal před soud!" zvolal Richard, radostně a sepjal ruce. "Zjednejte mi klid, neboť trpím — hrozně trpím — za hříchy otcovy," zalkal nešťastný mladík.

Srdce doktora Mináře pohnulo se soucitem. Ale pocit ten trval jen okamžik. Vlastní prospěch byl mu přece přednější, než všecka spravedlnost. Byl sobcem hrubého zrna — spatřoval ve všem sám sebe a klaněl se jen svému "já". Ani zlomená postava nešťastného mladíka nedovedla ho upamatovati na povinnost, jen žalostný prosebný hlas dotkl se na okamžik jeho srdce, sobectvím otupělého. Smál se v duchu sám sobě pro tuto měkkost.

"Bohužel nemáme důkazů k objasnění jeho neviny," pravil po malé chvíli, vše svědčí proti němu — a já jsem o tom přesvědčen, že jen on jest pachatelem."

"Což jsi na mne úplně zapomněl?" zalkal téměř mladý muž, a skryl svou náhlou bolestí strhanou tvář do dlaní. "Mně ovšem nikdo neuvěří, i kdybych vůči celému světu odpřisáhl pravdu svých slov a usvědčil pravého vinníka. A pak, vždyť ani nemohu, jsem vězněn ve vlastním domově jako nějaká dravá zvěř za mřížemi. Nechápeš snad ani, otče, co na mně tvé vězení a tvé mříže dokázaly. Ozářily ducha mého vítězným světlem zdraví. Cítím, že budu nyní zcela zdráv a nepřestávám Bohu děkovati za to na kolenou — a nyní opět nová trýzeň zavěsila se mi na paty, že nemohu pomoci nevinnému. Od samého mládí znám Remiše, toho dobrého, šlechetného muže, jenž jediný míval pro mne v utrpení mém slova laskavá a — nyní mu v hrozném ukřivdění ani pomoci nemohu. Co platna má přísaha, moje dovolávání se Boha? Vy, který jste s ním srozuměn a jenž se vydáváte za obhájce onoho ubožáka, — nejste hoden, aby vás země nosila. A nebude-li sejmuta vina s beder nevinného, buďtež — proklet!"

Poslední slova mladého Jánského dopadla jako pádné rány na hlavu Minářovu.

Sklonil svou hrdou postavu pod břemenem spoluviny a když za okamžik pozvedl oči, byl již ubohý Richard zmizel.

"Hleďte, pane řediteli, ještě toto prokletí mám nádavkem za to, že chci váš zločin zamlčeti," pravil po chvíli, pozoruje na smrt bledého Jánského, který zatím všecek zdrcen se v lenošce schoulil.

"A věříte mému ubohému, pomatenému synovi?" tázal se chabým hlasem.

"Věřím do slova — kdyby se objevil před soudem, uvěří mu též. Lékař podá dobrozdání o jeho jasném rozumu, neb ten mladý muž hovořil při zdravém vědomí, jinak by nemohl tak souvisle vyprávěti. A proto mějte se na pozoru, sice běda nám oběma. — Nu, doufám však, že tímto příběhem se vyjednávání naše skončí, jste unaven a potřebujete osvěžení. Mám tedy naději na ruku slečny Vlasty?" tázal se Minář.

"Ano, máte ji jistou, ona mne poslechne, za to vám ručím," odvětil Jánský chraptivým hlasem a pokynul Minářovi, aby se vzdálil.

IX.

"Půjdeme do města a vyzvíme tam, jak daleko pokročilo pátrání Minářovo," pravila téhož dne Milada Miná-

fová ke své přítelkyni Aleně. "Miroslav by šel rád s námi, ale jest zaměstnán ve škole — očekává též inspektora."

"Nebudeš se za mne styděti, potkají-li tě známí?" tázala se Alena úzkostlivě.

"Za tebe styděti, proč? Vždyť jsi sličná, jako poupě v rozpuku, budou mi tě záviděti," snažila se Milada obrátiti poznámku Alenčinu v žert.

"I mně bylo by trapné, kdyby mě lidé poznali. Víš co, Miládko, vezmu si hustý závoj, tak aspoň ušetřím tebe i sebe nějakých nepříjemností," rozhodla se hned Alena.

"Čiň, co ti líbo! Jen aby Bůh dal a štěstí nám přálo, abychom zvěděly samé dobré věci, abys už tak smutně neklonila hlavinku," pravila ještě Milada.

Na chodbě připojil se k nim Hořava a prohlásil, že je přece doprovodí, posečkají-li naň ještě chvíli, než si ve škole vše zařídí.

Byl opět jasný skoro teplý den a tedy i velmi příjemno projíti se mroucí přírodou.

Když došli k lávce u olšin, kde před krátkou dobou hledala Alena smrt, ztratila se náhle Milada mezi stromy. Toto osamocení právě v těchto místech působilo na Hořavu a Alenku velmi trapně.

"Pane učiteli," zašeptla skoro dívka, "nebýti vás, nevěděla bych již o ničem a bylo by mi snad lépe. Obávám se každého příštího okamžiku a život mi přichází čím dál tím těžší. Nebyla jsem v dřívějším svém pohodlném životě připravena, že by mohla taková těžká zkouška na mne dolehnouti a proto nemám sil pro takový boj."

"Má to snad býti výčitkou pro mne?" tázal se učitel jemně a zrak jeho spočinul na dívce s takovou oddaností, že se až zachvěla neurčitým pocitem blaha.

"Jako muž ušlechtilý měl jste na zření zachování lidského života, jenž z vůle lidské nikdy utracen býti nemá," odvětila dívka vážně. "Ale ve chvíli strašné zoufalosti se na to nemyslí a jde se jen za hlasem srdce, jež touží po klidu."

"Doufejte, slečno, že i nad vaším životem se rozklene zářivá duha míru. Myslím, že můžete právem doufati v nejlepší výsledek. Kdyby naděje nebylo, neřekl bych vám raději ničeho, můžete na má slova spoléhati."

"Snažím se všemožně zahnati temné obavy, ale nemohu si pomoci. Lekám se hrozného rozsudku, neboť jest příliš mnoho okolností, které mluví proti mému drahému, dobrému tatínkovi. Ó, cítím, že bych nesnesla další život, kdyby měl býti jako zločinec odsouzen."

Dívka zalkala a skryla obličej do dlaní.

"Jakž by mne mohl v případě tom další život těšiti, byla bych sama — opuštěná."

"Zapomínáte na své přátele," připomenul Aleně učitel cítě, že nadešla chvíle, kdy jest povinen odhaliti jí city svého nitra, aby v opoře jeho lásky čerpati mohla posilu pro sebe.

"Stále u vás nemohu být a vím určitě, jaký trudný život mě v cizině čeká. Nebudu moci ani klidně spáti v obavě, abych nebyla posuzována a odsouzena co dcera zločincova. Ale co je to vše platné, když přece mezi cizí lidi musím. Jen kdyby Bůh dal a záhy jsem obdržela místo, ale stín podezření bude stále i mne pronásledovati a ztrpčí mi život zajisté úplně. Snad mě ani nikde nepřijmou, posuďte sám, není-li mé postavení zoufalé? Peněz nemám, otcovo jmění je zabaveno a ostatně nechtěla bych z něho ani haléře."

"Zůstanete tedy u nás — v nejhorším případě uplatníte se v domácnosti vždy. Ale vím, že pro vaši hrdou mysl bylo by to jakýmsi pokořením, třeba bychom vás stále ujišťovali, že odchodem vaším zmizí jasný paprsek, jenž do našeho jednotvárného života zanesl trochu záře. A pro mne samého znamená blízkost vaše pramen štěstí a nejčistší blaženosti. Nedivte se, že bych vás tak rád upoutal k nám a hledejte v tom

též dávku mého vlastního sobectví. Chci si zajistiti blaho pro všechny možné případy. Prosím vás proto, slečno Alenko, slibte mi, že ani po prohlášení otcovy neviny nebudete od nás pospíchati. Pozveme vašeho tatínka k nám, aby se v ústraní našem poněkud zotavil z nezasloužených ran, jimiž ho osud pronásledoval."

"Vy dobrý, šlechetný příteli!" zvolala Alena se slzami v očích. "Jak se vám odvděčím za všecku dobrotu a pozornost v bídě mi prokázanou? Vy jste se mne ujal, kdy každý druhý byl by se štítil doteku mé ruky."

"V tom není zásluhy, slečno, tak byl by jednal každý poctivý člověk. Ale tážete se, jak se mi odměníte? Což budu-li skutečně žádati na vás jistý druh odměny? Budete-li chtít, můžete mnoho pro mne učiniti."

"Já — pro vás — pane učiteli? Je-li to v mé moci, věřte, že učiním vše, vše, ačkoliv nemohu pochopiti, čím bych já, slabá, povrchní dívka prospěti mohla vám. Je to též mojí povinností . . ."

"Nemluvte o povinnosti — ve smyslu tom od vás nikdy ničeho žádati nebudu. To, oč vás vroucně prosím a čím byste celý další život zkrásniti mohla, musí být darováno dobrovolně — z lásky!"

"Vždyť ani jinak nemohu, než milovati a ctíti vás oba," odvětila Alena rozechvěle, tuše již, co učitel svými narážkami míní.

Zvedla k němu zvolna svoje hezké oči a pohlédla mu s upřímnou oddaností, v níž zračila se čistá, hluboká láska, do milé tváře.

Učitel ponořil zraky své v její a vyčetl v nich odpověď takovou, jakou si přál. Bezděčně položil pravici kol jejího pasu a přivinul ji blíže k sobě. Položila rusou svou hlavu na jeho širokou hruď a zaplakala pohnutím.

"Dáš mi tedy svoje srdce?" tázal se rozechvěle.

"To patří ti již od onoho okamžiku, kdy jsem ti po prvé do tváře pohlédla," šeptala a než se nadál, uchopila jeho ruku a přitiskla ji ke rtům.

"Co tě to napadá, Alenko?" — vzkřikl téměř a strhl její ruku ke svým rtům. "Ne ty mně, ale já tobě vděčně ruku líbám za nesmírné štěstí, jež mi darovati chceš. Jsem přešťasten láskou tvou, duše má, neboť nemohl jsem uvěřiti, že bys mohla mne — podivína — samotáře milovati."

"Což by bylo možno žíti s tebou pod jednou střechou a nemilovati tě? Ach, to nikdo netuší, co slz jsem prolila při myšlence, že s neštěstím svým ponesu od vás i beznadějnou lásku," svěřovala se Alena.

"Díky Bohu, nyní mám aspoň jistotu, že jsme spolu po celý život pevně spojeni, neboť doufám, že nebudeš ničeho namítati vůči mému přání a staneš se co nejdříve zcela mojí. Byl jsem mládencem do omrzení, skoro jsem se již domníval, že jím do smrti zůstanu, až tvoje krásné oči a milá tvář probudily opět k životu mé odumřelé srdce a nediv se proto, že nechci zbytečně své štěstí oddalovati. Až někdy v důvěrné chvíli si povíme, jak se stalo, že se naše srdce nalezla. A nyní s Bohem, budu tu na vás zase k večeru čekati. Vrať se domů šťastná a spokojená."

"Domů, domů, mám tedy zase skutečný domov? Nemohu to ani pochopiti! Ty drahý, dobrý Maxi, jak neskonale jsem ti vděčna. Stydím se skoro za své nesmírné štěstí, vždyť můj zlatý tatínek nedaleko těžce zkouší," zašeptala a slzy vyhrkly jí z očí.

"Nermuť se, dušinko, vše bude zase dobře," těšil ji učitel a vroucím políbkem zpečetil svůj slib.

Z lesa vycházela Milada. Když spatřila Alenku v objetí bratrově, objevil se na její ubledlé tváři výraz spokojenosti.

"Nu, domluvili jste se již?" tázala se vesele.

"Děkuji ti, Miládko, nechalas nás o samotě v pravou chvíli," zažertoval učitel. "Alenka ti cestou poví, jak jsme se dohodli."

Rozešli se a učitel po chvíli stanul, hleděl za nimi tak dlouho, dokud mu nezmizely s očí.

Dívky spěchaly do města. Nejdříve vyhledala Alenka svou bývalou chůvu, u které po zatčení otcově krátký čas bydlela. Ta přivítala mladou dívku s jásotem.

"Právě teď běžel Václav do cukrovaru přesvědčiti se, je-li pravdou, že se pravý vinník přihlásil. Říkal prý to naddozorce a můj starý jest s ním dobře znám, jistě mu vše poví. Ach, kdyby Bůh nebeský dal a nevina našeho pána se dokázala. A on, chudák, musí nevinně zkoušeti. Pomyslete si, slečinko," pravila k Miladě, "naše slečinka Alena nedala jinak, musila jsem s ní k němu do vězení a pak jsem ji odtamtud polomrtvou odnesla. Sám pán mi zapověděl, abych ji tam vícekráte nevodila."

"Můj dobrý tatínek, jak dlouho jsem ho již nespatřila!" povzdechla Alena.

"No, však už bude konec trápení," těšila ji chůva. "Říkala jsem stále, že pod sluncem nezůstane nic utajeno. No, za chvilenku tu Václav jistě bude."

Muž dobré ženy přichvátal skutečně za malou chvíli a všecek upachtěn počal spleteně vyprávěti:

"Lidičky, je to k neuvěření, já zůstal jako omámen a dosud se nemohu vzpamatovati. To byste neřekli, kdo podpálil. Klárko, tys se svým rozumem u konce — víš, kdo to byl? Myslelas pořád, že to vrátný v opilosti svedl. Ale ne, on ne, ale sám ředitel — ředitel Jánský," bodrý muž sklesl téměř vysílen na židli.

Alenka se zapotácela a proud slzí vytryskl jí z očí. Všecka se chvějíc, přiskočila k muži, sepnula ruce a volala s pláčem:

"Pro Boha — nemýlíte se, pane Dundře, jest opravdu nevina tatínkova dokázaná?"

"Posud to víme jen my, slečinko. Budou z toho beztoho ještě nějaké soudy. Ředitel tu má na návštěvě neteř a ta prý všecko udala. Slyšela prý jeho rozmluvu se zdejším advokátem, s tím mladým, novým — myslím, že se jmenuje Minář, právě před námi to říkala zdejšímu strážmistrovi a ten hned ředitele zatknul. Teď prý zatknou ještě toho advokáta pro podvod utajování zločinu — on prý mu za to mlčení slíbil ředitel tu slečnu a ta prý jest nesmírně bohatá. Jsou to teď mladí muži! Ten člověk má načisto zkažený život, co ho to jen napadlo? Nejlépe by udělal, kdyby utekl do Ameriky, kde ho nikdo nezná! To bude pobouření, až se to lidé dozvědí!"

Alena i žena Dundrova stály před tímto a s napjetím pohlížely na jeho ústa, jakoby čekaly dalších zpráv. Zatím Milada se vytratila tiše ven a spěchala do bytu Minářova. A náhoda jí přála. Netuše nic zlého, pracoval Minář ve své kanceláři, když po rychlém zaklepání Milada vstoupila.

Jeho svědomí se pohnulo, když spatřil z nenadání bledou dívku. Mžikem se rozhodl, že jí ještě nevyjeví svou věrolomnost a v případě, že by něco o Vlastě již věděla, zapře vše.

Přivítal ji vlídně, podal jí s veselou poznámkou ruku a nabídl jí židli.

"Není na to času. Prchněte, jsou mi zajisté již v patách!" vyjekla dívka beze všeho úvodu. "Budete zatčen jak podvodník — spoluviník!"

"Co to mluvíte, Milado?" zvolal Minář a kolena se pod ním zachvěla.

"Slyšela jsem právě o zatčení ředitele Jánského — udala prý ho vlastní neť a vás rovněž. Neotálejte tedy a prchněte, dokud je čas!"

Nyní jí Minář uvěřil.

Zbledl na smrt, zavrávoral a zalkal zoufale:

"Já zpozdilý bláhovec, chtěl jsem štěstí ulovit a zatím jsem se vrhl ve zkázu. Milado, ach Milado, jaký jsem to bídník. Odpusťte mi, že jsem vás klamal. Ano, vás a celý svět! Ó, kam jsem to zabředl pro ten bídný mamon!"

"Neztrácejte času omluvou a pospěšte jen, sice bude pozdě!" chvatně

plna úzkosti vyzývala Milada doktora.

"Mám utéci? Kam, kam — za bílého dne? Ha, ha, ani za noci bych to neučinil, jelikož svědomí utéci nelze. Nikoli, vyhnu se jiným způsobem soudu. Jak jsem si ustlal — tak si lehnu!" dodal hořce.

Na schodech bylo slyšeti pádné kroky.

"Již jdou!" vzkřikla zoufale Milada.

Doktor skočil ke dveřím, zamkl je na klíč, skokem octl se u svého sekretáře, otevřel zásuvku a vyňal z ní revolver.

Milada vrhla se k němu a chtěla mu zbraň vyrvati. Prosila jej úpěnlivě, aby pamatoval na Boha, na svou duši a raději odpykal svůj zločin na zemi.

"Pro mne není jiného východiska. Milado — modlete se za mne a odpusťte — odpusťte mi!" vydechl jen ve strašlivém rozčilení.

Marně snažila se Milada vyrvati mu smrtící zbraň z ruky. Ve své úzkosti skočila ke dveřím a otevřela doufajíc v cizí pomoc. Ale ve chvíli, když vstoupili dovnitř dva četníci, třeskla rána a štíhlá, elegantní postava doktorova skácela se k zemi. Milada sklesla na kolena a usedavě štkala. Za okamžik musila pak četníku pověděti vše, čeho byla svědkyní.

Přivolaný lékař konstatoval, že doktor Minář byl okamžitě mrtev. Mrtvola nešťastného zbloudilého muže, jehož lesk bohatství zlákal na nepravou cestu, odnesena do umrlčí komory a byt byl soudně uzavřen.

Milada vrátila se všecka zdrcena do bytu Aleniny chůvy, kde ji dívka s úzkostlivou netrpělivostí očekávala. Tajíc v srdci nezměrný bol, vyprávěla Milada skoro klidně, co se bylo přihodilo.

"Ubohý, jak mohl tak zblouditi?" soucitně zvolala Alena, hladíc zsinalé tváře milé družky. "To se Mirka podiví, jaké zprávy mu přineseme," dodala tiše, zardívajíc se poněkud při vzpomínce na milovaného muže.

X.

Příštího dne potvrdila slečna Vlasta, neteř ředitele Jánského, před soudem — svoje prohlášení. K témuž zavolán i její bratranec Richard, jenž, jsa lékařsky vypozorován, uznán byl za schopna myšlenek úplně jasných. Mladý muž vypověděl vše, čeho byl sám očitým svědkem.

Sličná Vlasta pověděla, jak vyslechla bezděčně rozmluvu obou mužů, při kteréž bylo jako hračkou pohazováno jejím životním štěstím, že vyslechla Richarda, jenž se úpěnlivě dovolával citů a spravedlnosti obou mužů, ale marně. Ku konci opakovala i kletbu, kterou úbohý, mladý muž vyřkl nad doktorem Minářem.

"Bůh vedl moje kroky; nebýti toho, sotva by se bylo uvěřilo Richardovi a nevinný by dále zkoušel za viny nespáchané," dodala ku konci.

Potom předvolán zatčený ředitel. Spatřiv neteř, která právě odcházela, přistoupil k ní a řekl chvějícím se hlasem:

"Dobře učinila's, Vlasto, že's pravdu vyjevila. Děkuji ti. Nebýti této příhody, byl bych zbaběle nechal trpěti jiného, a ty bys byla padla v oběť sobci; takto aspoň pravý vinník odpyká svůj hřích."

Na otázku předsedy soudu, proč vlastně zapálil, odvětil, že baron žádal velký obnos peněz, jejž mu dodati nemohl, poněvadž sám na svůj výlet do Italie potřeboval značnou sumu, již si před tím vypůjčil z pokladny. Ve své tísni nevěděl si jiné rady, než vrátiti se tajně domů, a aby zakryl svoji defraudaci, zapáliti a zničiti stopy svého činu. Netušil, že padne podezření na někoho, doufal, že se požár připočte nešťastné náhodě, časem že se vše zapomene, aniž by se vinník vypátral, ale Bůh usoudil jinak. Dále potvrdil ředitel pravdu slov Richardových. Syn, nemoha spáti, procházel se v oné osudné noci parkem, potkal zde otce a poznav jej, oslovil jej právě, když se od vykonaného zločinu vracel.

Ve strachu, aby Richard nepřišel

do styku s lidmi a nevyprávěl, čeho byl svědkem, zavíral jej a vrátný jej musil hlídati.

Ředitel ještě téže noci odešel pěšky do sousedního města, kdež nikým nepozorován vsedl do vlaku a odjel do Vídně, odkudž po třídenním pobytu vrátil se domů, kde Remiš byl zatím zatčen.

Na základě těchto výpovědí byl Remiš ihned na svobodu propuštěn a ředitel odsouzen na tři roky do vězení.

Zástupem obecenstva, jež bylo přelíčení přítomno, proklestila si cestu Alena Remišová, provázená učitelem Hořavou. Dívka klesla před otcem k zemi a objala s pláčem jeho kolena. Remiš, jehož postava byla skutečně jako vejce vejci podobná statné postavě ředitelově, což značně působilo k jeho obvinění, zapotácel se pohnutím, sklonil se k dceři, zvedl ji do své náruče a slzami radosti skrápěl její hlavu.

Známí přicházeli mu blahopřát a ujišťovali ho, že nikdy nevěřili v jeho vinu.

Když se octli všichni na ulici, představila Alena otci svého ženicha a oba muži si vroucně stiskli ruce.

Richarda žádal otec před celým shromážděním, aby zapomněl, čím se na něm provinil a nevzpomínal naň ve zlém, a útlocitný Richard navzájem prosil otce, aby mu odpustil, že jednal tak, jak mu povinnost kázala.

Pohnut, jako dosud nikdy, objal ředitel syna a zašeptal mu v mocném vzrušení:

"Zázrak, jenž se s tebou stal, rozjasní snad příští dny života mého. Dosud jsem se styděl za to, žes mým synem, ale nyní jsi mou chloubou. Snad mi Bůh propůjčí sil, abych vinu svou na tobě, jež mne nyní nejvíce hlodá, napraviti mohl, až — dá-li Bůh — trest svůj odpykám a k tobě se vrátím, neboť vím, že tak nelítostně jako já s tebou, ty se mnou nikdy jednati nebudeš."

Pak spěchal Richard k Remišovi, jemuž k osvobození srdečně blahopřál.

Účetní zíral s podivem na mladého muže, s nímž se udála taková podivuhodná změna. Znal ho jako člověka zcela netečného, jenž tupým svým pohledem prozrazoval duševní chorobu. A nyní viděl před sebou muže statného, s výrazným pohledem a oduševnělou tváří. Měl srdečnou radost z tohoto uzdravení Richardova, jenž v němž vzbuzoval pro svůj, jak se zdálo, neodvratný osud duševně zatížených potomků zhýralých otců, vždy nejvřelejší soucit. Čemu bylo možno přičítati tento polozázrak? Snad byly příčinou uzdravení jeho chorého ducha mocné otřesy, jež v srdci působila láska k sličné sestřence a jeho mohutné zápasy duševní v poslední době, kdy snažil se očistiti nevinně podezřívaného na úkor vlastního otce.

A ku podivu, v srdci hrdé Vlasty, kteráž byla dosud marně dobývanou pevností, probudila se láska k zajímavému a ušlechtilému bratranci, takže se rozhodla spojiti život svůj s jeho životem. Teta marně jí tento úmysl vymlouvala, nesvedla v celé záležitosti nic jiného, jen to, že se Richard podrobil znovu podrobnému lékařskému pozorování, za kterýmžto účelem prodlel delší čas v soukromém sanatoriu. Když se odtamtud vrátil, ručili lékaři za jeho zdraví. Majitel sanatoře sdělil tetě Vlastině, že k uzdravení Richardovu značně přispělo to, že sám téměř nikdy neokusil alkoholických nápojů, k nimž zvláštní shodou okolností cítil skoro prudký odpor a tím se stalo, že uvarováním se toho zla, jež mstilo se na něm za viny předka, vyprostil ducha svého z příšerného zajetí nepříčetnosti.

Vlasta se z toho ovšem srdečně těšila, neboť stále si v duchu umiňovala, že by se již nikdy neprovdala, kdyby dobrozdání lékařské vyznělo nepříznivě, že by zůstala na blízku Richarda, pečovala by a starala se oň a nahradila mu tak věrnou sestru — ošetřovatelku, když ji zlý osud nedopřál, aby se stala jeho ženou.

Tyto romantické plány marně jí teta vymlouvala. V sličné hlavince Vlastině vyrůstaly zatím hradby nepřekonatelné věrnosti, jež v ní vzbuzovala láska k Richardovi. Když se Richard vrátil, uvítala ho s jásotem a hned na to slaveno zasnoubení.

Na to si teta snoubenců vyžádala, aby se ve vlastním zájmu na rok rozešli a zkoumali obapolně svoje city.

V této době zabral se Richard pilně do studií, aby dohonil, co promeškal od svého sedmnáctého roku, kdy jej přepadla zákeřná choroba. Povolal k sobě svého dřívějšího učitele a ten svědomitě podporoval mladého muže v jeho snahách.

V onen čas přinucen byl baron, majitel cukrovaru, finanční tísní tento podnik prodati a majitelkou stala se sličná Vlasta, která jej chtěla muži svému přinésti věnem, za což jí byl Richard velmi vděčný, neboť toužil celou silou srdce svého po tom, aby zahladil v okolí nepříznivý dojem, jejž v každém obyvateli zanechal rozkošnický život jeho otce — aby mohl napraviti mnohé zlo, které otec svou touhou po zábavě a nezkrocenou vášnivostí svou zavinil.

Dva roky před propuštěním ředitelovým na svobodu konal se tichý sňatek upřímně sobě oddaných duší. Po vykonání posvátného obřadu odjeli novomanželé k uvězněnému a povoleno jim, aby jej mohli za účelem požehnání navštíviti. Z veselého, světa žádoucího rozkošníka stal se vetchý stařec. Když po čase vyšel z vězení, žil zcela v ústraní a nestýkal se mimo rodinu svého syna s nikým.

Manželé Jánští žili skutečně ve štěstí, svornosti a lásce. Ježto Richard nemiloval společenský život, dala mu výhost i paní Vlasta. Jediná rodina, s níž pěstovali styky, byli Hořavovi ze Zákolan, kamž je uvedl účetní Remiš.

Sestra učitele Hořavy, ubohá Milada, nezapomněla nikdy na ránu, jíž věrnému srdci zasadil doktor Minář. V rodině bratrově nalezla klid a mír a žijíc jen svým vzpomínkám, cítila se mezi zdravými dětmi bratrovými zcela šťastnou.

Účetní Remiš stal se hlavní silou závodu Richarda Jánského, jenž jej povýšil na ředitele svého cukrovaru.

Jediné, co ztrpčovalo učiteli Hořavovi spokojený život po boku vzorné ženy, byl osud drahé sestry, jehož byl sám bezděčným původcem.

Přes to, že byla Milada přesvědčena o šlechetnosti a dobrém srdci mladé paní Jánské, nemohla opětovati náklonnost, jíž jí Vlasta na jevo dávala. Spatřovala v ní stále nepřímou příčinu zkázy doktora Mináře, domnívala se, že by mladý ten muž nikdy nebyl tak klesl, kdyby se s Vlastou nebyl setkal.

To ovšem zůstalo navždy nezodpovědenou otázkou. Jsou záhady v povahách a osudech lidských, jež vždy pro naše oči zůstanou nezbádány. Ku podivu všech, kdo znali aféru Remiš-Jánský, vzniklo mezi oběma těmito pány skutečné přátelství. Remiš odpustil Jánskému dávno zlo, jež byl naň uvrhl a když poznal, že starý muž touží po přátelství jeho, bylo první jeho snahou, aby jej přesvědčil, že k němu žádné zášti nechová.

A tak se zčeřená hladina opět utišila, život v rodinách námi vylíčených vběhl do pravých kolejí a stal se plodným a užitečným, jakým má býti život každého jednotlivce, aby se splnilo jeho určení na světě a byl korunou veškerenstva.

"Masnice"

Historický obrázek

Napsal Josef Braun

I.

IVAT, MASNICIUS, vivat!" hřmělo z několika desítek hrdel najednou, tak že až vysoké, křížové klenutí nalévárny u "Bakalářů" všecko se otřásalo.

Dva silní mládenci uprostřed nalévárny pozdvihovali na svých silných ramenech malého, přitloustlého mužíka v hnědém aksamitovém kabátci s bezvousou, dobráckou tváří rdící se nad širokým, bělostným límcem až do polou rozložitých ramen sahajícím.

Chvíli se usmíval, nemotorně se ukláněje všem hostem v prostranné nalévárně u dlouhých stolů shromážděným a hlučně se smějícím a pinty svoje ku poctě dobrého muže na ramena mládců pozdviženého vyprazdňujícím.

Byli tu měšťané a sousedé z okolních ulic, jak je obliba na dobrém toku ječném — u "Bakalářů" špatného nebo popeněžního nikdy nešenkovali — shromažďovala každého večera v této klenuté místnosti velikou "visutou" lampou nehrubě osvětlené. Ale třikrát více než těchto sousedů bylo tu "školních pacholat", veselých, hodných mladíků z páté a šesté klassi školy Vysokokostelské. "U Bakalářů" byla jejich Praha. Zde "vedli tovaryšstvo" a pilněji se scházeli než "ku čtením" do školy u Vysokého kostela — z té jednoduché příčiny, kterou nejeden z nich při několikáté pintě otevřeně sousedům vyznával, že pivo starého Bakalářovic lépe a snadněji stoupalo do malých hlav, nežli věci učené, které rektor v páté a šesté klassi vykládal: listy Ciceronovy, Canonica Janova, symboly Athanasiovy, básně Virgilovy, řeč Sokratova k Demonikovi, dialogy Lucianovy či jiné krámy in fysica et arithmetica... Tito mladí, veselí synkové zámožných sousedů křičeli nyní "Vivat" z plných hrdel —

Když však jejich volání a pozdvihování a vyprazdňování korbelíků nemělo konce, zaškubal přitloustlý oslavenec nohama a seskočil násilně s ramen přeochotných svých sloupů, jimž namáháním potůčky potu po ruměných tvářích se řinuly.

"Blázínkové," hovořil otáčeje se pomalu na nízkém opatku a dle svého zvyku prudce mrkaje, až se mu plavé řasoví na sivých očích jen jen kmitalo, "za křest mám už dávno zaplaceno, a po otci jmenuji se Masník — v latinskou moudrost se odívejte až před panem rektorem či sukcentorem."

Při tom svým kachním, kolébavým krokem batolil se za dlouhý, dubový stůl v levém koutě, kde dosud nikdo neseděl. Ihned přihrnulo se k němu přes dvacet mladíků, jeden přes druhého pintu svoji k pití mu nabízejících.

Byla to všechno všudy samá veselá "školní pacholata", (žáci z páté a šesté klassi, či jak se tehdy říkalo, ze sekundy [páté] a z primy [šesté] byli zcela dospělí mládenci, a pokud nebyli ve škole i na stravu a byt, nestarali se učitelé jejich, co tropí mimo školu), jimž býval pan Masník, jeden z nejbohatších měšťanů na Horách Kutných — a za pana mincmistra Jana z Potenštejna a ze Žampachu královský urburéř (úředník, jehož péči královské důchody při dolech svěřeny byly) ode dávna štědře nakloněn.

Proto dnes "dlouhý" (takto mu

přezdělí druhové podle vysoké jeho postavy) rychtářovic Jeronym a Holíkův Krištof ubírajíce se do "kollegia" k Bakalářovům na poctivé veselí, a Masníka potkavše jinak a jinak nedali, než že musí jíti s nimi.

Poněvadž nebylo paměti, že by pan Masník v dobráckosti své někomu byl čeho odepřel (čehož snad vskutku nedovedl), vzali jej každý s jedné strany pod paží a vešli do průjezdu hospody "Bakalářovské". Tam násilně vzavše jej na ramena u veliké slávě vešli do šenkovny, kdež měšťané a nejvíce však školní mládež popíjeli a veselili se jako jindy.

Nyní usadivše se kolem stolu, který sobě pan Masník ku "krátkému" — prý — "pobytíčku" vyvolil, všeliké před ním prováděli šprýmy a žerty, a jeden přes druhého "kejklsoky promlouvali". Však věděli předobře, že vše, co dnes vypijí, zaplatí stále naplněný a — což není hned tak — každému z nich "přeochotný" měšec páně Masníkův. Dálo se tak vždycky, kdykoli pan Masník mezi mládʼ vešel — budʼ sám z dobré vůle, nebo že jej studiosi mezi sebe zatáhnuli. Rád s nimi se zaveselil, rád vyslechl jejich žerty, a když mu to druhdy vážní lidé za zlé brali, bránil se jako vždycky, dobrácky se usmívaje, příslovími starých otců našich, kteří prý říkali, že "časem zablázniti neškodí", neboť "žert druhdy prý za pravdu stojí" a proto: "blázniti i moudrým se trefí".

Jindy mezi mládenci prodlévaje, byl tedy Masník všecek rozveselen a sám žertův a šprýmův přidával. Dnes však nebylo mu právě do smíchu, a kdyby vůbec byl se uměl zlobiti, na mládence by se byl jistě rozhněval. Mělʼ dnes jinam bezpochyby zaměřeno než do hospody, kam ho Jeronym a Krištof zavlekli.

Obvyklý mu úsměv na široké, buclaté tváři, s očima pod kulatým čelem dobromyslně svítícíma, nedostoupil dnes výše hlasitého smíchu, ač pacholata co nejvíce o to se přičiňovala. Ba, jedva že v korbelíku, který před něho ochotný Bakalářovic šenkýř postavil, masitý svůj ret smočil; při tom chvílemi prudce zamrkal, což bylo neomylným znamením, že jej něco silně dojímá.

Mládenci dlouho žertovali o příčinách špatného jeho rozmaru.

"Hm, tak se tedy zdá, že pan urburéř se zamiloval!" prohodil jen tak maně Kašparův Pavel a všecka společnost nápadu tomu hlasitě se smála. Kde pak — pětačtyřicetiletý mládenec, pan Masník, jenž sám za svého dřívějšího mládí několika pannám na "mile vzkázání" košem dal, aby nyní se zamiloval!

Když všichni se rozesmáli, kulatá tvář Masníkova se temně začervenala.

"Aha, pán se červená," smál se dlouhý Jeronym svým živým, prudkým způsobem, až mu v očích hrálo, "snad do konce někde zaťukal a dostal košem!"

"Hm, blázínkové," obvyklým lhostejným tónem odvětil Masník a prudce zamrkal, "to by tak mnou hnulo! Nevšimnul jsem si větších hloupostí!"

Vtom šenkýř, starý Bakalářovic, nepozorovaně z pozadí na dlouhého rychtářovic Jeronyma zavolal.

"Pan Masník vskutku se pobláznil," šeptal mu do ucha, když mladý student mrštně k němu za sloup se přitočil, aniž si toho povšimnuli jeho druhové a tím méně pan Masník. "Pravda pravdivá! Proto jste se s ním podvečer setkali, že čekal na vedlejší sousedovic Dorotku. Mají dnes šlojéřky (šlojéřky, či tkadlkyně šlojéřů mívaly na Horách svůj cech, o němž dosti zpráv se zachovalo) kvartál a chtěl ji tam snad doprovodit. Před lidmi se ještě dobráček trochu stydí. Povídala a chlubila se Dorotka doma, že už jí několikráte nadběhnul —"

"Výborně, starý!" zajásal Jeronym. "V tomhle mu zabráníme! To tak, aby ještě nějaká stará panna našeho milého Masníka pod pantofel dostala! Pro nás by nesměl mít ani kroku, ani groše!" A kvapil na své místo.

Za malou chvíli zdvihl se Masník nesměle a pomalu.

Jeronym se potutelně usmál.

"Musím, mládenci, musím — důležitá věc," vypravil ze sebe zdlouha a těžce jako vždycky, když měl někomu v něčem odporovati či cosi proti jeho vůli učiniti. Málokdy to provedl. Pan Masník už byl takový. "Popřejte si, jak líbo — já zítra starému zaplatím."

V tom přiskočili nejbližší, jimž Jeronym zvláštím způsobem zakýval, aby Masníka zadrželi.

"Bůh vás uchovej, pane urburéři! Snad byste nás nezahanbil, abyste před pirglokem (znamení zvonkem, aby ve městě všecky hospody se zavřely) odešel?"

A přirazivše židle těsně k němu zabránili mu odejíti.

"Nu, když tedy chcete —" a pan Masník usednuv prudce zamrkal. Rád byl by vyšel — ale vůči tolika mládencům neuměl zjednati vůli své platnosti, zvláště když byl jist, že by pátrali, kam odchází, kdyby opravdu odešel.

Ale v duchu ho to přece jen mrzelo, že musí zůstati. Zmizelyť na chvíli z jeho kulatých, dobře vykrmených tváří dva důlky, k vůli nimž nejedna z horských panen, které byly v letech a tedy při rozumu, v duchu uzavřela nad ním příznivý soud, že je i při svých pětačtyřicíti letech člověk na pohledění roztomilý.

"Blázínkové —" řekl nějak suše, přišpouliv masité své rty a důkladně podíval se do korbelíka.

"Však je zítra Nanebevstoupení, můžete si doma pořádně odpočinouti. Před pirglokem od nás nesmíte. — Snad byste nám to neudělal —" a rychtářův Jeronym šibalsky se usmál.

A jak potom žertovali, rozprávěli a dobrou vůli spolu měli, třiadvacátá hodina se přibližila dříve, než se nadáli, a venku s věže svatojakubské ozval se zvonek.

Dvéře nalévárny se zpola otevřely a v nich objevila se hlava městského rychtáře. Jeronym za to bleskorychle hlavu svou pod stůl sehnul. Činíval tak vždycky, kdykoli přísný otec podle rychtářské povinnosti své mezi dvéře Bakalářovic hospody vstoupil, aby připomenul pozdní hodinu.

Pan rychtář dovoloval synkovi tovaryšit "u Bakalářů" jen dvakrát za týden; synek tu býval pětkrát či dokonce sedmkrát, aniž otec, mnohými starostmi mimo dům až pozdě do noci zaneprázdněný, o tom věděl.

"Pirgláček!" oznamoval rychtář.

"Dobré noci," přáli hosté a dvéře se za rychtářem zavřely.

Všecko se zdvihlo.

Školní "pacholata" více než rozjařena doprovázela svého hostitele temnými, pustými ulicemi k jeho domu. "Dlouhý" Jeronym a Holíkův Krištof opět vydobyli si cti pana Masníka vésti pod paží.

Točili se, točili, jako by se jim ještě domů nechtělo — přešli dvě, tři ulice a uličky, nějaký plácek, a nevěděli skorem sami, jak se ocitnuli na náměstí "Panském", kdež v domě s Knejslíkovským sousedícím z přízemních oken zářilo jasné světlo.

"Viz, pane urburéři," ukazoval Jeronym mávnuv v tu stranu pravicí, "šlojéřky mají kvartál (čtvrtletní schůzi cechu)."

"Hm, blázínku," odvětil oslovený, "co mi po tom?"

Dobře, že byla tma, jež zakryla ostatním, kterak dobrácký pan urburéř prudce několikráte po sobě zamrkal a kterak "dlouhý" jeho průvodce pevně ret stiskal, aby hlasem smáti se nemusil.

"Nu, ale ted', blázínkové —" hovořil ztěžka pan Masník, "už mě jen ved'te domů. Chodívám spát s kurami a dnes tak pozdě! A k tomu chodíme ještě beze světla, proti všemu řádu jako lotrasi a lidé zrádní. Aby nás tak ještě pantáta tvůj, Jeronyme, potkal a sebral nás! Jet' z rady obnoveno přísné poručení, aby nikomu nebylo trpěno beze světla v noci městem choditi. Mnoho lidí zákeřných, stupek a lotrasů vkrádá se prý těchto čas do měst, aby tu tajně v noci kradli a mordovali. Což jste

neslyšeli, jak před čtrnácti dny zabili v noci v Kolíně tu bohatou vdovu pasířku? Zabili, peníze vyrabovali a zmizeli, jako by se po nich země slehla. Tak, tak, Jeronymku," pochvaloval pan Masník, vida, že mládenci činí po jeho vůli zatáčejíce ku Koňskému trhu a že brzo uloží svoji hlavu, dnes poněkud již těžkou, na své mládenecké lůžko; "povídám, jste přece jen hodní hoši, blázínkové —"

A v blažené jistotě blízkého odpočinku stal se pan Masník v této chvíli i hovornějším. "Že mluvím o té pasířce," prál poněkud hbitěji než před chvílí, "musím vám ještě povědět, že se mi před čtrnácti dny zdál takový podivný sen. Viděl jsem nějakou vysokou světnici s tmavým táflováním a v té světnici plno skříní dubových. V těch skříních prohrabávali se nějací lotrasi, a když tu největší otevřeli, viděl jsem v ní mrtvou ženu, takovou starou matronu ctihodnou — a druhého dne odpůldne slyším od nějakého huntýře, který právě přišel z Kolína, že tam v noci tu vdovu zabili. — Co byste tomu řekli?"

"Že to byl živý sen," odpovídal za všecky "dlouhý" Jeronym. "To už některý člověk je zrozen na takové planetě, že se mu splní všecky sny. — Moje planeta taková není —" povzdechl, "splní se mi vždycky, když se mi zdá, že jsem slyšel otcovské kázání, ale nikdy, když se mi zdá o pannách pěkných, jak jsem je líbal —"

"Nu, mně se zdá málokdy co, ale nepamatuju, že by se mi to nesplnilo," vece pan Masník. "A proto mám ted' trochu starosti. Zdálo se mi asi před týdnem, že se mi dolů dobývá zloděj. Víte, já spím nahoře sám a dole v přízemí moje stará hospodyně; jsou tam sice u všech oken mříže, ale což jsou mříže takovému lotrasu! Vyvrátí je pojednou, staré Hátě uzamkne navždy ústa jedinou ranou a počne rabovat. Od té doby spím jako na vodě — mám odjakživa lehké spaní, a jak se co šustne dole na ulici, hned jsem vzhůru —"

"A co bys sobě počal, pane Masníku, kdyby opravdu nějací lupiči pod tvými okny se vyskytnuli?" ptal se bezděky Holíkův Krištof. "Takový nikdy nejde jen jeden. Chtěl bys dolů seběhnouti a jim čeliti? To by byla veliká odvaha, ale nebezpečná —"

"Měl jsi říci raději na rathouze, aby pomůcka městská častěji za noc kol tvého domu obrazila —" mínil jiný studiosus.

"Eh, ještě aby se mi smáli, že mám tak pevnou víru ve své sny! Ted' jsou lidé zlí, že za zády si z člověka tropí posměšky, kde jen mohou —" odtušil trochu mrzutě pan urburéř. "To já myslím tak: jak bych slyšel, že se někdo dolů dobývá — bez hluku a za okamžik silné mříže přece jen nevylomí — otevru okno a strhnu pokřik ze vší síly — však by se brzo lidé sběhli — Ale dnes —" a pan Masník jistě zamrkal, ač pro noční šero mládenci toho nespatřili — dnes budu spát jako zabitý a tím, mládenečkové, vy jste vinni, že jste mne od toho truňku nepustili —"

"Pravda svatá, pane urburéři" ozval se živě rychtářovic Jeronym. "A když jsme vinni, chceme učinit pokání. Zítra je svátek, máme tedy čas i chuť zase trochu štráfovat na nočním povětří. Spat se nám beztoho nechce. Nu a než ukončíme pout' po hradbách a po všech ulicích a placech, bude ráno — a do té doby každou chvíli některý z nás sem zaskočí a kdyby se něco šustlo přivolá nás všecky. Jsi spokojen?"

"Však vím, že jste hodní blázínkové," zasmál se pan Masník přistupuje ku vratům svého domu. "Jen pozor na pana otce — stihnout vás, zavře vás bez milosti do jednoho — víte, že kdo se toulá v noci bez světla po městě, právu propadá —"

"Zkušené myši vědí, kterak se uhnout kocouru, když po domě rejdí," zasmál se Jeronym rychtářovic. "My do všech ulic, kudy se béřeme napřed zvědy vysíláme; musíš někdy

s námi, pane Masníku, to je mnohdy veselá hra na schovávanou —"

"Však jen ne dnes," zafuněl pan urburéř, sahaje po železném klepadle, "dobré noci přeju vespolek, mládenečkové! Spoléhám se na váš slib —" a za malou chvíli, kdy za panem Masníkem vrata skřípavě se uzavřela skupili se mládenci kolem rychtářovic Jeronyma.

Jeronym byl mezi nimi vždycky přední hlava a vůdce. Ne snad proto, že by byl ve škole uměním a vědomostmi vynikal. Ani zde nebyl sice mezi posledními, ale školu, jak říkal pan rektor, rychtářovic Jeronym "nepřipustil si k srdci", a kdyby byl chtěl, byl by prý mohl býti vždy prvním mezi všemi "majores", co byli v prime. Jeho starosti bývaly vždycky jiné: kterak veselé teatrum, které na podívanou sousedů a sousedek na Vlašském dvoře o samopustě se hrávalo, výborně sehráti, či ku kterému z bohatých sousedů se soudruhy na nějaké veselíčko dát se pozvati a k tomu novou, veselou píseň plnou škádlivých ale vtipných narážek na místní lidi i poměry složiti, aby společnost při dobré tabuli měla dobré obveselení... Jeronym — a s ním jeho druhové — škádlil lidi rád a rád dělal jim takové "zlobeníčko, z kterého jiní mají veselíčko".

Ted', jak se mládenci skupili kolem svého vůdce, vykládal tento z ticha: "Domů nepůjdeme a nemůžeme jít. Masník si nějak nadchází Dorotku od Konvářů, tu starou pannu jedovatou. Dnes večer šla do cechu a Masník ji chtěl vyprovodit. P r o t o jsem ho zdržel! Ta jedovatá, hrdá panna ho dostat nesmí! Není tak o nás, ale o něho, utrápila by ho brzy. Začneme pracovat. Ona musí dnes poznat, že její malý pan Masník nebyl nemocen, že raději s námi pil a ji nechal jít samotnu. — Znám dobře tu hrdopyšku, to ji dopálí! —"

"Dobrá, dobrá," souhlasili sborem a jen Holíkův Krištof, ze všech Jeronymův druh nejmilejší, namítl: "Ale ty jí to chceš říci? Málo to pomůže —"

"Nesahej po krámci pokud nevyložím," odsekl Jeronym. "Již mám všechno rozmyšleno. Ale napřed ještě, Krištofe, skoč na plac se podívat, zdali u tety se svítí — jestli totiž kvartál šlojéřek se nerozešel —"

"Jak by rozešel," na to pohodlný Krištof, jemuž se nějak nechtělo vzít hbitě nohy na ramena. "Ty jsou vždycky aspoň do půlnoci pohromadě než všecky klepy z celého města sobě povědí —"

"No pro jistotu," ozval se tenký, živý hlas ochotnějšího Kubína, jenž hbitě odběhl. Za chvíli se vrátil.

"Byl jsem až pod samými okny," oznamoval. "Počestný cech šlojéřský šermuje jazyky až k ohlušení—"

"Dobrá, Kubínku," pochválil Jeronym. "Svedeme jim kratochvíli. Však jsem své paní tetě dávno slíbil, že jim něco vyvedeme. Ona si tuze na tom zakládá jakožto jejich cechmistryně, že o jejich cechu zlí jazykové po mnoho let nedovedli nic zlého ani posměšného vypraviti. Tak slyšte," tlumil hlas, "představíme sobě ty dva milující —" a ohlédnuv se ještě vzhůru k tmavým oknům Masníkova domu mluvil o svých zámyslech šeptem.

"Bude to švanda," smáli se mládenci tlumeně. "Starý je ted' v prvním usnutí a jak ho náhle zbudíme, nechá se třeba kolem prstu ovinout! Ale nutno ještě nějakou chvíli sečkati —"

"Zatím, bratři, na zvědy, kde je otec a jak dlouho jsme před ním bezpečni —" prál Jeronym. "Já tu musím na kvap sebrat mysl a složit nějaké rytmy, které jim zazpíváme —"

II.

Zatím v domě s Krejslíkovským sousedícím na Panském place odbýval se kvartál počestného cechu šlojéřek. Prostranná přízemní světnice byla všecka zaplněna paními a pannami, které obíraly se záležitostmi cechu svého při dobrém cukrpánu,

bábě mandlové a jiných pochoutkách uchystaných starou paní cechmistryní Ryvcovou, v jejíž domě od delšího času všecky schůze cechovní se odbývaly. Bylot' záležitostí cechovních tuze mnoho, ale řečí o nich ještě více. —

Stará paní Ryvcová, první cechmistryně, ctihodná a rozšafná osoba přisládlé, nyní zaruměněné tváře s tučným podbradkem v objemném kortukalu, stále hlavou potřásající, takže každou chvíli zablýskal se zlatý "šmelc", jímž paninské zavinutí vlasů svých měla propleteno, nestačila od samého schůzky počátku konejšiti a napomínati, aby jednak nebylo "řečí mnohých a zbytečných", ale aby se mluvilo "ne všecky najednou, ne se špičkami a útržky, ne křiklavě a s přehlušením druhých —"

Ale s tímto napomínáním bylo jako by hrách na stěnu házela. — Bylot' tu v té prostranné klenuté síni popatřiti na rety rozličného stáří a krásy: některé uvadlé a nevábné, jiné malinové, zrovna tak k líbání — ale za nimi všemi stejně břitcí se nacházeli jazykové.

Toliko Dorotka Konvářovic sedící tamto v rohu nedaleko dveří, dnes jedva že si ve všeobecném řečňování omočila. Však jen ji vizte tu pannu poněkud obstarožnou, s růžovým pentlíkem ve vlasech, v modravém živůtku spjatém u krku vlnivým, bělostným okružím, s přibledlou, trochu vyhublou tváří, jež mohla dříve hezkou jmína býti, pokud ji nestínil jakýsi pohrdavý, sebevědomý a při tom přece nahořklý výraz, s tím malým nosíkem, jenž každou chvíli v jakémsi opovržení se přikrčil a s očima modrýma, pichlavýma, v nichž stále jako by hněv a mrutost se jiskřily.

Neměla Konvářovic Dorotka druhdy o nápadníky nouze — ale, jak byla "vysokomyslná", vybírala, každému něco věděla, až konečně nápadníků touže měrou ubývalo, čím panně let přibývalo, a zvláště když u paní mateře, vdovy po Konváři, kromě ponebního domu více statku tušili se nedalo. Její družky škodolibě už měly za jisté, že "zbude" — věděla o tom, kterak jí to přejí, a ze vzdoru, aby se tak nestalo jim k tajné radosti, chovala se k panu Masníkovi, když ondy podivná náhoda je sblížila, tak, že mládenecké svobodě páně Masníkově hrozilo vážné nebezpečí. Není sice člověk švarný a dokonce nevypadá tak, jak vyběračná panna druhdy si ženicha svého představovala — ale konečně v tomto věku, dlužno sobě samé to přiznati, žádná pětatřicitiletá panna lepšího muže přáti by si nemohla. Není "pitevník", jenž by v hospodách rád trunčil — a takových panna Dorotka tuze nenáviděla, nebot' útlému jejím nosíku páchnul z nich na dálku hříšný pivní nápoj. Není hadač a svárlivec, a na tom zase panně tuze záleží, nebot' ona chce být paní v domě a pan Masník bude jistě poslouchati. A konečně: on jest jeden z nejbohatších a nejváženějších sousedů horských. Tot' bude závisti mezi známými, mezi přátely i nepřátely — toto pomyšlení naplňovalo pannu Dorotku převelikou blažeností. K vůli této "pomstě" nad škodolibými svými přítelkyněmi byla by si vzala mládence ještě staršího, dvakrát tak tlustého a mohl by mrkati ještě více než pan Masník . . .

A panna Dorotka již nepochybovala, že si brzo zavije hlavu "po paninsku". Prohlédnula brzy pana Masníka, poznala, kterak jednati, aby přiměla tohoto nerozhodného, jakéhokoli odporu neschopného dobráčka k velikému činu: jednala sama rázně a rozhodně. Dala mu na srozuměnou, že takto potají scházeti se s ním nadále nechce a nemůže už k vůli své a jeho dobré pověsti, kdyby některé všetečné oko je vyšpehovalo. Chce mu býti místo potajné milenky raději věrnou a ctnou manželkou — a to brzo, ne sic dnes, ale jistě již od příští schůzky. Ta měla býti dnes. Panna Dorotka neměla ani jediné příčiny pochybovati, že pan Masník přijde a příchodem svým přinese jí — ruku svou. Jaké bylo

však její zklamání, když na pana Masníka marně čekala!

Proč nepřišel? Co se stalo?

Rozhodl se snad, že již do smrti zůstane věren mládeneckému stavu svému? Nemožno, vždyť přece tak upřímně se usmíval, když naposled při rozloučení podotýkal, jaká to je radost, když člověk má doma hospodyňku tak moudrou, jako je panna Dorotka, a ženušku tak věrnou, jakou by prý ona jistě dovedla býti! Vždyť se všecek rozplýval, když mu panna dovolila, aby ručku její v masité své dlani podržel a několikráte stiskl! Či by ji dovedl klamati? To by nepřišel na pravou! — A zlobivá mysl panny Dorotky při tomto pomyšlení již se jitřila. Než ještě není rozhodnuto. Snad přišli panu Masníkovi nějací přespolní hosté vzácní, pro něž nemohl z domova, či snad onemocněl! Však se panna zítra nějakým způsobem doví pravdy...

Nebylo tedy divu, že pana Dorotka dnes ve všeobecném "řečňování" žádného podílu nebrala. Byla by se s těžkými starostmi svými z této schůze šlojéřské již dávno vybrala domů, ale jako vždycky, tak také dnes chtěla vyčkati až konce, vědouc dobře, že o každé, která dříve odchází, rozpředou ostatní, které ve schůzi zůstanou, klepavý rozhovor...

Zatím paní a panny záležitosti cechovní vyřídivše, počaly důvěrnou rozprávku o věcech běžných v městě, a že sladké víno skořicové, které v hojné míře na útraty cechovní pokladny bylo k pamlskům přijednáno, činilo jazyky hbitějšími, rozprávka stávala se vždy hlučnější a pronikavější, tím více, poněvadž i ctná paní cechmistryně neměla nyní práva ni vůle hluk mírniti.

Ale rázem jako by ut'al, všecka ústa i ústka slavného cechu oněměla, neboť otevřely se dvéře a ku hojnému překvapení a údivu všech přítomných vrhnulo se do síně aspoň na patnáct veselých mládenců, a ti smělým, veselým slovem začali zpívati jako druhdy malí školáci po sousedech na "rekordaci" (o rozličné platy na školu chodívala mládež upomínat sousedstvo dům od domu zpívajíc, obyčejně dvakráte do téhodne, což slulo rekordací) chodící:

"Nesem vám ho, nesem
s radostí a s plesem,
nechcete-li žádná,
pomoc je tu snadná.
Chcete-li ho některá,
věřte, dneska z večera
trunčil mnoho s námi — —"

A jak toto "předzpívání" doznělo, vhrnuli se do jizby ještě čtyři — a hle, kdo je to na jejich ramenou v širokých damaškových poctivicích, bez kabátu, v ukrutánském širáku na hlavě, v obličeji všecek uhlím k nepoznání začerněn?

Ano, jest to pan Masník! Té smělé nezvedenosti mladých opovážlivců! Když se zvědové vrátili s bezpečnou zprávou, že pan rychtář jest nyní "ponůckou" až na dolejším městě, a Jeronym byl hotov se svými "rytmy", házeli barety svoje vzhůru do Masníkových oken, aby dobráčka vzbudili. A když, bruče, vykoukl ven, strhli pokřik, že chytili zloděje — a dověrný pan Masník tak, jak byl všecek rozespalý, natáhnuv na sebe jen svoje poctivice, běžel supě a funě dolů takovou rychlostí, div lýčené svoje pantofle neztratil. Ale jak byl venku, zrádná mládež vyzvedla ho na ramena a všichni v největším trysku ubíhali na Panský plac — a po cestě ještě několik těch nezvedenců zaskočilo k "Undrláku" pro uhlí a začernivše opovážlivě jeho tvář, vtiskli mu do oči veliký širák, který jim ložír tam ponocující zapůjčil.

Oh, ubohý pane Masníku, žes kdy sobě s takými nezvedenci jakého přátelstva začínal! — Slyš, jak zpívají o tom, kterak jsi s nimi dnes jako dobrý kumpán na šenku Bakalářovic popíjel — však ne, pan Masník neposlouchá, jen jaksi strnule, ba, ať je slovu odpušteno, pitomě oči vyvaluje. Ale to trvalo jen několik okamžiků, než pan Masník probral se

nadobro ze své rozespalosti, úžasu, hněvu, omámení, jež mu kalilo pohled a stiskalo rty. Poznal s hrůzou, kde se nachází. Z jeho zaťatých rtů vyrazil řev plný hněvu a zloby, ale nadarmo, nebylo jej slyšeti, mládenci zpívali sborem — a jejich píseň zněla o tom, že prý pan Masník nezná ničeho milejšího, nežli s mládeží sobě posedět... A hle, jak pan Masník divoce očima zakoulel, jako by se v tom mírném, dobrém člověku šelma probudila, až jeho bělmo v té počerněné tváři se zalesklo — oh, hrůza, vidí tam Dorotku, které dříve si nepovšimnul...

Teď již všecky paní i panny se smějí, poznavše, že v těchto okolnostech nic moudřejšího učiniti nemohou — jen ona ne, Dorotka od Konvářů! Však jej dobře poznala, toho lichometníka, však má dost bystrý vtip, aby viděla, že za touto králkou a regrací, tak nevinnou na pohled, skrývá se chytrost Masníkova, jenž všecko toto sám spuntoval a i tu písničku těm nezvedencům poradil, aby panna ani za mák nemohla již pochybovati, kolik uhodilo, když pan Masník dnes večer raději u korbelíku seděl... Všecka pýcha a kousavá zloba panny Dorotky probudila se silou dvojnásobnou — jak se tedy panna mohla smáti?

Zatím pan Masník silou hroznou zalomcoval sebou, aby se vymknul zpívajícím mládencům, avšak ti jej drželi jako v kleštích. Na nohou zbyla mu jen jedna trepka — druhou po cestě ztratil — nyní, aby se osvobodil, škubal zuřivě nohama, hází, seká jimi jako do jatemic, v tom, té hrozné, neuvěřitelné nehody! — zánovní "pantoflátko" hodně veliké a tlustě podšité, smeklo se nešťastníku z nohy, prudce sebou házející, a letí, letí zrovna do nedalekého rohu, přímo na Dorotku —

Ubohý pan Masník zavřel bezděky oči... a v témže okamžiku, ač píseň ještě nebyla ukončena, uznali mládenci za moudré z cechovní schůzky se klidit s touže rychlostí, se kterou byli se sem přihrnuli...

Stalo se všechno za tiché a hvězdné májové noci přede dnem Božího vstoupení l. P. 1530 na Horách Kutných.

III.

Asi týden po tom v mazhauze při obědování pravil Jeronymovi zamračený otec: "Ty, zase jsem doslechnul o nočních toulkách a výtržnostech —"

"A kdo ti mohl co říci?" vzepjal se Jeronym uraženě, ale hrklo v něm pořádně. Věděl, že pan otec mluvívá sic málo, ale nikdy ne nadarmo. "Bůh mne chraň, já ne — ničeho nevím —"

"Mlč!" okřikl jej pan rychtář po otcovsku. "Víš asi lépe než já. Mluvil jsem s Masníkem a pozoroval jsem, že vy školáci z první a druhé klassi jste mu něco vyvedli, co mu asi dvakrát po chuti nebylo —"

"My? Já? Nemožno!" vrtěl zdlouha hlavou Jeronym. "A řekl ti, otče, co mu kdo provedl?"

"Neřekl. Nechce prý žalovati. Není žalobníka, nebude soudce. Nechám to projíti. Ale věz, Jerko, to ti povídám," a hlas páně rychtářův povážlivě se zaostřoval, "přistihnu-li tě někde nočně za králkou a regrací, bez milosti budeš v šatlavě ne-li v dusíku (tužší stupeň vězení). Jen si to dobře pamatuj!"

Jeronym se usmál. "Oh, toho dobrotiska," prál si v duchu, mysle na Masníka. "Nechtěl ani žalovati — nepřál nám trestu."

Večer téhož dne přišed do "tovaryšstva" k Bakalářovům, vyprávěl za tepla o dnešní otcovské lekci na výsost chvále dobráčka Masníka, že mlčel a nežaloval.

"Myslím, že mlčel také proto, poněvadž se bál, že by se mu škodolibí lidé ještě posmívali," namítnul Holíkův Krištof.

"Ať tak či onak," odtušil Jeronym, "jisto, že už se ničeho báti nemusíme. Jako když to padne do vody!"

"Ale což šlojéřky?" namítal Křištůfek.

"Mlčí a budou mlčeti jako když zamáže," prál Jeronym. "Teta jim zapečetila ústa cechovním tajemstvím. To by si špatně posloužily, aby tak o sobě pověděly, že pozdě na noc jejich kvartál navštívili mužští. Byla by to skvrna na cechu, a na ten nedají za živý svět ničeho dopustiti. Tetě, když se mne druhý den ptala, kdo ten umounělec byl, řekl jsem, že jeden z mendíků (chudý student), kterému jsme šaty vycpali a začernili ve tváři, aby paní a panny měly větší veselost. Myslím do dnes, že za toho zpěvu a hluku urburéře v něm snad ani jediná nepoznala."

"A přece jedna," vmísil se do hovoru starý Bakalářovic, jenž o všech kouscích mladých svých hostů věděl. "Vyzvěděl jsem to pod pečetí největšího tajemství od Babuše Konvářovic, která tajně, jak to ty služebné vždycky umějí, u dveří vyslechnula, když jejich panna vysoce se zařikala, že pana Masníka ani do nejdelší smrti vidět nechce, a že mu to nedaruje. Kde pak — hodit na ni přede tváří celého cechu pantoflátko jako škopek —"

"No, takové nebylo," smáli se, "to už ta Babuše hodně si zalhala — a také nehodil je schvalně. Padlo ovšem na Dorotku, a jest dobře tak, neboť Masník je zachován stavu mládeneckému a nám —"

"Však jsme to chtěli," dokládal Jeronym vyprázdniv svůj korbelík. "Ale víte co, braši, za to, že pan Masník je tak hodný a dobrácký, že se ani drobátko mstít nedovede, pojd'mež mu na jeho svátek o svatém Janě Křtiteli zazpívat. Udobří se jistě na nás docela, a tadyhle starý, až se nám nebude dostávat, bude jako vždycky dříve místo od nás od něho přijímat záplatu —"

"Dobrá! Znamenitý nápad!" souhlasili hlučně mládenci. "Řekněme konrektorovi a do týdne s námi nacvičí nové kantum, — to pěkné, které loni k rektorovu svátku sám složil —"

Umluveno, vykonáno.

Naši mládenci z tovaryšstva zůstávali nyní ve Vysokokostelské škole dlouho po "čtení" přes čas, aby se nacvičili.

Však jim to pak skutečně šlo až srdce hrálo, když zapěli o svatém Janě v mazhauze Masníkovského domu, nežli se hospodář ničeho netušící do kostela mohl vybrati:

"Příteli náš, svátek slavíš,
v hlučném kvasu, veselí —
přijmi přátel vinšování,
"milý Pánbůh kéž tě chrání"
— atd.

Oko Masníkovo, když do kruhu zpívajících mládenců vešel, se zalesklo, na dobrácké jeho tváři objevilo se zase dvé důlků a opět po svém způsobu několikráte prudce zamrknul — tentokráte jistě radostí.

"Ale vy jste přece jen dobří, hodní blázínkové! To mne těší, to mne těší, že jste si na mne vzpomněli!" chválil je a tiskl všem upřímně ruce ve své baculaté dlani, když pozpívali a když mu byl Jeronym jménem všech krátké "vinšování" přednesl.

"Pozval bych vás všecky, abyste se mnou poobědvali," usmíval se, mrkaje, "ale to víte, že přijde panstvo z Vlaského dvora a vás mnohých páni rodiče. Za to přijďte na kollací (svačinu) a setrváme pak déle mezi sebou. To víte, vždyť jen mezi vámi, naší milou mládeží, je mně vždycky nejvolněji. Ted' si na to zavdejte trochu vínka —"

A mluvil to všecko takovým srdečným, bodrým hlasem, že když potěšení mládenci z Masníkovského domu na Koňský trh se vyhrnuli, byl by přísahal každý z nich, že dobrácký urburéř na svou návštěvu šlojéřského cechu dávno zapomněl. Ten, kdo by byl přísahal nejdříve, byl sám Jeronym rychtářovic.

Odpůldne, někdy k osmnácté hodině, sešli se mládenci ke kollací.

Masník jako dobrý a zdvořilý hospodář vítal je hned u dveří obvyklými slovy:

"Vítám vaše hodnosti a ve všem službu svou povolně hotovou připovídám —"

Kulatá, ruměnná jeho tvář zářila dnes slavnostním úsměvem a úbor jeho svátečním vyšňořením: krátký kabátec z tmavého damašku, tmavé, jen na kolena sahající poctivice, aksamitové střevíce a bělostné okruží, kolem něhož těžký, zlatý řetěz se houpal — zkrátka pan Masník vypadal lépe a onačeji, než mnohý vladyka z okolních tvrzí, který vysoce si zakládal na svém "vyšším urození".

A jak je přivítal a k dlouhánskému, celou délku prostranného večeřadla zaujímajícímu stolu usadil, poodešel do vedlejší jizby a za mžik přiváděl mezi mládence dívčinku svěží a pěknou jako májový květ.

Přicupala po boku strýce spokojeně oddychujícího a mrkajícího takovým lehounkým, upejpavým krůčkem, jako by se vznášela; spatřivši tolik mládenců měřících ji udiveným, jiskřícím pohledem, všecka se zarděla v hlaďounké svojí tváři a sklopila velké modré své oči v ostychu polo panenském, polo ještě dětském, jako by byla učinila každá dívčinka jejích let chovaná od dětství v pobožnosti a dobrém mravu u své paní mateře a nepoznavší dosud hlučnějších společností. Nebylo jí zajisté nad šestnácte let.

Mezi studiosy dosud hlasně hovořícími nastalo rázem hrobové ticho. Všecky oči upjaly se na ten svěží a vábný zjev dívčiny, které nemohly lépe slušeti ty blankytové šaty zakryté z části pestrým fěrtouškem na tři dlaně drahým šmelcem vyšitým, ten bělostný límec od něžného krčku až na ramena sahající, a nade všecko pak v bohatých vrkočích zlatých vlasů panenský pentlík jako by koruna rozložený a drobnými perličkami se lesknoucí. Rázem jako by všichni mládenci byli zapomněli na kýžené vděky bohaté hostiny, na dobrá vína i na "kejklsoky" nově nastudované, jimiž hospodáře dnes ku konci hostiny chtěli pobaviti.

Jak se ocitlo toto svěží poupě zde, pod střechou funivého, tlustého staré-ho mládence?

Však pan Masník s dobráckými svým úsměvem v několika okamžicích rozřešil tuto hádanku, která, nevyslovena, všem současně na mysli tanula.

"To je naše Apolenka, milí mládenci," usmíval se, ana dívčina se stydlivě ukláněla, pýříc se ještě více, "totiž tak naše" vysvětloval pohodlně, "poněvadž je dcerka sestřenice mé Evičky, co má pana Jakuba mydláře v Kolíně. Chtěl jsem, aby všichni na tento můj svátek přijeli ke mně, nemám už na širém světě jiných příbuzných. Poslal jsem do Kolína schvalně hospodyni, aby mi to neodřekli. Ale místo, aby byli přijeli všichni, poslali jenom Apolenku. Ta v Hoře ještě nebyla. Však se ti bude, děťátko, líbit," obracel se se strýcovskou něžností k dívce, "u nás" je veselo jako v Praze, tito mládenci, naši páni studiosi a moji milí přátelé, o kterých jsem ti už vypravoval, ti to dosvědčí —"

Ale panna, nežádajíc a nečekajíc tohoto svědectví ani nepozdvihla svých očeк a sedala na pokyn strýcův po jeho levici. Po pravici jeho usadil se Jeronym jakožto studiosů vůdce a z přátel jeho nejmilejší. Ale podivno, zdálo se, že dívčin lepý zjev účinkoval nejvíce právě na něho. Neboť když měl stříbrnou číšku drahého moku "na villichkum" (na přivítanou) vyprázdniti, chvěla se mu v ruce a hlas se mu při prvním slově nějak zachvěl.

A při hostině — Jeronym za to nemohl — jeho tmavé jiskřící oči bezděky co chvíli točily se na levo, kde za tučným podbradkem páně Masníkovým vykukovala kulatá, něžně krojená bradička a bělounké hrdlo sličné dívčinky, sedící po levici hospodářově. Jak rád by byl nyní čestné svoje místo po pravici hospodářově zaměnil za místo v protější řadě, aby seděl proti ní a dosyta se jí do tváře mohl nahleděti

Jeronymovi nějak nechutnalo, ač jeho druhové jedli, pili s plnou chutí a také do rozprávky pouštěli se hlučněji a nenuceněji, neboť ostych z přítomnosti mladičké panny již je

přecházel, zvláště když i ona hlásek svůj dala slyšeti nejednou odpovědí na strýcovy otázky — neboť žádný z mládenců neodvážil se přímo k panně promluviti. Byl by jistě vedl Jeronym při tabuli hlavní slovo, byly by nejbystřejší vtipy a nejveselejší nápady pocházely z jeho úst — ale podivno, cítil se teď tak divně stísněn přítomností panny Apolenky, bál se pojednou, kdyby se mu nějaký vtip nezdařil, že by ona v duchu se mu vysmála či jej politovala — a to by raději do země se propadl. Přenechal tedy hlavní slovo Krištůfkovi Holíkovic, sám mlčky, ale dychtivě lapaje každou otázku, kterou pan Masník k dívčině vznesl, aby mohl zároveň naslechnouti i její odpovědi, pronášené hláskem, který zněl, jak se zdálo Jeronymovi, jako by na stříbrné struně se hrálo...

Apolenka ovšem neměla ani nejmenšího tušení, jaký vliv má přítomnost její na rychtářovic studiosa; za to druhové jeho dobře si toho povšimnuli.

Čas zatím valně pokročil, venku již pirgláčkem odzvonili a rozmar mladých hostí stával se růžovějším.

V té chvíli zvednul se hospodář a po něm i jeho svěřenka. S dobráckým svým úsměvem vysvětloval hostům, že už čas, aby panna sobě odpočinula, že se bude ještě s jeho hospodyní hodinku modliti, jako doma vždy s mateří to činí, proto že ji odvádí a za chvíli přijde sám, aby ten svátek s mladými přátely svými "dodržel".

Panna se již na odchodnou uklánělа, s ostychem poněkud menším než když byla sem vstoupila a chtěla se strýcem odejíti — v tom však přistoupil k ní Jeronym. Nemohl si odepříti, aby aspoň nyní na pannu nepromluvil.

"Panno ctná," děl hlasem, v prvním slově poněkud nejistým, ale hned po té klidným a sebevědomým, dvorně při tom se kloně, jistě neodmítneš, když za soudruhy své i za sebe vzdám ti dík, žes mezi nás vešla a společnost naši ozdobila. A že mluvím právě a že dík všech náš je upřímný, rač dovoliti, abychom všichni na tvoji poctu si připili —"

A studiosové jako by jim všem z duše mluvil, v okamžení povznášeli číšky dobrého malvazí na poctu panně, která překvapena a zapýřena mlčky se ukláněla.

"Děkuji ti, Jeronymku, na místě Apolenky," usmíval se pan Masník, "to víš, ona je ještě mladičká, neumí to tak švarně povědíti, jako ty, a já to ovšem také tak nesvedu — jsem zas příliš starý. Však o vás doma poví, že jste hodní a způsobní mládenci —"

A jak s pannou ze dveří do sousední jizby se vybral, zamrkal pan Masník prudce a děl sám k sobě polohlasně: "Blázínek —" Jistě myslil na Jeronyma; neušly panu Masníkovi kosé pohledy a zamlklost rychtářovic synka při hostině.

Ale pravá zábava teprve se rozproudila, když pan Masník se do večeřadla vrátil. Nebylo tu panny, nebylo ohledu, proč veselosti uzdu klásti.

Pili, připíjeli, rozprávěli příběhy žertovné, prováděli kejkle podivné, na ramena sobě se stavíce, dělali pitvorné stínové obrazy na stěně, až pan Masník samým smíchem druhdy za břicho se popadal.

Hodin a veselosti přibývalo a vína ubývalo. Ale nikomu nechtělo se pomysliti na odchod. Časné letní jitro šeřilo se již modravým zábřeskem nad horskými střechami, když konečně pilo se "ve jménu svatého Jana Dlijana", to jest na rozchodnou —

"Ale poslouchejte, mládenci," — ozval se náhle pan Masník, živěji nežli se dalo nadíti při tak pozdní hodině a tak mnohé číšce, kterou vyprázdnil, "už mne mnohokráte napadlo, když jste v tom městě našem taková veselá mládež, že tu přece pro vás něco schází, co v jiných městech zlatá mládež dávno už má —"

A vida, kterak panicové hledí naň s úsměvem trochu soustrastným, že mluví divně a nesrozumitelně, poně-

vadž víno jazyk mu obtěžkalo, dodal ještě živěji: "Nu, nesmějte se pod kůží, blázínkové, povídám vám na mou věru, že to zde pro vás tuze schází. A jinde to už všude mají, člověk nepotřebuje jít ani do Heidelberku či jinam do pekel horoucích až do Říše. V Kolíně i leckde jinde po městech v našem království to neschází —"

A odfuněv přidal ještě: "Neptejte se, co myslím, ale hádejte. Od čeho jste studiosi! Ale ne, blázínkové, dnes už máte hlavy trochu těžké a já s vámi. To však vám na čest a víru teď slibuji, že vám to v naší obci zařídím já na svůj náklad — pro památku a na důkaz upřímného přátelství svého a smýšlení věrného k vám. Nic se zatím neptejte, co to bude, řku vám, že to bude klenot znamenitý pro vás a všecky veselé mládence, kteří po vás budou. Nu, co říkáte?"

Unáčení (podnapilí) mládenci jedním hlasem zajásali. Však se pan Masník jistě zahoditi nedá — bude to jistě nějaký klenot opravdivý a znamenitý.

"Vivat, Masnicius!" volali jeden přes druhého. "To si zapamatujeme!"

"Slovo s to," prál Masník a oči mu jen svítily, když prudce zamrkal, "do týdne klenot bude ve vašem užívání —"

A teprve když byli na zdraví štědrého a nevyrovnatelného hospodáře znova a znova připili, vyhrnuli se mládenci z domu Masníkovského na tichý, pustý Koňský trh, kdež se bylo již pomalu rozednívalo. Všichni byli, jak říkával starý Bakalářovic, "ne unáčeni, ale na rozumu dokonale umáčeni". Však přece jeden nebyl tak namožen — Jeronym. Modré oči panny Apolenky nedaly mu dnes veselosti tak se podati a vína užívati...

IV.

Ubohý Jeronym!

Nenadál se věru, ještě včera ráno, když ve slavnostním očekávání se svými soudruhy k domu Masníkovskému se ubíral, jaká změna se s ním stane dříve, nežli slunce po druhé vyjde. Působil naň tak zjev panny Apolenky ne proto, že by byl před tím nikdy s dívčinami "v milém rozmlouvání" se nesešel, tak že první, s kterou blíže se mohl setkati, cele jej zaujala. Nikoli, u rychtářů či v jiných domácnostech, kamž s otcem svým na hostinách a při tom onom veselí přístupu měl, často stýkal se s horskými panenkami, a ne jedné z nich ten štíhlý, vysoký a k tomu "řečný" mládenec s kučeravými vlasy a tmavými knírky nad hořením rtem padl do oka. Však také jemu s mnohou tak se stalo, ale z oka k srdci žádná se nedostala. Pro druhou dovedl vždy na první zapomenouti, aniž by mu to starosti či bolu způsobilo. Nevypadalať žádná z těch hezkých panen přece jen tak, jak si zanícená a vždycky veliká obraznost mladého studenta už dávno vykouzlila obraz dívky, kterou by mohl miłovati touže měrou, jako oni rytířové, o nichž hojně byl četl v knížkách tlačených (tištěných). A hle, tu přijde Apolenka, aby Jeronym na první pohled se přesvědčil, že obraz v zanícené mysli vytvořený jest mezi živými na tomto pozemském světě, ztělesněn v sličné dívčině. Ano, tak si vždy představoval pannu, které by svůj život do poslední hodiny zasvětil, pro kterou by krev v boji s neznámými draky a škůdci čarodějnými vycedil do poslední krůpěje, jako oni rytířové v knížkách z pražské impressí — takovou hebkou, červánkem přirůžovělou líc, takový vlas svítící jako tekuté zlato, takové nebesky modré oči, takový hlas jako stříbrný zvonek, a takový andělský, cudný, nevinný pohled by musila míti, jako má právě Apolenka... Ano, jen tuto dívčinu může milovati!

Nevěděl sám ohnivý rychtářovic synek, že i tentokráte roznítila se pouze jeho obraznost a nikoli jeho srdce...

Přišed domů, dlouho nemohl usnouti, a druhého dne místo do školy, do té úzké světnice plné hlučí-

cích soudruhů a mrzutých výkřiků páně rektorových, šel bloudit daleko za město, do údolí Bílanky, porostlého hustě křovím a stromovím, kde bude moci nerušen věnovati se sobě samému a vzpomínkám na to božské dítě, na toho anděla... Nebývalo' to v těch časech s návštěvou školy tak přísně bráno, a zejména vůči synům sousedů zámožnějších, kteří při sobotales, cretales, candelales a jiných platech na školu, a žáky uměli oko zamhouřiti a hlouběji do měšce sáhnouti.

Probloudil a prosnil tak Jeronym celý dnešní den a cítil z hodiny k hodině žhoucí muka i opojnou rozkoš — na vlas všecko tak, jak byl čítal o zamilovaných hrdinách. Nemyslil než na Apolenku. Leže v hustém trávníku pod šumivými olšemi a zamhouřiv oči stále si vytvářel její obraz — jaká rozkoš, když tak živě a jasně ji viděl před sebou!... A potom znova a znova ptal se sama sebe, jak jen se jí ještě jednou potají přiblížiti — jaká nesnesitelná muka, když odpověď nebyla na snadě!

Už se slunce k západu přiklánělo, když se domů vrátil, povečeřel a znova vycházel na večerní procházku po městě. Ovšem, kam jinam byl by mohl mířiti než ku Koňskému trhu. Tam se dnes bude procházeti, snad uvidí přespanilou svoj pannu aspoň v oknech Masníkovského domu se kmitnouti!

A skutečně, štěstí mu přálo, panna na chvíli se u otevřeného okna objevila. Jak švarná je a spanilá v tom růžovém živůtku — Jeronymovi srdce v těle zabuchalo, když se u okna objevila, a všecek se chvěl, když zmizela. Ovšem netušila, že on z povzdálí, od domu Hanouskovic ji pozoruje, jistě za někým vzhlížela — ah, skutečně, to za panem Masníkem, jenž šourem přes Koňský rynk se ubírá. Někdo jej doprovází. Hle, toť mistr tesař, Jakub Hála. To jistě chce pan urburéř zase stavěti, má v tom divnou zálibu, pořád něco v rozsáhlém domě svém bourati a spravovati. Oh, teď je Apolenka sama doma, teď tak jen míti zámínku, aby mohl k panně vejíti! Ale kde ji vzíti? Jeronymovi, této vtipné, bystré jindy hlavě pranic nenapadalo — snad proto, že byl celé rozrušen, hlava jen mu hořela.

A neřekla by panna, že nezná ani kusa lepšího, panenského mravu, když v tak pozdní hodinu do cizího příbytku k návštěvě se odvažuje?

A jak se mu tato myšlénka kmitnula hlavou, již bylo rozhodnuto, že půjde raději za panem Masníkem: lépe od něho málo — nějaké skoupé slůvko — o panně se dověděti, nežli u ní pozdní návštěvou mnoho si uškoditi.

A již zostřil krok, aby dohonil pana Masníka s tesařským mistrem horlivě rozmlouvajícího. Kdyby nebyl býval objevením se dívčiny všecek zaujat a rozrušen, byl by si dobře povšimnul, když k oběma mužům se blížil, kterak Masník mistru Hálovi praví: "Ale zatím to nech u sebe, mistře, to ti povídám —"

"Jako ryba, jako ryba," přisvědčoval ramenatý mistr tesař. A s tím se rozešli.

Za mžik dohonil Jeronym Masníka. Musí s ním nyní jako s máslem, aby přátelství starého mládence k sobě ještě přitužil... Hovořili semo tamo, Jeronym už vyzvěděl, že panně se to včera dobře líbilo, že se dobře vyspala, že ji pan Masník z Hory hned tak nepustí a že jemu, Masníkovi, dnes po celý den po tom včerejším "svěcení" dělá se nějak hořko v ústech. Zaradoval se, když pan Masník nedal se dnes dvakráte nutiti, aby šel k Bakalářovům "na krátké posezení", že se ta hořkost trochu spláchne... Budou tam prý jistě i hoši z tovaryšstva...

Šli. A když míjeli starodávný dům "u tří mísek", pan Masník, s nímž Jeronym dvorně se vedl pod paží, nějak sebou trhnul a prudce zamrkal. Zočilť v známém okně pannu známou, totiž Dorotku, ana do ulice vyhlíží, ale jakmile spatřila blížiti se oba přátely, uskočila, jako by had ji uštknul.

Pan Masník uměl si dobře vyložiti toto hněvivé zmizení — přinesla mu stará jeho hospodyně, která bývala s Babuší od Konvářovic jedna ruka, již druhý či třetí den po kvartále šlojéřek plný klín přísah rozhněvané panny, jako že už Masníka do smrti vidět nechce a takých podobných, jež všetečná Babuše měla příležitost vyslechnouti.

"Když se hněvá, at' se hněvá," prál tehdy upřímně ku své hospodyni, "a když mne nechce, at' nechá tak. Je vidět, jak je zlá, když mne hned odsuzuje, a ani mne nevyslechla. To lepší, nemít ženu žádnou, než takovou. Beztoho moje planeta ukazuje, že zůstanu do smrti svoboden —"

A rozumí se, že hospodyně, která by nerada byla přepustila dlouholetou vládu svou v domě Masníkovském kterýmkoli rukám jiným, upřímně mu toto mínění schvalovala, a svatě se zapřísahala, že neviděla jaktěživa nesnesitelnější ženské, nežli je ta Konvářovic hrdopyška...

Proto nyní pan Masník, ač jím trhlo, když viděl pannu odskočiti, zůstal v dobré míře.

Jeronym pak, ač vše dobře pozoroval, mlčel a tvářil se jako nevinně, neboť svědomí připomínalo mu pocitem tentokráte trochu nepříjemným, že on sám je příčinou tohoto nesmířitelného hněvu ctihodné panny na starého mládence.

Však již vešli k Bakalářovům. Hlučný jásot mládenců "z tovaryšstva" v plném počtu zde shromážděných je uvítal. A první jejich slovo bylo, zdali pan urburéř nezapomněl, že mládencům v pozdní hodině svátku svého jakýsi klenot pořiditi slíbil.

"Ba věru že ne," usmíval se pan Masník. "Do téhodne jej máte, blázínkové —"

"Ale jaký to bude klenot, pane urburéři?" vyjel Holíkův Krištof.

"Tot' právě mé tajemství, Křištůfku," zasmál se pán, "však jsem vám při své unáčenosti dost vypověděl, že by vaše bystré hlavy mohly je uhodnouti. Hodno to věru sázky. Chcete každý půl kopy grošů vsaditi?"

"Jak by ne!" volali jeden přes druhého a zraky se jim zaleskly dychtivostí.

"Rozdělte se tedy na dvě strany," vykládal Masník, "na jedné at' je náčelníkem tadyhle čtverák Jeronymek, na druhé Holíkův Krištůfek. Já budu stranou třetí. Každá strana složí pět kop grošů do sázky. Uhodne-li jedna strana z vás jméno klenotu, dostane peníze strany druhé a k tomu ještě moje. Neuhodne-li ani jedna strana, tož peníze připadnou mně —"

"Výborně, výborně, bude to králka!" volali mládenci jeden přes druhého, připijejíce Masníkovi na poctu.

Nejvíce zajásal Jeronym — měl už nyní slušnou, nevykroucenou záminku, kterak se panně Apolence přiblížiti...

V.

Druhého dne hned po ránu Jeronym pilně brousil kolem domu Masníkovského. Měl již záminku, pro kterou k panně Apolence slušně mohl vejíti — a nyní čekal, až pan Masník vyjde z domu, jako každodenně z rána, že vklouzne do domu, aby tomu božskému dítěti vyznal svoji nejhoroucnější lásku, aby před ně pokleknul a žádal, by jemu uložila jakékoli podniknutí nebezpečné a podivuhodné, že je chce vykonati, byť život v sázku dáti měl a to pro čest a slávu panny zbožňované — všechno tak, jak to činili znamenití hrdinové a rytíři v jeho "kronikách" tlačených. Šťastná náhoda mu přála; nemusil dlouho čekati. Pan Masník kolébavým, těžkým krokem vybíral se z domu, a hle, panna za ním z hořejšího okna vyhlíží — v Jeronymovi srdce radostí poskočilo. Sotva že Masník za rohem zmizel, vklouzl zamilovaný mládenec mrštně do průjezdu a v malé chvíli stanul v hořejší jizbici, kdež panna Apolenka dosud u otevřeného okna stála, bavíc se pohledem na čilý život a ruch proudící

dole na Koňském trhu. A milý Jeronym, jak se tu k němu obrátila a plachým překvapeným pohledem svých modrých očí jej změřila v první chvíli sotva že pozdrav dovedl vykoktati — a byl se přece napřed připravil na každé slovo, které s ní bude mluviti, ve "své" záležitosti! Tak jej přemohlo vědomí, že je konečně sám tváří v tvář vůči té drahé bytosti, která ozářena proudem ranních zlatých paprsků do jizbice se deroucích, tak svěží a krásná jako dnešní letní jasné jitro, v tom růžovém živůtku, s tou bohatou korunou světlých vlasů, s tím čerstvým poupětem růžovým ve vlasech tkvícím, zdála se najednou mládenci ohnivému a obraznosti plnému ve skutečnosti krásnější ještě a vznešenější než její obraz, který v znícené mysli vším možným půvabem si byl vykrášlil.

Ale jak panna promluvila, po křesťansku jej vítajíc a oznamujíc, že pan strýc doma není, Jeronym nabyl své míry — povědělať to tak, že kdyby to byla jiná dívka, řekl by, že to povídá trochu dětinsky a neobratně. Ale že to řekla Apolenka, ta ze všech nejkrásnější, nic nechtěl věděti o přílišné dětinnosti a duševní nevyspělosti dívčině — zdálo se mu naopak, že objevuje na ní nový půvab: andělské prostoty, prostoduchosti a neviny.

A teď ještě zamilovaný mládenec opatrně mrknul okem do otevřených dveří vedlejší jizby — tam jistě pan Masník přebývá na ten čas, co dívčina v jeho domě tráví. Jeronym poznal to podle toho, že pod lůžkem spatřil celou řadu obuvi, od lehkých střevíců letních až k těžkým zimním bačkorám přesně srovnánu. Pohodlný pan Masník rád měl všecku obuv takto po ruce... Přesvědčiv se, že tam nikoho není, pevným a jistým hlasem Jeronym panně vysvětloval:

"Snad není tě tajno, panno ctná, že tvůj pan strýc o svém svátku slíbil, že přátele své nějakým klenotem překvapí. Rádi bychom uhodli, co to jest — tuze nám na tom záleží — a mně také, tu se k tobě utíkám, panno ctná, aby pan strýc tvůj nevěděl. Viděli jsme, kterak jsi šlechetná, jistě mne neoslyšíš a řekneš mi, co to jest — jestli ti totiž pan strýc pověděl —"

"Ba nepověděl —" prála panna s tváří plnou ruměnce, ale její hlas i výraz nenucený, dětinský a udivený nepřipouštěl nižádné pochybnosti.

"A ani nenapověděl, co by mohlo to býti?" vyzvídal Jeronym slovem a zároveň i pohledem svého jiskřícího oka, s největší rozkoší spočívajícím na půvabném dívčinu obličeji.

"Ba ani nenapověděl," řekla zase panna s týmž zvukem i výrazem jako prve. "Jen mně řekl, že nějaký klenot pro mládež dá vyrobiti a abych to také viděla a o tom mohla i u nás v Kolíně povědíti, že to bude již v sobotu hotovo. Já už tuhle neděli odjedu. Jen řekl, že to každý bude moci užívati —"

"Ale jak, jak užívati —?"

"Nevím, nevím — jenom tak řekl, že ten, kdo první toho klenotu užije, bude jistě mezi druhy svými nejznamenitější. Povídala jsem, že bych ráda znala toho nejznamenitějšího, abych také o něm mohla doma povědíti. Maminka ráda slyší nějaké noviny a hodně mnoho. Ale strýc řekl, že to sám neví a že sám se rád na to podívá, kdo ten první bude —"

"Však ten první a nejznamenitější musím býti já, děj se co děj," pomyslil Jeronym u sebe, radosten jsa nad tím, že aspoň tohoto se dozvěděl. Ví tedy, kterak panně se zalíbiti... Nedoufal beztoho, že jméno klenotu se od panny doví hledaje pouze záminku k rozmluvě.

"Tak ty tedy již v neděli, panno ctná, opustíš naše město?" zapřádal Jeronym dále nit' rozhovoru. "Ó, vím, ty ráda pojedeš, vid', ty už si na Horu ani nevzpomeneš —"

"Ba ne, vzpomenu," jistila Apolenka, "aspoň na tohle instrumentum —" a ukázala na pulpit, kdež ležela pěkná zánovní loutna, "k vůli ní skorem nerada jedu —" prostoduše vyznávala. "Má takový krásný hlas, lepší než ta naše —"

"Máte také doma? A umíš hrát?"

"Neumím, ale naše máti umí znamenitě. Naše loutna byla z rytířského rodu," pyšnila se prostoduše těmitéž slovy, jak doma pyšniti se slýchávala, "po babičce — ona byla vladyckého urození. Říkali o té loutně, že jest znamenité dílo vlaské. Já jsem se také na ni měla učit. V našem rodě je ten příkaz, že vždycky dcera té loutny používati má. Už jsem začala, ale tu přišel Tomášek pasířův, ten co v Praze chodí do škol. On je náš kmotřenec — byl v Kolíně na vakací a prosil, abychom mu ji půjčili, že má svoji loutnu v Praze a že chce tady v Kolíně zahrát někomu při veselí, že ji zas přinese — a nepřinesl —"

"Ale přinese —" s živým zájmem podotknul Jeronym. Ano, kdo ví, není-li tento Tomášek jeho sokem!

"Ba nepřinese —" jistila upřímně panna. "Víckrát se u nás Tomášek neukázal. Odjel po vakací do Prahy, jako když nás nezná. Pan otec prál, že je loutna už dávno propitá. A já byla za to tolik plísněna! Přimlouvala jsem se za něho, aby mu naši loutnu půjčili a oni mu to přede mnou odříci nemohli. Ale on mně před tím tak prosil a sliboval, že mi pod okénkem něco zahraje, když tak ráda loutnu poslouchám. Já tenkrát ještě nevěděla, že je takový nehodný člověk a lhář, to teprve potom to všecko propuklo —"

"Tedy byl nehodný?" a Jeronymovi nějak se odlehčilo, že dívka takto mluví o možném soku.

"A jak tuze!" dotvrzovala. "Považ, pane, on už chodí do hospod a je mu teprve dvacet let —"

"Nu, to by snad nebyl největší hřích —" usmál se trochu kysele mládenec.

"Jak pak by nebyl," odpírala, "paní máti naše řekla, to že není žádný hodný studiosus, který už v mládí si navyká na hospody — a on prý jiného v Praze nedělá, než že chodí mezi pijany. A jednou v noci, když se tak toulal, právo ho chytlo a zavřeli ho pak do klády — považ, jaká je to hanba pro něho i pro všecko přátelstvo! Pan otec náš se zařikal, že je mu sic kmotrem, ale že mu přes práh nikdy za to nesmí — takový prý hezký hoch a z pořádného rodu a tak se spustil —"

"Klády jsem sic jaktěživ neviděl, ale slýchám, že je to tužší nežli pouhá šatlava," poznamenal škodolibě Jeronym, žárle zase bezděky na Tomáška, že o něm panna uvedla, že je "hezký hoch". "To musil opravdu vyváděti věci ne zrovna kalé — ale, panno ctná, nezahrál ti pod tím okénkem?"

"Ba nezahrál, však bych ani nechtěla, když je tak nehodný a—"

"Ale, když tak ráda loutnu posloucháš," přerušil ji živě, "nezahrál ti nikdo jiný někdy pod okénkem?"

"Ba ne," vyznávala prostoduše. "Leda několikráte takový potulný loutenník jako po městech lidem před domy za peníze hrají. Tady hrávají přec také, pan strýc mi to povídal. Však bych od jiného nechtěla. Řekla paní máti, že pannám hrají u oken jen tací nehodní floutkové a dvořílkové —"

"Myslila bys to i o mně, kdybych zde pod okny před tvým odjezdem nějakou muziku na loutnové instrumentum způsobil?" a Jeronym jakož nyní chtěl hlavní ránu vystřeliti a panně vyznati, že na loutnu umí a že je hotov písně nejkrásnější za pozdní, tiché hodiny jí k libosti pod okénkem zahráti, upjal zkoumavě zraky své na její tvář.

Ale panna, kdežto dříve dívala se na něho jen tak plaše a více po očku, nyní pohlédla mu svým modrým, jasným okem tak upřímně do tváře a při tom se dala místo odpovědi do smíchu tak hlučného, že mládenci srdce v těle radostí poskočilo. Hle, jak se těší z jeho otázky — leč v tom oba nemile byli vyrušeni příchodem Masníkovy hospodyně, té tlusté, rumné osoby, jejíž pichlavé oči zabodly se mládenci do tváře takým pohledem podezřivým, že uznal za dobré, panně se ihned poroučeti . . .

"A já, proč panna dnes zapomněla,

v kolik hodin chodí se mnou do kostela!" spustila hospodyně štiplavě, sotva za panicem dvéře se zavřely, "ovšem, když tu měla takového hostě! To byl rychtářovic, vid' — A co tu chtěl? Musil hodně šprýmovat, že se tak směješ!"

"Jak bych se nesmála!" vysvětlovala panna prostodušně. "Byl se zde zeptat, jestli nevím nic o tom klenotu, co mládeži pan strýc slíbil. Všimnul si tamhle strunového věnce (strunný nebo strunový věnec říkalo se loutně) a ptal se, jestli umím hrát, rádali poslouchám a zdali mi kdo někdy zahrál pod okénkem. A když jsem řekla, že krom loutenníků hrají pod okny jen nehodní mládenci, považ jak si zašprýmoval — ptal se, jest-li by i on byl takový, kdyby mi takovou muziku způsobil. To mi přišlo tak k smíchu, vidím, chtěl mne vyrážet —"

"Pěkně vyrážet," pohodila hlavou hospodyně, "jen kdybych byla o tom věděla, já bych ho byla pořádně vyprovodila! Raději se ani o tom nezmiňuj panu strýčkovi, že tu byl — dával by vinu mně, že nedávám dole pozor, kdo jde k nám nahoru. Ale kdo by se byl nadál! Té smělosti, kde to dřív bylo u mladých mužů! Tot' už je svět takový, že musí Pán Bůh brzy zas naň vzpomenout nějakou planetou ocasatou, a pak hladem a morem! Dobře, žes mu na to neodpověděla, jinak by ti zahrál třeba ještě dnes —"

A ted' se panna Apolenka zasmála zase tak hlučně jako prve.

"Hele, Hátu, jak by prohloupila!" vysmívala se dětinně, "vždyt' ti povídám, že on to tak nemyslil! Beztoho na loutnu ani neumí! Vždyt' přece sám pan strýc po svém svátku mi řekl, že to byli samí hodní žáci a mezi nimi nejhodnější a nejznamenitější že jest rychtářovic. Vidíš, jak jsi prohloupila —"

A panna plným hrdlem se smějíc strouhala Hatě mrkvičku s potěšením tak dětinským, jak dětinské bylo její přesvědčení, že každý žák "hodný a znamenitý" musí býti ve všem taký, jako dvanáctiletý její bratřík, tichý hošík, který ve škole vždy byl premiantem.

"Jen je nech, milá panenko," odsekla Háta, "abys jim té hodnosti nepřidala! Což se to patří na mládež, aby stačili sedět a veselit se až do rána, jako tehdy na svátek Páně? Mám tvrdé spaní, ale pro jejich zpěvy a rámusy oka jsem nemohla zamhouřit. A žunkali naše vínečko jako staří, myslila jsem, že se mi ještě nedostávalo — Toho jim do smrti nezapomenu! A když jsou všichni tak hodní, ten rychtářovic, ten bude teprv mazaný. Však mu z každého oka d'áblík kouká —"

"Není to pravda, on je hodný mládenec jako všichni ostatní," hájila panna s dětinnou neústupností. "Však by asi v hospodě tak nepili, bylo to přece pod domácí střechou, k vůli přátelství —"

"Milá panno, jsi ještě mladý ptáček, máš žlutý zobáček," mávnula Háta mrzutě rukou. "Není s tebou moudrého promluvení — raději se stroj —"

Zatím co šlechetná, dětsky prostoduchá dívčinka takto sváděla boj za Jeronymovy ctnosti, zamilovaný mládenec ubíhal k domovu pln sladkého, blahého rozrušení vzpomínaje na každé jednotlivé slůvko, které růžová její ústka k němu byla pronášela. Ještě slyší ten její zvonivý smích, jenž byl více než dostatečnou odpovědí na jeho otázku — oh, jistě panna v pátek oka nezamhouří, dokud neuslyší pod okénky rozkošné zvuky. Však nemáš čekati nadarmo, drahé, zlaté dítě: ty nejkrásnější písně, které mohou mladou duši rozníti a srdce rozechvěti —

Leč zamilovaný panic náhle byl vyrušen — věrný jeho druh Krištůfek Holíkovic tisknul mu ruku. Tak byl zaměstnán vlastními myšlénkami, že Krištůfka dříve si nepovšimnul. Tento byl nějak zakaboněn.

"Nu, už jste se snášeli o tom klenotu?" ptal se Jeronyma. "My, vyznám to upřímně, nemůžeme se na ničem shodnout. Před chvílí potkal

jsem Masníka a tolik jsem ti ho hladil po srsti, jen abych z něho něco dostal, ale kde pak, mlčí jako hrob. Do smrti bych to byl do něho nerekl! Nevím, nevím, jestli to uhodneme —"

"Když neuhodnete vy, uhodneme my!" Jeronym, jakož byl v růžové náladě, pevně a jistě dal za odpověď. "Bude to přec jedno, zvláště když za vyhrané peníze budeme se všichni veseliti —"

"Snadno se řekne 'uhodneme', ale nesnadno se to vykoná," starostlil Krištof. "Víš, ono jde o to, že kdybychom neuhodli ani my, ani vy, bude z toho po městě pro nás ostuda, že jsme studovaní a přece náš vtip že ani na to nevystačí. Na to žádný nepomyslí, jak nesnadno tu hádati."

"Eh, snadno nesnadno, však to uhodneme!" mávnul bezstarostně rukou Jeronym. "Dovedli jsme již jiné věci! Jen co nad tím se svými se poradím —" A již se loučil.

"Ale slyšíš, Jeronyme, abych nezapomněl," tiskl mu ruku Krištof. "Starý mi řekl, že nás všecky zve na veselíčko k Bakalářovům v pátek večer. Bude to prý oktáv jeho svátku a vigilie odevzdání klenotu k naší potřebě —"

"Dobrá, Krištůfku," a rychtářovic Jeronym již bočil k nedalekému domu otcovskému, těše se nad tímto výborným nápadem Masníkovým. — Unáčí se truňkem, a čím tvrději potom bude spát, tím bezpečněji bude moci on, Jeronym, hráti pod oknem panně Apolence k radosti a na poctu jejího odjezdu ...

A milý Jeronym přeskákav všecky schody vedoucí k jeho ponební světničce — bral je vždycky po dvou a dnes po třech — a ocitnuv se v malém tom svém útulku chopil se strunného věnce se zelenou stuhou, jenž na studentském jeho pulpitě ležel, sáhnul vášnivě do jeho strun a zvolal horoucně: "Však tvoje slavná chvíle přijde, mé milé, zlaté instrumentum!"

Jistě takto k loutnám svým druhdy promlouvali i rytířové a hrdinové, o nichž tolik se byl načítal a jejichž myšlénkami myslil, a skutky jednal, aniž by si toho byl sám vědom ...

VI.

"Milost z lidí blázny činí" — říkali staří a na Jeronymovi doslova se to vyplnilo budoucího pátku. Téhož dne z večera vykradl se polehounku z domova míře k Bakalářovům a pod pláštíkem cosi pečlivě ukrývaje. Co strachu poměl, aby žádný z přátel jej nepotkal a všetečně a rozpustile pod pláštík mu nehmátnul! Z těchto ještě nikdo u Bakalářů nebyl, a tak se podařilo Jeronymovi u starého schovati předmět ukrývaný, aniž byl někým z druhů pozorován. Byl to strunný věnec, "drahé, zlaté instrumentum."

Ale dnešní zábava, ač mládenci přišli do jednoho a pan Masník také dlouho na sebe čekati nenechal, měla křídla nějak podvázaná. Strana hleděla na stranu s podezřením, nepodařilo-li se přece soupeřům dobráčka Masníka potají uprosit, aby jméno klenotu pověděl. Pivo jako by jim nechutnalo, ač starý na kantnýři nový soudek načal a žerty jako by na jazyku se lepily. Nejveselejší byl však sám pan Masník. Mluvil proti obyčeji svému mnoho — o klenotu však ani slovem — žertoval mnoho, smál se ještě více a pil nejvíce. Pinta za pintou se prázdnila, pirgláček dávno již byl odzvoněn, mnozí mládenci netrpělivě již poposedávali, ale pan Masník jako by zapomněl, kudy cesta na Koňský trh.

Jediný, kdo se těšil, že si pan Masník hojně v truňku počíná, byl Jeronym. Ať jen pije, myslil, tím tvrději bude spáti a tím bezpečněji bude lze pak zahráti pod okny ...

Tak se stalo, že když konečně vyráčil se pan Masník z hospody, ozývala se pustou, setmělou ulicí druhá noční hodina. Však byl také hodně unáčen a více než kdy jindy potřeboval opory, kterou s každé strany poskytovali mu Krištof a Jeronym, druh druha při tom bezpečně střežíce, rovněž jako ostatní mládenci obou stran

navzájem, kteří náčelníky své oblkopovali.

Ale bylo na div, že pan Masník, prve v hospodě tak hovorný a veselý, nyní na cestě k domovu jedva že to ono slůvko prohodil. Jen funěl a těžce oddychoval. Teprv když u samého jeho domu s ním stanuli, zahovořil těžkým jazykem:

"Víte, blázínkové, zítra ten klenot obdržíte, dobře se na to vyspěte, já dnes sotva lůžka dopadnu — bude zítra slavný den — to nebude jen tak, přijdou páni konšelé a vzácní sousedé, ať je sláva, ať vidí, že se Masník stará o mládež —"

"Ať vidí celý svět tvoji štědrotu," utvrzoval Jeronym jeho ctižádost. "Ať je sláva!" a domyslil, co nahlas říci nemohl: "Ale ať je při tom také Apolenka! Však já, půjde-li jen trochu, před jejíma očima vymohu si klenotu první držení —"

"Tak tedy, blázínkové," loučil se pan Masník, "bude to v radnici, k nám, do mého domu, by se tolik panstva nevešlo, tak ráno kolem třináctě hodiny," jen tam přijďte, ale vtip vemte s sebou —"

Mládencům dnes věru ani nenapadlo po ulicích "štráfovati", ač temná, podmračná a přece vlahá noc tuze k tomu vábila; roztrousili se po svých nad obyčej brzy. Toliko Jeronym domů nespěchal. Jeho slavná chvíle nadcházela — dříve však nutno poohlédnouti se po městě a vypátrati, kde otec s ponůckou na "rychtářských dohledech". Nutno vůči němu dnes býti tím opatrnějším, čím přísnější a důtklivější bylo onehdy jeho otcovské kázání, kterak pan rychtář pozoruje už nějaký čas, že synek jeho nic knih si nehledí, ale za to strunného věnce hojněji než kdy jindy používá...

Teprve asi za tři čtvrti hodiny vracel se zamilovaný panic znova k domu Masníkovskému. U vědomí plné bezpečnosti, že otec o tuto část města dlouhou dobu ani nezavadí, jakož i že Masník dávno již chrupe po hojném truňku, v blažené předtuše věcí nastávajících tisknul Jeronym k boku drahé svoje instrumentum, pro něž se byl na zpáteční cestě z ohlédací obchůzky u Bakalářovic zastavil. Nepochyboval, že Apolenka nepokojně překládá hlavičku se strany na stranu na své bolestné podušce očekávajíc dychtivě, kdy zazní pod jejím oknem milostná píseň — však nemáš býti zklamáno, ty drahé, sladké dítě... A Jeronym stanuv pod oknem, z něhož tolikráte její krása zářila mu v zrak, sáhnul do strun tak něžně a vroucně, jak jen rozechvěné srdce velelo... Líbá harmonie zvučných tónů rozvlnila tu noční temnou tiš — a což teprv, když zamilovaný panic tlumeným, však přece zvučným svým hlasem začal prozpěvovati — —

Sloka té pěkné, milostné písně míjela za slokou, pěvec planoucím okem vzhlížel vzhůru k temnému okénku, ale vyvolená srdce jeho nepřicházela, nepřicházela. Však hle, přece, již se objevila, jistě ta bělavá postava u okna jest ona, to božské dítě — hle, jak poslouchá, jistě zalíbení nachází na zpěvu i v zpěvákovi — Oh, škoda, že tu píseň nevyslechla celou! Však už je poslední sloka, a on začne píseň druhou, mnohem krásnější, o pasáčkovi a pasačce se stříbrnými ovečkami, bude zpívati ještě zvučnější, vloží do těch zvuků celou duši, celé srdce své, všecku lásku svou, ona neodolá, otevře okno a — — Jeronym nyní ukončil píseň první a umlknuv přecházel zvučným akkordem loutnových strun k písni druhé, když nahoře pootevřelo se okno, odkud zřetelný dívčí hlásek se ozval: "Tak, dobře, dobře hraješ, ted' nás ale nech už spát, a tu máš za hru — najdi si to —"

V tom něco zacvrnklo Jeronymovi u nohou, ale zároveň nahoře okno se zavřelo.

Zamilovaný mládenec všecek zkoprněl. Což jej chtěla takto na smrt uraziti a za píseň plnou horoucí lásky mrzkým penízem jej odměniti? Ne, toť nemožno! A že by si nevzpomněla na jeho otázku, když nyní strunný věnec uslyšela, že by jej považovala za pouhého loutenníka, kte-

rý za peníz muziku provodí? Toť přece také k neuvěření, myslil Jeronym, ale — bylo tomu vskutku tak.

Panna, jak ji rokotavé zvuky loutny z lehkého spánku probudily, ovšem bezděky vzpomněla na rychtářovic syna, kterak čtveračil s otázkou o té hře — ale že by to on vskutku nyní byl, prostoduchou Apolenku nenapadlo — tím méně, čím plnější byla víra v hodnost rychtářova syna, jehož hlasu neznala, víra to do dneška ničím a nikým nevyvrácená, a kromě toho, čím častěji se té doby v letních měsících po městech královských přiházelo, že loutenníci, spoléhajíce na lidské milosrdí a nepřítomnost ponůcek, hrávali začasté i pozdě v noci pod okny domů onačejších.

A mezi tím, co panna ukládala se v blahém vědomí vykonaného dobrého skutku, hledal Jeronym probrav se z ustrnutí, groš, který mu hodila. Našed jej konečně byl by zulíbal ten ošoupaný, hladký peníz, poněvadž držely jej její drahé prstíky — ano, provrtá si v něm dírku, prostrčí šnůrku hedvábnou a bude jej nositi bezprostředně na srdci jako drahý amulet ... Ale dříve jej ukáže jí, jí, aby viděla, co od ní a pro ni vytrpěl v okamžiku, když peníz ten s okna hodila ... Však má brzo poznati, kdo jí to hraje pod oknem, ne brzo, hned, teď — bude hrát dál a dále, bez přestání — panna si přece bude musit pomysliti, že to není obyčejný loutenník, ten že by tak vytrvale nehrál, pak přijde hned na to, kdo asi hrá — — a Jeronym sáhnul nyní do strun vášnivěji a zazpíval hlučněji ještě než prve ...

První sloka dozněla mohutnými vlnami souhlasných zvuků, ale panna se neobjevovala; druhá, — však hle, něco se bělá, ale tamo v okně vedlejším, však se již pootevřelo a rozespalý, hučavý a při tom mrzutý a podrážděný Masníkův hlas se ozval:

"Člověče, ať jsi dobrý nebo zlý, prosím tě, nech nás spát! Přijď až zítra! Dovolím ti tu drnkat a cvrnkat třeba celý den! Ale nepřestaneš-li, přísahám, shodím na tebe první věc, kterou potmě nahmátnu! A zítra tě najdu a dám tě vyvést z obce!"

Zamilovaný panic zkoprněl nyní po druhé, a to dvojnásob. Ještě že mu zbylo tolik duchapřítomnosti, že rychle ku zdi se přitiskl, aby jej pan Masník, kdyby mu napadlo z okna za ním vyhlédnouti, nepoznal.

Ale tento dopověděv svou hrozbu zavřel okno a ulehnul.

To ještě scházelo, starého zbudit! Však ne, síla lásky nedala Jeronymovi zoufati. Apolenka musí poznati, že to hraje ten, jehož srdce zmírá žízní po jediném její slově laskavém ... Teď hned ovšem znova začít nemůže. Ale půjde podívat se za otcem, to bude trvat více než půl hodiny, a až se vrátí, Masník dávno bude v limbu a bude za to chrupat tím tvrději!

Usmyslil, vykonal.

Potěšen, že otec na dolejším městě jest zaměstnán, v nezlomné důvěře, že aspoň teď vše se podaří, pospíchal dlouhými kroky k domu Masníkovskému. Bude hrát tiše a zpívat tlumeně, však Apolenka má lehčí spánek než její strýc — a již něžně, plin naděje sáhnul do svých strun. Dva, tři okamžiky zněla již jeho tichá, zbožňující píseň, když nahoře okno se otevřelo, těžký jakýsi předmět velikou silou vržený po hlavě ubohého mládenečka uhodil Jeronyma bolestně do ramena a podrážděný, řezavý hlas zuřivě se rozkřiknul: "Na, tu máš!"

Byl to opravdu pan Masník, ten trpělivý, tichý dobráček, jenž takto zazuřil. Míval už takové spaní, že, byl-li třeba teprve o půl noci probuzen, potom již nemohl a nemohl usnouti. A od chvíle, co byl zpěvem a hrou před půl hodinou probuzen, nezamhouřil oka, zmítal sebou se strany na stranu, bručel tím zlostněji, čím menší byla naděje, že ještě usne, a čím větší potřeba, aby se na zítřek prospal, klel hněvivě na ouřad, na pány, na přítele svého rychtáře, že

takováto havěť potulná v noci po ulicích králku smí provoditi a lidem spánku ukrádati. A v tom mu ten darebák opováží se zase hrát — pan Masník byl by musil míti rybí krev, aby nezazuřil. Nemyslil — jen vyskočil, hmátnul pod postel pro těžký zimní svůj bačkor — a vykonav okamžikem svoji pomstu, rychle zavíral. Zlost ho, dobráčka, již poněkud přecházela. Však ještě na něco vzpomněl — a přistoupiv rychle k oknu, otevřel je znova a křičel dolů: "Ten bačkor ať ráno přineseš, to ti povídám, sic tě dám rychtářem hledat! Dostaneš bibales (zpropitné) —" a kvapně, aby se k vůli takovému světoběžníku nenachladil, zavřel okno.

Tak se mu odlehčilo, když znova na lůžko ulehal! Byl přesvědčen, že potulný loutenník ráno bačkor kajícně přinese — taková havěť má vysoko do žlabu a za groš se třeba na hlavu postaví, natož aby bačkor nepřinesl...

Zatím rychtářovic mládenec ohromen, ustrnut chystal se skutečně k odchodu s místa, kdež doufal zažíti okamžiky rajského blaha. Místo Apolenčiny lásky Masníkův bačkor! Trpkost a hněv rozlily se v jeho nitru — byl by hnedle popadnul těžkou, podkůvkou okovanou obuv a mrštil ji do okna. Ale ne, toho přece neučiní, zachová se i teď jako člověk moresnější, než ten rozespalý měchuřina. Za to však ponechá zde jeho bačkor neznámému osudu — a aby aspoň trochu si ulevil, Jeronym kopnul vší silou do nešťastné obuvi, až daleko odletěla. Již chtěl pokojně odejíti, ale — —

"Zvedneš ten bačkor!" ozvalo se od roku hlasem tlumeným, ale přísným a velitelským. Muž, jenž tu drahnou dobu byl ukryt, přikradnuv se před půl hodinou za Jeronymem, několika skoky ocitnul se u mladíka a popadnul jej za okruží.

Zamilovaný panic zkoprněl — od dnešního večera nyní již po třetí, ale také trojnásob. Poznalť svého otce, který rozlícen nad ním rozkládal:

"Tak ty tak, zvedený synáčku! Však já tě dobře poznal, když jsi se kolem nás na Dolejším městě kradl! Mne neopáliš jako matku, nemysli! Tak ty po nocích se toulat a muziku provodit jako nějaký vladyka záletný — to jsi hrál té Masníkovic panně, vím to, počkej, já ti dám pannu — teď půjdeš na rathouz spat do temnice, zajímám tě jako jiného tuláka — půjdeš zde s mými lidmi —" ukazoval na ponůcku, která loudavým krokem sem se blížila.

Jeronym mlčel jako zařezaný i když se probral z úžasu a uleknutí. Viděl, že marno by bylo v této první chvíli otce prositi.

Oh, což to byla na švarného mládenecka smutně směšná podívaná, an v jedné ruce loutnu, v druhé bačkor maje, čapím krokem prostřed lidí obecních se béře! Ještě že Bůh byl k němu milostiv a že nikdo jiný krom otcových lidí nevidí jeho potupy — takhle snad Masník nebo dokonce Apolenka — Jeronym se až zachvěl při tomto pomyšlení.

Teprve když už přicházeli k rathouzu a šlo už do živého, promluvil Jeronym žalostivě: "Otče, prosím tě, nedělej mi té hanby. Vícekrát toho neudělám —"

"Nechci ničeho slyšet," odvětil pan rychtář hněvivě. "Hřešil's, tedy trp! Dám vší obci příklad, kterak se mají zbujní synkové trestati. Už jsem řekl, že budeš spát v dusíku, a dost! A to tě trestám jakožto rychtář, zítra potrestám tě ještě jako otec —"

V Jeronymovi teprve hrklo, div bačkor neupustil; zítra — Masník, klenot, Apolenka — ach, toť příliš — a krokem těžkým stoupal k radnici...

VII.

V zítřejší sobotu, někdy po třínácté hodině spěchalo množství lidí do radnice. Nejdříve dali se ovšem najíti "páni žáci", kteří dokázati měli svým ostrovtipem, jsou-li hodni "klenotu" pro ně již připraveného. Později za mládenci trousili se páni konšelé. Některé z nich, pokud čas stačil, po-

zval Masník buď osobně či poslem rychtářským, který všude vyřizoval, aby pan konšel neobmeškal se dostaviti, že v majetek obecní jakási věc znamenitá a z gruntu nová přijímána bude. Co to však bude, nedovedl povědíti — ví to prý posud jen pan Masník a pan rychtář.

Však tento spěchal do radnice nějak zamračen a mrzut. Vprostřed Panského placu potkal se s Masníkem.

"No, dnes už to bude," usmíval se starý mládenec prudce mrkaje, když si dobrého jitra popřáli a ruce stiskli. "Ale tys nějak mrzut — což se netěšíš na tu podívanou? Vidíš, já dnes tuze špatně spal, ale nedělám přec tak kyselý obličej —"

"Ale jak by se člověk veselil, když mu vlastní klouče takové věci provádí?" zahuboval rychtář a vyprávěl, co se mu v noci stalo před domem Masníkovským po té, když Masník bezstarostně okna po druhé zavřel. "Já vím, že to dělal k vůli tomu děvčeti z Kolína, ale já ho přeženu, já mu dám děvče! To by z něho bylo! Jako rychtář dal jsem jej přes noc do dusíku, jako otec potrestám jej sám, že první užije svého klenotu — a veřejně, aby každý viděl —" a chtěl ještě něco důtklivého doložiti, ale v tom se k nim sám pan primas přitrefil. A již vcházeli do radnice, kdež v menší radní síni seděli již konšelé a někteří vážní sousedé, většinou otcové té jaré mládeže, která s uctivým i slavnostním výrazem na tvářích tísnila se kol zeleného stolu. Dva studiosi přepočítávali peníze sázky. Bylo jich slušná hromádka šesti kop — a jak pan Masník přišel, rovněž vysadil z opasku na stůl tlustý měšeček.

"Je tam deset kop dobrých našich horských grošů," prál s dobráckým svým úsměvem. "Všechno to dávám do sázky, ať je rovnost."

Však již pan rychtář k ostatním pánům hlasně promluvil vysvětluje jim tu Masníkovu "sázku s pacholaty", jež se týká prý toho klenotu, který pan Masník mládeži horské ku věčnému užitku dal zrobit a obci v majetek jej poručil.

"Jaký to klenot je, dovědí se páni konšelé a vážení spolusousedé i s mládenci za chvilenku. Teď budete hádati," obrátil se k mladým trochu přísnějším tónem než byli očekávali, "ať vidíme, když tak pilně ve škole rozum brousíte, co dovedete —"

"Ale není tu ještě Jeronym," vyhrklo pojednou z několika mládenců. "Ten má za naši stranu slovo —"

"Dobrá, přivedu jej," řekl pan rychtář, a již za malou chvíli uváděl svého synka nějak pobledlého a zakaboněného do síně.

Započato s "úhody".

Holíkův Krištof, dvorně pánům se ukloniv, hladce přednášel: "S dovolením Vašich Milostí. Pan urburéř, Jan Masník, leccos nám o tom klenotu napověděl, tak že když jsme důkladně porokovali, na tom jsme se snesli, že klenot onen jest sud velký, asi takový, jako mají v Norimberce či Heidelberce k společnému mládeže veselí při všelikých slavnostech —"

Pan Masník, na kterého všecky zraky nyní se upjaly, neřekl ani "a", ani "b", jen prudce zamrkal a s tázavým pohledem obrátil se k Jeronymovi.

Ten, jaká už byla po dnešní noci jeho nálada, řekl krátce a bez ozdoby: "My jsme se shodli na tom, že klenot slíbený nic jiného není, nežli — dudy, jako jinde mají, aby se jimi k poctivému veselí našemu a vší horské mládeže občas zahrálo —"

"Počkej, synáčku, dostaneš ty dudy. To si zadudáš!" zabručel pan rychtář polohlasitě, ale syn jeho neslyšel, poněvadž právě přistoupil blíže k Masníkovi a dokládal: "Ať pak je to cokoli, tebe, pane urburéři, jakožto dárce klenotu tohoto, ač v jistotě dosud nevím, jaký jest, před tváří slovutného panstva snažně prosím a žádám, abys podle svých slov, že klenot ten každému je přístupen, a podle přísloví, že , kdo první přijde, první mele, mně prvnímu jej na krátké držení popřál —"

Jak se mládenci v oku zajiskřilo,

jak jeho tvář blaženě se zaruměnila, když pan Masník dobrácky se směje a mrkaje přikyvoval: "I třeba na dlouhé držení, Jeronymku —"

"A to hned!" vzkřiknul pan rychtář s přísností takovou, že Jeronyma před pány zahanbovala a jeho druhy zarážela. "Pojď, uvážeš se v držení klenotu dříve, nežli jej panstvo a tvoji druhové uvidí —"

A něco pak Masníkovi do ucha důtklivě a rozhodně pošeptav, odešel i se svým synkem.

A sotva paty vytáhli, bral odpuštění i pan Masník, před tím s hlavou sklopenou o čemsi přemýšleje —

"Musím, páni milí, příteli rychtářovi něco k vůli učiniti," vysvětloval. "Jsem tu na obrátku. Nebudete dlouho čekati — jen co rychtář synka svého v jeho držení uváže, přijde pro vás — a já dostavím se za vámi —"

Masník odešel, ale již za malou chvíli byl tu rychtář.

"Račtež za mnou, páni milí, i vy mládenci —"

Všichni vyhrnuli se za rychtářem.

"Ale kam nás to vede, vždyť tato chodba cílí zrovna k šatlavní komůrce!" šeptal nějak úzkostlivě soudruhům svým Krištůfek Holíkovic.

Bylo tomu tak — za mžik vešli za rychtářem a pány sousedy do městské šatlavy.

Hle, ta úzká, dlouhá vyklenutá komůrka, plná vlhkosti a puchu, do níž jen jedním, a to ještě zamřežovaným okénkem světlo padá. A tam v koutě, jaký to divný přístroj z nového dubového dřeva, jako dva velicí bednářští berani — a v něm člověk! Ruce ve velikých děrách prostrčené a upevněné, rovněž tak nohy! K neuvěření! Mládenci trnuli — něco podobného nikdy žádný z nich neviděl.

"Ano, to kláda, jakou pomalu už i v každém šosovním hnízdě mají ku potrestání opilců a lidí nezbedných! Jenom my jsme jí neměli, a já jsem se jí marně dožadoval. Pořád se s tím odkládalo. Pozdrav Pán Bůh za to Masníka, že na ni doložil," vykládal pan rychtář trochu špičatě. "Však stála pěkný groš!"

"Tot' tedy ten klenot," divili se koňšelé a někteří z plna hrdla se smějíce ohlíželi se na mládence, kteří v zadu tísnili se plni zmatku a zklamání. Však již poznali, že ten "zakládovaný" jest sám Jeronym. Ó, toho úskoku! Ten šelma Masník! Kdo by se toho byl do něho nadál! Prohráli všichni, neuhodli ničeho a k tomu ke všemu budou mít vždycky na krku kládu, kdykoli něco veselého vyvedou!

Ale pan rychtář nedal jim času, aby takto mohli déle rozjímati. Přistoupiv blíže k mládencům, jal se jim přičiňovati "silnou a důtklivou exhortu" stran jejich nezbedností, které občas vyvádějí, stran nočních toulek a tak dále, jako by to měl na listě napsáno.

"Však to všecko teď přestane, to vám povídám," končil svoje kázáníčko, "ta kláda mi za to ručí. Tot' bude věru pravý klenot pro vaše mravy a vy nemůžete se ani dost vynaděkovati panu Masníkovi, že se dal ode mne pohnouti, aby místo dud a cymbálu pořídil kládu. Chtěl jen vaše dobré jako já — až let svých dosáhnete a rozumu nabudete, řeknete sami: 'Rychtář a Masník měli pravdu — to byl pravý klenot' —"

"Ano, klenot," ozval se Masníkův hlas u dveří, "zde ho vidíš, když jsi jinak nedala —" a tlumem mládenců stojících tu jako putičky bral se ode dveří pan Masník se sličnou neteří, která dětinsky oči vyvalovala úžasem nad tím, kam ji to pan strýc zavedl a co jí to tu ukazuje!

Zakladovaný Jeronym hned bledl a hned červenal. Oh, co řekne to božské dítě, co si pomyslí — tot' konec na věky věků — —

A v tom ještě pan rychtář takto promluvil: "Jestli pak poznáváš, panno milá, že ten nezvedenec v kládě je můj syn Jeronym? Hanba, že on je prvním držitelem toho klenotu! Schvalně jsem dožádal strýce svého, aby tě sem přivedl. Máš zvěděti, že on to byl, který se opovážil dnes na

strunný věnec ti v noci zahrávati, ale máš také na své oči viděti, jak jsem ho potrestal! Chce myslit na panny a na ženění, ale patří naň ještě březovka jako na všecky jeho ostatní kolegy!"

Oh, kterak se panna nyní ruměnila a kterak strýce svého za rukáv zatáhnula, aby ji odtud vyvedl! Bylo jí, jako by i na ni metla otcovského hněvu se vznésti měla, poněvadž druhdy s panicem mluvila a strýci se ani nepochlubila...

"To se beztoho pomstil, břicháč břichatý, že jsme mu ženění překazili návštěvou u šlojéřek," zahučel ku svým soudruhům Holík, když Masník s Apolenkou odcházel.

— Ale pravdou to nebylo. Divný sběh okolností pomstil se za urburéře; on sám toho ve své dobráckosti nedovedl. Jen pan rychtář způsobil, že místo dud a cymbálu opatřil mládeži kládu. Ba potom Jeronyma i jeho soudruhů velice litoval, že před konšely a sousedstvem dojdou zahanbení, když klenotu neuhodnou. Byl by jim poslední chvíli jistě dal věděti jméno "klenotu", kdyby mu rychtář nebyl se vší rozhodností zabránil. A pan Masník dobráček povolil vždy tomu tlaku, který tisknul jej bezprostředně! Peníze, které na mládencích vyhrál, poslal všecky do školy Vysoko-kostelské i Svatobarborské, aby jimi mendíci byli poděleni.

* * *

Náklad panem Masníkem věnovaný na zřízení kládv nesl opravdu znamenité úroky. Od té doby všímala si školní pacholata mnohem více literního umění než kdykoli dříve — a sedati při trunku, toulati se v noci, provoditi králku a všeliké bujné "kejklsoky", kterými dříve tolik drahého času proplýtváno, osmělili se jen málokdy. Bázeň před dubovou kladou, Masníkem k dobru zlaté mládeže věnovanou a po něm "Masnice" nazvanou, je zdržovala. Mnohý, životu pijáckému a rozpustilému náchylný pobyv si v ní dvě, tři hodiny, důkladně byl napraven. Z těch "napravených" byl také Jeronym, který mužného věku dosáhnuv, vždycky říkával, že jediné dubové kládě co děkovati má, že z něho nestal se pijan, kostkář, frejíř a sumou člověk zmařený...

Léta míjela, starší vymírali a také pan Masník odešel k otcům, poručiv jmění své — výslovně to dle zápisů současníka jeho uvádíme — cechům a "k oučelům milosrdným lidem chudým".

Pokolení za pokolením vyrůstalo na Horách Kutných, ale dubová kláda, Masníkem zřízená, věrně a bez proměny sloužila svému účelu na dlouhá a dlouhá léta, zachovávajíc v živé paměti horských sousedů jméno svého původce a při tom i vzpomínku zvláštní okolnosti, za kterých byla zřízena. Psalť ještě plných šedesáte a sedm let po smrti Masníkově Mikuláš Dačický do svých Pamětí o tomto šlechetném muži: "— Tento Jan Masník před smrtí svou byl také oustně se podvolil na památku klenot horským synům poručiti a zanechati. I když z toho napomínán byl, dal udělati do šatlavy velkou dubovou kládu, té aby pro své vejstupky užívali. Kterážto kláda až posavad slove od jména autora Masnice."

Smíření

Napsal A. V. Šmilovský

I.

TICHÝ LETNÍ večer se usmíval na úrodnou rovinu, s oblibou se zhlížeje v oknech po vsi Toužími. Rolníci se vraceli domů s pole, kdež na palčivém slunci po celý den pracovali. U kostela stála fara se tří stran ovocnou zahradou obklíčená. Na faře je veselo, neboť stařičký pan farář má zítra svátek. Navštívilo ho několik starých i mladých přátel. Dole ve faře rozsvítili. Vstupmež tam! Asi dvanácte osob větším dílem duchovních sedí okolo podlouhlého stolu a v čele jejich kmet víc než sedmdesátiletý. Dlouhé šediny kryjí týmě ušlechtilé hlavy; pod vysokým čelem svítí modré oko, jehož jemný úsměv prozrazuje dobromyslnost. Prostomilou veselost viděti jest všem hostem na očích; upřímný a živý hovor začíná, chutná jídla i nápoje stojí na stole; hoduje se, rozmlouvá se, že jest radost na to hleděti.

"Věru, těším se tomu," vece pan farář, dávaje hovoru jiný obrat, "že jste se, páni bratří, dnes tak hezky sešli. Ale jedno mne hněte," dodal špoule potutelně ústa. "Rád bych věděl, nemáte-li při své návštěvě tajného úmyslu, podívat se totiž, zdali se mi nechce již umříti. Ovšem třicet roků minulo, co jsem na této faře... Smějete se? Bodejž vás! Avšak rozumím vám!"

"To bychom k vám ani nesměli," usmál se jeden z mladších hostů, "tak-li sobě věc vykládáte. Budoucně se, pánové, přidržíme toho pravidla."

"To byste mi dali, čtveráku! Vždyť jsem rád, když vás tu mám. A pak, nebojte se, neumru tak brzy. Zdráv jsem, chvála Bohu, ač mi již sedm křížků sedí v týle, a nepopustím vám, leč až si pán Bůh na mne vzpomene. Hezké to, bratři, být přes čtyřicet roků knězem. Nuže, připíte mi na zdraví!" I připíjeli si. "Pak na zdraví vás všech!" A připíjelo se opět. "A na zdraví budoucích farářů, vy mladí páni bratří! Tak. Dnes mám radost! Pijte jen, na zdraví všech dobrých lidí!"

V tom zazněl před farou čtverozpěv "Bud', otče, zdráv!" V pokoji všichni utichli a velebnému kmetu se zarosily oči. Nechal zpěváky dozpívati a pak je radostně uvítal. Byl to jeho kaplan, jeho bratrovec student a dva učitelé.

"Pojd'te, muzikáři, slavně jste se drželi. Čtveráci, překvapili jste mne. Sedněte! Tak! A pějte, vždy po česku jako řádní Čechové."

Zpěváci sedli. Žertováno, a potom opět zpíván krásný sbor "Na horách". Pan farář mnul radostí ruce. "Rozumím vám, čtveráci! Narážíte, že jsem horák. Počkejte! Ale nic neškodí. V horách jsem se narodil. Na horách milo Čechu dlíti! Ano, ano, a zříti naši krásnou vlast. Zpívejte jen, jsmet' zpěvné matky synové."

A vřelé vlastenecké písně se ozvaly z rozehřátých srdcí.

Veselost rostla vůčihledě. Stařeček celý omládl. Vždyť mu bylo tak volno a mlado v prsou. V tom, uprostřed nejupřímnějšího veselí, vstoupila do jizby služka celá uplakaná. Pan farář zhlídnuv ji upřel na ni pronikavý svůj zrak, vstal a tázal se: "Co se stalo?"

"Račte jemnostpane vyjíti trochu ven!"

V síni se zastavili.

"Pověz co se stalo?"

"Josef Malinský zabil Vávru. Schvální posel z Němec to přinesl."

Veselost zbledla na tvářích farářových. Chvilku mlčel. "Můžeš jít!" pravil. Navrátiv se k hostům pronesl vážným hlasem: "Páni bratří, musím vás opustiti. Povolání volá! Bavte se tu prosím sami." Než se kdo mohl zeptati, byl ten tam. Hosté zůstali zaraženi seděti. Dosavadní veselost se nevrátila. Všichni se za nedlouho odebrali na odpočinutí.

Pan farář odešel nahoru do pokoje. Služka mu svítila. Když vstoupil, ptal se rázně: "Je to pravda, jak jsi pravila?"

"Pravda! Posel přišel z Němec k Vávrovům. Zavolám ho, ráčíte-li poroučet. Předevčírem stalo se to u Dokes." I jala se vypravovati žalostnou událost. Jakmile dokončila, odešla. Velebný kmet klekl, modlil se chvíli; pak se posadil do lenošky a podepřev si hlavu jal se rozjímati. "Josef Malinský byl hodný hoch, když odešel do služby. Divno, divno! Ach, člověk je divný, smutný tvor!" I zadumal se. Zdálo se, že dřímá. Asi za hodinu vytrhlo jej z trudných myšlenek klepání na dveře. Pošinul hlavou a tázal se hlasitě: "Kdo to?"

Služka vstoupivši oznámila, že sem přišla Barbora od Skalky všecka zoufalá a uplakaná. "Přived' ji!" vece stařeček. "Ubohá holka!"

Za chvilku vkročilo do pokoje asi dvacetileté děvče. Potácejíc se došla až k farářovi, uchopila ho za ruku a klesla před ním na kolena v hořkém a usedavém pláči. Kněz položil levici na hlavu dívčině a hleděl na ni tak upřímně, jak jen může otec na zkormoucené dítě. Trvalo to hodnou chvíli, než promluvil. Viděl, že Barbora bolestí ohlušená nemůže ani promluviti. Věda, že bývají slzy drahou úlevou bolu, nechal ji, až se vyplakala. Když se poutišila, pravil otcovským hlasem: "Pamatuj na Boha, dcero, nezapomínej na duši!"

Barbora pozvedla hlavu a pohlédla uplakanýma očima na faráře.

"Vstaň!" pokračoval kmet. "Sedni si. Tak. Potěším tě. Vím, žes hodná, pobožná panna. Vždyť jsi vyrostla před mýma očima a nikdy jsi mne nezarmoutila nedobrým chováním. Vím dobře, žes měla ráda Josefa a on tebe také. Ach, býval to dobrý hoch! Když odcházel do Němec na službu a se mnou se loučil, myslil jsem si, že se z něho stane hodný muž a že budete spolu šťastni. Člověk míní — Pán Bůh mění! Vášeň mu pomátla rozum a nešťastník se dopustil zločinu. Chudák nevěděl, co činí. Polituj ho, Baruško, polituj, modli se za něj!"

Děvče plakalo. Stařečkova slova ji ještě více rozbolestnila. Zakryla líce rukama a vzlykajíc pravila: "Ach já nešťastná! Josef není vinen. Vinna jsem, velebný otče, vinna jsem já."

"Ty že?" divil se farář. "Nečiň si sama křivdy, Baruško!"

"Ach, vinna jsem já! Kdyby nebylo mne, nebyl by šel Josef do Němec. Chtěl tam něco uhospodařiti. Byli jsme oba chudí. Tam se mu špatně vedlo — mně tady také. Co jsem si byla uhospodařila, čtyřicet zlatých, mně ukradli, já mu o tom psala. Tím psaním asi přišel na nešťastnou myšlenku, zaopatřiti si peníze na nepoctivý způsob, když se sešel s Vávrou. Vávra byl dobrák a snad mu svěřil, že má s sebou peníze za obilí. Ach, velebný otče, Josef za to nemůže, vinna jsem já."

"Nesuď tak, Baruško! Jak můžeš věděti, že v něm takovou myšlenku vzbudilo právě tvé psaní? Pán Bůh to rozsoudí. Poslyš! Kdybych já měl bratra a tomu bych psal, že se mně špatně daří, a bratr ten se dopustil nějakého zločinu jako tvůj Josef: což myslíš, že bych já si musel vinu toho přičítati? Věř mně, Baruško, že lidé spáchají věci takové sami o své vůli. Uchvátí je zlá myšlenka, myšlenka ta se vzmůže a stane vášní, s kterou bývá boj přetěžký.

Nahodí-li pak se příležitost, zapomenou na všecko, co svatého, a veta po nich. Tak to bývá! Dobřes učinila, žes v té tísni přišla hned ke mně."

Ach, velebný otče, jakmile jsem novinu tu uslyšela, bylo mně, jako by mne omráčil Boží posel. Nevěděla jsem, kde mi hlava stojí. Bylo to dnes večer. Tu mně pořád něco šeptalo, abych šla se světa. Josef musí beztoho umříti. Už prý ho chytili. Vyšla jsem z baráku, a ten černý rybník tak se na mne smál — hvězdičky v něm tak mně kývaly! Nevím, co se to se mnou dělo. Já stála na hrázi a dívala se do hlubiny. Tu jsem si vzpomněla na vás, velebný otče, a běžela jsem k faře. Ach, velebný otče, mně bylo tak těžko a divně!"

I zamlčela se.

"Vidíš, Pán Bůh tě miluje. On tě přivedl ke mně. A pokud Pán s tebou, Baruško, nikoho se neboj! Snad se bojíš svědomí? Upokoj se, lpí-li ti něco na duši, všecko můžeš smýti. Láska tvá k Josefovi tě mohla zaslepiti. Nedivím se ti. Ale všecko se s pomocí Boží opět napraví. Já ti to pravím, věř slovům mým. Přemáhej se. Bude-li ti zle, vždyť tu máš mne. Důvěřuj mně a doufej v Boha. — Budeš?"

"Budu."

"Tedy buď Bůh s tebou! Jdi tamhle, klekni a modli se! Kleknu vedle tebe a budeme se spolu modlit za ubohého Josefa."

Baruška klekla pod křížem a kněz vedle ní. Modlitba trvala dlouho.

II.

Druhého dne z rána po mši svaté se hosté s farářem rozloučili a rozjeli se domů. Farář sám odešel do příbytku rodičů Malinského. Otec i matka byli již stáří a mimo Josefa dítek neměli. Otec býval obecním sluhou; nyní pro vysoký věk již sloužiti nemoha skrovně se živil se svou ženou tím, co si nastřádali a co jim dobří lidé dali. Když farář přišel, seděl Malinský za stolem, před sebou knihu a brejle; ale modliti se nemohl. Matka seděla u okénka před kolovrátkem, ale příst nemohla. Pro velikou bolest nemohla. Tak seděli ve světnici mlčky a slzoli.

"Potěš vás Pán Bůh!" pozdravil velebný kmet.

"Dejž to Pán Bůh!" zvolali manželé a šli mu políbit ruku. Avšak on jim pokynul a řekl: "Sed'te jen, sed'te! Sednu si k vám. Metla Páně se vás těžce dotkla na stará kolena. Ubohý je syn váš i vy jste ubozí." Starý otec i matka hlasitě zanaříkali. "Synu, synu, cos nám to učinil!"

"Umírněte se, smilujte se nad synem! Myslete si, že by vám daleko v cizině umřel."

"Plakali bychom, ale přece bychom se nějak potěšili. Ale ta hanba, kterou na nás uvalil! Tu budeme do smrti mít a nezasloužili jsme ji. Vždyt' budou na nás lidé ve vsi ukazovati. Děti budou říkati dětem: 'Vidíte Malinského? Jeho syn zabil Vávru'."

"Počkejte! Či zasloužili jste takové potupy?"

"Ne, nezasloužili!"

"Vidíte. Každá potupa hrozně bolí. Ale taková, které člověk nezasloužil, snáší se lehčeji, poněvadž se ví, že je nevinen. Dobré svědomí potěšuje velmi mnoho. Hled'te, kdybyste nebyli Josefa k dobrému vedli, měli byste ho na svědomí. Avšak vy jste učinili, co bylo vaší povinností. A pak, vždyt' vás lidé znají. Ovšem, jsou také lidé zlí, ale jaká pomoc? Konečně povězte: milovali jste syna svého? Věřím, že milovali. Tož milujte jej dále! Jeho provinění je veliké a těžké; on sám sotva to snese. Vy mu je můžete ulehčiti z lásky mateřské a otcovské. Z lásky k dítěti svému snášejte všecko, co na vás dopadne. Jste staří; ztratili jste pokoj. Ale pomyslete na Vávrovic. Taková četná rodina zbavena je otce, který vydělával a vše obstarával. Byl to muž přičinlivý a pořádný a mohl ještě dlouho žíti. A vidíte, nyní jsou zkaženi. Vám přísluší, abyste po-

kud možná z lásky k synovi zkázu tu napravili. Nehněvali jste se nikdy na sebe?"

"Nikdy."

"Ovšem nyní jest dosti příčiny k hněvu. Musíme proti tomu zakročiti. Malinský, vy sám je odprosíte za syna; já vás smířím. Jste povolný?"

"Jsem. Ale Vávrovic nebudou chtíti odpustit."

"Nebojte se! Já půjdu s vámi. Čas ubíhá. Pojďme hned!"

Malinský se ustrojil a šli. Sotva vyšli, přidružila se k nim Baruška a prosila, aby ji vzali s sebou. Všichni tři se po záhumní ubírali do vsi. Vávrovic chalupa stála na návsi. Právě, když naši přátelé přišli na dvůr, zajížděl do vrat vůz, obklopený davem vesničanů. Nešťastník ležel pokryt slamou na voze. Vávrová hořekujíc padla na mrtvolu hodného svého muže. Děti, dospělý syn a čtyři menší dítky, stály vedle, plačíce a bědujíce. Malinský se při tom podívání zastavil jako přimrazen a bez vlády.

"Malinský, postavte se do kůlny, ať to nevidíte a lidé ať nevidí vás. Baruško, dej na něj pozor!" Stařičký kněz to pověděv, šel k vozu. Lidé se rozstoupili. Nastalo mlčení, toliko kvílení ženy a nářek dětí zavražděného bylo slyšeti. Farář požehnal mrtvolu a dal ji zanésti do světnice. Tam poklekl, za ním rodina, a modlili se. Po modlitbě usedl farář u stolu, děti kázal odvésti a jal se mluviti takto:

"Nebožtík byl spravedlivý a poctivý muž, dej mu Bůh radost věčnou! Bolest svou, Vávrová i ty Matěji, mírněte modlitbou. Nedejte se uchvátiti žalostí už pro ty malé děti. Buďte trpělivi; zkoušení trpké uložila vám ruka Páně, ale s pomocí Boží za čas všecko se poddá. Budu vám co možná pomáhati. Vidíte, Vávrová, máte přece odrostlého syna, velké to dobrodiní. A ty, Matěji, měj na zřeteli matku, pamatuj na své bratry. Buď pilný a mužný. Máte trochu jmění. Hleďte, ať si je zachováte. Nebožtíka již musíte oželeti. Tys, Matěji, býval s otcem na cestách s obilím. Rozumíš tomu. Víš, jak se sluší kupovati, kde a jak co prodávati. Budeš-li si pilně hleděti poctivého obchodu, zůstanou ti otcovi kupci. Jen se věci upřímně uchop! Děláš to tuhle pro matku, bratry a pro sebe. Za nějaký čas se můžeš oženiti a dostaneš také něco peněz do chalupy. Jsi mlád. Budeš-li mít dobrou vůli a vytrvalost, Bůh ti požehná. Soudíte, že mám dobře, Vávrová?"

"Ano, velebný pane! Jen kdyby to tak jíti chtělo!"

"Však ono to s pomocí Boží půjde. Nemějte starosti. Co myslíš, Matěji?"

Matěj byl zamyšlen a neodpovídal. Farářova rada ho upokojila, jen zmínka o ženění se ho dotkla bolestně. Miloval Barušku, ale dobře znamenal, že ona ho nechce. Posud se nesvěřil nikomu. Myslíval na to jen potajmo, teď mu najednou vstoupilo vše do hlavy: Baruška, Josef Malinský, zavražděný otec. Strašná skutečnost se naň šklebila. Zdálo se mu, že Josef spáchal zločin jen k vůli Barušce, aby si ji mohl vzíti, a Baruška že byla tedy příčinou otcovy smrti! A on ji měl přece tolik rád. Všecek rozplakaný nemohl ani dobře rozvážiti otázku farářovu.

Farář se po druhé neptal a mluvil dále: "To by bylo jedno, co jsem vám měl pověděti. Teď slyšte druhé! Vidíte, Malinští jsou hodní lidé. Nemohou za to, čeho se dopustil nešťastný syn. Odpusťte jim po křesťansku!"

Řeč ta padla celou vahou na duši Matějovu. Zklamaná jeho láska a otcova smrt se ho tak zmocnily, že rozlícený mladík zvolal:

"Já neodpustím na věky!"

Vávrová nemohla ohromením ani promluvit. Farář hleděl bolestně před sebe. Pak si přejel dlaní čelo a zašeptal: "Přišel jsem v nečas, musím věc odložit." Uznávaje za dobré v té bolesti nekárati žádného, požehnal jim a odcházeje přislíbil, že přijde se podívat, jak se jim vede.

Vyšed zastavil se v kůlně, kde v koutě stáli starý Malinský s Baruškou, oba v úzkostech čekajíce, zdali se panu faráři smíření podaří.

"Pojďte domů, Malinský, pojďte!" pravil zarmoucený stařeček a odvedl jej. Baruška zůstala u starých rodičů Josefových.

Matějovi se vyřčené kruté slovo rozleželo v hlavě. Začal uznávati, že se přenáhlil. Už hodlal jíti na faru, aby vše napravil. Avšak pomyšlení na otce, na hrozný čin zmítalo duší. "Co si počnu? Já ji měl rád, mám ji rád dosud. Ale co naplat? Ona milovala vraha, zlosyna, — jenž mi zabil otce. Prokl..." Slovo mu uvázlo v hrdle. Tak to trvalo po celý den. Všude viděl před sebou Barušku, Josefa a zohaveného otce. Byly to ukrutné muky, jež mu pronikaly duší. Zanevřel na všecko. Nejvíce jej dráždila bolest, kterou mu způsobilo náhlé probuzení zklamané lásky.

III.

Šlechetná činnost stařičkého kněze neochabovala nehodou, že se mu nepodařilo smířiti Vávrovic s Malinskými. Uznal, že se poněkud přenáhlil, chtěje jednou ranou podtíti dva duby. Proč se mu ale smíření nepodařilo, nemohl si vysvětliti. Zůstal na tom, že obě rodiny smíří v takové chvíli, kdy bude Matějova tajná vášeň přehlušena vážnými okolnostmi.

Prozatím navštěvoval pilně staré Malinské a Vávrovic, a přítomností svou, vlídností, ochotností a jadrnými slovy zapuzoval černé mraky z duší jejich. Na obou stranách působil jako věrný otec dvou rodin, nedopouštěje, aby se mezi nima vzmáhala nenávist. Bůh mu žehnal. Při každém setkání viděl, jak se mu jeho usilování daří. Baruška byla celá zjinačena. Její prudká bolest se proměnila v tichou žalost. Farář ji uložil, aby těšila rodiče vrahovy i milencovy. Nebyla by si pomyslila, jak prospěšnou býti může na obou stranách. Měla radost z toho svého působení a tím zároveň i sílila chorobnou duši svou. Sousedé, jež farář v lásce napomenul, nevyčítali Malinským jejich syna, ale naopak dávali jim na jevo nelíčenou útrpnost.

Čtvrtý den po spáchané vraždě, když soudní lékaři ohledali mrtvolu zabitého, měl být pohřeb. V Toužími se hemžilo přespolními lidmi. Mrtvola Vávrova byla vystavena v síni. Ve světnici seděli kolem stolu učitelé se žáky zpívajíce pohřební písně. O půl deváté sezváněli všemi zvony, pak přišel pan farář s kaplanem do chalupy. Pomodlili se, požehnali tělo, hudebníci zahráli a průvod se dal na cestu. Poněvadž chalupa Vávrovic stála skoro proti kostelu, vedl pan farář průvod po dlouhé návsi. Rakev nesli starší sousedé. Za rakví kráčeli Matěj s bratřími, Vávrová, pak mužští, posléze ženské u velikém zástupu. U věkovité lípy při samém chrámu stáli staří Malinští s Baruškou. Matějovo oko utkvělo na ní. Neobyčejné pohnutí při pohledu tom prozradilo neblahou vášeň, jež v něm posud hořela. Farář nevedl průvod jako jindy napřed do kostela na smuteční mši, nýbrž přímo k hrobu. Sousedé postavili máry po levé straně hrobu a u nich se postavila rodina Vávrova. Farář upjal velké, modré oko své na shromážděný lid a jal se mluviti asi takto:

"Milí přátelé! Stojíme zde nad hrobem, který čeká na mrtvolu. Každý z vás více nebo méně má tady svých drahých, kteří po lopotách života složili již své kosti a očekávají radostně z mrtvých vstání. Pomodleme se za všechny a posilňme takto duše i srdce své."

Po modlitbě pokračoval: "Byl jistý mladík, jediný syn chudých rodičů. Rodičové tito ho odchovali podle síly své v bázni Boží. Chudáci se těšili, že jim to syn na stará kolena jednou odplatí v lásce a poctivosti. Syn odešel do ciziny na zkušenou chtěje v mládí něco nahospodařiti na svoje budoucí léta a k prospěchu rodičů svých. Myslel si, že se vrátí domů s penězi a že bude s

rodiči svými spokojeně žít. Ale nepodařilo se mu, jak si myslel. To jej bolelo; s holýma rukama se mu nechtělo vrátiti se domů. Co měl počíti? Ach, bodejž by nikdo nedůvěřoval příliš v sebe! Každý z nás je podroben slabostem. Mladík onen byl také slabý a ďábel pokušitel mu ukázal příležitost, jak sehnati peníze. Popadla ho vášeň a on se neubránil: Pustiv mimo sebe rozum, svědomí, víru, v hlubokém lese, všecek omámený, nevěda takřka co činí, násilně zabil krajana, o kterém věděl, že ssebou veze peníze. Krajan ten ho ochotně vzal na vůz, důvěřoval mu, a nastojte, důvěřoval — vrahu! Nešťastný ten mladík, o němž jsem vypravoval, jest Josef, syn poctivých rodičů; nešťastná oběť nejnešťastnější vášně leží tuto v rakvi před vámi."

Stařičký kněz se na chvíli zamlčel, neboť nemohl dále pro slze a pro usedavý pláč shromážděného lidu.

"Těžká to ztráta," pokračoval kmet, "ubohá rodina tím přišla o pečlivého otce a my všichni o dobrého souseda, jehož památka bude vždy požehnaná. Nešťastný vrah, stižený zlou vinou, uvalil na sebe hoře svých rodičů a Vávrovic rodiny. Nešťastník ten býval také ovečkou mou, vyrostl mezi vámi. Což nemyslíte, že sluší litovati ho a nejen litovati, ale i pokud možno napraviti, čím zavinil. Žádá to láska, velí to Bůh, přátelé! Učiníme, co káže hlas Boží, ulehčíme-li neprve rodičům nešťastného vraha, pomůžeme-li rodině hodného nebožtíka. A tak vás vyzývám, vy vdovo ubohá, i tebe Matěji a celé vaše příbuzenstvo, abyste zde jako praví křesťané u hrobu svého nevinně zavražděného otce odpustili Josefovi a ubohým rodičům jeho."

Nastalo mlčení. Na pokynutí farářovo přivedl kaplan třesoucí se Malinské a postavil je naproti Vávrovům. Starý Malinský podával ruku Matějovi, ten však se jí nechopil.

Nastalo velké napnutí mezi přítomnými, pan farář mlčel. Matěj bojoval tuhý boj. "Vidíte, přátelé," pravil farář vzhlédna k obloze, "mrak zastínil slunce; slunce, oko Boží, se stydělo hleděti na vás, neboť ač jste křesťané, váháte se smířiti. Nuže pro lásku Kristovu prosím, zapřisahám vás: odpusťte si!"

V tom povstal v davu lomoz. Lidé se rozestupovali a zástupem si proklestila cestu dívka v černém oděvu. Byla to Baruška. Prodrala se k oběma rodinám, padla na kolena a zvolala přebolestným hlasem: "Na mne, na mne, uvalte všecku svoji zlost! Já jsem vinna, že ubohý Josef zabil otce vašeho. Pro milosrdenství Boží prosím vás na kolenou, odpusťte ubohým, nevinným rodičům Josefovým!"

Veškeren lid byl ohromen výstupem tím a srdce Matějovo změklo. I padl starému Malinskému okolo krku a plakal. Vávrová objala Malinskou a příbuzní jim podávali ruce. V oku velebného starce se zaskvěla veliká slza radosti; duše všech přítomných zaplesaly. Vávru pochovali. Ruku v ruce ubírali se Matěj s Malinským a Vávrová s Malinskou i s dítkami a s příbuzenstvem do kostela. Baruška zůstala vzadu za pilířem i modlila se dlouho a vroucně. Z kostela vyšla poslední. Bylo jí u srdce, jako by se byla znova narodila. U Vávrů byl pohřební oběd. Malinští tam byli také. Matěj seděl smutně mezi ostatními, neboť cítil, jak velice ubližoval Barušce. Tanula mu pořád na mysli, jak se dere zástupem, jak kleká, jak prosí, jak uslzeným zrakem pohlíží k němu. Láska vzplanula v něm i vzmáhala se tím silněji, čím více uznával, že je proti Barušce jen chatrným člověkem. Včera dívce zlořečil, dnes se přesvědčil, že stojí vysoko nad ním.

IV.

Druhého dne před polednem vyšel si Matěj za ves. Cesta jej vedla bezděky ke Skalce u rybníka, kdež bydlela Baruška se starou svou matkou. Baruška sušila na zahrádce prádlo. Matěj se k ní přiloudal se srdcem třesoucím a s očima sklopenýma.

"Baruško," pravil dušeným hlasem, "musím s tebou promluviti."

"Vítám tě, Matěji! Co chceš ode mne?"

"Chci tě odprositi."

"Mne?"

"Poslouchej, Baruško! Já ti ublížil! Vid', tys měla Josefa ráda."

Baruška si vzdychla hluboce a slzíc kývla hlavou.

"A máš ještě?"

"To víš, člověk tak brzy nezapomene."

"Máš pravdu, Baruško! Ale mohla bys zapomenouti?"

"Nevím."

"Nevíš? Baruško, co bych nemluvil pravdu. Já si už dávno na tebe myslím. Mám tě věru rád. Oženit se musím. Pan farář to sám radil matce. Nuže — bud' mou ženou! Podle toho, cos včera učinila, vím, že bych v celém okolí nenašel hodnější panny. Co tomu říkáš?"

"Nemohu nic říci, Matěji!"

"Baruško, uvidíš, že ze mne bude dobrý muž. Slibuji ti před Pánem Bohem, že toho nebudeš litovati."

"Ale já jsem chudá, a ty potřebuješ peníze."

"Hodná žena i bez peněz je mně milejší, než bohatá bez dobroty. Já se nesháním po penězích."

"Ale matka tvoje . . ."

"Té se neboj! Včera sis získala její náklonnost."

"Myslíš-li, Matěji, tedy možná. Ale ještě se musím poradit. Bude-li to k tvému a tvých bratří prospěchu, učiním všecko už ubohému Josefu k vůli, abych za něj nahradila, co . . ." Nemohla dopověděti pro bolest. Matějovi div srdce nepuklo. Smutek se mu rozlil po tváři, i zeptal se s bolestnou výčitkou: "A pro mě neudeláš nic?"

"Pro tebe? Popřej mi oddechu, já . . ."

Matěj sklopil hlavu a odcházel.

"Matěji, neodcházej s hněvem! Vidíš, jak mi je. Mysli sobě, žes na místě mém, považ to a řekni, zdali mohu jinak mluviti. Podej mi ruku!" — Podal.

"Máš dobře, Baruško! Jsi upřímná!"

Stiskla mu ruku a pravila: "Jdi s Pánem Bohem!"

V.

Pan farář, jakmile znamenal, že se pobouřená mysl osadníků upokojila, odhodlal se na cestu do žaláře k nešťastnému vrahu, žádaje vzkřísiti duši, posíliti mysl a připraviti jej na možné následky hrozného zločinu. Přijev do krajského města navštívil tam přítele, tamního sudího, který měl Josefa u vyšetřování. Promluvil s ním o vrahu a zeptal se, zdali by mohl býti zachován při životě. Sudí upřímně odpověděl, že Josef podle zřejmých zákonů propadá hrdlem, a že by jen obzvláštní milost mohla věc změniti. Na to si farář vyžádal dovolení, aby směl navštíviti vězně. Nebylo mu to odepřeno. Žalářník jej uvedl do vězení.

Josef těžce spoutaný seděl tu na chatrném lůžku. Jedva byl k poznání. Vlasy byly svislé, oči vpadlé, pláčem zardělé, líce žluté. Při šeru, které v úzké jizbě panovalo, Josef ani faráře nepoznal. Pozdvihl se napolo, a v tom slyšel zašeptání: "Josefe!" Nešťastník okamžitě sklesl na lůžko a zakryl obličej do slámy; zasténal hluboce, an poznal, čí to bolestný hlas. "Josefe, vstaň!" zvolal důstojný kmet. "Od rodičů, od Barušky i od Vávrů ti nesu odpuštění. Rád bych tě smířil s Bohem."

Vězeň upřel na kněze zrak, jakoby mu nechtěl uvěřiti. Pak padl na zem, chtěje obejmouti kolena otcovská, ale okovy nedovolily. Farář ho zvedl, poznamenal mu čelo křížem a dlouhou chvíli držel hlavu provinilcovu. Nemohl mluviti. Po dlouhé přestávce pravil: "Pamatuj na Boha a připrav se k zpovědi!" Pak odešel. Vycházeje pravil k žalářníkovi: "Příteli, neopouštějte ho!"

Vrátiv se domů, došel nejprve k Malinským, aby je připravil na synovu smrt, a pak k Vávrovům. Při druhé návštěvě prosil Josef faráře,

aby jej vyzpovídal. Zpověď byla dlouhá. Nešťastník odkryl velebnému knězi všecky rány své duše a zkroušeně oplakával své hříchy od mladosti. Když byl rozsudek smrti vynesen, přivedl farář rodiče na poslední návštěvu. Kdo nezná bolesti matky, vidoucí, kterak jediné dítě milované propadá smrti? Stará Malinská, když vstoupila do žaláře a spatřila syna, mohla jen vykřiknouti: "Josefe můj!" I vrhla se mu na šiji a křečovitě ho tiskla k raněnému srdci svému a hlavu mu kropila slzami. Starý Malinský tu stál s rukama sepjatýma, pak podal Josefovi ruku, políbil ho na čelo a pokřižoval jej řka: "Josefe, mnoho jsi na nás uvalil. Ale nezlořečíme ti. Bůh jest milosrdný. On tě posilní. S Bohem! Jsme staří. Doufám v Boha, že se v lepším stavu u něho shledáme, než tady. Umři dobře, buď silný, považ, že umíráš zaslouženě."

Třetí den na to se přišla rozloučit Baruška. Ubožák byl jako omráčený, sklesl na stolici a hlasem největšího zoufalství zvolal: "Co jsem to učinil! Nyní poznávám, jak veliký je zločin můj a co jsem ztratil! Baruško, věnuj život Bohu v kajícnosti. Vzdal se světa, chraň se světa!"

"Rozumím tomu jinak, než ty, milý Josefe! Jak věci jsou, světa se vzdáliti nesmím. Já chci rodině nebožtíka Vávry ztrátu poněkud nahraditi, a sice jen pro tebe. Matěj si mne hodlá vziti. Pan farář to schvaluje. Tak s pomocí Boží náhradu podám za tebe."

Josef jí podal ruku a pravil: "Buď! Buď Matějovi ženou, jakou bys bývala mně. Nyní mně bude lehčeji odejíti se světa. Avšak rád bych ještě mluvil s Matějem a s Vávrovou."

"Přijdou sem také."

Když přišli Vávrovic, celá rodina, Josef je na kolenou odprosil, a oni se osvědčovali, že mu odpouštějí. Pak pravil Matějovi: "Odevzdávám tobě Barušku. Ty nevíš, co dostaneš. Važ si jí a neubližuj jí!" Matěj všecko slíbil, objali se a rozloučili.

VI.

Zatím došlo potvrzení rozsudku na smrt a byl určen den popravy. Byl pátek. O deváté ráno vyšel z krajské trestnice průvod. Napřed a vzadu kráčelo vojsko, uprostřed jel vrchní žalářník na koni, za ním kočár s katem a vůz s vrahem. Farář seděl naproti němu a modlil se s ním...

Poslední podívání bylo takové, že je všichni přátelé Josefovi odstonali. Stará matka Malinká hořem zemřela. Nejdéle ležel farář. Když se uzdravil, vyjel si k hraběti, jemuž Toužím patřil, vypravoval mu celý příběh a prosil jej, aby daroval něco na věno Barušce, aby nepřišla k Vávrovům s prázdnýma rukama. Mladý hrabě mu ochotně vyhověl. Doma na faře vyprázdnil svou pokladnici a připojil to k daru, jejž přivezl od hraběte.

Za tři čtvrti leta si dal zavolati Matěje s Baruškou a řekl k nim:

"Matěji, bude brzy rok, co tvůj otec zemřel. Nyní se můžeš oženiti. Baruška má u mne uschované peníze. Tu jest 800 zlatých. To ti přinese věnem. Buďte hodni, jak jste byli dosavad. Doufám, že se za mne budete modlívati, až mne Pán Bůh povolá."

Když zas snoubenci se slzami v očích odešli, poklekl dobrý kmet a modlil se takto: "Pane! Jsem sluha tvůj a lidí. Tvá-li vůle, nesesílej na mne už práce takové, neboť stár jsem a sláb, i obávám se, že by mé síly více nestačily."

Sníh

Napsala Gabriela Preissová

Z korutanských obrázků.

NEBYLO ani v Lukášově povaze hřmotně došlapovati a přirážeti dvéře, ale učinil to zúmyslně, aby domácí z toho poznali, že mu je lehce okolo srdce, tak zcela statečně a bezstarostně.

Po večeři povstal, strhl nad sebou s lišně klobouk a dívaje se jen upřeně ke dveřím, řekl z ticha: "Tak, dobrou noc! Koho už z rána neuvidím, at' se tu mívá dobře . . ."

Z rodiny mu nikdo neodpověděl; bylat' již i matka přemožena bráněním a povzdychováním. Od boží neděle, co se Luka vrátil z kostela, kde musel vyslechnouti první ohlášku Viktory Boršákovy, působil matce jen hořkou starost a trápení. Již cestou z toho kostela, jako by nejtěžší celého života, byl Luka rozteskněn, rozželen až k pláči. Zdálo se mu, že suché listy po větru před ním na zemi poletují a šustící s ním vzdychají a choulí se někam k zahynutí. Připadal si jako nalomený, ani rovně v chůzi se udržeti nedovedl, silný vítr vyšvihlou jeho postavou klátil jako malým děckem. Zatínal zuby, zadržuje slzy do očí se mu deroucí a nejraději byl by se položil na zem a rozeštkal se jako zoufalec, opuštěný od Boha i lidí.

Až když došel vrchu silnice a před jeho zrakoma se na dolejšku pohoří rozprostřel borový klín s domácím statkem, jehož čtyři přední okna blyštěla se poledním sluncem, rozlila se v něm jistá tvrdost trpkou vzpomínkou, že jeho lidé teď už budou míti pokoj. Dosáhli, čeho chtěli, oloupili jej o milou. Zašlapali mu celé jeho životní štěstí.

Od matky počínaje až po nejmladší sestru Rudlu všichni mu neustále vyčítali a ho špičkovali, že chodil za Viktorou. Napomlouvali se jí jako nějaké pasačky. Peněz měla málo na statek pro výplatu druhých ("věru to bylo to hlavní —" hořce se ušklíbl Luka), rozumu málo, síly ku práci málo, krásu i dobrotu jí upírali. Bratr voják se posmíval, že má vlasy jako liška (och, jak hloupě tomu rozuměl — zrovna ty vlasy byly na Viktoře to nejhezčí!) a jistil, že nedovede pěkně tancovat, že hopká jako králík, což také nebylo pravda. Druhý bratr, když chtěl Luku dopáliti, říkával: "Jdi si raději za tou zmrzlou." To narážel na okolnost, že byla Viktora útlé, drobné postavy. Už i ta nedospělá sestra Rudla vystrkovala žihadlo, všímajíc si a špehujíc, kde a jak se Luka s Viktorou scházel, a potom ho vyzrazovala matce, která za to hned počínala vádu, hrozíc pokaždé, že si jednou s Viktorou sama bez okolků promluví a nemilých nenávistných věcí se jí navzkazovala dost.

Luka všecku tu nepřejícnost své rodiny ovšem Viktoře také zamlčovati nedovedl. Komu jinému si také se vším tím sužováním mohl postesknouti než jí? Viktora vyslechla ho obyčejně pokojně, nezaslzela, ani těm různým přisuzovaným jí chybám neodmlouvala. Ten její klid a statečnost Lukáše těšily; zahlížela se jen do země a říkávala: "Však já se k vám nedotírám! A měl bys vašim lidem říci, že svobodné děvče si může v poctivosti promluvit s kým chce. Vždyt' k cestě do kostela na vdavky tě přece nedoháním."

"Pak naši říkají, že Viktorka není rozumná — ba ta je velice rozumná!" myslil si Luka v duchu. "Jak by našim dovedla odpovědít!"

Od nějakého času nosila Viktorka přece v srdci podrážděnou lítost, že jí už ani Lukova matka, když se spolu potkaly, neděkovala za pozdrav. "To se neudělá ani nejhoršímu člověku —" mrzela se dívka, a od té doby každé chvíle již milému nadhodila: "Prosím tě, proč k nám chodíš, když ti to vaši zazlívají? Měj přece rozum a zahni někam jinam, kde cinkají nevěsty více penězi . . ."

Ach, jak zrovna v tu chvíli Luka těmi protivnými penězi opovrhoval, kdyby mu jen milá jednou pro vždy uvěřila, jak málo o ně stojí . . .

A Luka se jen usmál, myslíval si spokojeně, že jej přece žádný na světě nedovede uvázati na řetěz nebo do komory zavříti, aby si nesměl chodit tam, kam jej srdce táhne. Ale že to nedovedl milé říci, že jí, té rozumné, která mohla všecko lépe napřed věděti než on, nepověděl, aby jen ničeho nedbala a zůstala mu věrna! . . . jak on zůstane, děj se co děj jí . . . Ted' toho krutě pykal.

Přede žněmi odjela Viktora k babičce na štyrskou stranu; jezdila k ní každý rok, aby jí v nejpilnější čas vypomohla, i zůstala tam tři, čtyři neděle. Luka se těch prázdných bezradostných letních večerů bez Viktorky již od jara bál, a tím smutněji mu bylo, že dívka se musela náhle vypraviti, aniž se s ním rozloučila a smluvila, kterak si budou psáti. Vzkázala Luku jen po kamarádce, tesařovic Katře, nastokrát pozdravovat, a aby za ní na žádný způsob neposílal psaní, dokud ona mu zprávu nepošle.

Uplynulo pět, šest neděl, a Viktora nepřijížděla nazpět — neposílala slíbené zprávy. Luka chodil jako ztracený; po práci za letního večera jenom co chytal a zase pouštěl zelené koníčky po cestě, a hladil známé stromy po kůře, vycházeje z domu v určitou stranu do nejistoty. Tak každého večera v suchu i dešti vážil hodinu cesty až nad Truden, kde zůstávali Boršákovi. Tam, ukrývaje se za zahradou, otrhávaje a žmole v prstech hlohové lístky, trpělivě čekával, až by uviděl poblízku někoho z čeledi nebo malých sester a bratří Viktořiných, aby se jich zeptal, zdali už dostali psaní, že ta nejstarší dotoužená zítra nebo pozítří přijede . . .

Do stavení si ani netroufal. Cítil, že ho letos panímáma Boršáková dvakrát nevítala a Boršák měl beztoho vždycky ve zvyku o každé Lukově návštěvě s takovým divným pohledem se ptáti: "Co jsi nám dobrého přinesl?" Ani Lukovi jako známému netykal. Nedůvěřovali mu ti lidé nějak.

Den po dni ubíhal, dni se krátily, a už Lukovi ani ty hlohové lístky k ukrácení dlouhé chvíle nezbývaly — všechny již opadaly.

Viktora nepřijížděla, nepsala ničeho, ani nevzkazovala, ale špičkovala a vyhrožovala dál — Luka už to ani neposlouchal . . .

Tu k nim v sobotu odpoledne přišla za nějakou záminkou Katra tesařovic, hovořila to, hovořila ono a na Lukovi pořád jenom chtěla, aby jí šel okázat holuby. Luka byl však nechápavý, zdálo se mu, že to přání Katra už po čtvrté opakuje jen tak na smích; pochopil a začervenal se teprve, když za matčinými zády Katra pozvedla popelavé psaníčko a zamrkala očima. Nemohla si už ovšem pomoci, že to postřehla také čtrnáctiletá Rudla, Lukova čipernà sestřička.

"Tak pojď, Katro, podívat se na ty holuby —" zval ji konečně Luka chvějícím se hlasem a hnal se již napřed ze dveří jizby sám.

Rudla se podívala na Katřiny ruce, vystupujíc jaksi poťouchle na špičky, a jak ona zahýbla za Lukou, honem si také pospíšila s ní. Proto se Katra na prahu rozhodla: "Ale pomalu už spadne večer — už abych byla doma, aby naší neměli o mne strach. Nemohl bys mne jít, Luko, kousek cesty

vyprovodit? Byla bych ráda, abych tak sama nešla."

"Však mám také zrovna v tu stranu cestu —" jistil hned důvtipně Luka a již se jen tak v krátké domácí kazajce napětím celý zruměnělý přidružil k děvčeti. Jakmile ztratili stavení s očí, odevzdala Katra mlčky Lukovi psaní; nebylo potřeba povídat, od koho pochází.

Luka je obrátil na dlani; pozdravilo jej tak divně to popelavé psaníčko, ačkoli mělo v zadu na obálce zelenavou gloryji se slovy: "Pozdrav z dáli." Ale přece se Luka šťastně usmál, zastrčil si psaní do kapsy, a z vděčnosti ho napadlo, že Katru hodný kus vyprovodí . . .

"Nechceš si to přečíst?" zmínila se tiše Katra. Hlas její byl takový přiněžný a zachvěl se v něm soucit.

"Ach ne —" usmál se zase Luka. "Dříve tě daleko doprovodím, za to, že jsi sama vážila tu dlouhou cestu k vůli nám."

"Viktora mě o to prosila — poslala mi také psaní jako své nejlepší kamarádce," pravila Katra a pořád mluvila takovým nízkým hlasem, jakým se klube soucit a důvěra.

Ale Luka nebyl v té náladě, aby si o Viktoře s někým pohovořil — nechtěl pronésti ani jejího vždycky mu tak svátečního jména. Připadalo mu, že to dlouhé jeho marné čekání a všechen stesk k její výčitce může se svěřovati jen stajeně mezi nimi dvěma — proto také její psaní mohl si přečísti jen o samotě. Počal vykládati něco zcela jiného, všedního, ale konečně se zadíval přátelsky na malou zavalitou Katru, jak spěšně šlape kroky k domovu, a že tu vzdálenou cestu sem i tam vykonala ráda pro něho a pro Viktoru. A tu jej ovanu taková vděčnost a vážnost k té nepatrné nehezké Katře, že by jí byl hned ruku políbil za její obět a věrnost . . . Taková myšlenka byla mezi nimi ovšem jen pro zasmání, ale přece jí Katře musel z vděčného srdce svěřiti.

"Podívejme se, ruku by mi políbil jako nějakému velebníčkovi —" usmála se dívka směle, — "ale hubičku by mi jako mužský děvčeti přece nedal. Ale ovšem — k tomu jsem já málo hezká!"

"Však ty bys se sama nedala políbit! —" obrátil Luka její poznámku, aby na ní nezůstala litost.

"Proč ne!" řekla Katra s čipernou jistotou. "Mají užívat jenom jiné?"

Tu se v Lukovi probudila odvaha: "Tak to dokaž!" zvolal odhodlaně.

Čeho se Luka v pravdě přece nenadál, Katra stanula, mlčíc. Sklopila v houstnoucím šeru oči a čekala. "Byla by to její hanba, kdybych jí teď nepolíbil —" pomyslil si Luka a nahýbaje se k děvčeti, nazdvihl v dlani její obličej a dotkl se chvatně jejích rtů. "To patří tedy za věrné donesení toho psaní —" řekl pak, i dodal trochu zmateně: "Ale Viktoře to nemusíš říkat, mohla by z toho povstat hloupost. To víš, jak se někdy něco nevinného obrátí ve zlé."

Katra neodpovídala, až ušli zase asi sto kroků. Tu se ozvala jaksi smutně: "Co už by měla Viktora do toho co mluvit. Ta se o nás oba nestará, má na co jiného myslet."

"Pravda — nic — —" pousmál se Luka v myšlenkách. "Ale víš —" doložil vážněji, — "ona by o nás řekla, že to není rozumné —"

"Víš co, Luko —" počala znova truchlivě Katra — "o jedno tě chci prosit. Až si přečteš psaní, které jsem ti donesla, nevzpomínej si na mne zle. Já za nic nemohu — já na jejím místě bych ti to nemohla udělat, kdybys si mne do nejdelší smrti nemohl vzít —"

Luka se zastavil, teď už dál nemohl jíti. Dal dívce kvapně dobrou noc, a sotva že se obrátil, počal pomalounku vytahovati psaní z kapsy. Zdálo se takové horké a těžké . . . Proč to? Obrátil se ještě, zdali se po něm tesařovic Katra nechlíží . . . Ne — po té již nebylo ani vidu ani slechu. Takovými těžkými nedovednými prsty počal trhati obálku, v levici psaní pevně stiskaje, neboť mu napadalo,

že mu může z rukou vypadnouti, zmizeti. Konečně vytáhl popsaný aršík, ale tu také pochopil, že písmo již nelze rozeznati; bylo již kolem plno tmy. Rozechvěn popošel zase kousek cesty, než mu napadlo, že má u sebe sirky. Zastavil se a podpíraje se na břízu, vytáhl krabičku se sirkami z kapsy a rozškrtl šťastně dvě k sobě přitlačené paličky.

Ale uchystaný aršík byl obrácen dolů písmeny. Obrátil jej zvolna, jako kdyby si přivolával pořád nějakou sílu na pomoc, a přehlídl nejhořejší řádek.

"Pochválen Pán Ježíš Kristus. Milý Luko!"

Zápalky předčasně zhasly, chvějící se rukou rozškrtl Luka nové dvě.

. . . Až toto psaní dostaneš do rukou —" četl dále — "potěš Tě Pánbůh, abys nebyl smuten. Dávám Ti na vědomost, že jsem poslechla babičky a rodičů a budu mít ohlášky . . ."

Světýlko znova zhaslo, horečně třesoucí se Luka vysypal na dlaň všechny ostatní sirky z krabičky a rozsvítiv je najednou, hltal další řádky:

". . . ohlášky s Filipem Bajčem, který tady má u hraběcí železárny hostinskou živnost. Mě to vždycky mrzelo, žes měl pro mne doma mrzutosti, a marně by se to s námi táhlo. Až bych byla odkvetlá, poslechl bys matky a hledal bys bohatší. Tedy ať je nám, pokud je čas, oběma zpomoženo. Já Tobě přeju štěstí a všecko dobré a ještě naposledy Tě nastokrát pozdravuji.

S úctou Viky Boršáková."

Bezděčně ted' škubl Luka rukou, oharek mu zažehl až do prstů — ale on palčivé bolesti ted' nedbal. Přejel pravicí dvakráte kmen břízy ve tmě se bělající a zašeptal k sobě: "No ano — bříza je to — bílá břízka, u které jsem se postavil! Viky Boršáková — Viky —" míhalo se mu těžce a ostře hlavou, jako by se mu ta slova u samého ucha pilou ve dřevě prořezávala — "s úctou"! — Vida, má celé přejinačené jméno a napsala "s úctou" . . ."

Zavrávoral několik kroků a tu mu pojednou napadlo: "Tohle je pěkný žert — ano, že hospodský — to si to špatně vymyslila na moje postrašení! Hospodský by zrovna hledal moc peněz — ti to znají — a ona by se tak honem nepřevrátila . . . Ano — já nejsem tak hloupý, jak ona si to myslila, že mne strhne do vzteku a pak se mi vysměje, až se vrátí! Že mne to bláhového hned nenapadlo, žerty si ze mne tropí."

Luka se zasmál, ale na prsou se mu neulehčilo . . . Mrzelo ho, zatínalo se mu zrovna ted' do srdce, že tam na té štyrské straně zůstala Viktora tak dlouho — och, tak dlouho! . . . Připadlo mu také, že se vrátí za tou tesařovou, aby si s ní mohl o tom psaní promluvit a ona mu dosvědčila, že jsou to jen tak žerty, ale neučinil toho. Táhl se pomalu jako napilý domů, a utíhl se zrovna na špejchárek na své lůžko. Zapomněl na večeři i na obvyklou povinnou práci, v hlavě jako by mu bušilo kladivo dvěma nepochopitelnými slovy: "Viky — s úctou . . ."

Po chvilce došla za ním matka a už na schůdkách volala: "Luko, Luko — jsi doma?"

Syn ji dobře slyšel, ale neozval se. Cítil, jak stoupala výš až k němu do špejchárku. Zaplavila mdlým světlem lucerny temný špejchárek, přikročila až ku posteli a dotkla se ku podivu šetrně, jemně vršku hlavy svého prvorozence. "Spí jako kámen — ani se neodstrojí —" zabroukla bez hněvu, a štěstí, že se obrátila k odchodu, Lukovi bylo najednou tak teskně v duši, že by byl pod tou její rukou už už zavzlykl.

Po odchodu matčině Luka smekl s lůžka nohy a posadil se. Rozbolela jej hlava a oči, i na hrudi jej stiskala bolest. Počal si hladiti čelo a vlasy — bylo v tom něco konejšivého, ale netišilo to dlouho — bolest se vracela ještě s větší prudkostí. "Zadusit by se tu člověk mohl —" zašeptal a po-

čal se krásti ke dveřím. Tu chvíli postál, hlavu maje položenou na loktech, a pak zticha otvíraje stoupal tiše, tichounce dolů a ze stavení. Přešel chvatně dalekou cestu k tesařovu domku, dotkl se zamčených dveří — ale burcovati lidi ze spánku přece se neodvážil. Pomalu, tak zcela zvolna, jako starý, slabý člověk, vracel se zase jasnící se nocí k domovu, a na té cestě se modlil k Bohu všemohoucímu, k Panně Marii, k andělu strážci a k svému patronu — všechna ta v mladické lehkovážnosti zanedbávaná víra před ním vyvstala k jisté útěše, že Viktorka s nikým nebude mít ohlášky, že nikoho s tím protivným jménem "Filip Bajč" ani nezná, že si to jen tak milému na postrach vymyslila . . .

Ráno Luka trochu zaspal, a po divokém přetrhaném snu — o nějakém černém psu, s kterým se musel rváti — byl rád, když otevřel oči. S takovou zvláštní bohulibou skromností a pokorou vzpomněl si pak, že včera zanedbal práci, a pospíšil si nahraditi to dvojnásobnou pílí po ránu. Vraceje se ze stáje, setkal se v síni s matkou, která mu na jeho "dobrý den" odvětila:

'Kde pak jsi zase včera bloumal s tou tesařovou? Já jí dám nosit a podstrkovat za mými zády psaní! Já s vámi všemi zatočím! . . ."

Luka neodpověděl, připadlo mu jen, jak umí býti matka rozdílnou . . . Jak zcela jiná se zdála včera večer, když za ním přišla na špejchárek! —

Do kostela vešel Luka s pokorným úmyslem — ale odnášel si odtamtud největší ránu svého života. Bylo to tedy přece všechno pravda, co bylo napsáno v tom drobném popelavém listě, a jak pozdě, jak vysmívavě pozdě se to musel dozvěděti — zrovna ten poslední den před ohláškami!

Ovšem pochytil z oken domácího stavení, v poledni záplavě slunce jako radostí zářících, že největší vina nesměla se přičítati Viktoře. Ona už dost přetrpěla nevinně od Lukášovy rodiny . . . Byla tak rozumná, věděla, že se nemá na co v takové nenávisti a nepřejícnosti těšiti. Jistě ještě potom kdyby se byli po všech protivenstvích za sebe dostali, Lukova rodina by je nepřestala pronásledovat, kalila by jim štěstí. To Viktora předvídala a toho se bála . . .

Luka zaskřípal zuby. On jaktěživ neučinil ještě své rodině žádné lítosti a hanby, napracoval se, nadřel se pro všechny dost — a co měl za všecko? Zkazili, podkopali mu život — odtrhli od něho Viktoru . . . Jenom oni všechno zavinili. Ale on jim také za to něco poví, on jim něco dokáže . . . Přeťali mu bezcitně jeho životní podstatu, on přetne veškeré ty svazky, kterými je vázán k rodině. Nic jej nepřinutí, aby s nimi nadále zůstal pospolu a kdyby měl osamělý někde v světě zajít . . . Ještě toho odpoledne požádal Luka chladným způsobem bratra vojáka, aby mu přenechal svůj plátěný ruční kufřík, který si ze Štyrska přivezl, a počal si do něho skládati různé své věci, všechno, co mu stálo za odnesení z domova.

Matka za ním přiběhla celá udýchaná na špejchárek. "Co to máš, dítě, pro Krista Pána, v úmyslu? Co ti kdo udělal, abys opouštěl stárnoucí matku a čistý statek? Vždyť na tvoje jméno ho nebožtík tatík v poslední vůli odporučil, budeš si na svém panovat, ty jsi nejšťastnější z celé rodiny!"

"Nejšťastnější!" — opáčil hořce Lukáš. "Abyste věděli, já vám to všecko nechám, co jste pro mne nahrabala. Nechte si to! Dejte to druhému, kterému jistě nebudete mařit štěstí, jako jste to všickni udělali mně! Teď můžete být spokojeni, že mne už na světě nic netěší."

"A to děláš pro tu Borčákovu zmrzlinu! —" půjčila si matka v ustrnutí svém slovo svého druhého syna, který dával Viktoře — "pro takové falešné ledaco, s kterým bys býval jak se patří spokojenosti nezakusil? . . . Vždyť ani jakživa k žádné práci jak se patří nebyla, vždycky

jen háčkování do ruky a kraječky si šmodrchat — co bychom byli tady na statku s těmi jejími kraječkami dělali? Taková lenošská cinfrlína je to. Vždycky jen za ni matka všechnu práci postavila . . ."

Luka chytil na stolku stojící modrou pozlacenou skleničku, kterou mu kdysi jedna jeho tetka přivezla z Celovce, a mrštil jí o zem. "Kdo je zmrzlina? — kdo je ledaco? —" rozkřikl se hrozivě jako posedlý. "Ona byla ta nejlepší na světě, a vy jste mě o ni připravili! — jinému jste ji vehnali do náručí! Ať vám to Pánbůh odpustí, ale já už tu s vámi na dále žít nechci — Mezi námi je konec," dodal trochu mírněji.

Matka se dala do pláče, lomila rukama; přiběhla za ní Rudla, a plakaly i naříkaly obě.

"Aha — ty také jdeš!" ušklíbl se Luka na sestřičku. "Žádná ještěrka by byla nedokázala, co tys se mne a Viktory už napronásledovala . . ."

Nejmladšího bratra div Luka nevystrčil ze dveří. Myslil zcela vážně odejíti daleko na službu. Prodal ve Velkovci svoje sváteční hodinky, koupil si nový deštník i řemen a u představeného obce požádal si o čelední knížku . . . Matka přivedla starostu, kmotra, pana faráře, který Lukášovi tak dojemně domluvil, že ho až rozplakal — ale nic naplat, od svého předsevzetí, že ve čtvrtek odjede z domu, se přece Luka neodvrátil. A tak již dal ve středu večer dobrou noc, dodávaje: "Koho už z rána neuvidím, ať se tu mívá dobře!" — —

Nahoru do své ložnice vzal si s sebou svíčku v cínovém svícnu, dolů nachystal sirky, vedle na stůl položil svoje všední hodinky — více už ani neměl na starosti. Vždyť posledního odpoledne již si ničeho ve stavení ani nevšiml, chystal se jen — chystal do dalekého světa. Taková zarytá, až chorobná touha již ho nutkala jen domovní práh překročiti a do nejdelší smrti se již nevrátiti. Kdyby již raději ta poslední noc byla pryč! Luka vysvlékl kazajku, shasil a natáhl se na lůžko.

"Teď jen se dobře vyspat —" pomyslil si — tak zcela jednoduše, jak jednoduše si v poslední době všecko chtěl stanoviti; "ráno se budu hledět vybrat ze stavení, než se naši probudí. Nechci už ničeho slyšet. Přeji si míti jen pokoj — jen pokoj."

Přimkl si oči a začal zúmyslně jednotvárně a silněji oddychovati. "Tak se nejspíše přivábí spánek —" řekl si v duchu, ale když po delší chvíli spánek nepřicházel, převrátil se Luka na dolejší stranu, vzal podhlavničku a položil si ji v nohách postele pod hlavu. Vzpomněl si, že tváří proti oknu nejdříve pozná, až se bude blížit k rozednění . . . Teď se tam jen šedal čtverec bez měsíce — bez jediné hvězdy, takový divný, k smutku ztajený, jako bylo to popelavé psaní na první pohled. Ano, to psaní . . . Krista Pána —" povzdychl si těžkou vzpomínkou — "a jak takový nepatrný kousek papíru člověka dokáže svalit . . ."

Konečně Luka usnul, a zase se mu zdálo o nějakém černém psovi, s kterým se rval. Probudil se se znavenou, jako by přetřatou šíjí, ležel celou dobu hlavou na pelesti u zdi. Čtvereček okna zdál se mu již poměněný jako před rozedníváním — opravdu ze dvora zazněl již hlas kohouta. Rozhodné jitro tu stálo před prahem.

"Co ten černý pes se mi pořád plete do sna —" vzpomněl si Luka, povstávaje. Rozsvítil svíčku a počal se v uchystaném kbelíčku omývati. Když byl hotov, převlékl se do svátečních šatů a pomyslil si, dívaje se k oknu, kde náhle zamrkaly dvě zbledlé hvězdičky: "Jde to všechno jako hodiny . . ." To jej připamatovalo, že se podíval na hodinky. Byly čtyři — právě tak nejlepší čas . . . O půl páté, někdy o pěti vstává matka . . .

Přestavil si kufřík se země na židli, otočil se kolem do kola, přimáčkl klobouk na hlavu a shasil svíčku. Ve tmě se zablýskaly živěji v okénku

hvězdy . . . "Budu mít hezkou cestu —" pomyslil si Luka, a v paměti se mu mihla zeleň se žlutými pozdními kvítky, šípkové keře a milý hladký koníček, který nastokráte již předskakoval jeho cestu . . . Po cestě si vždycky hvízdal ze zvyku — z lehkého srdce si bude zase hvízdat! . . .

Došel s kufříkem ke dveřím, otevřel a přimknul je zas bez hřmotu. "Mohl jsem si také s sebou vzít svíčku —" pomyslil si — ale znova rozsvěcovati zdálo se mu již zbytečno. Na temných schodech jej něco omrazilo — vzpomněl si zase na toho černého psa ze svého dvojího snu. "Kdo pak tu má v okolí takového velikého černého psa? —" uvažoval rozumně se z mrazivého dojmu vymýkaje — "to jsem ho musel někde vidět."

Už byl na posledním schůdku, už hmátl po dolejších dveřích . . . Slabě si vzdychl, přendal kufřík i deštník do levice a pravicí udělal na čele, ústech a prsou kříž . . . "Ať jim tu všem kvete štěstí — nic zlého jim nepřeju —" zašeptal, nabíraje náhle do srdce měkčích vln a při prvních slovech vzpomněl si zase na zelenou cestu s květy, šípkovými pupenci a hravým koníčkem. Když otvíral dvéře, zdálo se mu, jako by z nich něco těžkého odsouval; konečně vkročil — a se zatajeným dechem stanul jako přikován . . .

Kolem a kolem leskl se sníh, kterého tu ještě včera nebylo — bílý, tichý sníh . . . Na zemi shladil se v rovinu, obalil protější střechu, zahrádku, hrušeň u studně — vůz i pluh na dvoře, na všecko lehl, rozsypal se asi na celý svět a nakladl všude tichý — tichoučký klid . . .

Něco jako by objalo měkce Luku kolem ramenou, pohladilo jej po čele, po skráních, ale zároveň mocně mu zatarasovalo cestu. Kohout znovu zakokrhal tak divně tesklivě, varovně . . .

"No, sníh napadl — jenom sníh," pokusil se Luka brániti tě bílé mátoze a pohnul nohou; zabořila se mu do toho kyprého, klidného povlaku . . .

A v prsou svých až do té chvíle se zmítajících pocítil Luka náhle něco nového . . . Bylo to nehybné, jemné, tichoučké . . . Usedalo se to v rozteskněných ňadrech s trpkou myšlenkou, že ta, která nechtěla čekat, trpět a odkvétat láskou, nebyla rozumná, ale jen chytrá; rozumnější připadal si teď Luka sám i s těmi zakalujícími se mu zraky, když se divil, jak snadno Viktorka si zvykla na jiného, a jak snadno její kamarádka Katra rozdávala polibky . . . Oh ty ženské — jestli pak stojí za ty bezesné noce, za těch tisíce promarněných kroků a zmotaných myšlenek . . .

Ba na tom, co matka říkávala o Viktorině ceně, bylo přece něco pravdy . . . Nebyla tak sváteční, jak si o ní myslel, ba nebyla ani poctivě pevnou za svými slovy — vždyť mu toho přece jen někdy naslibovala dost, věrné čekání . . . věrné . . .

Usmál se bez hořkosti, jen jako by byl náhle o deset let starším, povážlivějším, zmírnělým . . . Už jako ten sníh . . .

V síňce zaskřípaly dvířka — na práh chvatně vyběhla velká silná žena ve spodničce s nahými lokty a hrdlem.

"Kdo je to?" vykřikla ustrašeně, a tesklivou hrůzou rozlehl se její hlas, volající "Luko — můj Luko! . . ."

"Nekřičte!" ozval se již od přivřených schůdkových dvířek rozechvěný Luka. "Šel jsem se jen podívat, jak to venku vypadá . . . A že si tak nedostrojená vyjdete ze stavení —" přidal ještě sníženým hlasem s příchodem neobvyklé něžnosti — "mohla byste se nám rozstonat . . ."

Luka potom, ze svátečních šatů zase již odstrojený, dlouho se z okna spejchárku díval po rozednívající se krajině, jak se všude bělá ten tichý, čistý, mír v duši vracející sníh . . .

Hodiny

Napsal L. N. Zvěřina

STARÝ Ochtábec díval se špinavým oknem do kalných vln Vltavy. Valila se nějak líně, těžkopádně, jako by ona jediná měla čas v té upachtěné době, v níž všichni jen se ženou a ženou. Díval se, díval, vzpomínal, kolikrát z jejích vln zachránil na svém šináglu topící se nešiky i sebevrahy, myslil si, kdyby bylo aspoň léto, nějaká ta rybička by přece jen kápla, ale v takovém nečase, brr — a až se tak zatřásl. Venku skučel vítr, tabulky v oknech drnčely, v kamnech dohořívaly poslední třísky.

— Už by tu věru mohl být — pomyslil si a začal přecházet světnicí, aby se zahřál. — Fí, takový leden! kdyby aspoň sněhu napadlo, byla by hned práce — věru, věru — vše jako by se smluvilo, spiklo proti ubohým chudákům tohoto z kolejí nějak vyšinutého světa.

Dnes se ještě díval oknem, dnes měl ještě střechu nad hlavou a ten vlhký kout na břehu Kampy, kde jen chudina bydlela, ale dokdy i tu bude v bezpečí? Neseženе-li Jeník nějakou práci a těch pár grošů, mohou jít na ulici.

— Věru tak — věru tak — a zakýval šedivou svou hlavou, nad níž se toho už mnoho přehnalo.

A zase chodil malou světnicí, od špinavého okna k otlučeným a špatně přiléhajícím dveřím, ťup, ťap, ťup, ťap, a v jeho chůzi, v jeho myšlenky tik tak, tik tak zapadal v živé jakési spoluúčasti tikot starých sloupkových hodin.

Stanul před nimi, zadíval se na popraskané alabastrové sloupky, na rozkřídleného bronzového orla nad číselníkem, na tepané ručičky — zaposlouchal se do jejich melodického — léty a léty jaksi velmi zaneseného a ztlumeného hlasu a jako by teprve teď, v tu beznadějnou chvíli, objevil v nich starého dobrého kamaráda, který šel s ním léta a léta, v dobách dobrých i zlých, pohladil je svou upracovanou, mozolnatou rukou.

V tom zadusaly na chodbě kroky, bylo slyšet oklepávání bláta s bot — to už je Jeník, řekl si.

A vskutku. Ve dveřích objevil se bledý chlapec, na prvý pohled jedna únava. Dovlekl se beze slova, beze slova se posadil na lavici u kamen, odhodil čepici do kouta a složiv ruce v klín, bezmocně hleděl do prázdna. Otec porozuměl.

— Tak tedy nic?

— Ach, tati, kdybys věděl, jaká je to bída! Nikde nic. Až prý napadne sněhu. K smíchu! Tak tedy čekejme, až se nebi uráčí!

— Ani lístky na obědy?

Až zítra.

— Tak tedy aspoň zaskoč ke Kruckému, má tam v dílně všelijaké staré bedny, popros ho o nějakou! Hodil jsem před chvílí do kamen poslední třísky.

— Právě jsem na něho myslil, ale s něčím jiným.

— S čím pak?

— Nezbývá nám, tati, nic jiného než —

— Než —?

— prodat — tyto — hodiny —

— Hodiny? — vzepřel se stařec. — Ne, hodiny ne! Raději, chlapče, vezmi můj zimník, raději tu poslední

židli, mlýnek, moždíř, — cokoliv, cokoliv — jen hodiny ne —

— A nač jsou nám?

— Právě než jsi přišel, tak mi padlo mile, že jsou ještě s námi, jako by to tu živý všecko s námi snášel a potom, co se mi zdálo o nich a o nebožce mámě, jak mi přišla vyčítat, že jsem je prodal tetě Olze a jak se jí rozsypaly, jen co je donesla k sobě domů, že zjíkla od leknutí a jen volala konec — konec — ne, nechtěj, chlapče, ode mne, abych je prodal —

— Ale, tati, podívej se, vždyť je neprodáš cizímu, prodáš je starému kamarádovi. Krucký už dávno o ně žebrolí. U něho budou na nejlepším místě, mysli si, že mu je dáváš jen do úschovy, do zástavy, až se nám povede lépe, dá nám je nazpět. Nu, co na to řekneš?

Starý Ochtábec se zadíval ven oknem. To už bylo tak jeho gesto, když o něčem vážném přemýšlel nebo narychlo se měl rozhodnout. Jako by ta Vltava, pilíře starého mostu a odřené kozy před nimi mu měly pomoci. Přemýšlel, uvažoval: hodiny, jež opatroval celý život jako oko v hlavě, má prodat? Památku, která šla s rodu na rod? Praděd za napoleonských válek donesl je z Německa, pyšnil se s nimi a když zhasl, zůstaly prý stát, otec celý život u nich proseděl s jehlou v ruce, nebožka stará se s nimi mazlila jako s děckem, kolika radostem i strastem asistovaly! jich zvučný alt padal do výkřiků novorozeňat stejně jako do posledního chrapotu umírajících, i jemu měly odbít poslední hodinu — a teď by je měl prodat? Krucký? Pravda, dobrý kamarád, při posledních taročkách sedm set korun mu nabízel — hm —

— Tak co, tati, jak jsi se —

— Víš co, chlapče? — nech mne do zítra rozmyslit — snad něco uděláme — ale říkám, těžko mi je tuhle — a ukázal na srdce.

Pojednou v hodinách hrklo. Bylo to jako vzlyk člověka, který už není schopen slova a čeká výbuch pláče. Ne, co pamatuje hodiny, tohoto zvuku od nich ještě neslyšel. Že by se chtěly zastavit? Vždyť je natahoval dnes ráno jako vždycky. A teď, slyš, jako by svůj tikot o maličko snížily — a či se mu to jen zdá? Možná, že — v uších zalehlo —

Na druhý den svolil. Co dělat, když už hlad na paty stoupá? Ale odešel, aby nebyl doma, až Jeník bude hodiny vynášet. Jsou případy, které srdce starého člověka už těžko snáší. Celé odpoledne protoulal, až do Hvězdy na Bílou horu zašel, aby rozchodil jednak lítost ze ztráty hodin, ale hlavně nepojmenovatelnou úzkost jakousi, která se do něho poslední dny zahryzla.

Vítr fičel, chvílemi až do kostí řezal, ale starému Ochtábcovi to bylo milé. Každým tím závanem kus litosti odválo, kus tísně odpadlo. Ale jakmile přišel na Kampu, když Lužickou scházel k Čertovce, když jeho zrak padl na staré dřevěné kolo velkopřevorského mlýna, ale hlavně na dílnu svého kamaráda Kruckého, na ty sochy a vázy a kříže a všelijaké šťuky, svítící vždy bělostí v tom černém koutě, tíseň a lítost padly naň zas. A nejhůř mu přišlo, když se octl doma a hodin již nebylo. Stanul, a to ticho jako by ho po hlavě udeřilo. Bylo to takové rezavé, nepříjemné ticho. Ticho, které má prostřelit nečekaná rána, nečekaný výkřik. Stůl byl bíle přikrytý, jako na nějakou hostinu, uprostřed chléb, máslo a cosi v papíru. Jeníku, Jeníku, má to být pohřební hostina?

— Můj ty Bože — věru, věru — nakonec člověk — zůstane vždy sám —

Večer ho chytila zimnice. Nohy jako led, hlava v jednom ohni. Venku jako by stále vozy drkotaly. Lehl si do postele a jen teplý čaj si žádal.

— To máš z toho, tati, že jsi se toulal v tom nečase. Nachladl jsi. No ale ráno bude dobře, uvidíš.

Ráno bylo hůř. Na oběd, když otec byl rozpálen a začal blouznit, rozběhl se Jeník pro lékaře.

Starý Bouček, kamarád Ochtábcův ještě ze Sokola, přišel se svou obligátní viržinkou, proklepával nemocného zpředu, jen tak hlavou pokrucoval, ale nakonec přece jen se usmál a utěšil svým:

Zato ještě budeme cvičit. Jen tohle užívat, třikrát denně — napsal recept — a každou hodinu studené obklady.

Potom se podíval na Jeníka, ale to už byl pohled vážný, jako by se sám sebe ptal: mám? nemám?

— No, mám tu ještě jednoho pacienta nablízku, zaskočím sem večer.

Když byl pak již ve dveřích, zašeptal Jeníkovi:

— Dávej na tátu pozor! Na levé straně se mi to nelíbí — zapálil si pohaslou viržinku, zabafal a vyšel ven.

Jeník se od otce nehnul, obklady dával, ruce mu hladil, ty staré kostnaté ruce, které se tolik nadřely, chvílemi vypravoval něco, ale otec byl stále víc a více apatičtější ke všemu. K večeru zdříml a to se Jeník vytratil, chtěje otci sehnati trochu vína na posilněnou. Odskočil jen k Plavcům, ale když se vrátil, otec byl jeden pot a hluboko z prsou, ne z hrdla, dral se mu těžký chrapot. Než přišel podruhé lékař, byl již v agonii a na úsvitě zhasl.

Jeník v pohřebních sháňkách byl rád, že hodiny prodali. Snad to bylo vnuknutí. Otci posloužil, mohl mu i lékaře zavolat, ačkoli starý Bouček nebyl z těch, kdož by kamarádům nebo známým neposloužili zadarmo, a měl i peníze na pohřeb. Snad to bylo otci i líto, ale nedalo se nic jiného dělat.

A právě, když starého Ochtábce vynesli a Jeník uklízel světnici, přišel červeňoučký a vždy rozusmívaný Krucký. Tentokráte byl však pochmuřen a ťal přímo bez vytáček:

— No, pěkné haraburdí jste mi to prodali — a kde je tatík?

— Nic ještě nevíte? Dnes ráno — zemřel.

— Cože? Zemřel?

— Ráno. V sedm.

— V sedm? V sedm? — a po Kruckém jako by blesk sletěl. — Právě jsem přišel, že ty vaše hodiny se mi zastavily a ne a ne jít — a právě v sedm — přesně v sedm. Hm.

To už i Jeník se zarazil a zbledl jako stěna. Potom mu úsměv šlehl okolo úst, takový bolestný, hořký. A jen čemusi přikyvoval:

— Podivný případ. A teď věřím, že bylo pravda, co nám vyprávěli o pradědovi, který je donesl z Německa. Když zemřel, hodiny se prý zastavily a ne a ne je rozhýbat. Teprve po čase se rozešly. Uvidíte, pane Krucký, že i vám se rozejdou. Tatínkovi jich bylo velmi líto, i když věděl, že přišly do dobrých rukou.

— Podívejme se! Duši to nemá a jak to s člověkem cítí! Jo, je ještě mnoho věcí mezi nebem a zemí, o kterých nemáme ani potuchy. Ale — Vojta, Vojta — tak mne přece předešel. No, dej mu Pánbu věčný pokoj a tebe, chlapče, potěš! Tak, tak! Nevíme dne ani — vidíš, teď jsem chtěl říci hodiny, ale zůstalo mi to slovo jaksi v hrdle. Sbohem, Jeníčku!

A starý Krucký, taky již prošedivělý, vyšel ven tím svým kývavým krokem, šel zadumán do své dílny nad Čertovkou, marně třel sádru a špachtličkou uhlazoval tvář Amortova Krista, z hlavy mu nešlo, že by tak mohly s člověkem srůst a cítit hodiny. Hodiny! Obyčejné hodiny!

Pořádná partaj

Napsal Jan Klecanda

Pražský obrázek

O průjezdu třípatrového domu na pražském předměstí vešel obstárlý muž v dosti ošumělém šatě s dlouhým balíčkem akt, jak je nosívají úřední sluhové, jež roznášejí upomínky z berního úřadu a exekuce od soudů. Ale tento zde nebyl soudním sluhou, neboť měl docela obyčejný měkký klobouk, ač jinak jeho obličej, zdobený silným knírem a plnovousem s vyholenou bradou, vypadal dosti "komisně".

Muž přistoupil k tabulce, visící na zdi průjezdu a prohlédl si bystře seznam nájemníků. Jeho zvětralou tváří kmitlo cosi jako spokojený úsměv. Hrábl do svých "aktů" a vyňal z ohmataného, mastnými skvrnami zašpiněného obalu arch, na němž bylo hojně rubrik.

Napsal nahoru na arch jakési číslo, snad číslo domu, a pak činil si poznámky do rubrik, občas pohlížeje do tabulky na stěně. Když byl s prací tou hotov, zašel ke dveřím, nad nimiž byla tabulka, označující byt domovníka. Chvilku naslouchal, pak strhl s hlavy klobouk, smáčkl ho a strčil do náprsní kapsy, odkudž byl vyňal úřední čepici se žlutým prýmkem.

Nasadil si ji na hlavu, narovnal si na nose černé kostěné brejle, hrábl si dvakráte do vousů a — skoro byste byli řekli, že vyňal z některé kapsy i znamenitou masku "úřední osoby" a zakryl jí tvář, kterou jste před chvilkou viděli. Měli jste před sebou úředního sluhu, jak si ho lépe ani na divadle představiti nemůžete.

Zaklepal energicky a nečekaje na vyzvání, vrazil do dveří. Paní "správcová domu" byla sama doma, a poněvadž byla podobným návštěvám "pánů s čepicí" zvyklá, ani se nezalekla. Její muž daní neplatil, dlužen také nikomu nebyl, nemohla se tedy ta návštěva týkati jí. Buď je to upomínka panu "inspektorovi" od pojišťovny, jenž nikdy neplatil daně dříve, až dostal "fendunk", nebo partaji ze čtvrtého patra, kam si exekutoři mohli nohy uběhati.

"Paní Svátková?" zeptal se úřední muž s úřední řízností.

"To bych byla. Co pak si přejou?" řekla s důvěrností, kterouž si přece jako poloúřední osoba mohla dovolit.

Muž se zamračil.

"Já se neptám, co byste byla, anobrž jste-li paní Svátková?"

"Hm, tohle je nějaký kakabus! Ten to bere přísně," myslila si paní Svátková a nahradivši kolegiálně usměvavý výraz obličeje vážně úředním vzhledem, odpověděla stejně řízně: "To jsem. Co si přejete?"

"Heč", řekla si v duchu. "Když ty na mne jen tak 'vy', já taky 'vy'. Jaké pak flausy s policajtskou čepicí?"

Muž to vycítil a ihned stáhl zvětralé rysy svého obličeje ve vlídnější záhyby.

"Mám na vás z nařízení úřadu některé otázky, které, prosím, abyste mi dle svého nejlepšího svědomí zodpovídala," začal zdvořile sice, ale přece tónem muže, jenž je si vědom, že zastupuje vrchnost.

"A pardie samec," řekla si paní domovnice, jež byla zvyklá mluviti sama s sebou, poněvadž jí muž netrpěl klepy. "Tohle není obyčejný fendák . . ."

Chtěla mu nabídnouti židli, ale

nebylo toho třeba, poněvadž si již sám sedl a rozbalil své archy. Posunuv brejle na čelo, zadíval se na ni vážně.

"Pan inspektor v prvním patře . . ." zahájil výslech. "Je to řádná rodina? Není slyšet nic o různicích? Pst . . . pravda a nic než pravda!" řekl zvednuv výstražně prst.

"Inu, tot' se ví, že pravda . . . Přece já nebudu lhát, když vidím, že mám co dělat s úřadem. Pán je hodný, ale trochu — víme — shání holčičky. Paní je dobračka, neumí zakročit. Já bych . . ."

"Dobře, dobře, paní Svátková. O to tu nejde. O vás je známo, že jste nejen moudrá a rozšafná, ale i energická paní . . ."

Domovnice uvažovala, není-li to poslední slovo nějaká nadávka, ale na to ten pán nevyhlížel. Vypovídala tedy ochotně dále. "Jináč dělá jí pomyšlení, a aby si mohla stěžovat, že ji zkracuje na penězích, to ne. Dům se tam vede . . ."

"Služky nechá pán na pokoji?" pokračovala úřední osoba.

"A to on si doma nezačne! Na to je tuze chytrý . . ."

"Paní je chorobná?"

"A to ne. Zdravá je jako rybička, ale už je to tak mezi nimi. Chodí sem jeden pan inženýr od města. Víme . . . domácí přítel . . ."

"Ahá! Tedy jak ty mně, tak já tobě . . . A pan inspektor je zdráv? Statný muž?"

"I čerta zdráv . . . Takhle od persony to on by byl. Ale myslím, že ho jednou mrtvička klepne."

"Děti žádné?"

"Byl . . . chlapeček . . . ale to už je asi dávno. Umřel maličký a od těch dob nic . . ."

Muž, jenž si stále dělal poznámky, zavrtěl nespokojeně hlavou.

"Hm, to se nám neshoduje! To jsme na špatné stopě. A pan revident v druhém patře, to je mladý pán?"

"No, tak třicet pět let," odvětila domovnice, kterouž to jen hrálo. "Ale s dovolením, že jsem tak smělá. Snad bych mohla já přivést na pravou stopu, kdybych věděla, oč jde . . . člověk tuhle . . . ne že bych nastrkovala uši, kde se co šustne, ale přece ledacos zví. Tak snad kdybych . . ."

"Ale, drahá paní," zhrozil se úřední muž. "Jak bych já mohl? To je úřední tajemství. Tady jde o mou existenci a vy víte: chleba je chleba."

Tato definice důležité součásti jídelního lístku domovnici ovšem postačila.

"Mají se rádi?" pokračoval výslech.

"Ale jako dvě hrdličky!"

"Paní měla peníze?"

"To měla. Pantáta je bohatý fabrikant někde u Roudnice . . ."

"Děti?"

"Chlapeček a holčička. Ta je trochu churavá a tak ji poslali ven k rodičům . . ."

Muž stále dělal si poznámky, ale patrně nebyl spokojen . . .

"Hm, to je . . . to je . . . Zas nic!" broukl mrzutě. "Kdo pak to chodí k paní Linhartové? Co je to za člověka?" zeptal se náhle.

Ted' zvedla domovnice prst do výše. "Pst, o tom se nesmí mluvit! To je tajemství."

"Před námi neplatí žádné tajemství. A pamatujte, že je to skoro jako pod přísahou a domovník úřední osoba. Tedy ten pán?"

"Abych řekla, to je rada od soudu. Je to stará láska milostpaní, ale když ona si musila vzít pana Linharta . . . z donucení . . . k vůli penězům . . . tak on se také oženil. Ted' paní ovdověla . . ."

"Děti jsou?"

"Ale kdež! Pan Linhart, dej mu Pán Bůh nebe, to byl košťál . . ."

"A ten pan rada . . ."

"No, také neměl chudák štěstí. Paní má v blázinci a pořád . . . jednou je slyšet, že už má na kahánku a zas . . ."

"Hm, to není nic . . ." broukl úřední muž, ač horlivě si psal poznámky. "A což partaje ve čtvrtém patře . . ."

"To, pane, by mohlo být něco . . ."

radostně vyjela paní správcová, jež měla na čtvrté patro spadeno, poněvadž tu byly takové "špinavé" partaje, jež za celý měsíc jednou nepřišly "po zavření".

Ale "nebylo nic" ani zde a po chvilce se muž zvedl k odchodu.

"Tak odpusťte! To jsem vás, myslím, marně zdržoval, ale proto přece vás musím úředně prosit a varovat: Nic po domě mluvit! To by bylo zasahování do úředního výkonu a na to, jak víte . . ."

Paní domovnice se zaklínala až do třetího kolena . . . Kde pak ona a mluvit po domě! To by neobstála! S partajemi je i tak kříž, když si s nimi nezadá. Což teprve pak by bylo.

Muž s úřednickou čepicí přijal její ujišťování blahosklonně, salutýroval a odešel. Vyšed na ulici, rozhlédl se opatrně na všecky strany a pak — vida, že je ulice skoro pustá — nechav čepici na hlavě a klobouk v kapse, zaměřil k třetímu domu na druhé straně, v jehož průjezdě zmizel.

* * *

"Jaroušku!" volala již asi po třetí ctihodná matrona, jež stojíc u stolu, zabývala se tím, čemu hospodyně říkají "tahat štrůdl".

Ale Jaroušek zachrněl, obrátil se ke zdi a spal dál.

Do dveří vešel bez zaklepání muž, v něž poznáváme naši "úřední osobu", ač má již zase čepici v kapse, jakž můžeme bezpečně souditi dle toho, že má na hlavě klobouk. Spatřiv rozestlanou postel a zpod peřiny vykukující černou, kučeravou hlavu, zamračil se.

"Ty ty děti vychováváš, matko!" zabručel a již seděl u stolu. "Pantofle . . ." zavelel.

"A co by si chudák nepoležel," odvětila ctihodná matrona, vytahujíc zpod postelí trepky, jež postavila před svého pána a vládce. "Vždyť víš, kdy přišel dnes domů."

"Nevídáno, takový mladý člověk! Já také šel pozdě spat a už od rána se za živobytím plahočím," zabručel starý. "Jarko!"

Jarka nic, ač znělo to dost ostře.

Starý, jenž právě chtěl odložit zutou botu, aby obul trepku, dostal dobrý nápad, jejž hned provedl. Bota doletěla dobře a trefila pozdního spáče zrovna do hlavy. Vyletěl zděšeně a spatřiv botu a smějícího se otce, ihned pochopil.

"To jsou vtipy," zahučel mrzutě, ale že patrně otec dbal na "dobré chování", již se nepřevalil.

"Vstávej, vstávej, lenochu!" káral otec dosti vlídně, spokojen výsledkem svého zakročení. "Ať ještě dnes něco strhnete! Zítra to některý ten blázen vrazí do novin . . . to víš, něco takového to je pro pisálky v novinách med . . . a máte utrum."

"Dnes nemám s kým subskribovat," zíval Jaroušek. "Vénu včera večer vzali . . . Zapomněl, že přišel do kavárny v zimníku a chtěl odejít v kožichu . . ." vysvětloval, vida tázavý pohled otcův.

"No, ten udělal rodičům pěknou radost," vzdychla matrona soucitně. "Nemůže si dát lepší pozor?"

"Ale to je škoda," broukal starý. "Tolik lístků ještě máte nevyprodáno a teď zrovna největší nadšení pro naše bratry na Balkáně. Snad bys přece ještě splašil druhého zváče?"

"Hm . . . no, když už jste mne probudili, já se pokusím. Zajdu do kavárny . . . musím beztoho prohlédnout všecky noviny, není-li snad už někde upozornění ctěnému obecenstvu . . ."

"A ty, matko, už bys toho štrudlu mohla nechat," přísně řekl starý. "Přinesl jsem ti pěkné detaily. Celou Chodskou a Podřipskou jsem oběhl. Samé pěkné partaje, samý lepší úředník, ale musí se tam dopoledne, než se páni vrátí z kanceláří."

Na ctihodné matroně bylo patrno, že i jí dostalo se od hlavy rodiny "dobrého vychování", neboť hned na první slovo nechala závinu, otřela si zamoučené ruce o zástěru a jala se strojiti.

"Tak, starouši! Ted' už doděláš oběd za mne. Ale nesmlsej zase všecky hrozinky! A ty, Jaroušku, přihřej si kafíčko . . ."

"Tak se, matko, stroj, stroj se," pobízel starý, zahanben tím napomenutím. "Já ti zatím na lístky sestavím maršrutu a dám potřebné informace. Víte, děti, co nám ještě schází do činže . . . a pan domácí déle nečeká . . ."

Ozvalo se nesmělé zaklepání a do dveří vsunula se hlava ženy.

"Dobře, dobře, paní domovnice," řekl starý s vysoka. "Nebylo potřeba nic připomínat . . . Osmého je zítra a to podle starého zvyku mám právo každého shodit se schodů, kdo přijde upomínat dřív . . ."

"A to prosím, ne. My máme za sklem domovní řád a tam stojí, že čtvrtého . . ." namítala domovnice.

"Co máte za sklem, pro mne nic neplatí, poněvadž nejsem povinen nic číst. Já se držím starého místního zvyku, který platí jako zákon, rozumíme? Ano, kdybych to byl při nájmu panu domácímu podepsal . . ."

Starý, jenž patrně byl v zákoníku jako doma, byl by vykládal ještě dále, ale ctihodná matrona uznala za vhodné zakročiti. "Bez starosti, paničko! Zrovna se oblékám . . . do záložny vyzvednout . . ."

"Ale, božíčku, já proto ne . . . Já jen . . . pan domácí se dává ptát, jestli byt podržejí . . . Hlásil se mu někdo, ale on přece nechce takovou spořádnou partaj . . ."

"No, podržím, nepodržím, to dnes ještě nevím, ale zítra panu domácímu sám ohlásím," rozhodl starý s vysoka, a když domovnice s mnohými omluvami zmizela, řekl posměšně: "Spořádaná partaj! Tak to vidíte . . . Však kdyby on ten lichvář nemyslil, že jsem u tajných, byl by méně zdvořilý a nečekal by do sedmého. Kus zloděje . . ."

"Co se rozčiluješ, tatínku," dobromyslně mírnila ho ctihodná matrona. "Každý se živí, jak může. A on . . . jen co je pravda . . . dá nám všecku čest . . ."

"Inu tot'! Má on všecku příčinu býti za dobré se mnou," vypjal se posměšně tatínek. "Tak starejte se, dětičky! Víte, že nám schází ještě třicet korunek!"

* * *

Do domu v Chodské ulici vešla starší dáma v šatech trochu z módy vyšlých, ale vždy ještě "representačních." Zaklepala v prvním patře u dveří inspektora Kandrdáska.

"Milostivá doma?" zeptala se služky s tak důvěrným úsměvem, že ihned bylo jí dokořán otevřeno.

"Prosím, ráčejí do salonu . . ."

Starší dáma, v níž poznáváme ctihodnou matronu, vešla do salonu a bez ostychu usedla na židli. Nečekala dlouho . . .

"S kým mám čest? Račte si přáti?" zašvitořila vesele buclatá, ještě dost mladá panička, prohlížejíc si zvědavě neočekávanou návštěvu. Byla patrně spokojena s výsledkem prohlídky, neboť zevnějšek ctihodné matrony v tom pološeru vypadal zcela slušně.

"Ctěná paní inspektorová," počala příchozí slavnostním hlasem. "Nám ubohým pozemšťanům zahalena je budoucnost neproniknutelným závojem, ale Prozřetelnost poskytla některým lidem prostředky či umění tento závoj aspoň z části poodhaliti."

Mladá paní vyvalila při tomto oslovení oči a nevědouc překvapením co říci k tomuto odhalování závojů, mlčela.

"Mnohý", pokračovala matrona, "dal by rád tisíce a ještě by při tom vydělal, kdyby mohl zvěděti, co pro něj budoucnost tají. Šťastnou náhodou naskytá se vám příležitost pohlédnouti do hlubin budoucna za nepatrnou odměnu, která snad tisíckrát vyváží oběť, jakou přinesete . . ."

Panička, jež byla dosti prostá, ač nesla hrdý titul "inspektorky", byla omámena "učenou" řečí matrony, ale přece uhodla, oč se jedná.

"Ach, vy umíte hádat?" zvolala radostně. "To se dobře hodí . . ."

"Nehádám . . . Čtu v budoucnosti . . . ve hvězdách . . . z ruky . . . z tahů obličeje . . . z karet . . . Račte být rozena?"

"Sedmého července . . ." ochotně odpovídala paní domu.

"Hm, dvě sedmičky", spokojeně broukla věštkyně. "Křestní jméno?"

"Regina."

"Regina? Sedmého září . . . Zase sedmička! . . . To už je štěstí," řekla matrona a vážná, celkem sympatická tvář její se rozjasnila, což dobře působilo na mladou paní.

"Nu, tedy čtěte!" zvolala a nastavila ruku. "Budu-li spokojena, dám korunu."

Žena chopila se ruky a jala se ji bedlivě prohlížeti, při čemž některé čárky na dlani sledovala prstem. Patrně překvapena zvedla oči, v nichž bylo možno čísti skoro zděšení.

"Paní, vy se přetvařujete!" vyrazila ze sebe.

"Já? Já že . . ."

"Totiž . . . račte odpustiti . . . chtěla jsem říci: Váš veselý zevnějšek klame! Vy nejste tak šťastna, jak jsem myslila a jak zasluhujete . . ."

Mladá paní v tom okamžiku pocítila, že jí opravdu mnoho schází k dokonalému štěstí a zatvářila se smutně.

"Tato ruka, která chovala, ale, bohužel, nedochovala jedno dítko . . . byla to . . . ne, byl to chlapeček . . . je dobrá, je štědrá, ale je slabá . . . Vy" pokračovala věštkyně, stopujíc linie . . . "příliš mnoho důvěřujete a proto býváte klamána . . ."

"Kým, kým . . .?" naléhala paní napjatě.

"To ruka říci nemůže . . . ale . . . to tu stojí zřejmě vyryto, že vás čeká ještě velké štěstí," dodala a pustila ruku.

Paní inspektorová toho použila, zajela do kapsičky a položila na stůl korunu.

"Ale kým jsem klamána a co mne čeká?" naléhala.

"To bychom se musily zeptati karet. Malou hru . . . nechám na uznání . . . velká indická stojí dvě koruny . . . Koupila jsem ty karty od pařížské věštkyně . . . je v tom kapitál . . ."

"A dovím se něco?"

"Karty nelhou, milostivá! Nemohou-li mluviti pravdu, mlčí . . . Račte si přáti?"

Matrona hrábla do postranní kapsy a vytáhla hru podivných, špínou již zašlých karet, jež smíchala, dala sejmouti a pak rozložila po stole a prohlížela. Její tvář jevila výraz smutku a zděšení, ba, zdálo se skoro, že pobledla.

"Co je? Co čtete?" ptala se nedočkavě mladá paní, chytajíc ji za ruku.

"Je v tom ženská . . . nižšího stavu a nízké povahy," mumlala matrona pro sebe. "A vás stihne brzy velké neštěstí . . . umře někdo . . ."

Ted' pobledla opravdu bedlivá posluchačka.

"Ale ten někdo," ukazovala žena brzy na tu, brzy na onu kartu . . . "ne, ten nezasluhuje vaší soustrasti, poněvadž klamal . . ."

"Kdo? Kdo?" rozčileně ptá se mladá paní.

"Odpusťte . . . nemohu! Nesmím . . ." v patrných rozpacích odpovídá matrona a tvář její zrůzní se bolestí, jako by jí kuří oka řezali.

"Musíte . . . musíte," naléhá naruživě paní inspektorová.

"Ten, jehož osud s vámi spojil . . . Ale snad je to chyba . . . Rozdám znovu . . ."

"Ne, ne . . . Jen dál . . . Uvidíme . . "

Nové tři karty . . a tvář matrony se rozjasňuje . . .

"Po bouři . . ." ukazuje na karty, "jasno. Po slzách . . . smích. A zde . . . je příčina . . . Račte se podívat . . ."

"Co je to? Zedník . . . Ah!"

Tváře mladé paní zrovna rozhořely.

"Nu, ne zrovna zedník. Může to

býti stavitel nebo jiný technik . . ."

"Inženýr," vyhrkla bezděky druhá . . . "Dost . . . dost . . ." zvolala a rozčileně shrnula karty.

"Však by nám už také nic více nepověděly . . ." usmála se žena, schovávajíc karty.

O chvilku později stoupala po schodech do druhého patra bohatší o korunu a pětikorunu, kterou dala paní inspektorová snad v zármutku pro svého pána, snad z radosti nad tím "zedníkem" . . .

Za hodinu na to stála paní inspektorová u dveří svého bytu, mluvíc s paní Linhartovou, jež si ji byla vyvolala.

"Ale když vám povídám, na slovo se všecko shodovalo a já sama . . . já nic neprozradila! Ubohá radová se asi už v blázinci dlouho trápiti nebude . . ."

"No, to on si pan rada asi brzy najde útěchu," prohodila paní inspektorová, šelmovsky se usmívajíc, když mladá vdova se zapálila.

"Ach, paní revidentová . . ." zdravily obě dámu, jež spěchala se schodů. "Zastavte se přece . . .

"Odpusťte . . . Spěchám s telegramem," omlouvá se všecka vyděšena. "Naše ubohá Málinka . . ."

"Co pak se stalo? Pro Boha . . ."

"Dosud nic . . . ale mám strach, mé dámy . . . Byla vám u mne . . ."

"Věštkyně . . ."

"Vy víte? A ta . . . no, hrůza! Všecko vám věděla . . . A ta mne vystrašila . . . Odpusťte! Musím telegrafovat rodičům do Roudnice, co se stalo . . ."

Paní revidentová odkvapila, provázena soustrastí obou přítelkyň a paní inspektorová zatáhla k sobě paní Linhartovou, aby si svěřily, co je tížilo a co naplňovalo je nadějí v lepší budoucnost.

* * *

"Dnes se mi pěkně pracovalo, starouši," libovala si ctihodná matrona, odkládajíc příruční brašničku. "Vyber si to sám . . . Stačí to právě na to, co schází do činže."

"Nu vida," chválí otec rodiny. "Pak ať někdo řekne, že nejsme pořádná partaj . . . Štrůdle se znamenitě povedla a paprička také . . ."

"Ale co že Jarouš nejde?"

"Nu, asi se mu dnes také dobře pracuje! Má pravdu, že se nedá vytrhnouti . . ."

V tom rozletěly se dveře a dovnitř vletěl Jaroušek. Ještě v běhu odhodil zimník, klobouk, rázem vyletěl z kabátu, z vesty a spodků . . .

"Honem s tím do skříně . . ." A již letěly boty do kouta . . . "Dobře, že není ustláno . . ." A již byl pod peřinou a chrupal jako do důchodu.

Staří pochopili. Matrona chtěla se cos ptáti, ale otec rodiny ji zakřikl: "Ted' není času na diškursy! Ted' budeme spokojeně jíst, co Pán Bůh nadělil."

* * *

V téže chvíli dole v průjezdě domovnice odbývala policajta.

"Vběhl-li sem někdo, utekl druhým východem. Z domu jistě nebyl! My zde máme samé pořádné partaje!"

Boženka

BYLA to veliká událost, která všecko ostatní zatlačovala do pozadí.

V naší studentské hospodě, která stávala vedle pověstné kovárny na Linhartském náměstíčku, kde nyní vypíná se velká budova nové radnice, jednoho dne nastala změna. Hezká žena hostinského byla pryč, na místo ní v kuchyni otáčela se obstarožní bokatá kuchařka, jak bylo možno pozorovati zasklenými dveřmi, a místo hubené staré sklepnice Máry pobíhala mladá, hezká a buclatá dívčina v bílé zástěrce a s koženou taškou u boku.

Činila se, tváře jí jen hořely. Ale na první pohled bylo viděti, že je začátečnice.

Nesměle nás uvítala, a když přinesla pivo, rozlila.

"Odpusťte, pánové, jsem dnes poprvé v tomhle zaměstnání."

Rozumí se, že jsme rádi odpustili ten krapet piva na ubrusu. Měla takové hluboké černé oči a roztomilé důlky v plných tvářích. A hned jsme se jí zeptali, jak se jmenuje.

"Boženka."

Všichni jsme jí potvrdili, že Boženka je nejkrásnější jméno na světě. Nechala si to líbit.

"A kde je paní hostinská? — A že Máry tak náhle zmizela?"

Paní prý měla známost s nějakým oficírem, Máry jim dělala listonoše. Za to si směla nechávat korálky za pivo. Pán na to přišel, paničku vyhnal z bytu, sklepnici Máry ze šenkovny, a teď — — Nu, teď už by se mohl udělati puntík. Hostinský, jako jindy, stál vážně ve výčepu, točil pivo, odfukoval pěnu, aby hosty neokradl a sbíral s tácku korálky.

"Boženko, — pardon! musíme vám říkat slečno Boženko, — kde jste byla dříve, než jste přišla sem?"

"Doma."

"V Praze?"

"Ne, na venku. Maminka umřela, tatínek si vzal za ženu děvečku, která u nás sloužila, a když mi začala poroučet, jako já dříve poroučívala jí, řekla jsem, mám-li sloužiti děvečce, že mohu sloužiti pánům, a došla jsem do Prahy. Jen den jsem byla na zahálce. Dochazovačka mi tohle místo tolik vychválila."

"A líbí se vám to?"

U vedlejšího stolu byli žárliví, že Boženka stojí u nás. Honem někdo dopil, aby mohl zacinkati na prázdnou sklenici. Proto Boženka honem odběhla, aniž by byla odpověděla na naši otázku již zbytečnou.

Boženka byla veselá, dolíčky v tvářích stále hlubší, jak se smála, a žhavé oči její plály spokojeností. Nikdo na světě nemá práva imputovati někomu, že by neměl cítiti se spokojeným, když spokojeným je, i kdyby jeho spokojenost bezstarostně se prohánělа na tenkém ledu a na kraji hluboké propasti.

Jen to se jí nelíbilo, že hostinský jí radil, aby ve volné chvíli přisedla někde ke stolu k hostům. Svěřila se nám s tím dětinsky dobrosrdečně a důvěrně usedla při našem dlouhém stolu.

"A přece si k nám sedáte," prohodil kdosi.

"U vás jsem ráda, jste všichni mladí, a já se studenty dosud nikdy nemluvila."

Litovali jsme v duchu toho hezkého dítěte.

A když jsme zapěli některou píseň, zapomněla na vše, a veliké lesklé oči její dětinsky těkaly z jednoho na druhého.

A někdy tichý povzdech vydral se z jejích prsou.

"Proč jste si vzdychla, Boženko?

opustila jste na venku nějakou tajnou lásku?"

"Ne, nevím, co je to láska, ale kdybych byla bohatou, chtěla bych jen studenta."

Podívali jsme se na sebe a porozuměli si.

Neskonale dětinské stvoření, ale uznali jsme, že by bylo hříchem zasmáti se jejím ideálům.

Bylo tenkrát před prázdninami. Sešli jsme se ve své hospodě studentské v plném počtu na rozloučenou.

Boženka nám vyprávěla novinu. Paní hostinská se navrátila k domácímu krbu, muž jí odpustil nevěru, poněvadž ta nová kuchařka nedovedla tak pořádně vařit, jako jeho žena. Máry také chtěla zpátky, ale tu nevzal. Nevěra se dá odpustit, ale kradené korálky ne.

"A ještě jednu novinu mám," blaženě se chlubila Boženka. "Mám studenta, který mne má rád. A slíbil, že si mne vezme."

Pátravě dívali jsme se jeden na druhého.

"On není mezi vámi," vysvětlovala, "chodívá sem k obědu, když vy jste už pryč, ale dnes mi slíbil, že sem přijde na chvíli večer."

Očekávala, že se budeme vyptávati, jak se jmenuje, co studuje, ale nevěnovali jsme její chloubě žádné další pozornosti. Naše lhostejnost v tom ohledu ji patrně zabolela.

"Je taky takový přívětivý, hezký," řekla jako na omluvu, skoro smutně, a odběhla, kde ji volali. Hostinec byl záhy plný. K vůli studentům a jich nenucenému bezstarostnému veselí a zpěvu přicházeli sem i jiní lidé, aby tu po denní lopotě mezi studenty setřásli se sebe na chvíli starosti zítřka.

Boženka měla se co otáčeti, aby vše zastala.

Najednou přiběhla k našemu stolu, nahnula se a s naivní radostí povídala: "Už přišel. Tamhle usedá v rohu k těm dvěma pánům."

"O kom mluvíte, Boženko?"

"Nu, o tom mém studentovi."

Ohlédli jsme se nenápadně. Mladý člověk bledých tváří, černých, hustých vlasů, čamaru na sobě.

"Nezdržujte se, Boženko, ať není žárlivým."

"On mi věří, že jsem hodná a že jej mám ráda," prohodila se smíchem a odběhla.

Smáli jsme se také. Každá číšnice se zamiluje a první její zamilování platí obyčejně studentovi.

Za chvíli zase přiběhla Boženka.

Zdali prý by směl ten její student přisednouti k nám.

"Bude vítán, jako mezi jinými."

Přišel, představil se. Absolvovaný medik. Jméno nám bylo neznámým. Ale vysvětlil to. Byl dlouho nemocen, k vůli zdraví zdržoval se většinou venku, v lesích, otec jeho byl hajným, v loni zemřel.

"Pojedete zas brzy domů, nastávají prázdniny."

Nepojede. Domov už žádný nemá, je sám, nemá ke komu jeti. Přijel do Prahy ke zkouškám, odbyl je s prospěchem, ukázal nám vysvědčení. Přes prázdniny zůstane v Praze, nalezne si nějakou kondici, aby si mohl ustřádati na promoční taxu.

"Přes prázdniny z těžka jako medik naleznete kondici," upozornil jej můj soused.

"Já Jeníčkovi vypomohu sama," povídala kurážně Boženka, která napjatě sledovala rozhovor. Obrátil k ní své oči, jako zahanben, a lehký ruměnec vyskočil mu v bledých tvářích.

"Vždyť to není nic zlého," bránila se, "když řeknu před těmi pány, co jsem ti slíbila. Každý den sem přijdeš na oběd a já to uhradím ze zpropitného, a co vysloužím, to si budu střádat, abys mohl býti doktorem."

Idylka dojímavá pro vnímavé srdce, ale nás nemohla rozehřát. Kolik takových dětinských obětavých lásek smutně skončilo. Proč tahle láska měla by skončiti jinak? Boženka jej bude podporovati, aby nezahynul hladem, sama si odepře všeho. Bude jej vychovávati pro jinou. Až on bude u cíle, najednou si vzpomene, že jeho milenka je číšnice, a ta že se pro něho nehodí, nýbrž nějaká jiná, dosud neznámá.

Druhý den rozjeli jsme se z Prahy do všech koutů světa. Ale za několik dní, když v novinách sledoval jsem hromadně ohlášené promoce, setkal jsem se s jménem Boženčina miláčka.

Nu, má to odbyto, pomyslil jsem si, a my to máme k očekávání.

Prázdniny uběhly, na stromech listí už počalo červenati, a my loučili se s venkovem.

První návštěva platila naší staré studentské hospodě. Bylo tu vše vymalováno, vymyto, a po šenkovně prohánělа se nová číšnice.

"Kde pak máte Boženku?" ptali jsme se hostinského, když nás vítal.

"A ta už je pryč. A každému vám tu něco zanechala. Byla by to poslala poštou, ale nevěděla, kam to poslat."

Otevřel kredenci a dal každému v obálce oznámení sňatku s mladým doktorem.

"Byli jsme na jeho promoci," povídal hostinský, "sám jsem mu půjčil těch pár zlatých na taxu. Děkoval při promoci svým učitelům, zemřelým rodičům, a pak chtěl ještě někomu poděkovat, ale rozplakal se. Já vím, že chtěl děkovati Božence. A před týdnem se vzali. Měli to tady, svatbu jsem jim vystrojil sám. Doktor dostal hned místo někde na venkově, tak se tam odstěhovali."

Bylo nám divné, ne smutno, ale nechtěli jsme se pochlubiti, že jsme byli špatnými proroky. Ještě dobře, že jsme tehdá své předpoklady nepronesli hlasitě.

OBSAH:

Panenka 16
Bedřich Moravec

Hrdé povahy 39
A. J. B - á

Panna Katynka 88
Karel Hornych

Hrbatá 120
Bedřich Moravec

Zčeřená hladina 147
A. Bělská

"Masnice" 173
Josef Braun

Smíření 197
A. V. Šmilovský

Sníh 205
Gabriela Preissová

Hodiny 212
L. N. Zvěřina

Pořádná partaj 215
Jan Klecanda

Boženka 221